

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

На правах рукопису

ЛИЧУК Світлана Василівна

УДК 81'37+81'373.21+/477.86/

**СЕМАНТИКА ТА СТРУКТУРА НАРОДНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ
НАЗВ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ**

Спеціальність 10.02.01 – українська мова

Дисертація
на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Науковий керівник –
ГРЕЩУК ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ
доктор філологічних наук, професор

Івано-Франківськ – 2015

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень.....	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	
АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ НАРОДНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ЛЕКСИКИ	
1.1. Народна географічна лексика як об'єкт вивчення в українському й слов'янському мовознавстві	13
1.2. Теоретико-методологічні засади дослідження народної географічної лексики	23
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2	
ГЕОГРАФІЧНА АПЕЛЯТИВНА ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ РЕЛЬЄФУ ТА ЙОГО ЧАСТИН	
2.1. Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань підвищеного (додатнього) рельєфу.....	30
ЛСГ 'Гора, горб, підвищення'	31
ЛСГ 'Велике (невелике) підвищення'	43
ЛСГ 'Продовгувате підвищення'	50
ЛСГ 'Стрімка, крута, зі скалами гора (горб, підвищення)'	53
ЛСГ 'Гора, горб, підвищення за характером породи'	60
ЛСГ 'Гора, горб, підвищення за наявністю чи відсутністю рослинності'	63
ЛСГ 'Вершина гори, горба, підвищення'	67
ЛСГ 'Схил, край гори, підвищення'	75
ЛСГ 'Штучне підвищення'	82
ЛСГ 'Функціональне призначення гори'	86
2.2. Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань рівнинного (нейтрального) та пониженого (від'ємного) рельєфу.....	87
ЛСГ 'Рівнина, низина, долина (у загальному значенні)'	87
ЛСГ 'Широка (вузька) рівнина, низина, долина'	92

ЛСГ ‘Рівнина біля підвищення, на підвищенні; рівнина, долина між підвищеннями’	95
ЛСГ ‘Рівнина, низина за наявністю рослинного покриву’	101
ЛСГ ‘Мокра заболочена рівнина, низина’	103
ЛСГ ‘Рівнина, низина біля річки, потоку, ставу’	104
ЛСГ ‘Заглибина, западина’	106
ЛСГ ‘Яр’ ..	109
ЛСГ ‘Яма’	113
ЛСГ ‘Продовгувата канава’	118
Висновки до розділу 2	124

РОЗДІЛ 3

ГЕОГРАФІЧНА АПЕЛЯТИВНА ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ

ГІДРООБ’ЄКТІВ ТА ЇХНІХ ЧАСТИН 127 |

3.1. Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань протічних вод	128
ЛСГ ‘Великий природний водний потік, річка’	128
ЛСГ ‘Невелика, менша, ніж річка, водна артерія’	129
ЛСГ ‘Початок річки, гирло, русло’	133
ЛСГ ‘Поворот річки’	137
ЛСГ ‘Розгалуження русла річки; злиття річок, потоків’	140
ЛСГ ‘Течія, водний потік’	144
ЛСГ ‘Яма в річці’	150
ЛСГ ‘Водоспад на річці, потоці’	153
ЛСГ ‘Штучне перекриття води’	154
ЛСГ ‘Міст для переходу або переїзду через річку’	157
ЛСГ ‘Мілина’	158
ЛСГ ‘Берег річки, потоку’	159
3.2. Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань стоячих вод	161
ЛСГ ‘Озеро’	161

	4
ЛСГ ‘Болото’	162
ЛСГ ‘Штучна водойма’	175
ЛСГ ‘Став’	176
ЛСГ ‘Рослинність на гідрооб’єктах’	178
3.3. Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань підземних вод	180
ЛСГ ‘Підземні води’	180
ЛСГ ‘Джерело’	181
ЛСГ ‘Криниця’	188
Висновки до розділу 3	190
ВИСНОВКИ	193
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	199
ДОДАТОК А	
Позначення назв населених пунктів	223
СЛОВНИК НАРОДНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ ІВАНО-	
ФРАНКІВЩИНИ	
	238
ДОДАТОК Б	
Позначення назв населених пунктів до картосхем	428
Список картосхем	435
КАРТОСХЕМИ	436
КОМЕНТАРІ ДО КАРТОСХЕМ	449

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Позначення мов і діалектів

алб. – албанська	лемк. – лемківський
англ. – англійська	лит. – литовська
блр. – білоруська	луж. – лужицька
бойк. – бойківський	м. – македонська
болг. – болгарська	молд. – молдавська
бук. – буковинський	мор. – моравська
в.-л. – верхньолужицька	наддніпр. – наддніпрянський
вол. – волинський	наддністр. – наддністрянський
гол. – голландська	нім. – німецька
гр. – грецька	н.-л. – нижньолужицька
гуц. – гуцульський	п. – польська
д.-інд. – давньоіндоєвропейська	пок. – покутський
д.-р. – давньоруська	поліс. – поліський
д.-луж. – давньолужицька	полов. – половецька
закарп. – закарпатський	псл. – праслов'янська
зах.-вол. – західноволинський	прус. – пруська
зах.-под. – західноподільський	рівн. – рівненський
зах.-пол. – західнополіський	рос. – російська
і.-є. – індоєвропейське	рум. – румунська
ісп. – іспанська	с.-х. – сербсько-хорватська
італ. – італійська	серб. – сербська
кіров. – кіровоградський	слц. – словацька
кашуб. – кашубська	словен. – словенська
лат. – латинська	слов. – слов'янська
латис. – латиська	ст.-п. – старопольська
ст.-серб. – старосербська	ст.-сл. – старослов'янська
ст.-укр. – староукраїнська	угор. – угорська

ст.-ч. – старочеська
 тур. – турецька
 тюрк. – тюркська
 укр. – українська

фр. – французька
 фрак. – фракійська
 хорв. – хорватська
 ч. – чеська

Перелік інших умовних позначень

вар. – варіант
 гов. – говір
 дем. – демінутив
 див. – дивись
 діал. – діалектний
 ж. р. – жіночий рід
 знач. – значення
 імен. – іменник
 ін. – інший
 ЛСГ – лексико-семантична група
 літ. – літературний
 м. – місто
 мн. – множина
 н. пп. – населені пункти
 напр. – наприклад
 перен. – переносний

пор. – порівняймо
 прикм. – прикметник
 р-н – район
 розм. – розмовний
 с. – село
 смт – село міського типу
 с. р. – середній рід
 сс. – села
 субст. – субстантивований
 суф. – суфіксальний
 т. ін. – таке інше
 т. п. – таке подібне
 т. с. – те саме
 ч. р. – чоловічий рід
 фон. – фонетичний

ВСТУП

Система загальних географічних назв є невичерпним джерелом інформації. Вона визначає характер географічного об'єкта, його рід і вид. Вивчення апелятивної лексики дає важливий матеріал не лише для географічних, історичних, але й лінгвістичних студій, зокрема досліджень із топонімії, мікротопонімії, гідронімії тощо.

Народна географічна назва – це загальна назва географічного об'єкта в живій мові її носіїв, що виникла на позначення гори, підвищення, гірського хребта, вершини, рівнини, низини, долини, западини, урвища, ріки, озера, потоку, загати, джерела, криниці, болота тощо.

Дослідження української географічної номенклатури було, є і залишається актуальним, до того ж у багатьох аспектах. Ця тематична група лексики традиційно досліджувана ономастами. Діалектологічні студії дають матеріал для подальших досліджень з лексики, етимології, словотвору тощо і найголовніше, у перспективі – це діалектна база для укладання “Словника народних географічних термінів України”.

Актуальність дослідження полягає в необхідності фіксації, наукової систематизації місцевих назв географічних об'єктів, опрацюванні та введенні до наукового обігу зібраного матеріалу. Зіставлення регіональної лексики із загальноновживаною апелятивною, пояснення етимології географічної номенклатури та еволюції її семантики – усі ці аспекти є важливим об'єктом вивчення історії мови, аналізу її сучасного стану та перспектив розвитку.

Географічна апелятивна лексика Івано-Франківщини до цього часу не була предметом спеціального ґрунтовного та всебічного системного наукового дослідження. Вона є однією з найбільш архаїчних, найбагатших і сталих пластів лексики, яка зберегла структурні, фонетичні та семантичні особливості. Її аналіз допоможе висвітлити малодосліджені питання з історичної лексикології, етимології та діалектології як української, так і слов'янських мов.

Івано-Франківська область займає північно-східну частину Українських Карпат, Прикарпаття та частково Опілля. Специфічність народних географічних назв регіону проявляється в їх діалектній неоднорідності, яка характеризується розмежуванням досліджуваного масиву на різні етнографічні регіони: Гуцульщину, Бойківщину, Покуття, Опілля. Відповідно, на досліджуваному терені побутують гуцульські, бойківські, покутські й наддністрянські говірки, що входять до південно-західного наріччя української мови. Крім того, на лексичному складі зазначеної тематичної групи лексики Івано-Франківщини позначилось безпосереднє контактування гуцульських говірок із румунською мовою.

Актуальність дослідження апелятивної географічної лексики Івано-Франківщини зумовлена недостатнім рівнем її вивчення та важливістю таких студій для українського мовознавства.

Великий внесок у вивчення апелятивної географічної лексики своєї місцевості зробили зарубіжні дослідники – П. Маштаков, Е. Мурзаєв, В. Мокієнко (російська мова) [115; 118; 219], Е. Григорян (болгарська мова) [207], Р. Малько (чеська і словацька мови) [105; 106], П. Нітче (польська мова) [186], Ю. Шютц (сербська і хорватська мови) [190], І. Яшкін (білоруська мова) [173; 253], М. Толстой (слов'янські мови) [149; 150; 151].

Українська апелятивна лексика на позначення географічних об'єктів стала предметом аналізу в низці лексикографічних та лексикологічних праць вітчизняних мовознавців: Г. Аркушина [2; 193], Б. Грінченка [232], Є. Желехівського [214], Я. Закревської [59; 209], П. Лисенка [218], Є. Тимченка [241], В. Чабаненка [245], В. Шульгача [166; 251] та ін.

Українську географічну номенклатуру як діалектний матеріал досліджували І. Верхратський [24; 25; 198; 199], С. Грабець [177], Т. Громко [38; 39; 208], Я. Рудницький [188], М. Толстой [151], Є. Черепанова [157; 246] та ін.

Систематизацію й аналіз народної географічної лексики реалізували у своїх працях Т. Марусенко [108], М. Онишкевич [222], М. Худаш [154], П. Чучка [159] та ін.

Географічні назви на позначення рельєфу описано в працях Т. Марусенко [107; 108; 109; 110; 111; 112; 113]. Загальні назви на позначення гідрографічних об'єктів та їхніх частин проаналізовано в розвідках М. Юрковського [180; 181; 182], Й. Дзендзелівського [42; 43; 44; 45; 46; 47; 48; 49; 50] та ін.

Ще в 30–50-х роках минулого століття з'явилися словники географічних назв у працях Я. Рудницького та С. Грабця. Великої уваги заслуговують також регіональні словники таких сучасних українських дослідників, як “Словник народних географічних термінів Кіровоградщини” Т. Громко, В. Лучика, Т. Поляруш, “Словник географічних термінів Волині” О. Данилюк, “Словник бойківських говірок” М. Онишкевича, “Словник народних географічних термінів Чернігівсько-Сумського Полісся” Є. Черепанової, “Словник народних географічних термінів Ровенщини” С. Шийки, “Наддністрянський регіональний словник” Г. Шила тощо. Укладання таких словників створює передумови виникнення “Словника народних географічних термінів України”, у якому має бути представлена апелювативна географічна лексика всіх регіонів країни, у тому числі й Івано-Франківщини.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота пов'язана з темою “Українська літературна мова у її взаємодії з південно-західними говорами” (номер державної реєстрації 0106U002244), яку опрацьовують на кафедрі української мови ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (протокол № 5 від 28 травня 2013 р.), а також на засіданні наукової координаційної ради “Українська мова” Інституту української мови НАН України (протокол № 68

від 29 квітня 2014 р.) та уточнено на засіданні вченої ради ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (протокол № 6 від 26 травня 2015 р.).

Метою дослідження є системний лексико-семантичний, словотвірний, етимологічний аналіз зазначеного сегмента географічної лексики Івано-Франківщини в контексті української літературної мови та українських діалектів, виявлення лексичних паралелей в інших слов’янських мовах.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- 1) за спеціально створеним питальником з максимально можливою повнотою зібрати народну географічну лексику Івано-Франківської області;
- 2) здійснити лексико-семантичний аналіз досліджуваної групи лексики;
- 3) охарактеризувати словотвірну структуру апелювальної географічної лексики;
- 4) на основі семантичного аналізу виявити загальноновживані, діалектні, вузькорегіональні апелювати та запозичення;
- 5) провести порівняльну характеристику місцевих географічних номенів з номенами інших досліджених територій України та слов’янських мов;
- 6) укласти “Словник народних географічних назв Івано-Франківщини”;
- 7) картографувати семантичні особливості окремих назв географічних об’єктів.

Об’єктом дослідження є лексика на позначення географічних об’єктів Івано-Франківської області.

Предметом дослідження є семантика, словотвірна структура, походження, способи номінації й ареали загальних географічних назв Івано-Франківщини.

Джерельна база дисертації – записи народної географічної лексики, здійснені автором у польових умовах та шляхом анкетування за спеціально укладеним питальником упродовж 2009–2014 років. Використано різноманітні лексикографічні та лінгвогеографічні джерела, тлумачні й

діалектні словники, історичні джерела української та інших слов'янських мов. Загалом проаналізовано близько 2 500 лексичних одиниць (у тому числі й фонетико-морфологічних та акцентуаційних варіантів) на позначення рельєфу та гідрооб'єктів із 439 населених пунктів.

Методи дослідження. Розвідка регіональних географічних назв ґрунтується на використанні різних методів і прийомів. *Описовий метод* дав змогу здійснити лексико-семантичний аналіз географічної лексики говірок Івано-Франківщини. Під час збирання матеріалу використано прийоми класифікації та систематизації назв географічних об'єктів. На основі *структурного методу* назви покласифіковано за групами (географічні апелювати на позначення рельєфу та його частин й апелювати на позначення гідрооб'єктів та їхніх частин), у межах яких виділено лексико-семантичні групи. Для опису значень слів використовувалася *методика компонентного аналізу*. В основі *системного підходу* лежить дослідження назв географічних об'єктів як єдиної системи. Для з'ясування етимології назв використано результати *порівняльно-історичного методу*. *Зіставний метод* застосовано в процесі з'ясування специфіки географічної лексики в порівнянні з літературною мовою, іншими говорами української мови та слов'янськими мовами. Для узагальнення результатів дослідження використано *прийоми кількісного підрахунку*. Локалізацію народних назв виявлено завдяки *лінгвогеографічному методу*.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вона є першим цілісним системним дослідженням географічної апелювальної лексики Івано-Франківщини, вперше досліджено склад, структурну організацію, мотивувальні відношення в межах зазначеної лексики, встановлено зв'язок такої лексики досліджуваних говірок із відповідними сегментами словника інших українських діалектів та літературної мови. Уперше здійснено лінгвогеографічне картографування окремих найменувань географічних об'єктів зазначеної території.

Практичне значення роботи полягає в розширенні емпіричної бази української діалектної лексикології, лексикографії та лінгвогеографії. Результати роботи можуть бути використані в працях із сучасної та історичної лексикології, української діалектології й діалектології інших слов'янських мов і в навчальній роботі (під час викладання лексикології, української діалектології та спецкурсів), а також при укладанні “Словника українських народних говорів” та “Словника народних географічних термінів України”.

Апробація результатів дисертації. Дисертацію обговорено на засіданні кафедри української мови ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (протокол № 6 від 27 травня 2015 р.). Основні положення й результати дослідження апробовано на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції “Культура мови в українському суспільстві” (Дніпропетровськ, 2014), V Міжнародній науковій конференції “Лінгвалізація світу” (Черкаси 2014), IV Всеукраїнській науковій конференції “Сучасні орієнтири філологічної науки” (Херсон, 2014), II Міжнародній науково-практичній конференції “Документ, мова, соціум: теорія та практика” (Київ, 2014), звітно-наукових конференціях Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника у 2013–2014 роках.

Публікації. Основні положення дисертації викладено у 8 одноосібних публікаціях, з яких 5 статей опубліковано у фахових наукових виданнях, затверджених ДАК Міністерства освіти і науки України, 3 статті – у закордонних виданнях.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (263 позиції) та додатків (Додаток А “Словник народних географічних назв Івано-Франківщини”, Додаток Б “Картосхеми”). Повний обсяг дисертації – 449 сторінок, з них основного тексту – 198 сторінок.

РОЗДІЛ 1

АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ НАРОДНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ЛЕКСИКИ

1.1. Народна географічна лексика як об'єкт вивчення в українському й слов'янському мовознавстві

Останні десятиліття в мовознавстві ознаменувалися пошуками нових шляхів дослідження словникового складу мови, її діалектної диференціації та системної семантизації. Посилився інтерес до структури й семантики слів у межах окремих тематичних груп, зокрема й народної географічної лексики як частини лексичного складу мови, що об'єднує літературну й діалектну системи.

Оскільки географічна лексика є одним з найбільш архаїчних і сталих пластів лексики і в ній зафіксовані не лише відомості про географічні реалії певної місцевості, а й історичні, мовні, соціальні та ментальні ознаки народу, то й наукова цінність таких досліджень постійно зростає.

Народну географічну лексику утворюють *загальноновживані, діалектні, вузькоговіркові* однослівні та неоднослівні назви, що вживаються населенням для позначення географічних реалій.

Географічний апелятив означає певну реалію, за якою закріплене географічне поняття. При цьому можуть вживатися як загальноновживані, так і народні (місцеві) найменування, тобто діалектний апелятив на позначення географічної реалії [225, с. 47].

Географічна лексика, на думку Т. Беценко, “тим цікава і цінна, що є творінням народного генія, результатом багатовікових спостережень наших пращурів над навколишньою природою, і не тільки спостережень, а й цілеспрямованого використання та зміни природних явищ на основі пізнання їх закономірностей” [7, с. 42].

Народні назви географічних об'єктів, за словами М. Толстого, “є одним з основних резервуарів для топоніміки, насамперед для мікротопоніміки, а часто на конкретній території в конкретних діалектах займають проміжне

місце між ономастичною в широкому розумінні цього слова і номінативною (загальною) сферами мови” [150, с. 17].

Незважаючи на значну розгалуженість, самобутність народної географічної лексики, їй притаманна структурна організація. Однак структурування зазначеного сегмента лексики – процес неоднозначний. Упродовж усієї історії лінгвістичного вивчення географічних назв різними були й підходи мовознавців щодо класифікації цього класу лексики.

Уперше семантичну класифікацію слов'янських, зокрема сербських і хорватських географічних термінів здійснив Ю. Шютц [190, с. 17–20] у праці “Географічна термінологія сербсько-хорватської мови”, підготовленій на базі численних словників і лексикографічних праць. Автор дослідив сербсько-хорватську географічну термінологію, у якій виділив п'ять класів (А. Гірський рельєф. В. Низовинний рельєф. С. Терміни, що позначають ґрунтово-рослинний покрив; Д. Терміни, пов'язані з внутрішніми водами. Е. Позначення об'єктів, пов'язаних з морем) і 77 підкласів загальною кількістю 780 термінів.

Предметом дослідження П. Нітче [186, с. 251–261] послужили географічні назви польської мови загальною кількістю 1 800 термінів. Семантична класифікація номенів двоступенева і складається з 4 класів (форми суші, рослинний покрив, внутрішні води, морські води) і 55 підкласів. Проте Й. Шютц та П. Нітче вивченню діалектних форм приділяли небагато уваги.

Семантичні процеси в межах назв географічних об'єктів у слов'янських мовах і діалектних зонах висвітлено в монографії “Славянская географическая терминология: Семасиологические этюды” М. Толстого. Автор зазначає, що одному й тому ж об'єкту можуть відповідати два різних терміни, а різним об'єктам – один термін [151, с. 242].

Учений аналізує діалектні одиниці як приклади специфічного, невідомого літературним мовам семантичного розвитку окремих термінів. Акцентуючи увагу на тому, що в діалектах трапляється низка термінів

(лексем), зовсім відсутніх у літературних мовах, М. Толстой наголошує, що “діалектний матеріал – це основа будь-якого лінгвогеографічного дослідження, а семантика слова (терміна) часто безпосередньо залежить від його географії” [151, с. 15]. Науковець обґрунтував важливість дослідження лексики методом семантичних полів. У вказаній праці автор звертає увагу на семантичні зміни термінів та на проблеми порівняльно-типологічного вивчення слов’янської географічної лексики.

На основі наукових досліджень М. Толстого дослідниця Р. Малько в дисертації “Названия рельефа в чешском и словацком языках” (1970 р.) розглянула основні семантичні зміни в лексичній групі “Рельєф”. Вона розрізняє два типи тлумачень географічних назв: “внутрішній”, коли всі значення лексеми належать до одного визначеного семантичного поля, а семантичні зрушення – результат поширення лексеми діалектами; “зовнішній”, коли слово з іншого поняттєвого поля, яке первинно не входило в певну лексико-семантичну групу, має нове географічне значення [106, с. 5].

Монографія Р. Козлової “Структура праславянського слова (Праславянское слово в генетическом гнезде)” (1997 р.) присвячена діалектному матеріалу. Обґрунтовуючи правомірність гніздового підходу (етимологічне гніздо **(s)ker-* ‘гнути; кривити; крутити; вертіти; повертати’) в етимологічному вивченні слов’янської лексики, вчена доводить, що саме діалектні матеріали “дають ключ до правильної етимології” [84, с. 7].

Початки фіксації, лексикографічного опрацювання й наукового осмислення української народної географічної лексики пов’язані з працями І. Верхратського. У своїй праці “Знадоби до словаря южноруского” (1877 р.) він вміщує слова й вислови, у тому числі й географічні апелюючи, “з різних сторін Галичини, Русі угорської, Буковини та України”, зазначаючи при кожній лексемі місцевість її поширення, “аби з’ясувати найуживаніший варіант”, бо ж “бесіда гірняків заховала нам не один вираз древній, старинний, а збирання таких виразів має найбільшу вагу, бо, ніде правди діти, вони чимраз більше витісняються словами народними” [198, с. 1].

Праця налічує 2 500 слів, до деяких подано відповідники зі старослов'янської, латинської, грецької, німецької мов та санскриту. Низка загальних назв географічних об'єктів опрацьована в іншій праці вченого – “Початки до уложення номенклатури й термінології природописної, народної” (1864–1879 pp.) [199].

Систематизовану номенклатуру географічних назв західно- і південнослов'янських земель, яка відтворена за живим мовленням й історичними пам'ятками, містить “Географическій словарь западнославянскихъ и южнославянскихъ земель и прилежающихъ странъ” (1884 р.) Я. Головацького [205].

Народна географічна лексика опрацьована і певною мірою представлена в словниках Є. Желехівського і С. Недільського “Малоруско-німецький словарь” (Т. I–II; 1885–1886 pp.) [214], Б. Грінченка “Словарь української мови” (Т. I–IV; 1907–1909 pp.) [232], “Словнику української мови” (Т. I–XI; 1970–1980 pp.) [238].

Гуцульські говірки репрезентовані у збірному виданні “Гуцульщина” відомого етнографа В. Шухевича [252]. Окремим розділом вміщено словарець до всіх V-ти томів “Гуцульщини”. Автор подає слова, властиві тільки гуцульському говору, для загалу мало знані. Серед словникових статей є й такі, що містять тлумачення народних назв на позначення рельєфу, гідрооб'єктів та їхніх частин.

Чимало народних апелювативних географічних назв, поширених на Івано-Франківщині, містять словники діалектів, ареали яких покривають Івано-Франківську область, – гуцульського, бойківського, наддністрянського та покутського. Йдеться передовсім про словники гуцульського діалекту – короткий словник гуцульських говірок за редакцією Я. Закревської (1997 р.) [209], Я. Янова “Słownik huculski” (2001 р.) [256], М. Негрича “Скарби гуцульського говору: Березови” (2008 р.) [220], Д. Савчука “Словник українських говірок Карпатського регіону” (2012 р.) [236], колективу авторів, очолюваного Н. Хобзей, “Гуцульські світи. Лексикон” (2013 р.) [244]. Це

також “Словник бойківських говірок” у двох частинах М. Онишкевича (1984 р.) [222], “Наддністрянський регіональний словник” Г. Шила (2008 р.) [249] та “Словник покутського говору” С. Павчака (2014 р.) [126].

Тематичну групу лексики на позначення рельєфу та його частин відбито в працях Т. Марусенко “Українські назви рельєфів і реконструкція праслов’янської лексики” (1962 р.) [113], “Назви рівнин в українській мові” (1962 р.) [112], “Назви рельєфу в українській мові (деякі назви западин)” (1963 р.) [111] та П. Чучки “Назви вершини гори та сідловини в українських говорах Закарпаття” (1978 р.) [160].

У праці “Материалы к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов)” Т. Марусенко описує цінний діалектний, точно локалізований матеріал, що дає змогу виділити на українській території конкретні локальні зони й ізоглоси для низки географічних апеллятивів. У роботі зафіксовано номени на позначення підвищеного, рівнинного й низинного рельєфу, подано їх семантику.

Велику цінність мають наукові розробки й студії Й. Дзєндзелівського над гідрографічними географічними термінами (у межах тематичних груп), які є базою для утворення та функціонування власних географічних назв: “Українські назви для притоки річки” (1968 р.), “Українські назви для гирла, устя річки” (1970 р.), “Спостереження над українськими народними назвами гідрорельєфу” (1972 р.), “Українські назви для джерела” (1975 р.), “Названия для водоворота в говорах украинского языка” (1977 р.), “Українські народні назви гідрорельєфу. Відгалуження річки, рукава річки, затоки” (1982 р.) та ін.

М. Юрковський у праці “Ukrainśka terminologia hydrograficzna” (1971 р.) запропонував першу класифікацію української гідрографічної термінології на базі 1 800 термінів, що склала 6 груп: 1) терміни, які позначають протічні води; 2) терміни на позначення стоячих вод; 3) терміни, які позначають одночасно протічні і стоячі води; 4) терміни, які позначають берегову лінію; 5) терміни на позначення болота; 6) терміни, які позначають

штучні гідрооб'єкти. Кожну з цих груп диференційовано на семантичні гнізда.

Народна географічна лексика окремих регіонів стала предметом комплексного аналізу в дисертаційних дослідженнях Є. Черепанової, Т. Громко, О. Данилюк, Н. Сіденко, І. Потапчук, С. Шийки.

Народну географічну термінологію окремого регіону досліджувала Є. Черепанова (“Географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья” (1973 р.)), створивши чотириступеневу схему семантичної класифікації, при цьому місцеві географічні терміни розподілено на п'ять класів (рельєф; рослинний покрив; болото; води; берег, острів, мілина). Кожен клас має підкласи (усього їх – 11). Підкласи формуються з рубрик і підрубрик. Загалом класифікаційна схема налічує 111 семантичних груп, у яких проаналізовано 2 500 географічних термінів [157, с. 9–10; 158, с. 174]. Дослідниця зробила детальний семантичний і словтвірний аналіз місцевої географічної апелювальної лексики в порівнянні з такою ж лексикою суміжних територій.

Т. Громко в дисертації “Семантичні особливості народної географічної термінології Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини)” (2000 р.) [38] здійснила аналіз 1 787 лексичних одиниць, зафіксованих у “Словнику народних географічних термінів Кіровоградщини”. Автор дослідження описала умови формування географічних термінів і природу їхньої семантики, з'ясувала семантичний склад географічних термінів й охарактеризувала їх за відношенням до тих чи інших лексико-семантичних груп (далі ЛСГ).

Дослідниця розподілила терміни в три тематичні групи: 1) група назв на позначення рельєфу; 2) група назв на позначення рослинного покриву; 3) група назв на позначення водних об'єктів та їхніх частин. Кожна з них поділена на підгрупи, які нараховують 24 ЛСГ. Окрім традиційних класифікацій, у праці виділено нову підгрупу назв, до якої ввійшли назви на позначення географічних об'єктів, пов'язаних із рельєфом та назви на позначення шляхів сполучення. Дослідження семантики зазначеної

термінології зроблено на основі синхронного підходу із широким залученням відповідних лексем загальнономовного використання. Здійснено порівняльну характеристику місцевих географічних назв на регіональному та слов'янському рівнях.

Автор дійшла висновку, що на формування тематичної групи лексики Кіровоградської області впливають природно-географічні умови степу й лісостепу, особливості інших говірок, діалектів і мов. Локалізація географічного терміна залежить від його походження, семантичної структури і сфери функціонування. Метафори, метонімії, синекдохи, функціональний перенос є результатом семантичних зрушень і переходів у межах ЛСГ. Укладений словник і картосхеми дають цілісне уявлення просторової поведінки географічних апелятивних назв на території Кіровоградської області.

О. Данилюк у дисертації “Географічна термінологія Волині” (2000 р.) [41] досліджувала народну географічну термінологію Волинської області. Предметом наукового аналізу стали 970 народних географічних термінів, які автор зібрала в польових умовах та шляхом анкетування. За результатами дослідження опубліковано “Словник народних географічних термінів Волині”.

На основі попередніх класифікацій дослідниця запропонувала схему, у якій визначила 3 класи, 9 тематичних груп, 53 лексико-семантичні групи. Клас “Рельєф” формують 3 групи: гора, підвищення (позитивний рельєф); рівнина (нейтральний рельєф); низина (негативний рельєф). Клас “Гідрооб’єкти” репрезентують протічні води, стоячі води та болото. Тематичні групи поле, цілина; луг, пасовище; ліс входять у клас “Рослинний покрив”. Авторка подає етимологію місцевих географічних термінів, указує похідні утворення, локалізацію зафіксованих номенів, відповідники та споріднені назви інших досліджених регіонів України й слов'янських мов. З-поміж записаних географічних термінів виділено лексику, властиву тільки для Волині.

Н. Сіденко обстежила систему географічної апелювальної лексики східностепових говірок Центральної Донеччини (2003 р.) [140]. Дослідниця виділила основні структурно-семантичні одиниці – тематичні групи лексики, центральні та периферійні лексико-семантичні групи, вербальні елементи дискурсивного характеру, які згрупувала за співвідношенням з певними семантичними мікрополями. У межах кожної ЛСГ виділяє ядрну, навколоядрну та периферійну лексику. До складу діалектної системи географічних апелювальної лексики східностепових говірок Центральної Донеччини входять номени, які відзначаються своєю архаїкою, а також діалектні новоутворення, що впливають на розширення, звуження або зміну семантики загальних географічних назв.

І. Потапчук у дисертації “Народна географічна термінологія в західноподільських говірках” (2012 р.) [130] дослідила групу лексики, що становить розгалужену динамічну систему найменувань (понад 1 400 лексем та їхніх варіантів). Умовно робота структурована у 22 ЛСГ, які об’єднують 197 семем за різними диференційними ознаками. Автор виявила чинники формування й функціонування системи географічної номенклатури досліджуваної території та зафіксувала міжговіркові й міжмовні термінологічні паралелі й можливу дивергенцію семантики. На матеріалі народних географічних термінів дослідниця простежила західноподільські говіркові риси й уклала матеріали до словника народних назв на позначення географічних об’єктів в окресленому діалектному масиві. Водночас зазначила помітний вплив наддністрянських, покутсько-буковинських говірок на формування означеної тематичної групи лексики. Першопричиною виникнення синонімів і міжговіркових дублетів називає наявність відмінних мотивів номінації.

С. Шийка дослідила народну географічну термінологію Рівненщини (2013 р.) [162]. Дослідниця на основі місцевих назв географічних об’єктів та опрацювання архівних і друкованих джерел проаналізувала 2 293 терміни (у тому числі й фонетико-морфологічні варіанти), засвідчені в 491 населеному

пункті. У роботі використано таку структурно-семантичну класифікацію: 1) клас (4), → 2) підклас (14), → 3) тематична група (21), → 4) лексико-семантична група (85). Зібрані місцеві географічні апелятиви згруповано в тематичні, лексико-семантичні групи за релевантними особливостями географічних об'єктів, які вони називають. Під час аналізу значень географічних термінів у дисертації враховано їхню етимологію, наведено паралелі тлумачень номена на регіональному й загальнономовному рівнях, указано відповідники та споріднені назви, записані на інших територіях України та в межах Славії. Виявлено й уведено до наукового обігу значну кількість раніше не досліджених місцевих географічних апелятивів. У дослідженні С. Шийки здійснено картографічну інтерпретацію семантичних особливостей географічної термінології Рівненщини, встановлено її кореляцію зі структурою української та загальнослов'янської географічних термінологічних систем.

З-поміж праць, присвячених вивченню української апелятивної географічної лексики, на окрему увагу заслуговують ті, у яких здійснено науковий аналіз досліджуваної лексики з теренів Івано-Франківщини.

Гуцульська онімна й апелятивна лексика проаналізована в монографії С. Грабця “*Nazwy geograficzne Huculszczyzny*”. Невелику частину праці відведено для словничка народних апелятивних назв на позначення гідрооб'єктів, рослинного покриву, меншою мірою рельєфу (загалом близько 200 номенів). Словникова стаття містить фонетичні, граматичні відомості, семантичні особливості, локалізацію лексем та порівняльну характеристику із семантикою в інших дослідників [177].

У монографії “*Nazwy geograficzne Wojkowszczyzny*” Я. Рудницького предметом аналізу стали бойківські назви географічних об'єктів. Для нас особливу цінність має зібраний автором матеріал апелятивної лексики на позначення рельєфу, водних реалій і назв рослинного покриву в населених пунктах Долинського й Рожнятівського р-нів Івано-Франківської області

(понад 100 назв). Словникова стаття містить семантику, локалізацію апелюватива та паралелі в інших джерелах [188].

У згадуваній праці Т. Марусенко “Материалы к словарю украинских географических апелювативов (названия рельефов)” використано фактичний матеріал з чотирьох населених пунктів Івано-Франківської області загальною кількістю понад 150 лексем, зібраний автором у польових умовах [108].

Окремі питання структури, семантики, етимології народної географічної лексики Івано-Франківщини висвітлено також у низці статей, зокрема: “Гуцульські лексичні діалектизми: структура, семантика, етимологія” С. Вербича [17], “Апелювативна лексика Українських Карпат і праслов’янський словник” С. Вербича [14], “Апелювативна лексика Українських Карпат і праслов’янський словник. II” С. Вербича [15], “Лексичні архаїзми українських діалектів Закарпаття” О. Іліаді [64], “Народна географічна термінологія Гуцульщини та Бойківщини” Н. Сокіл [146], “Лексичні архаїзми гуцульського діалекту (етимологічні нотатки)” В. Шульгача [164], “Гуцульсько-покутське суміжжя у світлі лексичних ізоглос” М. Бігусяка [10] та ін.

Огляд історії дослідження апелювативної географічної лексики засвідчує різнобічний підхід до представлення матеріалу, принципів його опрацювання та прийомів аналізу. Це ще раз підтверджує, що відбувається пошук оптимального шляху та прагнення якомога глибше й достовірніше опрацювати необхідний лексичний матеріал, який став об’єктом спеціальних лінгвістичних досліджень. Водночас аналіз народної географічної апелювативної лексики потребує чіткого окреслення принципів класифікації й науково-лінгвістичної інтерпретації зазначеної групи лексики.

1. 2. Теоретико-методологічні засади дослідження народної географічної лексики

Лінгвістична розробка вивчення загальних назв на позначення географічних об'єктів розпочалася в другій половині ХІХ ст. У зв'язку із цим виникла потреба визначення основних аспектів організації досліджень, методики класифікації такої лексики.

Початковим етапом будь-якого дослідження такого типу є збір матеріалу. Дослідження географічної апелювальної системи окресленої території ми розпочали збором фактичного матеріалу в польових умовах (частково способом анкетування для уточнення фактичного матеріалу). Його запис проводили за спеціально створеним питальником (565 питань). Вихідною базою створення такого питальника стала укладена в 1962 р. "Програма збирання матеріалів для вивчення топоніміки України" К. Цілуйка, де окремим параграфом виділено загальні географічні назви на позначення місцевих рельєфів [155]. Враховано і результати попередніх досліджень Т. Громко, О. Данилюк, С. Шийки та ін. У питальник включено власні запитання, які передбачають виявлення особливостей назв географічних об'єктів, поширених на досліджуваній території.

Респондентів Івано-Франківщини поділяємо на людей старшого, середнього та молодшого покоління. До старшого покоління належать люди, які народилися й постійно проживають на цій території. На їх мовленні позначилися риси польської, угорської, німецької, російської мов. Старше покоління найкраще зберігає архаїчні діалектні риси. Молодше покоління відображає нинішній стан говірки. Їхнє мовлення зазнало впливу сучасної літературної мови.

Для більш точної передачі фонетичних особливостей говірок діалектний матеріал записували фонетичною транскрипцією.

Наступним етапом була обробка інформації, одержаної від респондентів. Назви географічних об'єктів та їхніх частин характеризуються ієрархічною упорядкованістю, яка репрезентована такою схемою: 1) клас (2),

2) тематична група (5), 3) лексико-семантична група (40), 4) семантичне мікрополе (97).

У першому семантичному класі “Географічна апелятивна лексика на позначення рельєфу та його частин” виділяємо 2 тематичні групи.

У межах першої тематичної групи “Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань підвищеного (додатнього) рельєфу” розрізняємо 10 ЛСГ: ‘Гора, горб, підвищення (у загальному значенні)’, ‘Велике (невелике) підвищення’, ‘Продовгувате підвищення’, ‘Стрімка, крута, зі скалами гора (горб, підвищення)’, ‘Гора, горб, підвищення за характером породи’, ‘Гора, горб, підвищення за наявністю чи відсутністю рослинності’, ‘Вершина гори, горба, підвищення’, ‘Схил, край гори, підвищення’, ‘Штучне підвищення’, ‘Функціональне призначення гори’.

Другу тематичну групу “Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань рівнинного (нейтрального) та пониженого (від’ємного) рельєфу” формують 10 ЛСГ: ‘Рівнина, низина, долина (у загальному значенні)’, ‘Широка (вузька) рівнина, низина, долина’, ‘Рівнина біля підвищення, на підвищенні; рівнина, долина між підвищеннями’, ‘Рівнина, низина за наявністю рослинного покриву’, ‘Мокра заболочена рівнина, низина’, ‘Рівнина, низина біля річки, потоку, ставу’, ‘Заглибина, западина’, ‘Яр’, ‘Яма’, ‘Продовгувата канава’.

Другий семантичний клас “Географічна апелятивна лексика на позначення гідрооб’єктів та їхніх частин” налічує 3 тематичні групи.

До першої тематичної групи “Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань протічних вод” зараховуємо 12 ЛСГ: ‘Великий природний водний потік, річка’, ‘Невелика, менша, ніж річка, водна артерія’, ‘Початок річки, гирло, русло’, ‘Поворот річки’, ‘Розгалуження русла річки; злиття річок, потоків’, ‘Течія, водний потік’, ‘Яма в річці’, ‘Водоспад на річці, потоці’, ‘Штучне перекриття води’, ‘Міст для переходу або переїзду через річку’, ‘Мілина’, ‘Берег річки, потоку’.

Другу тематичну групу “Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань стоячих вод” утворюють 5 ЛСГ: ‘Озеро’, ‘Болото’, ‘Штучна водойма’, ‘Став’, ‘Рослинність на гідрооб’єктах’.

Третю тематичну групу “Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань підземних вод” представляють 3 ЛСГ: ‘Підземні води’, ‘Джерело’, ‘Криниця’.

У кожній із ЛСГ виділяємо дрібні системні утворення – семантичні мікрополя, наприклад: ЛСГ ‘Болото’: ‘велике болото’, ‘болотяна яма’, ‘невелике болото’, ‘земля, розм’якшена водою’, ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’, ‘заболочене грузьке місце’, ‘болото з водою кольору іржі’, ‘гнила болотиста місцевість’, ‘торф’яне болото’, ‘мохове болото’, ‘липке болото’, ‘непрохідне болото, водоймище’, ‘рідке болото’, ‘місце, де раніше було болото’ тощо.

Зібрану географічну народну лексику розміщено в тематичних, лексико-семантичних групах за релевантними ознаками географічних об’єктів, які вони називають. Водночас з аналізом значень географічних назв з’ясовано їхню етимологію, зроблено порівняльну характеристику номенів на загальнономовному рівні, продемонстровано відповідники й споріднені назви, зафіксовані на інших досліджених територіях України та в слов’янських мовах.

Дослідження семантики народної географічної лексики Івано-Франківщини здійснено в *синхронії* із широким залученням відповідних лексем загальнономовного застосування, що передбачає опис стану мовної системи місцевого діалекту або окремих діалектних явищ без їхнього історичного розвитку. Синхронний аналіз розкриває різноманітні прояви слова на сучасному етапі розвитку в процесі активного функціонування.

Аналіз народної географічної лексики на синхронному рівні передбачає фіксацію апелятивних назв методом транскрибування (спрощеною фонетичною транскрипцією) з урахуванням усіх діалектних особливостей та фіксацію всіх наявних варіантів назв (фонетичних, морфологічних,

словотвірних, акцентуаційних), оскільки синхронні варіанти, які є цінним джерелом для вивчення діалектної системи досліджуваного терену, – це результат і наслідок хронологічних процесів.

Описовий метод є найтипівішим і найповнішим вираженням синхронного аспекту в підході до мови з використанням прийомів зіставлення, класифікації, реконструкції й узагальнення фактичного (діалектного) матеріалу. Це “основний метод лінгвістики, який полягає у планомірній інвентаризації одиниць мови і поясненні особливостей їх функціонування” – за словами О. Ахманової [4, с. 233].

У контексті нашого дослідження як рівнозначні вживаються поняття *народна географічна назва, номен, апелятив, найменування, номінація, народоназва, загальна назва, лексична одиниця*, що вступають у синонімічні зв'язки і є взаємозамінні.

Структурний метод аналізу лексики дав змогу об'єктивно визначити лексико-семантичні групи. Складові частини аналізованих лексико-семантичних груп об'єднано на основі спільних ознак семантики, а протиставлено за різними диференційними ознаками, наприклад, для назв рельєфу: ‘розмір’, ‘форма’, ‘схил’, ‘характер породи’, ‘наявність чи відсутність рослинності’, ‘глибина’, ‘натурогенне чи антропогенне походження’, ‘розміщення відносно інших об'єктів’, ‘функціональне призначення’; для назв гідрооб'єктів: ‘розмір’, ‘напрямок водного потоку’, ‘рух води’, ‘глибина’, ‘мілина’, ‘функціональне призначення’, ‘міра заболоченості’, ‘фізичні якості’, ‘місце розташування’, ‘колір’, ‘вид рослинності на гідрооб'єкті’.

Для опису значень слів використовувалася *методика компонентного аналізу*. Зміст такого аналізу зводиться до розщеплення лексичного значення слова на *семи* – елементарні смисли. Відношення ідентичності (тотожності) і диференційності (розрізнення або протиставлення) здійснюються за допомогою найменших і неподільних лексичних значень – *сем* [58, с. 25].

“Компонентний аналіз вигідно відрізняється від інших способів опису семантики слова, оскільки він може бути представлений у вигляді таблиць, де по вертикалі розташовуються аналізовані слова, а по горизонталі – назви семантичних ознак” [85, с. 386].

Компонентний аналіз виявився ефективним і корисним для укладання “Словника народних географічних назв Івано-Франківщини”, який є першою спробою лексикографічної фіксації та аналізу назв географічних об’єктів регіону [див. Додаток А]. Під час його укладання враховано низку факторів: виявлено найменування одного об’єкта різними номенами, показано перенесення назв з одного географічного об’єкта на інший, встановлено локалізацію зібраного матеріалу.

Останні десятиліття в лексикології, зокрема діалектній, поширеним є системне дослідження лексики говірок. В основі *системного підходу* лежить дослідження назв географічних об’єктів як єдиної системи.

О. Потебня заклав теоретичні засади вивчення лексики як системи [131]. Продовжили розвивати його ідеї такі вчені: В. Виноградов [26], І. Ковалик [81], П. Гриценко [35], М. Кочерган [85; 86], Л. Лисиченко [91], В. Мойсієнко [120] та ін.

Методика *моделювання* та процес дослідження мовних явищ діалектної лексикології забезпечує системність в описі лексики й семантики діалектних груп. Ключові проблеми системного вивчення лексики висвітлено в монографії П. Гриценка “Моделювання системи діалектної лексики” [37]. Методика системного підходу до аналізу народної географічної лексики в нашому дослідженні ґрунтується на тих засадах моделювання системи лексики, які розроблено у вказаній праці.

Застосування прийомів *зіставного методу* дало змогу з’ясувати специфіку місцевих народних назв у порівнянні з українською літературною мовою, з іншими говорами української мови та слов’янськими мовами.

У роботі використано результати *порівняльного-історичного методу* для з’ясування етимології назв.

За допомогою *прийомів кількісного підрахунку* зроблено кількісну характеристику досліджуваного матеріалу.

Методом лінгвістичної географії показано локалізацію народних назв. Одним із завдань лінгвістичної географії є точне вивчення зон поширення певних мовних (діалектних) явищ. У роботі використано спосіб картографування окремих загальних географічних назв в ареалі Івано-Франківщини.

Отже, вивчення народної географічної лексики Івано-Франківщини в межах лексико-семантичних груп та її ареальне варіювання потребує залучення різних методів і прийомів дослідження.

Висновки до розділу 1

Народна географічна лексика віддавна є об'єктом вивчення в українському й слов'янському мовознавстві. Початки дослідження пов'язані з лексикографічними дослідженнями, побічними, принагідними спостереженнями над народними назвами географічних об'єктів.

Першу семантичну науково-лінгвістичну класифікацію слов'янських географічних термінів здійснив Ю. Шутц. Початки наукового осмислення української національної географічної номенклатури сягають праць І. Верхратського.

Лексикографічно такі назви опрацьовано в низці українських діалектних словників: Є. Желехівського і С. Недільського, Б. Грінченка, "Словнику української мови", В. Шухевича, С. Грабця, Я. Рудницького, Я. Янова, Т. Марусенко, Я. Закревської, М. Онишкевича, Г. Шила.

У другій половині ХХ ст. розпочинаються системні обстеження загальних географічних назв у різних регіонах України. Предметом дисертаційних досліджень стала народна географічна лексика Чернігівсько-Сумського Полісся, Центральної Кіровоградщини, Волині, Центральної Донеччини, Західного Поділля та Рівненщини. Івано-Франківський регіон із цього погляду недостатньо вивчений і потребує відповідного опрацювання.

Структурно-системний аналіз народних географічних назв передбачає застосування комплексу лінгвістичних методів й опрацювання теоретичних засад інтерпретації емпіричного матеріалу. Методика, застосована в нашій дисертації, передбачає встановлення різного типу узагальнення системоутворювальних одиниць, які характеризуються ієрархічною підпорядкованістю. Основними такими одиницями є тематичний клас, тематична група, лексико-семантична група, семантичне мікрополе.

РОЗДІЛ 2

ГЕОГРАФІЧНА АПЕЛЯТИВНА ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ РЕЛЬЄФУ ТА ЙОГО ЧАСТИН

Івано-Франківська область займає площу 13,9 тис. км². Загальна протяжність від крайньої північної точки до крайньої південної становить понад 185 км, протяжність із заходу на схід досягає 150 км. На такій великій території спостерігається значне розмаїття природних ландшафтів. Область у географічному відношенні можна поділити на три великі природні зони: лісостеп, Передкарпаття й Карпати [132, с. 8].

Територія Івано-Франківщини відзначається значним перепадом висот між півднем і північню області. У межах області виділяються три основних гіпсометричних рівні, найнижчий з яких північний – подільський, середній – передкарпатський і найвищий – південний карпатський з найвищою вершиною України – Говерлою (2 061 м н. р. м.) [132, с. 8].

Опираючись на географічний розподіл рельєфу та його частин, у нашій роботі ми аналізуємо найменування підвищеного (додатнього), рівнинного (нейтрального) та пониженого (від'ємного) рельєфу.

2.1. Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань підвищеного (додатнього) рельєфу

Аналіз зібраної географічної апелятивної лексики на території Івано-Франківщини дозволив зробити розподіл лексичних одиниць за семантичними полями (мікрополями) – найважливіший вияв системності лексики. Однією з характеристик семантичного поля є центр і периферія, тому в роботі виокремлено ядро (центр), напівпериферію та периферію. Елементарним семантичним полем є лексико-семантична група, у межах якої виділено семантичні мікрополя.

ЛСГ ‘Гора, горб, підвищення’. Ядром цієї ЛСГ є підвищення з узагальненим значенням. Залежно від коливання відносних висот, місцеві народні назви класифікуємо на семантичні мікрополя: 1) ‘гора (у загальному значенні)’, 2) ‘горб (у загальному значенні)’, 3) ‘підвищення (у загальному значенні)’.

Основою мікрополя ‘гора (у загальному значенні)’ є номени *го¹ра*, *горб*, що покривають суцільний масив говірок Івано-Франківщини.

У говірках досліджуваної території апелятив *го¹ра* побутує з різним семантичним навантаженням. Мешканці гірської зони називають лише високі географічні об’єкти, а жителі рівнинних районів навіть незначне підвищення називають горою.

Лексемі *го¹ра* (< псл. **gora*) [213, I, с. 562] у місцевих говірках загалом притаманна така семантика: ‘гора (у загальному значенні)’, ‘гора, горб, підвищення’, ‘гора, узвишся, підвищення’, ‘горб, підвищення’, ‘горб’, ‘підвищення’ (локалізацію кожного аналізованого номена див. у додатку А).

У географії ‘*гори* – дуже підняті над прилеглими рівнинами ділянки земної поверхні, що характеризуються значними коливаннями відносних висот і контрастним рельєфом. За характером простягнення розрізняють гірські ланцюги, масиви і хребти. Важливими елементами гір є їхні вершинні поверхні, перевали, поверхні вирівнювання, міжгірні улоговини’ [28, I, с. 285].

У “Словнику української мови” слово *го¹ра* записано зі значенням ‘значне підвищення над навколишньою місцевістю або серед інших підвищень’ [238, II, с. 124]. Назва *го¹ра* загальновідома по всій Славії: укр. діал. ‘підвищене місце’ [100, с. 359], ‘підвищення на поверхні рівнини’ [211, с. 35; 2, с. 70], ‘невелике підвищення’ [211, с. 36], ‘гора’ [108, с. 223; 130, с. 254], ‘підвищення (у загальному значенні)’, ‘крута гора, горб, підвищення’ та ін. [130, с. 254], ‘велике підвищення’, ‘піщаний нанос’ та ін. [162, с. 30], *гу¹ра* ‘підвищення на поверхні ґрунту’ [211, с. 41; 216, с. 104], пор. також п. *góra* [186, с. 16; 261, I, с. 330–331], блр. *гарá* [173, с. 46], рос. *го¹ра* [221,

с. 124], болг. *górá* [207, с. 54], ч. і слц. *hora* [106, с. 6], хорв. *gòra* [190, с. 22]. Цей апелятив з іншим наголосом ¹*gora* ‘гора (у загальному значенні)’ зафіксовано в с. Ілемня Рожнятівського р-ну. Трапляються поодинокі випадки вживання фонетичного варіанта *gɔ¹pa* ‘т. с.’, пор. *gɔ¹pa* ‘велике підвищення’ [162, с. 29]. Семантичний ряд продовжує номен ¹*gori* (мн.) ‘височина, узгір’я’, ‘підвищення, узгір’я’, ‘узвиштя’, пор. ¹*gori* ‘продовгувате підвищення’ [130, с. 255], ‘великі підвищення місцевості’ [162, с. 31].

Назва *горб* побутує в значенні ‘гора’. Слово *горб* у літературній мові – ‘невелике округле підвищення на площині; бугор, пагорб’ [195, с. 191] < псл. **gъ* □ *bъ* < і.-є. **gerb* – ‘морщитися, вигинатися’, похідне від **ger* – ‘крутити, вити’ [213, I, с. 563], пор. ‘невисока, похила гірка, пагорб’ [108, с. 223; 211, с. 36], ‘невелике підвищення над рівниною’ [211, с. 36]. З основою **-горб-** фіксуємо множинну лексему *гор¹би* ‘підвищення’, пор. (тільки мн.) ‘пасовище в горах’ [172, с. 290]; префіксальне утворення на **на-** ¹*пагорб* ‘підвищення’, ‘підвищення, пагорб’; суфіксальне утворення на **-ик-** ¹*горбик* ‘пагорб’. Для порівняння назвемо номени, які побутують в інших досліджених регіонах з такою ж основою: на Волині – *горб*, ¹*горбан*, ¹*горбик*, *гор¹бина*, *гор¹бисько*, *гор¹бок* [211, с. 36–37], на Хмельниччині – *горб*, *гор¹бинка*, ¹*горбик*, ¹*горбичок*, *гор¹бочок*, *гор¹би*, *горб¹ки*, ¹*горки*, *гор¹бок*, *гор¹бистість*, *гор¹бище* [130, с. 254–255], на Рівненщині – *горб*, *гор¹бак*, *гор¹бака*, *гор¹баки*, *гор¹баха*, *гор¹би*, *гор¹бисько*, *гор¹бище* [162, с. 31] та ін.

За спостереженнями Т. В. Громко, “семантика основ **-гор-**, **-горб-** якнайповніше відбиває ознаку ‘підвищення’, оскільки основи є загальнослов’янськими з давнім індоєвропейським корінням” [39, с. 22].

Поширеною лексемою в Галицькій Гуцульщині є ¹*кичера* з первинним значенням ‘гора, покрита лісом’, але в окремих говірках вживається з іншою семантикою: ‘гора’, ‘гора, покрита лісом, крім вершини’, ‘важкодоступна гора’, ‘гора, на якій чергуються ліс і пасовище’, дем. ¹*кичурка* ‘гора, покрита лісом, крім вершини’ із суфіксальним формантом **-к-а**. Апелятив ¹*кичера*

< псл. **kučera*, похідне від **кука* ‘жіноча зачіска, коса’ [213, II, с. 440], що сходиться до і.-є. **keu-k-*, **kou-k-* ‘згинати, викривляти; загнуте’. Дослідники Ш. Ондруш, Ю. Удольф та Ю. Карпенко стверджують про слов’янське походження цього апелятива [71, с. 18]. Б. Кобилянський вважає цей апелятив балкано-карпатизмом [80, с. 47]. На території України та Славії він вживається ще з такими значеннями: ‘гора, вкрита лісом, крім вершини’ [108, с. 231; 168, I, с. 99; 188, с. 24], ‘гора; стрімка гора, поросла лісом (крім вершини)’ [209, с. 94], ‘гора з круглим лісовим верхом’ [80, с. 47], ‘безлісний верх’ [101, с. 228], бойк. /*кичира* ‘гора; горб; крутий горб, зарослий лісом’ та ін. [222, I, с. 351], пор. болг. *кичер*, *кичера*, *кечера*, *кичара*, *кючур* ‘невеликий лісок на підвищеному місці’, болг. діал. *кичер* ‘молодий густий ліс; пагорб; крутий схил гори, вкритий густим молодим лісом; гай’, ч. *kučera* ‘верх’, ‘кучерява голова’, слц. *kučera*, *kučer* ‘стрімка гола вершина’, с.-х. *kičer* ‘заросла вершина гори’, *кик* ‘горб’ [213, II, с. 440; 219, с. 275]; мор. *kučera* ‘горб’, д.-луж. *kučera* ‘wohl Berg’ [89, с. 45].

Номен *гор|тан* у говірках досліджуваного ареалу має різне семантичне навантаження: ‘гора’, ‘гора; каміння на горі, кам’яниста гора; висока гора’, ‘гора; вершина гори’, *гор|тани* (мн.) ‘система гірських хребтів’, ‘гірський масив’, пор. *гор|тан* ‘вершина гори; гора’ [108, с. 224], ‘каміння на горі, кам’яниста гора; висока гора’ [177, с. 37], див. [213, I, с. 263]. На думку багатьох дослідників, цей апелятив походить з румунського *gorgan* ‘курган, могила’ чи *gurgui* ‘вершина горба’ [230, с. 193, 198] < д.-р. *курганъ* ‘курган, могила’, запозичення з половецької мови, пор. полов. *kurġan* ‘твердиня; насипаний вал, фортеця; курган, висока могила’ < тюрк. *kur-* ‘спорудити, укріпити, зміцнити’. Дехто з дослідників пов’язує апелятив *курган* з перським *gūrkhāne* від *gur* ‘могила’, *xane* ‘дім’ [213, III, с. 152]. Р. Козлова вважає, що цей апелятив є продовженням псл. **gъrganъ*, який членується на **gъrg-* (корінь) та *-anъ* (суфікс). Коренева морфема виявляється в низці слов’янських утворень: укр. *гургула* ‘сук, наріст на дереві’, п. діал. *gur(i)el* ‘кадик’, болг. діал. *гъргоня* ‘згорблена людина’, блр. діал. *гаргуля* ‘нерівність,

нерівність на кряжі', кашуб. *gurgola* 'гортань'. Семантика цих назв у давнину відбивала кривизну, вигин, опуклість. На думку Р. Козлової, основа **gьrg-* – це похідне з детермінативом *-g-* від кореня **gʀ > *gьr-* у ступені редукції його вокалізму < і.-є. **ger-* 'крутити, вертїти, гнути' [82, с. 60]. Слов'янське **gьrg-* як подзвінчене утворення від вихідного **kьrk < *kurk-* 'скеля' виводить Ю. Карпенко, пор. алб. *gërgalle* 'кам'янисте місце, осип', берберське *akerkus* 'скеля' [73, с. 46].

Регіональна лексема *гун*' уживається з різною семантикою: 'гора; вершина гори', 'гора', 'хребет', 'верх гори', 'горб', 'горб, підвищення', 'горб, пагорб', 'підвищення', вар. *грон*' 'гора; вершина гори', ¹*груник* 'невелика гора', ¹*груничок* 'горб', дем. від *груник < грунь*. В інших джерелах фіксуються ще такі значення апелятива *гун*': 'невисока гора з м'якими контурами, горбок' [104, с. 165], 'вершина гори', 'пагорб' та ін. [108, с. 225], 'узгір'я, пагорб' та ін. [177, с. 37], 'гірське пасмо', 'пасовище' та ін. [209, с. 55], див. також [172, с. 290; 206, с. 269]. Більшість дослідників виводить його з румунського *gruiu* 'пагорб, вершина пагорба' < лат. *grunium* 'свиняче рило' [213, I, с. 606]. Ураховуючи те, що ця назва вживається в українських, польських, чеських і словацьких Карпатах, ми можемо стверджувати, що вона < псл. **grunь* 'гора, гірський хребет, схил гори', пор. ч. (мор.) *grun* 'схил' [89, с. 52], слц. *grúň* 'гора', яке походить з *grodь* 'грудь' [213, I, с. 606; 243, I, с. 464], ускладненого детермінативом *-нь* з наступним спрощенням **grodнь < *grōнь < *grunь*. За іншим слов'янським поясненням назва *гун*' пов'язана із словом *грань* 'грань; межа, ребро; хребет гори' < псл. **granь* або з *гроно, гроно* 'китиця плодів', які продовжують апофонічні форми і.-є. **ghrō-n, ghre-n* [71, с. 21].

Рідше побутує народна назва ¹*магура* 'гора; висока гора'. Номени ¹*магур*'івка, ¹*магур*'енка з суфіксами *-'івк-а, -'енк-а* вживаються з таким самим значенням у с. Зелене Верховинського р-ну. Демінутив із суфіксом *-к-а* ¹*магурка* позначає 'верх', 'горб' у с. Яблуниця Яремчанської м/р. Назва ¹*магура* засвідчена іншими дослідниками: 'висока гора' [177, с. 42], 'висока

гора; висока окрема гора; гора' [232, II, с. 396; 108, с. 236], 'висока стрімка гора' [206, с. 302], 'висока відокремлена гора' [188, с. 25], пор. ще молд. *мэгурэ* 'горб', рум. *măgură* 'височина, високість, горб; могила, курган' [230, с. 284]. У його основі лежить давніше **magula* < псл. **mogyla* 'могила; купа', пор. також алб. *magullë* 'могила; купа' [213, III, с. 356, 491]. Ю. Удольфом ствержує, що ця назва походить з і.-є. **meĝ(h)-* 'великий' + суфікс *-ур-* // *-ор-* [191, с. 529]. На думку Ю. Карпенка, давнє **magūla* потрапило до праслов'янської мови ще до переходу *ū > y (ы)* і тому розвинулося в *могыла*, а в Карпатах це слово з'явилося як орографічний термін уже після переходу *ū > y* і тому набуло форми *магура*. Кінцеве *-ра* (а не *-ла*) може бути румунським внеском або впливом слова *гора*. Пізнішим проникненням *магури* до карпатських слов'ян пояснюється вокалізм [*a*], збереження проривного [*r*] зумовлене міцними позиціями цієї фонемі в карпатських говірках української мови [73, с. 44–45].

Лексема *д'іл* (*дол*) побутує в значенні 'гора', пор. гуц. *діл* 'гірський ланцюг, хребет', 'пагорб' [177, с. 35], 'вододіл', 'долина, низ' та ін. [108, с. 226], бойк. 'пасмо гір' [222, I, с. 220], зах.-под. 'долина', 'заболочена низина' [130, с. 258], вол. 'низинна місцевість' [109, с. 282], 'низина', 'місце, де вибрали глину' [211, с. 44], пор. також болг. *дял* 'горб', с.-х. *діо* 'горб' [89, с. 44].

Апелятив *мун'чел* (*мун'чел'*, *мен'чил*, *мен'чул*, *м'ін'чол*) зафіксовано зі значенням 'гора', утворений від румунського апелятива *muncel* 'горб' [230, с. 303], пор. ще рум. *munte* 'гора', фр. *moimt*, *montagne*, англ. *mount* 'гора', ісп. та італ. *monte* 'гора' < лат. *mons*, *montis* 'гора; гірський ланцюг; гори' [219, с. 380].

Номінація *говда* в говірках Івано-Франківщини вживається зі значенням 'гора; висока гора', вар. *говд'а* 'т. с.', 'гора, горб, підвищення'; *говди* – 'гора', 'височина', *говдир* – 'гора' (суф. *-ир-*), пор. укр. діал. *говдя* 'висока гора' [248, с. 147], *говда* 'гора' [108, с. 223], 'пусте поле' [177, с. 37], 'гора, підвищення' [100, с. 359]. На думку деяких дослідників, апелятив *говда*

є запозиченням із польської мови, пор. п. діал. *holda* і літ. *halda* ‘відвал, купа неродючої землі, породи, викинута з шахти’ [213, I, с. 540–541, 459]. Більш імовірно, що назва сягає псл. **gьlda* ‘грудка, брила’ як похідного з *d*- детермінативом від основи **gьl-* < і.-є. **gel-* ‘гнути, згинати; кривити’, ‘м’яти, здавлювати; щось округле; грудка, куля’ [166, с. 110–111].

Апелятив ¹*guga* та низка фон. вар. ¹*g'ira*, ¹*geta* (¹*ged'a*, ¹*xed'a*) вживаються зі значенням ‘гора’. С. Грабець виводить його від румунського прикметника *hegheș* ‘гостророгий’ [177, с. 138], пор. угор. *hegyes* ‘кінчастий; гострий’ [248, с. 142]. Більш імовірно, що назва є українізованою формою угор. *hegy* ‘гора’ [242, с. 321], пор. гуц. *guga* ‘горб на спині добре вгодованого бика’ [203, с. 120]. О. Іліаді вважає, що в основі цієї назви псл. **guga* ‘щось велике; опукле, кругле’ [65, с. 83], лит. *gugà* ‘желвак, гуля; наріст; горб; холка’ < і.-є. **gug-* ‘опуклість; щось кругле’ [64, с. 105].

Семантику ‘гора’ продовжує номен ¹*крепа*. Внутрішня форма апелятива *креп* ‘міць, сила’ вказує на значний об’єм гори [213, III, с. 84]. С. Вербич припускає, що назва походить від незасвідченої в українських діалектах лексеми **крепа*, слугуючись фактами з інших слов’янських мов – словен. *krépa* ‘груда (землі, снігу)’, в.-л. *krjepa* ‘велика крапля’ < псл. **крепа*, яке укладачі етимологічного словника слов’янських мов пов’язують із дієсловом **krepati* (семантичні континуанти в різних слов’янських мовах ‘шити’, ‘звиватися’ та ін.) [254, Вып. 12, с. 123]. Відповідно *крепа* – це ‘велика гора’ [20, с. 28].

З такою ж семантикою вживається лексема ¹*клифа*, фон. вар. від *клива*. Більшість дослідників виводять його з румунського *cliva* ‘кам’яниста безліса гора’ [219, с. 277]. С. Грабець фіксує її зі значенням ‘узбіччя, стік’ [177, с. 40], а М. Юрковский – ‘схил; стік’ [169, с. 196]. Ф. Міклошич та Е. Калужницький пов’язують цю назву з латинським *clivus* ‘гора; каміння в лісі’ [177, с. 40]. Ю. Карпенко виводить цей апелятив з псл. **kliv-* : **kliv-*. До цього кореня сходять і дієслово *клювати* [213, II, с. 467–468]. Етимологічний сенс назви ¹*клива* – ‘те, що проклюнулося’ (тобто голий верх над лісом) або й ще

давніший – ‘кривий’. Цей корінь сходиться до і.-є- **kleu-* ‘кривий’ [71, с. 162]. Пор. *клива* ‘незаросла, гола вершина гори; камені в лісі’ [108, с. 231], ‘незалісна гора (вершина)’ [104, с. 165], ‘висока гора, поросла темним смерековим лісом’ та ін. [222, I, с. 357]. У говірках Кіровоградщини цей апелятив позначає ‘вершину підвищення, вільної від рослинності’ [39, с. 23], Гуцульського Закарпаття – ‘заросла лісом гора’ [224, с. 79].

Номен *купа* із семантикою ‘гора’ переважно характерний для рівнинної місцевості. В українській мові назва *купа* має кілька значень, у тому числі й ‘підвищення на дорозі’ [108, с. 234], ‘насип’ [109, с. 287], ‘купина’ [232, II, с. 326]. Можливо, колись він мав значення ‘гора’, пор. луж. *кура* ‘пагорб’, лит. *kupstas* ‘пагорб, горбок’ < і.-є. **keu-p-* / **kou-p-* ‘згинатися, вигинатися, стрибати’ [213, III, с. 143–144].

Апелятив *верховина* на території Івано-Франківщини зафіксований із значеннями ‘гора’, ‘високогірна місцевість’, *верховина* ‘узвиштя’, пор. укр. літ. *верховина* ‘верхня найвища частина чого-небудь; назва високогірної місцевості в межах Українських Карпат’ [238, I, с. 336], ‘гірська місцевість’ [213, I, с. 360], діал. ‘гори; гірська місцевість’ [108, с. 220], ‘верхня частина’ [154, с. 34], ‘початок річки; місце, звідки починається річка’ [43, с. 24], ‘вершина гори, пагорба’ [211, с. 22]. Лексема *сопка* ‘гора; невелика, невисока гора округлої форми’ побутує в м. Косів Косівського р-ну, пор. *сопка* ‘горб; невисока гора округлої форми’ [195, с. 1162], ‘горб або невисока гора’, може бути зіставлене із *сіпати* < псл. **sъръка*, д-р. *сънь*, *сонь* ‘насип, сопка’ [213, V, с. 355].

Поодинокими вкрапленнями є такі географічні апелятиви із суфіксами *-івк-а*, *-иц’-а*: *осо́б’івка* ‘окрема гора’, пов’язана з місцем її розташування окремо від інших гір, пор. *особий* (діал.) ‘окремиий’ [195, с. 685]; *оди́ниця* ‘одинокка гора’, пор. *одинець* ‘відокремлений від інших, одинокий’, ‘камінь, скала, що стоїть окремо’ [219, с. 406]. Це мікрополе представляють і префіксальні та префіксально-суфіксальні утворення: *зат’інка* ‘місце, заступлене горою від сонця’, пор. діал. *затінка* ‘місце прикрите, заступлене

від променів сонця горою' [195, с. 334]; *заг'ір'я* 'місце, місцевість за горою' (< псл. **zagor'je*), 'місцевість за горою, горами' [195, с. 290]; *загора* 'місцевість за горою' (< псл. **zagora*), 'місцевість за горою' [166, с. 324]; *закут* 'віддалене, відлюдне місце', дем. *закуток* 'глухий кут, місце, де не ходять люди', пор. *закут* 'віддалене, малопомітне, зазвичай відлюдне місце' [195, с. 306], *закуток* 'природна стояча водойма' [211, с. 51].

Серед народних назв є такі, що утворені морфологічно-синтаксичним способом. Для географічної апелятивної лексики характерний перехід прикметників в іменники. Сюди належать номени *по'никла*, вар. *по'никва* 'похила, стара гора' (зі зміною [л] на [в]), пор. 'похилена; яка має похмурий вигляд' [195, с. 862]; *мура'лева*, вар. *мора'лева*, *мори'лева* 'гора, покрита великою кількістю мурашників', пор. *муралева* 'мурашина', *мураль* 'мурашня' [213, III, с. 535–536]; *оз'ір'на* 'гора з озерами; гора, на схилах якої є озера'; *шип'иц'ка* 'гора, на якій потоки мають багато невеликих шипотів – водоспадів'.

Частина апелятивів твориться способом аналітичної деривації. Серед них такі, що утворені за моделлю прикметник + іменник: *озе'рец'ка го'ра* 'гора, на схилах якої є невеликі озерця', *зукова го'ра* 'водоспадна гора; гора, на якій потоки мають багато водоспадів на схилах гори', *солона го'ра* 'відсутність на горі джерел прісної води і наявність соровиці, води, насиченої сіллю'.

Лексема *со'лиго'ра* 'гора з соляними джерелами і соляними пластами' утворена способом поєднання основ *соли-* < *солити* 'засолювати' [195, с. 1159] та *гора*. Апелятив *черезго'ра* 'місцевість за горою' утворений за моделлю прийменник + іменник.

Семантичне мікрополе 'горб (у загальному значенні)' репрезентують лексеми: *горб*, *г'ірка*, дем. від *го'ра*; *мун'челик*, дем. від *мун'чел*; *стор'чак* (< від дієслова *стирчати*, пор. *сторчак* 'пеньок' [218, с. 205]); *верх* 'горб, підвищення'; *балка*; *чо'паш* (пор. *чопаш*, *чапаш* 'стежка, протоптана людьми або худобою; доріжка, протоптана в снігу; просіка' [209, с. 209], 'вузька

гірська стежка, яку витоптали вівці' [172, с. 339]); *зр'іб*. Апелятив ¹*гул'а* 'т. с.' (перен.) побутує тільки в одному населеному пункті. Географічний номен ¹*насип*, *на'сип*, з різним наголошуванням складів, мотивований дієсловом *на-сипати*. Він поширений в інших говорах, семантична структура якого має значну варіативність, пор. укр. літ. ¹*насип* 'штучне земляне підвищення' [238, IV, с. 184], укр. діал. 'курган, штучний горб', 'насип піску біля річки; піщана мілина' [246, с. 139], 'довгасте підвищення', 'штучно насипаний горб' [211, с. 85], 'невеликий піщаний насип поблизу річки' [108, с. 237], див. також [216, с. 170; 140, с. 5], пор. ще ч. *nasep* 'насип; завалина', 'дорога біля будівель' [105, с. 39].

Аналогічне значення має назва ¹*берда*, вар. *берд* 'горб', множинна форма від *бердо* < псл. **b^ordō* 'вістря, грань', що походить з і.-є. **bhr-dh-* 'різати, точити' [213, I, с. 169], 'глибока безодня (прірва)' [108, с. 216], 'прірва, урвище; стрімкий схил гори' [209, с. 23], 'прірва; скалисте урвище' [176, II, с. 183], 'провалля; стромина' [256, с. 9], 'скала' [168, I, с. 106], 'стрімке узбіччя гори; провалля' [177, с. 32], 'скеляста гора; скеля' [222, I, с. 49], пор. болг. *бърдо* 'височина, гряда, кряж', діал. 'пагорб, байрак', с.-х. *brdo* 'гора, пагорб, берег', м. *брдо* 'височина, пагорб' [80, с. 47].

Апелятив *кур'ган* передає семантику 'горб', 'горб; штучна насипна гірка; підвищення' – запозичення з половецької мови, пор. полов. *kurġan* 'твердиня; насипний вал, фортеця; висока могила', пов'язане з тюркським *kur-* 'спорудити, укріпити, зміцнити' < перського *gūrkhāne* від *gur* 'могила', *xane* 'дім' [213, III, с. 152], пор. укр. літ. 'насип над стародавньою могилою; у старі часи – високий земляний насип при дорозі і т. ін.; горб, гірка, що нагадують насип' [195, с. 474], діал. 'горб; штучна насипна гірка; підвищення' [108, с. 234], 'високий земляний насип при дорозі; горб, гірка, що нагадують насип' [100, с. 359]

Апелятив *жбир*, вар. *жбир'* 'горб', 'зарослий скелястий пагорб між долинами', 'важкодоступне місце', 'горб (великий, малий)', 'горб, підвищення', *жби'р'і* (мн.) 'підвищення, узвишся' етимологічно зводиться

до псл. **žьbirь* < і.-є. **geibh-* ‘гнути, згинати, нагинати’ [213, II, с. 189], пор. *жбир* ‘скеля, гора; височина’ [213, II, с. 189], ‘стрімка кам’яниста гора; гострий кам’янистий верх гори, скелі’ [209, с. 68], ‘горбок між висохлими потоками’ та ін. [222, I, с. 249], подібні значення див. [108, с. 226; 188, с. 34; 100, с. 359].

Лексема *бу¹гор* передає значення ‘невисока полога гірка, горб’; *ку¹пин’:а* ‘пагорб’ (‘місце, покрите купинами’ [195, с. 473]); *ку¹пи¹на* ‘підвищення, насип’ (‘невеликий земляний насип; штучна насипна гірка’ [108, с. 234]).

У народній географічній лексиці Івано-Франківщини на позначення підвищень виступають назви із загальноомовною семантикою ‘підвищення’: *б¹ерег* ‘підвищення, гора, схил гори’, ‘горб’, ‘горб, підвищення’, ‘підвищення’, фон. вар. *б¹ер’іг* ‘горб’, ‘горб, підвищення’, ‘підвищення’, ‘гора’, *б¹ериг, б¹ериг* ‘підвищення’, етимологія якого виводиться з псл. **bergь* < і.-є. **bherhos* ‘підвищення, гора’, пор. укр. *б¹ерег* ‘зарослий лісом горб’ [213, I, с. 170], ‘гора (невелика)’ [256, с. 9], ‘круча; невелике підвищення’ [100, с. 359], див. ще [209, с. 23; 177, с. 32], п. діал. *brzeg* ‘пагорбок, узгір’я’, ч. *breh* ‘пагорб’, слц. *breh* ‘пагорб’, в.-л. *brjoh*, н.-л. *brjog* ‘схил, горб’, болг. *бряг* ‘земне підвищення, узгір’я’, м. *брег* ‘пагорб, гора’, серб., хорв. *breg* ‘пагорб’, словен. *breg* ‘горб, гірка’, ст.-сл. *ádhǫú* ‘горб, гора’ [139, с. 167]. Зафіксовано номен *бер¹егу* (мн.) зі значенням ‘підвищення вздовж річки’, ‘узвиштя’. У гуцульських говірках *б¹ерег, б¹ер’іг* означає ще й ‘крутий, стрімкий схил; гористе місце; пасовисько’.

Семантичне мікрополе формують інші слов’янські апелятиви: *мо¹гила* ‘горб, курган’, ‘місце поховання і насип, горбик на ньому’, ‘горб’, ‘купа (каміння)’, ‘штучне земляне підвищення; купа чогось’ < псл. **mogyla* ‘купа’ [213, III, с. 493], ‘місце поховання і насип, горбик на ньому’ [195, с. 535], ‘штучне земляне підвищення; курган; височина’ [108, с. 236–237], див. ще [100, с. 359; 188, с. 26], суфіксальне утворення на *-к-а* – *мо¹гилка* ‘горб,

підвищення; курган', фон. вар. *мо'гивка* 'горб' зі зміною [л] на [в] у закритому складі.

У с. Малий Ключів Коломийського р-ну зафіксовано словосполучення *ви'сока мо'гила* в значенні 'височина', а в с. Чернятин Городенківського р-ну – *ви'сока мо'гилка* 'горб'.

Апелятив *к'липка*, суфіксальний дериват від *клива*, побутує із семантикою 'пагорб' у с. Верхній Майдан Надвірнянського р-ну. Номен *о'стр'ів* 'горб серед рівнинної місцевості' позначає в літературній мові 'ділянку землі, що чітко вирізняється на тлі решти місцевості' [195, с. 687].

Народна назва *кукул* 'горб, підвищення', 'одинокий пагорб', її фонетичні та словотвірні варіанти з формантом **-ик-** *кукул*, *ку'кулик*, *ку'колик*, очевидно, є румунським за походженням. Назва *кукул* утворена за допомогою суфікса-артикля **-ул (-ul)** від *сисă* 'одинокий пагорб, що підноситься на площині' [177, с. 131], пор. рум. *сис* 'сам, самотній, один' [230, с. 109]. Імовірно, румунський апелятив є слов'янським запозиченням, пор. рос. *кукан* 'пагорб', болг., серб. і хорв. *кука* 'гак', н.-л. *kokula* 'вигин; гак', лит. *kaikas* 'шишка; налив', *kaukaras* 'пагорб, горб' [219, с. 210]. Л. Куркина вважає, що апелятив **kika* колись мав значення 'нерівна, вигнута гора; плато; гора; гора, поросла лісом' [89, с. 46] < і.-є. **keu-k-*, **kou-k-* 'вигинати, викривляти; загнуте' [254, Вып. 13, с. 86–87].

Номен *холм* передає значення 'невелика полога гірка', 'горб, підвищення', *холм* – 'горб, підвищення', 'горб', який розвинувся із *хоўм* < *холм* (з абсорбцією [ў]), що походить із псл. **хьлтъ*. Серед дослідників немає єдності щодо етимології апелятива. М. Фасмер та О. Трубачов виводить його з германського **hulma-*; В. Махек вважає, що слов'янська та германська лексеми успадковані з доіндоевропейської мови, ймовірно, з **kultm-*. Такої ж думки дотримується і Ю. Карпенко [73, с. 48]. Існують також пояснення, що ця назва споріднена з д.-р. *шеломя* 'холм' [213, VI, с. 195].

Виявлено поодинокі народні назви, що вказують на характер поверхні підвищення, виражені атрибутивними словосполученнями: *ди'рава* *г'овд'а*

‘горб зі скелею, у якій є печери з великими отворами’, *кам’янистий горб* ‘горб, на якому багато каміння’, *кам’яний горб* ‘горб, вкритий камінням’, *вод’яний горб* ‘горб, багатий на воду; багатоводний’, *озерецький горб* ‘горб з озерцями на його схилах’.

Географічні об’єкти на позначення ‘**підвищення (у загальному значенні)**’ виражають такі номени: *підвищен:а*, *грун’і*, *д’іли*, *кичур*, *висота*, *вишина* (‘т. с. що висота’ [195, с. 121]), *замок* (‘підвищення’ [108, с. 228]), *нагір’я* (‘гірська територія, для якої є характерним поєднання плоскогір’їв із гірськими хребтами’ [195, с. 555], ‘рівнина на підвищенні’ [208, с. 125]), *горб* ‘підвищення’, ‘підвищення, пагорб’, ‘невелике округле підвищення’.

Назва *верховичка* ‘підвищення’ утворена за допомогою суфікса *-ка* від апелятива *верховиця* ‘підвищення, гора’, пор. *верховиці* ‘гори’ [213, I, с. 360].

Різну семантику підвищення передає апелятив *бурти* (мн.) ‘купи нанесеного потоком чорнозему на полі’, суфіксальний дериват *буртик* ‘невелике підвищення’. Назва *бурт* < нім. *Bord* ‘насип, бугор, купа’ [213, I, с. 304]. Апелятив *бурт* та його вар. мають ще інші значення: ‘невеликий горбок, насип, підвищення’ [195, с. 68], див. кіров. *бурт* [208, с. 32], зах.-под. *бурта*, *бурти* [130, с. 243], *бурт*, *бурта* [108, с. 219], вол. *бурта* [211, с. 19; 216, с. 77], рівн. *бурт*, *бурти* [162, с. 14], наддністр. *бурт*, *бурти* [249, с. 63]. Префіксальне утворення *об’іч* фіксуємо в значенні ‘підвищення вздовж дороги’. Народна назва *кемна* задекларована у двох значеннях: ‘невелике підняття, підвищення’, ‘підвищення’, < п. *кепа* ‘т. с.; купка’, *кепіна* ‘острівець’, споріднені з укр. *купа* [213, II, с. 422], в інших українських говорах *кемна* ‘гора, яка своєю формою нагадує підкову’ [108, с. 231], ‘острів на річці, озері’, ‘підвищене, відносно сухе місце серед болота’ [211, с. 62], *кемна* ‘невелике підняття на поверхні; горбок на болоті; високий пагорб’ [193, I, с. 219], ‘горбик на рівній поверхні, невелике підняття’ [2, с. 85]. Таким чином, можемо відзначити розширення семантики апелятива в досліджуваному говірковому просторі.

У говірках Тлумацького р-ну записано множинну лексему ¹*tatru* ‘гіпсове підвищення, не вкрите рослинністю’. Ю. Карпенко виводить її з псл. **t̥rtr-* > укр. ‘скеля; камінь’ > **Толтр-* (з дисиміляцією р – р > л – р) > *Товтру* і п. **Tartr-* > *Tatru* (зі спрощенням *rtr* > *tr*) [69, с. 5]. Пор. ¹*tatpa* ‘скала’ [108, с. 251], ‘скеля; прірва, безодня’, ‘скала на найвищих горах’ [188, с. 32], бойк. ‘т.с.’, *tatru* ‘високі гори; скелі’ [222, II, с. 281], п. *tatra* ‘висока гора’ [213, V, с. 527], фрак. *tertre* ‘бугор; пагорб; підгірок’ [141, с. 106]. У говірках Городенківського р-ну назви ¹*товтру*, ¹*тотру* вживаються на позначення ‘підвищення (подекуди скелястого)’; в інших джерелах – ‘вапнякові горби’ [154, с. 249], ‘скелясті гори’ [100, с. 359], пор. *товтра* ‘підвищення; гора, не вкрита рослинністю’ [109, с. 295], ‘скелясте підвищення’ [108, с. 251], ¹*товтру* ‘кам’яниста гора; гора’ [109, с. 295]. Подібні апелятиви вживаються в зах.-под. говірках, серед яких поширеними є такі народні назви: *товтер*¹*ки*, ¹*товтра*, ¹*товтру*, ¹*товтерка мала*, ¹*товтрики* з різною семантикою [130, с. 306–307].

У місцевих говірках зафіксовано назви *ра*¹*тунз’ава* ‘кругле підвищення’, суфіксальне утворення на **-ав-а** від румунського прикметника *rotund* ‘круглий’ [230, с. 405]; ¹*гомул* ‘пагорб, узгір’я’, що походить від рум. апелятива *holmul* ‘пагорб, узгір’я’ [177, с. 128], що генетично пов’язаний з псл. **gomola* ‘брила, куля’ [213, I, с. 559] та *бо*¹*родавка* (перен.) ‘невелике підвищення над поверхнею; купка’.

За характеризувальними значеннями будь-якого підвищення виділяємо лексико-семантичні групи, що позначають напівпериферію.

ЛСГ ‘Велике (невелике) підвищення’. Враховуючи перепад висот між півднем і північню області, у цій ЛСГ можна виділити такі семантичні мікрополя: 1) ‘висока (велика) гора’, 2) ‘великий розлогий горб, підвищення’, 3) ‘невисока гора, горб, підвищення’, 4) ‘група гір, горбів, горбиста місцевість’, 5) ‘підвищення на дорозі’.

Семантику ‘висока гора’ формують апелятиви з основою **вис-ок-/вис-от-**, < псл. **vysokъ-/vysot-* [247, I, с. 74.]. Найбільшу частотність уживання

становить словосполука *ви/сока го/ра* і субстантивований прикметник *ви/сока*, що рівномірно вживаються по всій території регіону, рідше – *висо/та* (пор. ‘один високий горб’, ‘вершина гори’ [211, с. 26]), *висо/ч’ін* (пор. ‘підвищення, горб’ [211, с. 27; 108, с. 221]). Трапляються поодинокі випадки вживання композита *високо/г’ір’я* ‘високі гори’ та словосполуки *ви/сока /кичера*.

Зі значенням ‘висока гора’ вживаються апелятиви *го/ра*, */говда*, */говд’а*, */кичера*, */верхи*, */гига*, *го/ришче* (аугментативний суфікс *-ишч-е*), */чуга*, */магура*, словосполучення */дужа го/ра*, пор. */дужа* ‘дуже велика, значна’ [195, с. 251]. Номен */заступка* ‘гора, що закриває горизонт, інші гори’ – суфіксальне утворення на *-к-а* від дієслівної основи *заступ-ати* ‘закривати, заслоняти собою кого-, що-небудь, робити невидимим повністю або частково’ [195, с. 332].

До цієї ЛСГ належить регіоналізм */пула* ‘висока гора; така, що височіє над іншими горами’ зафіксований в с. Зелена Надвірнянського р-ну, пор. гуц. *пула* ‘частина тіла; те, що має випуклу (об’ємну) форму’, рос. *пулёк* ‘невелика грудка з тіста, снігу’, лит. *pūle* ‘купа’, д.-інд. *pūla-h-* ‘вузол, пучок’, < і.-є. **реу-* // **роу-* // **рї-* ‘здуватися, надуватися, розбухати’ + детермінатив *-l-* [16, с. 11]. Ознаку збільшеності передає лексема */замок* ‘велика гора’.

У гуцулів лексема *ко/била* вживається з метафоричним значенням ‘велика гора’. Вона є неоднозначною щодо походження. С. Вербич зводить основу *коб-* до псл. **(s)kob-* ‘те, що має вигнуту, гачкоподібну форму’ [21, с. 9–10]. Можливо також, що в давнину цей апелятив в окремих регіонах був загальною назвою округлої гори, пор. п. *kobyła* ‘купа сіна, стіг’ [213, II, с. 477]. Ю. Карпенко вважає, що такий географічний термін у слов’янських мовах відсутній, зате сама назва тварини кобила запозичена слов’янами від фракійців й означає буквально ‘гірська’, сходячи до і.-є. **keubh-*, **koubh-* ‘вершина’. Тобто в лексемі *кобила* сенс ‘гора’ є давнішим за сенс ‘самка коня’ [72, с. 25–26].

Серед назв, що вказують на великий розмір гори, є субстантивовані прикметники *широка*, *товста* ‘широка’, *велика*.

Різні ознаки величини передають атрибутивні словосполучення *велика гора*, *велика говда*, *кичера велика*, *великий ґрунь* у значенні ‘велика гора’, *довга кичера* ‘довга гора’, *довгий горб*.

Дуже часто на позначення **‘великого розлогого горба, підвищення’** на досліджуваній території вживаються лексеми: *гора*, *горб*, *пагорб*, множинні лексеми *горби* і *гори*, а також аугментативні утворення на **-ишч-е**, **-ишч’-і** *горбишче*, *горбишче*, *горбишч’і* зі значенням ‘велике підвищення, узгір’я’, рідше – словосполучення *великий горб*, *вищий горб*, *висока г’ірка*, *великий горб* на позначення ‘великого горба’ та *високий горб* ‘т. с.’, ‘горб, підвищення’.

Народні географічні назви *гирка*, *бита*, *урочище*, *насип* із семантикою ‘великий розлогий горб, підвищення’, *могила* ‘великий горб; гора’, ‘велике підвищення, гора’, *кобила* ‘велике узвиштя; великий високий горб’, субстантивовані прикметники *високий* ‘розлогий горб’, *рівний* ‘розлогий горб без западин і підвищень’ зафіксовані лише в декількох говірках. Апелятив *гирчина* ‘великий розлогий горб, підвищення’ записано тільки в с. Троїця Снятинського р-ну.

Семантичне мікрополе **‘невисока гора, горб, підвищення’** репрезентують полісемантичні лексеми з їхніми похідними, які добре відомі в системі слов’янської географічної лексики. Серед них: *невисока гора*, *гора*, дем. *г’ірка*; префіксально-суфіксальне утворення *узг’ір’я*, префіксальне *пригора* ‘невеликий горб’, пор. *пригора* ‘невеликий горб; пагорок’ [195, с. 928–929]; *гори* (мн.) ‘узгір’я’; *горб* ‘невисока гора’, його фонетичні й словотвірні варіанти на **-ишч-е**, **-ис’к-о**, **-ик-** (**-и’к-**), **-ок-**, **-очок-** (**-ичок-**, **-и’чок-**, **-’ічок-**) *горбишче*, *горбис’ко* ‘невисока гора’, *горбик* ‘невеликий горб’, ‘невеликий, невисокий горб, підвищення’. Усі інші варіанти *горбик*, *горбок*, *горбочок*, *горбичок*, *горбичок*, *горб’ічок* уживаються зі значенням ‘невеликий, невисокий горб,

підвищення'. З такою ж семантикою побутує апелятив *пагорб*, утворений за допомогою префікса *па-*, та апелятиви *пагорок*, *пагурок* 'пагорб', *пагурок*, *підгорок*, *пагорбок*, *підгорбок*, утворені способом конфіксації, пор. *пагурок* 'невисока гірка' [108, с. 239], 'пагорб' [193, II, с. 21].

Зазначене мікрополе формують також аналізовані вище лексеми *магура*, *грун*, *груник*, *купа*, *купка*, *жбир*, *жбир*, *джбир*, *курган*, *могила*, *могилка*, *кличчина*, *беріг*, *підвищен*:а, *купина*, *купини* зі значенням 'невисока гора, горб, підвищення' та номени *магурка* 'невелика гора', *мунчелик*, *менчилик* 'невелика гора; горб', *груник* 'невисока гора; пагорб', 'малий горбок', *жбир* 'невеликий крутий горб над скалами, де не ходять люди', *жбир* 'підвищення з крутим схилом', *берег* 'невелике підвищення' (із суф. *-ик-*, *-к-а*, *-ин-а-*, *-ин-и*).

Ознаку зменшеності передають апелятиви: *короткан* 'низька, невисока гора у порівнянні з іншими', 'нижча, у порівнянні з іншими сусідніми об'єктами, вершина гори', назва утворена від прикметника *коротка* 'невисока, низька' [195, с. 456] + суфікс *-ан-*; *низка*, *низка* 'невелика гора', пор. *низкий* 'який міститься на невеликій, близькій від землі віддалі' [238, V, с. 412].

Лексеми *кичерка*, *кичурка*, *кичурашка* та *кичрашка* 'невеличка гора' утворені за допомогою демінутивних суфіксів *-к-а*, *-ашк-а* від апелятива *кичера* (бойк. *кичирька* 'місце, заросле корчами, де пасуть худобу' [222, I, с. 351]).

На позначення 'невисокої гори, горба, підвищення' виявлено також апелятив *копец* з фонетичними варіантами *к'іпец*, *копец*. Він поширений на слов'янському просторі, пор. укр. *копець* 'земляний насип; могила; горб' [108, с. 232], 'викопана яма', 'примітивна купа, кагат' та ін. [246, с. 105], 'викопана яма', 'штучно насипаний горб' [211, с. 65], пор. блр. *капéц* 'місця для заховування городини і картоплі; суцільний насипний земляний пагірок, купа землі; старожитній курган, "шведська" могила; могила, надмогильний

насип; яма для заховування картоплі на зиму' [173, с. 89], ч. *корес* 'горб', слц. *корес* 'т.с.', н.-л. *корс, корса* 'т.с.' < **кора* 'копа, копиця' [89, с. 51].

Номен *ва'ли* побутує в с. Сваричів Рожнятівського р-ну зі значенням 'невелике підвищення'. Назву запозичено, можливо, через польську мову, з латинської *vallum* 'вал табору', споріднене з укр. *валити* [213, I, с. 323], пор. 'високий земляний насип навколо поселення, міста або фортеці для захисту від ворога; довгий і високий земляний насип для господарських потреб чи захисту від повені' [195, с. 73], 'земляний насип' [100, с. 359], 'насип' [232, I, с. 123].

Різну семантику передають народні назви *'балка* 'горб, підвищення', *'бавка* 'невелике підвищення' і *'бавки* 'горби, підвищення', 'горб, на якому обробляють землю'. Апелятив *бавка* позначає як від'ємні, так і позитивні елементи рельєфу: 'суха впадина; рівнина, долина в степу' [108, с. 213], 'суха долина; русло річки, що висохла' [100, с. 359], пор. також *балка* 'яр з пологими схилами' [195, с. 35], 'яр; яр, утворений течією ріки; степовий яр' [108, с. 214–215], див. ще [11, с. 73; 140, с. 5]. На Бойківщині та Гуцульщині назва *балка* не побутує зі значенням 'заглиблення', а на Покутті й Наддністрянщині він вживається на позначення невеликих об'єктів з таким значенням.

Поодинокі вживається лексема *'баба* з різним семантичним навантаженням: 'невелика приземкувата гора; невисока гора, підвищення', 'пагорб' (див. також ЛСГ 'Болото').

Різне значення вкладено в словосполучення з означенням *малий, низький*: *'кичера ма'ла, ма'лий трунь, ма'ла 'кичера, ма'ла го'ра, ма'ла 'магура, ма'лий гор'ган* 'мала гора', *ма'лий горб* 'невеликий горб', *низь'кий трун* 'низька гора'.

Прозору семантику виражає апелятив *му'рашник* 'невеличкий горбик з мурашками' та словосполучення *'купка 'глини* 'кротовиння'.

Семантичне мікрополе '**група гір, горбів, горбиста місцевість**' виражають полісемантичні апелятиви. Продуктивністю відзначається

апелятив *гор'би*. Серед спільнокореневих лексем – *горб'ки*, *горба'с'івка*, *гор'бист'іс'ц'* (суфіксальні), *пагорби* (префіксальна), *горбо'гор'я* (комполит), субстантивований прикметник *горбо'ва* ‘місцевість, яка має горби’, словосполучення *гор'биста м'іс'цев'іс'т'*.

Неоднорідність рельєфної території регіону виражають лексеми *ба'вки*, *'скали*, *'горки*, *'гори* ‘горбиста місцевість, узгір'я’, ‘ряд гір’, *валу'ни* ‘ряд гір’.

У місцевих говірках побутують народні назви *гор'ринка*, *гор'рінка* ‘гориста місцевість’, *гор'ін'ки* ‘гориста місцевість; горби’, пор. д-р. ‘гориста місцевість, гірський район, гірська країна’ [240, I, с. 554], рос. *горина* ‘гірська місцевість; підвищення, гірка’, ч. *rohovina* ‘горб, підвищення’ [166, с. 98].

Номен *кр'аж* ‘група гір, горбів, горбиста місцевість’ зафіксовано в с. Ільці Верховинського р-ну. Він сягає псл. **krežь* ‘гірський хребет, пагорб, узвишся’ [213, III, с. 115], укр. літ. *кряж* ‘пасмо невисоких гір, горбків’, ‘гірська гряда’, ‘гірський хребет’, ‘пагорб, підвищення’ [238, IV, с. 379], діал. ‘підвищена місцевість, пагорби, підвищення’, ‘продовгувате підвищення, гряда’ [246, с. 115], ‘підвищення, кряж’, ‘продовгувате підвищення’ [208, с. 105], ‘пасмо невисоких гір, горбків’ [162, с. 67], ‘довгасте підвищення’ [211, с. 70].

Апелятив *верх* (*вер'х*) вживається в значенні ‘пасмо горбів’ (див. ЛСГ ‘Вершина гори, горба, підвищення’). Варіант назви відбиває фонетичні особливості місцевих говірок.

У с. Джурів Снятинського р-ну апелятив *бе'саги* передає значення ‘два горби, між якими видolina’, пор. гуц. *бе'саги* ‘дві торби, з'єднані одним полотнищем, що їх носять перекинутими через плече’ [209, с. 24].

Регіональна лексема *мад'л'івка* (*маг'л'івка*) (перен.) репрезентує на досліджуваній території значення ‘горбиста місцевість’, ‘горбиста дорога; ряд горбків на ній’. Автори етимологічного словника подають значення слова *маг'лівка* ‘рубель; пральна дошка; велика палиця’, через посередництво польської мови запозичено з німецької [213, III, с. 352].

Подібну семантику реалізують народоназви *купин':а* 'горбиста місцевість', 'горбиста місцевість, вкрита подекуди купинами', *ко́рост*, *ко́роста* 'лісове урочище, вкрите купинням' (пор. *ко́рост* 'нерівне місце; купиння' [219, с. 291]), *бер'іж'ки* 'горбиста місцина', дем. від *берег*, *беріг*, субстантивований прикметник *купину'вата* 'гора, вкрита купинами – горбами'.

Серію множинних назв продовжують апелятиви, проаналізовані в попередній ЛСГ: *гор'танки* 'група гір' < *гор'танок* < *гор'тан*, *ба'би* 'пасмо горбів', *кичер'і* 'горбисте підвищення; горби', *мо'гили* 'ряд горбів, підвищень', *мо'гилки* 'горби; ряд горбів' (суфікс **-к-и**), *хо'ма* 'горби' з суфіксом-флексією **-а**. Номен *ц'овдри* 'ланцюг гіпсових горбів', фонетичний варіант апелятива *тов'три*, зафіксовано у двох говірках на території Покуття.

Серед складених назв – двокомпонентні, утворені за моделями прикметник + іменник, числівник + іменник: *ко́роставий горб* 'горб, який має горбики; нерівна місцевість', прикм. *короставий* (діал.) 'купинуватий; який має купини', пор. *короста* 'нерівне місце; купиння' [219, с. 291]; *ве'лик'і гор'би*, *ма'л'і гор'би* 'підвищення, узвишшя', *пе'ри'і гор'би*, *дру'г'і гор'би* 'група горбів'.

Географічні об'єкти незначних розмірів на позначення семантичного мікрополя '**підвищення на дорозі**' репрезентує полісемантичний апелятив *горб*, його суфіксальні деривати *гор'бик*, *гор'бок*, *гор'бі'чок*, *гор'би'чок*, префіксальний дериват *п'ід'горб*, множинні утворення *гор'бики*, *гор'бки* та апелятив *го'ра* із семантикою 'велике підвищення на дорозі'.

Значення 'підвищення на дорозі' в говірках досліджуваного регіону передають ще такі лексеми: *бу'горки*, фон. вар. *бу'гирки*, *ку'па*, *виступ*, *п'ід'йом*. Остання назва позначає ще 'підвищення на дорозі різного розміру', 'будь-яке підвищення'. Апелятив *в'ив'із* має кілька значень: 'підвищення на дорозі', 'недовге, але стрімке підвищення на дорозі', 'вузька дорога з недовгим, але крутим підвищенням', вар. *в'ів'із* 'підвищення на дорозі', 'недовге, але стрімке підвищення на дорозі', пор. подібні значення номена

вивіз [108, с. 220; 222, I, с. 97; 154, с. 35], а також ‘гірська ущелина; вузька доріжка’ [177, с. 51], ‘невеликий земляний насип’ [100, с. 359].

Одиничний випадок вживання народної назви *у'хаб* ‘підвищення на дорозі’ зафіксовано в с. Устеріки Верховинського р-ну. В “Етимологічному словнику української мови” вона записана зі значеннями: ‘вибій; яма на дорозі; яма, наповнена водою’, ‘яма на дорозі’, пор. рос. *у'хаб* ‘вибій’, блр. *уха́ба* ‘т. с.’ – префіксальне утворення від псл. *хаb-* ‘різати, рубати, бити’ [213, VI, с. 54]. Із схожим значенням апелятив *у'хаб* побутує в зах.-под. говірці [130, с. 309].

ЛСГ ‘Продовгувате підвищення’. Аналізована ЛСГ включає такі мікрополя: 1) ‘продовгувате підвищення’, 2) ‘зручне для переправи місце з однієї гори на іншу (на гірському хребті чи масиві)’.

Найбільшою частотністю використання відзначимо апелятив *хре'бет* ‘продовгувате підвищення’, ‘скалисте продовгувате підвищення’ та *хре'бет* ‘продовгувате підвищення’, дем. *хребтик* ‘т. с.’, пор. зах.-под. *хребет* ‘гребінь гори, продовгувате підвищення’ [130, с. 310]. Найуживанішим також є номен *д'іл* ‘гірський хребет’, ‘гірський ланцюг, хребет’, його дериват *д'ілок* передає значення ‘гірський хребет’, ‘невеликий гірський хребет; гірський ланцюг’.

Семантичною варіативністю відзначимо народну назву *гр'а'да* ‘довге підвищене місце’, ‘хребет’, ‘високогірний хребет’, ‘гірське пасмо’, ‘узвиштя’ з його варіантами: *гр'і'да* ‘витягнуте продовгувате підвищення’, ‘узвиштя’, *гр'е'да* ‘продовгувате підвищення’, ‘узвиштя’, дем. *г'р'а'дка* ‘узвиштя’. Апелятив *г'ряда* < псл. **gręda* ‘підвищення’ [166, с. 103], пор. укр. літ. ‘витагнута в довжину височина, гірське пасмо’ [195, с. 200], укр. діал. *гря'да* ‘високе місце’ [177, с. 38], ‘невелике продовгувате підвищення’ [246, с. 67], *г'ряда* ‘гребінь гори, продовгувате підвищення’, ‘острів на болоті’ [130, с. 257], *гря'да*, *гря'да* ‘продовгувате підвищення’ [162, с. 34, 37], *гря'да* ‘довгасте підвищення’, ‘гора, підвищення’ [211, с. 38]. Різною семантикою

відзначимо цей апелятив у слов'янській географічній лексиці: блр. *gráda*, рос. *гряда*, п. *grzedy, grady*, болг. *гред, гредá, греджд*, с.-х. *гряда* [137, с. 143].

У порядку зменшення функціонування в діалектній мові виділимо номінацію ¹*греб'ін* з різним семантичним навантаженням: 'хребет', 'гірський хребет', 'гора, вершина якої подібна на ребра', 'верхня частина гори', 'хребет гір (гори)', 'хребет у формі гребеня', 'продовгувата вершина гори, подібна на гребінь'.

Семантику 'продовгувате підвищення' репрезентує також лексема ¹*гребл'а* (< псл. **grebja* [213, I, с. 589]) зі значеннями 'продовгувата гора, грунь', 'гірський хребет', 'гребля; земляний насип', 'високий земляний вал' та його множинна форма ¹*гребл'і* 'вали'.

На території Івано-Франківської області зафіксовано номен ¹*пасмо* 'продовгувате підвищення' з його семантичними відтінками: 'хребет', 'гірський хребет', 'витягнута група гір; гірський кряж; хребет'.

У с. Дуба Рожнятівського р-ну виявлено лексему ¹*гривка* 'продовгувате підвищення', демінутив від ¹*грива* < псл. **griva* [213, I, с. 593], пор. укр. літ. ¹*грива* 'довгасте підвищення', 'гірське пасмо' [238, II, с. 165], укр. діал. 'гребінь, продовгувате підвищення' [208, с. 64], 'пропуск в оранці' [114, с. 123], ¹*грива*, ¹*гривка* 'продовгувате підвищення' [162, с. 36].

Географічні найменування на позначення продовгуватого підвищення – полісемантичні, тому частину з них проаналізовано в інших мікрополях. Так, наприклад, ¹*насип*, ¹*купи*, ¹*гори*, *вал*, *ва'ли* 'довгий природний земляний насип'.

Вузьколокальними діалектними найменуваннями є назви *к'із'ли*, *коз'ли* (мн.) 'хребет', пор. *кіз'ли* 'крокви' [117, с. 526]. Апелятив *о'к'ін*, суфіксальний дериват *о'копишче* виражають семантику 'продовгувате підвищення' (див. ЛСГ 'Продовгувата канава').

На позначення продовгуватого підвищення вказують поодинокі лексеми-репрезентанти, які вживаються на території Галицької Гуцульщини: *хор'бака* 'хребет' (пор. *хор'бака* 'т.с.' [177, с. 133], *хор'бак* 'т.с.' [206, с. 353]), *гру'нец'* (*гру'нец*) 'хребтик', *тони'на* 'тонкий хребет', словосполучки

могутн'и хребет ‘хребет великих розмірів’, *короткий трун* ‘короткий хребет’; запозичення з медичної термінології – *спина* ‘вигнутий гірський хребет’, *глистуватий* ‘продовгуватий хребет’. Лексему *сугуга* ‘пасмо’, що походить з псл. *tŕgъ (jъ)* ‘сильний, міцний, упертий’ [213, V, с. 668], очевидно, можемо вважати регіоналізмом, оскільки ми не виявили його в проаналізованих нами джерелах.

Прозору семантику виражають географічні назви *обширн'і схили* ‘довгий хребет’ й *п'ірам'ідал'н'і гори* ‘витягнуті прямокутники, подібні на піраміди’.

Семантичне мікрополе ‘зручне для переправи місце з однієї гори на іншу (на гірському хребті чи масиві)’ репрезентують географічні найменування *перевал*, *п'еревал*, *пер'івал* – нульсуфіксальні деривати, утворені від префіксованої дієслівної основи. На Івано-Франківщині вони властиві насамперед говіркам гірських районів Карпат, позначають ‘найнижче і найдоступніше для переходу місце в гірському хребті чи масиві’, ‘найнижче місце у гірському хребті’, ‘місце для переходу з однієї гори на іншу’, ‘долину між двома горами, горбами, підвищеннями’, пор. укр. літ. *перевал* [195, с. 717], зах.-под. [130, с. 286].

Фонетична варіативність характерна для апелятива *в'ібчина* (*в'івчина*), *в'інчина*, *в'ібчина* в значенні ‘перехід з однієї гори на іншу; перевал’. За допомогою словотвірних суфіксальних формантів утворюються похідні *в'ібчинка*, *в'інчинка* ‘невелике місце для переходу’. Для порівняння зауважимо, що апелятив *в'ібчина*, *в'інчина* ‘малий перевал між двома горами’ [209, с. 39] або ‘верхів'я, вершина гори’ [154, с. 37], пор. рум. *óvcină*, *órcină* ‘плоский гірський хребет’ [230, с. 320, 327]. Можливо також, що цей апелятив має генетичні зв'язки з *в'ібча*, *в'ібче* ‘пласкогір'я’ або ‘вершина гори’ [154, с. 37].

Лексема *перех'ід* ‘найнижча частина в горах; перехід з однієї гори на іншу’, ‘перехід, місце, де можна перейти через потоки з однієї гори на іншу’ – нульсуфіксальне віддієслівне утворення, пор. укр. літ. *перех'ід* ‘місце,

зручне або пристосоване для того, щоб переправлятися через що-небудь' [195, с. 750], 'долина між двома горбами, підвищеннями' та ін. [130, с. 287].

Префіксальне варіювання спостерігаємо в народних назвах *при/сл'ін*, *пере/сл'ін* 'перевал; перехід', зафіксованих у с. Буркут Верховинського р-ну. На розміри перевалу вказує словосполучення *малий при/сл'ін* 'малий перевал', пор. 'долина між двома горами чи підвищеннями' [108, с. 245].

Відзначається це мікрополе вузькорегіональним апелятивом *ст'іл* (перен.) 'перевал', пор. *стіл* 'гора, височина з плоскою вершиною та стрімкими схилами' [195, с. 1197], 'рівнинна місцевість' [211, с. 131].

ЛСГ 'Стрімка, крута, зі скалами гора (горб, підвищення)'.
Аналізовану ЛСГ формують семантичні мікрополя: 1) 'стрімка гора', 2) 'крута, звивиста гора', 3) 'гора зі скалами'.

У досліджуваному масиві на позначення '**стрімкої гори**' засвідчено семантичний ряд лексем. Мереживний ареал утворює апелятив *стр'ім'ка* 'прямовисна, дуже крута гора' (субстантивований прикметник *стр'ім'ка* 'майже прямовисна, крута; дуже крута, прямовисна (про обрив, стіну урвища, ущелини і т. ін.)' [238, IX, с. 778]); *строми/не* 'стрімке підвищення; круте; обривисте' та словосполучення *стр'ім'ка го/ра*. З такою ж основою на позначення 'стрімкої, обривистої гори' зафіксовано апелятиви із суфіксами *-ец'-*, *-ин-и*, *-'ін'-*, *-ак-*: *стр'і'мец'*, *'стромини*, *'стрим'ін'*, *'стром'ін'*, *стр'ім'чак*.

Доповнює ЛСГ румунський апелятив *'стримба* з таким самим значенням, пор. 'стрімка гора' [224, с. 184] < рум. *strîmb* 'кривий, зігнутий; косий, скісний, навскісний' [230, с. 444].

Продовжує семантичний ряд народна назва *'тропа*, демінутиви *'тр'інка*, *'тронка*, пор. *'тропа* 'стрімка кам'яниста гора' [209, с. 54], 'долинка; кітловина на полонині' [177, с. 37], див. ще [175, с. 280; 108, с. 225]. Цей апелятив найчастіше виводять з румунського *groapă* 'яма; перен. могила, гріб' [230, с. 196] < алб. *gropë* 'яма, кітловина; могила' [219, с. 159], що, очевидно, пов'язане з псл. **grobъ* 'гріб'. Назва *тропа* відома також у польській,

словацькій, чеській та інших мовах. Ю. Карпенко заперечує таке непереконливе пояснення ні з фонетичного (поява [п], а надто [ф] з [б] є незрозумілою), ні з семантичного, ні з територіального боку. Він стверджує, що це типовий карпатизм, джерелом якого став “найдавніший субстрат”, який можна зіставити з італ. *greppo* ‘обрив, схил’ як доіндоєвропейське утворення [73, с. 47; 213, I, с. 601].

У переносному значенні вживається локальна назва ¹комин ‘гора з високим стрімким верхом’. Номен ур¹вана ‘урвиста гора; яка має дуже стрімкі прямовисні схили, береги’, субстантивований дієприкметник урвана ‘яка різко обривається; не суцільна’ [195, с. 1301].

Серед лексичних одиниць, які виражають семантику ‘стрімка гора’, є такі народні назви: об¹ривиста, бо¹бейка, жбир¹, обич¹, прикра¹, чо¹паш, бердо (див. вище), зарва¹ниці ‘а, вар. зарва¹ниці ‘е (пор. ‘крута скала’ [108, с. 228], гуц. зарваниці ‘стрімка скала’ [177, с. 52]).

Апелятиви глифа, ¹глифа передають аналогічну семантику, пор. глифа, ¹глифа ‘гора з стрімчастими схилами; вершина гори (скоріше гостра)’ [55, с. 227], бойк. глифа ‘шриль гори’ [222, I, с. 174]. І. Желєзняк пов’язує цей апелятив з середньовісньонімецьким *gleif* ‘похиле нерівне місце’, яке прийшло в Карпати до слов’янського заселення [55, с. 228–229].

У цьому семантичному мікрополі виявлено народоназви стовб, шчовб, штовб, шчоб та низку похідних ¹стовба, ¹стовпа, ¹штовба, утворені за допомогою суфіксів-флексії -а, стов¹би, стов¹ни (мн.) в значенні ‘стрімка гора’, ¹штоўбан, стов¹бан із суфіксом -ан-, фонетично-словотвірний вар. ¹стовпен ‘велика кам’яна брила, що своєю формою нагадує стовп’. Апелятив стовб має ще значення ‘скеля’. Семантичний ряд продовжують народні найменування штов¹бан ‘стрімка вершина гори, скеля’, штоўб ‘стрімкий верх’, пор. укр. діал. шчовб, шчоб ‘стрімка вершина гори; скала’ [177, с. 34], див. [113, с. 146; 222, II, с. 396], стовб, штовб ‘стрімка вершина гори, скеля’ [232, IV, с. 529], ‘вершина гори’ [188, с. 32] < *ščьlbъ* < і.-є. (s)kel- ‘гнути, кривити’ [19, с. 57]. У гуцулів штовб, штовба означає ще й ‘всохле на корені

дерево; сухостій' [209, с. 220]. Лексема ¹стуб'ір 'гора, хребет зі стрімкими схилами' є, очевидно, zdeформованою формою від апелятива ¹стовбур, ¹стовбір 'основна наземна частина дерева', пор. лит. *stūburas* 'пень, оцупок; хребет' [213, V, с. 421].

Децо інші відтінки семантики передають народоназви ¹репеда 'стрімка кам'яниста гора' (< рум. прикм. *repede* 'швидкий, бистрий; стрімкий' [230, с. 397]), ¹урвище 'стрімкий хребет', *ст'іна* 'довга висока кам'яна стіна', 'стрімкий, прямовисний берег; урвище'. Зазначену ознаку передає суфіксальний дериват ¹ст'інка 'стрімка гора', 'крута гора, горб, підвищення', вар. ¹сц'інка 'стрімка гора'. В інших джерелах апелятив *стінка* виражає рельєф з крутими, стрімкими схилами, подекуди з рослинністю [108, с. 250; 232, IV, с. 207; 188, с. 31; 137, с. 149; 130, с. 305], пор. також рум. *stînca* 'скеля, стрімчак, бескид' [230, с. 442], молд. *стинкэ* 'стрімкий кам'янистий берег' [53, с. 84].

Семантичне мікрополе '**крута, звивиста гора**' на території Івано-Франківської області виражають загальноновживані назви *го/ра*, *горб*, *гор'бок*, ¹круча. Остання має ще значення 'круча; крутий схил горба'. Номен ¹крутка 'крута гора; круті схили' – суфіксальне утворення на **-к-а**. Прикметник *крутий* < псл. **kroutь* 'стрімкий, крутий', що споріднене з пруським **krūt* 'падати' [213, III, с. 111], пор. бойк. *крут* 'крутий' [222, I, с. 391]. Слов'янський апелятив ¹в'ірлова 'крута гора' < псл. **vьrlь* 'предмет, об'єкт викривленої форми' < і.-є. **цer-* 'гнути, згинати; крутити, вертіти' [204, с. 116], утворений способом субстантивзації прикм. *вірлова* 'крута, вигнута', пор. *вірла* 'викривлена, погнута', діал. *верий* 'вигнутий, зігнутий, скручений, скоцюрблений' [213, I, с. 356].

'Круту гору' позначають також апелятиви ¹гута, ¹гуна, ¹бер'іг, ¹насин, ¹гомол, ¹гомол'а (два останні див. ЛСГ 'Вершина гори, горба, підвищення'). Народна назва ¹крента (¹кринта) вжита в значенні 'крута, стрімка гора', пор. прикм. *крента* 'крута, стрімка' [79, с. 268–269] < псл. **krota* 'яка крутиться,

в'ється; зігнута; міцна, тверда; стрімка; різка' або < з псл. **krouta* 'стрімка, крута', пор. с.-х. *крента* 'закрутка в замку для дверей' [213, III, с. 111].

Для цієї ЛСГ характерні лексичні одиниці із словотвірною моделлю прикметник + іменник: *стр'ім'кий* ¹*бериг*, *стр'ім'кий* ¹*бер'іг*, ¹*звиве"ста го'ра*, ¹*ломана го'ра*, ¹*ламана го'ра*, утворені від дієслів *звивати-ся* й *ламати*.

Назва ¹*коc'тел* (перен.) 'крута гора із загостреною, шпильастою вершиною' з подвійним наголосом функціонує в с. Микуличин Яремчанської м/р.

У цьому семантичному мікрополі засвідчено субст. прикм. *кежко'вата* 'важкодоступна гора, тяжка для сходження; крутий схил гори, який треба обходити' (гуц. *кешко* 'важко', *кежа* 'тягар' [209, с. 192, 184]), ¹*прикра* (діал.) 'крута, стрімка, важкодоступна', *обх'ід'на* 'гора, яку обходять' та словосполука ¹*прикрий горб* 'крутий (стрімкий) горб, важкий для підйому'.

Семантику 'звивиста, зігнута, покручена форма гори' репрезентують лексеми, утворені від прикметника *кривий*: *кри'ва* (< псл. **krivъ* 'кривий, вигнутий, викривлений' < і.-є. **(s)ker-* 'вигинати, кривити, крутити' [213, III, с. 88]; *кри'вул'а* 'крива, непряма гора', 'покручена гора' (< псл. **krivul'a*, пор. *кри'вуля* 'непряма, покручена лінія; звивина, закрут' [195, с. 464], укр. діал. *кривуля* 'звивина ріки' [246, с. 109; 202, с. 88], бойк. *кри'вуля* 'все, що зігнуте у формі лука; зигзаг' [222, I, с. 387], див. блр. *крывуля* [173, с. 98], рос. діал. *кри'вуля*, *крывуля*, м. діал. *кривуля*, словен. *krivùlja*, н.-л. *kšiwula* [254, Вып. 12, с. 170–171]); *криво'с'ібка* – назва утворена способом поєднання в одне слово лексем *крива* й *осібна* 'окрема' та їх суфіксації формантом **-к-а**; словосполучення *кри'вий горб*, *кри'ва* ¹*гита* 'покручена гора', *кри'вий трун* 'нерівна гора'.

Цікаву лексему ¹*тирга* із семантичним навантаженням 'звивиста гора' зафіксовано в с. Малий Рожан Косівського р-ну. Можливо, назва походить з псл. **tǫrga* (як продовження **ter-* у ступені редукації, розширеного *g*-детермінативом) 'міцний, пружний; зігнутий, звивистий' і відбиває форму

гори, пор. болг. *штърно* ‘стрімкий схил’ < псл. **stьrna* < і.-є. **(s)ter-* [76, с. 167].

Лише у двох населених пунктах виявлено назву *ск’іл’ч* з його фонетичним та словотвірним варіантами *скил’ч*, *’ск’іл’чина* ‘покручена гора’. Можливо, назва мотивована якимсь зниклим географічним терміном, генетично пов’язаним з і.-є. **(s)kel-* ‘гнути, згинати; крутити, вертїти’ [83, с. 23–24].

Семантичний регіоналізм *’кринка* ‘крива, випукла гора’ – суфіксальне утворення на **-к-а** від давньої основи **kьrn-* (з місцевою рефлексациєю *r > -ur-* і метатезою *-ur- > -ru-*), що має значення *‘нерівний, кривий, випуклий’ < **(s)ker-* ‘гнути; крутити, вертїти’ з вокалізмом *o-*ряду в ступені редукції [166, с. 223]. На Волині апелятиви *’кринка*, *’кринька* позначають гідрооб’єкти [211, с. 68]. Пор. зах.-пол. ‘природне джерело; колодязь; криниця’ [193, I, с. 225], поліс. *’кринка* ‘глибока кругла низовина’ [246, с. 110], рос. діал. *крынка* ‘яма, наповнена водою; грузьке місце біля лісових озер; невелике озеро біля річки’ [166, с. 150].

Із подібним значенням зафіксовано номен *бу’чок* ‘вигнута, випучена гора’, утворений за допомогою суфікса **-ок-** від слов’янського кореня *бук-* // *буч-* < псл. **bukati*, **bučati* ‘випучувати, згинати’ < і.-є. **bheŷ-/bhou-* ‘надувати, роздувати, здійсмати’ [213, I, с. 284].

У с. Гвізд Надвірнянського р-ну записано діалектну назву *’верп’іл’* ‘вигнута, покруглена гора’. Апелятив *верпіль*, *верполь* < псл. **vьrpolь* чи **vьrpolь* із загальним значенням ‘крутизна; згин’ є суфіксальним дериватом на **-ol** від вихідного **vьrp-* чи **verp-* із широкою семантикою, у тому числі й ‘опуклість // випуклість (земної поверхні)’ < і.-є. **uer-* ‘крутити, гнути’ [63, с. 83–86].

Серед назв, що передають кривизну, виявлено лексеми *кєрн’і’тура*, *карн’і’тура* ‘крива гора’, пор. рум. *sărnitură* ‘кривизна, закрут’ [177, с. 138].

Семантичне мікрополе ‘гора зі скалами’ формують лексичні одиниці *ска’листа* (субст. прикм.), *ска’листа го’ра*, *гро’мад’а скал* (словосполучення),

суфіксальне утворення на *-шич-е секлишиче* ‘місце в горах, де є скали’, ‘скелясте місце’, пор. гуц. *секлище*, *сіклище* ‘скелясте місце’, угор. *szikla* ‘скеля’ [242, с. 650]. Семантичний ряд продовжують апелятиви *стен*, вар. *степа* ‘скала; гора зі скалами; урвище; неприступне місце’, *стенен* ‘скала, скалиста гора; урвище’. Зах.-под. *стен* має значення ‘рівнина’, ‘місцевість, відкрита всім вітрам’, *стенки* ‘ділянка землі, непридатна для обробітку’ [130, с. 304], вол. *стен* ‘рівнинна місцевість’ [211, с. 130]. Лексема *степень* < *стен*, *степа* має ще ряд значень в інших джерелах [213, V, с. 409; 177, с. 49; 219, с. 523; 222, II, с. 252; 200, с. 148].

Аналізоване мікрополе доповнюють апелятиви з ознакою ‘гострий’. Сюди належать номени *цєрка* (перен.) ‘гостра скеля’, дем. *цєркоци* ‘скеля (у загальному значенні)’, *цєркви*, *каплиці* (мн.) ‘скелі’, ‘гострі скелі; прямовисні скелі’, пор. укр. літ. *цєрка* ‘будівля, у якій відбувається богослужіння’ [238, XI, с. 202], див. також [136, с. 263], гуц. *цєрки* ‘високі гострі скелі; прямовисні скелі’ [224, с. 214], *цєркоци* ‘величні і прегарні скали’ [168, I, с. 37]. Лексема *кострица* ‘гора з гострими скалами’ виводиться з псл. **kostrica* ‘обрубки, обломки’ < і.-є. **kes-* / **kos-* ‘рубати, колоти, бити’ [213, III, с. 54], пор. гуц. діал. *кострець* ‘хвіст у відьми’ (гострий) [209, с. 102]. Вона не зафіксована з таким значенням в “Етимологічному словнику української мови”. Народні назви *ребро* зі значенням ‘гора з скелями і кручами’, *ребра* (мн.) ‘гора з гострими прямовисними скалами’ запозичені з медичної термінології. Спільнокореневий апелятив *ребровач* ‘гора з ребрами – скалами’ утворений за допомогою суфікса *-ач-* від прикметника *ребровий* ‘який має ребра – кручі, скали’. У переносному значенні вжиті множинні географічні назви *шици* ‘високі, шпилясті з безліччю гостроверхих відростків скелі-стовпи’, дем. *шички* ‘гострі скелі’, пор. *спиця*, (розм.) *шиця* ‘тонкий довгий стрижень з трохи загостреним кінцем для плетіння’ [195, с. 1169]. Таку ж ознаку передає атрибутивне словосполучення *гостра говд* ‘гола висока гостра скеля’.

Серед номенів цього мікрополя загальновідомі народні назви ¹скел'а 'скеля (у загальному значенні)', 'крута гора', 'круча; крутий схил', 'стрімка, обривиста гора', ска'ла 'скеля (у загальному значенні)', 'крута гора', 'круча; крутий схил гори, горба', 'стрімка, обривиста гора', 'кам'янисте урвище'. Фонетичний варіант шка'ла у значенні 'скеля; урвище' зафіксований у с. Пороги Богородчанського р-ну, де зміна початкового [с] на [ш] є особливістю цієї говірки. Суфіксальний дериват на -к-а ¹скалка побутує в с. Розтоки Косівського р-ну. Слово ска'ла псл. походження: *skala 'щось відколоте, розколоте' [213, V, с. 262], пор. укр. літ. ¹скеля 'кам'яна брила або гора з стрімкими схилами та гострими виступами' [238, IX, с. 259]. Він широко використовується в українській діалектній мові, пор. ска'ла, ¹скеля [208, с. 179–181; 246, с. 204], ¹скеля, ска'ла, ¹скелі [162, с. 116], ска'ла, ¹скалка [108, с. 249], ска'ла, ¹скали, ¹скаля [109, с. 293–294], ска'ла, ¹скали, ¹скалка, ска'люка [130, с. 302].

Значною частотністю вживання відзначимо назви ¹скали із семантикою 'скелясте місце; скелі', 'прямовисні, високі і вузькі кам'яні скали різних форм', 'велике урвище понад 10 м' і ¹скел'і 'окремі великі камені; скали', 'група круглих вапнякових скель'.

На території Івано-Франківської області на позначення 'скелі (у загальному значенні)' вживаються номени склез', склейз', а також склез' 'обрив', пор. 'крута скеля, прірва' [213, V, с. 274], що генетично пов'язана з і.-є. *(s)kel- 'гнути, згинати; крутити, вертїти' [83, с. 23–24], склезь 'крута скала' [108, с. 249], 'стрімка стїна скали' [177, с. 126]. У гуцульській говірці вживається номен ¹бердо із семантикою 'скала'. Апелятив зарва'нищ'а побутує зі значеннями 'скеля', 'стрімка скала', зарва'нищ'е 'стрімка скеля' (закінчення відбиває особливості гуцульських говірок).

Продовжують семантичний ряд народні назви ¹бовдур 'скеля' (пор. 'скеля; великий камінь' [40, с. 208]), бо'бейка 'т. с.' (пор. 'висока не поросла лісом стрімка гора' [40, с. 206]), ¹кам'ін' 'т. с.', 'скеля; кам'яниста гора'.

Ознаку ‘великий’ передають назви-метафори *вед’м’ід* у значенні ‘велика, масивна, потужна скеля, що нагадує тушу ведмедя’, *баба* ‘рівна скала (подібна до фігури)’ і *камй’а’на баба* ‘т. с.’, ‘камінь-скеля’ та атрибутивні словосполучення *ве’лика ска’ла*, *ве’лика брила* ‘скала великих розмірів на вершині гори’. Додаткову ознаку ‘стрімкий’ вкладено в назви *комин* ‘скальне місце з стрімким обривом зі зсувом’, *камй’а’не урвище* ‘велика прямовисна скеля’, *урвист’і скали* ‘прямовисні скали’, *ви’сока ска’ла* ‘скеля над річкою’, *п’ірам’і’дал’на ска’ла* ‘стрімка і крута скеля, нависла над річкою’, *камй’а’не гро’мад’а* ‘велика скеля’, ‘великі скали по схилу гори над потоком’, *круча* ‘непрístupна крута скеля над водою’. Номен *сок’іл* передає значення ‘стрімка скала; гора’ у говірках Косівського р-ну, пор. ще *сок’іл* [108, с. 249], *соків*, *сокіл* [222, II, с. 235].

Народна назва *строминка* ‘скеля на верхньому краю гори’ утворена за допомогою суфікса *-к-а* від апелятива *строми’на*, пор. з іншими значеннями: ‘обрив, круча; стрімкий крутий схил; круте урвище, провалля’ [213, V, с. 437], ‘крутий схил гори; урвище’ [108, с. 250], ‘урвище, стрімкий берег’ [209, с. 178].

Поодинокими вкрапленнями є віддієслівні апелятиви *зарва*, *зар’вало* із семантикою ‘скеля, частина якої обірвалася’ у с. Яворів Косівського р-ну та атрибутивна назва *камй’а’на плита* ‘плоска скала’, що функціонує в діалектній мові жителів с. Бережниця Верховинського р-ну.

ЛСГ ‘Гора, горб, підвищення за характером породи’. Серед загальних назв, які вказують на породу, частково функціональне призначення підвищення, зафіксовано назви, що утворюють семантичні мікрополя: 1) ‘гора, горб, підвищення за наявністю твердої породи (камінь, вапняк)’, 2) ‘гора за наявністю сипучої породи (пісок)’, 3) ‘гора за наявністю глиняної породи’ або їх змішаний вигляд.

Семантичне мікрополе **‘гора, горб, підвищення за наявністю твердої породи’** представляють ядерні географічні апелятиви: *кам’ін’а*, *ка’м’ін’е* ‘кам’яниста гора’, *кам’ін’* ‘т. с.’, ‘кам’яниста гора, скеля’, ‘кам’яна брила’.

Подібне значення передають лексеми *кам'янка* 'гора з кам'янистим ґрунтом', вар. *кам'янка*, *кам'янка* 'кам'яниста гора', 'кам'яна гора' < псл. **катенька*, ст.-укр. *камєни* 'кам'яний' [235, I, с. 468]. Вона поширена в усіх словянських мовах, наприклад, рос. діал. *каменка* 'річка або потік з кам'янистим дном', н.-л. *капенка* 'кам'янисте поле' [254, Вып. 9, с. 133–134], блр. діал. *каменка* 'річка з твердим руслом, кам'янистим ґрунтом' [173, с. 336]. Продовжує семантичний ряд субстантивованій прикметник *кам'яниста*, *кам'янища* 'камінний горб', пор. *кам'янища* 'камінна гора' [197, с. 73].

Аналізоване мікрополе формують атрибутивні словосполучення *кам'яниста гора*, вар. *кам'яниста* 'гора, устелена камінням', *кам'янища гора* 'підвищення з кам'янистим ґрунтом', *кам'янистий верх* 'верхня частина гори, вкрита кам'янистим ґрунтом', *кам'янистий ґрунт* 'кам'яниста гора'.

На тверду породу підвищення вказують народні назви із суфіксальними формантами *-иця*, *-ець*: *крем'янища* 'гора, вкрита камінням', *кам'янище* (*кам'янище*) 'місце на горі, вкрите камінням' (пор. *каменець* 'щебінь' [213, III, с. 359]); субстантивовані прикметники *крем'яниста*, *крем'янища* 'кремениста; устелена камінням' (пор. *крем'яниста* 'кремениста; укрита, устелена камінням, кам'яниста' [195, с. 463]), *крем'яниста* 'т. с.' (пор. *кременистий* 'який складається з кременю, містить кремій; укритий, устелений камінням, кам'янистий' [195, с. 463]). З аналогічним значенням вживається назва *крем'янища*, пор. 'дрібне каміння; кремениста гора; вид твердої глини' [108, с. 233], ч. *křemenice* 'шматок кременю', словен. *kremenica* 'кремнезем, крем'яниста гора' [254, Вып. 12, с. 115] та словосполучення *крем'янистий ґрунт*. Номен *крем'янка* 'т. с.' утворений за допомогою суфікса *-ка* від прикметника *крем'яниста*, *крем'янища*; *печинище* 'гора з купами каміння' – суфікса *-ищчє* від іменника *піч*, пор. *печище* 'нагромадження каміння' [219, с. 436].

Це мікрополе формують ще такі апелятиви: *тріт* 'гора, вкрита дрібним камінням', 'місце, вкрите дрібним камінням', 'скеля з дрібним

сипучим камінням', 'скелясте місце', вар. *ʼтрех'іт* 'гора, вкрита дрібним камінням', *ʼскрег'іт* 'гора, покрита сипучим дрібним камінням', *ʼгрег'іт* 'т. с.', 'кам'яні розсипи'. Можливо, що назва *ʼскрег'іт* є zdeформованою формою від *грегіт* 'кам'янисте поле; скалиста гора' [213, I, с. 591]. Українські й слов'янські науковці фіксують їх з різним значенням: 'шутер; дрібне каміння; гола скалиста гора' [177, с. 37], 'дрібне каміння' [168, I, с. 105], 'каменистий верх' [101, с. 227], 'скали; місце, де дрібне каміння' [108, с. 224], *грегіт* 'дрібніші камені', *трегіт* 'дрібне каміннячко' [206, с. 266], пор. п. *grechot* 'узбіччя, покриті гравієм', с.-х. *grohot* 'шум від скокування чогось важкого', болг. *грѡхот* 'гуркіт, шум', рос. *гροхот* 'грюкіт, гуркотання', а також рум. *grohot* 'купа каміння', що походить від кореня **gre(ch)-*, паралельного до **groch-* < і.-є. **ger-* звуконаслідувального характеру [213, I, с. 590–591, 602]. Б. Кобилянський вважає апелятив *трегіт*, *трехіт* балкано-карпатизмом [80, с. 47].

На характер поверхні гори вказують апелятиви *ʼцек'іт* 'гора, вкрита дрібним камінням; схили гори, у ґрунті яких багато дрібного каміння', пор. *цекіт* [177, с. 34; 104, с. 166; 213, VI, с. 235]; *ʼр'інниц'а* 'гора, покрита дрібним камінням', 'гора, вкрита кам'яними розсипами', пор. *рінь*, *ринь* 1) 'крупний пісок, гравій і т. ін.'. 2) 'берег або дно річки з крупного піску, гравію, гальки і т. ін.' [238, VIII, с. 575.], 'пісок, гравій, надрічне каміння; грубий річний пісок' [177, с. 47], 'кам'яниста гора' [108, с. 247]; словосполуки *ʼр'іниста* *ʼкичерка* 'гора, покрита грубим піском, гравієм, галькою тощо', *у'сипана ка'мен'ами*, *усти'лена ка'мен'ами* 'місцевість, укрита дрібним камінням'.

Серед назв, що вказують на тверду породу, виявлено апелятиви *ска'ла*, суфіксальне утворення на *-ен'* - *ʼстовпен'* і префіксально-суфіксальна назва *п'ідка'м'ін':а* зі значенням 'кам'яна брила, кам'яниста гора'.

Наявність вапнякових порід стало результатом виникнення таких назв: *ʼбіла* 'гора з білим кольором ґрунту; вапнякова'; *ʼбіла ʼгора*; *б'іло'гора* 'вапнякова гора; невелика гора білого кольору', 'гора, на якій добували

вапняк'. Лексема *ван'н'енка* 'гора, на якій колись добували вапняк', 'яма, де добували вапняк' – суфіксальний дериват від апелятива *ванно*, пор. *ван'ненка* 'вапнякова копальня' [213, I, с. 330].

На сипучу породу географічного об'єкта вказують назви, що формують семантичне мікрополе **'гора за наявністю сипучої породи (піску)'**: *п'іско'ва*, *п'іско'ва го'ра* 'піщана гора'. Назви мотивовані апелятивом **pěsz* 'пісок', пор. також п. *pieskowy* 'який стосується піску', блр. діал. *пяскавы*, *пясковы* 'піщаний', ч. *piskovy* 'який містить пісок' [165, с. 188]. Лексема *п'ісиц'а* 'гора з пісковатим ґрунтом' утворена за допомогою суфікса **-иц'-а** від апелятива *пісок*, *п'іс'ки* (мн.) має значення 'ділянка землі, місцевість, покрита піском (піском із землею)'

Невеликою кількістю лексем відзначається семантичне мікрополе **'гора за наявністю глиняної породи'** (частково її функціональне призначення). Ядерною назвою є субстантивований прикметник *г'лин'ана* 'гора з глиняним ґрунтом', 'гора, на якій беруть глину, глій'. Номен *г'линка* позначає 'місце на горі, де брали пластичну глину для різних потреб', дем. від *глина* [195, с. 185], 'земельна ділянка з глиняним ґрунтом' [208, с. 57]. Сюди ж зараховуємо суфіксальне утворення *г'линниц'а* 'гора з глиняним ґрунтом', 'гора, на якій беруть глій', словосполучення *г'лин'аний верх* 'місце на горі з глиняним ґрунтом', *г'ликий 'берег* 'схил гори, берег з глиняним ґрунтом'. Семантику 'гора, на якій колись брали глину для будівництва', 'гора, на якій у давнину копали глину для будівництва і проїзду возами' передає субстантивований дієприкметник *копана*, пор. *копана* 'очищена лісова ділянка під посів' [116, с. 68]. Цікаву загальну назву *цег'ол'н'а* 'місце, де добували жовту глину для цегли', суфіксальний дериват від іменника *цегла*, зафіксовано в с. Розтоки Косівського р-ну.

ЛСГ **'Гора, горб, підвищення за наявністю чи відсутністю рослинності'**. В аналізованій ЛСГ нами була врахована повна наявність чи відсутність рослинного покриву на підвищенні, тому лексико-семантичну

класифікацію лексем здійснено за такими мікрополями: 1) 'гора, горб з рослинністю', 2) 'гора, горб, підвищення без рослинності'.

Семантичне мікрополе **'гора, горб з рослинністю'** репрезентують лексеми *зарос^л'ак*, *зарос^т'і* 'гора, горб, поросла лісом', *зарос^л'ек* 'т. с.', 'горб, що поріс деревами', *заросл^{'і}* 'горб, на якому ростуть дерева'.

На території досліджуваного регіону виявлено апелятиви *хашча* зі значенням 'горб, зарослий деревами, кущами', *хашч^{'і}* 'гора, поросла лісом', 'горб, вкритий деревами', *ха^{шч}'і* 'гора, поросла лісом', словосполука *хашч^о'вата гора* 'т. с.'.

Цей семантичний ряд продовжують народні назви *хамнику^{'вата}*, субстантивований прикметник, пор. *хам^{'ник}* 'хабник, чагарник' [213, VI, с. 154], *хаб^{'ник}* 'низький чагарник', п., слщ. *chabina* 'прут, різка', ч. *chabina*, *chabovina*, *chabovec* 'т. с.' < псл. *habъ* 'поганий', *habati* 'псувати' [213, VI, с. 146].

Наступні лексеми *дебр^{'і}* і *ліс* реалізують значення 'гора, поросла лісом', *дебра* – 'горб, що заріс деревами, кущами'. Апелятив *дебра*, *дебря* < псл. **dъbra* // **dъbrъ* 'яр, угловина' [213, II, с. 20]. Він зафіксований з різною семантикою: бойк. 'балка' та ін. [222, I, с. 207], гуц. *дебря* 'стрімке, заросле кущами узбіччя понад гірські потоки, звори; непрохідний ліс у горах' [209, с. 56], 'заросле лісом місце, де пасуть худобу' [172, с. 292], ривн. *дебр*, *дебра*, *дебрі*, *дебрі* 'густий ліс' [162, с. 40], вол. *дебра* 'невелика заглибина в землі, у якій постійно є небагато води', 'низька місцина, поросла лозою і очеретом', *дебрі* 'зарості лісу' [211, с. 43], зах.-под. 'низина, заросла лісом' [100, с. 359], *дебр* 'глибокий яр, порослий лісом' [130, с. 257] та *дебр* 'глибокий яр, порослий лісом', д.-р. 'гірський схил, ущелина' [166, с. 84].

За допомогою основи *ліс-* і словотвірних суфіксальних формантів **-н-а**, **-ов-а** утворилися похідні *ліс^{'на}* 'гора, вкрита лісом', *лісо^{'ва}* 'гора, поросла лісом; гора у лісі'. Продовжує це мікрополе номен *гвізд* 'гора, яка в давнину була заросла лісом', пор. *гвізд* 'ліс' < псл. **gvozdъ*, пор. також ст.-п. *gwozd* 'ліс у гірській місцевості', ст.-ч. *hvozd* 'лісисті гори', словен. *gòzd* 'ліс' [213, I,

с. 486]. Сучасні словники української мови не фіксують цього апелятива із вказаним значенням, як зауважує Д. Бучко. Тому мотивовані ним назви могли виникнути як безпосередньо від псл. **gvozdъ*, так і бути реліктом мови білих хорватів, які жили на східних схилах Карпат. Можливо також, що прикарпатські назви із цим апелятивом в основі є результатом міжмовних контактів місцевого населення з південними та західними слов'янами [13, с. 61–62].

На досліджуваній території спорадично вживаються народні географічні назви *йаро¹ва* ‘гора, яка буяє зеленню, особливо ранньою весною’, *башта* ‘гора, на якій ростуть старі ялини, смереки’ (див. нище).

Зафіксована одинична назва *кос¹мач* зі значенням ‘гора, покрита різною рослинністю, лісом’, пор. *кос¹мач* ‘кудлатий, патлатий’ [213, III, с. 50]. І. Желєзняк припускає, що це давній апелятив *kosmač* з метафоричним значенням ‘трава, ліс, рослинний покрив’ [56, с. 29], пор. закарп. *косматиць* ‘гора з густим рослинним покривом’ [6, с. 93].

Лексема *чагарни^eки* позначає ‘гору, порослу кущами, деревами’, *кичар*, *кичар*, *пол’іс’а* ‘горб, що поріс кущами, деревами’. Аналогічне значення має номен *гичка*, дем. від *гича* < псл. **гуць*, *гуца*, що генетично пов’язано з **гикъ*, **гиць*, укр. *гук* ‘стрілка цибулі’ [213, I, с. 511].

Сюди відносимо назви-метафори *боро¹да* ‘нижня, густо заросла частина незалісненої вершини’, ‘зарості кущів і дерев на схилах гори, горба’ (бойк. *борода* ‘грива; огріхи під час косіння’ [222, I, с. 66]), *коси* ‘продовгуваті зарості на схилах гори’.

Серед назв виявлено апелятив *роз¹чолина* ‘гора пасмами лісиста’. З різним наголошуванням фіксуємо лексему *розч¹іл* ‘т. с.’, *розч¹іл* ‘т. с.’, ‘хребет, гора пасмами лісисті’, *розч¹іл* ‘гора, на якій чергуються ліс і пасовище’, пор. *розчіл* ‘гора, на якій чергуються ліс і пасовища; гора, на якій тягнеться одним пасмом згори у долину ліс, другим – поле або пасовисько; долина між двома гірськими хребтами’ [177, с. 47; 168, I, с. 99], ‘місце, де сходяться два звори’ [222, II, с. 189; 213, V, с. 117]. З останнім значенням у

місцевому діалектному мовленні вживається номен *roz'd'il*. Апелятив *'фл'очина* (*'фл'очиха*) 'гора, на якій чергується лісовий покрив зі смугами вирубаного лісу' походить від румунського апелятива *floc* 'пасмо' [230, с. 174] + суфікс *-ин-а* (*-их-а*).

Семантичне мікрополе 'гора, горб, підвищення без рослинності' передають апелятиви з антонімічним значенням. Основу становлять найменування з коренем *лис-*: словосполучення *'лиса го'ра* 'гора, горб, підвищення без рослинності', 'гора, позбавлена рослинності'; субстантивованій прикметник *'лиса* 'гора, горб, підвищення без рослинності', 'гола гора, без рослинності', пор. *лисий* 'позбавлений рослинності, голий' [195, с. 486], 'голий; плішивий' [122, с. 141], 'гора з темною і голою вершиною' [262, III, с. 490], 'гора без рослинності' [219, с. 53]. Вищезазначене мікрополе декларують суфіксальні деривати *'лисина* 'гора без рослинності', 'гора, позбавлена рослинності', *'лисинка*, *ли'суха*, *ли'сан'а*, *'лисиц'а* зі значенням 'гора без рослинності', *ли'сиц'а* 'місце на горі без рослинності', *ли'сак*, фон. вар. *ли'с'ак* 'горб, на якому відсутня рослинність на верху'. Композит *лисо'г'ірка* з подібним значенням зафіксований у с. Нижній Вербіж Коломийського р-ну. Лексема *лис'ц'і* (мн.) передає семантику 'голі горби, пагорби'. Порівняймо значення цих назв в інших джерелах: *лисая* [188, с. 25; 108, с. 234; 222, I, с. 410; 100, с. 361], *лисиця* [213, III, с. 241; 100, с. 361], *лисак* [169, с. 197; 211, с. 76], *лисець* [134, с. 16].

Цю мікрогрупу репрезентують народні найменування з кореневою основою *гол-*: словосполучення *'гола го'ра* 'незаросла; не вкрита рослинами', субстантивованій прикметник *'гола* 'гора без рослинності', суфіксальні деривати *го'леча* 'т. с.', *'голич* 'голе, незаросле місце', *го'лиц'а* 'т. с., що *'гола*', 'голий хребет; гола гора', 'височина вільна від рослинності; скеля', 'гола земля' < псл. **golica* 'гола земля; гола гора', 'відкрите поле' [254, Вып. II, с. 22; 213, I, с. 548]. Порівняймо з уже дослідженими місцевостями: *го'лиця* 'гола, без рослинності гора' [108, с. 223], див. також [188, с. 21; 103, с. 67;

222, I, с. 179], *голиця* ‘вершина гори, земля, де не росте ліс’ [209, с. 47], *голиці* ‘голі місця у горах’ [101, с. 227]. На характер поверхні гори вказують словосполучення *‘голий ґрун’*, *‘голий ґкам’ін’* ‘кам’яниста гора без рослинності’ та композит *гол’гора* ‘височина, вкрита лише камінням, на якій не росте навіть трава’.

Апелятиви *горб*, *скала*, *поле*, *кичера*, *куча*, *пол’ана*, *гига*, *чуга* із семантикою ‘гора без рослинності’ – полісемантичні й виражають лише деяку частину свого змістового наповнення.

У переносному значенні вжита лексема *лоб* із семантикою ‘гора без рослинності’, ‘підвищена відкрита, крута й безліса місцевість’. Вона функціонує ще з іншими значеннями: ‘підвищене й відкрите місце; підвищення’ [108, с. 235], ‘опуклий виступ на схилі’, ‘гора без рослинності’ [211, с. 77], ‘піщана гора, вільна від рослинності’ [208, с. 113], ‘виступ гори’ [219, с. 344].

На відсутність рослинності вказують народні апелятивні назви *пустка* ‘гора без рослинності; гола гора’ < псл. *pustь* < **poust-* споріднене з пруським *paustre* ‘дике місце’, що вживається в багатьох праслов’янських мовах [213, IV, с. 638–639], та *прич’івок* ‘гора, горб без рослинності’ (див. нище).

До напівпериферії зараховуємо також назви елементів гірського рельєфу.

ЛСГ ‘Вершина гори, горба, підвищення’. ЛСГ народних найменувань Івано-Франківщини на позначення ‘вершини гори, горба, підвищення’ класифікуємо на такі семантичні мікрополя: 1) ‘вершина гори, горба, підвищення (у загальному значенні)’, 2) ‘кругла вершина’, 3) ‘гостра вершина гори, горба, підвищення’, 4) ‘розгалужена вершина’, 5) ‘зарості на вершині безлісої гори, підвищення’, 6) ‘незаросла, гола вершина гори, підвищення’.

Основою мікрополя **‘вершина гори, горба, підвищення (у загальному значенні)’** є загальновживана назва *вершина*, що рівномірно побутує по всій території досліджуваного регіону. В окремих населених

пунктах цей апелятив вживається з іншим значенням: ‘вершина гори’, ‘вершина хребта’, ‘гостра вершина гори, горба’, *ве^uр^lшина* – ‘вершина гори, горба, підвищення (у загальному значенні)’, ‘вершина горба, підвищення’, ‘гостра вершина гори’.

До активно вживаних відносимо номен *верх* з різним семантичним навантаженням: ‘гора; вершина гори’, ‘вершина гори, горба, підвищення’, ‘верхня частина гори’, ‘вершина гори’, ‘вершина горба, підвищення’, який сягає псл. **v^brxъ* < і.-є. **ur̥su-s* (іменник *u*-основи) від кореня **uer-s* ‘підвищене місце’, ‘верхня частина’ [213, I, с. 360]. Від нього утворено суфіксальні деривати *вер^lшок* ‘вершина гори, горба, підвищення’, ‘вершина гори; гірський хребет’, ‘гостра верхня частина’, *ве^uр^lшок* ‘вершина гори, горба, підвищення’, *вер^lшечок* ‘вершина гори, горба, підвищення’, ‘вершина гори’, *вер^lх’івйа* ‘вершина гори’, *верхо^lвина* ‘вершина гори’, *вер^lшак* ‘верхня частина гори’, ‘гостра вершина гори’, *вер^lш’ек* ‘вершина горба’, ‘гостра вершина гори’. Апелятиви *верши^lда*, *ве^uр^lхушка* вживаються зі значенням ‘вершина гори, горба, підвищення’, *ве^uр^lх’іўка* ‘т. с.’, ‘гостра вершина гори’. Хочемо відзначити, що дериват *верши^lда* із суфіксом **-ид-а** ми не виявили в проаналізованих нами джерелах. Ця група географічних назв поширена у літературній і діалектній мовах по всій Славії: укр. літ. *верх*, *вер^lхівка* ‘верхня, найвища частина чогось; вершина’, *вер^lшина*, *вер^lшечок* ‘верхня найвища частина гори’ [238, I, с. 337], укр. діал. *верх* ‘гора; вершина гори’ [108, с. 218, 220], ‘верхній край; гора, підвищення’ [100, с. 359], *вер^lшок* ‘вершина гори’ [108, с. 220], ‘т. с.; гірський хребет’ [188, с. 32], ‘верхній край; гора, підвищення’ [100, с. 359], ‘місце, де починається річка’ [119, с. 34], *вершак* (розм. *вершєк*) ‘гостра вершина горба, гори’, *вершок* ‘вершина гори, підвищення’ [208, с. 38], ‘вершина гори’ [167, с. 219], гуц. *вер^lшєк* ‘гострий кінець будь-чого’ [209, с. 35]. Спільнокореневі назви досить поширені у системно досліджених регіонах: Чернігівсько-Сумському Поліссі [246, с. 41–42], Кіровоградщині [208, с. 37–38], Волині [211, с. 22], Західному Поділлі [130, с. 224], Рівненщині [162, с. 17–18], а також в інших

слов'янських мовах: п. *wierzch* [186, с. 27], ч. *vrch* [259, с. 700], рос., блр. *верх* [151, с. 98], болг. і м. *врѣх* [207, с. 43].

Наступні народні назви – похідні від слова *мак*, первісне значення якого ‘макова голівка’, яке перенесено за схожістю на географічні об’єкти. На думку П. Чучки, вторинне, переносне значення є характерним для назв вершини [160, с. 74]. Підтвердженням цього є низка суфіксальних похідних: ¹*мак’івка* ‘вершина гори, горба, підвищення’, ‘вершина гори’, ‘вершина горба’, ¹*маковищ’а*, ¹*маковець* ‘вершина гори’, *ма’кушка* ‘вершина гори, горба, підвищення’. Апелятив ¹*мак’івка* < псл. **таковъка* [254, Вып. 17, с. 145–146], пор. укр. ¹*маківка* (розм.) ‘т. с., що *вер’шина*’ [238, IV, с. 602], ‘вершина гори, пагорба’ [211, с. 80; 162, с. 41], ‘вершина гори’ [169, с. 197], ‘круча, крутий схил гори’, ‘крута гора’ [109, с. 287; 130, с. 276], *ма’кушка* ‘круча, крутий схил гори’ [130, с. 276], *маковець* ‘вершина гори’ [108, с. 236; 177, с. 135].

Ознаку ‘найвищий’ передають географічні апелятиви *чуб* ‘вершина скелі’, ‘верхня частина гори’ < псл. **щибъ* [254, Вып. 4, с. 126]; ¹*чубок* ‘вершина гори’, ‘вершина горба, підвищення’, *чу’бок* ‘вершина гори, горба, підвищення’, демінутив із суфіксом *-ок-*. Пор. бук. *чубок* ‘вершина гори’ [233, с. 650], вол. *чу’бок* ‘вершина гори, пагорба’ [211, с. 143], рівн. ‘вершина пагорба’ [162, с. 131], зах.-под. ¹*чубок* ‘вершина гори взагалі’, ‘гостра вершина гори, підвищення’ [130, с. 311]. Прийменниково-іменникова назва на *чу’баріку* передає значення ‘вершина гори, горба, підвищення’ в с. Устеріки Верховинського р-ну. Вона не зафіксована в інших говорах, тому можемо вважати її регіоналізмом. Сюди ж відносимо номени ¹*чуприк*, ¹*цуприк*, словосполучення ¹*чупер го’ри*, що передають семантику ‘вершина гори’. Апелятив ¹*чупер* < псл. *щиръ* (ч. р.), *щира* (ж. р.) ‘чуб, скуйовджене волосся’, похідне утворення від *щиръ* / *щира* ‘т. с.’, споріднених із *щибъ* / *щива* (чергування кінцевих *p* : *b*), пор. рос., блр. ‘чуб, чуприна’, п. *szuper* ‘чуприна’, *szupra* ‘т. с.’, ч., мор. *щупер* ‘розтріпане пасмо волосся’, слц. *щупра* ‘голова (розпатлана)’, с.-х. *щупер* ‘пасмо волосся, шерсті’ [213, VI, с. 356].

Лексема *холопок* ‘вершина гори, горба, підвищення’ є, очевидно, здеформованою формою від *чолопок*, *щолопок*, що розвинувся з псл. **сьлрѣ* [113, с. 146–147], псл. **šсьлрѣкъ* (див. також [254, Вып. 4, с. 144]), яку можемо вважати семантичним регіоналізмом, оскільки апелятиви *чолопок*, *щолопок* на Рівненщині позначають ‘вершину пагорба’ [162, с. 130, 132].

Апелятив *грун*’ із значенням ‘вершина гори взагалі’ вживається на території Верховинського, Косівського та Рожнятівського р-нів.

Метафорична за походженням назва *греб’ін*’ зафіксована із семантикою ‘вершина скали’, ‘вершина гори’, словосполучення *великий греб’ін* – ‘вершина гори’, пор. апелятив *греб’інь* ‘верхній край, верхня частина, вершина гори’ [195, с. 197]. Він існує і в діалектному мовленні інших регіонів України: Волині [211, с. 39], Кіровоградщини [208, с. 63], Рівненщини [162, с. 35], Сумщини й Чернігівщини [246, с. 65], Хмельниччини [130, с. 256], пор. також м. *гребен* ‘гребінь (гори)’, рос. діал. *гребень* ‘вершина гори’ та ін. [166, с. 103].

Ядерне мікрополе формують також поодинокі номени з різною семантикою: *висота* ‘вершина гори, горба, підвищення’ (основа *вис-* + суфікс *-от-а*), *п’ік* ‘вершина гори’; деривати із суф. *-ун-, -ок-, -ик-*: *п’ікун* ‘верх’ (можливо, існував географічний термін **ўпека* ‘скала’ [188, с. 32]), *дашок* (перен.) ‘верх кам’яної плити’ і *магурчик* ‘верх, вершина гори’; нульсуфіксальний віддієслівний номен *п’ідступ* ‘частина гори під вершиною’; *п’ід* ‘верхня рівна частина гори’ (пор. літ. *під* ‘низинне місце; западина’ [195, с. 763], діал. ‘рівнина; низина, долина’ [108, с. 241], гуц. *під* ‘горище (над хатою)’ [209, с. 149]); *кр’ісло* (перен.) ‘вершина хребта, що має вигляд гігантського крісла’; *голова* (перен.) ‘вершина гори’, ‘вершина горба, підвищення’; *кринта* ‘вершина гори’; *чуга* ‘найвища частина гори’ (пор. гуц. *чюга* ‘межовий знак; вежа на триангуляційному пункті’ [177, с. 34]); *р’іжа* ‘верх гори’ (пор. гуц. ‘поляна; царинка в лісі; місце, що врізається клином у ліс’ [177, с. 47], ‘пасовище в лісі, поляна в лісі’ [172, с. 326]); *камйаний веле”тен* ‘людиноподібна вершина’; *бурбел*, вар. *бурбел* ‘вершина гори’,

очевидно, запозичення з польської мови (пор. 'т. с.' [40, с. 261], що генетично пов'язаний з *бурба* 'круглі шишки на рослині', пор. п. *burbulka* 'булька, бульбашка' [213, I, с. 298]); *прич'іл* (*проч'іл*), *прочолок*, *прич'ілка* 'вершина гори'; *шчит* 'вершина гори' (пор. рос. *щит*, блр. *щыт* 'вершина гори', п. *szczyt* 'верх, вершина', ч. *štit* 'вершина гори' [219, с. 634]); *шп'ін*, *сп'ін* 'вершина гори; хребет гори' (пор. укр. діал. 'вершина гори; гірський хребет' [108, с. 254; 177, с. 50], 'малий пагорб; вершина гори' [188, с. 32], рум. *spin* 'шип, колючка' [177, с. 50], *spinare* 'вершина, верх (гори)' [230, с. 436]); *шимшор* 'вершок; гострий кінець гори' (С. Грабець трактує назву як румунське суфіксальне утворення на *-or* від апелятива *sîmsea* 'гострий кінець, вершок' [177, с. 139]). Лексема *шпил'ка* 'вершина горба з стрімким підйомом і спуском' із суфіксом *-к-а* записана тільки в одній говірці Покуття. Апелятив *куйєва* позначає 'вершину гори', пор. гуц. *куєви* 'вершки гір' [168, с. 287] (див. ЛСГ 'Течія, водний потік').

На розміри верху вказує словосполука *куртий верх*, утворена від прикметника *куртий* (діал.) 'короткий' [232, III, с. 331] < псл. **kъrtъ* (похідне з *t*-детермінативом від і.-є. основи (*s*)*ker-* 'вигинати, кривити, крутити' [166, с. 151]).

Семантичне мікрополе '**кругла форма вершини**' засвідчують номени: *кругла*, суфіксальні утворення *крул'ак*, *крул'ек*, *кругли'к*, *кру'гол'н'а* 'вершина гори округлої форми'. Вони мотивовані прикметником *кругла*. Апелятив *будз* (перен.) 'вершина гори округлої форми, подібна на грудку сиру', гуц. *будз* 'овечий сир зі свіжого молока у формі кулі' [209, с. 30] < рум. *bult* 'брила (солі, землі); кулька, грудка, згусток, клубок' [213, I, с. 278]. Таку ж ознаку передають лексеми *ст'іг* (перен.) 'вершина округлої форми', 'вершина, подібна на стіг', дем. *ст'іжок* 'т. с.', пор. ч. *stoh* 'гора з довгою і заокругленою вершиною' [105, с. 68], д.-р. *стогъ* 'купа; кладь сіна або хліба, сіно або хліб у стіжках; велика кількість' [240, III, с. 516]; субстантивовані прикметники *стогова* 'подібна на стіг', *зава'лена* 'верхня частина обваленої гори, горба'. Лексичні одиниці *гомол'а*, *гомол* 'гора з округлою вершиною'

< псл. **gomola* ‘брила, куля’ [213, I, с. 559], пор. п. *gomóla* чи *gomuła* ‘головка сиру; куляста брила чогось м’якого, наприклад, масла, сиру’ [213, I, с. 559; 248, с. 153].

До складу цього семантичного мікрополя входять також назви румунського походження із семантикою ‘заокруглена частина гори’ – *ра¹тунда*, утворена від румунського прикметника *rotundă* // *rătundă* ‘кругла’ [230, с. 405], пор. лемк. *ротонда* ‘напівкругла висока гора’ [223, с. 276]; *ра¹тундул* (*ро¹тундул*), *ра¹тундол*, утворені за допомогою суфікса-артикля **-ul** від прикметника *rotund* // *rătund* ‘круглий’ [230, с. 405]; *ро¹тул* (*ро¹тило*), утворена за допомогою суфікса-артикля **-ul** від апелятива *roată* ‘колесо, круг’ [230, с. 403, 404] та *бор¹кан* – від румунського апелятива *borcan* ‘банка, слоїк’ [230, с. 58].

Перехід семантики із цілого об’єкта на його частину виражають такі номени: *глобус* (перен.) ‘верх округлої форми, подібний на частину глобуса’, *бубен*, вар. *бубен’*, *бубин*, *бу¹бенка* ‘гора з круглою вершиною’ (суф. **-к-а**), що генетично пов’язані з псл. **buba* < і.-є. **beu-* // **bou-* ‘надувати, розбухати’ [213, I, с. 274], пор. закарп. діал. *бубен* ‘кругла вершина’ [6, с. 93]. Загальна назва *кру¹жок* передає значення ‘напівкругла частина гори’, дем. від *круг*, пор. *кру¹жок* ‘гора, яка поросла лісом’, ‘долина’, ‘малий ліс’ [211, с. 69].

Семантичне мікрополе ‘**гостра вершина гори, горба, підвищення**’ репрезентують лексичні одиниці: *чуб*, *чу¹бок*, *чу¹бок* вживаються у багатьох населених пунктах, *чомбик* – в одній гуцульській говірці, а *чомплик* – у трьох покутських говірках із значенням ‘гостра вершина горба’. На гостру форму вказує апелятив *р’іг* (перен.) ‘гостра вершина гори, горба, підвищення’, ‘гостра вершина гори’ (< псл. **rogъ*) ‘гостра вершина’ [108, с. 247]. Семантичні відтінки виражає лексема *шпил’* у гуц. і бойк. говірках: 1) ‘гостра вершина гори, горба, підвищення’, 2) ‘гостра вершина гори, скелі’, 3) гостра вершина гори’, 4) ‘гостра вершина горба’; *шпил* ‘т. с., що *шпил’* у 1 знач.’ у говірці с. Ільці Верховинського р-ну (кореляція за твердістю / м’якістю [л] : [л’]). Лексема *шпиль* зазначена ще з іншою семантикою (див.

[108, с. 254; 109, с. 296; 100, с. 359; 211, с. 144; 130, с. 313]). Наступна назва *шп'ін* у живій мові носіїв функціонує в Рожнятівському й Надвірнянському р-нах, одинично у Верховинському р-ні зі значенням 'вершина гори; найвужча частина верха', пор. *шпінь, шпинь* 'вершина гори; гірський хребет' [108, с. 254], 'малий пагорб; вершина гори' [188, с. 32], 'хребет гори' [177, с. 50], 'верх гори' [222, II, с. 388]. На гостру форму вказують інші зафіксовані лексеми: *шчоўб*, ¹*гига* 'гостра гора', ¹*глифа*, ¹*глифка* 'гостра вершина гори', *корн* 'т. с.', пор. *корн* 'пік; гостра вершина гори' [219, с. 291]. Аналізоване мікрополе формують апелятиви-метафори за подібністю – *дз'об* 'гостра вершина гори', пор. *дз'об* 'гостра вершина гори, горба, підвищення' [130, с. 258], *дз'омб* 'гостра вершина гори' [108, с. 225; 130, с. 258] та ¹*шпиц'і* 'гострі вершини гір'.

Номени ¹*остра* 'гостра гора', ¹*острий* 'гострий верх', 'гострий верх, горб', утворені від прикметника *острий* (заст., діал.) 'гострий; який звужується, натягується на кінці' [195, с. 194]. На гостру форму гори вказують атрибутивні словосполучення, утворені за моделлю прикметник + іменник: ¹*гостра го'ра*, ¹*остра го'ра*, ¹*гострий трунь*, ¹*гостра клива*, ¹*гостра кичера*, вар. ¹*остра кичера*, а також ¹*острий верх* 'гостра вершина гори', ¹*гостра кичерка* 'вивершений верх пагорба', ¹*гострий труник*, ¹*остра мо'гила* 'гострий горб', *чупул'коватий горб* 'гострий горб, звужена верхня частина горба', останнє з яких є регіоналізмом.

Одиничний випадок вживання апелятива-комполита *остро'г'ірка* 'підвищення, яке звужується уверх, має форму піраміди'.

Семантичне мікрополе '**розгалужена вершина**' формують загальні географічні назви: *розга'луже'на го'ра* 'роздвоєна, з двома вершинами', *близ'ниц'і* 'гора з двома подібними вершинами', ¹*вили* 'гора з двома і більше вершинами різної висоти', 'роздвоєна, з двома вершинами' (пор. (розм.) *вила* 'підвищена місцевість, яка має три вершини, з яких одна вища за інші' [108, с. 221]), *росо'хата* 'розгалужена, роздвоєна, з двома вершинами', 'гора з двома, трьома вершинами', *розсо'хан'а* 'роздвоєна, з двома вершками гора'.

Остання назва утворена за допомогою суфікса **-ан'-а** від апелятива *розсоха* ‘розвилка; місце, де щось роздвоюється’ [108, с. 248], ‘розгалуження русла річки’ [246, с. 198], ‘місце, де розходяться два гірські пасма, дві ріки і т. ін.’ [188, с. 31], ‘розвилок, рогатина’ [219, с. 478].

Способом основоскладання утворено апелятиви *три^н'іг* ‘гора, що має три відроги, які відходять від гори’, *три^н'нога* ‘т. с.’, ‘гора з трьома вершинами’, *триго^лова*, вар. *триго^ловка*, *триго^ловатка* ‘гора з трьома вершками’, варіанти в поєднанні з суфіксацією (пор. ‘т. с.’ [78, с. 113]).

Семантичне мікрополе **‘зарості на вершині безлісої гори, підвищення’** формують лексеми-метафори: *чуб* ‘зарослі на вершині безлісої гори, підвищення’, дем. ¹*чубок* ‘т. с.’, ‘зарості на вершині горба; вершина горба’. Апелятиви *чу^бата* ‘вкрита на вершині деревами й кущами, які нагадують чуб’, *чупро^вата*, вар. *чуп^рата* ‘гора, яка має чупер – чуб, чуприну на вершині’, пор. діал. *чупер* ‘чуб, чуприна’ [209, с. 214], виражені субстантивованими прикметниками *чубатий*, *чупроватий*, *чупратий*. Таку ж ознаку передають народні назви ¹*ц'уприк* ‘зарості на вершині безлісої гори’, пор. *цюприк* ‘верх, вершина гори’ [169, с. 195] та ¹*грива* ‘вершина гори, покрита лісом’. Продовжують семантичний ряд номени ¹*гича*, дем. ¹*гичка*, ¹*зарос'т'і* й ¹*кор'ч'і* зі значенням ‘зарості дерев і кущів на вершині безлісої гори’ (пор. *корчі* ‘кущі’ [195, с. 457]).

У географічній лексиці регіону функціонує вузькоговірковий апелятив ¹*китиц'а* із семантикою ‘гора, вершина якої покрита лісом’ у гуцульських говірках, вар. ¹*к'етиц'а* зафіксований тільки в одній говірці Верховинського р-ну, пор. ‘гора, вершина якої покрита лісом’ [209, с. 94; 168, I, с. 99].

Семантику **‘незаросла, гола вершина гори, підвищення’** репрезентують місцеві апелятивні назви (разом із варіантами), серед яких домінанти з коренем *лис-*, що вказують на зовнішній вигляд гір. Так, назву ¹*лиса* фіксуємо із семантикою ‘незаросла, гола вершина гори’. Говіркам Івано-Франківщини властива низка лексичних одиниць, утворених за допомогою суфіксів **-ин-а**, **-ак**, **-ан'-а**, (розм. **-ан'і**), **-'анк-а** (розм. **-'инк-а**, -

'енк-а) від прикметникової основи *лис-*: *'лисина* 1) 'незаросла, гола вершина гори', 2) 'частина незарослої гори', 3) 'частина незарослої гори, горба', *ли'сак* 'т. с., що *'лисина* у 1 знач.', 'відсутність на вершині гори рослинного покриву', *ли'сан'а*, вар. *ли'сан'і* 'т. с., що *'лисина* у 1 знач.'. Варіант назви відбиває особливості місцевих говірок, у яких іменники першої відміни з м'яким приголосним основи мають закінчення **-і** замість літературного **-а**. Суфіксальне варіювання лексеми *'лис'анка*, *'лисинка*, *'лис'енка* у значенні 'відсутність на вершині гори рослинного покриву' вказує на різноманітність діалектної мови. Атрибутивне словосполучення *'лисий 'бер'іг* реалізує значення 'підвищення, на якому мало рослинності' у трьох говірках області.

Різну семантику відображає апелятив *го'лиц'а*: 'незаросла, гола вершина гори', 'голий верх, який не має рослин; не вкритий рослинністю', 'частина гори, яку колись геть оголили, зрубавши ліс на дрова' на всій досліджуваній території.

Етимологію інших лексичних одиниць та їхніх фонетичних і словотвірних варіантів розглянуто в інших лексико-семантичних мікрополях. Серед них *ска'ла*, *'пол'инка*, *'кичера*, *'кичерка*, *ки'черка*, що передають значення 'незаросла, гола вершина гори, підвищення'. Апелятив *'клива* має кілька значень: 1) 'незаросла, гола вершина гори, підвищення', 2) 'гора, покрита лісом, крім вершини', 3) 'голий верх над лісом', *'клева*, *'клевка*, *'клифа*, *'клифка* 'т. с., що *'клива* 1', *'кливка* 'т. с., що *'клива* 1', 'незаросла вершина горба, підвищення'. Ці номени побутують у бойківських і гуцульських говірках. Серед складних назв засвідчено двослівні назви: *'гола 'клива* 'гола вершина гори', *'голий ве"р'шечок*, *'голий верх* 'т. с.', 'голий верх, без рослинності'.

На позначення частини незалісненої гори вказує номен *'писок* із значенням 'незаліснена поляна на схилі гори' (діал. *писок* 'рот') та *грун* 'продовгувата гора з двох боків зі схилом без лісу (голе поле, косовиця)'.

ЛСГ 'Схил, край гори, підвищення'. Залежно від характеру схилу, місцеві народні назви згруповано в такі семантичні мікрополя: 1) 'схил, край

гори, підвищення (у загальному значенні)', 2) 'круча, крутий схил гори, горба', 3) 'безодня; провалля; прірва, урвище', 4) 'виступ на горі, скелі', 5) 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця', 6) 'схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця'.

Ядром семантичного мікрополя '**схил, край гори, підвищення (у загальному значенні)**' є апелятив *схил* зі значеннями 'схил, край гори, підвищення (у загальному значенні)', 'положисті узбіччя гори', 'схил між двома горбами'. У "Словнику української мови" слово *схил* – 'похила поверхня чого-небудь, місцевість з похилою, спадистою поверхнею, похиле положення' [238, IX, с. 883]. Суфіксальні похідні ¹*схилок*, ¹*схилка*, нульсуфіксальні віддієслівні утворення ¹*нахил*, *по¹хил* та прислівник *спо¹хола* передають семантику 'схил, край гори, підвищення (у загальному значенні)', *спо¹хово* – 'схил гори, горба, поля'. Номен ¹*схилка* має ще значення 'похила поверхня гори'.

Із широкою семантикою, різною структурою та способами номінації в окресленому ареалі виступає народна географічна назва ¹*об'іч* 1) 'схил гори; стік', 'узбіччя', 2) 'схил горба, підвищення', 3) 'схил гори, горба', 4) 'схил підвищення', 5) 'узбіччя, край дороги' та низка похідних: ¹*обич* 'схил гори; узбіччя', ¹*н'ідб'іч* 'т. с., що ¹*об'іч* у 1 знач.', *вб'іч* 'схил гори, підвищення', *зб'іч* 'схил гори, височини, насипу; узбіччя', ¹*уб'іч* 'схил гори', множинні форми *об¹ч'і* 'т. с., що ¹*об'іч* у 3 знач.', 'схил горба, підвищення, плоскогір'я', 'схил гори; підвищення' й *обоча* 'схил гори' із суфіксами-флексіями *-і*, *-а* та словосполучення *ви¹сокий* ¹*об'іч*. Пор. подібні апелятиви в інших місцевостях: *обіч* [108, с. 238; 177, с. 43; 222, II, с. 7; 206, с. 311], *збіч* [100, с. 359], *убіч* [213, I, с. 194; 108, с. 252; 222, II, с. 310].

Лексема ¹*под'ір* (¹*пог'ір*) вживається зі значенням 'схил підвищення' (перехід [d] у [r]), можливо, походить з румунської мови, пор. рум. *rogor* 'спуск з гори' [177, с. 138]. Г. Гансьоровський вважає, що *пог'ір* – це 'старий зруб' [176, I, с. 17]. Ще однією цікавою народною назвою на позначення 'схилу, краю гори, підвищення' є ¹*мал'ава* < рум. апелятива *mal* 'берег,

узбережжя, побережжя’ + суфікс *-ав-а* [230, с. 279]. Ю. Карпенко припускає, що це фракійський географічний термін **mal-* ‘гора’ [72, с. 26], а С. Грабець виводить рум. *mal* з алб. *malj* ‘гора’ [177, с. 132], пор. також лит. та латис. *mala* ‘земля, край, берег, побережжя’ [219, с. 360].

На території досліджуваного регіону лексема *rupa* побутує з різним семантичним навантаженням по всій території області: ‘стрімкий схил’, ‘крутий схил гори, круча’, ‘крутий схил, берег’, ‘урвище’, ‘провалля; урвище; стрімкий берег’, пор. діал. ‘скала; обривиста скала; голий скалистий ґрунт’ [177, с. 47], ‘стрімкий схил гори; зсув; урвище’ та ін. [209, с. 163], ‘крутий стрімчастий берег; урвище; обривиста скала’ [108, с. 246], ‘круча; яр; урвище’ [222, II, с. 175], а також рум. *rîră* ‘обрив, пропасть, провалля’ [230, с. 402] < *rîra* ‘берег ріки’ [213, V, с. 79]. Демінутив *rupka* в різних населених пунктах відзначається своєю семантичною варіативністю: ‘стрімкий схил гори’, ‘скала, обривчаста скала’, ‘стрімчастий берег’, ‘стрімчастий край, схил гори’, ‘край (схил) гори, підвищення’, ‘стрімкий, покручений схил гори’.

Загальні назви *скл’ін*, *спуск*, *спад* – нульсуфіксальні віддієслівні утворення із семантикою ‘схил, край гори, підвищення’. З таким самим значенням фіксуємо низку номенів: *б’ерег*, *б’ериг*, *б’ер’іг*, *к’руча*, *стр’ім’кий* *б’ер’іг*, *стр’ім’частий* *б’ере”г*, *к’ичура*, *у’к’іс*, *р’ебра* (мн.). Пор. *р’еб’ро* ‘схил гори, кручі, скали’ [108, 246], ‘гірський хребет’ [222, II, с. 170], ‘схил гори’ [109, с. 292].

У цьому семантичному мікрополі наявні географічні апелятиви, що вказують на характер схилу, зокрема стрімкого. Серед них вже аналізовані номени *б’ердо* ‘схил; прірва; урвище’, ‘стрімкий схил гори’, ‘стрімкий схил гори, пропасть’, ‘прірва, урвище; стрімкий схил гори’, *ст’інка* ‘стрімкий схил гори’, *урвище* ‘стрімкий схил’, *об’рив* ‘стрімкий схил над річкою’. Продовжують семантичний ряд апелятиви, що безпосередньо пов’язані з прикметником *стрімкий*: *стр’ім* ‘стрімкий схил пригірка; провалля’ (пор. ‘безодня; провалля; прірва’ [108, с. 250]) та його суфіксальні деривати

стреме¹но ‘стрімкий схил; крутий схил’ (пор. ‘крутий схил; пропасть’ [108, с. 250]), *строми¹на, строми¹нец¹* у значенні ‘стрімкий берег, підвищення’ та *стро¹ма, стро¹мий горб* ‘стрімкий’ (пор. ‘крутий, обривистий’ [213, V, с. 437], гуц. *стро¹ма* ‘круча, урвище’ [224, с. 185]),

Поодинокими вкрапленнями є назви *гипо¹ватий горб* ‘горб, який має гипи – круті схили’ (пор. *гипа* ‘крута гора’ [108, с. 223]), композит *косо¹г¹ір* ‘поступовий схил горба, не стрімкий’ (пор. *косо¹г¹ір* ‘схил гори чи підвищення’ [108, с. 232]), *пле¹че* (перен.) ‘верхня, більш рівна частина стрімкого схилу; відгалуження гори’, *при¹ч¹ілок (при¹ч¹івок)* ‘схил гори, горба; край гори, вершини’ (пор. *проч¹іл* ‘вершина гори’ [213, VI, с. 338], *проч¹іл, прочолок* ‘вершина гори’ [108, с. 246], *при¹ч¹ілок* ‘бокова стіна будинку; бокова частина даху; перен. край, кінець чого-небудь’ [195, с. 958]), *при¹ч¹ілка* ‘гора з крутими схилами’ (апелятив *прич¹іл, проч¹іл* + суфікс **-ок-, -к-а**), *зарва* ‘схил гори, який осунувся; обрив’, ‘пропасть’. Т. Марусенко фіксує в зах.-под. говірці апелятив *зарва* зі значеннями ‘крутий схил гори’, ‘глибока прірва’ [109, с. 284].

Особливістю цього мікрополя є те, що в його складі нараховуємо дев’ять номенів румунського походження: *пантер¹, пантир¹, панк¹ір, пантереи¹* із семантикою ‘пологий схил гори’. Вони утворені за допомогою суф. **-eriş, -er** від румунського апелятива *pantă* ‘схил, спад, укіс, пологість’ [230, с. 335] і вказують на форму гір. Назви *збанул, збану¹лец¹* (з суфіксом **-ец¹-**) ‘похилий горб, берег’, утворені семантичним способом від румунського апелятива *zbanul* ‘схил’ [203, с. 210].

Семантичне мікрополе **‘круча, крутий схил гори, горба’** репрезентують уже аналізовані лексеми *бердо¹, бер¹до, трона¹, дем. тр¹інка, тропка¹, урви¹ще, ст¹інка* ‘крутий прямовисний схил гори’, ‘скеля-урвище’.

У діалектній мові досліджуваного терену апелятив *облаз* вживається з різним тлумаченням, переважно у гуцульських говірках: ‘крутий схил гори, який треба обходити’, ‘дорога по схилу гори, що виступає в долині річки’, ‘виступ гори на дорозі’, ‘придорожна скала’, ‘дорога; дорога під скалою між

двома селами', ¹облаз 'крутий схил над річкою', ¹об'лаз 'крутий, прямовисний схил гори', пор. також *об'лаз* 'обрив, урвище, круча' та ін. [108, с. 238], 'доріжка попід скалу чи круту гору над водою' [206, с. 311], 'стрімка стежка в горах' [222, II, с. 8].

Різноманітністю значень виділяється апелятив ¹прип'ір 'круча, крутий схил гори, горба', 'крутий схил гори', 'крутий схил', 'схил гори', демінутиви із суфіксом *-ець* - *припо'рець*, *прип'і'рець* позначають 'крутий схил горба', пор. *прип'ір* 'крутий схил' [213, IV, с. 355], 'крута скала, що прилягає до гори' та ін. [108, с. 244], 'стрімкий верх' [206, с. 327], рум. *prîpor* 'спад, схил' [230, с. 373]. Номени *при'ч'іл*, *при'чол* 'крутий схил вершини гори; край гори, вершини' зафіксовані в говірках Богородчанського р-ну. Однією говіркою обмежений апелятив ¹бескед 'прямовисна круча, прірва', пор. ¹бескид 'заросла частина гори' [211, с. 14].

Ознаку 'крутий' передають нульсуфіксальні віддієслівні назви *схил*, *об'вал*, *об'рив*, *об'риу*, *ве'ли'чезний об'риу*, *за'лом* 'крутий, різкий поворот гори', ¹за'сув 'крутий схил гори, круча', а також суфіксальні деривати ¹триджина 'круча, крутий схил гори, горба', 'крутий схил гори, скала' (пор. 'крутий схил гори, круча' [108, с. 224]) та *кру'тиз'на* 'крутий схил'.

Характерною ознакою місцевої апелятивної лексики є те, що в порядку зниження 'верх → низ' відповідно і змінюється її семантика. Привертають увагу здебільшого загальноновживані назви на позначення семантичного мікрополя '**безодні; провалля; прірви, урвища**'. Про це свідчить значна кількість географічних апелятивів, що активно використовуються в діалектній мові досліджуваної території: *об'рив*, ¹урвище, ¹урви'ще, ¹пропас'т', *п'ропас'ц'*, ¹пропаден', ¹бердо, *об'лаз*, *стр'ім*, *стро'ма*. Апелятив *штур'бина* зафіксований у м. Косів, етимологічно неясне. Інші номени вживаються з різним значенням: *бе'зодн'а* 'провалля; пропасть' (пор. укр. діал. *бе'зодня* [246, с. 28], ¹бездна, ¹бездно, ¹безна, *бе'зодня*, ¹безмо, ¹безма [162, с. 5], ¹безна, ¹бездна [130, с. 239], пор. також рос. ¹бездна, болг. *бездна* [254, Вып. 2, с. 21], блр. *бязодня* [173, с. 29]), ¹пр'ірва 'безодня; провалля; прірва,

урвище', 'глибоке провалля із стрімкими урвищами', ¹облаз 'місце, усипане камінням, урвище', 'скелясте місце, важке для переходу', ¹урва 'прірва, урвище', дно го¹ри 'провалля', про¹вал':а 'стрімкий обрив', запад¹н'а 'провалля, прірва', стрин, стрин¹тура 'пропасть, обрив', останній, очевидно, румунського походження, пор. рум. *strîntoare* 'тіщина, ущелина, міжгір'я, межигір'я' [230, с. 445]. Сюди ж належить і народна назва за¹валина 'провалля', пор. *завалина* 'яма, провалля в полі; руїна' [213, I, с. 325].

Семантичне мікрополе **'виступ на горі, скелі'** виражають аналізовані апелютиви *плече*, ¹скали, ска¹ла, горб, клин. Дещо відмінну семантику апелютив *клин* передає в інших говорах, пор. 'пропуск в оранці', 'площа землі клиноподібної форми' [233, с. 208–209], 'острів на болоті', 'клин лісу', 'місце, площина', 'місце, пропущене при сїянні' [130, с. 268], див. також [211, с. 62; 208, с. 93–94; 166, с. 119; 173, с. 93]. Завдяки побутуванню лексеми *клин* із зазначеною семантикою можемо простежити семантичний перехід за моделлю "гора" ↔ "поле" ↔ "ліс" ↔ "болото".

Відзначимо одиничний номен *в'ідр'іг* зі значенням 'виступ чого-небудь, виступ на горі, скелі', пор. 'підніжжя гори' [109, с. 281], *відріг* 'відріг яру', *відріги* 'розгалуження русла річки' [130, с. 248].

Наступні лексеми відбивають різні семантичні відтінки: *кут* 'відріг гори чи нависла гора', 'виступ на горі', дем. *ку¹ток* 'виступ гори, скелі'. На Волині назва *кут* позначає водні реалії й рослинний покрив [211, с. 73].

Різне семантичне навантаження характерне для номена *п'ірс* (перен.) 'виступ на горі, скелі', 'висунута продовгувата гора', 'висунута продовгувата частина гори', пор. укр. літ. *п'ірс* 'висунута в море портова споруда, до якої причалюють судна з обох боків' [195, с. 789], рос. *пирс*, блр. *п'ірс*, п. *п'ірс* – запозичення з англійської мови *pier* (мн. *piers*) 'стовп, стояк (моста, арки); пристань і ін.', фр. *pere*, можливо, походить від лат. *petra* (< гр. *πετρά*) 'скеля, камінь' [213, IV, с. 413]. Відзначимо поодинокий факт фіксації назв-метафор *печ'і* (мн.) 'навислі над потоком скелі, які утворюють печери' (пор. *п'іч*

‘печера’ [219, с. 436]) і *ребра* (мн.) ‘частини скал, що виступають, чи іноді цілі скали’.

Вищезазначене мікрополе репрезентують також лексеми *в'іднога* ‘відгалуження гори’ (пор. зах.-под. ‘підніжжя гори’ [109, с. 281]), *прип'ічок* ‘відріг гори’ (пор. *прип'ічок* ‘виступ на скелі з горизонтальною площиною’ [195, с. 943], гуц. *прип'ічок* ‘передп'іччя пікної печі; виступ перед челюстями печі’ [206, с. 327]), *причинок* ‘пригірок; додаток до гори’.

Цікавими назвами є апелютиви *башта*, *ганок* ‘гостроверхий відросток’, *ганок* ‘скалисте узбіччя гори’, ‘рівне підвищення під горою’, пор. *танок* ‘прибудова з площадкою і східцями, а подекуди з покрівлею біля входу в будинок’ [195, с. 204]. С. Грабець пов'язує його із середньовісньонімецьким *Gant* ‘скалисте узбіччя’ [177, с. 214]. Я. Розвадовський виводить цей апелютив з німецького *Gang-gebierge*, що позначає ‘гори зі старими скалами, гранітом тощо’ [187, с. 6]. В українській літературній мові слово *башта* вживається зі значенням ‘висока і вузька споруда багатогранної або круглої форми, що будується окремо або становить частину будівлі; вежа’ [195, с. 39], гуц. діал. ‘високе старе дерево, найчастіше смерека’ [209, с. 22], ‘груба стара ялиця; висока стара смерека’ [168, V, с. 281; 177, с. 32]. У діалектній мові апелютив *башта* зафіксований у різних тематичних групах, тому перехід семантики відбувається на рівні “гора” ↔ “ліс”.

Обмеженою локалізацією представлене словосполучення *кам'яна на в'іса* із семантикою ‘камінь, під яким можна пройти як під навісою’.

Семантичні мікрополя **‘схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця’** і **‘схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця’** знаходяться в антонімічному відношенні. У межах досліджуваного ареалу ‘схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця’ виражає частина апелютивів, мотивована основою *-сон-*, а ‘схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця’ – основами *холод-*, *-т'ін'*. Тому можемо виділити в діалектному мовленні такі антонімічні пари: *сонце – т'ін'*; *о'сон'е*,

в'ідосовн'а, в'ідсон'а, о'сон'а, о'совн'а – 'холод, хо'ло'док; *при'гр'іу* – 'зат'інок, за'т'інок, 'зак'інок, за'т'ін' 'затемнене місце'; прийменникові конструкції *на 'сонци, на 'сон'ці, до 'сон'ця, до 'сон'ці, 'сон'ачний* – у 'холод'і, у холод'ку, у хо'ло'дку, у 'зак'інку, у 'зат'інку, у за'к'інку, у к'ін'і, а також словосполучення *'сон'ачна сторо'на, п'і'ден:а сторо'на* – п'і'н'ічна сторо'на. Пор. апелятив *осовня* 'схил гори, повернутий до сонця; скальний зсув' [108, с. 239], 'земля, звернена до сонця, до півдня' [222, II, с. 27], зах.-под. антонімічні пари *від'соня* – *під'соня, під'соння*; *тінь, тень* – 'сонце; 'затінок – *при'грів*; *о'соня, во'соня* – холо'док; *до 'сонця, на 'сонці* – у холод'ку; *пів'дена сторо'на* – пів'нічна сторо'на [130, с. 70].

Крім антонімічних пар вживаються лексеми *'лисина* зі значенням 'земля, звернена до сонця, вигоріла на сонці', *йа'рец'* 'теплий, сонячний бік гори, сонячний схил гори' – похідні від прикметників *лисий, ярий* із суфіксами *-ин-а, -ец'*. Географічний номен *схил* 'частина гори, звернена до сонця' – нульсуфіксальне утворення від дієслова *схилити*.

Апелятив *ар'шиц'а* 'сонячна сторона горба, поросла різнотрав'ям, лісом; пасовище' вживається з фонетичними змінами *йар'шиц'а, йар'шиц'і* та *ар'шин'і*, < рум. *arșiță* 'спека, жара' [230, с. 37], пор. *аршиця* 'крута дика гора; полонина' [177, с. 31], *аршица* 'важкодоступна вершина гори' [209, с. 18], 'стрімка гора, сонячний бік гори' [213, I, с. 91].

На 'голу, вигорілу частину гори' вказують субстантивовані прикметники *ска'жене* (перен.), *зго'рене* 'вигорілий схил гори, непридатний для рослин; схил, який у сонячну погоду сильно нагрівається, у результаті чого там вигорає майже вся рослинність', пор. *зго'рене* 'нестерпне (через спеку)' [195, с. 1131].

Межа між ядром та периферією семантичного поля нечітка, тому номени, що формують периферію, тісно взаємодіють із назвами суміжних полів.

ЛСГ 'Штучне підвищення'. Ця ЛСГ з'явилася внаслідок господарської діяльності людини. Групу таких народних апелятивних назв

поділяємо на два семантичні мікрополя: 1) ‘штучно насипаний горб, насип’; 2) ‘підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’.

Значення ‘штучно насипаний горб, насип’ репрезентують на Івано-Франківщині відомі географічні найменування. Серед них: ¹насип, ¹насе^un, ¹виси^en мотивовані дієсловами *насипати*, *висипати*. В українській літературній мові *ви¹сип* ‘т. с., що ¹насип’ [238, I, 483], діал. ‘насипана гірка, насип’ [108, с. 221; 211, с. 26], пор. також п. *вусур* ‘невисоке підвищення, горб’ [186, с. 24].

Продовжують семантичний ряд апелятиви ¹купа, мо¹гила, суфіксальний дериват мо¹гилка та вал. Номени *гр¹іб*, *гриб* побутують зі значеннями ‘могила’, ‘тимчасова яма для зберігання городини’ у с. Космач Косівського р-ну, *гр¹іб¹ки* ‘могили’ – у с. Старуня Богородчанського р-ну, мн. від *гробик* < *гриб*; *кур¹ган* ‘штучно насипаний горб, насип’, ‘рівномірний насип’, ‘штучний великий насип, порослий рослинністю’, ‘великих розмірів насип з кам’яних брил’ проаналізовані в одній з попередніх ЛСГ.

Серед географічних назв аналізованого мікрополя відзначимо апелятив ¹куча ‘штучно насипаний горб, насип’ слов’янського походження **kuk-ja* [213, III, с. 167]. Він побутує в східнослов’янських говорах. В українській діалектній мові поряд з основним значенням ‘штучний горб, насип’ існують й інші: ‘насипаний горб’, ‘примітивна куча, кагат’ [246, с. 118], ‘купа гілля, лісового сміття’, ‘штучно насипаний горб’ [211, с. 74], ‘штучний горб, насип’, ‘висока, відкрита, спустошена місцевість, вільна від рослинності’ [130, с. 272], блр. *ку¹ча* ‘насипана гірка піску; перелісок, купка дров; купка землі, яку накопав кріт’ [173, с. 102], рос. ‘груда’ [210, II, с. 225].

З аналогічним значенням уживається апелятив *за¹мет* у Рожнятівському і Косівському р-нах, пор. зах.-под. ‘штучно насипаний горб’ [130, с. 261]. Лексема ¹гребл¹а побутує зі значеннями ‘штучний продовгуватий земляний насип’, ‘штучно насипана дорога між ставами’, ‘штучний насип, дорога у кінці ставу’. Подібну семантику вищезазначена

лексема виражає на Житомирщині та Черкащині [108, с. 224], на Хмельниччині [130, с. 256], іншу – на Волині [211, с. 39].

Наступні апелятиви пов'язані зі зберіганням сільськогосподарської продукції: *бурт* 'продовгувата купа картоплі, накрита й утеплена для її зберігання' і *бурта* 'штучний земляний насип'.

Широкий спектр значень має апелятив *ка'гат* 'штучний продовгуватий земляний насип', 'неглибока яма з овочами на городі, яку прикривають соломою чи сіном і шаром землі на зиму', 'продовгувата прямокутна яма для зберігання овочів взимку, які прикривають гілками смереки і землею', *ка'гата* 'штучний продовгуватий земляний насип', 'насип на городі', 'купа городини на полі, покрита соломою, землею для тривалого зберігання' ('т. с.' [195, с. 409]).

Лексема *ко'пец*' та її фонетичні варіанти мають декілька значень на досліджуваній території: 'штучно насипаний горб, насип', 'земляний насип', 'невеличка гірка', 'кругла яма для зберігання овочів взимку, яку покривають гілками смереки і землею', *ко'пец* 'штучно насипаний горб, насип', *к'і'пец*' 'земляний насип' (див. ЛСГ 'Велике (невелике) підвищення').

Серед загальноновживаних назв цього мікрополя – *вал* 'штучний насип від повені', 'штучний насип уздовж берега річки'. Він побутує й в інших регіонах України: на Волині [216, с. 79; 211, с. 20], Поділлі [2, с. 63; 130, с. 243], Рівненщині [162, с. 15], Чернігівщині і Сумщині [246, с. 38], пор. також блр. [119, с. 31], ч. [105, с. 79]. Відзначимо спільнокореневі назви *ва'ли* [211, с. 20], *ва'лок* [246, с. 39], *ва'лище*, *ва'лак*, *ва'лок*, *вал'ки* [162, с. 15].

Назва *гре'б'инушка* 'штучне продовгувате підвищення вздовж річки' російського походження, демінутив від *гребінь* (див. вище).

Семантичне мікрополе **'підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами'** вказує на додаткову ознаку географічного об'єкта. Його формують такі народні назви: *звалка* 1) 'підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами', 2) 'місце на полі, де колись звозили й зберігали с/г продукцію',

укр. літ. ¹звалка ‘звалисько, звалище – місце, куди звозять, скидають сміття, непотріб; склад чого-небудь на відкритому місці; велика кількість чого-небудь, зваленого в одному місці’ [195, с. 350]; ¹свалка ‘т. с., що ¹звалка у 1 знач.’, ¹звалок ‘купи дерева та гілля на місці вирубаного лісу’, ‘купи землі, брил, каміння від розвалених скель і зсунутих горбів’ – деривати від дієслова *звалювати*. Активного вжитку набуває номен ¹звалище ‘т. с., що ¹звалка у 1 знач.’, рідше ‘місце, усипане скелями та кам’яними брилами, які поросли лишайниками та мохами’ з суфіксом *-ищч-е* (‘т. с.’ [211, с. 55; 140, с.6]). Подібні назви мають інше тлумачення: *звал* ‘обвалена скеля; насип, брила, купа’ [214, I, с. 286], ¹звалля ‘крутий схил гори; місце, до якого доходить вода при розливі’ [246, с. 87].

За активністю вживання не поступається лексема *см’іт’ник* ‘т. с., що ¹звалка у 1 знач.’. Одиначні випадки вживання спільнокореневих народних назв з аналогічною семантикою *см’іт’е*, *см’ітен’ний верх*, *см’іт’а’ний верх*, вар. *см’іте’ний верх* ‘засмічене місце на верху’, ‘верх, повний сміття, засмічений; вкритий сухим гіллям; зарослий кущами’.

У цьому семантичному мікрополі задекларована полісемантична лексема ¹купа і словосполука ¹купа *см’ік’а*. Із суфіксом *-ищч-е* зафіксовано апелятив ¹скопище ‘т. с., що *см’іт’ник*’у кількох населених пунктах, пор. ¹скопище ‘велика кількість чого-небудь, нагромадженого в одному місці’ [195, с. 1140].

Виділимо поодинокі випадки уживання лексичної одиниці ¹сутич із семантикою ‘підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’. Привертає увагу діалектна назва *рум’ш’ір* із подібним значенням, утворена від апелятива *рум* зі значеннями ‘сміття, тріски, щебінь; хвоя; мох; сухе листя’ або ‘сухопуття; місце; простір, напрям, дорога, рух; лука на пагорбі’ за допомогою румунського суфікса *-şor-* [213, V, с. 139].

До периферії відносимо назви, що позначають функціональне призначення географічного об’єкта.

ЛСГ ‘Функціональне призначення гори’. Ключовою лексемою цієї ЛСГ є *ме́жа* ‘межа між двома селами’, ‘гора, яка розділяє землі двох населених пунктів’, вар. *ме́ж’и*, *ми́жа* вживаються зі значенням ‘границя між двома селами’, *ме́ж’и* (мн.) ‘горб, який є межею двох сіл’. Укр. літ. *ме́жа* ‘лінія, що поділяє територію суміжних сіл’ [195, с. 517], діал. ‘вузький прохід між двома полями’ [211, с. 81], ‘край поля, земельної ділянки, городу’ та ін. [162, с. 75]. З подібним значенням побутує назва *кордон* ‘межа між селами’, укр. літ. *кордон* ‘межа між чим-небудь; лісова сторожа й охорона заповідників’ [195, с. 454].

Номен *готар* реалізує семантику ‘межа між селами’ (пор. ‘границя, межа між двома селами; кінець села; гора на кінці села; перевал’ [209, с. 201]), *готур* – ‘гора, розташована на краю села, і є границею між двома населеними пунктами’. Він запозичений з угорської мови через румунське посередництво, пор. рум. *hotár* ‘границя, кордон, рубіж’ [230, с. 306], угор. *hatar* ‘кордон, рубіж, грань; межа’ [213, I, с. 576]. В. Бушаков виводить її з кримсько-татарського *отар* ‘пасовище, луг’, пор. ногайське *отар* ‘пасовище, отара’ [70, с. 14].

Назва *діл’ниця* ‘гора, яка є межею села’, ‘продовгувате підвищення, що розділяє два гідрооб’єкти’, ‘гора, яка розділює дві долини’ утворилася від дієслова *ділити* за допомогою суфіксів *-н-*, *-ниця*’-а. Вона фіксується в інших джерелах, пор. *дільниця* ‘ділянка; окрема частина земельної площі, використовувана з якоюсь метою, виокремлена за якою-небудь ознакою’ [195, с. 227], ‘межа між селом і полем’ [213, II, с. 90], ‘гора, яка розділює дві долини; пригірок; вододіл’, ‘зрубані ялини, що використовуються як границя, межа; огорожа села; границя’ [177, с. 214].

Лексема *копці* (*к’иці*) позначає ‘штучний земляний насип, горб, порослий травою, на якому стоїть межовий знак’ у м. Тлумач Тлумацького р-ну, мн. від *копець* ‘межовий знак, насипаний у вигляді насипаного горба’ [235, I, с. 496].

2. 2. Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань рівнинного (нейтрального) і низинного (від'ємного) рельєфу

Враховуючи велику територію області та поділ її на три природні зони, спостерігається значне розмаїття природних ландшафтів. Відзначимо, що в цій тематичній групі відбувається перехрещення семантики понять 'рівнина', 'низина', 'долина', характерний внутрішній (нейтрально-рельєфний) семантичний перехід "рівнина ↔ низина", "рівнина ↔ долина", тому зазначені поняття об'єднуюмо і протиставляємо гірському рельєфу. Багато номенів позначають рівнинну територію, що сприймається як понижена територія.

ЛСГ 'Рівнина, низина, долина (у загальному значенні)'. Ядром цієї ЛСГ групи лексики є узагальнені значення рівнини, низини, долини. "Географічна енциклопедія України" подає слово *рівнини* зі значенням 'відносно рівні ділянки земної поверхні, часто значної площі, з невеликим (до 200 м) коливанням висот і малим (до 5°) нахилом, один з найважливіших елементів рельєфу суходолу і дна моря та океанів. На території України розрізняють низовинні рівнини (низовини) з абсолютними висотами 0–200 м (Причорноморська, Придніпровська, Поліська) і підвищені рівнини (височини) з висотами понад 200 м (найбільші – Придніпровська, Волинська, Подільська, Приазовська)' [28, III, с. 134]. *Низови/на* – 'низовинна рівнина – ділянка суходолу значного розміру з абсолютною висотою до 200 м над рівнем моря. Має рівну або слабопогорбовану поверхню. Низовини формуються в межах рівнинних і гірських областей' [28, II, с. 415]. *До/лини* – 'від'ємні лінійно витягнуті форми рельєфу. У будові долин виділяють схили (борти) і дно. Схили бувають уривчастими (каньйони, тіщини) і терасованими. Долини бувають річкові, балки, яри' [28, I, с. 351].

Найбільшу групу загальних назв за частотою вживання становлять лексеми з основами *-низ-, -дол-*. Так, назвам *низ, ни^езо^вина* притаманна така

семантика: ‘рівнина (у загальному значенні)’, ‘низина (у загальному значенні)’, ‘низина; низинна місцевість’, ‘долина (у загальному значенні)’, назві *низи/на* – ‘рівнинна низина’ < псл. **nizъ* ‘униз’ [213, IV, с. 86]. Спільнокореневі назви *ўни^eзу*, *ни^eзи*, *ни^eзина*, *низо^vвина*, *низови/на* позначають ‘низину (у загальному значенні)’, а номен *пе^uрениз* – ‘долину (у загальному значенні)’, пор. *перенизь* ‘долина між двома невеликими гірками’ [108, с. 240], ‘долина між двома кливками’ [177, с. 44], ‘безводна долина між двома горами’ [188, с. 27].

Від основи *-дол-* утворився апелятив *до/лина*. На всій території області побутує з семантикою ‘долина (у загальному значенні)’, в окремих говірках – ‘рівнина (у загальному значенні)’, ‘низина (у загальному значенні)’, ‘низинна рівнина’, ‘долина; низина, заросла лісом’. За допомогою словотвірного суфіксального форманта *-к-а* сформувалась назва *до/линка* ‘долина (у загальному значенні)’, ‘рівнина (у загальному значенні)’, за допомогою префіксів *ви-*, *з-*, *по-*, *за-*, *перед-*, *п’ід-* та суфіксів *-ин-* (*-и^eн-*), *-ок-*, *-ин-а* – назви *‘видоли^eнок* ‘долина (у загальному значенні)’, *‘здоли^eнок* ‘долина (у загальному значенні)’, ‘рівнина (у загальному значенні)’, *по/долинок* ‘низинна рівнина’, *за/долина* ‘долина (у загальному значенні)’, *‘задолина* ‘невелика долина під горбом; менша долина біля більшої’, ‘рівнина унизу’, *переддо/лина* ‘місцевість перед долиною’, *‘видолина* ‘невелика й неглибока улоговина; долинка’, ‘видолинок; невелика й неглибока улоговинка, призначена для випасання худоби’, *п’іддо/лина* ‘низинна місцевість; луг’, ‘низинна рівнина’, *по/дол* ‘низина (у загальному значенні)’. Загальна назва *до/лина* відома в багатьох слов’янських мовах: пор. укр. літ. *до/лина* ‘рівна плоска місцевість, розташована між горбами чи горами’ [238, II, с. 358], укр. діал. *до/лина* [246, с. 71; 100, с. 359; 108, с. 226; 109, с. 283], *до/лина*, *до/люнька* [211, с. 45–46], *до/лина*, *до/линка*, *до^yл’іна* [130, с. 258–259], словен. *dolina* [258, с. 52], блр. *даліна* [173, с. 57], болг. *доліна*, серб., м. *доліна*, ч., слц., п., в.-л. *dolina* [254, Вып 5, с. 61–62]. Пор. також *‘видолина* ‘видолинок; невелика й неглибока улоговина; улоговинка’ [195, с. 93], бук. *‘відолина* [233,

с. 54], вол. і зах-под. ¹видолинок [211, с. 24; 130, с. 245], піддолини [108, с. 241].

Номен *д'іл* 'долина (у загальному значенні)', 'низина (у загальному значенні)' як географічний апелятив виходить з ужитку із цим значенням через те, що він виражає протилежні значення 'низ' – 'верх'. З таким самим коренем і префіксом *роз-* фіксуємо номен *роз'д'іл* 'долина (у загальному значенні)' у двох говірках.

Апелятиви ¹впадина 'долина (у загальному значенні)', ²запади^ена 'долина (у загальному значенні)', 'низина (у загальному значенні)' утворені від дієслів *впадати*, *западати* (корінь *-пад-* < псл. **padati* [213, IV, с. 310–311]) за допомогою суфікса *-ин-а* (*-и^ен-а*), пор. укр. літ. ²западина 'заглиблене місце на чому-небудь, яма, ямка; протилежне виступ', 'низьке місце, понижена місцевість' [238, III, с. 239]. Вони трапляються в інших говорах: ¹впадина [130, с. 251; 211, с. 30; 162, с. 26], ²западина [130, с. 262; 211, с. 52].

Окрім попередніх спільних назв у діалектному мовленні регіону значення 'рівнина (у загальному значенні)', 'рівна місцевість' передають апелятиви, утворені від прикметникової основи *р'івн-*: *р'івнина*, *р'іўнина*, *р'іўни'на*, *р'іўни'на*, *р'іўн'а*, *р'івн'а* 'рівнина, долина', *р'івен*, *р'овен*, *р'івнин*, *р'івн'і*, *р'іўни^е поли^е*, *р'овен'ка* 'рівнина', 'рівна площа', дем. від *р'овінь*. Лексема *р'іўнина* ще позначає 'рівнинну низину' у с. Потічок Снятинського р-ну. Зазначені назви генетично пов'язані з псл. **rovьnъ* < і.-є. **reu-* 'широкий, просторий, відкритий, явний, пристрасний' [213, V, с. 87], укр. літ. *рівнина* 'досить велика ділянка земної поверхні без істотних западин та підвищень' [238, VIII, с. 549], 'т. с.' [232, IV, с. 23], 'рівне поле або рівна сіножать у горах біля річки або потоку' [222, II, с. 179], *рівня* 'рівнина' [108, с. 247]. Із цією основою поширені апелятиви на Рівненщині [162, с. 105–106], рідше побутують в зах.-под. [130, с. 297–298], вол. [211, с. 116–117] та киров. говірках [208, с. 8]. Пор. відповідники в блр. *раўніна* [173, с. 164] та рос. *равнина* [210, IV, с. 6] мовах.

Подібну семантику на території Івано-Франківщини відтворюють народоназви з псл. основою **plosk-* ‘сплющений’, тотожне з ‘рівний’, ‘плоский’ [213, IV, с. 452–453]: *п'лоск'іст*, на *п'лоскому*, *п'лоске*, *п'лоски*, *п'лоска м'ісцев'іст*, *п'лосни/на* ‘рівнина (у загальному значенні)’, ‘рівна місцевість’, пор. *п'лоснина* ‘площина, рівнина’ [177, с. 191]. У місцевих говірках засвідчено апелятив *п'лошча* зі значенням ‘рівна місцевість’ та його суфіксальне похідне *п'лошчадка* в значенні ‘рівна місцевість; невелика рівнина’, пор. літ. *п'лошчадка* ‘невелика рівна ділянка землі’ [238, VI, с. 594]. У проаналізованих джерелах інших територій із цим коренем уживаються такі лексеми: вол. – *п'лоскінь*, *п'лоскот'ня*, *п'лоща*, *п'лощи/на* [211, с. 102], рівн. – *п'лошчадка*, *п'лоскість*, *п'лощи/на*, [162, с. 96], зах.-под. – *п'лоща*, *п'лощи/на* [130, с. 290; 108, с. 243].

Проаналізований нами матеріал дає підстави підтвердити висновки Т. Марусенко, що кореневі морфеми *рівн-*, *плоск-*, *низ-*, *дол-* є найбільш поширеними в українських діалектних назвах рівнин [112, с. 46].

Значення ‘рівнина (у загальному значенні)’ представляють продуктивні апелятиви *п'поле*, *п'лац*. Народна назва *п'лац* < нім. *Platz* ‘площа’ < фр. *place* ‘місце, площа’ [243, III, с. 276], яка потрапила до української мови та її діалектів, найімовірніше, через польську мову. Вона вживається і в інших говорах України [211, с. 103; 162, с. 96; 208, с. 152].

Лексеми *п'ол'ана*, дем. *п'ол'анка*, вар. *п'ол'инка*, *п'ой'ана*, *п'оло'нина*, *п'виг'ін* із семантикою ‘рівнина (у загальному значенні)’ відтворюють вторинне значення (первинне значення – ‘галявина в лісі’, ‘гірське пасовище’, для назви *п'виг'ін* – ‘пасовище’), пор. *п'оляна* ‘рівнина, невеликий луг, звичайно на узліссі або серед лісу; галявина’ [195, с. 853], рум. *roiáňă* ‘поляна, галява, галявина, лужок’ [230, с. 360]. На нашу думку, румунський апелятив *roiáňă* є слов'янським запозиченням.

У цій ЛСГ наявні одиничні випадки вживання апелятивів із семантикою ‘рівнина (у загальному значенні)': *п'нідок*, дем. від *під*, *стен* (пор. *стен*, *стена* [140, с. 6]), *п'логи* (пор. *п'логи* ‘степова рівнина,

низовина, що полого, поступово спускається до берега річки' [195, с. 850], 'низинна рівнина на лівому березі ріки' [108, с. 243]). Лексема ¹подрина в значенні 'рівне місце' побутує в с. Красна Надвірнянського р-ну, ¹подин 'урочище з рівним рельєфом' – у с. Монастирчани Богородчанського р-ну, < псл. *podra, podrǫ*, очевидно, утворене з прийменника *po* й основи **drǫ-* 'дерево', яка зводиться до і.-є. *dru-* 'т. с.' [213, IV, с. 477], пор. укр. діал. *подина* 'низина; рівне місце в горах' [195, с. 822], *подрина, подина* 'рівне місце, сідловина на схилі гори' [209, с. 152], 'рівнина' та ін. [108, с. 243], *заподра* 'недоступне місце' [222, I, с. 282], 'рівне місце в горах, низина' [224, с. 145], 'яр, долина' [177, с. 45].

Номен ¹терса 'рівнина; рівнинна місцевість; пасовище в горах' зафіксований у с. Бабин Косівського р-ну, утворений від угорської назви *terseg* 'рівнина' [189, II, с. 111]. У говірці с. Красноїлля Верховинського р-ну лексема *шеша¹рина* побутує зі значенням 'рівнина; низина', утворена від румунського слова *șesuri* 'низовина, низина, рівнина' + суфікс **-ин-а** [230, с. 456].

Семантику 'низина (у загальному значенні)' репрезентують номен *у¹логови^ена, уло¹говина, ¹бере^уг, луг, бе^уре¹жок, луго¹вина* (деривати оформлені за допомогою суфіксів **-ок-, -ин-а**), прийменникове утворення *на¹луз¹і*.

Метафора *ма¹к¹ітрина* відтворює значення 'низина; китловина'. Назва *до¹лон¹а* зі значенням 'рівнинна низина' відома лише в окремих населених пунктах, що сягає псл. **dolnǫ* 'долоня' [213, II, с. 106]. З аналогічною семантикою лексеми *до¹лоня, ло¹доня* задекларовані на Рівненщині [162, с. 42, 73].

Для вираження семи 'долина (у загальному значенні)' записано ще народну назву *ле¹вада*. Лексема *лан* виражає зрушення семантики за моделлю "поле" ↔ "долина". Номен *¹балка, йар, йа¹руга, йе¹руга* з аугментативним суфіксом **-уг-а** (див. ЛСГ 'Яр'), *¹йама, вер¹теб* указують на більшу глибину рельєфу. Апелятив *вертеб* (*вертеп, вертіб, вертін, вертена*) < псл. **v¹ǫrtǫrǫ* < і.-є. **urt-oro-s*, що складається з компонентів **urt-* // *uert-* 'вертіти' й *-уро-*

‘вода, річка’ [213, I, с. 358]. На теренах України вживається з різною семантикою, наприклад, ‘печера; яр; провалля, круча; глибокий крутий яр; непрохідні скали’ [108, с. 219], ‘долина, урвище; глибокий крутий яр’ [100, с. 359], пор. також *вертіб, вертена* [213, I, с. 358], гуц. і бойк. *вертени* [206, с. 257; 222, I, с. 92], зах.-под. *вер’теб, вер’тен* [130, с. 244], бук. *’вертіб, вер’кіп* [233, с. 49], наддністр. *вертен, вертепля, вертіб* [249, с. 70].

Напівпериферію репрезентують загальні назви рівнини, низини, долини за їх характерологічними ознаками.

ЛСГ ‘**Широка (вузька) рівнина, низина, долина**’. Загальні назви зазначеної ЛСГ згруповано в такі семантичні мікрополя: 1) ‘широка рівнина, низина, долина’, 2) ‘вузька рівнина, низина, долина’.

Семантику ‘широка, безмежна рівнина’ репрезентують апелятивні назви з прикметниковими основами *шир-, рівн- (ровн-)*: *широ’та, широ’ч’ін’, р’ів’нина, р’і’ї’ни’на, р’івно’та, р’і’ї’но’та, ’р’івна, ро’ї’ни’на*. Ці назви утворені за допомогою суфіксів *-от-а, -’їнь-, -ин-а (-и’н-а)*. Зафіксовано одиничний випадок вживання номена *’ровен’ка* зі значенням ‘широка долина між двома горами’. Апелятиви *’прост’ір, прост’тор* ‘широка, безмежна рівнина’ – нульсуфіксальні утворення від прикметника *просторий*. З аналогічним значенням записано словосполучення *’р’івне ’поле, ’довге ’поле, ’р’івна ’плошча*. Семантичний ряд продовжують номени *без’меж’:а, ’плошча, ’поле*. Останній виявлено ще зі значенням ‘широка низина’.

Лексеми *пл’ац, ве’ликий пл’ац, прост’тори* побутують у багатьох говірках області, *’пласке* (див. вище), *’плесо, ’плато* вживаються одинично і відтворюють значення ‘широка рівнинна місцевість’.

Апелятив *’плесо* походить із псл. **pleso* ‘спокійне й широке місце в річці, озері’ [213, IV, с. 440]. Цей апелятив переважно має значення, пов’язані з водою, у т. ч. ‘відносно широка, зі спокійною течією ділянка річки між двома перекатами, закрутами; вільна від заростей, відносно спокійна ділянка якої-небудь водойми’ [195, с. 796], гуц. ‘глибока спокійна вода (перев. на річці)’ [209, с. 98, 150], зах.-под. ‘чиста водна поверхня’ [130, с. 290], киров.

‘тиха течія річки’ [208, с. 150]. У буковинських діалектах він уживається на позначення елементів рельєфу, пор. ‘поле між лісами’ [233, с. 430], у Західному та Чернігово-Сумському Поліссі – на позначення географічних елементів рельєфу й водних об’єктів: *плес*, ¹*плесо* [211, с. 101–102], *плес*, *пльос*, ¹*плесо* [246, с. 161, 169].

Лексема ¹*плато* запозичена з французької мови, фр. *plateau* ‘піднос, тарілка, круг; плоскогір’я, плато, майданчик’, через російське посередництво виводиться від *plat* ‘поский, рівний, гладкий’, пор. у слов’янських мовах [213, IV, с. 430]. На території України в діалектній мові ця назва зафіксована з такими значеннями: ‘рівнина на підвищенні’, ‘підвищена місцевість з рослинністю’ [246, с. 167]; ‘рівнина на підвищенні’ [208, с. 150; 162, с. 95; 130, с. 289].

Аналізовану ЛСГ представляють місцеві народні назви з кореневими морфемами *-дол-*, *-діл-*. Серед них більшою частотністю вживання виділяються лексичні одиниці *долина* ‘широка рівнинна місцевість’, ‘широка низина’, ‘широка долина’, *ве¹лика долина*, *широка долина*, *щирока долина* ‘широка низина’. Спільнокореневі апелятиви *роз¹діл*, *роз¹дол’а* передають семантику ‘широка низина’, ‘широка долина’, *роз¹дол’е* ‘низинна рівнина’, *роз¹доли*, *роз¹дол’а* ‘широка долина’, *роз¹дол* ‘широка низина’, ‘низинна рівнина’, *по¹діл* ‘широка рівнинна місцевість’, ‘низинна рівнина’. Такі та спільнокореневі загальні назви виявлено в уже досліджених регіонах України: *по¹діл*, *по¹дол* [208, с. 154–155], *по¹діл*, *по¹дол*, *по¹ділля*, *по¹доли* [246, с. 172–173], *по¹діл*, *по¹дол*, *роз¹дол*, *роз¹дол’је*, *роз¹доллє*, *роз¹доля* [162, с. 97–98, 110–111], *по¹діл*, *по¹дол*, *роз¹діл*, *роз¹доли^ена*, *роз¹доля*, *роз¹доля* [130, с. 291, 299], *роз¹доля* [211, с. 119].

Значення ‘широка низина’ виражає лексема ¹*пол’ена*, засвідчена у смт Печеніжин Коломийського р-ну, та атрибутивне словосполучення *щирока ни¹зина* – у с. Розтоки Косівського р-ну. Подібне значення передає апелятивна назва *рос¹т’ік* у трьох говірках області, утворена від дієслова *розтікати-ся*.

На форму й розміри долини вказують такі загальні географічні назви: продуктивна лексема *лан*, рідше вживається номен *плаї* із засвідченою семантикою ‘широка долина’, поодиноким випадком уживання назви *йар* ‘глибока долина’. Тільки у покутських говірках зафіксовано лексему ¹*зброди* зі значенням ‘широка болотиста долина, багата на трави, витоптана худобою’, пор. *збрід* ‘потолоч – потолочена, пом’ята трава, хліб і т. ін.’ [213, I, с. 253; 195, с. 904].

Семантичне мікрополе ‘**вузька рівнина, низина, долина**’ репрезентує загальна назва *долина* та низка похідних зі значенням ‘вузька протяжна низина’, утворених різними способами: *на долин’і*, ¹*в’ідолина*, ¹*видоли’нок*, ¹*в’ідоли’нок*, *вуз’ка долина*, *вузка долина* та *вуз’ка* ‘затиснута з боків горами’. З такою самою основою вживаються апелятиви *долинка*, ¹*в’ідолина*, ¹*видолинок*, *вуз’ка долина* на позначення ‘вузької продовгуватої долини’.

Ознаку ‘вузький’ передають також апелятиви ¹*жол’іб* ‘вузька продовгувата долина’, ‘вузька продовгувата долина між двома горами’, ‘глибока вузька долина’, фон. вар. ¹*жолоб* ‘вузька протяжна низина’, ‘вузька продовгувата долина’, ¹*жолуб*, ¹*жолоби*, ¹*жолуби* ‘вузька протяжна низина’, демінутив *жолобок* ‘вузька продовгувата долина’.

Апелятив ¹*жоліб*, ¹*жолоб* < псл. **želbъ* < і.-є. **gel-bh-* < **gel-* ‘м’яти, здавлювати; що-небудь округле; грудка, куля’ [166, с. 330]. Він зафіксований різними дослідниками з відмінними значеннями: ‘глибока вузька долина’ та ін. [181, с. 123], ‘колишне русло річки’ [44, с. 139], ‘долина між двома схилами, часто розділеними невеличкою річкою’ [233, с. 119], ‘вузька долина’ [100, с. 359], див. однокореневі назви ¹*жолоб*, *жол’обина*, *жолобок* [211, с. 49], ¹*жолоб*, ¹*жолуб*, *жолобок*, ¹*жолуби*, *жолубина*, *жолубок* [130, с. 260], ¹*жолоб*, ¹*жолуб*, *жолобище* [162, с. 46], *жолобина* [108, с. 227; 220, с. 70; 249, с. 117].

Назви *низи’на*, *вуз’ка низина* ‘вузька протяжна низина’ проаналізовані в попередній ЛСГ. Із такою самою семантикою функціонують номени, обмежені однією говіркою. Так, лексема ¹*балка* побутує в м. Снятин

Снятинського р-ну, *пoт'ік* – у смт Печеніжин Коломийського р-ну, *уложи^ена* – у с. Ілемня Рожнятівського р-ну, *прот'ажі^ена* – у с. Хриплин Івано-Франківської м/р, дві останні утворені від дієслова *уложити-ся* і прикметника *протяжний*. Поодинокі випадки вживання загальних назв *впадина* (суфікс *-ин-а*), *пoт'ік* (див. нижче) зі значенням ‘вузька продовгувата долина’ та *бере^ги* (мн.) ‘долина навколо річки’.

Семантику ‘невелика рівнина’ передають лексичні одиниці *поле*, *ни^зина*, *ни^езинка*, *р'ї^ни^ена*, *ро^їни^ена*, *р'ів^нинка*. Лише демінутиви *ни^езинка* й *р'ів^нинка* вказують на невеликі розміри географічного об'єкта.

Народна назва *ши^йа* зі значенням ‘рівна вузька довга рівнина (улоговина) між горбами, підвищеннями’ зафіксована у шести населених пунктах досліджуваного терену, утворена способом вторинної номінації.

ЛСГ ‘Рівнина біля підвищення, на підвищенні; рівнина, долина між підвищеннями’. Залежно від місця розташування рівнинної місцевості, долини, цю ЛСГ класифікуємо у три семантичні мікрополя: 1) ‘підніжжя гори, горба’, 2) ‘рівнина на підвищенні (схилі)’, 3) ‘рівнина, долина між підвищеннями’.

Семантичне мікрополе ‘**підніжжя гори, горба**’ у діалектному мовленні Івано-Франківщини репрезентують такі лексеми: *пол'ана* ‘підніжжя гори, горба’, ‘невелика рівна місцевість біля підвищення, поросла з усіх боків деревами’, фонетичні варіанти *пол'іна*, *пол'ена* ‘підніжжя гори, горба’, суфіксальні деривати *пол'енка* ‘мала рівна поляна’, *пол'инка* ‘рівна місцевість біля підвищення чи на підвищенні’. До найбільш уживаних належить також номен *долина* зі значенням ‘підніжжя гори, горба’.

Семантику ‘рівнина біля підвищення’ відтворює полісемантична назва *берег*. Лексема *п'ідн'іж':а* має кілька значень: ‘рівнина біля підвищення’, ‘підніжжя гори, горба’, ‘місцевість під горою’, ‘місце під горою’, ‘рівна місцевість під хребтом’, вар. *п'ідн'іжа* ‘рівне місце; підніжжя’. З останнім значенням уживаються апелятиви *ровен'ка*, *низ*, *ни^езо'ви^на*, *низо'ви^на*.

Поодинокі назви *танок* ‘підніжжя’, *май'дан* ‘т. с.’, *п'ідстава* ‘рівна

місцевість біля скелі', *n'idoшва* 'рівне місце; підніжжя' виникли в результаті однозвучних назв лексико-семантичним способом. Значення 'підніжжя гори', 'рівнина біля підвищення' виражають віддієслівні нульсуфіксальні номени *n'id'йом*, *спуск*. Однією говіркою с. Ільці Верховинського р-ну обмежено ареал лексеми *'устци* 'підніжжя гори', етимологія якої неясна.

Для досліджуваного мікрополя особливим є також наявність одиничних словосполучень *ска'листе* *'т'імйа* 'рівна (скалиста) місцевість під горою', *'ноги* *'велетн'а* 'нижня частина людиноподібної вершини' в гуцульських говірках. Апелятив *'n'idme"t* функціонує із семантикою 'рівнина біля підвищення' тільки у Наддністрянських говірках. Фіксується він у зах.-под. говірках [130, с. 288]. Т. Марусенко назву *підмет* в українських говірках фіксує зі значеннями: 'мокра багниста низина', 'рівнина біля річки', 'рівнина (у загальному значенні)', 'низинна місцевість, де сіють коноплі' [112, с. 42].

Семантику 'рівна місцевість під горою' виражають апелятиви, утворені за допомогою префіксів *під-, при-*: *n'idgo'pa*, *'приг'ip*, *'пригора*; 'місцевість під горбом' – *'пригорб*. Аналізоване мікрополе формують префіксально-суфіксальні географічні народні назви *n'idd'ілок* 'рівне місце під горою; поляна', *n'idgorb'ки* 'місцевість під горбами', *під'г'ірка* 'місцевість під горою, гіркою', *n'id'g'ірія*, *'пригорок*, *при'горок* 'місцевість під горою'.

Особливістю досліджуваної території є те, що в багатьох говірках вживаються іменниково-прийменникові назви: *n'id gor'бом* зі значенням 'місце під горбом', *n'id go'ров* 'місце під горою'.

Семантичне мікрополе '**рівнина на підвищенні (схилі)**' формують географічні апелятиви, які характеризують як рівнинний, так і гірський рельєф. Серед них найпоширеніші назви: *поло'нина* 'рівне місце в горах', *полони'на* 'т. с.', 'рівне місце в горах, призначене для випасання худоби', *пол'ана* 'т. с.', фон. вар. *'пол'ена* 'т. с.', *пол'ина* 'рівне місце на верху, на вершині гори', *'пол'іна* 'рівне місце на горбі', суфіксальні деривати *пол'анка* 'невелика рівна поляна', *пол'енка* 'т. с.', 'поляна; рівне місце', 'долинка між двома гірками чи підвищеннями'. Форми *пол'ена*, *польина* відбивають

особливості місцевих говірок, у яких голосний [а] вимовляється після м'яких приголосних [’е], [’и], пор. ст.-укр. *полена* ‘поляна’ [235, II, с. 188], гуц. *поли^ена* ‘поляна’, *поленка* ‘гірська рівнина; пасовище’ [108, с. 244].

Семантику ‘рівне місце в горах’ відображають народні назви *царина*, *царинка*, *ц’єринка*, *пл’ац*, *плошчи^ена*, *прост’ір*, *прос’т’ір*, *прос’тор*, *поле*, *лаз*, дем. *лазок*, *левади*. Номен *царинка* має ще значення ‘рівна місцевість на підвищенні’, назва *лаз* – ‘рівне місце’. Префіксально-суфіксальним способом утворені апелятиви *наг’ір’я*, *надг’ір’я* ‘рівне місце в горах’. Сюди ж належить апелятив *об’шир* ‘т. с.’, пор. укр. літ. ‘т. с., що простір’ [238, VI, с. 592].

Ідентичне значення передає композит *пласког’ір’я*, пор. літ. *пласког’ір’я* ‘високо (за 500 м) піднята над рівнем моря ділянка суходолу з плоскою або хвилястою поверхнею’ [238, VI, с. 592], укр. діал. *пласког’ір’я* ‘рівнина на підвищенні’ [208, с. 151; 246, с. 169; 162, с. 96; 130, с. 290], ‘підвищення’ [211, с.102], рос. *пласкогорье* ‘місцевість, що лежить високо над рівнем моря, з рівною або горбистою поверхнею’ [221, с. 463].

Лексема *подина* зареєстрована із семантикою ‘рівне місце в горах’, *по’дина* ‘рівне місце на схилі гори; сідловина’, вар. *по’дин’і* ‘рівне місце, сідловина на схилі гори’ із характерним для гуцульських говірок закінченням. У говірках Галицької Гуцульщини номен *подерей* позначає ‘пригірок’, ‘рівне місце на горбку’, пор. гуц. *подерей* ‘т. с.’ [206, с. 322].

Семантичний ряд продовжують поодинокі випадки вживання апелятивних назв *присл’ін* ‘галявина на вершині гори’, ‘рівнина в горах’, ‘невелика рівнина під горою’ (див. нижче), *ватушарка* (етимологічно неясне), *гаджина* ‘гірська рівнина’ (припускаємо, що це варіант назви *тринджина* < рум. *grinda* ‘балка’, *grindei* ‘горизонтальна перекладина’ [213, I, с. 596]), *р’іжа* 1) ‘поляна, рівне місце у горах’, 2) ‘рівне місце на горі’, *риж’і* ‘т. с., що *ріжа* у 1 знач.’ (етимологія не зовсім ясна, може бути пов’язане з *різати*, або з *рідкій* [213, V, с. 90]), *лучинец* ‘поляна; рівне місце у горах, багате на трави’ (суф. утворення від *лук*), *обшир* ‘велика полонина’, *обшири*

‘полонинські простори’, дві останні – відприкметникові утворення. ‘Рівнину на підвищенні’ ще позначає лексема ¹плато.

Семантичне мікрополе ‘рівнина, долина між підвищеннями’ представляють повторювані народні назви. Серед них великою продуктивністю відзначимо лексему долина з різною семантикою: ‘рівна місцевість між підвищеннями’, ‘долина між горами, горбами, підвищеннями’, ‘долина між двома невеликими гірками чи підвищеннями’, ‘долина між підвищеннями’, дем. долина ‘невелика долина між двома невеликими гірками чи підвищеннями’, префіксально-суфіксальний дериват ¹в’ідолинка ‘т.с.’, применникова сполука у долин’і ‘рівна місцевість між підвищеннями’, словосполучення глибока долина ‘долина (поле) між горбами чи підвищеннями, яка глибша за інші подібні об’єкти’.

Ареальне дослідження географічної апелювальної лексики дозволяє виділити інші часто вживані діалектні найменування: ¹жол’іб ‘долина між підвищеннями’, ¹жолоб ‘т. с.’, ‘долина між двома пригірками’, ‘рівна місцевість між підвищеннями’, ¹жолуб, ¹жоло’б ‘долина між підвищеннями’, демінутив жолобок ‘долина між двома горами, горбами, підвищеннями’, ‘вузький жоліб’, ‘долинка між двома горами’, суфіксальний дериват на -ин-а з різною акцентуацією жоლობина, жолобина, жолобина ‘долина між підвищеннями’. Означення великий, середній, малий у назвах великий ¹жол’іб, середн’ій ¹жол’іб, малий ¹жол’іб ‘улоговина між вершинами гір’ вказують на розміри географічного об’єкта.

Рідше вживається апелювально *присл’ін* з рухомим наголосом: 1) ‘долина між двома горами’, 2) ‘долина між двома невеликими гірками чи підвищеннями’, 3) ‘долина з навислими горами з двох боків’, ¹присл’ін ‘т. с., що присл’ін у 1 і 2 знач.’, пор. укр. діал. *присл’ін* ‘долина між двома горами чи підвищеннями’ [108, с. 245], ‘долина, з двох боків заслонена горами’ [168, I, с. 99], ‘поле між лісом; перевал’ [224, с. 156], ‘полянка’ [177, с. 44]. Основа зазначеного номена сягає псл. **perslopъ*, пор. ст.-серб. *prěslopъ* ‘сідловина’, болг. *преслон*, *преслан* ‘гірська сідловина; перевал’ [219, с. 460], слц. *príslop*

‘сідловина’ [89, с. 44]. Фонетичний варіант *присл'оп* ‘долина між двома горами’ зафіксовано в Рожнятівському, Верховинському, Косівському р-нах, ‘долина між двома підвищеннями’ – у Богородчанському р-ні. Семантичний ряд продовжують назви *пересл'ін* ‘долина між двома горами’, ‘долина між горами; сідловина’, розмовний фонетичний варіант *пересн'ін* ‘долина між двома горами’. Попередню семантику передають словосполучення *малий присл'ін*, *великий присл'ін* у с. Бережниця Верховинського р-ну, вони вказують на розмір долини.

Цілком зрозуміле вживання апелятивів *межигора* ‘долина між двома горами’, *межикичерами* ‘т. с.’, *міжгір'я* ‘т. с.’, ‘місцевість між двома горами’, семантичне тлумачення яких здійснюється на основі розгляду складників: префікса *межи-* (*між-*) та іменників *гора*, *кичера* (+ суф. *-й-*), пор. *міжгір'я* ‘місце, простір між горами’ [238, IV, с. 727]. Номени *переніз* ‘долина між двома горами’, *переніз* ‘долина між двома невеликими гірками’ утворені префіксальним способом.

Продовжують семантичний ряд лексеми *балка*, *упади́на*, *запади́на*, *штурбина* зі значенням ‘долина між двома горами, горбами, підвищеннями’ (етимологія останньої неясна). В основі народної назви *ложбинка* ‘рівна місцевість між підвищеннями’ дієслово *лежати*, пор. ‘заглибина, западина, улоговина, річище’ [213, III, с. 212].

На досліджуваному масиві семантичне мікрополе розширює номен *йама* ‘долина між двома горбами, підвищеннями’, похідні *йамки*, *йімки* ‘долинок між горбами; заглибини, утворені зсувами і водою’, *йамниця* ‘місцевість у долині; місцевість, яка має заглиблення, ями, улоговини, впадини’, утворені за допомогою словотвірних суфіксальних формантів *-к-и*, *-н-*, *-иц'-а*.

Апелятиви *улогви́на*, *улови́на* ‘широка рівна місцевість між підвищеннями’, *улогвина* ‘долина між двома горами, горбами, підвищеннями’ указують на великий розмір географічного об'єкта. На загальноукраїнському просторі слово *улогвина* передає семантику ‘велика

заглибина в рельєфі місцевості, западина з пологими схилами' [238, X, с. 431]. Одиначні випадки вживання народних назв *улога* 'улоговина', 'рівне поле', *улоги*, *злоги* (мн.) 'улоговина, кітловина', пор. *улога* 'амфітеатральна кітловина, засипана з одного боку камінем, що спадає з бігом ріки немов по ступнях, а з других боків замкнена прямовисними скалами; кітловина, в якій каміне укладається' [168, I, с. 29], 'рівне поле' [177, с. 51], 'впадина, заглиблення; рівне поле' [108, с. 252].

У місцевому діалектному мовленні лексеми *зв'ір*, *дзв'ір*, *ізвор* (< псл. **jъzvorъ*) реалізують значення 'долина між двома горами', *малий дзв'ір* – 'долинка між двома невеликими підвищеннями'. В інших джерелах назва *зв'ір* зафіксована на позначення рельєфу, гідрооб'єктів та рослинного покриву [209, с. 81; 177, с. 53; 232, II, с. 132; 222, I, с. 300].

Для цього мікрополя характерний лексико-семантичний спосіб, у результаті якого виникли такі номени: *с'ідло* 'улоговина між горами', *шиша* 'вузька довга сідловина між горами', *ринва* 'рівна місцевість між підвищеннями'. Лексичні одиниці *котел*, *мак'ітерка*, *с'ідловина* реалізують значення 'улоговина', *котелебина* – 'кітловина'. Вони зафіксовані іншими дослідниками з такими значеннями: *котел* 'кітловина; долинка на гірському пасовищі' [177, с. 40], 'гірська впадина' [108, с. 232], 'яма круглої форми' [130, с. 269]; *макітра* 'кітловина' [108, с. 236]; *котелебина* 'невелике заглиблення' [108, с. 232]. Таким самим способом утворене атрибутивне словосполучення *г'іганс'кий залом* 'велика долина між горами'.

Двома говірками відзначимо вживання лексеми-репрезентанта *перелуч* 'уголовини між горбами', утвореної за допомогою префікса *пере-*, пор. бойк. 'ущелина' [222, II, с. 52]. Апелятив *плаї* з вторинним значенням 'долина між двома горами' зафіксовано в с. Яворів Косівського р-ну.

Шляхом запозичення з румунської мови з'явився апелятив *тарничка* 'сідловина', дем. від *тарниця*, пор. рум. *tárniță* 'дерев'яне сідло, в'ючне сідло; сідловина', п. *terlica* 'дерев'яне сідло', частина сідла', що зводиться до *trzeć* 'терти' [213, V, с. 524], пор. також *тарниця* (розм. *тарниці*) 'сідловина

між двома горами, вершинами' [108, с. 251], *тарниця* 'дерев'яне сидло' [209, с. 181].

ЛСГ '**Рівнина, низина за наявністю рослинного покриву**'. Зазначену ЛСГ формують два семантичні мікрополя: 1) 'рівнина, низина, поросла травою', 2) 'рівнина, низина, поросла деревами, лісом'.

Ареальне дослідження семантичного мікрополя '**рівнина, низина, поросла травою**' характеризується наявністю полісемантичних апелятивів, їх фонетичних та словотвірних варіантів. Серед найуживаніших – *луг* (< псл. **lǫgъ* 'кривизна, низина, яма' [213, III, с. 297–298]), *луки* (мн.), *лука* (< псл. **lǫka* 'кривизна; затока; вигин річки; місцевість у вигині річки; луг' [213, III, с. 302]), що реалізують значення 'рівнина, поросла травою', 'низина, поросла травою', фонетичний варіант *лух* – 'низина, поросла травою', суфіксальні деривати *лу́чка* – 'рівнина, поросла травою', *лу́жок*, *лу́гач* 'низина, поросла травою'. Дослідниця Т. Марусенко відзначила, що множинна форма цього апелятива властива для української діалектної мови [112, с. 41–42], в тому числі й Івано-Франківщини. Пор. укр. літ. *луг* 'поросла травою та кущами лука, що використовується як пасовисько й сіножать' [238, IV, с. 552]. Різноманітну семантику виражає назва *луг* та спільнокореневі слова на Рівненщині [162, с. 73], Волині [211, с. 78–79], Хмельниччині [130, с. 275]. У слов'янських мовах вона розвиває ширшу семантику, називаючи різні географічні об'єкти: д-р. *луг* 'ліс', 'діброва', 'заливний луг', 'луг', 'болото', 'низина, поросла травою', 'низинне місце'; рос., блр. *луг* 'низина, поросла травою'; ч. *lug* 'низьке багнисте місце'; п. *lag*, *leg*, *lug* 'болото', 'ліс на болоті', 'багниста низина'; серб. *луг* 'ліс на низині', 'багниста місцевість'; болг. *лъг* 'ліс на низині' [113, с. 144].

Апелятив *бeрeг* 'рівнина, поросла травою', фонетичний варіант *бeр'ig*, *бeриг* 'рівнина, поросла травою', 'низина, поросла травою' детально описаний у ЛСГ 'Гора, горб, підвищення (у загальному значенні)'. Із вторинним значенням вжиті географічні народні назви *па'совишче*, *па'сo'вишче*, *па'совис'ко*, *пaсвис'ко*, *то'лока*, *пaст'iu'ник* 'рівнина, поросла

травною', ¹виг'ін 'низина, поросла травною', первинне значення яких 'пасовище', ¹поле – первинна семантика 'поле взагалі'.

Наступні апелятиви в семантичному мікрополі – композити *с'іно'жат'і* (мн.), *с'іно'ж'ета*, *с'іно'ж'іт'*, *с'іно'к'іс*, які передають значення 'рівнина, поросла травною, де косять сіно'. Номен *кос'виц'а* 'рівнина, поросла травною, де косять сіно', 'низина, поросла травною; сінокіс' сформувався від дієслова *косити* за допомогою суфіксів *-ов-*, *-иц'-а*.

Локалізація апелятивів *обо'лон'*, *бо'лон'а* 'рівнина, поросла травною' обмежена однією говіркою. Втрата початкового голосного [o] – результат говіркової особливості. Етимологія їх сягає псл. **bolнь* 'трав'яниста низина', похідне утворення від того самого кореня *bol*, що й *болото* [213, I, с. 226]. У загальноукраїнському просторі *обо'лонь* 'заплавні луки', 'заросла травною низина, луг, вигін' [238, V, с. 550], діал. *бо'лоння*, *бо'лонь*, *обо'лонє*, *обо'лоння*, *обо'лонь* [108, с. 217, 238], *бо'лоння* [167, с. 218], *бо'лоння*, *обо'лоннє*, *обо'лонь* [211, с. 16, 88], *бо'лоннє*, *бо'лоня*, *обо'лоння*, *обо'лоня*, *обо'лонь* [130, с. 241, 282], пор. ще п. *blonia*, *blonie*, *blon*; ч. *blana*; болг. *бл'ана* [213, I, с. 226], блр. *абл'онне*, *абал'онь* [173, с. 5–6].

Лексема *болото* зі значенням 'рівнина, поросла травною, що заливається водою під час дощів' – приклад семантичного переходу "рівнина" ↔ "болото".

Значення 'низина, поросла травною' виявлено для географічних народних назв *ле'вада*, *ли'вада*, *ла'вади* (мн.). Форми *ливада*, *лавади* виникли під впливом місцевих говірок, у яких ненаголошений [e] наближається у вимові до [u], рідко [a]. Семантичний відтінок виражають народоназви ¹*пашиа*, ¹*паш'а*, *паш'н'а* 'низина, поросла гарними травами; різнотрав'я' у багатьох говірках.

Вузьколокальні діалектні найменування *о'тава* 'рівнина, поросла травною', ¹*пс'анка* 'рівнина, на якій росте жорстка невелика трава', *бер'венюк* 'різнотрав'я', *ви'соки* (мн.) 'рівнина, покрита осокою', *очи^{e1}рет*, *очи^{e1}рет':а*, *очи^{e1}рит':а*, ¹*лози*, *ло'зина* зі значенням 'низина, поросла травною' вказують на

конкретну назву рослини. Розмовна форма *ви/соки*, очевидно, утворилася внаслідок того, що ця трава росте високою, у порівнянні з іншими травами. Утворення назв рівнини, низини є назва самої рослини, тому ‘рослинність (трава)’ → ‘рівнина’, ‘низина’.

Семантичне мікрополе **‘рівнина, низина, поросла деревами, лісом’** формують лексеми, які відзначаються значною частотністю вживання: *л’іс*, *л’ісок*, *за/л’іс’а* передають значення ‘рівнина, поросла лісом’, повторювані *л’іс*, *л’ісок*, похідні *не^uрел’ісок*, *за/л’іс’:а* – ‘низина, поросла деревами’. Деривати *за/л’іс’а*, *за/л’іс’:а* утворені від дієприкметника **заліснений** і мають значення ‘рівнина, укрита лісом’, ‘низина, укрита лісом’, а не ‘рівнина чи низина, що знаходиться за лісом’, інші назви вказують на розмір географічного об’єкта.

У живій мові носіїв регіону записано загальні назви *до/лина*, *луг*, *‘хаишча*, *‘хаишч’і*, *по/садка*, *по/сатка*, *па/садка*, що функціонують зі значенням ‘низина, поросла деревами’, *по/л’ана* ‘рівнина, поросла лісом’, *‘лужки* ‘т. с.’, *луг* ‘т. с.’, ‘рівнина, поросла різними видами дерев’.

Наступні апелятиви *д’іб/рова*, *дуб/рова* ‘рівнина, поросла лісом’, *гра/бина* ‘рівнина, поросла лісом, де переважають граби’, *череш/н’ів* ‘рівнина, поросла заростями черешень’, *‘верби*, *дуп/ки*, *д’іб/рова*, *‘в’іл’хи*, *‘лоз’е* ‘низина, поросла деревами’ – зразок перенесення семантики з назви конкретного виду дерев на географічний об’єкт, на якому вони ростуть. Вони не охоплюють суцільний ареал, а вживаються тільки в оремах говірок.

ЛСГ **‘Мокра заболочена рівнина, низина’**. Ця ЛСГ представлена тельмографічними та гідрографічними народними апелятивами. Найбільшу варіативність становлять номени з кореневою основою **моч-** (**мок-**): *‘мочир*, *мо/чар*, *‘моч’ір*, *‘моч’іра*, *‘мочар’і*, *‘моч’ер’і*, *‘моч’ера*, *‘мочера* зі значенням ‘мокра заболочена рівнина’; *‘мочар*, *‘моч’ір*, *‘мочир*, *‘мочари*, *‘мочар’і*, *моча/р’і*, *мо/чари*, *‘мочаро*, *‘мочера*, *моч’ір/ки*, *мок’р’ик* – ‘мокра заболочена низина’; *мо/чула*, *‘мочар*, *мо/чар*, *‘мо/чар*, *мо/ч’ери*, *мо/ч’ер’і* – ‘низина, залита

водою'. Діалектна назва *мок'риц'а* із семантикою 'мокра заболочена рівнина' – суфіксальне утворення на *-иц'-а* від прикметника *мокрій*.

Серед назв боліт, що позначають 'мокру заболочену рівнину', 'мокру заболочену низину', досить активне вживання виявляють назви *бо'лото* і *'млака*, останній позначає ще 'мокру низину', 'заболочену низовину'. Інші тельмографічні назви *'рудка*, *'руд'ма*, *драго'вина*, *тр'асо'вина*, *'плавн'а*, *баг'но*, *'багна*, *баг'н'ука*, *баг'н'енка* використовуються в мовленні мешканців досліджуваного ареалу із семантикою 'мокра заболочена низина'; *баг'но*, *'багна*, *'багн'е*, *'ча'чва*, *бо'лото*, *'зар'ічок*, *за'лив*, *зап'лава*, *зап'лави* – із семантикою 'низина, залита водою', три останні – віддієслівні; апелятивні найменування *'багна*, *'руд'ма*, *'бавка*, *'сигла* – із семантикою 'мокра заболочена рівнина'. Вони будуть проаналізовані в наступному розділі, де більшість із них задекларовано з основним значенням.

У говірці с. Підвисоке Снятинського р-ну зафіксовано апелятив *'води* (мн.) із семантикою 'рівнина, залита водою, яка не висихає', а в с. Замагора Верховинського р-ну записано номен *'тина* зі значенням 'мокра заболочена низина' < псл. *tina* < **timna*, пов'язане з **timy* 'болото, багно, твань', пор. рос. *'тина* 'твань, баговиння', блр. *ціна* 'т. с.', д.-р. *тина* 'болото, багно, твань', ч. *tina*, болг. *тіня*, м. *тиња* 'т. с.' [213, V, с. 569]. Аналогічні лексеми виявлено в зах.-под. говірках [130, с. 249, 306].

Серед складних назв записано словосполучення *гни'лий кут* 'заболочена низина (поле)' (див. ЛСГ 'Болото').

ЛСГ 'Рівнина, низина біля річки, потоку, ставу'. Використання народної назви *за'р'інок* з розгалуженою семантикою 'рівнина біля річки', 'трав'яниста рівнина біля річки з камінням чи без нього', 'рівне місце біля річки', 'рівнина біля річки, покрита каменем, піском', 'рівнина біля річки, вкрита рінню (подекуди з рослинністю)', 'низина біля річки' дає підстави вважати таку активність уживання її в тих населених пунктах досліджуваної території, де є великі чи малі водні об'єкти. Лексема *за'р'інок* зафіксована в літературній мові зі значенням 'пологий берег річки, вкритий рінню; рівне

місце біля річки, поросле травою' [195, с. 324], див. також у діалектній мові [209, с. 78; 177, с. 52; 108, с. 229; 222, I, с. 284; 100, с. 359; 233, с. 141].

До складу цієї ЛСГ входить лексема *ле'вада* з різними семантичними відтінками: 'рівнина біля річки', 'рівнина на підвищеному березі річки', 'низина біля річки', 'низинна частина берега річки', 'низина біля річки; рівне поле', її фонетичний варіант *ле^u'вада* 'трав'яниста рівнина біля ставу', 'рівнина біля річки', 'низина біля річки, потоку', 'рівне місце між річкою і деревами', демінутив *ле'вадка* 'невелике мочаркувате, вологе рівне місце біля потоку'. Порівняймо літературне *ле'вада* – 'присадибна ділянка землі з сінокосом, городом та плодовим садом або іншими деревами' [238, IV, с. 458], див також в українських говірках *ле'вада* [108, с. 234; 100, с. 359], *ле'вада*, *ле'вади* [130, с. 273]. П. Гриценко у своїй праці "Ареальне варіювання лексики" подає 34 значення лексеми *ле'вада* на загальноукраїнському, російському та молдавському мовних теренах [35, с. 161].

Цю групу лексики репрезентують уже відомі апелютиви-дублети *луг*, *низи'на*, *низови'на*, *до'лина*, *до'линка*, *ви'г'ін*, *бере'г*, *бере'г^x*, *бер'іг*, *бер'іх*, *зар'ічок*, *за'плава* із семантикою 'низина біля річки', *луг*, *ни'зина*, *ни^e'зина*, *низи'на*, *ни^eзо'вина* із семантикою 'рівнина біля річки'. Це свідчить про те, що вони передають різне значення в межах однієї тематичної групи. Цьому дає підтвердження й Т. Марусенко, що нестійкість і коливання значень загальних назв рівнин властива власне діалектній мові [112, с. 46].

Апелютив *р'ін'* зі значенням 'рівнина біля річки', 'низина біля річки' вказує на характер поверхні географічного об'єкта у наддністрянських говірках. На базі прикметника *рівний* за допомогою суфікса *-к-а* сформувався апелютив *р'овен'ка* 'рівнина біля річки' у с. Розтоки Косівського р-ну.

На характер рельєфу вказує номен *ба'йура* 'низина біля річки', 'низина із задолинком'. Семантику 'низина біля річки' доповнюють апелютиви *обо'лон'а*, *обо'лон'е*, *обо'лон':а*, етимологічний аналіз яких зроблено вище.

ЛСГ ‘Заглибина, западина’. Цю ЛСГ утворюють два семантичні мікрополя: 1) ‘заглибина, западина’, 2) ‘невелика довга западина в ґрунті’.

Основу мікрополя ‘заглибина, западина’ становлять лексеми *за'глибина*, *за'падина*, що побутують у місцевій розмовній лексиці всього досліджуваного регіону. В окремих говірках існують варіанти *за'глиби'на* ‘т. с.’, *'упади'на*, *за'пади'на* ‘т. с.’, ‘невелике заглиблення на горі, горбі’. Фонетичною і словотвірною варіативністю відзначається загальноновживана назва *'йама* ‘заглибина, западина’, ‘невелике заглиблення на горі, горбі’, ‘невелике заглиблення на вершині хребта’, *'йема*, *'йамка* ‘заглибина, западина’, ‘невелике заглиблення на горі, горбі’, *'йемка* ‘заглибина, западина’, *'лиса 'йама* ‘заглиблення в землі без рослинності’. У с. Старі Кути Косівського р-ну апелятив *'йамка* (*'йімка*) ще має значення ‘улоговина’. За допомогою префікса *ви-* (не типовий для іменників) [228, с. 368] та суфіксів *-к-а*, *-ок-* утворилися апелятиви *'вийамка*, *'вийамок* ‘невелике заглиблення на горі, горбі’ у жіночому і чоловічому роді.

Народні назви *'жолоб*, *'жол'іб* репрезентують значення ‘продовгувате заглиблення’, *р'ів'чак* ‘продовгувате заглиблення на великому камені від гострення кам'яних сокир’. Семантику ‘заглибина, западина’ виражають апелятиви *р'ів*, *'балка*, *жоло'бина*, *'жолоб*, останній позначає ще ‘заглибину для колоди-кладки’. Назва *ка'нава* ‘т. с.’, очевидно, походить з польського *kanal* > **kanaw* (укр. **канав*) [213, II, с. 361], укр. літ. ‘довга заглибина, викопана в землі’, ‘рів’, ‘канал’ [238, IV, с. 86], діал. *ка'нава*, *ка'навка*, *ка'навище* [162, с. 57], *ка'нав*, *ка'нава*, *ка'навчик* [211, с. 61], *ка'нава*, *ка'навина* [130, с. 265–266].

Наступні номени спорадично вживаються на території Івано-Франківщини. Лексема *ка'дак* зі значенням ‘заглибина’ зафіксована в с. Вижній Березів Косівського р-ну. Назва походить від угорського апелятива *kadak* ‘чан; ванна’ [242, с. 368]. Аналогічну семантику передає загальна назва *лог* у с. Зелене Верховинського р-ну, пор. *лог* ‘заглиблення в рельєфі; яр з

пологими зарослими схилами; широка низина' [213, III, с. 278], *логи* 'заглиблення на місці водойми' [108, с. 235].

Семантичні відтінки вкладено в такі лексичні одиниці: *нора* 'заглиблення в землі, вирите тваринами; джерело', *л'ігво* 'заглиблення в землі, вирите тваринами', *улогови/на* 'велика западина'. Апелятив *йазва* 'заглибина, невелика яма' зафіксований лише в одному населеному пункті, запозичений з медичної термінології (розм.), пор. *язва* 'вирита яма, нора' [251, с. 154], 'яр, глибока, довга западина з стрімкими берегами' [233, с. 685]. Значення 'заглиблення в землі' відбито в суфіксальному дериваті *йаз'вина*, укр. діал. *яз'вина* 'нора; ущелина, яр' [213, VI, с. 537], 'прірва' та ін. [188, с. 23], 'нора; безодня' [222, II, с. 401].

Дослідження таких природних реалій показало, що на території регіону вживається метафорична лексика на позначення заглиблення антропогенного походження: *к'ітло/вина*, *к'ітло/ви/на*, *котло/ван*, *ко/тел*, *ко/рито*, *ма/к'ітра*, *сто/на*, *сто/ти*, *чаша*. Наступні номени мають різну семантику: *с'і/дец* 'кам'яне крісло' (гуц. *сі/дец* 'стілець' [209, с. 170]), *кр'ісло* 'видовбане у скелі крісло', *цирки* 'котли', *у/лови*, *у/логи* 'котловини' (пор. 'кітловина, в якій каміне лягає, укладається' [168, I, с. 29], 'впадина, заглиблення; рівне поле' [108, с. 252]), *коти/леби* 'заглибини', *заступи*, *заступц'і* 'сходи (у горах), витопані людьми', *сходи*, *сх'ід'мц'і* 'кам'яні сходи, вирубані у скелі'. Поодинокими вкрапленнями з іншою семантикою є назви *ко/тел* 'кітловина', *к'іт/ло* 'кітловина; западина на поверхні землі', *к'ітло/вина* 'т. с.' (літ. 'т. с.' [195, с. 459], 'долинка на гірському пасовищі' [177, с. 40]), *коти/лебина* 'западина; заглиблення', *коте/либ* 'т. с.' – усічений варіант. Складна назва *цирки-котло/вани* із семантикою 'западини' утворена способом словоскладання, записана в с. Бережниця Верховинського р-ну.

Продовжує семантичне мікрополе нульсуфіксальний віддієслівний апелятив *вирва* 'заглибина, яма; круча', 'невелике заглиблення на горі, горбі' (< псл. **vurьva*), укр. літ. *вирва* 'вибита ким-, чим-небудь, вирвана силою вибуху яма; забитий, вирваний отвір; глибока яма у дні річки ставка' [195,

с. 107]. На досліджених територіях він має ще інші значення [108, с. 221; 100, с. 359; 211, с. 25], у зах.-под. говірках передає 7 значень [130, с. 246].

На території Івано-Франківщини зафіксовано номен *ка^лбач* ‘заглибина з водою’ (див. *калабатина*), пор. гуц. *кабач* ‘вибоїна (з водою або без води); заглибина’ [209, с. 88]. Інше значення виражає діалектне найменування *кала^лбан’а* ‘заглиблення на полі, наповнене водою; заглиблення на дорозі’, ‘заглиблення, наповнене водою’, пор. *калабана*. ‘калюжа; заглиблення на місці водойми; заглиблення на дорозі’ [108, с. 230], ‘калюжа’ [213, II, с. 345; 233, с. 182], ‘баюра’ [222, I, с. 335], ‘місце, де вода збирається після дощів’ [208, с. 87], ‘яма, заповнена водою’ [211, с. 59], ‘болотяна яма’ та ін. [130, с. 265].

Назву *дудн’ін/ки*, вар. *дудн’ен/к’и* ‘ями, підземні порожнини (у лісі, полі тощо)’ виявлено в с. Середній Майдан Надвірнянського р-ну, пор. *дуд^ненка* ‘місце, де є підземні порожнини, унаслідок чого земля гуде’ [116, с. 45].

Семантичне мікрополе **‘невелика довга западина в ґрунті’** репрезентує апелятив *бороз^лна* та його фонетичний варіант *бороз^лда* слов’янського походження **borzda* ‘борозна’ [213, I, с. 232], пор. укр. літ. *бороз^лна* ‘довга рівна западина в землі, проведена плугом’ [238, I, с. 219], рівн. ‘довга рівна западина в землі’ [162, с. 74], зах.-под. ‘місце, пропущене при сіянні’ [130, с. 241].

Місцева лексика представлена такими нульсуфіксальними віддієслівними назвами: *ро^лзора*, *ро^лзкид* із співзвучним значенням. Апелятив *ро^лзора* < *розорати* < *орати* < псл. **orati* [213, IV, с. 208]. У літературній мові – це ‘переділ, борозна, зроблена плугом або лопатою між двома полями або грядками’ [238, VIII, с. 753], у діалектній – ‘борозна між продовгуватими підвищеннями на присадибній ділянці’ [162, с. 9], ‘глибокий вузький рівчак між грядками, куди збігає вода’, ‘спосіб оранки від країв до середини’ [211, с. 120]. Лексема *ро^лзкид* < *розкидати* < *кидати* < псл. **kydati* [213, II, с. 429], діал. ‘борозна між продовгуватими полосками поля’ [162, с. 110].

Значення 'поздовжній рівчак, зроблений плугом; довга западина в землі' передає номен *фо'са* у с. Світанок Рогатинського р-ну. Фонетична варіативність характерна для лексичної одиниці *розпруга* 'широка довга западина в ґрунті, що залишається посередині городу після оранки від країв до середини', 'велика довга западина в ґрунті, що залишається між поздовжньою і поперечною оранкою', *роспруга* 'т. с.', *росплуга* 'довга рівна западина в землі, проведена плугом', *розплуга* 'т. с.', 'широка борозна між грядками', що побутує у трьох говірках області.

ЛСГ 'Яр'. Територія Івано-Франківської області характеризується наявністю великої кількості ярів, утворення яких спричинене зсувом та змивом ґрунту внаслідок сильних дощів, повеней, порізаним рельєфом численними великими й малими ріками. Тому аналізовану ЛСГ класифікуємо на такі семантичні мікрополя: 1) 'яр (у загальному значенні)', 2) 'глибокий яр', 3) 'невеликий яр', 4) 'відріг яру', 5) 'група ярів', 6) 'яр, порослий лісом', 7) 'яр, утворений дією вод', 8) 'яр на території кар'єру'.

Семантичне мікрополе '**яр (у загальному значенні)**' виражають ядерні апелютиви *айр*, *йа'ри*, демінутив *йа'рок*, префіксально-суфіксальний дериват *вийарок*, суфіксальний *й'руга*. У літературній мові слово *яр* записано зі значеннями: 1) 'глибока довга западина (з крутими або прямовисними схилами), що утворилася внаслідок розмиву пухких осадових порід тимчасовими потоками'; 2) 'т. с., що прірва' [238, XI, с. 647]. Це запозичення з тюркських мов [247, II, с. 471]. Порівняймо семантику спільнокореневих назв в інших регіонах України: *яр* [108, с. 255; 208, с. 207–208], *яр*, *я'ри*, *яр'ки*, *я'ровище*, *я'рок*, *я'рочки*, *я'руга* [130, с. 314–315], *яр*, *я'руг*, *я'руга* [211, с. 146], *круто'яр*, *кру'тий яр*, *яр*, *я'рок*, *в'иярок*, *я'ри*, *я'рище*, *я'руга* [162, с. 66, 133], *яр'ки* [233, с. 686], *я'рок* [222, II, с. 404].

Давній апелютив *про'вал* (< псл. **provalъ*) та його похідні *про'вал':а*, *про'вал'а*, *про'валина* вживаються з аналогічним значенням. Назва *про'вал* та спільнокореневі слова відзначаються різноманітністю семантики в інших джерелах, див. *про'вал* [108, с. 245; 182, с. 121; 100, с. 360; 222, II, с. 150; 217,

с. 176], *про'валле*, *про'валля* [211, с. 109], *про'вал*, *про'валина*, *про'валя*, *про'валля* [130, с. 294], рос., блр. *провал* ‘прірва, яр’, болг. *провал*, *провала* ‘глибокий рів’; с.-х. *prǒvala* ‘річковий перелом; яр, прірва’ [137, с. 148].

Зазначену семантику передають лексеми *урвишче*, *за'падина*, *за'пади'на*, *за'пидок*, *'видолинок*, *'видоли'нок*, *ба'йура*, *'йамка*. На довгу форму яру вказують номени *'жол'іб*, *р'іу'чак*, *о'к'ін*, *зв'ір*, *дзв'ір*, *'пот'ік* ‘яр; яр, у якому є вода’, що вживаються в одному, двох чи трьох населених пунктах.

Одним із видів яру є назва *'балка*. Т. Марусенко припускає її слов'янське походження: *'балка* < **bolto* ‘болото’ (очевидно, пов'язуючи з ознакою ‘низ’, ‘долина’) або *'балка* < **baliti* < **o-baliti* < **obaliti* < **ob-valiti* ‘обвалити, перекинути, зруйнувати’ [111, с. 64–68]. Назва *'балка* побутує в східнослов'янських мовах, виняток становить польська мова (очевидно, як запозичення з української мови) [213, I, с. 127]. На міжговірковому рівні він має різноманітне тлумачення, тому відбувається семантичний перехід “підвищення” ↔ “рівнина” ↔ “яр” (пор. [108, с. 214–215; 162, с. 3; 208 с. 16–18; 211, с. 10; 130, с. 238–239]). Одиначна назва *оу'раг* побутує в одній наддністрянській говірці, є, очевидно, запозичення з російської мови [151, с. 237].

На позначення яру виявлено нульсуфіксальний дериват *'зарва* від дієслова *заривати*. З аналогічним значенням записано народні назви *вир'т'ін*, *'вер'т'іб*. Лексема *росо'хач* позначає ‘розгалужений яр’, пор. діал. *росохач* ‘місце, на якому є розгалужена дорога’ або ‘місце, де є розгалужене дерево’ [13, с. 106].

Окремої уваги заслуговує номен *тро'п'іла* ‘балка, яр’, що походить з румунського *gróapelă* ‘ямка, ямочка’, пор. рум. *gróapă* ‘яма; перен. могила, гріб’ [230, с. 196] + здрібніло-пестливий суфікс *-el-*.

Семантичне мікрополе ‘глибокий яр’ репрезентують такі спільнокореневі назви: *йар* ‘глибокий яр’, похідні *йа'руг*, *йа'руга* ‘глибокий яр, глибока ущелина’, *йе'ришч'і* ‘яр, глибока западина’ із суфіксами *-уг-*, *-уг-а*, *-ишч'-і*.

Значення ‘глибокий яр’ реалізують також апелятивні найменування: *вер'теб*, вар. *вер'теп*, *вер'т'іб*, *'вер'теп*, *'вер'т'ін*, *'вир'т'ін*, *про'вал*, *'провал*, *про'вал'а*, *про'вал':а*, *'рипа*. Серед складних назв – атрибутивні словосполучення *гли'бокий йар*, *глу'бокий зв'ір*, *кру'тий йар* та *ве'лика 'рипа* ‘глибокий яр з стрімкими схилами’.

На ‘глибокий обривистий яр’ указують такі лексичні одиниці: *йар*, *йа'руга*, *йа'ришче*, *'урвишче*, *'урви'шче*, *ур'вишче*, *'пр'ірва*, *'пропаст'*, *стрин*, *улог'вина*, *'бездна*, *бе''зод'н'а*, *обр'иў*, *'к'емпа*, *'фоса*, *к'ітло'ви'на*, *бай'кай* (етимологічно неясне) та *ма'к'ітерка* ‘глибокий обривистий яр круглої форми’.

Семантичне мікрополе ‘невеликий яр’ формують лексеми *йар*, *йа'рок*, *йі'рочок*, *'вийарок*. Аналогічне значення передають номени *'балка*, *ка'нава* та демінутивні префіксально-суфіксальні назви *'вийамка*, *'вийімка*, *'вибалок* з префіксом *ви-* і суф. *-к-а*, *-ок-*, суфіксальні – *пот'і'чок*, *р'іўча'чок*, *звo'ринка* ‘невеликий яр; яр з водою’ із суфіксами *-ок-*, *-ин-*, *-к-а* (зворина ‘яр’ [108, с. 229]).

Прозору семантику передають префіксально-суфіксальні апелятиви *'вийарок*, *при'йа'рок*, *'прийарок*, *'видолинок*, *'в'ідоли'нок*, *'в'ідолинок*, *пе''ре''вал':а*, префіксальний апелятив *'в'ідолина*, що позначають семантичне мікрополе ‘відріг яру’. Народна назва *'г'ілка* переважно вживається в наддністрянських, а номен *р'іг* – у бойківських говірках.

Семантичне мікрополе ‘група ярів’ репрезентують множинні народоназви: *йа'ри*, *йа'руги*, *йі'руги*, *йар'ки*, *йа'рочки*, *йарo'вина* (однина), *пе''рейарки*, *'йами*, назви яких указують на більшу чи меншу глибину ярів. Завдяки варіюванню [ў] та [й] з'явилися апелятиви *р'іўча'ки* і *р'ійча'ки*.

Семантичне мікрополе ‘яр, порослий лісом’ охоплює вже аналізовані географічні назви *ў'пади'на*, *'балка*, *'пот'ік*, *йі'ми*. Продуктивна лексема *л'ісок* указує на наявність рослинного покриву в яру. Ареальне варіювання виражено номенами *збоч*, *o'боча*, *ў'боча*, *у'б'ічка* із семантикою ‘яр, порослий лісом’, *o'б'іч* ‘т. с.’, ‘глибокий яр, порослий лісом край дороги’, первинне

значення ‘підвищення край дороги; обочина’. Ознаку ‘великий’ відтворює апелятив *йаро¹вишче* ‘великий яр, порослий лісом’.

В одній місцевій говірці зафіксовано народну назву *баї¹рак* ‘яр, порослий лісом’, етимологія якої виводиться з турецького *bayir* ‘горб, зарослий деревами; схил гори’ або *buyrak* ‘ущелина, прірва’ [213, I, с. 117–118], пор. літ. *бай¹рак* ‘ліс в яру, в долині, або яр, порослий лісом і чагарником’ [238, I, с. 91]. В українських говірках вона є полісемантична на Рівненщині, Кіровоградщині й Волині [162, с. 3; 208, с. 15–16; 211, с. 10], однозначна на Західному Поділлі [130, с. 238].

У с. Колодіївка Тисменицького р-ну уживається двокомпонентна назва *глу¹хий йар* у значенні ‘непрохідні зарості в яру’.

Серед інших лексичних одиниць виявлено такі, що демонструють конкретну назву дерева: *ду¹бова йама* ‘яр, вкритий дубовим лісом’ у с. Полянки Верховинського р-ну, *йасено¹вец* ‘яр, порослий ясенами’ в с. Будилів Снятинського р-ну, пор. серб. і хорв. *јасеновац* ‘т. с.’ [141, с. 292].

Семантичне мікрополе ‘**яр, утворений дією вод**’ представляють народні іменникові найменування з фонетичними й словотвірними варіантами: *жолоб*, *жол’іб*, *жоло¹б*, *жолуб*, *жоло¹бина*, *ка¹нава*, *кана¹вина*, *р’ів*, *йар*, віддієслівні деривати *ви¹мойіна*, *ви¹бойіна*, *в’і¹бойіна*, *вирва*, *пот’ік*, *пот’ічок*.

У с. Розтоки Косівського р-ну виявлено номен *верш’ід* у значенні ‘яр, рів, утворений дією вод між горами, скалами’. Порівняймо інші значення цього номена: ‘великий яр, зарослий ожиною, малинником та іншими кущами’ [108, с. 220], ‘початок ріки (потоку)’ [104, с. 166], ‘початок потоку; ґрунт навколо джерел потоку’ [177, с. 51], пор. також *верш’ід* ‘стрімкий потічок’ [206, с. 257].

Вузьколокальний апелятив *вара¹г’ій* позначає ‘невеликий яр між скелями, по якому стікає вода’. Імовірно, назва генетично пов’язана з *варюга* ‘западина; глибока яма у скелях біля річки’ [208, с. 36], пор. рос. діал. *варак*, *вараг* ‘невеликий яр, промоїна, витягнута вузька угловина’ [219, с. 114].

Значення 'яр зі зсувом ґрунту після дощу' передає апелятив ¹зарва, пор. зарва 'зсув ґрунту, що утворюється після тривалих дощів; прірва' [209, с. 78], 'западина, обрив, урвище' [232, II, с. 88], див. також [108, с. 228; 222, I, с. 284].

Це мікрополе доповнюють одиничні лексеми чур¹кач із семантикою 'яр, у якому завжди стоїть вода, що наповнюється джерелом', пор. бук. чур¹кач 'джерело' [233, с. 652] та ¹жорна (перен.) 'довгий сухий глибокий у чагарниках яр, виритий бурхливою течією потоку, що пробивала собі русло'.

В окреме семантичне мікрополе виділяємо апелятиви на позначення 'яру на території кар'єру', що належить до периферії. Домінуючою назвою є лексема кар¹йер. З таким самим значенням уживаються полісемантичні назви ¹копанка, ¹урви^ешче, ¹урвишче.

Відзначимо апелятиви котло¹ван, катла¹ван із субституцією ненаголошеної форми [o] < [a] як запозичення з будівельної термінології. Первинне значення назви котло¹ван 'велика яма для закладки фундаменту' [243, II, с. 353]. Завершує семантичний ряд номен к¹ім¹лишч¹'і 'кар'єр; яр на території кар'єру', записаний у с. Розтоки Косівського р-ну. Кінцева голосна [і] замість [е] є особливістю місцевої говірки.

ЛСГ 'Яма'. Аналізована ЛСГ включає такі семантичні мікрополя: 1) 'яма', 2) 'штучно вирита яма', 3) 'вибоїна, яма на дорозі', 4) 'місце збору води після дощу'.

Ядром цієї ЛСГ є загальноукраїнська назва ¹йама, що побутує на всій території Івано-Франківщини з такими значеннями: 'яма', 'заглиблення в землі', 'невелике заглиблення, викопане людьми', 'штучно викопана яма біля хати для зберігання вапна, кормів для худоби', 'велика яма', 'напівкругле заглиблення', 'яма круглої форми', 'яма на піску', 'глибока яма, прірва', 'велика яма, заповнена водою після дощу, велика калюжа на дорозі', 'вибоїна, яма на дорозі', 'штучно вирита яма', 'глибока яма в річці'. Тут спостерігаємо широку амплітуду коливання семантики назви яма. Це можемо підтвердити висновками М. Толстого, що перехід семантики пояснюється

семемами ‘яма – вибоїна, яма’, ‘яма – штучно викопане заглиблення’, ‘яма – калюжа (баюра, ковбаня)’ [151, с. 229–230]. Фонетичний варіант *’йема* в місцевих говірках уживається на позначення таких географічних об’єктів: ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’, ‘напівкругле заглиблення’, ‘яма на піску’, ‘вибоїна, яма на дорозі’, ‘штучно вирита яма’. Від лексеми *’йама* твориться низка похідних суфіксальних дериватів: *’йамка*, *’йемка* ‘ямка (для картоплі)’, *’йамка* ‘вибоїна, невелика яма на дорозі’, *’ям/ки*, *’йім/ки* ‘заглиблення в землі’, ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’, *’йамчище* ‘місцевість, де є багато різних ям’ із суфіксами *-к-а*, *-к-и*, *-ч-*, *ишч-е*. У “Словнику української мови” термін *’яма* зафіксований із значенням ‘заглиблення в землі’ [238, XI, с. 644]. Різноманіттям семантики цей апелютив (з різними варіантами) відзначається в зах.-под. *’яма*, *’ями*, *’яміна*, *’ямище*, *’ямка* [130, с. 314], вол. *’яма*, *’ямиска*, *’ямка*, *’ямник*, *’ямницько* [211, с. 145–146], рівн. *’яма*, *’ямище*, *’виямка*, *’ямка*, *’ємка*, *’єміця* [162, с. 133], рідше в бук. *’яма* [233, с. 686], поліс. ‘долина потоку; кітловина’ [108, с. 255], гуц. ‘підніжжя гори’ [224, с. 234] говірок.

Напівпериферію становлять назви, що вказують на різний розмір, форму й глибину ями. Так, семантика ‘велика яма’ представлена такими лексичними одиницями: *’йамчище* ‘велика яма’, ‘глибока яма, прірва’ (суфікс *-ишч-е*), *’глі’бока* *’йама* ‘велика яма’, *’но’ра* ‘велика яма’, ‘яма у землі для тварин’, *’пронора* ‘підземний отвір, нора’ (префікс *’про-*), пор. діал. *’пронір* ‘нора’ [213, IV, с. 111]. Значення ‘велика яма’ виражають також апелютиви *’кар’йер*, *’за’падина*, *’котло’ван*, *’пр’ірва* ‘велика глибока яма, вибита водою’. Зафіксовано народну назву *’вер’теб*, вар. *’вер’т’іб* із семантикою ‘карстова воронка’.

Діалектна назва *’ков’б’ір* позначає ‘яму, наповнену водою’, пор. *’ковбир*, *’ковбір*, *’ковбур* ‘яма у воді, вибита паданням останньої’ [108, с. 231], ‘глибока тиха вода; заросле болото; яма у воді, ковбаня; стрімка западина у воді; вікнина (у болоті)’ [213, II, с. 481]. У с. Слобідка Тисменицького р-ну лексема *’вир* вживається в значенні ‘яма в землі, вибита водою’.

Сему ‘яма круглої форми’ репрезентують назви-метафори: *коуш*, *казан*, *котлован*, *котел*^у*леви*^е*на*, *котел*, *мак’ітра* ‘яма круглої форми з пологими схилами’, за винятком атрибутивного словосполучення *кругла йама*.

На ‘конусоподібну форму ями’ вказують лексеми *круча*, *западина*^е*на*, *котел*^у*леви*^е*на*, *вертеп*, *вертеп*^у, *воронка*. Укр. літ. *воронка* ‘вирва’, ‘вибита ким-, чим-небудь, вирвана силою вибуху яма; вибитий, вирваний отвір’ [238, I, с. 467], діал. ‘невелика яма круглої форми’ [162, с. 26], ‘яма на піску’ та ін. [130, с. 251], ‘яма в річці’ [211, с. 29]. Апелятив *воронка* < псл. **vorpa* ‘колодка, чіп’, вживається в інших слов’янських мовах: блр. *варонка* ‘яма конічної форми’, рос. *воронка* ‘лійка, яма конічної форми’, болг. *врана* ‘отвір у бочці’, п. *wrona* ‘отвір, дірка’, ч. *vrana* ‘т. с.’ [213, I, с. 428].

Семантику ‘неглибока яма’ передають апелятивні назви *западина*^е*на*, *канал*, *канава*, *д’ерка*, *дирка*, *шч’ілина*, *шчел’*, *кабач*, а також *р’іу’чак*, *ре’вец*, *ри’вец*, *ревч’ік* ‘невеличка ямка’, утворені від апелятива *рів* за допомогою суфіксів *-ак-*, *-ец-*, *-ч’-ік-*.

Окремо виділимо народні географічні назви, які вказують на ознаку ‘глибокий’. Її відбито в номенах *глибока йама*, *глибока йама*, *глибока йама* зі значеннями ‘глибока яма’, ‘глибока яма, прірва’, *ям’ина* (суфікс *-ин-а*), *глибока йама*, *глибока йама* зі значенням ‘глибока яма, прірва’. Семантику ‘глибока яма’ відтворюють відприкметникові утворення *круча*, *глуб’іч’ка*. Значення ‘глибока яма, прірва’ репрезентують лексичні одиниці, мотивовані коренями дієслів: *провал*, *провал’а*, *пр’ірва*, *обр’и’*, *урви’шче*, *пропаст’*, *пропаст’и*, *пропаден* ‘безодня; прірва; місце, де можна провалитися’, *запад’н’а* ‘провалля’. Найвищу ознаку ‘глибини’ передають апелятивні найменування *бездна*, *без’зод’н’а* ‘дуже глибока яма’, *прес’подне* ‘пропасть, провалля’.

У зв’язку з господарською діяльністю людини з’явилося семантичне мікрополе ‘штучно вирита яма’. Сюди належать віддієслівні лексеми *копанка* ‘штучно вирита яма’, ‘викопана яма біля хати, наповнена водою, у

якій колись прали одяг’, ‘викопана яма, рівець’, ‘яма на піску’, *копан* ‘яма, на місці вибраної глини для будівництва’, *викоп* ‘штучно вирита яма’, а також *кобан* ‘штучна яма (після копки глини і т. ін.)’. Апелятиви *котлован*, *катлован*, *котлаван* уживаються на позначення ‘штучно виритої ями’.

На території Івано-Франківської області трапляються пісковики, нанесені водами річок, тому ми виділимо номени, які функціонують у місцевих говірках із семантикою ‘штучна яма на піску’: *кадрйер*, *кабач*, *вмйатина*, *байура*, *байур’йе*, *штучна йама*, *йама на п’іску*. Лексема *вмйатина* – префіксально-суфіксальне утворення від дієслова *м’яти*. У бойківських говірках аналогічне значення передають апелятиви *байура*, *байуришче* [222, I, с. 46], у буковинських – *байура*, *байурец* ‘калюжа, велика грязюка’ [233, с. 27]. М. Толстой зазначає, що назва *байура* – синонім до *кобан* ‘штучна яма (після копки глини і т. ін.)’ чи до *гурба* ‘замет’ на Західному Поліссі [151, с. 233]. За спостереженнями Г. Аркушина, апелятиви *байура* та *байур’йе* виражають значення ‘калюжа, яма з водою на дорозі’ у зах.-под. говірках [193, I, с. 12].

Семантичне мікрополе ‘**вибоїна, яма на дорозі**’ реалізують лексичні одиниці *в’ібойіна*, *вибойі* (мн.), *вибойіна*, остання ще із семантикою ‘яма на дорозі, заповнена водою’, мотивовані дієсловом *вибивати*. Подібні апелятиви побутують у наддністр.і зах.-под говорах [249, с. 71; 130, с. 245].

Зі значенням ‘вибоїна, яма на дорозі’ функціонують також номени *калабан* ‘а’, *копанка*, *катакомби* (перен.), *байура*. У діалектній мові с. Шешори Косівського р-ну існує апелятив *кабаи* ‘вибоїна (з водою або без води), переважно на дорозі; заглибина’ з неясною етимологією. Доповнюють мікрополе вузьколокальні діалектні назви *котловани* ‘великі ями на дорозі’, *рудка* ‘болотяна яма на дорозі’ та словосполука, виражена повторюваним іменником із прийменником *йама на йам’і* ‘багато вибоїн, ям підряд на дорозі’, ‘нерівна дорога’.

Семантичне мікрополе ‘місце збору води після дощу’ представляють апелятиви *ба'йура*, *ба'л'ура* (пор. *балюра* ‘баюра’ [232, I, с. 25]), *до'шч'івка*, *до'ж'івка* (< дощ + суфікс -’*івк-а*), *ст'ок* (нульсуфіксальне утворення від дієслова *стікати*), *водо'с'т'ік*, *водо'сток*, *водо'зб'ір*, *водо'стой* (композиції).

У номінативному мікрополі окремою семою виділимо номени на позначення ‘великої калюжі на дорозі, заповненої водою після дощу’. Її утворюють в основному тельмографічні назви: *бо'лото*, *кала'бан'а*, *кала'бан'і*, *кали'бан'е*, *кали'бан'і*, *коло'бан'а*, *кала'бати'на*, *ка'л'ужа*, *ка'лужа*, *л'рудка*, *граз* (див. ЛСГ ‘Болото’). Локально вживаються апелятиви *копанка*, *ку'бан'а*, *ка'нал*, *ба'йура*, *ка'лабач* ‘велика яма, заповнена водою’, *ка'бач* ‘яма на дорозі з водою або без води’, ‘яма на дорозі з водою’. Своїм різноманіттям характеризується говірка с. Шешори Косівського р-ну на позначення ‘великої калюжі на дорозі, заповненої водою після дощу’: *ка'л'ужа*, *кала'бан*, *кала'бан'а*, *кота'лабина*.

Прадавнім за походженням є апелятив *копан* ‘яма, наповнена водою’ (< псл. **корань*), в інших джерелах вживається з такими значеннями: ‘т. с.’ [246, с. 105], ‘пасовище в лісі на зрубі’ [213, II, с. 375; 222, I, с. 375], ‘викопаний межовий знак’ [235, I, с. 495], див. також [232, II, с. 280; 188, с. 23], пор. ще блр. діал. ‘штучний ставок, сажавка; копана криниця; викопаний рів’, рос. діал. ‘неглибокий колодязь; джерело; штучний ставок’ [166, с. 124].

З аналогічним значенням у с. Рогиця Городенківського р-ну побутує номен *ку'бор*, фонетичний варіант від *ковбир*, *ковбір*, *ковбур* ‘глибока тиха вода; яма у воді, ковбаня; стрімка западина у воді; заросле болото; вікнина у болоті’ [213, II, с. 481], ‘яма у воді, утворена її падінням’ [108, с. 231].

Лексеми *коло'мийа* із семантикою ‘калюжа на дорозі’, ‘вибоїна, наповнена водою’, ‘яма, вибита дощем, заповнена водою’ (поєднання слів *коло*, *колесо* і *мити*), пор. ‘глибокий вибій, наповнений водою’ [232, II, с. 272]; *канка* ‘велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу’, ‘криничка; криничка на мочарі’, пор. бук. *канка* ‘ополонка’ [233, с. 188];

¹заступн'і ‘яма, вибита дощем, заповнена водою’ (основа дієслова *заступати*) – семантичні регіоналізми.

ЛСГ ‘Продовгувата канава’. До складу аналізованої ЛСГ входять такі семантичні мікрополя: 1) ‘продовгувата канава’, 2) ‘канава з водою’, 3) ‘рів, утворений дією вод’, 4) ‘штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води’. У двох перших мікрополях відбувається перехрещення семантики окремих лексем.

Основою першого і другого семантичних мікрополів є народна назва ¹фоса з розгалуженою семантикою: 1) ‘продовгувата канава’, 2) ‘штучно викопана продовгувата канава для протікання води’, 3) ‘маленька канава, заповнена водою або без води’, 4) ‘канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою’, 5) ‘канава з водою’, 6) ‘канавка з брудною водою’, 7) ‘рів з водою для плавання птиці’, 8) ‘рів’, 9) ‘рів з водою чи без води’. Апелятив ¹фо¹са з подвійною акцентуацією характерний для говірки с. Світанок Рогатинського р-ну і вживається з такими значеннями, як ¹фоса в 1, 3, 6 і 8 значеннях. Лексема *фос* ‘продовгувата канава’ з усіченням кінцевого голосного демонструє перехід іменника *ж. р.* в іменник *ч. р.* Однією говіркою обмежений фонетичний варіант ¹фуса в значенні ‘рів’. Термін *фоса* запозичений з італ. *fossa* ‘яма, канава’ через посередництво польської мови [213, VI, с. 123]. У праці Т. Марусенко “Матеріали до словника...” ця назва задекларована в Івано-Франківській, Тернопільській, Львівській, Рівненській, Житомирській, Вінницькій і Черкаській областях [108, с. 253]. Про використання діалектоносіями цієї лексеми див. ще поліс., бук., зах.-под. та вол. говірки [193, I, с. 348; 90, с. 149; 217, с. 66; 233, с. 598; 130, с. 309; 211, с. 139].

У місцевих говірках продуктивними виявились лексеми *тран¹шейі* (мн.) ‘продовгувата канава’, ‘продовгувата канава, викопана вручну для фундаменту під будівництво’, *тран¹шейа* ‘продовгувата канава’, ‘канава з водою’, що < фр. *tranchée* ‘траншея’, давніше ‘просіка, рів’ [213, V, с. 621], пор. також *тран¹шея* в діалектній мові інших регіонів: ‘канал’ [130, с. 307],

‘заглибина на дорозі, вибита транспортом’ [211, с. 136], ‘продовгувата канава’ [162, с. 125].

Аналізована ЛСГ представлена великою кількістю дериватів (з фонетичними варіантами), утворених від апелятива *piv* < псл. **rovь* < **ryti* (**rūti*) ‘рити’ [213, V, с. 87]. Так, на досліджуваній території значення ‘продовгувата канава’ вкладено в народні географічні назви: *p'iv*, *p'i'veц'*, *p'i'veц'*, *po'veц'*, *pe'veц'*, *pe'veц'*, *pu'veц'*, *p'iv'чак*, *po'ви* (мн.); ‘канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою’ – в назви *p'iy'*, *p'iv*, *p'iy'чак*, *p'i'veц'*, *po'veц'*, *po'veц'*, *pu'veц'*, *pe'veц'*; ‘маленька канава, заповнена водою або без води’ – вкладено в назви *p'iv*, *p'i'veц'*; ‘штучно вирита продовгувата яма’ – в назву *p'iy'*; ‘канава з водою’ – у назву *p'iy'чак*; ‘невелика канава, рівчак, по якій тече вода’ – у назви *p'iv*, *ᵛp'iv'чик*, *ᵛrev'чик*, *p'iv'чак*, *p'iy'чак*; ‘маленька канава, викопана для стікання води’ – у назви *p'iv*, *p'iy'*, *p'i'veц'*, *pe'veц'*; ‘рів, утворений дією вод’ – у назви *p'iy'*, *p'iy'чик*, *p'iy'чак*. Наведений семантичний ряд географічних назв розглянуто як за орометричною ознакою ‘низ’, так і за зовнішньою – ‘наявність води’. Назва *piv* функціонує в інших регіонах України: бук. [29, к. № 133, с. 220; 233, с. 456], зах.-под. [130, с. 297, 299], наддністр. [249, с. 263], вол. [211, с. 116–118], рівн. [162, с. 106].

Різноманіттям семантики відзначається номен *ᵛшанец'* ‘канава’, ‘окопи, які залишились після війни’, ‘канава для стікання води’ та його фонетичні варіанти: *ᵛшанец'* ‘довга канава’, ‘канава для стікання води’, ‘рів з водою, який направляють у потрібному напрямку’, ‘рів’, *ᵛша'нец'* ‘канава з водою’, *ᵛшане"ц'* ‘маленька канава, заповнена водою або без води’, *ᵛшани"ц'* ‘продовгувата канава’, ‘продовгувата канава різного розміру по краях дороги’, ‘продовгувата канава, заросла рослинністю, де косять траву чи випасають птицю’, ‘маленька канава, заповнена водою або без води’, ‘канава з водою’, ‘канава для стікання води’, *ᵛшане"ц'* ‘канава для стікання води’, *ᵛшаниц'* ‘канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою’, ‘рів з насипом край поля для обмеження заїзду на нього’, ‘маленька канава,

заповнена водою або без води'. Тут спостерігаємо фонетичне явище кореляції за твердістю / м'якістю [ц] : [ц']]. Семантику 'маленька канава, заповнена водою або без води', 'рів, утворений дією вод' передає апелятив *шан'чик*, утворений за допомогою суфіксального форманта *-ик-*. Множинна лексема *шанц'і* побутує у двох значеннях: 'рови з двох боків дороги' і 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води'. У діалектній мові назва *шанець* зафіксована в зах.-под. і рівн. говірках [108, с. 253; 162, с. 131], *шанець*, *шаниц* – у бук. говірках [233, с. 656] та ін. Слово *шанець* запозичене з німецької мови через польське посередництво, первинне значення його 'земляне укріплення у вигляді рову з насипом' (військова термінологія), відоме у слов'янських мовах [213, VI, с. 376].

До найуживаніших відносимо також назви *ок'ін* зі значеннями 'продовгувата канава', 'штучно вирита продовгувата яма', 'маленька канава з водою або без води', 'канава з водою', 'рів', *окон*, *вок'ін* 'продовгувата канава', 'рів' (протеза [в] – *ок'ін* : *вок'ін*), *викон* 'рів', *вк'ін* 'штучно вирита продовгувата яма' та суфіксальні похідні *окопина* 'продовгувата канава', *окопис'ко*, *окопище* 'місце, де є чи були окопи'. Усі вищезгадані апелятиви мотивовані кореневою основою дієслова *окопати* < *копати* < псл. **korati* [213, II, с. 565], літ. *окін* 'рів із земляним насипом, валом навколо чого-небудь' [238, V, с. 675], діал. *ок'ін* [108, с. 239], *ок'ін*, *окон*, *окопина* [162, с. 84], *ок'ін*, *окон*, *окопи* [211, с. 90], *ок'ін*, *окон*, *окописько* [130, с. 283], *окопище* [222, II, 18].

Меншою продуктивністю відзначимо апелятиви *канав* 'штучно вирита продовгувата яма', 'канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою', *канал* 'продовгувата канава', 'канал для відведення води', 'штучно вирита продовгувата яма', 'канава з водою', демінутив *канавка* 'маленька канава, заповнена водою або без води', *канали* (мн.) 'канава з водою' (див. ЛСГ 'Заглибина, западина'). На теренах Івано-Франківщини лексема *кагат* позначає ще 'штучно вириту продовгувату яму'.

На позначення ‘каналу, штучно створеного для відведення води з певною метою’ вживаються географічні номен *кри^eничка*, *копанка*, *ста^lвок*, *ста^lвочок*, *ру^lкаў* (перен.), а також *канал^l’зац^l’їя* ‘канал, штучно викопаний для відведення стічної води по трубах під землею’, пор. літ. *каналі^lзація* ‘система труб, підземних каналів та інших санітарно-технічних споруд для видалення та обробки стічних вод; це комплекс споруд, призначених для приймання стічної рідини, транспортування її підземними каналами й очищення’ [238, IV, с. 86]. Останнє значення передають номен *ст^lок*, *в^lід^lв^lід*, в основі яких дієслова *стікати*, *відводити*. Основоскладання виявило себе в назві *водо^lв^lід* ‘т. с.’. У с. Яворів Косівського р-ну семантичний регіоналізм *шкарп* подано як репрезентант семантики ‘рів; загорода від води’, запозичений з італійської мови, італ. *scarpa* ‘схил’; він відомий також у слов’янських мовах: п. *szkarpa* ‘схил; яр зі стрімкими схилами’, ч., слц. *škarpa* ‘насип, рів’ [213, VI, с. 429]. На теренах України такий апелятив побутує на Буковині *шкарп* ‘високий насип біля залізниці’, *шкарна* ‘гребля’ [233, с. 665], Волині *шкарна* ‘підвищення’ [211, с. 144].

Ознаку ‘малий’ виражають уже аналізовані апелятиви *жолоб*, *жолуб* у значенні ‘невелика канава, рівчак, по якій тече вода’, демінутивні назви *жоло^lбок*, *жол^l’і^lбок*, *жолубок* із семантикою ‘маленька канава, викопана для стікання води’ і назви-метафори *лот^l’ік* ‘т. с.’, *лотока* ‘млинські лотоки’. Номен *мли^lн’івка* – суфіксальний дериват на *-’івк-а*, позначає ‘невеликий рівчак, по якому тече вода’ та ‘канал, яким вода тече з річки до млина’ (призначення гідрооб’єкта), зафіксований у двох говірках регіону.

Полісемантичні назви *жолоб*, *жол’іб*, *жолуб*, *жол^l’і^lбок*, *жол^lубина*, *канава* репрезентують ще семантику ‘канава із стоячою водою’. Співзвучне значення виявлено в номенах *вод^lиц^l’а* із суфіксальним формантом *-иц^l’-а*, *ко^lубан’а*, *ринва*, віддієслівних суфіксальних дериватах *в’ід^mстоїник*, *отс^lтоїник*, записаних в окремих населених пунктах.

Основу низки лексем, що передають значення ‘рів, канавка з брудною водою’, сформовано на базі основ *мул-*, *мут-*. З коренем *мул-* вживаються

деривати *на/мул*, *'мул'ниц'а*, *'мол'ниц'а*, з коренем *мут-* – *мут'ва*, двокомпонентні найменування *мут'на во'да*, *'мутна во'да*, *кала'мутна во'да*, *кала'мут'на во'да*. Аналогію простежуємо в народних назвах *с'т'ік*, *бо'лото*, *ки'ринна во'да* (пор. *ке'ринний*, *кі'ринний* ‘т. с., що капарний’, ‘поганий, бридкий’ [209, с. 92], *ке'ринити* ‘робити безладдя, розгардіяж’ [224, с. 77]), *дж'ур*, етимологія останнього неясна.

Семантичне мікрополе ‘**рів, утворений дією вод**’ позначають народні географічні назви *'вимиу'*, *ви'мойіна* (граматичне хитання форм роду, див. “Українська діалектологія” С. Бевзенка [5, с. 91]), *ви'бойіна*, *'вирва*, *'пр'ірва*, мотивовані дієслівними основами, що вказують на спосіб утворення об'єкта натурогенного походження, та відіменниковий регіоналізм *'сп'іска*. Таке ж значення передає композит *води'мийа*.

Семантичний ряд продовжують багатозначні апелятиви *йар*, *'жолоб*, *жо'ло'бок*, *'круча*, *коте'леви'на*, *ката'лебина*. Однією говіркою обмежений апелятив *буйе'рак* ‘канава, рів, утворений дією вод’ (див. ЛСГ ‘Яр’).

На території досліджуваного регіону зафіксовано давню за походженням апелятивну назву *чорто'рий* (мн.) у значенні ‘рови та ями на дорозі і т. ін., вибиті водою, яка стікає з горбистої місцевості під час злив’, ‘яма від води’ у двох говірках Тлумацького р-ну. Апелятив *чорторий*, *чортория* < псл. **čьrtoryjь* // **čьrtoryja* ‘вир, ритвина’ [166, с. 70]. Цей апелятив спостерігається в інших говорах: правобережне Полісся *чорторий* [119, с. 41–42], Чернігівсько-Сумське Полісся *чорто'рий(ка)* [246, с. 236], Рівненщина *чорто'рия* [162, с. 131; 142, с. 162–163], *чорто'рий* [153, с. 198], пор. рос. діал. *черто'рой* [254, Вып. 4, с. 164; 210, IV, с. 598]. У топонімії ці назви вживаються також в інших слов'янських мовах: п. [178, с. 144; 179, с. 135], ч. [254, Вып. 4, с. 164].

Окремим семантичним мікрополем подаємо ‘**штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води**’. Основою периферичного мікрополя є літературна назва *мел'іо'рац'ійа*. Її подано як репрезентант семантики ‘система заходів, спрямованих на корінне

поліпшення природних особливостей земельних угідь з метою піднесення їх родючості (шляхом осушення, укріплення сипучих пісків і т. ін.)' [238, IV, с. 669]. Серед складних назв поширені *мел'іора'тивний р'ів*, *мел'іора'ц'ійний р'ів*, *мел'іора'тивн'і ро'ви*, *ро'ви мел'іора'тивн'і*, *осушений 'бере"г*. Словосполучення *ро'ви меліора'тивні* засвідчено на Рівненщині [162, с. 109]. Серед однослівних лексем – іменниковий *ро'ви*, з дієслівною основою *осушка*, *в'ід'в'ід*, *в'ід'вод*, композити *водов'ід'в'ід*, *водов'ід'вод*.

Найбільш досконалим методом осушення є меліорація ґрунтів закритим дренажем. У зв'язку із цим з'явилася назва *дри'наж* із семантикою 'викопаний рів для відведення води через невеликі цегляні трубки, по яких стікає вода у фосу і зверху засипається ґрунтом' у с. Стецева Снятинського р-ну, 'рів, закиданий камінням' у с. Акрешори Косівського р-ну, пор. літ. *дре'наж* 'осушування ґрунту за допомогою системи траншей, підземних труб, канав і каналів; дренавання' [238, II, с. 411].

Висновки до розділу 2

Структурно-семантична характеристика народної географічної лексики на позначення рельєфу та його частин Івано-Франківщини дає підстави зробити такі попередні висновки:

1. Три основні гіпсометричні рівні, основні структурні одиниці гірської системи зумовили значну різноманітність форм рельєфу. Дослідження здійснено з урахуванням різних релевантних ознак (розміру й форми географічного об'єкта, його походження, похилості тощо). Зібрану географічну номенклатуру згруповано у 2 тематичні групи, 20 ЛСГ.

2. Серед народної географічної лексики Івано-Франківщини виділяються загальноновживані назви: *го¹ра*, *горб*, *п'ід¹вищення*, *р'ів¹нина*, *до¹лина*, *ни¹зина*, *вер¹шина*, *я¹ма*, *яр* тощо та діалектні: *зарва¹ниц¹'а* (вар. *зарва¹ниц¹'е*), *шчовб*, *шчоб*, *у¹логи*, *штур¹бина*, *г¹рун*, *к¹ичур*, *верхо¹вичка*, *ч¹уприк* тощо.

3. Вузьколокальні апелятивні географічні назви репрезентовано номенами, відомими лише в досліджуваному ареалі. Серед них виділяємо одиничні апелятиви: *бе¹саги* 'два горби, між якими видolina', *писок* 'незалісна поляна на схилі гори, яка здалеку нагадує рот', *гу¹л'а* 'горб (у загальному значенні)', *ц¹овдри* 'ланцюг гіпсових горбів', *стуб¹'ір* 'гора, хребет зі стрімкими схилами', *зар¹вало* 'скеля, частина якої обірвалася', *ч¹упер го¹ри* 'вершина гори'. З огляду на те, що географічна лексика багатьох регіонів України ще не повністю зібрана й охарактеризована, наші висновки щодо вузьколокальних діалектних назв є попередніми.

4. У межах загальних географічних назв досліджуваного регіону поширені й запозичення. Серед них – найбільше румунського походження (з урахуванням варіантів): *шеш¹рина* (< рум. *șesuri* + **-ин-а** 'низовина, низина, рівнина'), *пантер*, *пантир*, *панк¹'ір* (< рум. *panță* 'схил, спад, укіс, пологість' + **-er**), *под¹'ір*, *пог¹'ір* (< рум. *rogor* 'спуск з гори') та ін. Це також запозичення з польської – *ка¹нава* (< п. *kanal* > **kanaw*); угорської – *терса* (< угор. *terseg*

‘рівнина’); німецької – *пл'ац* (< нім. *Platz* ‘площа’); французької – *плато* (< фр. *plateau* ‘піднос, тарілка, круг; плоскогір'я, плато, майданчик’) тощо.

5. Географічні назви є різними за частиномовною належністю та структурним типом, переважають іменники. Розширення складу апелятивної географічної лексики Івано-Франківщини відбувається завдяки значній кількості фонетичних, морфологічних і словотвірних варіантів лексем. Найбільшу продуктивність виявили загальні назви, утворені морфологічним способом, зокрема суфіксальним. Серед найуживаніших суфіксів відіменникові: **-к-а** (*кичерка*, *могилка*); **-ок-** (*чубок*, *лазок*); **-ин-а** (*жолобина*, *купина*); **-ик-** (*труник*, *буртик*); відприкетникові: **-ин-а** (*лишина*, *поснизна*); **-иц'-а** (*голиця*, *лисиця*); **-от-а** (*рівнота*, *широтта*); **-'ак-** (*лис'ак*, *круг'лак*); віддієслівні: **-иц'-а** (*д'іл'ниця*); **-ин-а** (*западина*); **-ис'к-о** (*пасовис'ко*, *пасвис'ко*); **-ул-а** (*мочула*); суфікси-флексії: **-і** (*обоч'і*), **-а** (*обоча*, *стовба*). У місцевій лексиці виявлено віддієслівні нульсуфіксальні утворення: *вирва*, *спуск*, *схил*, *перех'ід*; відприкетникові – *обшир*, *стр'ім*. З-поміж інших способів виділимо префіксальний. Серед продуктивних префіксів відіменникові: **про-***нора*, **о-***б'іч*, **п'ід-***б'іч*. Префіксально-суфіксальним способом утворені відіменникові апелятиви: **за-***г'ір-й-а*, **па-***горб-ок*, **ви-***долин-ок*. Способом словоскладання утворена назва *циркикотло'вани*. Зрощення прийменника з іменником відбито в таких найменуваннях: *безодн'а*, *бездна*, *межи'кичерами*.

6. На досліджуваній території засвідчено назви-словосполучення (аналітична деривація): *гостра'клива*, *лиса'йама* тощо; субстантивовані прикетники (морфологічно-синтаксичний спосіб): *горбо'ва*, *прикра* тощо; лише незначна частина – це складні слова, утворені шляхом зрощення двох компонентів (основоскладання): *водо'ст'ік*, *косо'г'ір* тощо. Творення нових загальних назв відбувалося також лексико-семантичним способом (вторинна номінація): *лоб*, *ребра*, *комин* тощо. Основою такого творення є метафоричні перенесення – зміни в значенні слів за подібністю певних ознак.

7. Народні географічні назви демонструють низку фонетичних явищ: кореляцію за твердістю / м'якістю [ц] : [ц'] (*шанец* – *шанец'*, *р'івец* – *р'івец'*), [л] : [л'] (*штил* – *штил'*); ненаголошений [е] наближається у вимові до [у], рідко [а] (*ле'вада*, *ли'вада*, *ла'вади*); субституція ненаголошеного [о] > [а] (*котло'ван* – *катла'ван*); кінцевий голосний [і] замість [е] (*гор'бишч'і*, *к'іт'лишч'і*); голосний [а] після м'яких приголосних та шиплячих вимовляється як [’е], [’у] (*пол'ена*, *зарва'ниц'е*, *пол'ина*, *ме'ж'и*); іменники першої відміни з м'яким приголосним основи мають закінчення [і] замість літературного [а] (*ли'сан'а*, *ли'сан'і*; *йар'шиц'а*, *йар'шиц'і*); зміна [л] на [в] у закритому складі (*мо'гилка*, *мо'гивка*; *б'алка*, *б'авка*); перехід [д'] в [г'] (*под'ір*, *пог'ір*); зміна початкового [с] на [ш] (*ска'ла*, *шка'ла*); втрата початкового голосного [о] (*обо'лон'*, *бо'лон'а*).

На граматичному рівні серед записаних народних назв виявлено хитання категорії роду: *вийамка* – *вийамок* ‘невелике заглиблення на горі, горбі’, *фоса* – *фос* ‘продовгувата канава’, *ви'мойіна* – *вимиу* ‘рів, утворений дією вод’.

8. Специфічною говірковою рисою апелювативних назв є семантичні зрушення в межах однієї лексико-семантичної групи чи між лексико-семантичними групами. Наприклад, номен *гребл'а* передає такі значення: ‘гребля; земляний насип’, ‘високий земляний вал’, ‘продовгувата гора, грунь’, ‘гірський хребет’, ‘міст для переходу або переїзду через річку’, ‘штучне перекриття води’, ‘штучне перекриття води; земляний вал між ставами’, ‘штучний продовгуватий земляний насип’, ‘штучно насипана дорога між ставами’, ‘штучний насип, дорога у кінці ставу’; *баба* ‘невелика приземкувата гора; невисока гора, підвищення’, ‘пагорб’, ‘болото’.

РОЗДІЛ 3

ГЕОГРАФІЧНА АПЕЛЯТИВНА ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ ГІДРООБ'ЄКТІВ ТА ЇХНІХ ЧАСТИН

Поверхневі води Івано-Франківської області – це переважно ріки. Озер мало, переважають штучні озера-ставки. Однак чимало є боліт. Територією області течуть 8 286 річок, переважають річки довжиною до 10 км кожна [31, с. 68]. Досить висока кількість опадів (до 1 400 мм) зумовлює найбільшу в Україні густоту поверхневого стоку [128, с. 16–57].

Майже 2/3 території області зрошують води басейну Дністра і тільки південно-східна окраїна належить до басейну Пруту. У межах території Івано-Франківської області найбільш розвинена сітка правих приток р. Дністер, які формуються в Карпатах. На Покутській височині Правобережжя Дністра має дуже слабо розвинену річкову систему. Ріки тут трапляються зрідка, невеликі, звичайно маловодні. Невелика густота річкової сітки в цій місцевості пов'язана з карстовими явищами. У лівобережній частині, у межах Івано-Франківської області, Дністер збирає води (слаборозвинені системи) з Опільської височини. Залежно від фізико-географічних умов ріки Івано-Франківської області за режимом та іншими ознаками можна поділити на дві групи: карпатські та передкарпатські ріки [132, с. 63–66].

Більшість озер рівнинної частини області заплавної й карстового походження. У долинах малих річок багато рукотворних ставків. Вони використовуються переважно для розведення риби.

Відповідно до основних характеристик боліт вони підрозділяються на три види: верхові, низинні, перехідні. У гірській частині області, яка охоплює Українські Карпати, уздовж гірських хребтів переважають верхові болота, так звані сфагнові жерепняки й рідкостійні сфагнові ялинники; у долинах річок і рівнинній місцевості – низинні (по заплавах великих річок – Дністра, Пруту, Бистриці, Лімниці.) [133, с. 252–257, 260–269]. Перехідних боліт в області є значно менше [132, с. 88].

Густа сітка поверхневих вод Івано-Франківщини, особливо гірської її частини, дозволяє виділити гідрографічні об'єкти, що позначають поверхеві протічні (ріка, потік), стоячі (озеро, став, штучні водойми, болото) та підземні (джерело, криниця) води.

3. 1. **Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань протічних вод**

ЛСГ 'Великий природний водний потік, річка'. Ядром значень 'великий природний водяний потік', 'велика водна артерія' на території Івано-Франківщини є загальноживані географічні назви *p'ika*, дем. *ˈp'ička*, що почергово чи паралельно вживаються в місцевих говірках. В усіх слов'янських мовах він побутує з аналогічними значеннями. Фонетичні й словотвірні варіанти *pe'ka*, *ˈpечка*, *ˈp'ічечка*, *ˈp'ічe"чка*, *ˈp'ічина* є поодиноким явищем досліджуваного регіону. У такому самому значенні лексеми *p'ika*, *ˈp'ička* зафіксовані по всій території України [180, с. 200]. Апелятив *p'ika* в гуцульських говірках, окрім традиційного значення, означає ще й 'місцевість навколо потоку, річки'. Назва виводиться з псл. **rěka* (<**roika*), що пов'язане з чергуванням голосних з *rei-* (*riṇoti*) 'текти, струмувати' < і.-є. **rei-* / **ri-* 'ряд, смуга, дряпина' [213, V, с. 95]. На думку П. Чучки, процес руйнування первинного значення назв *p'ika* 'велика ріка', *ˈp'ička* 'невелика ріка' почався ще в давньоруській мові [161, с. 81]. За його дослідженнями, вищезазначені найменування позначають великі й незначні водні артерії [159, с. 13]. В українській літературній мові *p'ika* – 'водний потік, що живиться із джерела або стоком атмосферних опадів і тече по видовжених зниженнях рельєфу від верхів'я до гирла' [238, VIII, с. 574], *ˈp'ička* 'т. с., що *p'ika*', *ˈp'ічечка* 'зменшено-пестливе до *p'ika* і *ˈp'ička*' [238, VIII, с. 579], в українській діалектній мові, крім зазначених значень, спостерігається семантична відмінність в інших говірках: *ˈp'ічечка* 'джерело, що впадає у ставок' [208, с. 175], *p'ika*, *ˈp'ička* 'русло річки' [44, с. 111], 'повінь' [119, с. 47]. На

слов'янському рівні семантичну відмінність становлять білоруські говірки: *рэчка* 'місцевість, де є низини і озера' [173, с. 170]. У давньоруській мові поряд із назвою *рѣчка* вживалося ще кілька синонімів-дублетів (*потокъ*, *ручѣи*, *струга* тощо) [161, с. 81].

Синонімічною назвою *річки* виступає апелятив (з рухомим наголосом) *пoт'ік*, *пoт'ік*. У с. Світанок Рогатинського р-ну зафіксовано фонетичний варіант *пoтик*. Апелятив *пoтик* < псл. **potokъ* 'струмок, видолинок' < і.-є. **tek-* 'бігти' [213, V, с. 537]. Укр. літ. *пoтик* – 'річка, переважно невелика, струмок із стрімкою течією' [195, с. 903], діал. 'потік; долина потоку' [177, с. 45], 'струмок, джерело' та ін. [208, с. 158–159], *пoт'ік* 'невелика водна артерія, менша, ніж річка' [211, с. 107], 'ріка' та ін. [130, с. 292–293], пор. рос. *поток* 'низьке болотисте місце, яке висихає літом', п. *potok* 'потік, струмок, течія', болг. *поток* 'діл; струмок, річечка', серб. *поток* 'водний потік' [166, с. 221].

Цю ЛСГ репрезентує номен *вода*, що в низці говірок реалізує значення 'річка', 'річка, потік'. Такий самий номен у першому значенні виявлено в одній говірці Закарпатської області [34, с. 75]. Друге значення зазначеного номена засвідчено ще в давніх текстах дослідником І. Чепігою [156, с. 44]. У зах.-под. говірках він побутує із семантикою 'ріка', 'озеро', 'чиста водна поверхня' [130, с. 249], киров. – 'водний потік' [39, с. 80]. Однією говіркою с. Липовиця Рожнятівського р-ну представлена апелятивна словосполука *водна артер'їя* зі значенням 'велика природна водна артерія, річка'.

Для найменування 'невеликої гірської річки, що протікає ущелиною' респонденти назвали такі апелятивні назви: *невелика г'ірська річка*, *пoт'ік*, дем. *пoт'ічок*, *щелин:ий пoт'ік*, *вeрш'ід*, запозичення з іншої тематичної групи лексики: *гад'учка*, *зм'йочка* (зменшено-пестливі суфікси), віддієслівне суфіксальне утворення *т'ікача*.

ЛСГ 'Невелика, менша, ніж річка, водна артерія'. Її репрезентують семантичні мікрополя: 1) 'невеликий природний водний потік', 2) 'висохлий потік; потік, який зникає'.

На території досліджуваного регіону семантику 'невелика водна артерія', 'невеликий водний потік' частіше виявляє назва ¹пот'ік, по'т'ік та його демінутив ¹пот'ічок, по'т'ічок з різним наголошуванням. Загальні назви ¹поточина із суфіксальним формантом **-ин-а**, демінутив ¹поточинка розвивають різну семантику: 1) 'невелика водна артерія, менша, ніж річка', 2) 'потік', 3) 'малий потік; потічок'. Назва ¹поточина ще позначає 'струмок; видолинок' [213, V, с. 537], 'потічок' [209, с. 156], 'потік; долина потоку; малий потік' [177, с. 45]. Варіант ¹поточ'іна 'т. с., що ¹поточина у 1 знач.' відбиває особливості говірки с. Снідавка Косівського р-ну. Одиначний апелятив ¹поточище 'потік', 'великий потік' оформлений за допомогою аугментативного суфікса **-ишч-е**, пор. *поточище, поточисько* 'старе русло потоку' [13, с. 103]. Номен ¹жолоб у значенні 'потік' зафіксований у говірці с. Гута Богородчанського р-ну, ¹чуркало 'потік', 'джерело' – у говірці смт Кути Косівського р-ну, пор. *чуркало* 'джерело' [168, I, с. 102], 'дерев'яний жоліб, по якому стікає джерельна вода' [209, с. 214], 'жолобок чи дошка, по якій вода витікає з джерела' [117, с. 536].

Для аналізованого семантичного мікрополя характерні назви, що вказують на різні ознаки гідрооб'єктів. Семантику 'невеликий природний водний потік' описують номени ¹води, стру'мок, стру'мочок, руч'ай, руч'яї, руч'ей, руч'яїок, ка'навка. З-посеред цих назв демінутивні утворення закріплюють ознаку меншого розміру гідрооб'єкта. На невеликий розмір указують також поодинокі загальні назви ¹мал'іч, малу'ватий, малишу'ватий у значенні 'малий потік', пор. ¹маліч 'дрібнота, все маленьке, дрібне' [232, II, с. 401].

Семантику 'невеликий потік води; струмок' передають полісемантичні загальні назви: ¹пот'ік, по'т'ік, дем. по'т'ічок, пот'ічок, пут'ічок, стру'мок, кри'ничка, вар. кер'ничка, кри^еничка, р'іу'чак, р'іче'чка та ¹фоса, рос'т'ік, рош'т'ік, ц'ур'кач, ¹чуркало (чотири останні віддієслівного походження). Апелятив ¹пот'ік у Тисменицькому р-ні ще має значення 'струмок, видолинок', а назва стру'мок у Косівському р-ні – 'невеликий потік у

кам'яних грудях'. Регіоналізм *соч'івка* із семантикою 'маленький струмочок' відзначили в говірках Коломийського р-ну, утворений від дієслівної основи *соч-ити* 'падати, текти дрібними краплями, тонким струменем' + суфікс -'івк-а [195, с. 1164].

Серед складних назв – атрибутивні словосполучення *'пот'ік* (*ве'ликий, ма'лий*), *ма'ла по'точина, ма'ла р'ічка, ма'ла р'іка, гли'бока по'точина*, у яких означення *великий, малий, глибокий* указують на розмір і глибину потоку.

Ознаку 'глибокий' відтворює також лексема *дунай* 'глибокий потік' у говірках Снятинського р-ну, демінутив *дунайець* передає значення 'потічок' у говірці Коломийського р-ну. Існують різні точки зору щодо її етимології. Є припущення, що корінь *dun(a)-* має доіндоевропейське походження [30, с. 23], див. також [213, II, с. 145]. Апелятив *дунай* має широкий набір значень в українському діалектному і слов'янському мовленні: 'широка ріка' [222, I, с. 238], 'широка ріка; розлита ріка' [182, с. 22], 'калюжа' [30, с. 23], п. *dunaj* 'глибока ріка з високими берегами, велика вода, болото, став', слц. *dunajiček* 'потічок', рос. *дунай* 'струмок' [213, II, с. 145]. Сюди зараховуємо вузьколокальні діалектні найменування *зв'ір, із'в'ір* 'великий потік', 'потік', *зв'іринець, зворинець* 'потік, що тече у зворі – глибокій долині, яру', *вер'шад', вер'ш'ім'* 'потік, що тече у яру'.

Сема 'вузький потік' представлена такими номенами: *про'йом* < псл. **pro-jьmь* 'проймати', 'пройняти' (пор. інші значення: 'затока' [50, с. 26], 'вузький протік' [162, с. 163]), *'пот'ік, т'існий, тон'кий, тон'кий 'пот'ік, вуз'кий 'пот'ік, вуз'кий по'т'ік, пот'ічок, вуз'кий пот'ічок, вуз'кий пот'ічок, ма'лий 'пот'ік, 'зелений 'пот'ік* (дієприкметник **зелений* *'вузький, стиснутий, здавлений берегами', що генетично пов'язаний з і.-с. **gel-* 'стискати, здавлювати, м'яти' [67, с. 64]). Аналогічне значення передають назви *'шане"ц, 'шанець, ша'нець* (див. ЛСГ 'Продовгувата канава') та метафора *ло'т'ік* у с. Зелена Надвірнянського р-ну.

Особливої уваги заслуговує номен *пере'в'ід* з різною семантикою: 'потічок', 'пересохле русло потоку', 'канал між річками', 'рукав річки',

‘канал, яким іде вода з річки до млина’, утворений від дієслова *переводити*. У говірках Коломийського р-ну зафіксовано загальну назву *вес'н'ак*, вар. *вис'н'ак* ‘потік, який наповнюється дощовою чи талою водою тільки навесні; потік, що розливається навесні’, пор. *весняк* (розм. *вісник*, *вісьник*) [213, I, с. 363].

У с. Петрилів Тлумацького р-ну виявлено лексему *бик* у значенні ‘потік, що тече вузькою ущелиною між високими берегами’, пор. *бик* ‘вузький обривистий мис між двома вершками яру’ [219, с. 106–107].

Народні назви *ла'мець*, *свир'ливець*, *лупе'н'ак*, вар. *лупйе'н'ек*, *лупи'н'ак* реалізують значення ‘потік, що шукає, проламає собі дорогу’. Три останні назви утворені за допомогою суфіксів *-н'ак-* (розм. *-н'ек-*) від дієслівної основи *луп-ати* ‘відбивати частини від цілого; колупати; розбивати, ламати’ [213, III, с. 307]. Апелятив *ламець* є, як стверджує С. Вербич, суфіксальним утворенням на *-ець'* (< *-ьсь*) від праслов'янської діалектної дієслівної основи **lem-iti* ‘ламати’ [197, с. 88], див. також [67, с. 122]. Одиначна назва *свир'ливець* утворена за допомогою суфікса *-ець'* від прикметника *сверливий* ‘т. с., що свердловий – такий, що стосується свердла’ (зі спрощенням у групі приголосних *-рдл-* у *-рл-*).

У с. Пробійнівка Верховинського р-ну записано номен *за'в'ізлий* ‘потік, що підмиває береги і утворює зсуви’, утворений від дієприкметника *за'везлий* ‘який має зсув ґрунту, каміння’, гуц. *завіз* ‘зсув ґрунту, каміння на дорогу’ [209, с. 73].

Семантичне мікрополе **‘висохлий потік; потік, який зникає’** репрезентують спільнокореневі лексеми *су'хий* 1) ‘висохлий потік’, 2) ‘маловодний потік, особливо влітку’, демінутив *су'хон'кий* ‘пересохлий потік влітку’, словосполучення *су'хий л'пот'ік*, *су'ха во'да*, *су'ха по'точина*, *бе''зводний л'пот'ік*, *бе''зводний по'т'ік* ‘т. с., що *сухий* у 1 знач.’, субстантивована назва *бе''зводний* ‘т. с.

Виділимо ще номен *погиб'л'ак*, вар. *погиб'л'ук* зі значенням ‘потік, який місцями зникає між камінням’ записаний у с. Микуличин Яремчанської м/р.

Назва утворена за допомогою суфікса *-'ак-* (*-'ук-*) від дієприкметника *погиблий* ‘який зникає’, *погибнути* ‘переставати існувати; зникати’ [195, с. 817].

Атрибутивним словосполученням *багніста улоговина* позначають ‘місце, де потік переходить у bagno’ жителі с. Бережниця Верховинського р-ну.

У наступних лексико-семантичних групах аналізуємо народні географічні назви частин водного потоку, що утворюють напівпериферію.

ЛСГ **‘Початок ріки, гирло, русло’**. Цю ЛСГ розподілено на семантичні мікрополя: 1) ‘початок річки’, 2) ‘гирло річки’, 3) ‘русло річки’.

Семантичне мікрополе **‘початок річки’** формують лексеми *по^чаток*, *по^ч'аток*, *поч'і^ток*, *по^ч'еток*, *по^читок*, *почи^ток*, *по^чи^ток*, калька з російської мови *на^чало* із семантикою ‘початок річки’, ‘місце, де починається ріка’, пор. укр. літ. *по^чаток* ‘вихідний пункт протяжності предмета, площини тощо, а також те, що прилягає до того пункту’ [238, VII, с. 465], діал., наприклад, *на^чаток*, *по^чаток* ‘місце, де починається ріка’ [162, с. 79, 100], *по^чаток*, *по^чаточок* ‘витік річки’ [130, с. 293], *по^чаток* ‘місце, звідки витікає вода’ [211, с. 107].

Апелятиви *^вит'ік*, *^виток*, *^витока* ‘місце, звідки витікає річка’ утворені від дієслова *витікати*. Аналогічні назви функціонують на Волині *^витік*, *^витока* [211, с. 27], Рівненщині, Західному Поділлі *^виток*, *^витік* [162, с. 21; 130, с. 247], Кіровоградщині, Чернігово-Сумському Поліссі *^витока* [208, с. 46; 246, с. 49]. Цілком логічне вживання назви *джерел^ло* та його варіантів *джири^ло*, *джи^ри^ло*, *же^ре^л^це* на позначення ‘місця витоку річки’ (< псл. **žerdlo* ‘горло’, ‘отвір’ [213, II, с. 50]). Подібну семантику зафіксовано в інших регіонах України [162, с. 40; 130, с. 258; 211, с. 43–44].

Семантичний ряд продовжує народна назва *но^ра* з аналогічним значенням у низці говірок, що виводиться з псл. **nora* < **noriti* ‘занурювати’ [213, IV, с. 111]. Вона зафіксована в інших джерелах [162, с. 81; 211, с. 87], у зах.-под. говірках передає 6 значень [130, с. 282].

Номен *головиц'а* (перен.) вживається в гірській частині області із семантикою 'початок річки', 'витік потоку', що < псл. **golva* 'вершина, витік ріки', пор. *головиця* 'джерело; теплиця' [177, с. 38], 'теплиця, нора' [168, V, с. 238], 'джерельний витік, початок ріки' [104, с. 166], 'природне джерело; верхів'я річки' [209, с. 47].

На території Івано-Франківщини, зокрема гуцульських говірок, задекларовано ще лексеми *ве^нршина*, *гирло* зі значенням 'початок річки' та *верш'ит* 'початок великої річки', 'мала річка, потічок, який тече з гір і впадає у велику річку' (див. ЛСГ 'Яр').

Інші гідрографічні назви реалізують значення, які вказують на місце витоку потоку: *джерел'ний пот'ік* 'потік, який бере свій початок із джерела', 'потік, що живиться із джерела', *рудо'вец* 'потік, що бере початок з іржавого болота, заболоченої низовини', *став'ний* 'потік, який витікає зі ставу', *кадуб*, *кадлуб*, *кад'іб*, *кад'івб* 'потік, який витікає з кадуба', *но'рец'кий* 'який витікає з нори – джерела', *озерний*, вар. *оз'ірний*, *озе'рестий*, *одзе'рестий* 'потік, який витікає з озера', *опар'ний* 'потік, який витікає з кринички', прикметник *опарний* 'криничний' < *опарь* 'криниця' [208, с. 135] + суфікс *-н-*.

Назва *гирло* в місцевих говірках використовується на позначення 'гирла річки' на всій території. Вона сягає псл. **gьrdlo* 'горло' [254, Вып. 7, с. 204]. Такої ж думки дотримується Й. Дзендзелівський (**gьrdlo* > д.-р. *гьрло*), у цьому самому значенні побутує майже на всій території України [47, с. 125]. Деякі дослідники вважають, що *гирло* – східнороманське запозичення; пор. рум. *gîrlă* 'гирло; рукав річки; річка', молд. *гырлэ* 'т. с.', походять, очевидно, від болг. *гьрло* 'горло' [213, I, с. 509]. Пор. укр. літ. *гирло* 1) 'місце, де річка впадає в іншу річку; кінець нижньої течії', 2) 'вузька протока, що з'єднує річки' [238, II, с. 62], див. діал. *гирло* [246, с. 57; 208, с. 56; 211, с. 33; 162, с. 28; 130, с. 252].

Фонетичною варіативністю відзначимо абсолютний синонім номена *гирло* номен *ус'т'а*, фонетичні варіанти *ус'т'е*, *уст'іе*, *вус'т'а*, *вус'т'е* (із

протетичним [в]), а також словосполучення *'ус'т'а р'і'ки* та назви *уст'ер'іки*, *уст'ер'іки*, утворені способом основоскладання. Апелятив *'устя* < псл. **ustyje* ‘гирло ріки, потоку’ [166, с. 308]. Вищезазначені апелятиви спостерігаються в інших говірках України: зах.-под. *'устя*, *'вустя* [130, с. 252, 309], рівн., вол., киров., бук. *'устя* [162, с. 128; 211, с. 139; 208, с. 198; 90, с. 152], поліс. *'вустя*, *'устьє*, *'устє*, *'устце*, *'усця* ‘устя’ [158, с. 182].

У низці говірок семантику ‘гирло річки’ передають також апелятиви *верх*, суфіксальні похідні *ве"р'шок*, *ве"р'х'їйа*, віддієслівні народні назви *упа'д'ін':а*, *при'тока*, мотивовані дієсловами *падати*, *текти*. Назва *зук* засвідчена в с. Яворів Косівського р-ну.

Семантичне мікрополе **‘русло річки’** репрезентує загальнолітературний термін *'русло*, що вживається на всій території Івано-Франківщини, в окремих говірках *'русло* має ще значення ‘рукав річки, відгалуження’. Дослідник П. Черних виводить його з псл. **rus-* + суфікс *-l-(o)* < і.-є. **rou-s*, похідне від кореня **reu-*, **rou-* ‘розрізувати’, ‘розкопувати’, ‘рити’ [247, II, с. 128]. В “Етимологічному словнику української мови” слово *'русло* споріднене з лит. *ruseti* ‘текти’ [213, V, с. 148]. На території інших регіонів воно вживається ще з такою семантикою: ‘колишне русло річки’, ‘протічний рукав річки’ [119, с. 36, 44], ‘заглиблення в річці, по якому тече вода (річка)’ [162, с. 114], ‘велика водна артерія’ та ін. [211, с. 122], ‘рукав річки’ [130, с. 301], пор. також ч. *ruslo* ‘русло річки’ [105, с. 61], рос. ‘ложе річки’ [129, с. 147].

Номен *'р'ічище* зі значенням ‘русло річки’ побутує у різних говорах регіону, утворений за допомогою суфікса *-ищч-е*. У літературній мові він позначає ‘найнижчу ділянку дна річкової долини, по якій тече або текла вода’ [238, VIII, с. 578]. Аналогічне значення передає на діалектному просторі України [232, IV, с. 25; 208, с. 174; 246, с. 195]; інше тлумачення в зах.-под., вол. говірках [130, с. 299; 211, с. 118].

Із семантикою ‘русло річки’ зареєстровано лексему *ко'рито* у кількох населених рунках області, що < псл. **koryto* [166, с. 127] (пор. рівн. *ко'рито*

‘джерело, з якого вода стікає жолобком’ [162, с. 63], закарп. ‘русло річки’ [34, с. 77]) і лексему *р'і́ка* в с. Розтоки Косівського р-ну (перенесення назви цілого об'єкта на його частину).

Народну назву *пе́рерва* в значенні ‘нове русло, утворене проривом води з водойми; заплава’ виявлено в с. Старуня Богородчанського р-ну. Апелятив *пе́рерва* ще має значення ‘прорив у греблі; нове русло, утворене проривом води з водойми; розмите місце на дорозі; прорвана загата’ [166, с. 206].

Семантику ‘старе русло річки’ в діалектному мовленні Івано-Франківщини репрезентують уже відомі номени *р'і́чишче*, *ста́ре р'і́чишче*, *старо́р'і́чишче*, *русло*, *ста́ре русло*, *ста́ра р'і́чка*. Її формують ще тельмографічні апелятиви *рудка*, *рутка*, *руд^мка* та *оха́ба* ‘т. с.’, ‘озеро на місці старого русла річки’.

Поодинокі лексичні одиниці *старови́на*, *ста́риця* в такому самому значенні сформувалися на базі прикметника *старий*. Ідентична семантика фіксується в літературній мові [238, IX, с. 657] і джерелах інших дослідників: *ста́риця* [108, с. 250; 130, с. 299], *ста́риця* [211, с. 129], інші значення цього номена див. [145, с. 190; 143, с. 146], пор. блр. діал. *ста́рыца* ‘старе річище річки, водний рукав’ [253, с. 180], рос. *ста́рица* ‘старе русло річки, яке тече по новому руслу’ [221, с. 679].

Суфіксальний дериват на *-і́вк-а* *мли́н'і́вка* ‘старе русло річки’ зафіксовано в одній говірці Рожнятівського р-ну, диничний номен *оста́л* ‘старе русло річки із залишками води’ – у говірці Снятинського р-ну, пор. *оста́ль* ‘залишена після розливу вода’ [11, с. 98].

На досліджуваній території зареєстровано лексему *си́г'іт* із семантикою ‘старе, колишнє русло річки’ у гуц. і наддністр. говірках, пор. *си́гут* ‘частина русла річки, що при засуві не заливається водою; старе русло річки’ [44, с. 135], а також угор. *sziget* ‘острів’ [242, с. 650].

Значення ‘сухе русло річки’ описують апелятиви, в основі яких прикметник *сухий*. Продуктивністю відзначаються двослівні номени *су́ха*

р'ічка, су^ха р'і^ка, ^висохла р'і^ка, су^хий по^т'ік, су^хе ^лрусло та суфіксальний дериват із формантом **-иц-'а** *су^шиц'а*. Однією говіркою представлена народна назва *кам'я^ниц'а* 'сухе русло річки', утворена не від слова *кам'яний*, а має значення *засохле, тверде*.

За релевантною ознакою 'тимчасового наповнення водою' на позначення 'сухого русла річки' в с. Розтоки Косівського р-ну зафіксовано номен *м'ілина*. Таку саму ознаку передає номен *ку^бан'а* із семантикою 'сухе річище з ямами, наповненими водою' в с. Видинів Снятинського р-ну. Апелятив *ку^баня* – фон. вар. від *ков^баня* 'глибока яма, заповнена водою; яма в річці' [108, с. 231], зах.-пол. *кубаня* 'яма з водою, у якій перуть білизну' та ін. [193, I, с. 260].

ЛСГ 'Поворот річки'. Загальні назви на позначення '**повороту річки, крутої зміни напрямку річки**' репрезентують яскравий діалектний матеріал, що відзначається фонетичною та словотвірною варіативністю апелятивів. До найуживаніших належить лексема *пово^рот* 'поворот русла річки', утворена від дієслова *повертати*, пор. укр. *пово^рот* 'місце, де щонебудь (дорога, вулиця і т. ін.) повертають, відхиляються вбік' [213, VI, с. 691], укр. діал. 'згин річки' [246, с. 130], 'крута зміна напрямку річки' [119, с. 35], 'поворот річки' [211, с. 103], 'поворот русла річки', 'звивина у руслі річки' [130, с. 290]. Апелятив *заво^рот* 'поворот русла річки' має спільний корінь із дієсловом *завертати*, 'т. с.' у зах.-под. говірках [130, с. 261].

Для аналізованої ЛСГ характерним є творення географічних апелятивів на основі метафоричних процесів, що ґрунтується на переосмисленні назв за подібністю форми, розміру тощо.

Апелятив *ко^л'іно* 1) 'поворот русла річки', 2) 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' – запозичення з медичної термінології, основа якого сягає псл. **kolěno* 'коліно, кривизна, згин' [213, II, с. 513]. Н. Бойко пов'язує його з географічним терміном *ко^ліно* 'гострий, крутий вигин ріки, лука' [12, с. 23]. Пор. укр. літ. *ко^л'іно* 'поворот, загин (річки, дороги та ін.) та ін.' [238, IV, с. 224], укр. діал. *ко^л'іна* 'згин (річки й т. ін.)' [232, II, с. 269; 246, с. 102],

‘крута зміна напрямку річки’ [119, с. 35], *кол'іно* ‘поворот річки’, ‘частина водоймища, яка вдається в сушу’ [211, с. 64], ‘звивина у руслі річки’ [130, с. 268], ‘поворот русла річки; звивини у руслі річки’ [162, с. 61]. Ця лексема поширена на східнослов'янському просторі: рос. *колєно* ‘місце повороту річки, дороги, улоговини’ [129, с. 92], блр. *калена* ‘крутий поворот річки, дороги’ [173, с. 85], частково – на західнослов'янському й південнослов'янському просторі: п. *kolano* [186, с. 193], ч. і слц. *koleno*, болг. *коляно* [213, II, с. 512–513].

Народні географічні назви *петл'а*, фонетичний варіант *пe"тл'а*, *кол'цо* репрезентована на досліджуваній території значенням ‘поворот русла річки’. Подібні назви зафіксовано в зах.-пол. [167, с. 221], зах.-под. [130, с. 268, 287] та кіров. говірках [208, с. 84]. Номен *зм'ійка* ‘поворот річки; крута зміна напрямку річки’, дем. від *змія* (зоологічна термінологія), пор. рівн. [162, с. 53].

Метафоричний ряд продовжують номени *кл'учик* ‘т. с., що *кол'іно* у 2 знач.’, дем. від *кл'уч*, і *дуга* зі значенням ‘поворот річки напівкруглої форми’.

Семантичне поле представлене народними назвами з коренем *крут-/круч-*. Лексема *круча* передає значення ‘поворот русла річки’, ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’, похідне від прикметника *крутий*. Аналогічна лексема зафіксована на Волині з різною семантикою [211, с. 70]. Зах.-под. говірки репрезентовані дванадцятьма значеннями цієї лексеми, три з яких стосуються гідрооб'єктів, інші – позитивного й негативного рельєфу [130, с. 271]. Номен *крута* із семантикою ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’ вживається в Рожнятівському р-ні, утворений морфологічно-синтаксичним способом.

Географічні назви *закрут*, *закрутиена* – кодеривати з нульсуфіксом і суфіксом *-иена* від дієслова *закрутити*. Апелятив *закрут* передає значення ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’, ‘поворот русла річки’. Пор. літ. *закрут* ‘крутий поворот’, ‘дугоподібний вигин’, ‘крива звивиста лінія’,

‘загнута частина чого-небудь’ [238, III, с. 170], у діалектній мові позначає різну семантику [46, с. 134; 246, с. 80; 119, с. 35, 41; 211, с. 51; 130, с. 261], пор. також ч. *zakrut* [105, с. 88]. Лексему *за¹крути^ена* із семантикою ‘поворот русла річки’ виявлено у смт Більшівці Галицького р-ну та с. Підмихайля Калуського р-ну. Ця лексема зафіксована в зах.-под. говірках зі значеннями: ‘глибока яма в річці’, ‘вир у річці’ та ін. [130, с. 261].

Віддієслівний апелятив *скрут* утворений способом усічення від дієслова *скрутити*. Він побутує в говірках Верховинського й Рожнятівського р-нів зі значенням ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’, пор. літ. *скрут* ‘поворот’, ‘петля, кільце, виток’ [238, IX, с. 326], діал. ‘крута гора, горб, підвищення’ [130, с. 303].

На досліджуваній території значення ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’ репрезентує також народоназва *кри¹вул’а*, утворена від прикметника *кривий*, пор. вол. *кри¹вуля* ‘поворот річки, дороги’ [211, с. 67]. У с. Стецева Снятинського р-ну зафіксовано віддієслівний апелятив *викру¹таси* (*в’ікру¹таси*) зі значенням ‘річка (потік, дорога) з кількома поворотами’.

Прозору етимологію мають апелятиви *згин*, *за¹гин*, *’вигин*, *за¹гиб*, *за¹вивина*. Лексема *згин* (< *згинати*) передає значення ‘поворот русла річки’, ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’, пор. укр. *згин* ‘місце згинання’ [238, III, с. 522], діал. *згин* ‘поворот річки’ [211, с. 56], ‘поворот русла річки; звивини у руслі річки’ [162, с. 52]. Апелятив *за¹гин* (< *загинати*) ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’, пор. укр. *за¹гин* ‘скривлення, відхилення, заворот’ [238, III, с. 76]. Аналогічний апелятив зафіксовано на території Рівненщини [162, с. 47]. Лексема *’вигин* (< *вигинати*) ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’, пор. укр. *’вигин* ‘вигнуте місце, округла лінія згину, повороту’ [238, I, с. 372], вол. ‘поворот річки’, ‘крута зміна напрямку річки’ [211, с. 23], рівн. ‘поворот русла річки; звивини у руслі річки’ [162, с. 19], пор. ще блр. *выгін* ‘круговий вигин річки, коліно’, ‘заглибина, низина’ [173, с. 40]. Народна назва *за¹гиб* записана із семантикою ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’. Співзвучна назва існує в інших місцевостях України:

пор. *згиб* [218, с. 82], *загиб* [211, с. 50], *загиб* [162, с. 47], пор. ще рос. *сгиб* [210, III, с. 163]. Лексема *завивина* ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’ спільнокоренева з словом *звивина* ‘дугоподібний заворот, вигин; звив’ [238, III, с. 471], пор. рівн. *завивина* [162, с. 47].

Одиничний апелятив *заломиста* ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’ утворений способом субстантивзації прикметника *заломистий*. Географічна назва *злом* ‘т. с.’ – нульсуфіксальний дериват від дієслова *зламати*, зареєстрована у бойківських говірках, пор. *злом*, *злѠм*, ‘поворот русла річки; звивини в руслі річки’ [162, с. 53].

Географічну реалію ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’ в говірках Івано-Франківщини передають словосполучення *зм’іна* *русла* та *крута* *р’ічка*, утворені за такими моделями: імен. + імен., прикм. + імен.

ЛСГ ‘Розгалуження русла річки; злиття річок, потоків’. Аналізовану ЛСГ утворюють два семантичні мікрополя: 1) ‘розгалуження русла річки’, 2) ‘місце злиття річок, потоків’.

Семантичне мікрополе ‘розгалуження русла річки’ багате на запозичення назв з інших термінологічних галузей. Так, апелятив *вила* передає значення ‘розгалужене русло річки’, *вили* ‘розвилка потоків; розгалуження’, ‘місцевість, у якій сходяться два й більше потоків’ та префіксально-суфіксальні деривати *розвилка*, *розв’ілка*, *розвилок*, запозичені з с/г термінології. Апелятив *вила* < псл. **vidla* ‘розвилок доріг, річок’ [219, с. 122], псл. *vidly* ‘що-небудь роздвоєне, зігнуте, звите’ [166, с. 310], ‘кут, мис, утворений при злитті двох рік’ [137, с. 142]. Подібні назви записані іншими дослідниками: *вила*, *вилка* [211, с. 24], *вила*, *віла*, *віли*, *розвилок*, *вілі* [162, с. 19, 23, 110], *вила* [130, с. 246].

З термінології назв одягу перенесені народні назви-метафори *рукаў* ‘розгалуження русла річки’, ‘рукав річки, відгалуження’, *рукави*, *рукавник* із значенням ‘розгалуження русла річки’. Назва *рукаў* є спільнослов’янською і побутує в більшості слов’янських мов [50, с. 17], тому активно використовується в діалектному мовленні досліджених регіонів України:

рукав ‘затока, відгалуження річки, рукава річки’ [50, с. 14], ‘рукав річки’ та ін. [130, с. 301], ‘вир у річці’ та ін. [211, с. 122], *рукави* ‘невеликі водні артерії, які вливаються в річку’ [162, с. 113]. З такої самої термінології запозичена назва *шта́ни* із семантикою ‘рукав річки, відгалуження’, ‘розгалуження русла річки’ < псл. **šьtany* [213, VI, с. 472], пор. діал. ‘т. с.’, ‘місце злиття двох річок’ [246, с. 238], ‘рукав річки’ [130, с. 313], *шта́ни* ‘місце, де розгалужується річка’, *шта́ни* ‘місце, де сходяться дві річки’ [162, с. 131], пор. блр. *штаны* ‘рельєф місцевості, який нагадує штани, клин’ [173, с. 129].

Із зоологічних найменувань, що перенесені на назву частини гідрооб’єкта, виділимо такі одиничні лексеми: *в’ідроги* ‘розгалуження русла річки’, *рогач* ‘місце, де роздвоюються або розходяться потоки’ (< *роги* < *ріг*), *ратиц’і* ‘розгалуження річки, потоку’. Апелятив *в’ідроги* ‘т. с.’ у зах-под. говірках [130, с. 248].

Продуктивністю вживання, семантичною різноманітністю, фонетичною та словотвірною варіативністю відзначимо номени, мотивовані дієсловом *текти*. Апелятив *при́тока*, *при^eтока* вживається із семантикою ‘рукав річки’. Із розвідок Й. Дзендзелівського випливає, що зазначений апелятив задекларований по всій території України, оскільки його внутрішня форма чітко відбиває зміст поняття *при-ток-а* [49, с. 299]. В укр. літ. мові *притока* ‘річка, що впадає в більшу річку’ [238, VIII, с. 65], пор. в інших говорах [130, с. 294; 211, с. 109; 162, с. 102]. Народні географічні назви *роз’тока*, *рос’тока*, *рас’тока*, *роз’ток*, *роз’т’ік* передають значення ‘розгалуження русла річки’. Номен *рос’тока* в с. Зелена Надвірнянського р-ну ще функціонує в значенні ‘відгалуження від основного русла; місце, де зливаються ріки; розтік’. З іншим семантичним навантаженням у місцевій лексиці побутують назви *роз’тока* ‘місце розгалуження потоків’, *роз’токи* (мн.) ‘місце роздвоєння русла річки’, ‘місце, де розходяться потоки; вододіл’, ‘потоки, розділені хребтом’, ‘роздвоєний потік’, *рос’токи* (мн.) ‘притока, відгалуження від русла річки’, *роз’т’ік* ‘місце, де потік ділиться на два рукави’. Апелятив

розтік, розтока (< псл. **orztoka*) – ‘місце роздвоєння основного русла річки; водяний потік, що відокремився від основного русла; місце розгалуження або перетину доріг, вулиць; роздоріжжя, перехрестя’ [195, с. 1077], ‘місце розгалуження русла річки’ [44, с. 133], *рос’тока* ‘місце, де потік ділиться на два рукави; заросле місце, з якого бере початок декілька потоків’ [222, II, с. 193], ‘місце розгалуження річки’ [162, с. 112], ‘розгалуження русла річки’, ‘невеликий рукав річки’ [208, с. 178], *роз’тока* ‘місце, де розходяться дві річки’ [211, с. 120].

Назви *розга’луژه’н’а* ‘місце розгалуження річки, потоку’, *в’ідга’луژه’н’а* ‘рукав річки’, ‘розгалуження русла річки’ виражають прозору семантику. З останнім значенням зареєстровано нульсуфіксальне утворення *шир* від прикметника *широкий* у с. Замагора Верховинського р-ну.

Інше народне найменування *бох’матий* ‘розгалужений потік’ утворене способом субстантивації прикметника *бах’матий* ‘дуже широкий’ [195, с. 39], засвідчене в с. Манява Богородчанського р-ну.

Часто на позначення ‘розгалуження річки, потоку’ вживається лексична одиниця *роз’лив*, рідко *роз’лиў* – ‘розгалуження русла річки’, в основі якої дієслово *розливати-ся*. Антонімічна назва *злиў* позначає ‘рукав річки’ в говірці с. Тязів Тисменицького р-ну.

Різні відтінки семантики реалізують народні апелятиви, мотивовані дієслівною основою *сік-* (*січ-*). Назви *’розс’іш*, *’розс’іч*, *’роз’с’ічец’*, *ма’ла’розс’іш* функціонують зі значенням ‘розгалуження річки, потоку’, останній з яких указує на розмір гідрооб’єкта. Не формує суцільного ареалу, а фіксується окремими вкрапленнями лексема *’рос’іш* з різною семантикою: ‘розгалуження річки, потоку’, ‘місце, де зливаються чи розходяться два потоки’, ‘розгалуження потоку’, а поодинокі назва *роз’соче* – ‘місце, де розсікаються водостоки’, пор. *розсікати* ‘переділяти на частини’ [195, с. 1074]. Деякі із цих апелятивів мають ще такі значення в інших джерелах: *’рос’іч* ‘вили, розгалуження’ [175, с. 313], *розсіш*, *росіш* ‘розгалуження, місце злиття двох річок’ [74, с. 177].

Семантичне мікрополе **‘місце злиття річок, потоків’** перебуває в антонімічному відношенні до попереднього мікрополя. Лексеми, що становлять його основу – віддієслівні утворення. Серед них: *впад*, *с’т’ік*, *злив* – нульсуфіксальні похідні від дієслів *впадати*, *стікати-ся*, *зливати-ся*; суфіксальні деривати від останнього дієслова *зли’т’а*, *зли’к’е*, *зливка*, *сливка* зі значенням ‘місце злиття річок чи потоків’. У с. Гринява Верховинського р-ну народна назва *зливка*, вар. *сливка* має зачення ‘злиття двох потоків’ < псл. **slivъ* ‘спадання води’, пор. укр., п. *злив*, *злит’тя* ‘місце злиття двох річок’, *злив*, *злів* ‘місце, де сходяться дві ріки’, блр. діал. *зліў* ‘місце, де одна річка впадає в другу’ [67, с. 154].

Лексичні одиниці *вила*, *при’тока*, *шта’ни* позначають ‘місце злиття двох річок’, *роз’токи* ‘місцевість, де зливаються декілька потоків’ (див. вище).

Префіксальним способом утворений відіменниковий апелятив *перехрест*, що позначає ‘місце на річці, де до неї зливаються два потоки’, ‘місце, де сходяться дві річки’ у низці говірок, пор. *перехрест* ‘місце на річці, де до неї з двох боків сходяться потоки’ [171, с. 39].

Незначною частотністю відзначимо назви *при’тока*, *при^е’тока*, *р’іў’чак*, *руча’йок*, *пот’ік*, *по’т’ік*, *пот’ічок*, *г’ілка*, *гол’ака*, *в’ітка* на позначення ‘притоки, меншої річки, що впадає в більшу’. Суфікси **-ак-**, **-ок-** указують на розмір притоки. Апелятив *гол’ака* < *г’ілка* < псл. **golvъ* [213, I, с. 513–514] – синонім до *в’ітка* ‘відгалуження дерева, куща або трав’янистої рослини; гілки’ [238, I, с. 687]. У с. Устя Снятинського р-ну номен *ус’т’а* (*ус’т’е*) реалізує значення ‘місце впадання потоку в річку’.

Семантику ‘вузька протока, яка з’єднує річки між собою’ репрезентують віддієслівні найменування: *про’тока*, *при^е’тока*, *про’х’ід*, *про’ход* (зах.-под. *про’хід*, *про’ход* ‘т. с.’ [130, с. 296]); відіменникові: *ка’нал*, *р’іў*.

Для вираження семи ‘глухий непротічний рукав річки, затоки’ на досліджуваній території задекларовано такі лексеми: *зас’т’ій*, *за’с’т’ійло*

(< *застояний*), *залив* (< *заливати*), *заплава* (< *запливати*). Серед інших назв – іменникові апелятиви: *прор'ічок*, *завой*, *в'ірок*, *коса*, *кемна*. Назва *бан'ка* ‘т. с.’ записана у трьох населених пунктах, < псл. **banьka* < **ban'a* [254, Вып. 1, с. 153], пор. рівн. [162, с. 4].

Значення ‘частина річки, водойми, що вривається в суходіл’ рівномірно на всій території Івано-Франківщини відтворює географічна назва *затока*. В говірці с. Побережжя Тисменицького р-ну записано апелятив *передгубіе* ‘місцевість перед губою – затокою, яка глибоко вдається в суходіл’, пор. *губа* ‘поширена назва заток, які глибоко вдаються в суходіл’ [195, с. 200].

ЛСГ ‘Течія, водний потік’. Характеристику номенів цієї ЛСГ здійснено в семантичних мікрополях: 1) ‘водний потік’, 2) ‘стояча вода біля берега’, 3) ‘швидка течія’, 4) ‘хвилі на річці’.

Семантику ‘**водний потік**’ на всьому досліджуваному ареалі передає номен *теч'і́я*, *теч'і́я*, *теч'і́я* (з різним наголосом) < псл. **tekti* ‘текти’ [213, V, с. 537] та *плав* (віддієслівне утворення, ‘т. с., що *потік*’ [238, VI, с. 554]).

‘Воду, що тече по поверхні землі’ мешканці регіону називають *плесо*, *води*, *поверхнев'і води*, *поверхнева вода*, *пот'ік*.

Семантика ‘чиста водна поверхня’ відбита в народоназвах *чиста вода* й *плесо*, назви *чисто́та*, *чисте́зна*, *чист'ак* мотивовані прикметником *чистий* (інша семантика останньої назви в літ. мові [238, XI, с. 337]). Аналогічні назви побутують на Хмельниччині [130, с. 310–311], Чернігівщині і Сумщині [246, с. 235], Кіровоградщині [208, с. 99]. Таке саме тлумачення номенів *вікно*, *дзеркало*, *зеркало*, *йак зеркало*, *йак дзеркало*, *йак л'устро*, вжитих у перен. значенні, та номенів *вода*, *глад*, *р'ічище*. Деякі з них уживаються в зах.-под., вол., рівн. говірках [130, с. 175; 211, с. 28, 33, 44; 162, с. 40, 53].

Значення ‘пряма течія річки’ позначає апелятив *плесо*, що свідчить про рухливість семантики (див. ЛСГ ‘Широка (вужька) рівнина, низина, долина’, а також [44, с. 133]). З аналогічним значенням уживається лексема *прут* у

багатьох населених пунктах. В. Шульгач пов'язує її з псл. **proťь*, первинна семантика якої 'різка, палиця, жертка, вітка і под.', вторинна – укр. діал. *прут* 'міра земельної площі' [222, II, с. 158], 'пряма течія на болоті' [135, с. 55], детальніше див. [166, с. 227–228; 204, с. 679]. З ідентичним значенням фіксуємо поодинокі назви *русло*, *стр'іла*, *пр'ама теч'ія*, *пр'ама теч'ія*.

Номени *кри'вий*, *кри'вець*, *кри'вул'а*, *кри'вул'ка* сформувалися на базі прикметника *кривий* за допомогою суфіксів *-ець'*, *-ул'а*, *-ул'к-а*. Вони передають криву, звивисту форми водного об'єкта. Апелятив *кривець* < псл. **krivъсь* 'кривизна', 'кривий, покручений, звивистий об'єкт', пор. рос. діал. *кривець* 'зігнута лінія берега ріки або озера' та ін. [254, Вып. 12, с. 174–175].

Вигнуту форму гідрооб'єкта виражають лексичні одиниці, утворені від іменника *лук*, оформлені суфіксами *-овець'*, *-авець'*, *-ач-*: *'луковець'*, *'лукавець'*, *лу'кач*. Апелятив *лукавець* < псл. **lokanъсь* < **lokanъ(jь)* + суфікс *-ъсь* 'кривий, із вигинами потік' [166, с. 163–164]. І. Железняк припускає, що назва *лу'кач* – семантичне утворення від незасвідченого географічного терміна **лукач* < псл. **lokaśь* 'потік із вигнутим, викривленим руслом' < **loka* 'вигин ріки, що утворює мис; закрут ріки та ін.' + суфікс *-аśь* [56, с. 32–33], пор. п. *lekaŋa* 'те, що має форму лука; кривизна' [184, с. 59].

Подібну семантику репрезентує лексема *кирли'бага* (*кирли'бога*) 'крива, покручена поточина' у сс. Мишин, Великий Ключів Коломийського р-ну, що генетично пов'язана з румунським *cirliŋ* 'гак, крюк' [230, с. 87] та *băga* 'вкладати, всувати, всияти (нитку в голку)' [230, с. 49].

Основоскладання виявило себе в апелятиві *киво'л'утка* 'крива, люта (бурхлива) поточина', зафіксованого у говірках Косівського р-ну. Назва утворена способом поєднання в одну лексему основ *кив-* та *лют-* (< *крива*, *люта*) та їх оформлення суфіксом *-к-а*.

Ядром семантичного мікрополя 'тиха, стояча вода біля берега' є, без сумніву, словосполучення *сто'йача во'да*. Відзначимо трикомпонентну назву *'тиха сто'йача во'да*, а також назви *'тиха во'да*, *'тиха*, префіксально-суфіксальний дериват *'затишок*, в основі яких корінь *тих-* (*тиш-*). У

говірковому мовленні мешканців області аналогічну семантику передають уже аналізовані народні назви *заст'їй*, *зас'т'їй*, *за'тока*, *завод*, *плесо*. Поодиноким випадком уживання є географічний апелятив *старови'на*, утворений від прикметника *старовинний*.

Семантичне мікрополе **‘швидка течія’** формують лексеми-репрезентанти, виражені атрибутивними словосполученнями: *шви^ед^мка вода*, *швидка вода*, *швидка теч'їя*, *сил'на теч'їя*, *сил'ний по'т'їк*, *бистра вода*, *скора вода*, *стр'їмка те'ч'їя*, однослівними назвами: *теч'їя*, *по'т'їк*, *бу'рун*, *стр'їмка*, *вир*, *баран'ки*. Сему ‘центральна швидка течія річки’ утворюють повторювані лексичні одиниці *теч'їя*, *теч'їя*, *русло*, *швидка теч'їя*. Словосполучення *голов'на теч'їя* і субстантивований прикметник *голов'на* з таким самим значенням охоплюють суцільний досліджуваний терен.

На ‘швидкий потік води в річці’ вказують загальні назви з коренем **-бистр-**: *бистриц'а*, *бистри'на*, *би^естри^ена*, *бист'рин'*, *бист'р'їн'*, *бистро'та*, *бист'р'ак*. В укр. літ. мові слово *бистри'на* має значення: 1) ‘швидка течія’, 2) ‘місце, де найшвидше тече вода в річці’ [238, I, с. 167]. В укр. діал. мові часто вживаються апелятиви із цією основою на позначення швидкої течії води: *bystrycja* [182, с. 22], *бист'рак*, *бист'рач*, *бист'рина*, *бистрець*, *бист'риця*, *бистри'я*, *бист'рінь*, *бистрячок* [211, с. 14–15], *бист'ри'на*, *бист'ринь*, *бист'рінь*, *бистриця*, *бист'рак* [162, с. 7], *бистра вода*, *бистри'на* [130, с. 240], *бист'ра*, *бистрик*, *бистро'ва*, *бист'ря*, *бист'ряк* [246, с. 29], *бистри'ня*, *бистро'та* [208, с. 24–25], пор. також рос. діал. *быстрица* ‘бистрінь, стрижень на ріці’, п. *bystrzyca* ‘швидкий потік’, с.-х. *bistrica* ‘т. с.’, ч. *bystrice* ‘швидка ріка або потік’, слц. *bystrica* ‘швидкий гірський потік’ та ін. [254, Вып. 3, с. 151; 166, с. 6].

Продовжують семантичний ряд багатозначні лексеми *теч'їя*, *бара'ни*, *ба'ранки*, *ба'ран'ки*. Говірка с. Дземброня Верховинського р-ну відзначається трислівною назвою *стр'їмкий бурх'ливий по'т'їк*. Поодинокими випадками

вживання відзначимо апелятиви *ска'жений* 'швидкий бурхливий потік води', *га'бучит во'да* 'вирує вода; сильна швидка течія' і *ковбир* 'швидка вода'.

Композити *повно'вод':а*, *глибоко'вод':а*, *багато'вод':а*, двослівні номени *ве'лика во'да*, *ви'лика во'да*, *ба'гато во'ди*, *мно'го во'ди*, метафори *бара'ни*, дем. *баран'ки* та назви *пов'ін'*, *плав* формують сему 'великий потік води в річці'.

Семантику 'потік з неспокійною швидкою течією' репрезентують апелятиви *ши'бенний*, *ши'бенка*, *ши'бен'ка*, *ши'б'інка*, *шибе'н'івка*, *шиби'н'івка* у кількох говірках, утворені за допомогою суфіксів *-к-а*, *-'івк-а* від прикметника *шибенний* 'неспокійний, метушливий, шкідливий; бурхливий', пор. *шибатиси* 'метатися, кидатися; шукати виходу' [224, с. 225], а також гуц. [209, с. 215], бойк. *шибатися* [222, II, с. 381]. Інший відтінок семантики відтворює загальна назва *гаман* 'потік, який все змиває на своєму шляху (особливо під час зливи або повені)' у діалектній мові жителів с. Яворів Косівського р-ну, пор. 'злодій, злочинець' [224, с. 33]. Аналогічне значення має словосполука *ли'хий пот'ік*. Субст. прикм. *хол'ерс'кий*, вар. *хол'ерний* 'потік з бурхливою течією, який завдає шкоди (особливо під час відлиги, дощів, повені)' функціонує в с. Шешори Косівського р-ну, пор. гуц. *холерник* 'шибеник (про дитину)' [209, с. 202]. Схожу семантику виражає апелятив *вар'і'ятка* в с. Текуча Косівського р-ну, пор. бук. *вар'іят* [233, с. 47], гуц., пок. *варіят* [203, с. 73], пор. ще п. *wariat* [227, с. 349].

Апелятиви *бистрик*, *же'нец'*, *т'і'кач*, *т'і'кача*, *к'і'кача*, *т'і'качка* реалізують значення 'швидкий потік'. Назва *бистрик* мотивована прикметником *бистрий* 'який має велику швидкість' [195, с. 49], < псл. **bystrъ(jь)* 'швидкий' + суфікс *-*ikъ*, пор. 'швидкий, стрімкий' [232, I, с. 57], 'швидкий потік' [68, с. 97], гуц. *бистрик* 'стрижень, найглибше місце в річці, де дуже швидка течія; бистрина' [40, с. 183]. Лексема *же'нец'* утворена від дієслівної основи *жен-* (< *жену* < *знати*) за допомогою суфікса *-ец'-. С. Вербич* доводить, що колись існував діалектний географічний термін

женець* (< **žepьсь* < **žepь*) *‘швидкоплинний потік’ [196, с. 29]. Народна назва *т’ікач* утворена за допомогою суфікса **-ач- від дієслівної основи *тікати* ‘швидко зникати, бігти’, пор. *тікач* ‘той, хто втікає, втік звідкись’ [195, с. 1307]; *т’ікачка* – за допомогою демінутивного суфікса **-к-а** від апелятива *тікач* (хитання категорії роду).

У гірській частині області апелятив *куйава* позначає ‘швидкий потік з каменистим дном’ < псл. **kujava*, похідне від *kujati* ‘ремствувати, буркотіти, злитися’, пор. *куява* ‘крутий горб’, *куєв* ‘швидкий кам’янистий потік у лісі’, п. *kujawa* ‘неврожайне місце в полі’ [213, III, с. 171], пор. ще ‘бистрий каменистий потік у туршниках’ [168, I, с. 106], ‘пусте місце; відокремлена хата чи стрімка гора’ [188, с. 24].

Назви *бухтовець*, *бухт’івець* ‘потік із швидкою течією; місце з бурхливим потоком води; водоспад’ утворені за допомогою суфікса **-овець-** від дієслівної основи **бухт-** < *бухтїти*, *бухкотїти* ‘сильно бити струменем’ [40, с. 268]. Вони вживаються у двох говірках Надвірнянського р-ну.

Релевантну ознаку ‘швидкий рух води із звучанням (акустичні властивості)’ виражають апелятивні назви *дзв’нарка*, *дзвин’ач*, *дзв’ін’оха* зі значенням ‘швидкий потік’. Назви утворені за допомогою суфіксів **-арк-а**, **-’ач-**, **-ох-а** від дієслівної основи **дзвен-** (**дзвин-**) < *дзвенїти*, *дзвинчати* ‘звучати (дзюркотїти) дзвінко’ [195, с. 219]. На думку С. Вербича, колись існував незасвідчений географічний апелятив **дзвиняч* < **звиняч* (< псл. **zvьneць* < *zvьneťjь*) *‘дзвінкий, гучний потік’ [197, с. 53]. У с. Розтоки Косівського р-ну побутує номен *дзв’інец* (з суфіксом **-ец’-**) ‘дзюркотливий потік; потік, у якому вода дзвенить, стрибаючи з каменя на камінь’.

Таку саму ознаку передають однокореневі загальні назви *дз’урко/т’ін’е*, *дз’урко/т’ін’е*, *дз’урок*, *дз’урочок*, *дз’ур’чак*, *джу’ринка* < *дзюрчати* 1) ‘витіканням утворювати монотонні булькаючі звуки, шум’, 2) ‘текти, витікати струмком, потоком’ [238, II, с. 268]. Окремі з них побутують на Рівненщині та Хмельниччині [162, с. 41; 130, с. 258].

Із значенням ‘швидкий рух води із звучанням’ фіксуємо народні географічні назви *хл’упан’е*, *бурл’ін’а*, *бурлит’ теч’і́я*, *ц’урок*, *чур’і́й*, *гуркот’лива теч’і́я*, *клеко’тит* у низці говірок області, що мотивовані дієсловами *хлюпати*, *бурліти*, *цюріти*, *чуріти*, *гуркотіти*, *клекотіти*. Сюди ж зараховуємо загальновідомий термін *хвил’і* та метафоричні за походженням народні назви *бара’ни*, *шум’н’і бара’ни*. Подібні назви функціонують у зах.-под. говірках [130, с. 239].

Це семантичне мікрополе доповнюють два апелятиви *водо’грай*, *водо’спад* зі значенням ‘швидкий рух води із звучанням’, утворені способом основоскладання. Продовжують семантичний ряд лексеми *чо’рай*, *чурал’*, очевидно, утворені від румунського дієслова *sîorai* ‘текти з шумом, шуміти’ [177, с. 99].

Основою номена *гуркало* служить дієслово *гуркотіти*, що виражає ознаку ‘рух води з гуркотом’ у бойківських говірках. Подібні назви простежуються в інших говорах України [42, с. 216].

До периферії зараховуємо народні назви, які позначають елементи географічного об’єкта: природні й ті, що виконують певну функцію.

Основою семантичного мікрополя ‘**хвилі на річці**’ є загальнономвна назва *хвил’і*, що рівномірно побутує на всій території області. У с. Яворів Косівського р-ну зафіксовано апелятив *га’би* із семантичним відтінком ‘хвилі на гірській річці від швидкої течії води’, а в с. Прокурава цього ж р-ну – *бара’ни* зі значенням ‘білі пінисті хвилі на річці, утворені стіканням води з великого каміння’, ‘вода, що тече по великому камінню, утворюючи хвилі’.

До аналізованого мікрополя входять номени із семантичним навантаженням ‘дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії’: *бул’ка*, *бул’ки*, *бул’башки*, *бул’баш’ки*, *бул’кот*, мотиватором яких є дієслово *булькати* (як результат утворення бульбашок, *булька* < псл. **bulьka* [254, Вып. 3, с. 94]). Апелятиви *пузир’ки*, *пузир’ки* вживаються як калька з російської мови [215, с. 384]. Однакову семантику як в літературній мові ‘дрібні хвилі на злегка сколиханій поверхні води’ [238, I, с. 234], так і в

діалектній мові відтворює народна назва *бри'ж'і*, що походить з німецької мови, через польське посередництво потрапила в українську мову [213, I, с. 255–256]. Номен *баран'ц'і* з означеною семантикою виявлено в с. Печеніжин Коломийського р-ну. Досить часто на позначення ‘дрібних хвильок на поверхні води від швидкої течії’ в місцевій лексиці фіксуємо номінацію *п'і'на на во'д'і* та його синонім *шум*, пор. укр. літ. *шум* ‘непрозора й легка пухлята маса, яка утворюється на поверхні деяких рідин при сильному збовтуванні і т. ін.; піна’ [238, XI, с. 561].

Загальні географічні назви *бри^еж'і*, *бриз*, *бризки*, *бризги* та їхні деривати *збризки*, *розбризуван'є* утворені способом конфіксації, реалізують значення ‘брижі на воді від швидкої течії’. Аналогічну семантику передають апелювати *баран'ц'і*, *ба'ранчики*, *ба'ранчи^еки*, *бул'ки*, *бул'башки*, *бул'баш'ки*, *га'би* (див. вище). Лексема *гребен'і* (мн.) проаналізована у складі ЛСГ ‘Вершина гори, горба, підвищення’. Більшість цих номенів задекларовано в говірках Рівненщини й Хмельниччини [162, с. 155; 130, с. 176–177].

ЛСГ ‘Яма в річці’. Номени зазначеної ЛСГ класифікуємо на семантичні мікрополя: 1) ‘яма в річці (потоці)’, 2) ‘вир у річці’.

Семантичне мікрополе **‘яма в річці (потоці)’** представлене апелютивами *йама*, *вирва*, *впадина*, *про'вал':а*, *ков'бан'а*. У с. Барвінків Верховинського р-ну записана назва *вийімка* із семантикою ‘яма в потоці’, а в с. Яворів Косівського р-ну – *ковбер* ‘вибита яма водою пропливною, у якій вона і зберігається’.

Різне значення передають номени *бул'бона* ‘яма в річці’, ‘глибока яма в річці’, ‘глибина; глибоке місце в річці’ у покутських, гуцульських і наддністрянських говірках, *бул'бан* ‘яма в річці’, ‘глибока яма в річці’, *бул'бон* ‘яма в річці’, ‘глибоке місце в річці, озері’ у гуцульських говірках. Чітку ознаку від’ємного рельєфу конкретного географічного об’єкта формують уже аналізовані багатозначні апелютиви, що вживаються із семантикою ‘глибока яма в річці’: *пр'ірва*, *гли^еби^ена*, *круча*, *зак'рути^ена*, *вирва*, *вир*, *бездна*, *бе'зод'н'а*, *за'падина*, *за'пади^ена*, *ўпадина*, *про'вал*.

Значення ‘глибина; глибоке місце в річці’ задекларовано ще в таких лексичних одиницях з прикметниковою основою *глиб-*: *глиб*, *глиби/на*, *гл'еби/на*, *глуби/на*, *гли/б'ін*, *глибо/ч'ін*, композиті *глибоко/вод':а*. Окремими вкрапленнями фіксуються народні назви *за/тон*, *за/тон'*, *в'ік/но*, *в'ік/нина*, *сп'ід* з таким самим значенням.

На території Івано-Франківщини зафіксовано ще поодинокі лексеми *коўбер* ‘глибока яма у річці, яку перегороджують камінням для купання’, *гурло*, *купало* ‘глибоке місце на річці для купання’, *черпало* ‘вибоїна від невеликого водоспаду у річці чи пропливному потоці, звідки черпають воду для домашніх потреб’. Назва *плесо* означає ‘глибока яма в річці’, ‘глибока яма в річці з тихою водою’, ‘глибоке місце в річці’, ‘глибока вода, місце для купання’. Лексема *омут* зі значенням ‘глибока яма в річці; провалля’ походить від псл. *omotъ*, пов’язане з *(o-)motiti* ‘(за-)мутити’. Ця лексема має розгалужену семантику у слов’янських мовах [213, IV, с. 188–189; 210, II, с. 1742], див. також [243, III, с. 140; 151, с. 214; 46, с. 150].

З-поміж місцевих апелятивних назв, що формують семантичне мікрополе ‘**вир у річці**’, найбільшу частотність уживання виявляє географічна назва *вир*, що своєю архаїкою сягає псл. **virъ* [213, I, с. 379]. В інших говірках області вона позначає ‘місце в річці з круговим рухом води’. З розгалуженою семантикою зазначена назва побутує в Рівненській області [162, с. 20], рідше в Хмельницькій і Волинській областях [130, с. 246; 211, с. 25], широко відома по всій Славії [46, с. 143; 42, с. 216–217]. Апелятив *вихор*, *ви/хор* з наголосом на першому і другому складах та його фонетичні варіанти *вихор'*, *в'іхор*, *в'іхор'* записано зі значеннями ‘вир у річці’, ‘місце, яма в річці з круговим рухом води’. Він має псл. корінь **vixrъ* < **vix-* < і.-є. **uei-* ‘вити, крутити, гнути’ [213, I, с. 386], пор. укр. літ. ‘рвучкий круговий рух вітру; сильний поривчастий вітер’ [238, I, с. 534]. Це свідчить про семантичну рухливість назви в межах різних тематичних груп.

У говірках Верховинського р-ну назви *воро/тило*, *воро/тин* мають семантичне тлумачення ‘місце, де вода крутиться, перевертається, шумить;

потік з бурхливою, неспокійною течією», у с. Микуличин Яремчанської м/р назва *воротишче* позначає «місце в потоці, де крутиться, вирує вода». С. Вербич припускає існування географічної назви **vortišče* «місце, де дуже крутиться, вирує вода» [196, с. 19]. Результат дії виражений у номені *круґи* «вир» в одній покутській говірці.

Утворюють це мікрополе також композити *водоворот*, *коловорот*, *круговерт*, *круговорот*, *водовир*, *водоверт* із семантикою «вир у річці». У сс. Слобода, Рунгури Коломийського р-ну апелятив *коловорот* має ще значення «місце в річці, де вирує вода», що < псл. **kolovortъ* «вир» [213, II, 516], «сильний обертальний рух води в річках, морях і т. ін., а також місце, де відбувається цей рух» [195, с. 441], *коловорот* «місце в річці, де вирує вода» [211, с. 64], «місце в річці, де швидко крутить вода» та ін. [162, с. 61], рос. *коловорот* «вир», блр. *калаворат* «т. с.», п. *kołowrót* «т. с.» [166, 122].

Ознаку «глибина з виром» виявлено в таких народних географічних назвах: *йама*, *вирва*, *омут*, *запад'н'а*, *глиби'на*, *безодн'а* зі значенням «яма в річці, де вирує вода». Порівняймо *безодн'а* «течія на місці глибокої ями в річці, де крутить вода» і «глибока яма в річці, де закручує вода» [162, с. 156].

Від прикметника *крутий* утворилися лексеми *круча*, *круте'н*, від дієслова *закрутити* – *закрути'на* на позначення «місця в річці, де відбувається сильний обертальний рух води», *закрут* «яма в річці з круговим рухом води». Дієслово *крутити* є мотиватором номенів *кру'т'іж*, *кру'к'іж*, *крутало*, *кру'т'іл* із семантикою «місце в річці з круговим рухом води», «місце в річці, де швидко крутиться вода» ([т] < [к]); *кру'т'іж*, *крутало*, *кру'тало*, *кру'т'іл*, *крутоверт* зі значенням «глибока яма в річці з круговим рухом води», остання з яких – результат основоскладання дієслів *крутити* і *вертити*. Номен *кру'т'іж* у літературній мові має значення «вир; місце в річці з крутовим рухом води, що утворюється внаслідок дії протилежних течій» [195, с. 107].

ЛСГ **‘Водоспад на річці, потоці’**. Цю ЛСГ розподілено на два семантичні мікрополя: 1) ‘водоспад на річці, потоці’, 2) ‘пороги на річці, потоці’.

Семантичне мікрополе **‘водоспад на річці, потоці’** складають найпродуктивніші географічні найменування: *водопад*, *водоспад*, *спад*, *спад води*, *спуск*, що передають ідентичну семантику і в літературній мові [195, с. 154]). Співзвучні назви засвідчено в інших говорах, наприклад, зах.-под. говірках [130, с. 179–180]. Переважно карпатський континуум охоплює народна назва *гук* з аналогічним значенням. Апелятив *гук* < псл. **gukъ* ‘водоспад’ [209, с. 50], ‘великий водоспад’ [104, с. 166]. Означення *великий*, *малий* у словосполученнях *великий гук*, *малий гук* та суфікс **-ок-** у демінутивній назві *гучок* указують на розмір водоспаду.

У говірці с. Вільхівці Городенківського р-ну зі значенням ‘водоспад’ записано номен *гукало* (< псл. **gukadlo*) ‘шумний бурхливий водоспад’, пор. ‘водоспад’ [222, I, с. 200], ‘маленький водоспад’ [232, I, с. 340], ‘невеликий низький водоспад’ [104, с. 166], ‘потік, який гуркає, стукає, шумить’, ‘водоспад’ [188, с. 22].

Лексеми *скакунець*, *сикавка* означають ‘водоспад на потоці’ у гуцульських говірках, мотивовані дієсловами *скакати* і *сикати*. Семантику ‘маленький водоспад на потоці’ виражає вузькоговірковий апелятив *сл’ози* (перен.). З аналогічним значенням уживається номен *капливець* у с. Микуличин Яремчанської м/р, пор. ‘водоспад на потоці з невеликим стоком’ [104, с. 166]. Прозора семантика простежується в назві *проб’їй*, вар. *переб’їй*, *перебой* ‘водоспад; спад води, яка прорвалася між камінням, скалами’ < псл. **probojъ* < **biti*, пор. ‘пробій, перелом (скалистий), через який пробивається вода’ [177, с. 64].

Семантичне мікрополе **‘пороги на річці, потоці’** репрезентують множинні апелятивні назви, вжиті в переносному значенні *сходи*, *сходи* з рухливим наголосом та *барани*. Семантичне тлумачення загальної назви *пороги* – ‘кам’янисте поперечне підвищення дна, що порушує спокійну течію

поток (річки)'. В окремих місцевих говірках фіксується лексична одиниця *млин* 'пороги на річці, потоці', 'перепад води на високих кам'яних порогах; невеличкий водоспад'. Одинична лексема *скочн'а* вживається в значеннях 'виступи, по яких стікає вода', 'кам'яні пороги на потоці; невеликі водоспади', пор. *скоки* [168, I, с. 209; 177, с. 48].

Народна географічна назва *шипот* 'пороги на річці', фон. вар. *шип'ит* 'т. с., 'кам'яні пороги на річці, які спричиняють шум води' вказують ще на акустичні властивості води, пор. в інших джерелах: 'пороги на річці; шипіння' [209, с. 215], 'місце, де шумить вода; водоспад' [222, II, с. 382], 'невеликий водоспад' та ін. [177, с. 50], ст.-укр. *шипоть* 'джерело' [235, II, с. 559], рум. *șipot* 'джерело, джерельний жоліб; кручі' [230, с. 457].

Для говірок Коломийського р-ну властива назва *гучок*, демінутив від *гук* зі значенням 'уступ, круте місце поточища'. Поодинокими випадками вживання є апелятиви *перекат* 'кам'яні пороги на річці', нульсуфіксальне утворення від дієслова *перекочувати* та *габи* 'пороги на річці; невеликі водоспади'.

ЛСГ 'Штучне перекриття води'. Народні апелятивні назви цієї ЛСГ поділяємо на два семантичні мікрополя: 1) 'штучне перекриття води', 2) 'функціональне призначення гідрооб'єкта'.

Закономірне використання в семантичному мікрополі **'штучне перекриття води'** загальновідомих гідрографічних назв-комполітів *водозб'ір* 'загачене місце на річці' і *водосховище* 'т. с.', 'місце, де нагромаджується та зберігається вода', 'рукотворна водойма для зберігання води', 'штучне водосховище для зберігання води, щоб забезпечити плотовий сплав деревини', пор. літ. 'місце, де нагромаджується та зберігається вода' [238, I, с. 366].

Номен *дамба* вживається зі значенням 'штучне укріплення берегів річки у вигляді валу (укладених бетонними плитами); направлення води у правильному напрямку, щоб вона не виходила з берегів'. Вона запозичена з нижньонімецької або голландської мови через посередництво російської

мови, пор. ‘вал для захисту місцевості від затоплення’ [213, I, с. 11], ‘гідротехнічна споруда у вигляді валу для зберігання води у водоймищах, захисту низин від затоплення і т. ін.’ [238, II, с. 210], пор. діал. [130, с. 257; 211, с. 42; 162, с. 39].

Апелятив ¹зребл’а ‘штучне перекриття води’, ‘штучне перекриття води; земляний вал між ставами’, проаналізований у ЛСГ ‘Продовгувате підвищення’. Демінутивна назва ¹зребел’ка вказує на розмір географічного об’єкта.

Граматичну форму числа виділимо в назвах *шл’уз*, *шл’узи* із семантикою ‘штучне перекриття води’, що < гол. *sluis* ‘шлюз’, можливо, за посередництвом російської мови [213, VI, с. 441]. У літ. мові *шлюз* ‘гідротехнічна споруда, якою регулюють витрату та розподіл води або визначають кількість витраченої води’ [238, XI, с. 492], зах.-под. ‘місце спускання води’, ‘штучне перекриття води на ставку’ [130, с. 312], рівн. ‘дамба для підтримання рівня води’ [162, с. 131].

Для найменування аналізованої географічної реалії фіксуємо апелятив *за’гата* з великим набором значень по всій території області: ‘загачене місце на річці’, ‘загачене місце на потоці’, ‘штучне перекриття води’, ‘штучне перекриття води для сплаву дерева’, ‘перекриття води дошками для потреб людей’, а також ‘природне перекриття води після повені, яке вода наносить сама’, ‘загачене місце, утворене наносами води з каміння, дерев’. Хитання категорії роду відбито в попередній назві й назві *за’гат* ‘загачене місце на річці’, ‘штучне перекриття води’. Семантичний ряд продовжують спільнокореневі народні назви *за’гати* ‘загачене місце на річці’, *гат* ‘т. с.’, ‘гребля’, *за’гат* ‘загата, зроблена з живоплоту’, *за’гатка*, ¹гата, ¹гати, ¹гатка, *за’гачене* ¹м’ісце зі значенням ‘штучне перекриття води’, утворені різними способами. Лексикалізована назва *за’груд’а* ‘штучне перекриття води великою грудю’ утворена від слова *груда*.

Для вираження аналізованої ЛСГ на території Івано-Франківщини зареєстровано ще інші народні назви у низці говірок: ¹кл’авза ‘загата (на

річці, переважно для сплаву лісу)’, ‘лісоплавна гатка’, пор. ‘т. с.’ [75, с. 504], бойк. *клязуи* ‘такі стави, де запирали воду’ [222, I, с. 360]; *ка’шиц’а* ‘штучне перекриття води; гребля’, ‘дерев’яне кріплення берегів’, ‘плетене укріплення берега і каміння на річці’, *ка’шиц’е* ‘штучне перекриття води на межі, щоб вода не йшла у город’, пор. *ка’шиця* ‘стінка з дерева і каміння на ріці’ [104, с. 166], ‘дамба з колод; плетене укріплення берега і каміння на ріці’ [209, с. 91]; *ко’бил’ниц’а* ‘гать на річці’, *ко’билиц’а*, *ко’билниц’а* ‘дерев’яна гать на річці’, пор. *кобилиця* ‘дерев’яна підпора та жолоби (ринви), по яких зливали солянку з різних криниць до збірника’ [170, с. 84], бойк. діал. ‘невеличка гать на річці’ [23, с. 222].

Вузьколокальні лексеми *за’лога* ‘перекриття води, щоб текла однією течією’ зафіксовано в с. Яворів і *бо’уч* ‘штучне перекриття води для купання’ в с. Акрешори Косівського р-ну.

Семантику ‘місце, де спеціально затримується вода для різних потреб’ виражають місцеві діалектні найменування: *’баин’а*, *в’ід’с’т’ійник*, *в’ід’стойник*, *от’стойник*, *водо’сховище*, *водохра’нилище*, *водохра’н’іл’ище*. Дві осанні лексеми – кальки з російської мови. З-поміж усіх цих назв тільки *’баин’а* має закриту форму зберігання води.

Лексичні одиниці *злив*, *очис’н’і*, *очис’н’і споруди*, *в’ід’ст’ійник* зареєстровано зі значенням ‘місце, призначене для відстоювання забрудненої після промислового чи іншого використання води’.

Для найменування ‘місця спускання води’ мешканці досліджуваного регіону використовують такі апелятиви: *’дамба*, *водо’спуск*, *водо’пуст*, *спуск*, *шл’уз*, *ш’л’узи*, *водо’с’ц’ік*, *во’пуст*. У смт Отинія Коломийського р-ну номен *’опуст* означає ‘шлюз для регулювання води’, пор. *опуст* ‘шлюз’ [195, с. 678].

В окреме семантичне мікрополе виділяємо географічні назви, які вказують на **функціональне призначення гідрооб’єкта**. На позначення ‘місця на річці, потоці, де вимочували коноплі і льон’ вживається іменникова лексема *л’он*. Усі інші репрезентанти – віддієслівні похідні: *мо’чило* (< псл.

**močudlo* ‘водойма, призначена для мочіння конопель або льону’, пор. *мочило* ‘місце (заглибина, ковбаня й т. ін.) для мочіння конопель, льону тощо’ [195, с. 542], див. гуц. [209, с. 105], бойк. [222, I, с. 455]), *моча¹ниц¹’а*, *ма¹чула*, *мо¹чула*, *мо¹чуло*, *ма¹чулка*, утворені від дієслова *мочити*, ¹*прало* ‘місце на річці, де перуть білизну’, ‘місце у водоймі, де перуть білизну’ – від дієслова *прати* (суф. спосіб); ¹*виполоч* (¹*в¹іполоч*) ‘потік, у якому місцеві жителі вимочували й виполокували колись коноплі та білизну’ – нульсуфіксальні утворення від дієслова *виполокувати*, побутує лише в одній покутській говірці. У с. Снідавка Косівського р-ну семантику ‘штучне перекриття води деревом, дошками, кругляками для вимочування великих готових речей, напр., ліжників’ позначають три найменування *за¹гат*, *гат¹’*, *ва¹лило*. Відзначимо, що останній номен *ва¹лило* в інших говірках області функціонує ще з такими значеннями: ‘загачене місце на річці’, ‘плесо, де обробляють ліжники, сукно тощо’, ‘обладнане місце, де обробляють ліжники’, пор. гуц. ‘т. с.’ [209, с. 33], ‘природна або штучна гребля на річці, де обробляють ліжники’ [220, с. 31].

ЛСГ ‘Міст для переходу або переїзду через річку’. Ця ЛСГ указує на особливості використання споруди на гідрооб’єкті. Виділяємо такі характерні ознаки: з якого матеріалу зроблений міст, використання його для переходу і переїзду чи тільки для переходу, розмір.

Визначальною лексевою є *м¹іст* із загальним значенням ‘міст для переходу або переїзду через річку’, що рівномірно вживається на всій території Івано-Франківщини. Фонетичний варіант *мост*, деривати ¹*мостик*, *м¹іс¹ток* фіксуємо з аналогічним значенням. У с. Нивочин Богородчанського р-ну і с. Угринів Тисменицького р-ну апелятив *м¹іс¹ток* має значення ‘невеликий міст, вимощений з круглого дерева, по якому можна пройти або проїхати’. Слово *міст* у літературній мові – це ‘споруда для переїзду або переходу через річку, залізницю, автомагістраль, яр і т. ін.’ [195, с. 532], *міст¹ки* < псл. **mostъkъ* < *mostъ* ‘гаті на поточищах та болотяних місцях, по яких можна переходити’ < **mostiti* ‘будувати, настилати міст; робити гать,

поміст на болотяному місці; робити містки' [213, III, с. 483]. Суфіксальний дериват *моc'тишч'і* з аугментативним суфіксом *-ишч'-і* побутує в с. Делева Тлумацького р-ну, пор. *мостище* 'місце, де був міст' [232, II, с. 448]. Сюди ж додаємо двослівні номени *мета'левий м'іст* 'міст для переходу або переїзду через річку', *п'ідв'існий м'іст* 'міст для переходу; міст без підпори, який сильно хитається, коли по ньому йти', *камй'аний м'іст* 'міст з каменю для перегону вівців'.

На позначення 'мосту для переходу або переїзду через річку' мовці використовують ще такі віддієслівні назви: *пе"ре"їзд*, *пе"ре"х'ід*, *пе"ре"права*, *перев'із* та іменниковий *'гребл'а*.

Продовжують семантичний ряд народні географічні назви 'міст тільки для переходу через воду': *'кладка*, *'клатка*, *'клад'ма*, *'лавка*, *'лавки*, *'ладочка*, *бер*. З деякими семантичними відтінками вживаються номени *'клатка* 'невеликий місток', *п'ідв'існа 'клад'ма* 'вузький підвісний міст', *'лавка* 'дерев'яна кладка', 'вузька кладка тільки для переходу', *бер* 'тисова кладка, вкладена у скелю', 'кладка', *бер* 'кладка', *'тисова бер* 'міст'.

ЛСГ 'Мілина'. Семантику **'мілке місце річки (озера, ставка, потоку, поточини)**, **'мілина'** репрезентують поширені лексеми: *м'іли'на*, *м'іл'*, мотивовані основою прикметника *міл-к-ий* (< псл. **měl-*: **mělъ* 'мілкий, неглибокий' [213, III, с. 475]), рідко прислівник *'м'іуко*. Ознаку 'мілкий, маловодний' передають апелятиви *про'х'ідний* 'мілкий потік', *бр'ід* 'мілка ділянка будь-якої водойми, яку можна перейти', 'мілке місце річки', 'перехід через річку', 'мілке місце річки, у якому можна переходити на інший бік', 'мілке місце переходу через річку', 'мілина', *бр'ідок* 'мілка ділянка будь-якої водойми, яку можна перейти', 'мілкий потік', 'місце для переходу через болото', *бро'док* 'мілка ділянка будь-якої водойми, яку можна перейти'. Назва *брідок*, *бродок* (< псл. **brodъkъ*), дем. від *брід* (< псл. **brodъ*), літ. *брід* 'мілке місце річки, озера або ставка, у якому можна переходити або переїжджати на інший бік' [195, с. 63], діал. 'мілина; мілина на річці чи потоці для переїзду кіньми' [188, с. 18], 'мілина на річці; дорога через річку;

стежка на болоті' [208, с. 29], див. також зах.-под. *брі́д*, *брі́док* [130, с. 242], вол. *брі́д*, *бри́д*, *бро́дик*, *бро́док* [211, с. 18], рівн. *бри́д*, *бри́т*, *брі́д*, *брі́док*, *бр'і́т*, *бро́д*, *бро́дик*, *бру́д* [162, с. 10–11], поліс. *бро́д*, *бро́док* [246, с. 34–35], кіров. *брі́дки*, *бро́д*, *бро́дище*, *бро́дка*, *брі́док* [208, с. 29], бойк. *бро́док* [222, I, с. 72].

Прозору семантику виражають народні назви, які вказують на рівень води в потоці: *прох'ідний пот'ік* 'потік, у якому є зручні ділянки для переходу', *перех'ідний* 'потік, який легко перейти, перескочити', *перех'ід* 'зручне для переходу місце на потоці', *перев'із* 'переправа; брі́д через річку', мотивовані дієсловами *переходити*, *перевозити*. Для досліджуваного терену характерні вузьколокальні лексеми *пот'ічок* 'брі́д через річку; наймілкіша частина річки', *гр'а́да* 'наноси, які утворили міліну', *ре́педа* 'міліна' (див. вище). Останнє значення передають словосполучення *ма'лен'ка во́да*, *м'і́лка во́да* й композити *м'і́лко'вод':а*, *м'і́лко'вод':е*, *м'і́лко'вод'і*. У переносному значенні вжиті одиничні номени *си'рий* 'маловодний; заболочений', літ. *сирий* 'заболочений, з великим вмістом ґрунтової вологи' [195, с. 1125] і *п'іс'ний* 'маловодний потік', пор. *пісний* 'маловодний; бідний на воду', *пісниця* 'неврожайна земля' [213, IV, с. 416].

Додаткову релевантну ознаку вкладено в семантику апелятивів *калам'ітна* 'мілка поточина з мутною, брудною водою', вар. *каламут'ка*, *кала'мут'на*, утворена способом субстантивації прикметника *каламітна* 'каламутна; яка втратила прозорість; мутна, нечиста' [195, с. 410], *кавнич* 'маловодний потік; болотистий', можливо, генетично пов'язана з прикметником *кавний* < *кал(ь)ний* 'болотистий, брудний' (зі зміною давнього [л] на [в] у кінці складу), *тр'асо'вина* 'болото на місці водойми' (див. ЛСГ 'Болото').

ЛСГ 'Берег річки, потоку'. Цю ЛСГ класифікуємо на три семантичні мікрополя: 1) 'берег річки, потоку (у загальному значенні)', 2) 'берег річки, потоку, що осипається (усувається)', 3) 'крутий, стрімкий берег річки, потоку'.

Семантику **‘берег річки, потоку (у загальному значенні)’** представляють полісемантичні назви *‘берег*, фонетичні варіанти *‘бере”г*, *‘бер’іг*, *‘бериг*, *‘берех*, префіксально-суфіксальні деривати *надбе’реж’:а* ‘верхня частина берега’ (літ. ‘смуга землі вздовж берега’ [195, с. 557]), *побе’реж’:а* ‘місцевість уздовж берега річки; узбережжя’ (літ. ‘смуга землі, місцевість уздовж берега моря, озера і т. п.; узбережжя’ [238, VI, с. 610]), а також *за’р’інок* ‘берег з камінням і піском майже без рослинності’, ‘берег річки, вкритий рінню’ на всій досліджуваній території.

У с. Татарів Яремчанської м/р засвідчено вживання лексеми *глейо’ватка*, варіант *глийо’ватка* ‘глейоватий берег’ (прикметник *глейоватий* 1) ‘з домішкою глею’, 2) ‘вкритий глеєм’ [238, II, с. 81]).

Семантичне мікрополе **‘берег річки, потоку, що осипається (усувається)’** складають такі апелювативні назви: *‘зсуви*, *зсув*, *ссув*, *со’вец’*, *‘со’вец’*, вар. *о’со’вец’* ‘потік, у якому осипається земля берегів’, ‘береги потоку, земля якого підмита водою й осипається’. Апелюватив *совець* < *осовець* ‘земля, що осипається по берегу, по косогору, яру’, пор. д.-р. *осовьць* ‘земля, що осипається по берегу, по косогору, яру’ [240, II, с. 734], *осов* ‘підмита та відірвана частина берега’ [246, с. 152].

Аналізоване мікрополе охоплює також спільнокореневі загальні назви *‘оповз*, *‘оповзен’*, *‘сповз’*, *‘оп’овзний*, *у’повзний* із семантикою ‘зсув ґрунту’, ‘зсув берегів, утворений дією вод’. Дві останні утворені способом субстантивації дієприкметника *у’повзний* < *о’повзний* ‘такий, що має оповзи, зсуви ґрунту; який протікає в оповзах’, пор. *оповз* ‘зсув’ [213, IV, с. 467]. Сюди зараховуємо й діалектні найменування *‘зарва*, *об’рив* з аналогічним значенням.

Окреме мікрополе становлять номени на позначення **‘крутого, стрімкого берега річки, потоку’**: *об’рив*, *‘берег*, *стр’ім’кий* *‘берег*, *стр’ім’кий* *‘бер’іг*, *стр’імго’лов* (зрощення), *‘стр’ім’ін’*, *‘урвишче*, *‘комин* (перен.) та *‘стрімба* ‘потік з стрімкими берегами’.

3. 2. Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань стоячих вод

Аналіз тематичної групи ‘стоячі води’ дає можливість визначити загальні назви зі значенням ‘непротічна вода’: *сто́йа́ча во́да*, *не те́че*, *не́теча*, *зас’т’і́йна*, *зас’т’і́й*, *бо́лото*. Рідше вживається лексема *’затхла* в значенні ‘непротічна вода, яка довго стоїть’, словосполучення *’ч’і́р’іна во́да* означає ‘непротічна брудна, каламутна вода’, пор. *ч’і́р’іний* ‘каламутний’ [213, VI, с. 332].

Апелятив *не́теча* < псл. **neteča* < **netekja* ‘стояча вода’ [166, с. 180], ‘невеликий потік; невелика річка; млака, у якій у воді трава росте’ [222, I, с. 486], ‘потік з повільною течією води або зі стоячою водою’ [204, с. 556], ‘дуже велике, непрохідне болото, заросле кущами’ [211, с. 86].

Лексико-семантичні групи ‘Озеро’ і ‘Болото’ позначають природні реалії.

ЛСГ ‘Озеро’. Ядром аналізованої ЛСГ є номени *’озеро*, *’озе”ро*, *’возеро* (з протетичним [в]), *’око*, *стаў*, *став*, *водо’йом*, *во’дойма*, що репрезентують семантику ‘велика природна водойма’, ‘озеро’ у різних говірках Івано-Франківщини.

Географічна назва *’озеро* < псл. **ezero* ‘озеро, став’ [213, IV, с. 167], ‘природна або штучна заглибина, заповнена водою’ [238, V, с. 653] є загальноновживана як на українському [208, с. 134; 211, с. 89; 246, с. 147, 162, с. 84; 130, с. 283], так і слов’янському просторі [243, III, с. 125; 219, с. 408], дещо відмінну семантику спостерігаємо в поліських говірках [151, с. 209–210].

Апелятив *’око* < псл. **oko* ‘озеро’ [213, IV, с. 170], задекларований також в інших слов’янських мовах [166, с. 188–189; 257, с. 784].

Семантику ‘невелике озеро’ передають такі географічні найменування: *ма’ле ’озеро*, *ма’ле ’озе”ро*, *’озиро*, *’озе”ро*, *о’зерце*, *о’зер’це*, *о’зер’ц’а*, *озер’н’ак* та *’гозеро* (з протетичним [г]). У с. Дземброня Верховинського р-ну лексема

о'зерце має ще значення 'мале озеро, утворене з природного джерела'. На позначення невеликого озера часто вживається номен *ста'вок*, дем. від *став*.

У с. Яворів Косівського р-ну зафіксовано апелятив *бул'бон* із значенням 'глибоке озеро', можемо вважати його семантичним регіоналізмом.

Найбільшу частотність уживання виявляють множинні лексеми *о'зера*, *о'зерц'а*, *ста'ви*, *став'ки* на позначення 'групи озер', відповідно вказуючи на розміри гідрооб'єктів.

Для найменування 'сухого озера' респоденти використовують такі апелятиви: *су'хе 'озеро*, *'висохле 'озеро*, *'в'ісохле 'озеро*, *'висохле*, *'в'ісохле*, *вису'ховис'ко*, мотивовані прикметником *сухий* та дієсловом *висихати*. Говірка с. Устеріки Верховинського р-ну відзначається двома назвами: словосполученням *сухий стаў* та композитом *сухос'таў*. Аналогічне значення виражають ще номени *озе'ришче*, *в'ік'но*, *бо'л'ітце*, а також *бо'лото* 'заболочене озеро', *забо'лочена м'іс'цев'іст* 'висохле і заросле озеро' (див. ЛСГ 'Болото').

ЛСГ 'Болото'. У діалектному мовленні досліджуваного ареалу ЛСГ 'Болото' відтворюється специфічно. При розгляді мікрополів ураховано різні релевантні ознаки: міра заболоченості, фізичні якості та місце розташування, глибина, розмір болота, колір.

У географічній науці *бо'лото* – це 'ділянка земної поверхні з надмірним зволоженням, на якій зростає специфічна вологолюбна рослинність, розвивається болотний тип ґрунтоутворення і, як правило, накопичується торф. Виникають болота внаслідок заболоченості водойм' [28, I, с. 115].

Апелятив *бо'лото* є основою говірок Івано-Франківщини з різним семантичним навантаженням: 'болото (у загальному значенні)', 'заболочене грузьке місце', 'болото з водою кольору іржі', 'болотяна яма'. Множинна лексема *бо'л'та* побутує зі значенням 'болото', 'болотяна яма', лексема *'балто* – 'болото'. Апелятив *бо'лото* < псл. **bolto* < і.-є. *bhel-* 'білий' [213, I,

с. 227], поширений на всьому слов'янському просторі, пор. літ. 1) 'грузьке місце з надмірно зволуженим ґрунтом, часто із стоячою водою та вологолюбною рослинністю; багно, трясовина', 2) 'розріджена внаслідок дощів, розтавання снігу та ін. земля на шляхах, стежках і т. д.; багно, грязюка' [238, I, с. 215]. В. Мокієнко акцентує увагу на тому, що псл. **bolto* – один із найдавніших слов'янських географічних термінів [118, с. 73]. В інших джерелах апелятив *болото* означає: 'мокра заболочена низина; мокре місце між горбами' [108, с. 218], 'грузьке місце з надмірно зволуженим ґрунтом' [100, с. 360], 'розгрузла земля, грязюка; багнисте місце з стоячою водою' [233, с. 35–36].

На території Верховинського р-ну номен *сага* вживається зі значеннями 'болото', 'болото на полонині', пор. 'затока річки; протока, стариця; озеро або болото в заплаві річки' [213, V, с. 161], рос. *сага* 'улоговина біля річки, що в повінь заливається водою; довга піщана коса' [243, III, с. 543].

Апелятив *багно* виявлено як у гірській, так і в рівнинній частинах області із семантикою 'болото', рідше має значення 'велике болото' та 'заболочений ліс (ділянка в лісі)'. Лексема *багно* < псл. **bagno*, *bagъno*, безпосередньо споріднене з **bagti* 'бажати', *bagръ* 'багровий, темно-червоний' (назва стосувалась спочатку торф'яних боліт, придатних на паливо, або боліт рудого кольору), відома на загальнослов'янському просторі [213, I, с. 109; 151, с. 154–159; 243, I, с. 102]. У літературній мові слово *багно* – 'болотисте місце; трясовина, болото', 'розріджена внаслідок дощів, розтавання снігу та ін. земля на шляхах, стежках і т. ін.; болото', 'болотяна чагарникова рослина' [238, I, с. 84]. Апелятиви ¹*багни* і *багни* з різною акцентуацією записано в Коломийському й Косівському районах. Поодинокими випадками відзначено похідні *баг'инчик* та *багончик* із семантикою 'болото'. Ці назви є досить поширеними в рівн. говірках [162, с. 2], спорадично вживаються у вол. говірках [211, с. 9], рідше в зах.-под. і зах.-пол. говірках [130, с. 238; 166, с. 218].

Не формує суцільного ареалу, а фіксується окремими вкрапленнями лексема *не|теча* ‘болото’. Поодинокі назва *ста|ви* (мн.) вживається із семантикою ‘болото, що утворилося на місці водойми’ в с. Грабич Коломийського р-ну, пор. діал. ‘штучна чи природна водойма, мокра заболочена низина’ [100, с. 361], ‘місце, де раніше був став’ [108, с. 250].

На території Тисменицького р-ну задекларовано ще лексему *о|хаба* ‘болото’, пор. ‘прибережна частина течії річки, де рух води повільніший, ніж на середині річки’ [43, с. 27], ‘калюжа, болото; старе русло річки; гнила колода’, пор. також п. *о|шав* ‘болото’ [213, IV, с. 239].

Номен *по|гон’а* ‘болото’ побутує в одній говірці, < псл. **rogonja* < **rogъnati* з внутрішньою формою ‘місце, що гонить воду’ [151, с. 196], ‘місце, що заливається водою під час повені або після дощів; сіно, скошене на місцях, які заливаються водою’ [213, IV, с. 474]. Він зафіксований іншими дослідниками з такими значеннями: *по|гоня* ‘заболочений ліс’ [211, с. 74], ‘болото’, ‘дуже грузьке болото’ [162, с. 97], ‘невелике болото; низовина; болотиста долина’ [166, с. 216], пор. ще блр. *пагоня* ‘низький заболочений луг’ [52, с. 90].

На Городенківщині засвідчено народну географічну назву *баба* ‘болото’ слов’янського походження **baba* [254, Вып. 1, с. 105–107]. Вона вживається з іншими значеннями у таких джерелах: ‘болото, трясовина’ [213, I, с. 106], ‘трясовина’, ‘підвищення; гора, горб’ [61, с. 20–30], ‘приземкувата гора, невелика гора, підвищення’ [100, с. 359], зах.-пол. ‘драговина’ [167, с. 218], *баб|ка* ‘дуже грузьке болото’ [162, с. 1], див. також [18, с. 214; 151, с. 185–186].

Апелятиви *кру|гле*, *кру|гле бо|лото* і *до|вге* вказують на форму й розмір географічного об’єкта.

Семантичне мікрополе ‘**велике (невелике) болото**’ репрезентують лексеми: *бо|ло|т’е*, *бо|ло|к’е*, *бо|лота*, *бо|ло|та*, *бо|ло|тис’ко*, *бо|ло|тишче*, *ба|гн’ука*, *ба|гно|виц’а*, *тра|со|вина*, *тра|сови|на*, *тр’асо|вина*, *тр’аса|виц’а* (аугментативні суфікси *-ис’к-о*, *-ишч-е*, *-‘ук-а*, *-иц’-а*).

Наступні лексеми *трасо¹вина* і *трасови¹на* з різною акцентуацією, *тр¹асо¹вина* і *тр¹асо¹виц¹'а* мають основу від дієслова *трясти-ся*. Досліджуючи етимологію цих лексем, дослідники виводять їх із пл. **tręsovina < *tręsti* 'трясти' [213, V, с. 665]. У літературній мові лексема *тр¹асо¹вина* витлумачена так: 'дуже грузьке болото, поросле яскраво-зеленою травою і мохом, що утворюється на місці колишньої водойми' [238, X, с. 305], пор. укр. діал. *трасо¹вина* 'грузьке болото, де трясеться і колишеться земля' [119, с. 51], *трясо¹вина* 'грузьке болото' [246, с. 223], 'заболочена низовина' [108, с. 251]. Те саме поняття передають *тр¹асо¹виц¹'а*, *тр¹асо¹виц¹'а* [238, X, с. 305]. Т. Громко підкреслює, що значна частина лексем семантичного поля 'болото' є віддієслівного походження [39, с. 71]. Зазначені лексеми є досить поширеними в інших українських і слов'янських говорах. Аналізуючи польові матеріали та народні назви, зібрані іншими дослідниками, відзначимо, що досить варіативне вживання із цією основою апелював на території Рівненщини [162, с. 126], на Волині семантичний ряд складається із семи номенів [211, с. 137–138], зах.-под. говірки представляють три номени [130, с. 307]. У порівнянні з літературною мовою найбільше відмінностей у наголошуванні спостерігається в південно-західних діалектах [5, с. 147].

Семантику '**невелике болото**' представляють лексеми *бол¹'ітце*, *бол¹лотце*, *бол¹'іт'це*, що вживається в говірковому масиві з різним наголосом, множинна лексема *бол¹'іт'ц'а*, демінутиви від *бол¹ото* та лексеми *мочар¹*, *моч'ур*, *мочар'і*, *мо¹чар'і*, *мочар'і*, *мочар'і*, *мо¹чола*, *мок¹ва*, *мок¹рина* з коренем **мок-** (**моч-**) (див. нижче). Наступна номінація *на¹мули* мотивована коренем **мул-**, засвідчена на території Покуття. Вона побутує також в зах.-под. говірках зі значеннями 'наноси після весняного розливу', 'невелике болото' [130, с. 280].

Для вираження семантичного мікрополя '**болотяна яма**' задекларовано такі лексеми: *болот¹а*, суфіксальний дериват *болот¹'анка*, субстантивований прикметник *болот¹'ана*, *болот¹'ана* з різною акцентуацією, аугментативне

утворення *боло¹тишче*. Із цим типовим суфіксом *-ишч-е* маємо паралельні назви в діалектах сербської і хорватської мов [151, с. 149].

Лексема *бул¹бона* із семантикою ‘яма з болотом’ записана в одній наддністрянській говірці, ‘велика яма з болотом’ – в одній покутській говірці. Наведені дані засвідчують перехід семантики цієї лексеми “болото” ↔ “річка”. Семантичний ряд продовжують лексеми *кала¹бан’а*, *кали¹бан’е*, а також поодинокі номени *то¹пилишче*, *топ¹н’ак*, мотивовані коренем дієслова *то¹питу* < *топъ* ‘болото; місце, де розтанув сніг чи лід’ [243, IV, с. 78–79], < псл. **topidlo* ‘болото’ [166, с. 296], пор. діал. *то¹пило* ‘яма з водою’ [108, с. 251], *топ*, *то¹пилишче*, *топ¹н’ак* ‘непрохідне болото з в’язкими ямами’ [246, с. 219], укр. *то¹пило* ‘улоговина з водою, калюжа’, ‘місце, куди стікає весняна вода і де вона застоюється’, блр. *топило́* ‘глибоке, грузьке місце на болоті і в лісі’, *топи́ло* ‘грузьке, непрохідне місце на болоті’ [151, с. 169–170].

Аналіз місцевих апелятивів дозволяє визначити найбільшу кількість номенів з коренем *моч-* (*мок-*) на позначення семантичного мікрополя ‘земля, розм’якшена водою’. Центральна лексема *мочар* < псл. **močarъ* < **močiti* [213, III, с. 499], пор. укр. *мочар* ‘драговина, трясовина’ [238, IV, 814], ‘багно, хистке місце, трясовина, долина, де завжди мокро’ [118, с. 74], ‘низьке з підґрунтовою водою місце’ [232, II, с. 450], ‘невелике місце із прогнилою стоячою водою і гряззю’ [119, с. 50], ‘мокра заболочена низовина’ та ін. [108, с. 237]. В. Мокієнко відзначає, що українські діалектні назви *моква*, *маква*, *відмока*, *мокляк*, *мокрина* тощо виступають серед назв боліт з різним значенням (болото, низина та ін.). Похідні з коренем *мок-* іноді позначають більш загальне поняття – ‘низинне місце’ [118, с. 74]. Апелятив *мочар* поширений також на слов’янському просторі: блр. *мачрына* ‘криничне місце’ [173, с. 112], ч. *močár*, *močál* ‘трясовина, болото’, ‘калюжа’ [105, с. 36], п. *močzar*, *močzarzysko* ‘болото, болотистий ґрунт’, слц. *močiár* ‘місце, постійно вкрите стоячою водою і поросле водяними рослинами’, болг. *мочур*

‘мокре, сире місце, болото’, *мочура* ‘т. с.’, с.-х. *močvar*, *močvara* ‘болото, трясовина’; словен. *močvara* ‘т. с.’ [118, с. 74].

Семантичний ряд продовжують однокореневі фонетичні та словотвірні варіанти народних назв подекуди з різним або подвійним наголошуванням: *мо¹чар*, *мо¹ч’ер*, *мо¹ч’ер’*, *мо¹чир*, *мо¹ч’ір*, *мо¹чар’і*, *мо¹чар’і*, *мо¹чир’і*, *мо¹ч’іри*, *мо¹ч’іра*, *мо¹чара*, *мо¹чара*, *мо¹чула*, *мо¹чарка*, *мо¹ч’ерка*, *мо¹ч’ерка*, *мо¹чарка*, *мо¹черка*, *мо¹чи¹ри*, *мо¹чи¹ри*, *мо¹чари*, *мо¹чар¹ки*, *мо¹чарис’ка*, *мо¹крин*, *мо¹крец’*, *мо¹криш*, *мо¹кре*, *мо¹кра*, *мо¹крушка*, *мо¹кри¹ниц’а*.

Лексема *мо¹лака* (< псл. **molka* ‘болото’) та похідні *мо¹лаки*, *мо¹лачка*, *мо¹лако¹вина* з таким самим значенням разом з апелятивом *мо¹чар* та великою кількістю похідних формують суцільний ареал їх вживання на території регіону, пор. зах.-под. *мо¹лака* ‘мокра заболочена низина’, ‘заболочене грузьке місце’, ‘місце, де раніше було болото’ [130, с. 277]. Лексема *мо¹лака* простежується в низці слов’янських мов: рос. *мо¹лака* ‘драговина, болото’ [118, с. 74], болг. *мо¹лака* ‘болото, калюжа’, словен. *мо¹лака* ‘калюжа’, п. *мо¹лака* ‘болото, драговина, вологий луг’, ч. *мо¹лака*, *мо¹лака* ‘болотиста ділянка, драговина’, с.-х. *мо¹лак¹ва* ‘болото, що не замерзає’, *мо¹лак¹ва* ‘болото, в якому б’ють джерела’ [88, с. 142].

Номени *мо¹а¹г’инчик*, *мо¹а¹гончик* – демінутиви від апелятива *мо¹а¹но*, проаналізовано в складі іншої ЛСГ.

Для вираження цього мікрополя жителі Івано-Франківщини рідко вживають лексеми *груз’*, суфіксальне утворення *гр’а¹з’ука* та словосполучення *груз’ка м’іс¹цев’іст’*. Назва *груз’* < псл. **grizь* ‘трясовина, густа грязюка’ пов’язана чергуванням голосних з *gręz-* (укр. *грязь*, *грязнути*) [213 I, с. 605]. В ін. регіонах побутують такі спільнокореневі номени: *грузота*, *грузь*, *груз’авина* [232, I, с. 333], *груз’авина* [166, с. 220], *гряз’*, *гр’а¹з’ука*, *гр’аз’і тор¹фов’і* [162, с. 38].

Народні назви *мо¹чакавка*, *мо¹чаква* мають основу від дієслова *мо¹чакати* і є поодинокими випадками вживання на теренах області. З такою самою

основою вживається апелятив *чавко¹тин¹*:а ‘болото’ в зах.-под. говірці [130, с. 310].

Апелятив *о¹хаба* ‘земля, розм’якшена водою’, ‘болотиста місцевість’ проаналізований вище. Вузькоговіркова лексема *со¹к¹івн¹*:а – суфіксальне утворення на *-’івн¹’-а* від дієслівної основи *сок-т¹іти* ‘сочитися’ [213, V, с. 251].

Семантичне мікрополе **‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’** репрезентують діалектні назви, утворені морфологічним способом від дієслова *трясти-ся*: *тр¹асо¹вина*, *тр¹асови¹на*, *тр¹асо¹вин¹*:і, *тр¹асо¹виц¹*:а, *тр¹іс¹’анка*, *тр¹іс¹’а¹ниц¹*:а, *трасо¹в¹іна*, *тра¹си¹на*, *тр¹асо¹вишче*, етимологія яких вже проаналізована.

Локалізми *стрига¹виц¹*:а, вар. *стр¹’ега¹виц¹*:і, *стр¹’іго¹виц¹*:а мають основи від дієслова *стрягнути* < псл **stregati* ‘в’язнути, грузнути’ [213, V, с. 455]. Семантичний ряд продовжують лексеми *груз¹*, *’груз¹*:ка (див. вище).

Номен *тван¹*, *тва¹н¹’ука* (суфікс *-’ук-а*) вживаються у бойк. і наддністр. говірках зі значенням ‘грузьке болото, де трясеться, колишеться земля’, що сягає і.-є. **to¹ц¹а-*, **tū-* ‘стікати’; < лит. *tvānas* ‘потоп’ [213, V, с. 530], пор. літ. ‘в’язке болото, грязь, рідке багно’ [238, X, с. 45]. Вищевказаний номен поширений на Поліссі найчастіше зі значеннями ‘грузьке місце на болоті і в лісі’, ‘драговина, в’язке болото, в’язке місце в заболочених місцях’ [151, с. 166]; на території Рівненщини вживається із семантикою ‘грузьке місце, трясовина’, пор. також блр. літ. ‘багністе і в’язке місце’, блр. діал. ‘грязь, мул на дні водойми’, ‘заросле озеро, плав, болото’ [173, с. 189], рос. діал. *тван¹* ‘драговина, багно’ [213, V, с. 530].

В основі номена *в’я¹з¹’іло* ‘в’язке болото’ дієслово *в’язнути*, що побутує в смт Більшівці Галицького р-ну. Пор. укр. діал. *в’язь* ‘мокра заболочена низина’, *в’я¹зіло* ‘грузьке болото’ [246, с. 54], *в’язь* ‘дуже грузьке болото’ [162, с. 26].

Етимологію апелютивів *топ* ‘в’язке болото; болото на місці розтопленого снігу’, *то¹пило* ‘грузьке болото, де колишеться земля’ розкрито в мікрополі ‘болотяна яма’.

Народна географічна назва *в’ік¹но* поширена в Тисменицькому р-ні із семантикою ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’, < псл. **okъno* < і.-є. **ak^h ā* ‘вода’ [213, I, с. 398]. Вона має ще низку значень на інших територіях України: ‘джерело’, ‘джерело в полі’ [9, с. 23], ‘велике джерело з чистою холодною підземною водою, яка ніколи не замерзає’ [1, с. 872], див. також [104, с. 166; 130, с. 248; 162, с. 23; 211, с. 28; 74, с. 111; 213, I, с. 398], пор. ще п. *окно* ‘ключ, джерело’, рос. діал. *ок¹но* ‘відкрите глибоке місце на зарослому глухому озері’ та ін. [166, с. 189]. Наведені дані засвідчують широку амплітуду коливання семантики лексеми *вікно* у слов’янському просторі: “джерело” ↔ ”річка” ↔ ”болото”.

Апелютив *п¹отрух* засвідчено в с. Ілемня Рожнятівського р-ну і с. Цвітова Калуського р-ну, *п¹отрухи* – у с. Русів Снятинського р-ну зі значенням ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’. Аналогічна назва *п¹отрух* з таким самим значенням вживається на території Рівненщини [162, с. 185]. Відзначимо також поодинокий факт фіксації апелютива *п¹астка* з прозорою семантикою в смт Лисець Тисменицького р-ну.

Локальна назва *мо¹чихв’іст* ‘болото, у якому грузла худоба і мочила хвости’ утворена способом зрощення в одну лексему словосполучення *мочити хвіст*.

Географічні номени *бо¹лото*, *баг¹н’ука*, *баг¹н’ака*, *груз’*, *тр’асо¹вина*, *тр’асови^{e1}на*, *стр’іго¹виц’а*, *м¹лака*, *мок¹ва*, *мокро¹та*, *мочар*, *тван’* формують семантичне мікрополе ‘заболочене грузьке місце’. Аналогічне значення властиве народній назві *ти¹носа*, утвореній від румунського прикметника *tinós* ‘багнистий, грузький’ [230, 468].

Таку ж семантику репрезентує апелютив *драгови^{e1}на*, етимологія якого зводиться до псл. **dregva* [151, с. 178]. В укр. літ. та діал. мовах *драгови¹на*

позначає ‘грузьке, багнисте, болотисте місце’ [238, II, с. 404]. На Рівненщині цей апелятив має три значення [162, с. 42], на Волині – п’ять [211, с. 46], на Хмельниччині – два [130, с. 259], на Кіровоградщині – *драґлина*, *драгови́на* ‘болото’, *дригови́на*, *’дрягвина* ‘болото, заболочене грузьке місце’, *дрягови́на* ‘глибока прірва’, ‘мокра низина’, ‘болото’ [208, с. 72–73].

У цьому мікрополі відзначимо одиничну лексему *здуховина*. На думку М. Толстого, ця назва та її варіанти відбивають здатність в’язкого болота здуватися, коли на нього наступають, тому їх пов’язують з анатомічними назвами *’здухвина*, *’здухи*, *’здуховина* (літ.) ‘частина між ребрами і тазовими кістками (у парнокопитної тварини)’ [151, с. 184–185]. Пор. рівн. *здуховина* ‘грузь, трясовина’, *здуховатина* ‘грузьке болото, де трясеться, колишеться земля’ [162, с. 53].

Різноманіттям словотвірних та фонетичних варіантів виділяється семантичне мікрополе ‘**болото з водою кольору іржі**’. Назва *руда* разом з її варіантами *’рудка*, *’рутка*, *’рудки*, *’ру’дки*, *ру’д’ак*, *ру’диц’а* охоплює суцільний ареал. Лексема *руда* < псл. **ruda* ‘іржаве багно; болотистий луг, болотистий берег’ [213, V, с. 134], пор. ‘іржаве болото’ та ін. [108, с. 248], ‘болото з домішкою залізної руди’ [209, с. 166], ‘заросле озеро’ та ін. [246, с. 200]. Відзначимо, що в західноподільських говірках поширена лексема *’рудка* з різним значенням [130, с. 301]. На Волині семантику ‘болото з іржавою водою’ передають номени *руда*, *ру’диц’а*, *ру’давина*, *ру’д’авина*, *ру’д’авиц’а*, *ру’дачник*, *ру’де болото* [211, с. 121], на Рівненщині – *руда*, *’рудка*, *ру’д’авина*, *ру’д’ав’іна* [162, с. 113].

Народна географічна назва *кор’жава* ‘болото з водою кольору іржі’ зафіксована в говірках Городенківського й Коломийського р-нів, пор. *кор’жава* ‘трясовина; іржаве болото’ [152, с. 240].

Для вираження аналізованого мікрополя на території Івано-Франківщини побутують апелятиви *ір’жа*, *р’жа* та суфіксальні утворення *ир’жавка*, *р’жави’ц’а*, *р’жавин’а* < псл. **r̥dja* ‘іржа’, похідне від **r̥dъ* < **r̥id-* ‘червоний’, пов’язаний з *r̥idъ* < **roud-* ‘т. с.’ < і.-є. **roudh-*, **rudh-*

‘червоний’; початкове [i] розвинулось в позиції перед сонорним з наступним редукованим [213, II, с. 316]. В українській літературній мові ір¹жа – ‘плівка бурого кольору на болоті, там, де вода містить залістисті породи’ [238, IV, с. 45]. В інших регіонах України зафіксовано названі й інші лексеми: ір¹жавиц’а [130, с. 265], ір¹жа, ир¹жа, р¹жавчина [162, с. 53, 106], ржа¹вец’ [246, с. 191], ир¹жавка [208, с. 86]. Аналогічні утворення із словом /ржавчина є досить поширеними в слов’янських мовах та діалектах: рос. діал. ржавец, п. діал. rdzawka, с.-х. rdavica, словен. rjavica [118, с. 73], блр. іржа́, іржа́віна, іржа́віне [173, с. 82–83].

На позначення ‘болота з водою кольору іржі’ вживаються двослівні номени, виражені атрибутивними словосполученнями: му¹листе бо¹лото, бо¹лото з /ржавчиною, /ржава во¹да, ир¹ж’ева во¹да, /жовт’і во¹ди, чер¹вона /рудка, чер¹лене бо¹лото, чер¹воне бо¹лото, че¹р¹воне бо¹лото. Двослівні назви характерні й для західноподільських говірок [130, с. 163].

Окреме семантичне мікрополе формують лексеми гни¹лиц’а, гни¹л’ак, гни¹л’ек, гни¹ла, гни¹лоша, гни¹личка, гни¹лец’ зі значенням ‘гнила болотиста місцевість’. Семантику цих назв об’єднує загальна ознака ‘гнилий’. Прикметник гнилий < псл. *gnilь(jь) ‘гнилий, який гние’ [166, с. 96], пор. також гнил’ак, гнилич [213, I, с. 536], гнил’ак [211, с. 35]. Сюди належить номен мер¹ва з такою самою семантикою, що < і.-є. *mer- ‘терти, знищувати’, мер¹ва ‘м’ята, терта або попріла солома; гній’, пор. рос. мер¹ва ‘дрібні відходи при тіпанні льону’, блр. ‘грузьке болото’, п. mierzwa ‘пом’ята, потерта солома; підстилка’, ч. mrva ‘гній’ [213, III, 438–439]. Апелятив мер¹ва вказує на характер поверхні болота, де є багато перегнилої та засушеної болотної рослинності, пор. гуц. мер¹ва ‘перегнила солома’ та ін. [209, с. 122].

Аугментативні утворення прух¹нишче, прух¹нис’ко задекларовано в говірці Городенківського р-ну, < псл. trux(l)- /trǫx(l)- ‘ламкий, крихкий’, trusēt ‘гнити, пріти’ [213, V, с. 661], пор. п. próchno ‘гниль, труха, порохно’ [226, с. 321].

Лексема *торф*, фон. варіант *торх* та деривати з аугментативними суфіксами *-ис'к-о*, *-ов-ис'к-о*, *-ов-ис'к-а*, *-ишч-е* *торфис'ко*, *торфовис'ко*, *торховис'ко*, *торфовис'ка*, *торфовишче*, а також апелятиви *торф'їаник*, *торфо'кришка* й словосполучення *торф'їан'ї боло'та* формують семантичне мікрополе **‘торф’яне болото’**. Слово *торф* < нім. *torf* ‘торф’ [213, V, с. 609], функціонує в українській літературній мові в значенні ‘суцільна маса, що утворюється в болотах і являє собою скупчення напіврозкладених рослинних решток із домішкою мінеральних частинок (піску, глини тощо)’, а також лексеми *торфовишче*, *торф'їаник* – ‘поклади торфу, торфове болото’ [238, X, с. 210–211], пор. також поліс. діал. *торфо'вик*, *торхо'вик*, *торф'ище*, *торфо'вина*, *торф'я'ниця*, *торхо'вина*, *торф'я'нище*, *торф'янка*, *торх'в'яник*, *торхо'вочка*, *торфо'крошка* [246, с. 220–222], *торфо'вик*, *торфо'вина*, *торфовище*, *торховище*, *торф'янік*, *торфо'висько*, *торховисько*, [211, с. 135–136], *торфовище*, *торфисько*, *торф*, *торф'яне*, *торф'яник*, *торховище*, *торх*, *торф'яні боло'та* [162, с. 124].

Семантику ‘торфовище’ виражають поодинокі апелятиви *мал'гава*, *мал'хова*, *ропша*, *ропи'ї* (іменник першої відміни з м'яким приголосним основи та шиплячим мають закінчення [i] замість літературного [a]), пор. літ. *мал'гава* ‘яруга’ [213, III, с. 375], *ропша* ‘торф, сфанг’ [213, V, с. 123].

Основою семантичного мікрополя **‘мохове болото’** є апелятиви з коренем *мох-* < псл. **тъхъ* [213, III, с. 525]: *мох*, *мха*, словотвірні утворення *мо'шок*, *мох'н'ак*, *мохо'вишче*. Назви із цим коренем поширені на території Волині *мох'івник*, *мох'натка*, *мох'няк*, *мохо'вик*, *мохо'виння*, *мохо'вище*, *мо'шаниць*, *мох*, [211, с. 83–84], на Рівненщині – *мох*, *мо'шок*, *мохо'вище*, *мха* [162, с. 77–78], на Кіровоградщині – *мох*, *мо'хо'вик*, *мохо'вина*, *мохо'више*, *мо'ховка*, *мо'ховник* [208, с. 123], на Чернігівсько-Сумському Поліссі – *мох*, *мохо'вина*, *мох'няк*, *мохо'вик*, *мохо'вичка*, *мохо'вище*, *мо'ховник*, *мохо'ва перина* [246, с. 136].

Семантичне мікрополе **‘липке болото’** відображають географічні народні назви *глей*, *глий*, *глей*, *глий* та *гли'мей* із семантикою ‘жовта липка

глина'. У літ. мові термін *глей* подається з такими значеннями: 1) 'пластична глина (гончарна) сизого та ін. кольорів', 2) 'т. с., що мул – дуже подрібнена, розтерта земля попелястого кольору, що відкладається на дні рік, озер, морів' [238, IV, с. 824], пор. *глей* 'глиняста земля' [213, I, с. 521], бойк. 'болото, грязь' [222, I, с. 173].

У Косівському р-ні зафіксовано лексему ¹*маскола* 'липке болото', у Верховинському р-ні – похідні на **-ин-**, **-ин-а** *маско¹тин*, *маско¹тина* 'липка, пластична глина, болото'. Номен *ма¹с'ок* утворений за допомогою суфікса **-ок-** від *ма¹сь* (діал.) 'дъоготь' [222, I, с. 432]. Народна назва *мас¹не* 'липкий, в'язкий ґрунт' утворена способом субстантивациі прикметника *масний* 'схожий чимось на масло; в'язкий, жирний (про землю, ґрунт)' [195, с. 512].

Номен ¹*глизник* 'в'язка, липка земля' утворений від прикметника *глизний* + суфікс **-ик-**, записаний у с. Остриня Тлумацького р-ну, < псл. **gliza* 'щось клейке, в'язке' [254, Вып. 6, с. 131], пор. діал. 'в'язкий, липкий' [195, с. 185], поліс. діал. *глизький* 'глевкий' [218, с. 56].

Однією говіркою обмежено ареал регіональної лексеми *фуз*' 'липке болото; осад', зафіксованої в с. Русів Снятинського р-ну.

Семантичне мікрополе **'непрохідне болото, водоймище'** репрезентують лексеми ¹*пропади* 'місця з ямами у болоті, де можна провалитися', ¹*пропас'т* 'провалля; місце, де можна провалитися', ¹*ревн'а*, ¹*ревниц'а*, ¹*р'івниц'а* 'багнисте місце; провалля', *тони¹на* 'місце, де можна провалитися, потонути', *то¹пило*, *то¹пилко* 'багнисте місце; непрохідне болото', *гнил*' 'болото, у якому багато перегнилих рослин; важкодоступне місце', 'застояне гниле болото, яке важко перейти', ¹*безмо*, ¹*бездна* 'непрохідне болото, водоймище'.

Апелятив ¹*пропади* (мн.) виводиться з псл. **propaďь* 'пропасть; погибель, падіння' [213, IV, с. 310]. Пор. рівн. ¹*пропасть* 'дуже грузьке болото; трясовина' [162, с. 102], зах-под. 'болотяна яма' [130, с. 295].

Номен ¹*ревн'а* в інших джерелах позначає 'багнисте місце, де легко потонути; викопана яма, наповнена водою' [213, V, с. 39], 'багнисте місце, де

легко провалитися' [177, с. 63]. В. Шульгач виводить апелятив *ревень* від **revень / *revьнь* [166, с. 234]. Похідні *рєвниц'а*, *р'івниц'а* – утворення з суфіксом *-иц'-а*, пор. рівн. *рєвен* 'дуже грузьке болото', 'болото' [162, с. 105].

Народна назва *тони¹на* 'місце, де можна провалитися, потонути' утворена за допомогою суфікса *-ин-а* від апелятива *тоня* 'місце, де тонуть' [232, IV, с. 278]. Вона не має відповідників на досліджених територіях.

Номен *то¹пило*, *то¹пилко*, *гнил'*, *тр'асо¹вина* проаналізовані в попередніх семантичних мікрополях.

У с. Шевченкове Снятинського р-ну з семантикою 'непрохідне болото, водоймище' побутує апелятив *по¹гиба*, утворений від субстантивованого дієприкметника *погиблий* 'який має трясовину, де провалюється ґрунт', пор. укр. діал. *погибло* < псл. **rogublo* 'трясовина, де провалюється ґрунт' [166, с. 216]. Нами відзначено назви *безмо*, *бездна* з аналогічним значенням.

Своїм різноманіттям характеризується говірка с. Стецева Снятинського р-ну на позначення семантичного мікрополя '**рідке болото**'. Номени *чвакавка*, *хл'апавка*, *ча¹л'апавка* позначають 'болото з напівстопленим снігом у час відлиги', мотивовані дієсловами *чвакати*, *хляпати*, *ча¹ляпати*; *калабан'а* – 'рідке болото'. Пор зах.-под. *чвако¹тин':а* [130, с. 160], киров. – *чвако¹тиння*, *джвако¹тиння* [39, с. 70]. Із семантикою 'рідке болото' вживаються апелятиви *фл'ата*, *каша* (перен.), *р'їдилиця*, похідне від прикметника *рідкий* 'який перебуває в стані рідини' [238, VIII, с. 556].

Народні назви *су¹хе*, *за¹сохле бо¹лото*, *бо¹лотишче* ('т. с.' [108, с. 218]), *на¹мул* формують невелике семантичне мікрополе '**місце, де раніше було болото**'. Апелятив *бери^ег* 'т.с.' записаний у різних районах області. Він побутує з різною семантикою на позначення позитивного рельєфу та гідрооб'єктів, тому можемо відзначити його семантичний перехід "гора" ↔ "річка" ↔ "болото".

Етимологія лексем *млака*, *мочар*, *висохла мочар*, *мочар¹н'ак*, *руд^мка*, *руди¹на* проаналізована в складі інших семантичних мікрополів.

Поодинокими вкрапленнями є географічні апелятиви, які формують окреме мікрополе. Сюди належать такі лексеми: *за¹мула* ‘місце, занесене, покрите мулом’ (пор. *за¹мула* ‘низинна місцевість, що затоплюється весняними паводковими водами й замулюється’ [13, с. 74]), *в¹ікнишче* ‘місце на болоті, не заросле водоростями, де вирує вода’, *с¹ічене бо¹лото* ‘болото, у якому вирубані, висічені болотяні рослини’, *теп¹ін* і *па¹ришче* ‘місця на болоті, які не замерзають’, *кр¹іка¹вец¹* ‘вологий болотистий ґрунт, у якому водяться жаби’, *ко¹марник* і *ко¹марчики* ‘болотиста місцевість, де багато комарів’. Номени *за¹болот*, *за¹болот¹:а*, *за¹болотн¹:а* позначають ‘місцевість за болотом’.

ЛСГ ‘Штучна водойма’. Її утворюють семантичні мікрополя: 1) ‘штучна водойма’, 2) ‘функціональне призначення водойми’.

Сему ‘невелика штучна водойма’ в досліджуваних говірках реалізують лексеми *пруд*, *во¹дойма*, *во¹доймишче*, *й¹ама*, *й¹ема*, *й¹іма*, *озер¹н¹:ак*, *пл¹іс¹це*, дем. від *плесо*, *бо¹лото*. Серед них – полісемантичні назви, проаналізовані в інших ЛСГ.

Загальна назва *пруд* етимологічно сягає псл. *prǫdъ* ‘течія’, поширена в інших слов’янських мовах: блр. *пруд* ‘гребля для млина’, рос. *пруд* ‘ставок, гребля’, п. *prąd* ‘течія’, ч. *proud*, слц. *prúd* ‘піщана обмілина’ [213, IV, с. 616].

Апелятив *ко¹панка* передає значення ‘ водойма, яма’, а *не¹теча* – ‘ водойма зі стоячою водою’.

Сему ‘мілка ділянка штучної водойми’ формує група спільнокореневих народних географічних назв, в основі яких корінь *міл-* та різні префіксальні й суфіксальні форманти: *м¹іл*, *м¹ілі¹на*, *м¹іліз¹на*, *м¹іл¹ки*, *м¹іл¹ко¹та*, *об¹м¹ілінок*, *за¹м¹іл¹:а*, композити *м¹іл¹ко¹вод¹:а*, *м¹іл¹ко¹вод¹:е*. Морфологічно-синтаксичним способом утворилися назви *м¹іл¹ке*, *м¹іу¹ко*, двослівні назви *м¹іл¹ке м¹іс¹це*, *м¹іу¹ке м¹іс¹це* – результат аналітичної деривації.

Друге семантичне мікрополе засвідчене незначною кількістю номенів, що вказують на функціональне призначення гідрооб’єкта. На позначення ‘місця, призначеного для купання людей’ місцеві жителі вживають

народоназви: *м'іс'ц'а для купан'а, купал'н'і м'іс'ц'а, став, но'вий став, ста'ви, ба'сейн, гу'чок*, локалізм *бо'їч* 'глибоке місце, де можна купатися'.

У говірковому просторі Івано-Франківщини для реалізації семи 'штучна водойма, призначена для плавання домашньої птиці' функціонує незначна кількість номенів: *фоса, ста'ї, став, ста'вок, кала'бан'а, кала'бан'і, кала'бан'е, копанка, бо'лотце*.

Значення 'водопій', 'місце, де напувають худобу' в місцевій лексиці відтворюють апелятиви *водо'п'її, водо'пої*. У літературній мові слово *водо'пій* має тлумачення: 'місце на річці, озері і т. ін., де напувають худобу або куди приходять пити дикі тварини' [238, I, с. 721], пор. *водо'пій, водо'пої* 'місце водопою худоби' [130, с. 249], *водо'пій* 'штучно викопана водойма', *водо'пої* 'мілка ділянка у водоймі' [211, с. 29]. Лексеми *по'їли'ще, п'їло* – суфіксальні утворення від дієслова *поїти*. Апелятиви *с'т'їло, стоїло* мотивовані дієсловом *стояти*. З означеною семантикою вживається номен *стир* у с. Лоева Надвірнянського р-ну і назва *ко'ри'то* (перен.) в с. Річка Косівського р-ну.

Для вираження аналізованої семи задекларовано ще народну назву *тирло* < рум. *tîrlă* 'загін для овець', пор. с.-х. *т'рло*, болг. *т'рло*, рос. *тырло* [213, V, с. 572]. На думку С. Вербича, назва *тирло* < *терло* < псл. **tyrdlo* [22, с. 38]. На Рівненщині цей апелятив витлумачено так: 'місце, де худоба відпочиває чи п'є воду', 'місце біля річки, де відпочиває худоба' [162, с. 123], на Кіровоградщині – 'пасовище', 'місце водопою худоби' та ін. [208, с. 192].

Відзначимо дві лексеми *за'м'іс, м'ісиво* в значенні 'витоптане місце в кінці ставу, де худоба п'є воду' у покутській говірці, мотиватором яких є дієслово *місити*. Пор. також укр. діал. *м'ісиво* 'розмоклий глиняний ґрунт' [162, с. 76], *мі'сиво* 'болото' [208, с. 120].

ЛСГ 'Став'. До цієї ЛСГ входять як природні, так і штучні водойми (іноді природну водойму довершують штучним способом). Зрозуміло, що утворення гідрографічного об'єкта, зокрема 'штучної водойми', пов'язане з життєдіяльністю людини.

На території Івано-Франківщини такий природний і штучний водний об'єкт називають *став* на всій території. Основа назви сягає псл. **stavъ* ‘місце, де зупинилась (стала) вода’, пов’язане з *stati* ‘стати’ [213, V, с. 389]. Використовують також фонетичні та словотвірні варіанти *стаў*, *ста'вок*, *ста'вочок*. Вказані назви вживаються ще зі значенням ‘невеликий став’, ‘місце для розведення риби’. Укр. літ. *став* – ‘водоймище в природному чи штучному заглибленні з непроточною водою; місце розлиття річки, струмка перед загатою’ [238, IX, с. 624], у діалектній мові є ще інші значення [208, с. 184–185; 246, с. 208; 211, с. 128–129; 162, с. 118; 140, с. 8; 130, с. 304].

Семантику ‘штучна водойма’ передає полісемантична лексема ¹*копанка* < псл. **kopaŋka* [254, Вып. 11, с. 15–16; 166, с. 123]. У “Словнику української мови” слово *копанка* означає ‘невелике водоймище з ґрунтовою водою, викопане для господарських потреб; сажавка’, ‘криниця без зрубу’ [238, IV, с. 279]. Розгалужена семантика його в українській діалектній мові: ‘розчищене під посів місце в лісі, яке ще не можна орати, а лише копати’ [232, II, с. 280], ‘рів; ковбаня з дошовою водою; дорога з ровами по боках’ [213, II, с. 565], див ще [193, I, с. 241; 74, с. 142; 108, с. 232; 246, с. 104–105], багатозначні в інших регіонах [208, с. 96; 162, с. 62; 211, с. 65; 130, с. 268–269], пор. також блр. діал. *копанка* ‘місце в озері або на річці, де перуть білизну’ та ін. [173, с. 94], рос. ‘колодязь у лісі’, ‘джерело’ та ін. [51, с. 152].

Продовжують семантичний ряд інші багатозначні назви ¹*жолоб*, ¹*жолуб*, *ка'нал*, *ка'нава* з вторинною семантикою ‘ставок’.

Серед записаних народних назв виділимо лексичні одиниці *ба'сейн*, *ба'сейна*, семантичне тлумачення яких ‘штучна водойма біля хати’ (*ба'сейн* < лат. *bassinum* ‘посудина, резервуар’ [234, с. 89]). Як і в інших ЛСГ, фіксуємо хитання категорії роду в чотирьох попередніх назвах.

Географічний номен *ста'ви*, суфіксальні деривати *став'ник*, *ставни'ки*, *став'ники* позначають ‘місце, де є стави’. Очевидно, у давнину існував апелютив **ставник* ‘місце, де є стави’, пор. типологічно споріднені географічні назви *дубник* ‘дубовий ліс’, *липник* ‘липовий ліс’ та ін. [222, I,

с. 237, 240]. З означеною семантикою вживається локальний апелятив *оз'роднис*, етимологія якого неясна.

Семантику 'висохлий став' реалізують апелятивні найменування *тр'асовина*, *сухий стаў*, *сухий став*, *ста'вис'ко*, *озе'ришче*, *до'линка*, *бе'з во'ди*, утворені різними способами.

Номен *ста'вишче* зареєстровано з двома значеннями: 'великий став' і 'висохлий став', пор. літ. 'місце, де був ставок' [195, 1186], 'т. с.; висохлий ставок' [222, II, с. 247]. У такому випадку суфікс *-ишч-е* виражає аугментативність у першому значенні і просторовість (місцевість, що характеризується наявністю якихось об'єктів у минулому) у другому значенні. Друге твердження відзначає також І. Желєзняк [54, с. 51].

На території Івано-Франківщини в значенні 'ставок, зданий в оренду' записано такі найменування: *оре'ндарський*, *орен'дований*, *стаў в оренд'і*, *те'летку*. Остання назва позначає міру ваги, що дорівнює 25 кг, тобто за оренду ставу розраховуються рибою.

ЛСГ 'Рослиність на гідрооб'єктах'. До цієї ЛСГ входять однослівні віддієслівні народні географічні назви *'зарос'т'*, *'зарос'т'і*, *'заросл'і*, *'наросл'і*, двослівна назва *дикорос'туч'і'трави*, що позначають 'частину водойми (по краях), зарослої різними видами трав'. Апелятиви *'заросл'і* і *'зарост'і* реалізують ще значення 'зарості на місці сухого озера'. Композити *'водоросл'і*, *'водорос'т'і* вказують на 'місце, вкрите водними рослинами'.

Частина номенів утворена від основи *жаб-* за допомогою різних суфіксальних формантів зі значенням 'поверхня води, вкрита водоростями', 'місце, заросле жабуринням': *жабу'рин':а*, *жабу'ран':е*, *жабу'рин'е*, *жабу'ратник*, *жа'бурник*, *жабу'ринка*, *'ж'еб'ірна*; 'озеро, вкрите жабуринням': *жабу'рин'е*, *жабу'рин':а*, *'жабйачка*, *'жабйаче*, *'ж'еб'ірне*.

Аналіз зафіксованого матеріалу підтверджує, що значна кількість апелятивів мотивована назвою конкретної водолюбної рослини, яка росте на гідрооб'єкті. Серед них такі репрезентанти: *с'ит'ник*, *'ситник*, *баг'но*, *баг'нина*, *р'і'зоха*, *ка'нич':а*, *оче'рет*, *ла'тат':а*, *р'ас'ка*, *кро'пивка*.

Сема 'мілке, поросле очеретом та рогозою місце в кінці ставу' представлена такою говірковою лексикою: *оче^uрет*, *оче^rрети*, *оче^uрети*, *воче^uрет*, *оче^uре^uтⁿ'ак*, *оче^uре^uт^l'анка*, *оче^rрет'ане* (< псл. *čerty [213, IV, с. 243]), пор. *оче^rрет* 'багаторічна водяна чи болотяна трав'яна рослина родини злакових з високим стеблом і розлогою пірамідальною волоттю' [195, с. 693]. Абсолютними синонімами назви *оче^rрет* є назви *ко^lмиш* і *'троща*. У говірках регіону використовують такі номени: *камі^l'ш'і*, *коми^l'ш'енка*, *каме^l'ш'інка*, *'трошча*, *'трошч'і*, *трос^t'іл'шчина*, *трос^t'іличина* 'місце, заросле очеретом', пор. діал. *троща* 'очерет' [238, X, с. 287]. Варіанти назв відбивають особливості місцевих говірок. Таке саме значення передають лексеми *о^lсока*, *осо^l'ка*, *во^lсока* (з протетичним [в]), пор. *осо^l'ка* 'багаторічна болотна трава родини осокових з довгими гострими листками' [238, V, с. 780]; *рого^l'за*, пор. *ро^l'гіз* 'багаторічна трав'яниста рослина родини рогозових; листя використовується для виготовлення мотузків, плетених виробів і т. ін., а кореневище – як цінний корм для деяких тварин' [238, VIII, с. 591]; *ч'ірса^l'ки*, *'заросл'і*. Семантичний ряд продовжують апелятиви, які властиві для тельмографічних реалій: *тр'асови^l'на*, *тр'асови^{el}'на*, *трасови^{el}'на*, *'багна* 'заболочене місце в кінці ставу, де росте багна, очерет'. У с. Лоева Надвірнянського р-ну і с. Космач Косівського р-ну 'мілке, поросле очеретом та рогозою місце в кінці ставу' позначає композит *сухо^l'стау*.

Сему 'заболочене, заросле озеро' спричиняють фактори натурогенного походження. Серед широкоживаних – назви з основою *моч-*, що виявляють семантику 'заболочене, заросле (частково чи повністю) озеро': *'мочар'і*, *'мочи^l'ра*, *'мочар*, *моч'і'ри*, *мочар'н'ак*. Апелятив *'багна* побутує в значенні 'озеро, заросле комишами, без риби' в с. Красноїлля Верховинського р-ну.

Семантику 'заболочена місцевість за видом рослинності' репрезентують апелятиви, мотивовані назвою конкретної болотяної рослини, яка на ній росте. Вони мають прозору семантику: *оче^r'ред*, *оче^rрет*, *оче^r'редниц'а*, *брус*, *брус^l'ник*, *брус^l'н'ак*, *брус^l'н'ек*, *журав^l'лина* (пор. (бот.) 'журавлина болотна' [144, с. 313]), *о^lсока*, *о^lсоки*, *мох* 'місцевість, покрита

мохом', *цибул'ник* 'місце проростання цибулі гірської або ведмежої' (пор. тюрк. *sibilnic* 'болотяна місцевість, де багато комарів' [102, с. 25]), *ро'ки'т':а* 'зарості рокити', *свидо'вец'* суфіксальне утворення на *-ец'* від прикметника *свидовий* 'вкритий свидом; із свидовими заростями'. Апелятив *крижу'вате*, вар. *крижо'вате* утворений способом субстантивації прикметника *крижувате* 'подекуди із заростями крижи' (пор. *крижи* (бот.) 'калістефус китайський; садова айстра китайська' [144, с. 87; 213, III, с. 90]). Погоджуємось із дослідницею Л. Куркіною, що однією з продуктивних семантичних моделей утворення назв боліт є назви болотної рослинності, тому "болотна рослинність (ліс, кущі, трава)" → "болото" [88, с. 131].

3. 3. Склад, структура лексико-семантичних груп найменувань підземних вод'

У географічній науці *підземні'води* – це 'води, що заповнюють нори та порожнечі гірських порід'. За гідравлічними властивостями вони поділяються на ґрунтові, напірні й верховодку [28, III, с. 39]. Ми поділяємо їх на природні (виражають різні ознаки номінації) і штучні.

ЛСГ 'Підземні води'. На території Івано-Франківщини значення 'підземні води (у загальному значенні)' репрезентує низка однослівних та двослівних назв. Серед однослівних найпоширеніші *джерело', жи'ла, кри'ниц'а*, рідше вживаються *пла'вун, дре'наж, во'да, но'ра*.

Лексема *жи'ла* сягає псл. **žila* [213, II, с. 197]. Співзвучна лексема записана Є. Тимченком: 'джерело води, що тече під землею' [241, с. 930]. Вона поширена в інших говорах України: *жи'ла* 'джерело' [48, с. 158; 233, с. 114], *жи'ла* 'підземний потік води', *жи'ли* 'підземне русло' [162, с. 45], *жи'ла* 'джерело прісної води' (тільки в зах.-вол. говірках), *жи'ла* 'джерело в криниці', 'підземний потік' [211, с. 48–49], а також слов'янських мовах: болг.

жіла ‘рудна або водяна жила’ [207, с. 79], блр. діал. *жы́ла* ‘водоносний шар, кринична, волога смуга, криниця серед багна’ та ін. [173, с. 66].

Номен *кри́ниця* ‘а < псл. **kъrnica / crinica* ‘джерело; (виритий) колодязь’, похідне від *крьпъ* ‘викопаний’ (< і.-є. **kr-/ker-* ‘різати’) [213, III, с. 93; 84, с. 329–332]. Й. Дзендзелівський цей номен фіксує зі значенням ‘колодязь’ у закарпатських, подільських та ін. говорах [48, с. 155]. Порівняймо літературне *кри́ниця* 1) ‘глибоко викопана й захищена цямринами від обвалів яма для добування води з водоносних шарів землі; колодязь’, 2) ‘т. с., що й джерело’ [238, IV, с. 308], укр. діал. *кри́ниця* ‘глибока яма в річці, де закручує вода’ [119, с. 43], ‘джерело, колодязь’ [254, Вып. 21, с. 156–157], ‘ключ, джерело’ [152, с. 254], ‘глибока балка, на дні якої б’ють джерела’ [245, II, с. 217], див. також [246, 110; 211, с. 68; 130, с. 270], пор. ще п. *krynica* ‘джерело’ [186, с. 207].

Назва *пла́вун* < *плав* (+ суф. *-ун-*) < **plavъ* [166, с. 212–213], укр. літ. ‘перенасичені водою рихлі, дрібнозернисті породи (піски, суглинки тощо), здатні розпливатися, рухатися’ [238, VI, с. 582]. Великим набором значень відзначимо цю назву в українській діалектній мові [208, с. 150; 162, с. 95; 246, с. 167; 211, с. 101], пор. ще блр. діал. ‘текучий пісок’ та ін. [173, с. 145].

Лексеми *джерело* і *дренаж* проаналізовані в складі інших ЛСГ. Доповнюють семантику ‘підземні води (у загальному значенні)’ двослівні словосполуки: *п’ідземна во́да*, *п’ідшк’ірна во́да*, *п’ідшкурна во́да*, *зашкурна во́да*, *верхна во́да*. Усі вищезаписані назви, окрім *підшк’ірна во́да*, вживаються на Рівненщині [162, с. 94], на Кіровоградщині – *підшкурна во́да* [208, с. 147].

ЛСГ ‘Джерело’. Усі номени цієї ЛСГ згруповано в семантичні мікрополя: 1) ‘джерело’, 2) ‘початок джерела’, 3) ‘джерело із солоною водою’, 4) ‘джерело з холодною (відносно теплою) водою’.

Основою першого семантичного мікрополя є назва *джерело* з такими значеннями: ‘джерело’, ‘природне джерело з питною водою’, ‘природний ключ з-під скали’, ‘місце, де б’є вода’; фонетичні й словотвірні варіанти

дже^аре^ло, джури^ло, же^аре^ло, дже^рел^л'це, джере^ал^л'це, |джерло, |джурло позначають 'джерело'.

Номени, що представляють другу семантичну позицію, утворені від назви кри^лниці^а, що в с. Воскресинці Коломийського р-ну побутує зі значенням 'обгороджене джерело', а в с. Саджавка Надвірнянського р-ну – 'джерело'. З останнім значенням зафіксовано деривати кри^лничка, кер^лничка, кир^лничка, к'ір^лничка, кернич^лки, керни^лчина, к'ірни^лчина з формантами **-к-а**, **-к-и**, **-ин-а**. У с. Барвінків Верховинського р-ну апелятив кри^лничка реалізує значення 'природне джерело з-під скелі'. На позначення 'джерела, криниці' вживається назва кер^лничка, к'ір^лниці^і, кер^лниці^а. Семантику 'джерело у полі' передає лексема к'ір^лничка. На Хмельниччині апелятив кри^лничка означає 'джерельна місцина; витік річки чи струмка' [152, с. 254], бук. кір^лниця 'криниця' [233, с. 200]. Місцева назва к'ірнич^лки 'багато (кілька) джерел' простежується в говірках різних районів області. У цих назвах спостерігаємо фонетичне явище кореляції (перехід **ри (рі)** у **ри**) з метатезою голосного **ер** (**ир, ір**).

Семантику 'джерело' доповнюють поодинокі апелятиви но^ра, дериват на **-иц'-а** но^риці^а, приєднанні двокомпонентна назва но^ра з во^дов. З такою самою семантикою вживаються спільнокореневі номени в'ік^лно, в'ік^лонце, в'ік^лнина, |в'ікни^ана (див. ЛСГ 'Болото'), пор. вік^лнина 'чисте місце в болоті' [213, I, с. 398], 'не заросле водоростями місце на болоті; воронка виру' [232, I, с. 237], 'криниця без цямриння; копанка; трясовина, провалля; коловорот' [233, с. 56]. Дериват |в'ікнишче позначає 'місце, де є вікно – джерело' в с. Хмелівка Богородчанського р-ну.

У сс. Рашків, Поточище Городенківського р-ну побутує лексема голо^лва, у с. Красноїлля Верховинського р-ну лексема голо^лвиця зі значенням 'джерело' та голо^лвищ^і'і 'джерела' у с. Підвербці Тлумацького р-ну.

У м. Городенка Городенківського р-ну зареєстровано народні назви род^лник 'джерело', дем. родни^лчок 'т. с.'. З різним значенням він поширений в

інших місцевостях: діал. *род'ник* [13, с. 105; 246, с. 196], *род'нік, родні'чок* [162, с. 109], *род'ник, родні'чок, род'нік, родні'чок* [208, с. 175–176].

Поодиноким випадком уживання є географічні апелятиви *кл'уч, кл'учі* із загальнономовною семантикою ‘джерело’ [238, IV, с. 193], очевидно, < псл. *kljukati* ‘стукати’ < від звуконаслідування *klju-klju* [213, II, с. 468], пор. *ключ* ‘джерело’ [208, с. 94].

Подібну семантику виражає локалізм *фунти'рат*, зафіксований у говірках с. Білоберізка Верховинського р-ну і смт Битків Надвірнянського р-ну. Назва, мабуть, запозичена з румунської мови, пор. рум. *fîntînă* + суфікс *-at-* ‘(артезіанський) колодязь’, пов’язане з пізньолатинським *fontana* ‘джерело, ключ’ [213, VI, с. 139], пор. ‘джерело, студня’ [177, с. 193–194]. Апелятив *риш'тока* ‘джерело’ – фонетичний варіант від *риштік* ‘риштак; невеликий струмок’, через російське і польське посередництво запозичений з німецької мови; нім. *Rinnstock* ‘жолоб, канава, водостік’ [213, V, с. 86]. Назви *фунти'рат* і *риш'тока* – регіоналізми.

Загальні назви ¹*кадуб, ка'дуб, 'кад'іб* зареєстровано зі значенням ‘джерело, вода якого тече через порожнину дерева’. Таку саму назву ¹*кадуб* виявлено з іншою семантикою ‘джерело, обкладене колодами з видовбаними серединами’. Апелятив *кадуб, кад'іб* < псл. **kadъlbъ* ‘колодязьний зруб з цілого пня; польова криниця’ [213, II, с. 338], ‘колода дерева з видовбаною серединою, яку ставили в джерело замість колодязного зрубу’ [154, с. 113], див. ще [233, с. 181; 100, с. 359], пор. також зах.-пол. *кадовб* ‘криниця, викопана в полі або на попасі’ [167, с. 221], вол. *кадлуб* ‘суха простора заглибина на полі або сіножаті’ [211, с. 59].

Акустичні властивості притаманні народним назвам ¹*дз'уркало, дзюр'кач, 'джуркайло, 'чуркало, ч'ур'кач*, що позначають ‘джерело, з якого вода тече із звучанням’. Лексема ¹*шуркач* ‘джерело’ утворена за допомогою суфікса *-ач-* від дієслівної основи *шурк-ати* ‘човгати; терти, скребти і т. ін. по якійсь поверхні, утворюючи шум, шарудіння’ [195, с. 1410, 1380]. У м. Косів номен ¹*ч'уркало* задекларований у двох значеннях: ‘джерело, з якого

вода тече із звучанням’, ‘джерело, з якого вода б’є струменем угору’. Останню семантику в цьому населеному пункті передає номен ¹дж’уркало. Апелятив *джур’кайло*, ¹джуркало діал. ‘т. с., що дзюр’кач; джерело, звідки з дзюрчанням витікає вода по жолобку’ [233, с. 92], пор. *джур’кач* ‘джерело’ [74, с. 99]. Одинична лексема ¹чурчик у с. Джурів Снятинського р-ну вживається на позначення ‘джерела, потічка’, утворена за допомогою демінутивного суфікса **-ик-** від основи *чурк-* < *чуркати* ‘текти’ [224, с. 223], *чурок* ‘джерело’ [74, с. 205]. Однією говіркою обмежений номен ¹ц’уркало ‘джерело’, пор. *цюрити* ‘дзюрити, текти, струмувати, вирувати’ [213 VI, с. 270], гуц. *цюркотіти* ‘текти’ [224, с. 217]. У говірках Городенківського р-ну записано народну назву ¹буркало ‘джерело’, пор. діал. *буркало* ‘т. с.’ [74, с. 104], бук. ‘бистрінь у рукаві річки’ [233, с. 43]. На різні відтінки акустичних властивостей води джерела вказують ще найменування ¹гур’кайло ‘джерело, з якого вода з шумом витікає на поверхню’, що є варіантом від *гуркало*, та *дзв’і’н’оха* ‘дзвінке джерело’.

Семантичне тлумачення ‘джерело, з якого вода б’є струменем угору’ передають апелятиви *фон’тан*, *водо’грай*, *кл’уч*, *стру’йя*, демінутив ¹струйка.

Назва *фон’тан* походить з італійського *fontana* ‘джерело, фонтан’, мабуть, асоціюється зі штучно створеним фонтаном. Вона досить поширена з таким значенням в інших слов’янських мовах [213, VI, с. 118].

У переносному значенні вживається лексема локальна *ки’пйачка* ‘джерело, що з силою пробивається з-під землі та скель, кипить’, мотивована дієприкметником *кип’яча* ‘вируюча’ + суфікс **-к-а**, пор. *кипіти* (перен.) ‘бурхливо вирувати, бурхати, клетотіти (про холодні, не підігріті рідини)’ [195, с. 426].

На території Івано-Франківщини поширені двослівні назви на позначення ‘джерела, з якого витікає мала кількість води’: *сл’озитси во’да*, *сл’озит во’да*, *со’читси во’да*, *но’ритси во’да*, *во’да но’рит*, *чу’рит во’да* (вживання дієслова з діалектним постфіксом **-си** чи без нього). Віддієслівний апелятив ¹сикавка зафіксований у с. Розтоки Косівського р-ну. Інші

багатозначні номени *дже^uрел'це, дже'рел'це, же'рел'це, пот'і'чок* мають аналогічне значення.

Семантику 'джерело, з якого вода стікає жолобком' виражають полісемантичні географічні назви *жолоб, жол'іб, жоло'бок, ко'рито, кадуб*. Репрезентантом значення 'джерело, з якого вода стікає у корито', 'дерев'яний жоліб, по якому стікає джерельна вода' є лексема *чуркало*. У с. Акрешори Косівського р-ну засвідчено вживання номена *чур'к'ів* 'джерело, з якого вода стікає жолобком'. Пор. укр. діал. *чурів, чуркало, чурків* 'джерело; дерев'яний жоліб, по якому стікає джерельна вода' [209, с. 214], *чурів* 'джерело' [117, с. 34], бук. *чуркало* 'джерело; струмок' [233, с. 652].

Лексичні одиниці *кри'нички, крини'ки, кри'нич'ки, керни'ки, кирни'ки, к'ірни'ки, чурка'ла* вживаються в множині із семантичним навантаженням 'місцевість, де є багато джерел'.

Семантичне мікрополе 'початок джерела', 'витік джерела' репрезентують апелятиви *вит'ік, вер'ш'ін, вер'шад, вер'ш'ім, вер'ш'ім*'. Номени *голо'виц'а*, дем. *голо'вичка* позначають 'джерельний витік', а дієслівна назва *поч'і'найеси* й іменникова *по'чаток* – 'місце, звідки бере свій початок джерело'. Усі назви проаналізовані в попередніх семантичних мікрополях.

Із семантикою 'місце, де вода витікає з-під землі' вживаються лексеми *джерел'о, дже^uре^uло, дже'рел'це, джерел'це, джурел'це, но'ра*. Таке саме значення 'місце, де вода зникає під землю' репрезентують номени *д'ірка, дирка, д'ера, г'ерка, дз'урка, дзюрчик*, пор. рівн. *дз'урка, но'ра* 'т. с.' [162, с. 41, 81], кіров. *дзюрка, дзюрчик* 'джерело, з якого витікає мала кількість води' [208, с. 69, 112], вол. *дзюрка* 'маленьке джерельце' [211, с. 44].

Значне місце в лексиці регіону займають народні назви на позначення семантичного мікрополя 'джерело із солоною водою'. Частотою вживання відзначимо апелятив *сир'о'виц'а* 'джерело із солоною водою', 'насичена солями вода, що витікає з гірських солоних джерел; джерело солоної води' та її фонетичні варіанти *соро'виц'а, соро'виц'е, соро'виц'і, сир'виц'а, сор'виц'а* в

значенні 'соляне джерело'. Жителі Косівщини широко використовують слово *соp'виц'а* на позначення 'дуже солоної води'.

Семантичне тлумачення назв *соло'ниц'а* 'соляне джерело', *солон'ц'і* 'місце, де є джерела з солоною водою' реалізується на базі прикметника *солоний*, пор. *солонець* 'озеро або джерело з солоною водою' [195, с. 1160], 'солоне джерело' [74, с. 188], бойк. *солонець* 'місце із соляною ропою' [222, II, с. 236]. Не формують суцільного ареалу, а фіксуються окремими вкрапленнями лексеми *солишче*, *сол'анка* зі значенням 'соляне джерело', утворені від іменника *сіль* + суфікси *-ишч-е*, *-'анк-а*, пор. *солянка* (діал.) 'соляне джерело' [213, V, с. 253].

Аналогічне значення передає номен *бан'а*, пор. *баня* 'солеварня' [213, I, с. 136], 'соляне джерело; солеварня' [117, с. 32]. Деривати *банишче*, *ба'н'анка*, варіант *ба'н'енка* позначають 'місце, де колись були соляні джерела'. Назви утворені за допомогою суфіксів *-ишч-е*, *-'анк-а* (*-'енк-а*).

Загальна назва *ро'с'іл'на* 'місцевість із джерелами соленої води' – субстантивований прикметник *росільна* 'яка має джерела дуже соленої води', пор. *ро'сіл* 'дуже насичена сіллю природна вода' [238, VIII, с. 808, 882]. Номен *солотвина* 'солоне джерело' < псл. **soltъvina* 'багнувате місце; багновище, мочарі' [166, с. 252–253; 209, с. 175], 'багнувате місце' [213, V, с. 351; 222, II, с. 236], 'соляне джерело' [235, II, с. 386; 104, с. 166].

Серед назв, що формують аналізоване мікрополе, засвідчено складні – *со'лоне джере'ло*, *со'лена во'да* – вказують на смакові якості води; *сол'а'не джере'ло*, *квас'на во'да* 'джерело (струмок), що тече по камінню, яке дає такий смак' – вказують на хімічний склад та смакові якості води; *с'ірчано-вод'неве джере'ло*, *с'іркове джере'ло*, *с'ір'кове джере'ло* зі значенням 'джерело, яке має хімічні властивості', *с'ірковод'неве джере'ло* 'джерело, яке має лікувальні властивості', *ч'ути м'лакоу* 'джерело, яке має запах млаки' – вказують на запах води та її хімічні властивості.

Івано-Франківська область багата на мінеральні джерела. Так, значення 'джерело мінеральної води' позначають відіменникові назви: *кри'ничка*,

джерело, *бур'кут*, пор. *бур'кут* ‘джерело мінеральної води’ [40, с. 263], а також рум. *borkut* ‘т. с.’ [230, с. 58; 117, с. 76]. Відприкметникові назви представлені двома апелятивами: *ц'іл'ушче*, *л'іку'вал'не*, а віддієслівні – одним: *ра'тунок*. Співзвучну семантику передають двокомпонентні словосполучення *ц'іл'ушче джерело*, *м'інерал'ні джерела*, *зал'ізна вода*.

Відомо, що ріки, потоки, джерела, особливо гірські, дуже холодні. У досліджуваному говірковому просторі зафіксовано назви, що вказують на температуру води гідрооб'єктів, тому виділяємо їх в окреме семантичне мікрополе. На позначення ‘джерела з холодною водою’ місцеві жителі використовують найменування, мотивовані прикметником *студений* ‘дуже холодний’ [195, с. 1209]: *студена вода*, *студене*, *студ'н'а*, *студе'ниці'а*, *студе'нец*, *студе'н'ек*, *студена кри'ничка*, *студна*. Номен *зимне*, *зимни*, *зимна вода*, *холодне*, *холодець*, *леди'ниці'а*, *лед'а'ниці'а*, *лед'а'ничка* ‘джерело з крижаною водою’, *ср'ібна* ‘дуже холодна вода’, утворилися від прикметників *зимний*, *холодний*, *льодяний* і *срібний*. У с. Яворів Косівського р-ну зареєстровано лексему *голо'виці'а* зі значенням ‘невелике джерело; струмок з холодною водою’, а в с. Білоберізка Верховинського р-ну *в'ік'нина* – ‘джерело з холодною водою’.

В антонімічному відношенні до попередніх назв перебувають номені із семантикою ‘джерело, вода якого взимку не замерзає’. Її відтворюють народні географічні назви *но'ринка*, *голо'виці'а*. Лексема *теп'лиці'а*, фонетичний варіант *теп'лиці'і*, суфіксальні деривати *теп'личка*, *теп'личина* функціонують зі значенням ‘джерело з дуже холодною водою влітку, яка не замерзає взимку’, указуючи на природні особливості води джерела. Подібне значення апелятивів *тепличина* має в інших джерелах [209, с. 182; 213, V, с. 547; 74, с. 193; 188, с. 32], бойк. *теп'личка* ‘місце у водоймі, де вода ніколи не замерзає’ [222, II, с. 284]. Назва *плесо* побутує з семантикою ‘місце, де вода не замерзає’, а номен *па'рило* – ‘плесо; джерело з теплою водою’, пор. *па'рило* ‘водяна ковбана, наповнена природною теплою водою’ [116, с. 52].

На позначення 'місцевості, де багато джерел, вода яких взимку не замерзає' мовці використовують поодинокі множинні апелятиви *безодн'і*, *к'ірнич'ки*, *'нори*.

ЛСГ 'Криниця'. Цю ЛСГ формують назви, що реалізують семантику 'викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела', 'криниця', 'місце, де беруть воду'. Поміж них найпоширеніша полісемантична лексема *кри'ниці'а* з різноманітними фонетичними та словотвірними варіантами: *кри'ниціа*, *кир'ниці'а*, *кир'ниціа*, *к'ірниці'а*, *к'ірниціа*, *кер'ниці'а*, *кер'ниціа*, *к'ірничка*, *к'ірничина*, *к'ірниці'і*. Інші варіанти *кир'ничка*, *ки'р'ничка*, *кер'ничка*, повторюваний *к'ірниці'і* вживаються зі значенням 'криниця в лісі', *кер'ниці'а* 'криниця, джерело', а варіант *к'ірниці'а* ще означає 'криниця, джерело, струмок'. Семантичне тлумачення номенів *кри'ниці'а*, *ке'р'ниці'а*, *ки'р'ниці'а*, *кер'ниці'а*, *кир'ниці'а*, *кл'уч*, *нора*, *'в'ікни'ена*, *ч'ур'чак*, *жур'чак*, *жи'ла*, *'струм'ін* – 'підземне джерело на дні криниці'. Останній сягає псл. форми **strumy* [166, с. 260], укр. *'струм'інь* 'потік, ручай' [232, IV, с. 219], 'центральна швидка течія річки' [211, с. 131], 'підводне джерело на дні криниці' [130, с. 305], пор. також п. *strumien* 'потік, ручай' [186, с. 162], ч. *strumen* 'джерело, струмок, потік', 'довга ополонка' [105, с. 68], блр. *'струмень* 'криниця' [173, с. 182].

Синонімом до слова *кри'ниці'а* є лексема *ко'лод'аз*' та його фонетичні варіанти *ко'лодець*', *ко'лодис*' зі значенням 'криниця', що відзначаються меншою продуктивністю вживання. Походження її сягає псл. **koldędź* [213, II, с. 518], пор. укр. літ. *ко'лодязь* 'захищена від обвалів зрубана вузька глибока яма, що служить для добування води з водоносних шарів землі' [238, IV, с. 229], укр. діал. *ко'лодязь*, *ко'лодець*, *ко'лодезь*, *ко'лондєзь*, *ко'лодись*, *ко'лодіж*, *ко'лодязь* [162, с. 61–62], *ко'лодязь* [130, с. 268], *ко'лодяз*, *ко'лодязь*, *ко'лодязик*, *ко'лодяц* [211, с. 64–65], *ко'лодязь*, *ко'лодязь*, *ко'лодець*, *ко'лодяць* [140, с. 7], пор. слов'янське: рос. *ко'лодець*, болг. *к'ладенец*, с.-х. *к'ладенац* [213, II, с. 518], блр. діал. *каладз'ец* [173, с. 84], *кало'дзєж* [253, с. 332].

Однією говіркою с. Цвітова Калуського р-ну обмежена лексема ¹кринка в значенні 'криниця'. Дослідники О. Карпенко, О. Брюкнер, А. Преображенський вважають географічні назви ¹кри'ниця і ¹кринка семантично однорідними назвами [67, с. 161; 255, с. 489; 229, I, с. 386].

Доповнюють ЛСГ багатозначні апелятивні найменування з різною семантикою: ¹кадуб 'криниця', 'криниця, в якій завжди є вода і яка ніколи не висихає', ¹кад'іб 'криниця', 'вода, яка тече у порожній стовбур дерева і там стоїть', 'криниця з видовбаною колодою', ¹кадовб 'криниця', ¹копанка 'криниця', 'криниця в лісі', 'криниця в лісі, викопана людьми', 'викопана, розчищена криниця', ¹голо'виц'а 'криниця в лісі'.

Номен ¹джер'ело та його варіанти ¹дже'рел'це, ¹жи'ри'ло, ¹же'ре'ло в багатьох говірках функціонують зі значенням 'криниця в лісі', у сс. Тязів Тисменицького р-ну, Грабів і Сваричів Рожнятівського р-ну позначають 'підводне джерело на дні криниці', а в с. Вербівка Рожнятівського р-ну 'викопану яму, що постійно наповнюється водою джерела', 'криницю'. Вузьколокальна діалектна назва ¹студн'а реалізує семантику 'криниця з холодною водою'.

Тільки в с. Криворівня Верховинського р-ну виявлено номен ¹ос'м'ів 'криниця', пор. 'трухлий всередині пень' [213, IV, с. 223], етимологічно неясне.

Назва ¹жура'вел' (перен.) зі значенням 'криниця' спорадично вживається в населених пунктах досліджуваного регіону, не утворюючи якогось чітко окресленого ареалу. У говірці с. Старі Кути Косівського р-ну побутує лексема ¹соро'виц'а на позначення 'соляної криниці'.

Семантику 'висохла криниця' передають двослівні номени ¹су'ха кри'ниц'а, ¹су'ха кир'ниц'а, ¹су'ха кир'ница, ¹су'ха кер'ниц'а, ¹су'ха к'ір'ниц'а. У с. Сецева Снятинського р-ну означену семантику реалізують дві словосполучки ¹про'пала во'да, ¹бе'з во'ди, а в с. Розтоки Косівського р-ну – ¹за'пушчена кер'ниц'а, ¹висохла кер'ниц'а.

Висновки до розділу 3

Здійснений системний науковий аналіз народних географічних назв на позначення водних реалій дає підстави зробити такі висновки:

1. Тематичний клас структуровано у три тематичні групи: апелятиви на позначення протічних водойм, стоячих вод, підземних вод, у межах яких виявлено 20 ЛСГ.

2. Народна географічна номенклатура на позначення гідрооб'єктів зберігає архаїчні риси, що підтверджує сталість і давність цього пласту лексики: *русло* (< псл. **rus-* + *-l(o)* < і.-є. **rou-s* < **reu-*, **rou-*), *річка* (< псл. **rěka* < **roika* < і.-є. **rei-* / **ri-*), *вихор* (< псл. **vixrь* < **vix-* < і.-є. **uei-*), *тван*' (< і.-є. **toϥ ə-*, **tū-*).

Основою аналізованої гідронімної лексики є загальномовні терміни з прозорою семантикою, які мають слов'янське походження: *річка*, *потік*, *брід*, *гурло*, *берег*, *озеро*, *став*, *джерело*, *криниця*, *болото*, *багно*, *руда* тощо.

Серед досліджуваних номінацій трапляються випадки іншомовних запозичень: *фунтират* (< рум. *fîntînă* + *-at-* 'артезіанський колодязь'), *турло* (< рум. *tîrlă* 'загін для овець'), *рушмока* (< нім. *Rinnstock* 'жолоб, канава, водостік'), *канал* (< фр. *canal* 'труба, водопровід, русло'), *дренаж* (< англ. *drain* 'відкачувати', 'відводити'), *шлюз* (< гол. *sluis* 'шлюз') тощо.

Окремі народні найменування вживаються тільки на території Івано-Франківщини: *стави* 'болото, що утворилося на місці водойми', *охаба* 'болото', 'болото на місці старого русла річки', 'земля, розм'якшена водою', 'болотиста місцевість', *сочівка* 'маленький струмочок', *фуз*' 'липке болото; осад', *капливець*' 'маленький водоспад на потоці', *нісний* 'маловодний потік', *викрутаси*, *вікрутаси* 'річка (потік, дорога) з кількома поворотами', *телетку* 'ставок, зданий в оренду', *осмів* 'криниця'.

3. У номінуванні географічних об'єктів водних реалій досліджуваного регіону переважає однослівна іменникова лексика: *вода*, *річище*, *глад*'. Зрідка засвідчено субстантивовані прикметники: *перехідний*, *студене*,

зимни, м'іл'ке, гни'ла, ср'ібна; поодинокими прикладами – дієслова: *клеко'тит, не те'че, поч'і'найеси* та прислівник *м'і'юко*.

4. Для похідних назв характерні словотвірні моделі, часто мотивовані твірними основами дієслів: *мо'чило, моча'ниц'а, ма'чула, мо'чуло, ма'чулка, ва'лило, за'гин, 'вигин, за'гиб, впад, згин, с'т'ік, злив*; прикметників: *старови'на, холо'дець, 'стр'ім'ін'*; дієприкметників: *погиб'л'ак, вар. погиб'л'ук*.

5. Найпродуктивнішим способом творення апелювативних назв є морфологічний спосіб, зокрема суфіксальний. Відіменникові похідні творяться за допомогою продуктивних суфіксів: **-к-а** (*кир'ничка, 'млачка*), **-ок-** (*гу'чок, руча'йок*), **-чик-** (*ба'г'інчик, ба'гончик*), **-иц'-а** (*голо'виц'а, рудиц'а*), **-ишич-е** (*по'точишиче, ста'вишиче*); віддієслівні – **-л-о** (*'чуркало, 'гуркало*), **-ец'-** (*ла'мець, бухт'і'вець*), **-к-а** (*'чвакавка, 'хл'апавка*), **-авиц'-а** (*стрига'виц'а*), **-аниц'-а** (*тр'і'саниц'а*), **-н'ак-** (*лупи'н'ак, топ'н'ак*), **-чик-** (*'чурчик*), **-овин-а** (*трасо'вина*); відприкметникові – **-ін'-** (*'стр'ім'ін', бистр'ін'*), **-иц'-а** (*гни'лиц'а*), **-ец'-** (*мок'рець, кри'вець*), **-ин-а** (*бистри'на, м'іли'на*), **-'ак-** (*чис'т'ак, бистр'ак*); віддієприкметникові: **-'ак-** (**-'ек-**) *погиб'л'ак, погиб'л'ек*. У роботі зафіксовано нульсуфіксальні утворення: віддієслівні – *за'м'іс, про'тока, пе''ре''йїзд, пе''ре''х'ід, пере'в'із, 'виполоч, 'в'іполоч*; відприкметникові – *груз', м'іл', глиб, глад'*. Префіксально-суфіксальний спосіб виявлено у відіменникових дериватах: *надбе'реж':а, побе'реж':а, про'р'ічок, забо'лотн'а*; префіксальний – *в'ідроги* та ін. Основоскладання виявлено в похідних-композиціях: *водово'рот, колово'рот, круго'верт', кругово'рот, водо'вир, водо'верт', сухо'стаў*. Серед народних найменувань трапляються назви, утворені зрощенням різних частин: *стр'імго'лов, мо'чихв'іст, не'теча, 'бездна, бе'зодн'а, 'безмо, бе'зодн'і*.

Прийменникові конструкції представлені двома назвами: *в те'летку, бе''з во'ди*.

6. Одним із шляхів поповнення географічної апелювативної лексики є аналітична деривація – номінація географічних об'єктів словосполученням: *'сил'на теч'і'я, 'сил'ний по'т'ік, 'бистра во'да, стр'ім'ка те''ч'і'я, сл'о'зит*

во'да, со'читси во'да, но'ритси во'да, м'іс'ц'а для купан':а, купал'н'і м'іс'ц'а, но'ра з во'дов, п'ід'шк'ірна во'да.

7. У межах досліджуваних найменувань засвідчено наслідки вторинної номінації, метафоричні за походженням назви: в'ік'но, 'дзеркало, 'зеркало, йак 'дзеркало, йак 'зеркало, йак 'л'устро, пет'л'а, кол'цо, 'зм'ійка, 'вила, 'вили, 'ратиц'і, ру'каў, рука'ви, рукавник, ло'т'ік, с'ходи, бара'ни.

8. Народні географічні назви представлені різними фонетичними варіантами: 'бериг, 'бере"г, 'бер'іг, 'берех; дже"ре'ло, джури'ло, же"ре"ло, джере"л'це, 'джерло, 'джерло; 'кадлуб, 'кад'іб, 'кад'івб; 'моч'ер, 'моч'ер', 'мочир, 'моч'ір, 'мочар'і, 'мочир'і, 'моч'іри, 'моч'іра, 'мочара.

Для назв водних об'єктів характерні такі фонетичні явища: протетичний [в] ('вус'т'а, 'вус'т'е); кореляція (перехід **ри** (**рі**) у **ри**) з метатезою голосного **ер** (**ир**, **ір**) (**кри**'ниц'а – **кер**'ниц'а, **кир**'ниц'а, **к'ір**'ниц'і); зміна початкового [т] на [к] (**т**'і'кача, **к**'і'кача), у середині слова (**кру**'т'іж, **кру**'к'іж) та в кінці слова (**боло**'т'е, **боло**'к'е); спрощення в групі приголосних **-рдл-** у **-рл-** (**сви**'р'ливец'); початкове [і] у позиції перед сонорним з наступним редукованим (**ір**'жа, **ржа**); іменники першої відміни з м'яким приголосним основи та шиплячим мають закінчення [і] замість літературного [а] ('ропи'а, 'ропи'і); характерне вживання дієслова з діалектним постфіксом **-си** чи без постфікса **-с'а** (**сл**'о'зитси во'да, **со**'читси во'да, **чу**'рит во'да, **во**'да **но**'рит).

На граматичному рівні серед записаних народних назв виявлено хитання категорії роду та числа: ба'сейн – ба'сейна 'штучна водойма біля хати', т'і'кач – т'і'качка 'швидкий потік'; бо'лото – боло'та, баг'но – багна, багни 'болото' тощо.

ВИСНОВКИ

Лінгвістичне дослідження народної географічної лексики Івано-Франківщини дозволяє зробити висновки, з яких найголовнішими є:

1. Аналізована тематична група лексики становить організовану систему, що складається з низки лексико-семантичних груп. Класифікація апелювативних найменувань географічних об'єктів Івано-Франківщини проводилась за семантичним принципом. Семантичну характеристику географічних назв викладено за логічно побудованою схемою, в якій з'ясовано етимологію номена, ареал поширення, виділено загальномовні, міждіалектні та міжмовні зв'язки. Усі номени структуровано у 2 класи, 5 тематичних груп, 40 ЛСГ, 97 семантичних мікрополів.

2. Народна географічна лексика Івано-Франківщини відзначається ієрархічною підпорядкованістю. Аналіз загальних назв географічних об'єктів дозволив зробити розподіл лексичних одиниць за семантичними полями. Елементарним семантичним полем є ЛСГ, однією з характеристик якої є центр і периферія, тому в роботі виокремлено ядро (центр), напівпериферію та периферію. Проаналізований лексичний матеріал згруповано у ЛСГ за спільними семантичними рисами, у межах яких виділено семантичні мікрополя. Зіставлення лексем у семантичному мікрополі проведено за релевантними ознаками географічних реалій. Найважливішими серед них стали розмір, форма, глибина, наявність рослинності, функціональне призначення, характер поверхні, розташування відносно інших об'єктів тощо. Компоненти ЛСГ протиставляються за диференційними ознаками: 'підвищення / зниження рельєфу', 'наявність / відсутність рослинності', 'вершина / підніжжя' тощо. Це дає можливість створити певні уявлення про ландшафт, специфічні особливості рельєфної структури, господарсько-адміністративний устрій.

Системну організованість досліджуваної географічної лексики засвідчують різні внутрішньолінгвальні (динамічність семантики лексем, явища синонімії (*кірниця, колодязь; оче|рет, ко|миш, |троща*), антонімії

(*o'son'e*, *v'ido'sovn'a*, *v'id'son'a*, *o'son'a*, *o'sovn'a* – *холод*, *хо'ло'док*; *при'гр'і'ї* – *зат'інок*, *за'т'інок*, *зак'інок*, *за'т'ін'*), звуження чи розширення семантики номінації реалій) та позалінгвальні чинники (геоморфологічні, гідрографічні особливості території, історичні, соціально-економічні).

3. Основна частина народної географічної номенклатури досліджуваного терену за своїм походженням і функціонуванням належить до праслов'янського періоду, що вказує на давність заселення території та архаїчні риси лексики: *б'ерег* (< псл. **bergъ* < і.-є. **bherhos*), *верх* (< псл. **v'ǫxъ* < і.-є. **uřsu-s*), *рі'ка* (< псл. **rěka* < **roika* < і.-є. **rei-* / **ri-*), *ру'сло* (< псл. **rus-* + *-l(o)* < і.-є. **rou-s* < **reu*, **rou-*), *в'ихор* (< псл. **vixrъ* < **vix-* < і.-є. **uei-*), *тван'* (< і.-є. **toϥ ə-*, **tū-*), *бер'до* (< псл. **b'ǫdo*), *ну'стка* (< псл. *pustъ* < **poust-*) тощо.

Серед досліджуваних найменувань трапляються запозичення з інших мов: *фунт'і'рат* (< рум. *fîntînă* + *-at-* ‘(артезіанський) колодязь’), *ти'рло* (< рум. *tîrlă* ‘загін для овець’), *но'д'ір*, *но'р'ір* (< рум. *rogor* ‘спуск з гори’); *ке'мна* (< п. *кєра* ‘підвищення’; *купка*, *ке'ріна* ‘острівець’); *те'рса* (< угор. *terseg* ‘рівнина’); *пл'ац* (< нім. *Platz* ‘площа’ < фр. *place* ‘місце, площа’), *руш'тока* (< нім. *Rinnstock* ‘жолоб, канава, водостік’); *пл'ато* (< фр. *plateau* ‘піднос, тарілка, круг; плоскогір'я, плато, майданчик’), *ка'нал* (< фр. *canal* ‘труба, водопровід, русло’); *дре'наж* (< англ. *drain* ‘відкачувати’, ‘відводити’); *шлю'з* (< гол. *sluis* ‘шлюз’) тощо. Запозиченню географічної лексики сприяли історичні, політичні, культурні умови, у яких перебував регіон, а саме: впливи Польщі, Австро-Угорщини, Росії. Крім того, на лексичному складі зазначеної тематичної групи лексики Івано-Франківщини позначилось безпосереднє контактування гуцульських говірок із румунською мовою.

4. Географічна лексика досліджуваного терену сформувалась на місцевих діалектних назвах з її говірковими особливостями, що зумовило виникнення народних назв, притаманних тільки для цієї місцевості: *ки'чера*, *киче'рашка*, *т'рун'*, *ско'чн'а*, *коло'мийа*, *к'і'кача*.

Серед них виділимо народні назви, що побутують тільки в одній говірці: *гирчина* ‘великий розлогий горб, підвищення’, *горба/с’івка* ‘група гір, горбів, горбиста місцевість’, *мад/л’івка* (*маг/л’івка*) ‘горбиста місцевість’, ‘горбиста дорога; ряд горбків на ній’, *чупер го/ри* ‘вершина гори’, *фуз* ‘липке болото; осад’, *р’ідлища* ‘болото з напівстопленим снігом в час відлиги’, *викру/таси* (*в’ікру/таси*) ‘річка (потік, дорога) з кількома поворотами’, *те/летку* ‘ставок, зданий в оренду’ тощо.

5. Географічні апелятиви досліджуваного ареалу за морфологічними ознаками (за своєю структурою) – однослівні іменники у формі однини чи множини (що становить 82% від загальної кількості досліджених): *клева*, *о/хаба*; рідше вони мають форму субстантивованих прикметників чи дієприкметників (4% від числа досліджених): *глин’ана*, *лиса*, *прикра*; *зго/рене* – результат морфологічно-синтаксичного способу творення; поодинокі приклади вживання прислівників і дієслів (всього 0,5% від числа аналізованих): *спо/хола*, *спо/хово*, *м’іўко*; *поч’і/найеси*, *не те/че*.

6. Більшості із майже 2 500 фіксацій на позначення різних географічних об’єктів із 439 населених пунктів області притаманна фонетична, морфологічна та семантична варіативність. 77% аналізованих лексем – однозначні, 11% – двозначні, 12% назв мають три і більше значень.

7. Серед досліджуваних найменувань переважають деривати, похідні від основ іменників (19%), дієслів (11,5%) та прикметників (5%), утворені за допомогою різних способів словотворення, однак основним є морфологічний. Найбільшу продуктивність виявили номени, що утворились суфіксальним способом (27% від проаналізованих номенів), наприклад: *стр’і/мец*’, *стромини*, *стрим’ін*’, *стром’ін*’, *стр’ім/чак*; *м’іли/на*, *м’ілиз/на*, *м’ілки*, *м’ілко/та*; *студ’н’а*, *студе^н/ниц’а*, *студе/нец*, *студе/н’ек* тощо. Серед суфіксальних дериватів найпродуктивнішими є словотвірні типи з суфіксами: *-к-а* (*магурка*), *-ин-а* (*купина*), *-ишч-е* (*не/чишче*), *-ок-* (*ла/зок*), *-ик-* (*хребтик*), *-иц’-а* (*мок/риц’а*) тощо. Другу позицію займають народні назви, утворені префіксально-суфіксальним способом (2,5% лексем від числа

досліджених), наприклад: *надбе'реж':а, побе'реж':а, об'м'ілинок, за'м'іл':а* тощо. Продуктивним словотвірним типом виявилися конфікси: **ви-...-ок** (*'видолинок*), **па-...-ок** (*'пагорбок*), **під-...-ок** (*п'ідд'ілок*) тощо. Рідше використовується префіксальний спосіб словотворення (2,4% лексем від числа аналізованих), наприклад: *п'ідго'ра, 'пригора* тощо. Серед найуживаніших префіксів виділимо такі: **під-** (*п'ідд'іл*), **при-** (*'пригорб*), **па-** (*'пагорби*), **перед-** (*переддо'лина*) тощо. Способом основоскладання зазвичай у поєднанні із суфіксацією утворено 2,6% номенів від загальної кількості аналізованих назв, наприклад: *криво'с'ібка, круто'верт', м'ілко'вод':а, м'ілко'вод':е, м'ілко'вод'і* тощо. Поодинокі випадки словоскладання виявлено в загальних назвах *цирки-котло'вани* тощо.

8. Крім однослівних, серед географічних апелятивів виявлено складені назви, які побудовані за такими структурними моделями: іменник + прикметник, наприклад: *'дужа го'ра, великий пл'ац, малий гук*; іменник + іменник, наприклад: *'зм'іна 'русла, м'іс'ця для купан':а, но'ра з во'дов*. Незначна кількість двокомпонентних словосполук виражена структурною моделлю дієслово + іменник, наприклад: *бур'лит' теч'і'я, га'бучит во'да, сл'о'зитси во'да, сл'о'зит во'да, со'читси во'да, но'ритси во'да, во'да но'рит, чу'рит во'да* (характерне вживання дієслова з діалектним постфіксом **-си** чи без постфікса **-с'а**). Серед досліджуваних лексем Івано-Франківщини зафіксовано трикомпонентні найменування, структурна модель яких прикметник + прикметник + іменник, наприклад: *'тиха сто'йача во'да, стр'ім'кий бурх'ливий по'т'ік* тощо. Двослівні назви становлять 13%, трислівні – 0,5% від усіх досліджених номенів.

9. Частина народних географічних назв з'явилася в мові в результаті метафоричного перенесення назви з одних предметів, явищ, властивостей на інші на підставі подібності їх ознак, що відображають образне мислення номінаторів. Джерелами поповнення цієї частини географічної лексики є запозичення з інших тематичних груп: медичної, зоологічної, будівельної, кравецької, сільськогосподарської тощо. Наприклад: *бо'родавка, бе'саги, чуб,*

чуприк, цуприк, чупер го/ри, греб'ін', вили, ма/к'ітрина, шийа, око, ка/зан, ко/тел, рукаў тощо. Подібні перенесення відомі в географічній лексиці інших регіонів України та мов.

10. Для говірок досліджуваного терену характерна фонетична варіативність, наприклад: ка/дуб, кадлуб, кад'іб, кад'івб; ко/бил'ниц'а, ко/билищ'а, ко/билниц'а; вер'ш'ін', вер'шад', верш'ім'; в'іб'чина, в'ів'чина, в'ін'чина, виб'чина тощо.

У народній географічній лексиці досліджуваного регіону виділяємо низку говіркових рис, зокрема фонетичних явищ: ненаголошений [e] наближається у вимові до [u], рідко – до [a] (ле/вада – ли/вада – ла/вади); ненаголошений [e] вимовляється як [u] (п/лоске – п/лоски); субституція ненаголошеної форми [o] < [a] (котло/ван – катла/ван); кінцевий голосний [i] замість [e] (гор'бищ'і, к'ім'лищ'і); голосний [a] після м'яких приголосних та шиплячих вимовляється як [e], [u] (зарва/ниц'е, пол'ена, пол'ина, ме/ж'и); іменники першої відміни з м'яким приголосним основи мають закінчення [i] замість літературного [a] (ли/сан'а – ли/сан'і; йар'шищ'а – йар'шищ'і); втрата початкового голосного [o] (обо/лон' – бо/лон'а); початкові [e], [i] після [й] замість літературного [a] (йема, йе/рищ'і, йі/руги, йімка); початкове [i] в позиції перед сонорним з наступним редукованим (ір'жа – ржа); кореляція за твердістю / м'якістю [ц] : [ц'] (шанец – шанец', р'івец – р'івец'); протиставлення приголосних за твердістю / м'якістю приголосних [ц] : [ц'] (гра/ница – гра/ниц'а, к'ір'ница – к'ір'ниц'а) та дзвінкістю / глухістю [д] : [т] (кладка – клатка – клад^тка); зміна [л] на [в] у закритому складі (мо/гилка – мо/гивка; балка – бавка; при/ч'ілок – при/ч'івок); перехід [д'] у [г'] (под'ір – пог'ір); зміна початкового [с] на [ш] (ска/ла – шка/ла); протетичний [в] (вус'т'а, вус'т'е); кореляція (перехід **ри** (рі) у **ри**) з метатезою голосного **ер** (**ир**, **ір**) (кри/ниц'а – кер/ниц'а, кир/ниц'а, к'ір/ниц'і); спрощення в групі приголосних **-рдл-** у **-рл-** (свир'ливец'); зміна початкового [т'] на [к'] (т'і/кача – к'і/кача), у середині слова (кру/т'іж –

кру¹к'іж) та в кінці слова (боло¹т'е, боло¹к'е); кореневі [г], [ф] вимовляються як [х] (бер'іх, торх, тор¹ховис'ко).

На словотвірному рівні серед зафіксованих народних назв виділимо лог – у¹лога, у¹логи, ¹злоги – уло¹говина, уло¹гови^ена, улогови^ена, улого¹вина, улогови¹на, у¹логови^ена.

На граматичному (морфологічному) рівні зазначено хитання категорії роду і числа, наприклад: роз¹вилок – роз¹в'ілка; роз¹ток, роз¹т'ік – роз¹тока, рос¹тока, рас¹тока; берд – ¹берда; фос – ¹фоса, а також ¹бавка – ¹бавки; бу¹гор – ¹бугорки; бурт – ¹бурта – бур¹ти тощо.

11. У дослідженому матеріалі виявлено низку лексичних одиниць, що демонструють семантичну рухливість у межах різних тематичних і лексико-семантичних груп: ¹баба 'невелика приземкувата гора; невисока гора, підвищення' ↔ 'пагорб' ↔ 'рівна скала' ↔ 'болото'; ¹пол'инка 'рівнина (в загальному значенні)' ↔ 'рівна місцевість на підвищенні чи біля підвищення' ↔ 'незаросла, гола вершина гори, підвищення'; ¹репеда 'стрімка кам'яниста гора' ↔ 'мілина' тощо.

Народна географічна лексика Івано-Франківщини – це розгалужена рухлива система. Серед говорів, які функціонують на досліджуваній території, найбільш спорідненими виявились гуцульські, покутсько-буковинські та бойківські говірки. Семантична структура апелятивів свідчить про бажання мовців якомога краще передати за допомогою мовних засобів особливості географічних об'єктів.

Результати проведеного дослідження відкривають перспективу для подальших студій, пов'язаних із вивченням взаємодії народної апелятивної географічної лексики з онімною лексикою та лексикографічним опрацюванням географічної номенклатури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен, 1975. – Т. I. – 959 с.; Нью-Йорк – Сідней – Торонто, 1985. – Т. II. – 900 с.
2. Аркушин Г. Л. Силенська гуторка / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Ред.-вид. відд. "Вежа" Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1996. – 167 с.
3. Атлас української мови: В 3-х т. – Т. II.: Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі. – К, 1988.
4. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М., 1966. – 607 с.
5. Бевзенко С. П. Українська діалектологія / С. П. Бевзенко. – К. : Вища школа, 1980. – 246 с.
6. Беньої В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа : дис. ... канд. філол. наук / Беньої Вероніка Федорівна. – Ужгород, 2009. – 233 с.
7. Беценко Т. Етюди з топонімії Сумщини / Т. Беценко. – Суми : Собор, 2001. – 71 с.
8. Бичко З. М. Діалектна лексика Опілля / З. М. Бичко. – Львів : Фенікс, 1997. – 137 с.
9. Бичко З. Лексика наддністрянського говору в контактах із лексикою сусідніх діалектів / З. Бичко, Н. Медвідь, Я. Веселовський // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія.– Івано-Франківськ, 2010. – Випуск XXV – XXVI. – С. 21–24.
10. Бігусяк М. В. Гуцульсько-покутське суміжжя у світлі лексичних ізоглос / М. В. Бігусяк // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Серія 10. – Вип. 3 (2). – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 21 – 26.
11. Білінська Л. П. Формування мікротопонімії Покуття : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Білінська Любов Петрівна. – Івано-Франківськ, 2012. – 334 с.
12. Бойко Н. А. Праславянская гидрографическая терминология в славянской ойконимии / Н. А. Бойко // Материалы международной

конференції “Северное Причерноморье: к глубинам славянской культуры” (V Чтения памяти академика О. Н. Трубачева), Алушка, 25–30 сентября 2008 г. – К. ; М., 2008. – С. 22–25.

13. Бучко Д. Г. Походження назв населених пунктів Покуття / Д. Г. Бучко. – Львів : Світ, 1990. – 143 с.
14. Вербич С. Апелятивна лексика Українських Карпат і праслов'янський словник / С. Вербич // Студії з ономастики та етимології. 2007 / [відп. ред. В. П. Шульгач]. – К., 2007. – С. 371–378.
15. Вербич С. Апелятивна лексика Українських Карпат і праслов'янський словник. II / С. Вербич // Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Філологічні науки: Мовознавство. – Луцьк, 2008. – №10. – С. 17–21.
16. Вербич С. О. Архаїчні гідроніми Карпатського ареалу: структура, семантика, етимологія / С. О. Вербич // Студії з ономастики та етимології. 2003. – К. : Аспект, 2003. – С. 3–13.
17. Вербич С. Гуцульські лексичні діалектизми: структура, семантика, етимологія. / С. Вербич // Вісник Прикарпатського нац. у-ту. Філологія. – Івано-Франківськ, 2012. – Вип. XXXII-XXXIII. – С. 3–7.
18. Вербич С. О. Етимологічне дослідження гуцульських лексичних діалектизмів / С. О. Вербич // Студії з ономастики та етимології. 2009 / [відп. ред. В. П. Шульгач]. – К. : Довіра, 2009. – С. 213–220.
19. Вербич С. О. Етимологічні студії з подільської мікротопонімії / С. О. Вербич // Студії з ономастики та етимології. 2011–2012. – К., 2012. – С. 51–60.
20. Вербич С. О. Іншомовні елементи в топоніміконі Прикарпаття (спроба генетичної характеристики) / С. О. Вербич // Іншомовні елементи в ономастиці України. – К. : Кий, 2001. – С. 25–31.
21. Вербич С. О. Карпатська оронімія в контексті слов'янської історії регіону. II / С. О. Вербич // Студії з ономастики та етимології. 2006 / [відп. ред. О. П. Карпенко]. – К., 2006. – С. 9 – 16.

22. Вербич С. О. Ойконіми Прикарпаття з етимологічно непрозорими твірними основами / С. О. Вербич // Студії з ономастики та етимології. 2007 / [відп. ред. В. П.Шульгач]. – К., 2007. – С. 33 – 40.
23. Вербич С. О. Рецензія на книгу “Таборак М. М. Гідронімія Івано-Франківщини. Словник-довідник. Снятин: Прут Принт, 2003. 284 с.” / С. О. Вербич // Студії з ономастики й етимології. 2005. – К., 2005. – С. 221–226.
24. Верхратський І. Говір батюків / І. Верхратський. – Львів, 1912.
25. Верхратський І. Про говір галицьких лемків / І. Верхратський. – Львів, 1902.
26. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова / В. В. Виноградов // Вопросы языкознания. – 1953. – № 5. – С. 3– 29.
27. Волинь – Житомирщина : іст.-філол. зб. з регіон. пробл. № 17 / ред. : В. Мойсієнко, В. Єршов; Ін-т укр. мови НАН України, Північноукр. діалектол. центр Житомир. держ. у-ту ім. І. Франка, Житомир. іст.-філол. ін-т регіон. дослідж. – Житомир, 2007. – 189 с.
28. Географічна енциклопедія України : [у 3 т.] / [за ред. О. М. Маринича]. – К. : УРЕ ім. М. П. Бажана, 1989–1993. – Т. 1–3.
29. Герман К. Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини: Фонетика, фонологія / К. Ф. Герман. – Чернівці : Видав. сп. “Час”, 1995. – 416 с.
30. Гідронімія України в її міжмовних і міждіалектних зв'язках / І. М. Железняк, А. П. Корепанова, Л. Т. Масенко [та ін.]. – К. : Наукова думка, 1981. – 264 с.
31. Горчакова Р. А. Івано-Франківська область / Р. А. Горчакова, І. М. Койнов, О. І. Коляда // Українська Географічна Енциклопедія в трьох томах. – К.: УРЕ ім. М. П. Бажана, 1990. – Т. 2. – 479 с.
32. Грещук В. Студії з українського мовознавства / Василь Грещук. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. – 518 с.
33. Грещук В. Південно-західні діалекти в українській художній мові. Нарис / Василь Грещук, Валентина Грещук. – Івано-Франківськ: Вид-во

- Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2010. – 309 с.
34. Грицак М. А. Назви гідрорельєфу в говірці с. Ясіня Закарпатської області / М. А. Грицак // Питання гідроніміки. – К. : Наук. думка, 1971. – С. 74–80.
 35. Гриценко П. Ю. Ареальне варіювання лексики / П. Ю. Гриценко [відп. ред. І. Г. Матвіяс]. – К. : Наук. думка, 1990. – 272 с.
 36. Гриценко П. Ю. Дослідження лексики українських говорів / П. Ю. Гриценко // Мовознавство. – 1984. – № 5. – С. 22–30.
 37. Гриценко П. Ю. Моделювання системи діалектної лексики. Монографія / П. Ю. Гриценко. – К. : Наукова думка, 1984. – 228 с.
 38. Громко Т. В. Семантичні особливості народної географічної термінології Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Громко Тетяна Василівна. – Кіровоград, 2000. – 194 с.
 39. Громко Т. В. Семантичні особливості народної географічної термінології Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини) / Т. В. Громко [відп. ред. В. В. Лучик]. – Кіровоград : РВЦ КДПУ, 2000. – 172 с.
 40. Гуцульщина. Лінгвістичні етюди. – К. : Наукова думка, 1991. – 308 с.
 41. Данилюк О. К. Географічна термінологія Волині : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01. “Українська мова” / О. К. Данилюк. – К., 2000. – 18 с.
 42. Дзендзелевский И. А. Названия для водоворота в говорах украинского языка / И. А. Дзендзелевский // Совещания по ОЛА (Черновцы, 4–7 октября 1976 г.) : тез. докл. – М., 1977. – С. 216–218.
 43. Дзендзелівський Й. О. Із спостережень над українською гідрографічною номеклатурою (назви частин річки) / Й. О. Дзендзелівський // Тези III Республіканської ономастичної (гідронімічної) конференції. – К., 1965. – С. 23–27.

44. Дзендзелівський Й. О. Спостереження над українськими народними назвами гідрорельєфу / Й. О. Дзендзелівський // *Onomastica*. – Kraków, 1972. – Т. XVII. – S. 109–150.
45. Дзендзелівський Й. О. Українське і слов'янське мовознавство / Й. О. Дзендзелівський. – Львів, 1996.
46. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для виру / Й. О. Дзендзелівський // *Onomastica*. – Kraków, 1978. – Т. XXIII. – S. 133–162.
47. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для гирла, устя річки / Й. О. Дзендзелівський // *Onomastica*. – Kraków, 1970. – Т. XV. – S. 125–142.
48. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для джерела / Й. О. Дзендзелівський // *Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae*. – 1975. – Т. 25 (1–2). – S. 149–201.
49. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для притоки річки / Й. О. Дзендзелівський // *Slavia orientalis*. – Warszawa, 1968. – № 3. – S. 297–303.
50. Дзендзелівський Й. О. Українські народні назви гідрорельєфу. Відгалуження річки, рукава річки, затоки / Й. О. Дзендзелівський // Дослідження лексики і фразеології говорів Українських Карпат. – Ужгород, 1982. – С. 3–53.
51. Дьякова В. И. Словарь географической лексики Воронежского края (с историческими комментариями) / В. И. Дьякова, В. И. Хитрова. – Воронеж : Воронежский гос. ун-тет, 2009. – 343 с.
52. Емельянович В. М. Геаграфічная тэрміналогія як крыніца мікратапаніміі / В. М. Емельянович // *Беларуская анамастыка*. – Минск: Наука і техника, 1985. – С. 87–97.
53. Еремия А. И. Географические названия рассказывают / А. И. Еремия. – Кишенев : Штиинца, 1982. – 101 с.

54. Желєзняк І. М. Гідроніми України як джерело відновлення деяких гідрографічних термінів / І. М. Желєзняк // Мовознавство. – 1979. – № 4. – С. 46–52.
55. Желєзняк І. М. До етимології укр. діал. *глифа* / І. М. Желєзняк // Студії з ономастики та етимології. 2003. – К. : Аспект, 2003. – С. 221–246.
56. Желєзняк І. М. Фіналь *-ач* в українському топоніміконі / І. М. Желєзняк // Студії з ономастики та етимології. 2003. – К. : Аспект, 2003. – С. 21–46.
57. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології сучасної української мови / Ф. Т. Жилко. – 2-е вид. (перероблене). – К., 1966. – 307 с. + карти.
58. Жилко Ф. Т. Про семантичні поля української мови / Ф. Т. Жилко // Українська мова і література в школі. – 1971. – №12. – С. 25–32.
59. Закревська Я. В. Нариси з діалектного словотвору в ареальному аспекті / Я. В. Закревська. – К. : Наук. думка, 1976. – 163 с.
60. Закревська Я. В. Покутсько-буковинський говір / Я. В. Закревська // Українська мова: Енциклопедія. – К. : Українська енциклопедія, 2000.
61. Іваненко О. В. Географічна термінологія в топонімії Сумщини / О. В. Іваненко // Студії з ономастики та етимології. 2006 / [відп. ред. О.П. Карпенко]. – К., 2006. – С. 27–41.
62. Івано-Франківська область. Адміністративно-територіальний поділ: Довідник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. – 212 с.
63. Іліаді О. І. Етимологічне гніздо з коренем **ver-* у праслов'янській мові / О. І. Іліаді. – К. ; Кіровоград, 2001. – 162 с.
64. Іліаді О. І. Лексичні архаїзми українських діалектів Закарпаття / О. І. Іліаді // Студії з ономастики та етимології. 2003. – К., 2003. – С. 100–114.
65. Іліаді О. І. Праслов'янські гідроніми Карпат. II / О. І. Іліаді // Студії з ономастики та етимології. 2004. – К., 2004. – С. 83–89.
66. Історія міст і сіл Української РСР: Івано-Франківська область. Інститут історії АН УРСР. – К. , 1971. – 640 с.

67. Карпенко О. П. Гідронімікон Центрального Полісся / О. П. Карпенко [відп. ред. І. М. Желізняк]. – К. : Кий, 2003. – 317 с.
68. Карпенко О. П. Назви річок Нижньої Правобережної Наддніпрянщини / О. П. Карпенко. – К.: Наукова думка, 1989. – 191 с.
69. Карпенко Ю. О. Некарпатські назви Карпат / Ю. О. Карпенко // Записки з ономастики : зб. наук. пр. – Одеса : Астропринт, 1999. – Вип. 1. – С. 1–7.
70. Карпенко Ю. О. Ономастичні міркування / Ю. О. Карпенко // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 2005. – Вип. 9. – С. 11–17.
71. Карпенко Ю. О. Праслов'янська оронімія Українських Карпат / Ю. О. Карпенко // Записки з українського мовознавства : зб. наук. пр. – Одеса : Астропринт, 1999. – Вип. 7. – С. 17–26.
72. Карпенко Ю. О. Проблема фракійської оронімії Українських Карпат / Ю. О. Карпенко // Записки з ономастики: зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 1999. – Вип. 2. – С. 25–28.
73. Карпенко Ю. О. Прослідки доіндоевропейської оронімії в Українських Карпатах / Ю. О. Карпенко // Записки з загальної лінгвістики : зб. наук. праць. – Одеса : Астропринт, 2001. – Вип. 2. – С. 43–52.
74. Карпенко Ю. О. Топонімія Буковини / Ю. О. Карпенко. – К. : Наукова думка, 1973. – 240 с.
75. Клапчук В. М. Гуцульщина та гуцули: економіка і народні промисли (друга половина ХІХ – перша третина ХХ ст.) / В. М. Клапчук. – Львів – Івано-Франківськ: Фоліант, 2009. – 508 с.
76. Клепикова Г. П. Материалы для словаря юго-восточных болгарских говоров (из с. Девисилово бывш. Крулеовградской околии, округ Кырджали) / Г. П. Клепикова // Славянская лексикография и лексикология. – М., 1966. – С. 126–182.

77. Кобилянський Б. В. Гуцульський говір і його відношення до говору Покуття / Б. В. Кобилянський // Український діалектологічний збірник. – К., 1928. – Кн. 1. – С. 1–92.
78. Кобилянський Б. В. Діалект і літературна мова. Східнокарпатський і покутський діалекти, їх походження і відношення до української літературної мови / Б. В. Кобилянський – К. : Радянська школа, 1960. – 275 с.
79. Кобилянський Б. В. З ономастики східнокарпатського ареалу: (Назви: Крента, Магура, Віпче, Хотимир) / Б. В. Кобилянський // Культура і побут населення Українських Карпат : матеріали респ. наук. конф. – Ужгород, 1973. – С. 268–276.
80. Кобилянський Б. В. Лексико-семантичні паралелі балкано-карпатизмів / Б. В. Кобилянський // Мовознавство. – 1981. – № 6. – С. 41–51.
81. Ковалик І. І. Про синхронію і діахронію в діалектології / І. І. Ковалик // Праці XI республіканської діалектологічної наради. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 40–50.
82. Козлова Р. М. Про походження деяких оронімів Карпатського ареалу (Карпати, Горгани) / Р. М. Козлова // Мовознавство, 1987. – №2. – С. 7–61.
83. Козлова Р. М. Славянская гідранімія. Праславянській фонд / Р. М. Козлова. – Гомель, 2003. – Т. III. – 361 с.
84. Козлова Р. М. Сруктура праславянського слова (праславянское слово в генетическом гнезде) / Р. М. Козлова. – Гомель, 1997. – 412 с.
85. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2003. – 464 с.
86. Кочерган М. П. Парадигматика / М. П. Кочерган // Українська мова. Енциклопедія / ред. кол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк [та ін.] – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. – 820 с.

87. Кравчук Я. Геоморфологія Передкарпаття / Я. Кравчук. – Львів : Меркатор, 1999. – 187 с.
88. Куркина Л. В. Названия болот в славянских языках / Л. В. Куркина // Этимология, 1967. – М., 1969. – С. 129–144.
89. Куркина Л. В. Названия горного рельефа (на материале южнославянских языков) / Л. В. Куркина // Этимология. 1977. – М. : Наука, 1979. – С. 39–54.
90. Лимаренко В. С. Топографічні назви Північної Буковини / В. С. Лимаренко // Питання топоніміки та ономастики. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – С. 147–153.
91. Лисиченко Л. А. Лексико-семантична система української мови / Л. А. Лисиченко. – Х., 1997. – С. 336–342.
92. Личук С. Географічна апелювативна лексика Івано-Франківщини: способи номінації семантичного поля "ліс" / С. Личук // Документ, мова, соціум: теорія та практика: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 10–11 квіт. 2014 р. / М-во культури України, М-во освіти і науки, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв, Ін-т менеджменту, каф. соціальних комунікацій та інформаційних технологій. – К. : [НАКККіМ], 2014. – С. 45–47.
93. Личук С. В. Географічні апелювативи Івано-Франківщини на позначення повороту річки, крутої зміни напрямку річки / С. В. Личук // Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць. – Випуск сьомий / головний редактор М. Є. Скиба; відповідальний за випуск М. М. Торчинський. – Хмельницький: ХмЦНІ, 2014. – С. 91–97.
94. Личук С. Лексико-семантична група "болото" у говірках Івано-Франківщини / С. Личук // Українознавчі студії. Науково-теоретичний журнал Інституту українознавства при Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника / за ред. проф. В. В. Грещука. – Івано-Франківськ, 2014–2015. – Вип. 15–16. – С. 290–308.

95. Личук С. В. Лексико-семантична група "вершина гори, горба, підвищення" у говірках Івано-Франківщини: семантика, структура, етимологія / С. В. Личук // *Zbiór raportów naukowych. "Literatura i kulturoznawstwo, 2014. Osiągnięć, projekty hipotez"*. Kraków (29.12.14–30.12.14) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o. o. "Diamond trading tour", 2014. – S. 72–78.
96. Личук С. Народні назви схилу, краю гори, підвищення у говірках Івано-Франківщини / С. Личук // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика" : збірник наукових праць. / Херс. держ. ун-т. – Херсон: ХДУ, 2015. – Випуск 22. – С. 89–93.*
97. Личук С. В. Номени на позначення підвищення в народній апелювативній лексичі Галицької Гуцульщини / С. В. Личук // *Мовознавчий вісник: зб. наук. пр. / МОН України. Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького / відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси, 2014. – Вип. 18. – С. 57–63.*
98. Личук С. В. Славянський апелюватив берег и мотивированные онимы Івано-Франківської області України / С. В. Личук // *Zbiór raportów naukowych. "Knowledge society"*. Łódź (30.10.2014–31.10.2014). Część 5/2. – Warszawa: Wydawca: Sp. z o. o. "Diamond trading tour", 2014. – S. 17–21.
99. Личук С. В. Способи творення географічної номенклатури Івано-Франківщини на позначення рослинного покриву / С. В. Личук // *Дослідження з лексикології і граматики української мови: зб. наук. пр. / за ред. проф. І. С. Попової. – Дніпропетровськ: Видавець Біла К. О., 2014. – Вип. 15. – С. 47–57.*
100. Лісняк Н. І. Географічна термінологія в мікротопонімії Західного Поділля / Н. І. Лісняк // *Studia Slovakistica. Вип. 10. Ономастика. Топоніміка. – Ужгород, 2009. – С. 357–363.*
101. Ломацький М. Заворожений світ. По цей бік Чорногори / М. Ломацький. – Мюнхен ; Нью-Йорк, 1965. – Ч. I. – 231 с.
102. Лучик В. В. Тюркізми в гідронімії Середнього Дніпро-Бузького межиріччя. II. // *Мовознавство, 1996. – №2–3. – С. 17–27.*

103. Лящук Б. Ф. Географічні назви Українських Карпат / Б. Ф. Лящук. – К., 1993. – 202 с.
104. Лящук Б. Ф. Із карпатської географічної термінології / Б. Ф. Лящук // Питання географії Українських Карпат : географічний збірник. – Львів, 1969. – Вип. 9. – С. 165–167.
105. Малько Р. Н. Географическая терминология чешского и словацкого языков (на общесловянском фоне) / Р. Н. Малько. – Минск.: Наука и техника, 1974. – 143 с.
106. Малько Р. Н. Названия рельефа в чешском и словацком языках : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.662 “Славянские языки” / Р. Н. Малько. – Минск, 1970. – 17 с.
107. Марусенко Т. А. Из наблюдений над украинскими названиями рельефов / Т. О. Марусенко // *Studia Slavica Hung.* – Budapest, 1972. – Т. XVIII (3–4). – S.197–234.
108. Марусенко Т. А. Материалы к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов) / Т. А. Марусенко // Полесье (Лингвистика. Археология. Топонимика) / [отв. ред. В. В. Мартынов, Н. И. Толстой]. – М. : Наука, 1968. – С. 206–255.
109. Марусенко Т. А. Названия рельефов в говорах Хмельницкой области / Т. А. Марусенко // *Карпатская диалектология и ономастика* [отв. ред. Г.П. Клепикова]. – М. : Наука, 1972. – С. 277–299.
110. Марусенко Т. О. Назви рельєфу в українській мові / Т. О. Марусенко // *Дослідження з мовознавства.* – К.: Вид-во АН УРСР, 1963. – С.77–88.
111. Марусенко Т. О. Назви рельєфу в українській мові (деякі назви западин) / Т. О. Марусенко // *Дослідження з мовознавства* / [відп. ред. Л. С. Паламарчук]. – К. : Наук. думка, 1963. – С. 62–78.
112. Марусенко Т. О. Назви рівнин в українській мові / Т. О. Марусенко // *Дослідження з мовознавства : зб. статей аспірантів і дисертантів* / [відп. ред. Ф. Т. Жилко]. – К. : Наук. думка, 1962. – С. 29–48.

113. Марусенко Т. О. Українські назви рельєфів і реконструкція праслов'янської лексики / Т. О. Марусенко // Питання топоніміки та ономастики. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – С. 142–147.
114. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори / І. Г. Матвіяс [відп. ред. П. Ю. Гриценко]. – К. : Наук. думка, 1990. – 168 с.
115. Маштаков П. Л. Матеріали для областного водного словаря / П. Л. Маштаков. – Львів: Гидрометеоролог, 1931. – Ч. IV. – 117 с.
116. Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір'я : дис. ... канд. філол. наук / Михальчук Оксана Іванівна. – К., 1998. – 213 с.
117. Могитич І. Словник гуцульської будівельної термінології / І. Могитич // Історія Гуцульщини. – Львів : Логос, 1999. – Т. 4. – С. 519–537.
118. Мокиєнко В. М. Семантические модели славянской тельмографической терминологии / В. М. Мокиєнко // Вопросы географии. – М., 1970. – Вып. 81. – С. 71–77.
119. Никончук М. В. Матеріали до лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся) / М. В. Никончук. – К.: Наукова думка, 1979. – 313 с.
120. Никончук М. В. Поліська лексика народної медицини та лікувальної магії / М. В. Никончук, О. М. Никончук, В. М. Мойсієнко. – Житомир: Полісся, 2001. – 148 с.
121. Онишкевич М. Й. Географічні назви в говорах західного регіону УРСР / М. Й. Онишкевич // Українська лексика в історичному та ареальному аспектах / [відп. ред. Р. Й. Керста]. – К.: Наукова думка, 1991. – С. 114–123.
122. Ономастика України першого тисячоліття нашої ери / [відп. ред. І. М. Железняк]. – К. : Наук. думка, 1992. – 274 с.
123. Ономастика України та етногенезис східних слов'ян / [відп. ред. І. М. Железняк]. – К., 1998. – 227 с.
124. Опілля // Українська Географічна Енциклопедія: [в 3 т.]. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1990. – Т. 2. – 480 с.

125. Павлюк М. Українські говори Румунії / М. Павлюк, І. Робчук. – Едмонтон ; Львів ; Нью-Йорк ; Торонто, 2003. – 784 с.
126. Павчак С. В. Словник покутського говору / С. В. Павчак // "Ямгорів". – Городенка, 2014. – чч. 24–25. – С 205–223.
127. Пам'ятки природи // Покуття. Історико-етнографічний нарис. – Львів : Манускрипт-Львів, 2010. – 456 с.
128. Пам'ятки природи // Прикарпаття: спадщина віків. Історико-культурне видання. – Львів : Манускрипт- Львів, 2006. – 567 с.
129. Полякова Е. Н. От 'арайны' до 'яра': Народная географическая терминология Пермской области / Е. Н. Полякова. – Пермь: Кн. изд-во, 1988. – 181 с.
130. Потапчук І. М. Народна географічна термінологія в західноподільських говірках: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Потапчук Ірина Михайлівна. – Кам'янець-Подільськ, 2012. – 315с.
131. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике. / А. А. Потебня – Москва: Просвещение, 1968. – Т. 3. – 550 с.
132. Природа Івано-Франківської області / за ред. К. І. Геренчука. – Львів : Вища школа, 1973. – 158 с.
133. Природно-заповідні території та об'єкти Івано-Франківщини / за ред. М. М. Приходька, В. І. Парпана – Івано-Франківськ, 2000. – 271 с.
134. Пташинська Г. Мальовниче село понад річкою : Нарис історії села Старий Лисець / Г. Пташинська. – Снятин : ПрутПринт, 2006. – 240 с.
135. Пура Я. О. Назва річок басейну Горині, Ствиги та Середнього Стиру / Я. О. Пура. – Львів, 1985. – 173 с.
136. Пушик С. Г. Бусова книга / С. Г. Пушик // Перевал. – 2001. – № 1–2. – С. 254–298.
137. Редьква Я. П. Відбиття праслов'янської топоніміїної термінології, пов'язаної з береговою лінією, в ареальній гідронімії / Я. П. Редьква // *Linguistica slavica*: Ювілейний збірник на пошану Ірини Михайлівни Железняк / [відп. ред. В. П. Шульгач]. – К. : Кий, 2002. – С. 140–153.

138. Рудницький Я. Українська мова та її говори / Я. Рудницький. – Вінніпег, 1965. – 175 с.
139. Сабадош І. Українські закарпатські говірки як джерело для реконструкції праслов'янської лексики і семантики / І. Сабадош // Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2008. – С. 167–169.
140. Сіденко Н. П. Географічна апелятивна лексика східностепових говірок Центральної Донеччини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Н. П. Сіденко. – Донецьк, 2003. – 22 с. : табл., карти.
141. Скляренко О. Типологічна ономастика. Лексико-семантичні особливості онімного простору / О. Скляренко, О. Скляренко. – Одеса : Астропринт, 2012. – Кн. 1. – 416 с.
142. Смаль О. Л. Мікротопоніми лівобережжя Києва (матеріали до “Історико-етимологічного словника топонімії Києва”) / О. Л. Смаль // *Linguistica slavica* / [відп. ред. В. П. Шульгач]. – К. : Кий, 2002. – С. 154–164.
143. Смаль О. Л. Мікротопоніми, що походять від гідротермінів / О. Л. Смаль // Українська пропріальна лексика. – К. : Кий, 2000. – С. 143–148.
144. Смик Г. К. Корисні та рідкісні рослини України / Г. К. Смик. – К., 1991. – 416 с.
145. Смолицкая Г. П. Гидронимия бассейна Оки в ее отношениях к истории словарного состава русского языка: (Пробл. реконструкции) : дис. ... д-ра филол. наук / Смолицкая Галина Петровна. – М., 1981.
146. Сокіл Н. Народна географічна термінологія Гуцульщини та Бойківщини / Н. Сокіл // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія.– Івано-Франківськ, 2008. – Випуск XIX-XX. – С. 43–46.
147. Соколовська Ж. П. Структура семантичної системи мови / Ж. П. Соколовська // Мовознавство. – 1978. – №4. – С. 10–17.

148. Стрижак О. С. Полтавсько-слобожанські Груні / О. С. Стрижак // Територіальні діалекти і власні назви. – К. : Наук. думка, 1965. – С. 178–192.
149. Толстой Н. И. К проблеме изучения славянских местных географических терминов / Н. И. Толстой // Вопросы географии. – М., 1970. – Вып. 81. – С. 46–53.
150. Толстой Н. И. Некоторые проблемы и задачи изучения славянских географических терминов / Н. И. Толстой // Местные географические термины в топонимии. – М., 1966. – С. 16–19.
151. Толстой Н. И. Славянская географическая терминология. Семасиологические этюды / Н. И. Толстой / [отв. ред. С. Б. Бернштейн]. – М. : Наука, 1969. – 260 с.
152. Торчинська Н. М. Словник власних географічних назв Хмельницької області / Н. М. Торчинська, М. М. Торчинський. – Хмельницький : Авіст, 2008. – 549 с.
153. Тутковський П. А. Словник геологічної термінології: (проект) / П. А. Тутковський. – К. : Держвидав. України, 1923. – 201 с.
154. Худаш М. Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (відапелятивні утворення) / М. Л. Худаш [відп. ред. С. Павлюк]. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. – 452 с.
155. Цілуйко К. К. Програма збирання матеріалів для вивчення топоніміки України / К. К. Цілуйко. – К., 1962. – 21 с.
156. Чепіга І. П. З історії староукраїнської лексики на позначення гідроспоруд / І. П. Чепіга // Мовознавство. – 1986. – №3. – С. 44–50.
157. Черепанова Е. А. Географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10. 02. 02 “Языки народов СССР (русский язык)” / Е. А. Черепанова. – Минск, 1973. – 26 с.
158. Черепанова Е. А. Географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья. (Опыт семантической классификации) / Е. А. Черепанова //

Полесский этнолингвистический сборник : Материалы и исследования / [отв. ред. Н. И. Толстой]. – М. : Наука, 1983. – С. 173–189.

159. Чучка П. П. История становления украинской географической номенклатуры : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.02 “Языки народов СССР (украинский язык)” / П. П. Чучка. – К., 1981. – 24 с.
160. Чучка П. П. Назви вершин гори та сідловини в українських говорах Закарпаття / П. П. Чучка // Мовознавство. – 1978. – № 6. – С. 73–77.
161. Чучка П. П. Синонімічні зв'язки в давньоруській географічній номенклатурі / Пв. Пв. Чучка // Мовознавство. – 1980. – №3. – С. 75–82.
162. Шийка С. В. Народна географічна термінологія Ровенщини: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Шийка Світлана Володимирівна. – К, 2013. – 288 с.
163. Шило Г. Ф. Південно-західні говори УРСР на північ від Дністра / Г. Ф. Шило. – Львів : Вид-во Львів. пед. інституту, 1957. – 186 с.
164. Шульгач В. П. Лексичні архаїзми гуцульського діалекту (етимологічні нотатки) / В. П. Шульгач // Вісник Прикарпатського нац. ун-ту. Філологія. – Івано-Франківськ, 2010. – Вип. XXV–XXVI. – С. 45–48.
165. Шульгач В. П. Праслов'янське гніздо з основою *Pěs- (матеріали для реконструкції) / В. П. Шульгач // Українська ономастика. – К., 1998. – С. 184–190.
166. Шульгач В. П. Праслов'янський гідронімний фонд (фрагмент реконструкції) / В. П. Шульгач. – К., 1998. – 368 с.
167. Шульгач В. П. Словник географічних термінів Західного Полісся / В. П. Шульгач // Ономастика України та етногенез східних слов'ян / [відп. ред. І. М. Железняк]. – К., 1998. – С. 215–226.
168. Шуhevич В. Гуцульщина. Репринтне відтворення видання 1899–1907 рр. / В. Шуhevич. – Верховина, 1997–2000. – Ч. 1–5.

169. Юрковский М. Термины, обозначающие вершину, в украинском языке / М. Юрковский // Восточнославянская ономастика. Исследование и материалы. – М.: Наука, 1979. – С. 194–200.
170. Янко І. Солеварні комплекси долини річки Прут / І. Янко // Обрії. – 2007. – № 1 (24). – С. 82–88.
171. Яремчук В. П. Микуличин. До 590-річчя заснування / В. П. Яремчук, В. М. Клапчук, Ю. Ю. Боберський [та інші]. – Брошнів: Таля, 2002. – 240 с.
172. Ястремська Т. Традиційне гуцульське пастухування / Т. Ястремська. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. – 424 с.
173. Яшкін І. Я. Беларускія геаграфічныя назвы: Тапаграфія. Гідралогія / І. Я. Яшкін. – Мінск : Навука і тэхніка, 1971. – 256 с.
174. A Lexical Atlas of the Hutsul Dialects of the Ukrainian Language compiled by Janusz Rieger / Linguistic Committee Polish Academy of Sciences; Ukrainian Research Institute ; Harvard University. – Warsaw : Semper, 1966. – 390 s.
175. Dylağ D. Gorgany. Przewodnik / D. Dylağ. – Prusków : Oficyna Wydawnicza “Rewasz”, 2008. – 367 s.
176. Gaşiorowski H. Przewodnik po Beskidach wschodnich. Pasma Czarnohoskie / H. Gaşiorowski. – Lwów ; Warszawa, 2000. – Т. I–II.
177. Hrabec S. Nazwy geograficzne Huculszczyzny / S. Hrabec // Prace Onomastyczne. – Kraków, 1950. – № 2. – 264 s.
178. Hydronimia Odry: Wykaz nazw w układzie hydrograficznym / [pod red. H. Borka]. – Opole : Instytut Śląski, 1983. – 350 s.
179. Hydronimia Wysły: Wykaz nazw w układzie hydrograficznym / [pod. red. P. Zwolińskiego]. – Wrocław etc. : Wyd-wo PAN, 1965. – 470 s.
180. Jurkowski M. Rzeka, potok i ich synonimy w jmyku ukraińskim / Marian Jurkowski // Slavia orientalis XII. – Warszawa, 1963. – № 3. – S. 198–222.

181. Jurkowski M. Terminy geograficzne a nazwy własne / M. Jurkowski // Poradnik językowy. – 1964. – № 3. – S. 101–148.
182. Jurkowski M. Ukraińska terminologia hydrograficzna / M. Jurkowski. – Wrocław, 1971. – 240 s.
183. Kondratiuk M. Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostoczczyzny / M. Kondratiuk. – Wrocław, 1974.
184. Kopertowska D. Nazwy topograficzne Radomskiego / D. Kopertowska // Onomastica. – 1994. – R. XXXIX. – S. 49–78.
185. Lichuk S.V. Folk names of plains in parlands of Ivano-Frankivsk region / S. V. Lichuk // “Modern Science – Moderní věda”. – Praha. – Česká republika, Nemoros. – 2015. – №2. – S. 128–133.
186. Nitsche P. Die geographische Terminologie des Polnischen / P. Nitsche. – Köln; Graz, 1964. – 339 s.
187. Rozwadowski J. O nazwach geograficznych Podhala / J. O Rozwadowski // Pamiętnic Towarzystwa Tatrańskiego, 1914. – № XXXIV. – S. 1–7.
188. Rudnicki J. Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny / J. Rudnicki. – Lwów, 1939. – 255 s.
189. Schneider A. Encyklopedia do krajoznawstwa Galicyi / A. Schneider. – Lwów, 1871. – T. I; 1874. – T. II.
190. Schütz J. Die geographische Terminologie des Serbokroatischen / J. Schütz. – Berlin : Akademie-Verlag, 1957. – 113 s.
191. Udolph J. Slavische Etymologen und ihre Überprüfung an Hand von Gewässer, Orts- und Flurnamen / J. Udolph // Lautgeschichte und Etymologie. – Wiesbaden, 1980.
192. Udolph J. Studien zu slavischen Gewässernamen und Gewässerbezeichnungen / J. Udolph. – Heidelberg, 1979. – 640 s., 119 карт.

СЛОВНИКИ

193. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок : [в 2 т.] / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Ред.-вид. відд. “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – Т. 1. – 354 с.; 2000. – Т. 2. – 458 с.

194. Брилінський Д. М. Словник подільського говору / Д. М. Брилінський. – Хмельницький, 1991. – 116 с.
195. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – Київ-Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2001. – 1440 с.
196. Вербич С. О. Гідронімія басейну Верхнього Дністра. Етимологічний словник-довідник / С. О. Вербич. – К.: Унів. вид-во Пульсари, 2007. – 120 с.
197. Вербич С. О. Гідронімія басейну Середнього Дністра : Етимологічний словник / С. О. Вербич. – Луцьк : ВМА “Терен”, 2009. – 236 с.
198. Верхратський І. Знадоби до словаря южноруського / І. Верхратський. – Львів, 1877. – 88 с.
199. Верхратський І. Початки до уложення номенклатури й термінології природописної, народної / І Верхратський. – 1864–1879 . – Вип. 1–6.
200. Вінценз С. На високій полонині / С. Вінценз – Львів: Червона калина, 1997. – 449 с.
201. Габорак М. М. Назви гір і полонин Івано-Франківщини : Словник-довідник / М. М. Габорак / Інститут українознавства при Прикарпатському національному ун-ті ім. Василя Стефаника; Івано-Франківський обл. інст. післядипл. пед. освіти. – Вид. 2-ге, доп., уточ. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. – 500 с.
202. Габорак М. М. Назви поселень Івано-Франківщини (Бойківщина, Гуцульщина та Опілля) : Історико-етимологічний словник / М. М. Габорак. – Івано-Франківськ : ОІППО ; Снятин : Прут-Принт, 2007. – 200 с.
203. Габорак М. Топонімія Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник-довідник / М. Габорак. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011. – 656 с.
204. Габорак М. Топонімія Покуття. Етимологічний словник-довідник / М. Габорак. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 932 с.

205. Головацький Я. Географическій словарь западнославянскихъ и южнославянскихъ земель и прилежающихъ странъ / Я. Головацький – Вильно, 1884. – 372 с.
206. Горбач О. Словник говірки села Бродина / О. Горбач // Гуцульські говірки. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження. – Львів, 2000. – С. 245–364.
207. Григорян Э. А. Словарь местных географических терминов болгарского и македонского языков / Э. А. Григорян. – Ереван : Айастан, 1975. – 260 с.
208. Громко Т. В. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини / Т. В. Громко, В. В. Лучик, Т. І. Поляруш. – К. ; Кіровоград, 1999. – 224 с.
209. Гуцульські говірки : Короткий словник / [відп. ред. Я. Закревська]. – Львів, 1997. – 232 с.
210. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка / В. И. Даль. – М., 1981–1991. – Т. 1–4.
211. Данилюк О. К. Словник народних географічних термінів Волині / Оксана Климівна Данилюк. – Вид. друге, доповн. і виправ. – Луцьк: Вежа-Друк, 2013. – 148 с.
212. Дорошенко С. І. Матеріали до словника діалектної лексики Сумщини / С. І. Дорошенко // Діалектологічний бюлетень. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – Вип. ІХ. – С. 101–122.
213. Етимологічний словник української мови : [в 7 т.] / за ред. О. С. Мельничука. – Т. 1–5. – К. : Наук. думка, 1982–2006.
214. Желехівський Є. Малоруско-німецький словар / Є. Желехівський, С. Недільський. – Львів, 1885. – Т. І. – 590 с.; 1886. – Т. 2. – 595 с.
215. Іваницький С. Російсько-український словник / С. Іваницький, Ф. Шумлянський. – К. : Обереги, 2006. – 528 с.
216. Корзонюк М. М. Матеріали до словника західноволинських говірок / М. М. Корзонюк // Українська діалектна лексика. – К. : Наук. думка, 1987. – С. 62–267.

217. Лисенко П. С. Словник діалектної лексики Середнього і Східного Полісся / П. С. Лисенко. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – 72 с.
218. Лисенко П. С. Словник поліських говорів / П. С. Лисенко. – К. : Наукова думка, 1974. – 260 с.
219. Мурзаев Э. М. Словарь народных географических терминов / Э. М. Мурзаев. – М. : Мысль, 1984. – 653 с.
220. Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови / М. Негрич. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. – 224 с.
221. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – М. : Рус. яз., 1984. – 816 с.
222. Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок / М. Й. Онишкевич. – К. : Наукова думка, 1984. – Ч. 1–2.
223. Пиртей П. С. Короткий словник лемківських говірок / П. С. Пиртей [упорядкував й підготував до друку Є. Д. Турчин]. – Івано-Франківськ : Сіверсія МВ, 2004. – 364 с.
224. Піпаш Ю. Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Розсішка Рахівського району Закарпатської області) / Ю. Піпаш, Б. Галас. – Ужгород, 2005. – 266с.
225. Подольская Н. Словарь русской ономастической терминологии / Н. Подольская. – М.: Наука, 1988. – 190 с.
226. Польсько-український словник. – Донецьк: ТОВ “Глорія трейд”. – 2012. – 1104 с., 1958. – 816 с.
227. Польсько-український. Українсько-польський / уклад. А. Малецька, З. Ландовські. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2004. – 848 с.
228. Полюга Л. М. Словник українських морфем / Л. М. Полюга. – Львів : Світ, 2001. – 448 с.
229. Преображенский А. Г. Этимологический словарь русского языка / А. Г. Преображенский. – М.: Гос. изд. иностр. и нац. словарей, 1959. – Т. I–II.
230. Румунсько-український словник. – Бухарест, 1963. – 563 с.

231. Словарь русских народных говоров / под ред. Ф. П. Филина и Ф. П. Сороколетова. – М., Л., СПб., 1966 – 2006. – Вып. 1 – 40.
232. Словарь української мови / упоряд. Б. Д. Грінченко. – К. : Наукова думка, 1996. – Т. 1–3; 1997. – Т. 4.
233. Словник буковинських говірок / за заг. ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці: Рута, 2005. – 688 с.
234. Словник іншомовних слів / [за ред. О. С. Мельничука]. – К. : Гол. ред. УРЕ ім. М. П. Бажана, 1977. – 776 с.
235. Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. – К. : Наукова думка, 1977. – Т. 1. – 631 с; 1978. – Т. 2. – 592 с.
236. Словник українських говірок Карпатського регіону: пояснення та походження слів / Укладач Д. П. Савчук. Передмова М. Д. Павлюка. – Київ-Косів: Писаний Камінь, 2012. – 154 с.
237. Словник українських говорів Одещини / [редкол.: О. І. Боднар (гол. ред.), Л. І. Хаценко (заст. гол. ред.), Т. Ю. Ковалевська та ін.]. – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2011. – 223 с.
238. Словник української мови : [в 11 т.]. – К. : Наук. думка, 1970–1980. – Т. 1–11.
239. Современный словарь иностранных слов: Толкование. Словоупотребление. Словообразование. Этимология / [Л. М. Баш, А. В. Боброва, Г. Л. Вечеслова и др.]. – М. : Цитадель, 2001. – 928 с.
240. Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка по письменным источникам / И. И. Срезневский. – С. Пб., 1893–1903. – Т. 1–3.
241. Тимченко Є. К. Историчний словник українського язика / Є.К. Тимченко. – Т. 1. – К., 1930–1932.
242. Угорсько-український словник / за ред. проф. П. М. Лизанця. – Ужгород : ІВА, 2001. – 800 с.

243. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. / М. Фасмер; [пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачёва]; под. ред. и с предисл. Б. А. Ларина. – [2-е изд., стер.]. – М. : Прогресс, 1986–1987. – Т. I–IV.
244. Хобзей Н. Гуцульські світи. Лексикон / Н. Хобзей, Т. Ястремська, О. Сімович, Г. Дидик-Меуш. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2013. – 668 с.
245. Чабаненко В. А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя, 1992. – Т. 1–4.
246. Черепанова Е. А. Народная географическая терминология Чернигово-Сумского Полесья / Е. А. Черепанова. – Сумы, 1984. – 274 с.
247. Черных П. Я. Историко-этимологический словарь современного русского языка : [в 2 т.] / П. Я. Черных. – М.: Рус. яз., 1999. – Т. I–II.
248. Чучка П. Прізвища закарпатських українців : Історико-етимологічний словник / П. Чучка. – Львів : Світ, 2005. – 704 с.
249. Шило Г. Наддністрянський регіональний словник / Гаврило Шило. – Львів : Інститут українознавства ім. Крип'якевича НАН України, 2008 (Серія “Діалектологічна скриня”). – 288 с.
250. Шпак Д. Тлумачний словник топонімів села Старі Кути / Д. Шпак. – Львів, 1998. – 160 с.
251. Шульгач В. П. Ойконімія Волині : Етимологічний словник-довідник / В. П. Шульгач. – К. : Кий, 2001. – 189 с.
252. Шухевич В. О. Гуцульщина. П'ята частина. Друге видання / В. О. Шухевич. – Верховина. Журнал "Гуцульщина". – 2000. – 334 с.
253. Яшкін І. Я. Слоўнік беларускіх мясцовых геаграфічных тэрмінаў: Тапаграфія. Гідралогія / І. Я. Яшкін. – Мінск : Беларуская навука, 2005. – 808 с.
254. Этимологический словарь славянских языков: Праслав. лекс. фонд / [под. ред. О. Н. Трубачёва, А. Ф. Журавлёва]. – М. : Наука, 1974–2011. – Вып. 1–37.

255. Brückner A. Słownik etymologiczny języka polskiego / A. Brückner. – Warszawa : Wiedza powszechna, 1957. – 806 s.
256. Janów J. Słownik huculski / J. Janów ; opracował i przygotował do druku Janusz Rieger. – Kraków : Wyd-wo naukowe DWN, 2001. – 334.
257. Kopaliński W. Słownik mitów i tradycji kultury / W. Kopaliński. – Krakow, 1991. – 1360 s.
258. Kotnik J. Slovensko-ruski slovar / J. Kotnik. – Ljubljana, 1972. – 735 s.
259. Machek V. Etymologický slovník jazyka českého / V Machek. – Praha, 1968. – 866 s.
260. Slovník slovenského jazyka / [Ved. red. dr. Št. Peciar]. – Bratislava : Vyd. Slovenskej Akadémie Vied, 1959–1968. – D. I – VI.
261. Sławski F. Słownik etymologiczny języka polskiego / F. Sławski. – Kraków, 1952–1978. – T. I–V.
262. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. – Warszawa, 1880–1895 – T. 1–15.
263. Słownik języka polskiego / pod. red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego, W. Nedźwiedzkiego. – Warszawa etc.; 1904–1927. – T. I–VIII.

Додаток А

Позначення назв населених пунктів

1. Акр – с. Акрешори Косівського р-ну
2. Ант – с. Антонівка Тлумацького р-ну
3. ББ – с. Баня-Березів Косівського р-ну
4. Ббн – с. Бабин Косівського р-ну
5. Ббнк – с. Баб'янка Коломийського р-ну
6. Ббч – с. Бабче Богородчанського р-ну
7. Бг – м. Богородчани Богородчанського р-ну
8. Бгр – с. Богрівка Богородчанського р-ну
9. Бгрд – с. Богородичин Коломийського р-ну
10. Бд – с. Будилів Снятинського р-ну
11. Бдз – с. Будзин Тлумацького р-ну
12. Бк – с. Буковець Верховинського р-ну
13. Бк 1 – с. Букове Надвірнянського р-ну
14. Бкв – с. Буківна Тлумацького р-ну
15. Бл – с. Балинці Снятинського р-ну
16. Блбр – с. Білоберізка Верховинського р-ну
17. Блл – с. Белелуя Снятинського р-ну
18. Блх – м. Болахів Болахівської м/р
19. Блх 1 – с. Болохів Калуського р-ну
20. Блш – смт Більшівці Галицького р-ну
21. БО – с. Білі Ослави Надвірнянського р-ну
22. БР – с. Біла Річка Верховинського р-ну
23. Брв – с. Барвінків Верховинського р-ну
24. Брж – с. Бережниця Верховинського р-ну
25. Брк – с. Буркут Верховинського р-ну
26. Брст – с. Брустурів Косівського р-ну
27. Брт – с. Бортники Тлумацького р-ну

28. Бршт – м. Бурштин Галицького р-ну
29. Брщ – с. Борщів Снятинського р-ну
30. Бст – с. Бистрець Верховинського р-ну
31. Бстр – с. Бистриця Надвірнянського р-ну
32. Бтк – смт Битків Надвірнянського р-ну
33. Бч – с. Бучачки Снятинського р-ну
34. ВБ – с. Вижній Березів Косівського р-ну
35. ВВ – с. Верхній Вербіж Коломийського р-ну
36. Ввч – с. Вовчинець Івано-Франківської м/р
37. Ввчк – с. Вовчківці Снятинського р-ну
38. Вд – с. Видинів Снятинського р-ну
39. ВК – с. Великий Ключів Коломийського р-ну
40. ВК 1 – с. Велика Кам'янка Коломийського р-ну
41. Вкн – с. Вікно Городенківського р-ну
42. Вкнн – с. Вікняни Тлумацького р-ну
43. Вкт – с. Вікторів Галицького р-ну
44. Вл – с. Волосів Надвірнянського р-ну
45. Влв – с. Волова Верховинського р-ну
46. Влх – с. Вільхівці Городенківського р-ну
47. Влш – с. Вільшаниця Тисменицького р-ну
48. ВМ – с. Верхній Майдан Надвірнянського р-ну
49. Вн – с. Виноград Коломийського р-ну
50. Вн 1 – с. Виноград Городенківського р-н
51. Вп – с. Віпче Верховинського р-ну
52. Вр – м. Верховина Верховинського р-ну
53. Врб – с. Вербовець Косівського р-ну
54. Врбв – с. Вербівці Городенківського р-ну
55. Врбvk – с. Вербівка Рожнятівського р-ну
56. ВРж – с. Великий Рожен Косівського р-ну
57. Врн – с. Вороненко Яремчанської м/р

58. Врн 1 – с. Ворона Коломийського р-ну
59. Врнв – с. Воронів Городенківського р-ну
60. Врх – смт Ворохта Яремчанської м/р
61. Вскр – с. Воскресинці Коломийського р-ну
62. ВХ – с. Великий Ходак Верховинського р-ну
63. Вшк – с. Вишків Долинського р-ну
64. ВЯ – с. Верхній Ясенів Верховинського р-ну
65. Гв – с. Гвізд Надвірнянського р-ну
66. Гвр – с. Гаврилівка Надвірнянського р-ну
67. Гврл – с. Гавриляк Тлумацького р-ну
68. ГЗ – с. Горішне Залуччя Снятинського р-ну
69. Гл – с. Глибоке Богородчанського р-ну
70. ГЛ – с. Горохолин Ліс Богородчанського р-ну
71. Глб – с. Глибівка Богородчанського р-ну
72. Глв – с. Голови Верховинського р-ну
73. Глнк – с. Глинки Надвірнянського р-ну
74. Глск – с. Голосків Коломийського р-ну
75. Глч – м. Галич Галицького р-ну
76. Глш – с. Голошина Верховинського р-ну
77. Глшк – с. Глушків Городенківського р-ну
78. Гнк – с. Ганьківці Снятинського р-ну
79. Гнн – с. Ганнусівка Тисменицького р-ну
80. Гнч – с. Гончарів Тлумацького р-ну
81. Гнчр – с. Гончарівка Тлумацького р-ну
82. Гр – с. Грушів Коломийського р-ну
83. Грб – с. Грабовець Богородчанського р-ну
84. Грбв – с. Грабів Рожнятівського р-ну
85. Грбvk – с. Грабівка Калуського р-ну
86. Грбч – с. Грабич Коломийського р-ну
87. Грд – с. Город Косівського р-ну

88. Грдн – с. Городниця Городенківського р-ну
89. Грднк – м. Городенка Городенківського р-ну
90. Грм – с. Грамотне Верховинського р-ну
91. Грн – с. Гринява Верховинського р-ну
92. Грн 1 – с. Гринівка Богородчанського р-ну
93. Грс – с. Гарасимів Тлумацького р-ну
94. Грх – с. Горохолина Богородчанського р-ну
95. Грш – с. Грушка Тлумацького р-ну
96. Гст – с. Гостів Тлумацького р-ну
97. Гт – с. Гута Богородчанського р-ну
98. Дб – с. Дуба Рожнятівського р-ну
99. Дб 1 – с. Дебеславці Коломийського р-ну
100. Дбк – с. Дубка Городенківського р-ну
101. Дбр – с. Добротів Надвірнянського р-ну
102. Дбрв 1 – с. Діброва Тлумацького р-ну
103. Дбрвл – с. Добровляни Тисменицького р-ну
104. Двг – с. Довге Тисменицького р-ну
105. Двгп – с. Довгополе Верховинського р-ну
106. Дж – с. Джурків Коломийського р-ну
107. Джр – с. Джурів Снятинського р-ну
108. ДЗ – с. Долішне Залуччя Снятинського р-ну
109. Дзв – с. Дзвиняч Богородчанського р-ну
110. Дзм – с. Дземброня Верховинського р-ну
111. Дл – смт Делятин Надвірнянського р-ну
112. Длв – с. Делева Тлумацького р-ну
113. Длн – м. Долина Долинського р-ну
114. Длн 1 – с. Долина Тлумацького р-ну
115. Др – с. Дора Яремчанської м/р
116. Дрг – с. Драгомирчани Тисменицького р-ну
117. Дргс – с. Драгасимів Снятинського р-ну

118. Єз – смт Єзупіль Тисменицького р-ну
119. Жв – с. Живачів Тлумацького р-ну
120. Жк – с. Жуків Тлумацького р-ну
121. Жр – с. Жураки Богородчанського р-ну
122. Збл – смт Заболотів Снятинського р-ну
123. Збр – с. Забережжя Богородчанського р-ну
124. Звл – с. Завалля Снятинського р-ну
125. Згв – с. Загвіздя Тисменицького р-ну
126. Згйп – с. Загайпіль Коломийського р-ну
127. Здбр – с. Задубрівці Снятинського р-ну
128. Зкр – с. Закрівці Коломийського р-ну
129. Зл – с. Зелена Надвірнянського р-ну
130. ЗЛ – с. Золота Липа Тлумацького р-ну
131. Злн – с. Зелене Верховинського р-ну
132. Змг – с. Замагора Верховинського р-ну
133. Змл – с. Замулинці Коломийського р-ну
134. Зрч – с. Заріччя Надвірнянського р-ну
135. Івн – с. Іванівці Коломийського р-ну
136. Іл – с. Ільці Верховинського р-ну
137. Ілл – с. Іллінці Снятинського р-ну
138. Ілмн – с. Ілемня Рожнятівського р-ну
139. Іс – с. Ісаків Тлумацького р-ну
140. ІФ – м. Івано-Франківськ Івано-Франківської м/р
141. Кб – с. Кобаки Косівського р-ну
142. Кбв – с. Кубаївка Надвірнянського р-ну
143. Квл – с. Ковалівка Коломийського р-ну
144. Кз – с. Козина Тисменицького р-ну
145. Кзн – с. Казанів Коломийського р-ну
146. Кйд – с. Кийданці Коломийського р-ну
147. Ккл – с. Кукільники Галицького р-н

148. Кл – с. Кальна Долинського р-ну
149. Клб – с. Клубівці Тисменицького р-ну
150. Клд – с. Колодіївка Тисменицького р-ну
151. Клм – м. Коломия Коломийської м/р
152. Клнк – с. Колінки Городенківського р-ну
153. Клнц – с. Колінці Тлумацького р-ну
154. Клч – с. Кулачківці Снятинського р-ну
155. Клш – м. Калуш Калуської м/р
156. Км – с. Камінне Надвірнянського р-ну
157. Кмн – с. Камінь Рожнятівського р-ну
158. Кн – с. Княздвір Коломийського р-ну
159. Кнж – с. Княже Снятинського р-ну
160. Кнз – с. Князівське Рожнятівського р-ну
161. Кнс – с. Кунісівці Городенківського р-ну
162. Кпч – с. Копачинці Городенківського р-ну
163. Кр – с. Красноставці Снятинського р-ну
164. Крв – с. Криворівня Верховинського р-ну
165. Крвб – с. Кривоброди Косівського р-ну
166. Крвпл – с. Кривополе Верховинського р-ну
167. Крл – с. Королівка Коломийського р-ну
168. Крл 1 – с. Королівка Тлумацького р-ну
169. Крлс – с. Крилос Галицького р-ну
170. Крн – с. Красноїлля Верховинського р-ну
171. Крнв – с. Корнів Городенківського р-ну
172. Крнч – с. Корнич Коломийського р-ну
173. Крс – с. Корости Косівського р-ну
174. Крсл – с. Красилівка Тисменицького р-ну
175. Крсн – с. Красник Верховинського р-ну
176. Крсн 1 – с. Красна Надвірнянського р-ну
177. Крхв – с. Креховичі Рожнятівського р-ну

178. Крц – с. Кривець Богородчанського р-ну
179. Крч – с. Кричка Богородчанського р-ну
180. Крш – с. Коршів Коломийського р-ну
181. Ксв – м. Косів Косівського р-ну
182. Ксм – с. Космач Косівського р-ну
183. Кт – смт Кути Косівського р-ну
184. Ктк – с. Котиківка Городенківського р-ну
185. Ктщ – с. Кутище Тлумацького р-ну
186. Лбк – с. Любківці Снятинського р-ну
187. Лв – с. Лоева Надвірнянського р-ну
188. ЛВл – с. Лісна Велесниця Надвірнянського р-ну
189. ЛГ – с. Лиса Гора Тлумацького р-ну
190. Лг – с. Луги Рожнятівського р-ну
191. Лк – с. Лука Городенківського р-ну
192. Лкв – с. Луквиця Богородчанського р-ну
193. Лнч – смт Ланчин Надвірнянського р-ну
194. Лп – с. Липа Долинського р-ну
195. Лпв – с. Липівка Тисменицького р-ну
196. Лпвц – с. Липовиця Рожнятівського р-ну
197. Лпнк – с. Лоп'янка Рожнятівського р-ну
198. Лс – с. Лесівка Богородчанського р-ну
199. ЛС – с. Лісна Слобідка Коломийського р-ну
200. Лст – с. Ластівці Богородчанського р-ну
201. Лсц – смт Лисець Тисменицького р-ну
202. ЛТ – с. Лісна Тарновиця Надвірнянського р-ну
203. ЛХ – с. Лісний Хлібичин Коломийського р-ну
204. Лч – с. Люча Косівського р-ну
205. Лчк – с. Лючки Косівського р-ну
206. МГ – с. Малий Гвіздець Коломийського р-ну
207. Мжг – с. Міжгір'я Богородчанського р-ну

208. Мзл – с. Мозолівка Надвірнянського р-ну
209. Мйд – с. Майдан Тисменицького р-ну
210. МК – с. Малий Ключів Коломийського р-ну
211. Мкл – с. Микуличин Яремчанської м/р
212. Мкс – с. Максимець Надвірнянського р-ну
213. Мкт 1 – с. Микитинці Івано-Франківської м/р
214. Мл – с. Молодків Надвірнянського р-ну
215. Млв – с. Милування Тисменицького р-ну
216. Млдіт – с. Молодятин Коломийського р-ну
217. Мн – с. Монастирчани Богородчанського р-ну
218. Мнв – с. Манява Богородчанського р-ну
219. МР – с. Малий Рожен Косівського р-ну
220. Мр – с. Маріямпіль Галицького р-ну
221. Мрк – с. Марківка Коломийського р-ну
222. Мрк 1 – с. Марківці Тисменицького р-ну
223. Мркв – с. Маркова Богородчанського р-ну
224. Мрн – с. Мирне Надвірнянського р-ну
225. Мт – с. Матеївці Коломийського р-ну
226. Мх – с. Михальче Городенківського р-ну
227. Мш – с. Мишин Коломийського р-ну
228. Нб – с. Небилів Рожнятівського р-ну
229. НБ – с. Нижній Березів Косівського р-ну
230. НВ – с. Нижній Вербіж Коломийського р-ну
231. НВл – с. Нижня Велесниця Коломийського р-ну
232. Нвс – с. Новосілка Тлумацького р-ну
233. Нвсл – с. Новоселиця Снятинського р-ну
234. Нвч – с. Нивочин Богородчанського р-ну
235. Ндв – м. Надвірна Надвірнянського р-ну
236. Нжн – с. Нижнів Тлумацького р-ну
237. Нз – с. Незвисько Городенківського р-ну

238. Нзв – с. Назавизів Надвірнянського р-ну
239. Нзрн – с. Назірна Коломийського р-ну
240. НК – с. Нові Кривотули Тисменицького р-ну
241. НМ – с. Новий Мартинів Галицького р-ну
242. Нрк – с. Нирків Городенківського р-ну
243. НС – с. Нижній Струтинь Рожнятівського р-ну
244. Об – смт Обертин Тлумацького р-ну
245. Од – с. Одаїв Тлумацького р-ну
246. Озр – с. Озеряни Тлумацького р-ну
247. ОКр – с. Олієво-Королівка Городенківського р-ну
248. Ол – с. Олеша Тлумацького р-ну
249. Олш – с. Олешів Тлумацького р-ну
250. Олшк – с. Олешків Снятинського р-ну
251. Ор – с. Орелець Снятинського р-ну
252. Ос – с. Остриня Тлумацького р-ну
253. Осм – с. Осмолода Рожнятівського р-ну
254. Остр – с. Острівець Городенківського р-ну
255. От – смт Отинія Коломийського р-ну
256. Пбр – с. Побережжя Тисменицького р-ну
257. Пвл – с. Павлівка Тисменицького р-ну
258. Пгн – с. Погоня Тисменицького р-ну
259. Пд – с. П'ядики Коломийського р-ну
260. Пдв – с. Підвисоке Снятинського р-ну
261. Пдвр – с. Підвербці Тлумацького р-ну
262. Пдг – с. Підгір'я Богородчанського р-ну
263. Пдгйч – с. Підгайчики Коломийського р-ну
264. Пдлж – с. Підлужжя Тисменицького р-ну
265. Пдм – с. Підмихайля Калуського р-ну
266. Пдпч – с. Підпечери Тисменицького р-ну
267. Пжн – с. Пужники Тлумацького р-ну

268. Пл – с. Полянки Верховинського р-ну
269. Плг – с. Палагичі Тлумацького р-ну
270. Плн – с. Поляниця Яремчанської м/р
271. Плп – с. Пилипи Коломийського р-ну
272. Пн – с. Пнів Надвірнянського р-ну
273. Ппл – с. Попелів Тлумацького р-ну
274. Пплн – с. Попельники Снятинського р-ну
275. Пр – с. Пороги Богородчанського р-ну
276. Прб – с. Пробійнівка Верховинського р-ну
277. Прбл – с. Прибилів Тлумацького р-ну
278. Прг – смт Перегінське Рожнятівського р-ну
279. Прк – с. Прокурава Косівського р-ну
280. Пркм – с. Прикмище Городенківського р-ну
281. Прр – с. Перерісль Надвірнянського р-ну
282. Пррв – с. Перерив Коломийського р-ну
283. Прт – с. Прутівка Снятинського р-ну
284. Прх – с. Перехресне Верховинського р-ну
285. Прщ – с. Парище Надвірнянського р-ну
286. Пс – с. Посіч Тисменицького р-ну
287. Пст – с. Пістинь Косівського р-ну
288. Пст 1 – с. Постоята Надвірнянського р-ну
289. Псч – с. Пасічна Надвірнянського р-ну
290. Птр 1 – с. Петрилів Тлумацького р-ну
291. Птрв – с. Петрів Тлумацького р-ну
292. Птч – с. Потічок Снятинського р-ну
293. Птчщ – с. Поточище Городенківського р-ну
294. Пх – с. Похівка Богородчанського р-ну
295. Пчн – смт Печеніжин Коломийського р-ну
296. Пшн – с. Пшеничники Тисменицького р-ну
297. Рбн – с. Рибне Тисменицького р-ну

298. Рвн – с. Рівня Верховинського р-ну
299. Рвн 1 – с. Рівня Рожнятівського р-ну
300. Рг – с. Рогиця Городенківського р-ну
301. Ргт – м. Рогатин Рогатинського р-ну
302. Рдн – с. Рудники Снятинського р-ну
303. Рдч – с. Радча Тисменицького р-ну
304. Ржн – с. Рожнів Косівського р-ну
305. Ржнт – м. Рожнятів Рожнятівського р-ну
306. Рзт – с. Розтоки Косівського р-ну
307. Рк – с. Раківчик Коломийського р-ну
308. Ркв – с. Раковець Городенківського р-ну
309. Рнг – с. Рунгури Коломийського р-ну
310. Рпж – с. Репужинці Городенківського р-ну
311. Рс – с. Росільна Богородчанського р-ну
312. Рсв – с. Русів Снятинського р-ну
313. Рсх – с. Росохач Городенківського р-ну
314. Рчк – с. Річка Косівського р-ну
315. Ршк – с. Рашків Городенківського р-ну
316. Ршн – с. Рошнів Тисменицького р-ну
317. СБ – с. Середній Березів Косівського р-ну
318. Св – с. Сваричів Рожнятівського р-ну
319. Свт – с. Світанок Рогатинського р-ну
320. СГ – с. Стара Гута Богородчанського р-ну
321. СГв – с. Старий Гвіздець Коломийського р-ну
322. Сдж – с. Саджавка Надвірнянського р-ну
323. Сджв – с. Саджава Богородчанського р-ну
324. СК – с. Старі Кути Косівського р-ну
325. Скл – с. Соколівка Косівського р-ну
326. Скуп – с. Скопівка Коломийського р-ну
327. СКр – с. Старі Кривотули Тисменицького р-ну

328. Скрч – с. Сокирчин Тлумацького р-ну
329. СЛ – с. Старий Лисець Тисменицького р-ну
330. Сл – с. Сілець Тисменицького р-ну
331. Слб – с. Слобода Косівського р-ну
332. Слб 1 – с. Слобода Коломийського р-ну
333. Слбдк 1 – с. Слобідка Тисменицького р-ну
334. Слत्व – смт Солотвин Богородчанського р-ну
335. СМ – с. Середній Майдан Надвірнянського р-ну
336. См – с. Смодна Косівського р-ну
337. СМз – с. Старий Мізунь Долинського р-ну
338. Смк – с. Семаківці Коломийського р-ну
339. Смк 1 – с. Семаківці Городенківського р-ну
340. СМн – с. Семенівка Городенківського р-ну
341. СМр – с. Старий Мартинів Галицького р-ну
342. Сн – с. Снідавка Косівського р-ну
343. Снк – с. Сеньківське Верховинського р-ну
344. Снт – м. Снятин Снятинського р-ну
345. Снч – с. Сенечів Долинського р-ну
346. Сп – с. Спас Рожнятівського р-ну
347. Сп 1 – с. Спас Коломийського р-ну
348. Спв – с. Сопів Коломийського р-ну
349. Спг – с. Сапогів Галицького р-ну
350. Срк – с. Сороки Городенківського р-ну
351. Срф – с. Серафінці Городенківського р-ну
352. Стб – с. Стебні Верховинського р-ну
353. Ств – с. Стовпні Верховинського р-ну
354. Стн – с. Станіславівка Коломийського р-ну
355. Стп – с. Стопчатів Косівського р-ну
356. Стр – с. Стримба Надвірнянського р-ну
357. Стрг – с. Стриганці Тисменицького р-ну

- 358. Стрл – с. Стрільче Городенківського р-ну
- 359. Стрн – с. Старуня Богородчанського р-ну
- 360. Стрп – с. Струпків Коломийського р-ну
- 361. Стц – с. Стецева Снятинського р-ну
- 362. Схд – с. Суходіл Рожнятівського р-ну
- 363. Твм – с. Товмачик Коломийського р-ну
- 364. Тд – с. Тюдів Косівського р-ну
- 365. Тж – с. Тужилів Калуського р-ну
- 366. Тзв – с. Тязів Тисменицького р-ну
- 367. Тк – с. Текуча Косівського р-ну
- 368. Тл – м. Тлумач Тлумацького р-ну
- 369. Тлв – с. Тулова Снятинського р-ну
- 370. Тп – с. Топільче Верховинського р-ну
- 371. Тпр – с. Топорівці Городенківського р-ну
- 372. Тпч – с. Тяпче Долинського р-ну
- 373. Тр – с. Троїця Снятинського р-ну
- 374. Трг – с. Торговиця Городенківського р-ну
- 375. Трг 1 – с. Торговиця Коломийського р-ну
- 376. Трк – с. Турка Коломийського р-ну
- 377. Трстн – с. Тростянець Снятинського р-ну
- 378. Трф – с. Трофанівка Снятинського р-ну
- 379. Трч – с. Трач Косівського р-ну
- 380. Тсм – м. Тисмениця Тисменицького р-ну
- 381. Тсмн – с. Тисменичани Надвірнянського р-ну
- 382. Ттр – с. Татарів Яремчанської м/р
- 383. Тчп – с. Тучапи Снятинського р-ну
- 384. Тшк – с. Тишківці Городенківського р-ну
- 385. Угр – с. Угринів Тисменицького р-ну
- 386. Угрн – с. Угорники Коломийського р-ну
- 387. Угрн 1 – с. Угорники Івано-Франківської м/р

388. Уз – с. Узин Тисменицького р-ну
389. Ун – с. Уніж Городенківського р-ну
390. Ус – с. Устя Снятинського р-ну
391. Уст – с. Устеріки Верховинського р-ну
392. Утр – с. Уторопи Косівського р-ну
393. Фр – с. Фрага Рогатинського р-ну
394. Фт – с. Фитьків Надвірнянського р-ну
395. ХБ – с. Хутір-Будилів Снятинського р-ну
396. Хлб – с. Хлібичин Снятинського р-ну
397. Хм – с. Хмелівка Богородчанського р-ну
398. Хмк – с. Хом'яківка Тисменицького р-ну
399. Хмк 1 – с. Хом'яківка Снятинського р-ну
400. Хмл – с. Хмелева Городенківського р-ну
401. Хмч – с. Хімчин Косівського р-ну
402. Хр – с. Хороцево Верховинського р-ну
403. Хрпл – с. Хриплин Івано-Франківської м/р
404. Хтм – с. Хотимир Тлумацького р-ну
405. Цв – с. Цвітова Калуського р-ну
406. Цн – с. Ценява Коломийського р-ну
407. Цнв – с. Цінева Рожнятівського р-ну
408. Ццл – с. Цуцулин Косівського р-ну
409. Ццлв – с. Цуцилів Надвірнянського р-ну
410. ЧО – с. Чорні Ослави Надвірнянського р-ну
411. ЧП – с. Чорний Потік Надвірнянського р-ну
412. Чр – с. Черетів Верховинського р-ну
413. Чрг – с. Черганівка Косівського р-ну
414. Чрм – с. Черемошна Верховинського р-ну
415. Чрмх – с. Черемхів Коломийського р-ну
416. Чрн – с. Черник Надвірнянського р-ну
417. Чрнв – с. Черніїв Тисменицького р-ну

- 418. Чрнл – с. Чорнолізці Тисменицького р-ну
- 419. Чрнл 1 – смт Чернелиця Городенківського р-ну
- 420. Чрнт – с. Чернятин Городенківського р-ну
- 421. Чрт – с. Чортовець Городенківського р-ну
- 422. Чхв – с. Чехова Коломийського р-ну
- 423. Швч – с. Шевченкове Снятинського р-ну
- 424. Шп – с. Шепіт Косівського р-ну
- 425. Шшр – с. Шешори Косівського р-ну
- 426. Юрк – с. Юрківка Тисменицького р-ну
- 427. Яб – с. Яблуниця Яремчанської м/р
- 428. Ябл – с. Яблуниця Верховинського р-ну
- 429. Ябл 1 – с. Яблунька Богородчанського р-ну
- 430. Яблн – смт Яблунів Косівського р-ну
- 431. Явр – с. Яворів Косівського р-ну
- 432. Як – с. Яківка Тлумацького р-ну
- 433. Якб – с. Якубівка Городенківського р-ну
- 434. Ям – с. Ямна Яремчанської м/р
- 435. Ямн – с. Ямниця Тисменицького р-ну
- 436. ЯП – с. Ясенів-Пільний Городенківського р-ну
- 437. Ярм – м. Яремче Яремчанської м/р
- 438. Ясн – с. Ясень Рожнятівського р-ну
- 439. Яснв – с. Ясеновець Рожнятівського р-ну

СЛОВНИК НАРОДНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ

Передмова

Характер, завдання та обсяг словника

Дослідження народної географічної лексики потребує фіксації, наукової систематизації, аналізу всього діалектного простору (ареалу, терена) України. Апелятивна лексика Івано-Франківщини становить невід'ємну частину лексико-семантичної системи української та інших слов'янських мов. У запропонованому додатку "Словник народних географічних назв Івано-Франківщини" вміщено апелятиви, що вживаються на території 14 районів (Богородчанського, Верховинського, Галицького, Городенківського, Долинського, Калуського, Коломийського, Косівського, Надвірнянського, Рогатинського, Рожнятівського, Снятинського, Тисменицького, Тлумацького) та 5 міських рад (Болехівської, Івано-Франківської, Калуської, Коломийської, Яремчанської). Словник є першою спробою ґрунтовного, всебічного наукового дослідження назв географічних об'єктів регіону та введення фактичного матеріалу в науковий обіг (близько 2 500 фіксацій). Усі номени зафіксовано з уст корінних жителів зазначеного ареалу, що має важливе значення для визначення семантики географічних назв та можливості їхніх змін у діалектному мовленні. Усна форма говіркового мовлення зумовила лексико-семантичну, фонетичну, морфологічну, словотвірну й частково акцентуаційну варіативність місцевої географічної лексики. Основою лексикографічного дослідження слугує фактичний матеріал, зібраний під час місцевих експедицій за спеціально складеним питальником (565 питань). Значну частину слів цього видання уведено до наукового обігу вперше. При укладанні Реєстру словника використано матеріали попередніх досліджень українських ономастів Т. Марусенко, С. Грабця, Я. Рудницького. Діалектний матеріал не можна вважати нормативно-стилістичним довідником української літературної мови.

Зібрана й систематизована народна географічна лексика окремої діалектної зони має в подальшому стати складником повного загальнонаціонального словника географічної термінології.

Склад і структура словника

Аналізовані загальні географічні назви подано в алфавітному порядку, виражені переважно іменниками (наприклад: **ГИПА, ЗАКРУТИНА, КИЧЕРА**), рідше – субстантивованими прикметниками (як-от: **ЗАСТІЙНА, ЛИСА, СКІСНИЙ**), одинично субстантивованими дієприкметниками (наприклад: **ПОНИКВА, ПОНИКЛА**), прислівниками (як-от: **МІВКО, СПОХОВО, СПОХОЛА**), дієсловами (наприклад: **НЕ ТЕЧЕ, ПОЧИНАЄСИ**). Для окремих говірок досліджуваної території характерні прийменниково-відмінкові конструкції (наприклад: **НА СОНЦИ, НА ЧУБАРИКУ, ПІД ГОРОВ, У КІНІ**). Двослівні назви виражені такими структурними моделями: іменник + прикметник (наприклад: **МАЛИЙ ГРУНЬ, ИРЖЄВА ВОДА, СКАЛИСТЕ ТІМ'Я**), іменник + іменник (**ПІНА НА ВОДІ, ЯМА НА ЯМІ**), числівник + іменник (**ПЕРШІ ГОРБИ, ДРУГІ ГОРБИ**), дієслово + іменник (**ГАБУЧИТ ВОДА, ЧУРИТ ВОДА**). Структурна модель трикомпонентних найменувань прикметник + прикметник + іменник (як-от: **ТИХА СТОЯЧА ВОДА, СТІМКИЙ БУРХЛИВИЙ ПОТІК**).

Словник містить загальноновживані (наприклад: **ГОРА, ЗАПАДИНА, РІКА**), діалектні (наприклад: **ДЖБИРЬ, ЇРУГА, МАГУРІВКА**), вузькоговіркові (наприклад: **КАПКА, МАСЬОК, ФУЗЬ**) лексеми.

Реєстрові слова (словосполучення) подано транслітерацією в називному відмінку з наголосом, далі – фонетичною транскрипцією, що дозволяє передати особливості місцевого говіркового мовлення, визначено рід номена або число (курсивом) (наприклад: **БОВЧ** [боўч] *ч. р.*, **ВІДВОЛОДА** [в'ідво¹лода] *ж. р.*, **ЗАСТУПНІ** [заступн'і] *мн.*). Відтак уміщено семантику

географічних назв. Усі номени-апелятиви подаються тільки з географічним значенням.

У полісемантичних народних назвах кожне значення пронумеровано. Назви населених пунктів записано скорочено в дужках. До словника включено географічні назви обстежуваної території, зафіксовані іншими дослідниками (наприклад: **ГОЛОВИЦЯ** [голо¹виц'а] *ж. р.* 1. 'початок річки' (Уст, Крв, Брж, Рвн, Вр, Бст, Рзт). 2. 'витік потоку' (Мкл). 3. 'джерельний витік' (Св, Ккл, Клш, Уст, Крв, Брж, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Рзт, Глв). 4. 'невелике джерело; струмок з холодною водою' (Явр). 5. 'джерело, вода якого взимку не замерзає' (Крв, Крсн). 6. 'криниця в лісі' (Крв). 7. 'джерело' (Чрм, Грн) [Нг., с. 38]). Функціонування лексичної одиниці в усіх населених пунктах області позначено ремаркою "вся обстежена територія", у більшості населених пунктів – ремаркою "у багатьох н. пп."

Відмінності на рівні фонетики, словотвору та морфології представлено в різних словникових статтях (наприклад: **КОВБЕР, КОВБЕРЬ, КОВБИР, КОВБІР, КОВБУР; ВИМИЙ, ВИМОЇНА**). Акцентуаційні та фонетичні ([e^и], [o^у] і т. п.) варіанти лексем, у яких наявні семантичні відмінності, подано в одній словниковій статті з відповідним значенням для кожного варіанта (наприклад: **ВЕРТЕП** [вер¹теп] *ч. р.* 1. 'глибокий яр' (Глшк). [вер¹теп] 2. 'яр; глибокий яр' (БО). [вертеп] 3. 'конусоподібна яма' (Змг). [ве^ир¹теп] 'т. с., що вертеп 3' (Бршт, Клш)).

Умовні скорочення такі самі, як у тексті дисертації, скорочення назв населених пунктів розміщено в алфавітному порядку.

Умовні скорочення джерел

Марус. МСУГА – Марусенко Т. А. Материалы к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов) / Т. А. Марусенко // Полесье (Лингвистика. Археология. Топонимика). – М. : Наука, 1968. – С. 206–255.

Rudn. – Rudnicki J. Nazwy geograficzne Wojkowszczyzny / J. Rudnicki. – Lwów, 1939. – 255 s.

Hr. – Hrabec S. Nazwy geograficzne Huculszczyzny / S. Hrabec // Prace Onomastyczne. – Kraków, 1950. – № 2. – 264 s.

АРШИНІ [ар|шин'і] *мн.* 'сонячна сторона горба, поросла різнотрав'ям, лісом; пасовище' (ВК).

АРШИЦЯ [ар|шиц'а] *ж. р.* 'сонячна сторона горба, поросла різнотрав'ям, лісом; пасовище' (Слтв, Пчн, ВК).

БАБА [баба] *ж. р.* 1. 'невелика приземкувата гора; невисока гора, підвищення' (Пдвр, Мжг). 2. 'пагорб' (Ббн). 3. 'рівна скала (подібна до фігури)' (Рзт). 4. 'болото' (Городенківський р-н). 5. 'два покоси трави, скошеної один на другий' (Прк, Явр).

БАБИ [баби] *мн.* 'пасмо горбів' (Крсл, Врн 1, Вл).

БАВКА [бавка] *ж. р.* 1. 'мокра заболочена рівнина' (Пдв). 2. 'невелике підвищення' (Джр).

БАВКИ [бавки] *мн.* 1. 'горби, підвищення' (Кнж, Тчп, Вн 1). 2. 'горб, на якому обробляють землю' (Кнж, Хтм). 3. [бавки] 'група гір, горбів, горбиста місцевість' (Пдв).

БАГАТО ВОДИ [багато|води] 'великий потік води в річці' (Пдв, Брт, Длн, Збл, Лг, Св, Кн).

БАГАТОВОДДЯ [багато|вод'а] *с. р.* 'великий потік води в річці' (Ксв, Ккл, Блш, Блбр).

БАГІНЧИК [баг'інчик] *ч. р.* 1. 'болото' (Бршт). 2. 'земля, розм'якшена водою' (Врх).

БАГНА [багна] *ж. р.* 1. 'заболочене місце в кінці ставу, де росте багна, очерет' (Рзт). 2. 'мокра заболочена рівнина' (Ксв). 3. 'озеро, заросле комишами, без риби' (Крн). 4. 'болотисте місце в лісі' (Ксв). 5. 'мокре місце на полі, заболочена місцевість' (Рзт). 6. 'болотисті місця на полі' (Кнж). 7. 'мокра заболочена низина' (Ксв, Сн, Рзт, Рчк, Брст, Явр); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 214]. 8. 'низина, залита водою' (Крв). 9. 'болото' (Пст, ВК, Рнг) [Нг, с. 31]. 10. 'багно, болото' (Грн, Крн, Яб, Врх, Ксм, Тк, Вр) [Нг, с. 31].

БАГНЄ [багн'є] *с. р.* 'низина, залита водою' (Уст).

БАГНЄНКА [багн'єнка] *ж. р.* 'мокра заболочена низина' (Явр).

БАГНИ [багни] *мн.* ‘болото’ (ВК). [баг¹ни] ‘т. с., що багни’ (Трч).

БАГНИНА [баг¹нина] *ж. р.* ‘поверхня води, вкрита багниною’ (Рзт).

БАГНИСТА УЛОГОВИНА [баг¹ниста улого¹вина] *ж. р.* ‘місце, де потік переходить у багно’ (Брж).

БАГНО [баг¹но] *с. р.* 1. ‘заливний луг’ (Блх, Рсв, Пдв, Ксв, Рвн, Вр, Крсн, Бст). 2. ‘болотисте місце в лісі’ (Рсв, Ргт, Ілмн, Спг, Блш, Тзв, Лсц, Глч, Клш, Рвн, Вр, Крсн, Змг, Бст, Врбвк, НС, Грбв, Цнв, Рвн 1, Явр). 3. ‘поверхня води, вкрита багниною’ (Крв, Яснв, Грбв, Кнз). 4. ‘болото’ (у багатьох н. пп.). 5. ‘велике болото’ (Стц, Птч, Рсв, Ілмн, Тж). 6. ‘заболочений ліс (ділянка в лісі)’ (Птч, Тзв). 7. ‘мокра заболочена низина’ (Тр, Пдв, Брт, Св, Блш, Тзв, Глч, Вр, Бст). 8. ‘низина, залита водою’ (Стц, Пдв, Ргт, Блш, Цв, Глч, Брж, Грбв, Дб). [багно] ‘т. с., що баг¹но 2’ (Брст).

БАГНОВИТИЙ [багно¹витий] *ч. р.* ‘ліс із заболоченими місцями’ (Сн).

БАГНОВИЦЯ [багно¹виц’а] *ж. р.* ‘велике болото’ (Ксв).

БАГНОВИЩЕ [багно¹вишче] *с. р.* ‘болотисте місце в лісі’ (Лв, Св, Бршт, Клш, Хрпл).

БАГНЮКА [баг¹н’ука] *ж. р.* 1. ‘велике болото’ 2. ‘заболочене грузьке місце’ (Стц). 3. ‘заливний луг’ (Рсв, Пдв, Глч, Брст). 4. ‘мокра заболочена низина’ (Тр, Хрпл, ІФ, Глч, Уст).

БАГНЯКА [баг¹н’ака] *ж. р.* ‘заболочене грузьке місце’ (Ксв, Клш).

БАГОВИНА [баго¹вина] *ж. р.* ‘болотисте місце в лісі’ (Блх, Ксв, Цв).

БАЙКАЙ [бай¹кай] *ч. р.* ‘глибокий обривистий яр’ (Блбр).

БАЙРАК [баї¹рак] *ч. р.* ‘яр, порослий лісом’ (Св).

БАКАНІ [ба¹кан’і] *мн.* ‘заболочена мокра рівнина’ (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 214].

БАЛИЩЕ [балишче] *с. р.* ‘степовий яр’ (Клм) [Марус. МСУГА, с. 214].

БАЛКА [балка] *ж. р.* 1. ‘долина між двома горами, горбами, підвищеннями’ (Тр, Цв). 2. ‘заглибина, западина’ (Лв). 3. ‘вузька протяжна низина’ (Снт). 4. ‘горб (у загальному значенні)’ (Ктк). 5. ‘горб, підвищення’ (Тчп).

6. 'долина (в загальному значенні)' (Рсв, Врбвк). 7. 'яр' (Снт, Тж, Явр, Глб, Плп); (СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 214]. 8. 'невеликий яр' (Лв, Бршт, Клш). 9. 'яр, порослий лісом' (Птч, Рсв, ЛХ, Снт, Цв, Тж, Пдм, Бршт).

БАЛТА [б¹алта] *ж. р.* 'болотиста долина, яма з болотом (на дорозі)' (Ксм, Крн) [Нг., с. 31].

БАЛТО [б¹алто] *с. р.* 1. 'болото' (Врх). 2. 'багно, болото' (Врх) [Нг., с. 32].

БАЛЬТИ [б¹ал'ти] *мн.* 'калюжі на лісових дорогах, які виникли внаслідок сильних дощів і їх не можна переїхати на конях' (Вр) [Нг., с. 31].

БАЛЮРА [бал'ура] *ж. р.* 'місце збору води після дощу' (Змг, Лпвц).

БАНЄ [бан'є] *с. р.* 'солоне джерело' (Блх 1, Кз, Тс, Грбв, Гш, Плн 1, Вшк) [Rudn., с. 17].

БАНЄНКА [бан'єнка] *ж. р.* 'місце, де колись були соляні джерела' (Гвр).

БАНИЩЕ [банишче] *с. р.* 'місце, де колись були соляні джерела' (Згв).

БАНИ [бан'і] *мн.* 1. 'соляне джерело'. 2. 'соляна копальня' (Дл, Ксм) [Нг., с. 32].

БАНЯ [бан'а] *ж. р.* 1. 'соляне джерело' (Хм, Гл, МК, Яснв, Кнз). 2. 'солоне джерело' (Блх 1, Кз, Тс, Грбв, Гш, Плн 1, Вшк) [Rudn., с. 17].

БАНЯНКА [бан'анка] *ж. р.* 'місце, де колись були соляні джерела' (Гвр).

БАНЬКА [бан'ка] *ж. р.* 'глухий непротічний рукав річки, затоки' (Блш, Пдм, Блбр).

БАРАНИ [барани] *мн.* 1. 'великий потік води в річці' (Тж). 2. 'хвилі на річці' (Явр). 3. 'швидкий потік води в річці' (Тр, Длн, Хмк, Тзв, Лсц, Тж, Пдм, НС, Лпнк, Лг, Сп, Схд, Пчн, Кн). 4. 'білі піністі хвилі на річці, утворені стіканням води з великого каміння' (Прк). 5. 'швидкий рух води із звучанням' (Ккл, НС, Цнв, Лг). 6. 'пороги на річці, потоці' (Тр, Лв, Св, Длн, Хмк, Хрпл, Блбр, Крсн,

Лпнк, Лпвц, Цнв, Рвн 1, Лг, Сп, Схд). 7. 'вода, що тече по великому камінню, утворюючи хвилі' (Прк). [барани] 8. 'піністі хвилі потоку; відповідне місце в потоці (від білої піни)' (Ксм) [Нг., с. 32].

БАРАНКИ [баран|ки] *мн.* 1. 'великий потік води в річці' (Врбвк). 2. 'швидка течія води' (Врбвк). 3. 'швидкий потік води в річці' (Крхв, Ілмн). [ба|ран|ки] 'т. с., що ба|ранки 3' (Прг).

БАРАНЦІ [баран|ц'і] *мн.* 'дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії' (Пчн). 2. 'брижі на воді від швидкої течії' (Лв, Тзв, Тж, Пдм, Крсн, Яснв, НС, Цнв, Рвн 1, Кнз, Ілмн, Сп, Схд, Пчн, Прк).

БАРАНЧИКИ [ба|ранчи|ки] *мн.* 'брижі на воді від швидкої течії' (Длн). [ба|ранчи|ки] 'т. с., що ба|ранчики' (ЛХ, Ксв, Блш, Врбвк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Схд).

БАСЕЙН [басейн] *ч. р.* 1. 'штучна водойма біля хати' (Грбв). 2. 'місце, призначене для купання людей' (Ксв).

БАСЕЙНА [басейна] *ж. р.* 'штучна водойма біля хати' (Брж, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Цнв).

БАШНЯ [башн'а] *ж. р.* 'місце, де спеціально затримується вода для різних потреб' (Стц, Ркв, Блбр, Змг, Лпнк).

БАШТА [башта] *ж. р.* 1. 'гора, на якій ростуть старі ялини, смереки' (Гт). 2. 'гостроверхий відросток' (Іл).

БАЮРА [байура] *ж. р.* 1. 'велика яма, заповнена водою' (Яснв, Врбвк, Грбв, Лпнк, Кнз, Лг, Свт, НС, Лпвц, Рвн 1, Схд, Брст). 2. 'вибоїна, яма на дорозі' (Тзв, Свт, Блбр, Яснв, Врбвк, Кнз, Лг). 3. 'місце збору води після дощу' (Блх, Спг, Хмк, Хрпл, Свт, Яснв, Кнз). 4. 'штучна яма на піску' (Птч, Св, Спг, Блш, Хрпл, ІФ, Блбр, Змг, Врбвк, НС, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Рвн 1). 5. 'низина біля річки' (Ілмн). 6. 'низина із задолинком' (Рзт). 7. 'яр' (Грбв, Ббн).

БАЮР'Є [байур'їе] *с. р.* 'штучна яма на піску' (Св, Блш, Хрпл).

БЕЗ ВОДИ [бе^нз во|ди] *ж. р.* 1. 'висохлий став'. 2. 'висохла криниця' (Стц).

БЕЗВОДНИЙ [бе^нз|водний] *ч. р.* 'висохлий потік' (Блбр).

БЕЗВОДНИЙ ПОТІК [бе^нз|водний |пот'ік] *ч. р.* 'висохлий потік' (Стц, Лв, Ккл, Лсц, Врбвк, Грбв, Кмн, Рвн 1, Сп, Рчк). [бе^нз|водний по|т'ік] 'т. с., що бе^нз|водний |пот'ік' (Явр).

БЕЗДНА [бездна] *ж. р.* 1. 'глибокий обривистий яр' (Скп). 2. 'дуже глибока яма' (Ілмн, Ксв, Бршт, Блбр, Кн). 3. 'глибока яма в річці' (Св, Скп). 4. 'непрохідне болото, водоймище' (Ккл).

БЕЗМЕЖЖЯ [безмеж'а] *с. р.* 'широка, безмежна рівнина' (Вр, Бст, Схд, Явр).

БЕЗМО [безмо] *с. р.* 'непрохідне болото, водоймище' (Лв, Ілмн, Клш).

БЕЗОДНІ [безодн'і] *мн.* 'місцевість, де багато джерел, вода яких взимку не замерзає' (Лв, Ілмн, Ккл, Блш, Клш, Вр, Змг, Бст, Яснв, Рвн 1, Кнз).

БЕЗОДНЯ [безодн'а] *ж. р.* 1. 'провалля; пропасть' (Брж). 2. 'яма в річці, де вирує вода' (Лпвц, Рвн 1). [бе^нзод'н'а] 3. 'глибокий обривистий яр' (ІФ, Лпнк). 4. 'дуже глибока яма' (Стц, Хрпл, Клш, Свт, Врбвк, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Схд). 5. 'глибока яма в річці' (Хрпл, Уст, Брж, Врбвк, Лпнк, Рвн 1, Прк). 6. 'глибока прірва' (Слб 1, Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 216].

БЕР [бер] *ч. р.* 1. 'міст для переходу через воду' (Крв, Явр). 2. 'тисова кладка, вкладена у скелю' (Брж). 3. 'кладка' (Іл). 4. 'кладка на потоці, невеликий міст' (Грн, ВЯ, Яб, Врх, Псч) [Нг., с. 32].

БЕРД [берд] *ч. р.* 'горб' (Кр).

БЕРДА [берда] *ж. р.* 'горб' (Кр).

БЕРДО [бердо] *с. р.* 1. 'стрімка гора' (Брж). 2. 'схил; прірва; урвище' (Вр). 3. 'стрімкий схил гори' (Вр, Мкл). 4. 'стрімкий схил гори, пропасть' (ЧП, Яб). 5. 'прірва, урвище; стрімкий схил гори' (Явр). 6. 'круча, крутий схил гори, горба' (Уст, Крв, Брж). 7. 'безодня; провалля; прірва, урвище' (Рсв, Уст, Крв, Брж, Вр, Крсн, Бст). 8. 'скала' (Врх). 9. 'стрімке поле' (Вр) [Нг., с. 32]. [бер^ддо] 'т. с., що бердо б' (Сн).

БЕРЕГ [берег] *ч. р.* 1. 'підвищення, гора, схил гори' (ЧП, БО, Ксм, Акр). 2. 'горб' (Сдж, НВ, Вд, Рнг, ВК). 3. 'горб, підвищення' (Крсн 1, ВК, Лбк). 4. 'підвищення' (Свт, Сдж, Кн, Ілл). 5. 'крутий, стрімкий схил; гористе місце; пасовисько' (Хмч, Крс). 6. 'невелике підвищення' (Брж). 7. 'підвищення, пагорб' (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 216]. 8. 'схил, край гори, підвищення'

(Стц, Пдв, Брт, Клш, Лпнк, Схд, Скуп, Кн, Рчк). 9. 'край, схил підвищення' (Сн). 10. 'рівнина біля підвищення' (Ксв). 11. 'берег річки, потоку (у загальному значенні)' (Тр, Ркв, Снт, Ргт, Св, Блш, Хрпл, Тж, Пдм, Клш, Крв, Брж, Рвн, Бст, Збл, Цнв, Сп, Рчк, Прк, Ббн); (ЧП, БО, Ксм, Акр) [Нг., с. 32]. 12. 'рівнина, поросла травою' (Ілмн). 13. 'луг' (Лв, Тзв, Бршт, Уст, Брж, Крсн, Лпнк, Прк). [б^ер^ег] 14. 'низина (у загальному значенні)' (Брт, Свт, Рвн, Збл). [б^ер^ег^х] 15. 'низина біля річки' (Стц, Птч, Ркв, ЛХ, Свт, Уст, Бст, Збл, Рчк). 16. 'крутий, стрімкий берег річки, потоку' (Цнв). 'т. с., що б^ер^ег 10' (Стц, Блх, Птч, Длн, Ккл, Цв, Тж, Глч, Свт, Уст, Брж, Вр, Грбв, Лпнк, Рвн 1, Ілмн, Сн).

БЕРЕГИ [б^ер^ег^и] *мн.* 1. 'підвищення вздовж річки' (Мр, Двг). 2. 'узвишшя' (ВК 1, Скуп, Чрмх, Сл, Лк). 3. 'долина навколо річки' (Гвр).

БЕРЕЖОК [б^ер^еж^ок] *ч. р.* 1. 'луг' (Ксв, ІФ). [б^ер^еж^ок] 2. 'низина (у загальному значенні)' (Лв, Ілмн, Рчк).

БЕРЕХ [б^ер^ех] *ч. р.* 'берег річки, потоку (у загальному значенні)' (Рзт).

БЕРИГ [б^ер^иг] *ч. р.* 1. 'схил, край гори, підвищення' (Стц, Пдв, Лв, Уст, Цнв, Прк). 'місце, де пасуть худобу' (Рсв, Ккл). 2. 'підвищення' (Стц, Лв, Тзв, Свт, Збл, Лпнк, Рчк). 3. 'рівнина, поросла травою' (Уст, Лпнк, Ілмн). 4. 'берег річки, потоку (у загальному значенні)' (Прк). 5. 'низина, поросла травою' (Уст, Ілмн, Рчк, Прк). [б^ер^иг] 6. 'місце, де раніше було болото' (говірки Долинського, Калуського, Галицького р-нів). [б^ер^иг] 'т. с., що б^ер^иг 2' (Ілмн).

БЕРІГ [б^ер^иг] *ч. р.* 1. 'гора' (Крс, Хмч). 2. 'крута гора' (Кн). 3. 'невисока гора, горб, підвищення' (Пчн). 4. 'схил, край гори, підвищення' (Стц, Блх, Крхв, Кмн, Прг, Скуп, Акр, Брст, Прк). 5. 'горб' (НВ). 6. 'горб, підвищення' (Мш). 7. 'підвищення' (Стц, Яснв, Врбвк, Лпнк, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Пчн, Кн, Акр, Трк). 8. 'крутий, стрімкий схил; гористе місце; пасовисько' (Хмч, Крс). 9. 'місце, де пасуть худобу' (Лпнк). 10. 'берег річки, потоку' (Тр, Лв, Блш, Хмк, Тзв, Яснв, Врбвк, НС, Грбв, Лпнк, Крхв, Кмн,

Прг, Кнз, Лг, Дб, Пчн, Скуп, Кн, Акр, Брст, Ксм, Прк); (ЧП, БО, Ксм, Акр) [Нг., с. 32]. 11. 'низина біля річки' (Пдв, Брт, Блш, Брж, Вр, Лпнк, Лпвц, Сп, Пчн). 12. 'низина, поросла травою' (Рвн, Врбвк, Скуп, Прк). 13. 'рівнина, поросла травою' (Рвн, Лпнк, Кнз, Лг, Акр, Прк). 14. 'берег, край, який стикається з водою'. 15. 'високий стрімкий берег, пропасть, урвище' (Лпвц) [Rudn., с. 17–18]. 16. 'не дуже високий горб' (СМз) [Rudn., с. 17–18]. 17. 'підвищення, гора, схил гори' (ЧП, БО, Ксм, Акр) [Нг., с. 32].

БЕРІЖКИ [бер'іж'ки] *мн.* 'горбиста місцина' (Рнг).

БЕРІХ [бер'іх] *ч. р.* 'низина біля річки' (Стц, Рвн, Лг, Брст, Прк).

БЕРЬ [бер'] *ж. р.* 'кладка' (Сн, Рчк, Ббн).

БЕСАГИ [бе'саги] *мн.* 'два горби, між якими видolina' (Джр).

БЕСКЕД [бескед] *ч. р.* 'прямовисна круча, прірва' (Слб); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 217].

БЕСКИД [бес'кид] *ч. р.* 'гора, скала' (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 217].

БИК [бик] *ч. р.* 'потік, що тече вузькою ущелиною між високими берегами' (Птр 1).

БИСТРА ВОДА [бистра вода] *ж.* 'швидка течія' (Брт, Ккл, Тзв, Клш, Уст, Крв, Брж, Рвн, Крсн, Лпнк, Св, Брст, Явр, Рзт).

БИСТРИК [бистрик] *ч. р.* 'швидкий потік' (Гт).

БИСТРИНА [бистри'на] *ж. р.* 'швидкий потік води в річці' (Бршт, Змг, Св, Сн), [би'стри'на] 'т. с., що бистри'на' (Ксв, Лпвц, Пчн).

БИСТРИНЬ [бистрин'] *ж. р.* 'швидкий потік води в річці' (Лв, Брж, Блбр, Яснв, Кнз).

БИСТРИЦЯ [бистриц'а] *ж. р.* 'швидкий потік води в річці' (Рсв, Снт, Ксв, Цв, Рвн, Крсн, Брст, Явр, Єз, Ввч).

БИСТРИНЬ [бистр'ін'] *ж. р.* 'швидкий потік води в річці' (Спг, ІФ, Уст, Ббн).

БИСТРОТА [бистро'та] *ж. р.* 'швидкий потік води в річці' (Ілмн, Клш, Брж).

БИСТРЯК [бистр'ак] *ч. р.* 'швидкий потік води в річці' (Клш).

БИТА [бита] *ж. р.* ‘великий розлогий горб, підвищення’ (Рсв, Глч).

БІЛА [б’іла] *ж. р.* ‘гора з білим кольором ґрунту; вапнякова’ (Нз).

БІЛА ГОРА [б’іла гора] *ж. р.* 1. ‘вапнякова гора; невелика гора білого кольору’. 2. ‘гора, на якій добували вапняк’ (Об, Гнчр).

БІЛОГОРА [б’ілогора] *ж. р.* 1. ‘вапнякова гора; невелика гора білого кольору’. 2. ‘гора, на якій добували вапняк’ (Об, Гнчр).

БІР [б’ір] *ч. р.* ‘багнисте заросле місце’ (багно, в яке можна зайти, млака) (Лпвц) [Rudn., с. 18].

БЛИЗНИЦІ [близниц’і] *мн.* ‘гора з двома подібними вершинами’ (Лв, Вр, Блбр, Бст, НС, Сп, Злн, Тп).

БОБЕЙКА [бобейка] *ж. р.* 1. ‘скеля’ (МР). 2. ‘стрімка гора’ (Бршт).

БОВДУР [бовдур] *ч. р.* ‘скеля’ (Глшк).

БОВЧ [боўч] *ч. р.* 1. ‘штучне перекриття води для купання’ 2. ‘глибоке місце, де можна купатися’ (Акр). [бовч] 3. ‘глибина в річці, потоці’ (БО, ЧП, Врх) [Нг., с. 33].

БОКАНІ [бокан’і] *мн.* ‘мокра, заболочена низовина’ (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 217].

БОЛВАНЄ [болван’є] *с. р.* ‘велике каміння’ (БО) [Нг., с. 33].

БОЛГАНЄ [болган’є] *с. р.* ‘велике каміння’ (БО) [Нг., с. 32].

БОЛІТЦЕ [бол’ітце] *с. р.* 1. ‘сухе озеро’ (Ксв). 2. ‘невелике болото’ (Ксв, Длн, Тзв). [бол’ітце] ‘т. с., що бол’ітце 2’ (Тр, Яб).

БОЛІТЦЯ [бол’іт’ця] *мн.* ‘невелике болото’ (Лв, Ккл, Блш, Хрпл).

БОЛОВАН [болован] *ч. р.* ‘частина скали’ (БО) [Нг., с. 33].

БОЛОКЄ [болок’є] *с. р.* ‘велике болото’ (Стц).

БОЛОНЯ [болон’а] *ж. р.* ‘рівнина, поросла травою’ (Клш).

БОЛОННЯ [болон: ’а] *ж. р.* ‘лугова низовина’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 217].

БОЛОТА [болота] *мн.* 1. ‘болото’ (у більшості н. пп.). 2. ‘болотяна яма’ (Блх, Пдв, Брт). 3. ‘велике болото’ (Пдв, Брт, Ккл). [болота] ‘т. с., що болота 2’ (ЛХ, Ргт, Длн, Пдм, Клш).

БОЛОТЄ [боло^т'є] *с. р.* 1. 'велике болото' (Хмк). 2. 'болотисте місце в лісі' (Свт).

БОЛОТИСЬКО [боло^т'ис'ко] *с. р.* 'велике болото' (Лв, Св, Блш, Цв).

БОЛОТИЩЕ [боло^т'ишче] *с. р.* 1. 'болотяна яма' (Стц). 2. 'велике болото' (Ксв, Бршт, ІФ, Клш, Тзв, Хмк). [боло^т'ишче] 3. 'місце, де раніше було болото' (Тр); (СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 218].

БОЛОТО [бо^л'ото] *с. р.* 1. 'болото (у загальному значенні)' (у багатьох н.п.). 2. 'заболочене грузьке місце' (Птч, Пдв, Ркв, Ргт, Ксв, Длн, Ккл, Блш, Пдм, Тж). 3. 'болото з водою кольору іржі' (Тж, Лсц). 4. 'болотяна яма' (Птч, Ргт, Клш, Тж). 5. 'заболочений ліс (ділянка в лісі)' (Брт, Ргт, Длн, Ккл, Блш, Тж). 6. 'заболочене озеро' (Збл). 7. 'невелика штучна водойма' (Рзт). 8. 'непротічна вода' (Тр, Ркв, Цв, Пдм, Уст, Брж, Рвн, Крсн, Змг, Врбвк, Збл, Лпнк, Лпвц, Рвн 1, Сп, Кн, Сн, Акр, Рзт, Рчк, Брст, Ксм, Прк, Ббн, Явр). 9. 'болотисте місце в лісі' (Врбвк, Брт, Ргт, Длн, Ккл, Блш, Тж). 10. 'рів, канавка з брудною водою' (Ксв). 11. 'велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу'. 12. 'велика яма, заповнена водою після дощу' (Пдв, Брт, Ксв, Тж, ІФ, Клш, Уст, Брж, Рвн, Збл, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Св, Сп, Пчн, Акр, Рчк, Брст, Прк, Ббн). 13. 'рівнина, поросла травою, що заливається водою під час дощів' (Брт, Клш, Лг). 14. 'мокра заболочена рівнина' (Пдв, Брт, Снт, Ргт, Ккл, Блш, Хмк, Хрпл, Цв, Клш, Уст, Брж, Вр, Блбр, Крсн, Бст, Збл, Лг, Ілмн). 15. 'мокра заболочена низина' (Пдв, Брт, Ргт, Ілмн, Длн, Ккл, Блш, Хмк, Тзв, Цв, Врбвк, Збл, Дб, Схд, Сн). 16. 'низина, залита водою' (Рсв, Пдв, Брт, Ркв, Ксв, Хмк, Тж, ІФ, Клш, Уст, Вр, Бст, Врбвк, Збл, НС, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Спк, Кн, Рзт, Рчк, Брст, Прк, Явр). 17. 'мокре місце на полі, заболочена місцевість' (на всій території). 18. 'заливний луг' (Пдв, Брт, Ргт, Ккл, Пдм, Уст, Брж, Крсн, Врбвк, Цнв).

БОЛОТО З РЖАВЧИНОЮ [бо^л'ото з 'ржавчиною] 'болото з водою кольору іржі' (Тр, Ккл, Клш).

БОЛОТЦЕ [бо^л'отце] *с. р.* 1. 'невелике болото' (Бршт, Клш). 2. 'штучна водойма, призначена для плавання домашньої птиці' (Ксв).

БОЛОТЯНА [бо¹лот'ана] *ж. р.* 'болотяна яма' (Св, Бршт). [боло¹т'ана] 'т. с., що бо¹лот'ана' (Длн, Блш, Пдм).

БОЛОТЯНКА [боло¹т'анка] *ж. р.* 'болотяна яма' (Лв, Ілмн, Клш, Цв, Хрпл).

БОЛЬБОНА [бол¹'бона] *ж. р.* 'глибина в річці' (Ржн) [Нг, с. 32].

БОРКАН [бор¹кан] *ч. р.* 'заокруглена частина гори' (Псч).

БОРОДА [боро¹да] *ж. р.* 1. 'нижня, густо заросла частина незалісненої вершини' (Тк). 2. 'зарості кущів і дерев на схилах гори, горба' (Пр, Слत्व, Мн, Мркв). 3. 'огріхи під час косіння' (Стц).

БОРОДАВКА [бо¹родавка] *ж. р.* 'невелике підвищення над поверхнею; купка' (Яблн).

БОРОЗДА [бороз¹да] *ж. р.* 'невелика довга западина в ґрунті' (Блх, Ргт, Хмк, Тзв, Цв, Тж, Бршт, Уст, Яснв, Врбвк, НС, Грбв, Крхв, Прг, Рвн 1, Кнз, Лг, Ілмн, Сп, Дб, Схд, Рчк).

БОРОЗНА [бороз¹на] *ж. р.* 1. 'місце, пропущене при сіянні' (Рсв, Ргт, Тж, Глч, Кн). 2. 'невелика довга западина в ґрунті' (Пгч, Рсв, Пдв, Брт, Ркв, ЛХ, Снт, Длн, Ккл, Блш, Хрпл, ІФ, Пдм, Глч, Клш, Брж, Рвн, Крсн, Цнв, Св, Скл, Кн, Рзт, Явр).

БОХМАТИЙ [бох¹матий] *ч. р.* 'розгалужений потік' (Мнв).

БРЕХУН [бре¹хун] *ч. р.* 'непередбачуваний потік' (Бршт, Крсн, Ілмн, Рчк).

БРЕХУНЕЦЬ [бреху¹нец'] *ч. р.* 1. 'непередбачуваний потік' (Змг, Яснв, Кнз, Св). 2. 'потік, що часто міняє своє русло; непередбачувана течія' (Злн).

БРИЖІ [бри¹ж'і] *мн.* 1. 'дрібні хвилі на злегка сколиханій поверхні води' (Ксв). [бри¹ж'і] 2. 'брижі на воді від швидкої течії' (Вр, Бст, Рчк).

БРИЗ [бриз] *ч. р.* 'брижі на воді від швидкої течії' (ЛХ, Ілмн, Ксв, Клш, Блбр, Змг).

БРИЗГИ [бризги] *мн.* 'брижі на воді від швидкої течії' (Лв, Длн, Блш, Хмк, Крсн, Врбвк, Збл, НС, Схд).

БРИЗКИ [бризки] *мн.* 'брижі на воді від швидкої течії' (Блх, Рсв, Ргт, Св, Ккл, Лсц, Цв, Тж, Пдм, Клш, Уст, Вр, Бст, Яснв, Грбв, Лпнк, Лг, Ілмн, Сп, Скл, Сн, Акр, Брст, Снт, Брж, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Рзт).

- БРИЛЛЯ** [брил: 'а] *с. р.* 'велике каміння' (СМр) [Марус. МСУГА, с. 218].
- БРИХУНЕЦЬ** [бриху¹нец'] *ч. р.* 'непередбачуваний потік' (Ілмн, Пдм, Брж).
- БРІД** [бр'ід] *ч. р.* 1. 'мілка ділянка будь-якої водойми, яку можна перейти' (у багатьох н. пп.). 2. 'мілке місце річки'. 3. 'перехід через річку'. 4. 'мілке місце річки, у якому можна переходити на інший бік' (Пплн). 5. 'мілке місце переходу через річку' (Хмл). 6. 'мілина' (НС). 7. 'мілина на річці чи потоці, яку можна переїхати кіньми' (Лпвц) [Rudn., с. 18].
- БРІДОК** [бр'і¹док] *ч. р.* 1. 'мілкий потік'. 2. 'місце для переходу через болото' (Стн). 3. 'потічок' (Лс, Сджв). 4. 'невеликий брід' (Лв, ІФ, Пдм, Клш, Блбр, Лпвц, Кмн, Лг, Схд, Пчн, Кн, Уст).
- БРОДОК** [бро¹док] *ч. р.* 'невеликий брід' (Ккл, Блш, Змг, Уст).
- БРУС** [брус] *ч. р.* 'заболочена місцевість за видом рослинності' (Рсв).
- БРУСНИК** [брус¹ник] *ч. р.* 'заболочена місцевість за видом рослинності' (Блх, Лв, Св, Ілмн, Ксв, Длн, Ккл, Блш, Бршт, ІФ, Клш, Цв, Хрпл, Мкл).
- БРУСНЯК** [брус¹н'ак] *ч. р.* 'заболочена місцевість за видом рослинності' (Мкл, Пдм).
- БУБЕН** [бубен] *ч. р.* 'гора з круглою вершиною' (Бтк, Бстр, Влв, Мнв).
- БУБЕНКА** [бу¹бенка] *ж. р.* 'гора з круглою вершиною' (Бтк, Бстр, Влв, Мнв).
- БУБЕНЬ** [бубен'] *ж. р.* 'гора з круглою вершиною' (Рсв, Лг).
- БУБИН** [бу¹бин] *ч. р.* 'гора з круглою вершиною' (Клш, Бтк, Бстр, Влв).
- БУГИРКИ** [бу¹гирки] *мн.* 'підвищення на дорозі' (Рсв).
- БУГОР** [бу¹гор] *ч. р.* 'невисока полого гірка, горб' (Слб); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 218].
- БУГОРКИ** [бу¹горки] *мн.* 'підвищення на дорозі' (Рсв, Длн, ІФ).
- БУДЗ** [будз] *ч. р.* 'вершина гори округлої форми' (Двгп, Крв, Лг, Гт).
- БУЄРАК** [буйе¹рак] *ч. р.* 'канава, рів, утворений дією вод' (Змг).
- БУЛЬБАН** [бул'¹бан] *ч. р.* 1. 'яма в річці' (Уст, Крв, Рвн). 2. 'глибока яма в річці' (Уст, Рвн).

БУЛЬБАШКИ [бул'башки] *мн.* 1. 'дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії' (Ргт, Тж, Бршт, Уст, Брж, Рвн, Врбвк, Цнв, Рчк). 2. 'брижі на воді від швидкої течії' (Снт, Брж, Лпвц, Цнв, Рвн 1, Схд, Рчк, Прк, Явр). [бул'башки] 'т. с., що |бул'башки 1' (Акр). 'т. с., що |бул'башки 2' (Акр).

БУЛЬБОН [бул'бон] *ч. р.* 1. 'яма в річці' (Ббн). 2. 'глибоке місце в річці, озері' (Явр). 3. 'глибоке озеро' (Явр).

БУЛЬБОНА [бул'бона] *ж. р.* 1. 'яма в річці' (Птч, Хрпл, Уст, Вр, Блбр, Бст, Рзт). 2. 'глибока яма в річці' (Птч, Уст, Рвн, Вр, Бст). 3. 'глибина; глибоке місце в річці' (Птч, Уст). 4. 'велика яма з болотом' (Стц). 5. 'яма з болотом' (Ккл).

БУЛЬКА [бул'ка] *ж. р.* 'дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії' (Лв, Блш, Змг, НС, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Скп).

БУЛЬКИ [бул'ки] *мн.* 1. 'дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії' (Рсв, Брт, Св, Ккл, Лсц, ІФ, Яснв, Грбв, Лпвц, Рвн 1, Кнз, Лг, Схд, Явр). [бул'ки] 2. 'брижі на воді від швидкої течії' (Бршт, Клш, Блбр).

БУЛЬКОТ [бул'кот] *ч. р.* 'дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії' (Клш).

БУРБЕЛ [бур'бел] *ч. р.* 'вершина гори' (Бтк).

БУРБЕЛЬ [бур'бел'] *ч. р.* 'вершина гори' (Бтк).

БУРКАЛО [буркало] *с. р.* 'джерело' (Остр, Чрт).

БУРКУТ [бур'кут] *ч. р.* 'джерело мінеральної води' (Тр, Блш, Пдм, Брж, Рвн, Крсн, Змг, Акр, Явр, Шшр, Брк).

БУРЛИТЬ ТЕЧІЯ [бур'лит' теч'і'я] 'швидкий рух води із звучанням' (Блх, Лв, Пдм, Бршт, Крсн, Грбв, Сн, Брст).

БУРЛІННЯ [бур'л'ін':а] *с. р.* 'швидкий рух води із звучанням' (ІФ).

БУРТ [бурт] *ч. р.* 'продовгувата купа картоплі, накрита й утеплена для її зберігання' (Жк).

БУРТА [бурта] *ж. р.* 'штучний земляний насип' (Бршт).

БУРТИ [бур'ти] *мн.* 'купи нанесеного потоком чорнозему на полі' (СМ).

БУРТИК [бур¹тик] *ч. р.* ‘невелике підвищення’ (Ант).

БУРУН [бу¹рун] *ч. р.* ‘швидка течія води’ (Ілмн).

БУХТІВЕЦЬ [бухт¹івець] *ч. р.* ‘потік зі швидкою течією; місце з бурхливим потоком води; водоспад’ (Бк 1, Псч).

БУХТОВЕЦЬ [бухто¹вець] *ч. р.* ‘потік зі швидкою течією; місце з бурхливим потоком води; водоспад’ (Бк 1, Псч).

ВАЛ [вал] *ч. р.* 1. ‘штучний насип від повені’ (Ус, Бл). 2. ‘штучний насип уздовж берега річки’ (Стрг). 3. ‘продовгувате підвищення’ (Стц, Блх, Снт, Ргт, Ккл, Клш, Св). 4. ‘штучний земляний насип’ (От, Снт, Клш). 5. ‘земляний насип’ (Слб); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 219].

ВАЛИ [ва¹ли] *мн.* 1. ‘довгий природний земляний насип’ (Влх). 2. ‘невелике підвищення’ (Св). 3. ‘ряди скошеного сухого сіна, скиданого у вали’ (Стц). 2. ‘місце, де скошено траву’ (Пдв, Длн, Спг, Уст, Брж, Крсн, Рзт, Рчк, Брст).

ВАЛИЛО [ва¹лило] *с. р.* 1. ‘штучне перекриття води деревом, дошками, кругляками для вимочування великих готових речей, наприклад, ліжників’ (Сн). 2. ‘загачене місце на річці’ (Крв, Рчк, Явр). 3. ‘плесо, де обробляють ліжники тощо’ (Мкл). 4. ‘обладнане місце, де обробляють ліжники’ (Явр).

ВАЛУНИ [валу¹ни] *мн.* ‘ряд гір’ (Дзм).

ВАПНЄНКА [вап¹н’енка] *ж. р.* 1. ‘гора, на якій колись добували вапняк’. 2. ‘яма, де добували вапняк’ (Крч, Слтів).

ВАРАГІЙ [вараг¹ій] *ч. р.* ‘невеликий яр між скелями, по якому стікає вода’ (Крш, Чрмх).

ВАРІЯТКА [вар¹іятка] *ж. р.* ‘поточина з бурхливою течією, яка завдає шкоди (особливо під час відлиги, дощів, повені)’ (Тк).

ВАРЮГА [вар¹юга] *ж. р.* ‘глибока яма’ (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 219].

ВАТУШАРКА [вату¹шарка] *ж. р.* ‘гірська рівнина’ (Злн, Прб).

ВБІЧ [вб¹іч] *ч. р.* ‘схил гори, підвищення’ (Дб).

ВБОЧА [ў¹боча] *ж. р.* ‘яр, порослий лісом’ (Клш, Блбр, НС, Рвн 1).

В ГЕЛЕТКУ [в ге¹летку] *ж. р.* ‘ставок, зданий в оренду’ (Рсв, Св, Хрпл, Пдм).

ВДАВЛИНА [вдавлина] *ж. р.* ‘заглиблення земної поверхні невизначеної форми’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 219].

ВЕДМІДЬ [вед^м’ід’] *ч. р.* ‘велика, масивна, потужна скеля, що нагадує тушу ведмедя’ (Скл).

ВЕЛИКА [ве^нлика] *ж. р.* ‘велика гора’ (Зл, Смк 1, Утр).

ВЕЛИКА БРИЛА [ве^нлика |брила] *ж. р.* ‘скала великих розмірів на вершині гори’ (ВЯ).

ВЕЛИКА ВОДА [ве^нлика во|да] *ж. р.* ‘великий потік води в річці’ (Блх, Ркв, Ргт, Спг, Хмк, Тзв, Цв, Клш, Уст, Крв, Рвн, Вр, Крсн, Бст, НС, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Сп, Схд, Пчн, Скуп, Сн, Рчк, Брст, Ксм, Явр).

ВЕЛИКА ГОВДА [ве^нлика |говда] *ж. р.* ‘велика гора’ (Плп).

ВЕЛИКА ГОРА [ве^нлика го|ра] *ж. р.* ‘велика гора’ (Глшк, Грх, ГЛ).

ВЕЛИКА ДОЛИНА [ве^нлика до|лина] *ж. р.* ‘широка низина’ (Стц, Св, Блш, Хрпл, Вр, Блбр, Змг, Бст, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Сп, Скуп, Сн).

ВЕЛИКА РИПА [ве^нлика |рипа] *ж. р.* ‘глибокий яр із стрімкими схилами’ (Тр).

ВЕЛИКА СКАЛА [ве^нлика ска|ла] *ж. р.* ‘велика скеля’ (Іс).

ВЕЛИКИЙ ГОРБ [ве^нликий горб] *ч. р.* ‘великий горб’ (Блш, Хмк, Цв, ІФ, Бршт, Клш, Свт, Вр, Блбр, Крсн, Схд).

ВЕЛИКИЙ ГРЕБІНЬ [ве^нликий |греб’ін’] *ч. р.* ‘вершина гори’ (Глв).

ВЕЛИКИЙ ГУК [ве^нликий гук] *ч. р.* ‘великий водоспад на річці, потоці’ (Пдм, Блбр, Змг, Шшр, Крсн, Бст).

ВЕЛИКИЙ ГРУНЬ [ве^нликий грунь] *ч. р.* ‘велика гора’ (Тд, Злн).

ВЕЛИКИЙ ЖОЛБ [ве^нликий |жол’іб] *ч. р.* ‘велика улоговина між вершинами гір’ (Ттр, Мкл).

ВЕЛИКИЙ ПЛЯЦ [ве^нликий пл’ац] *ч. р.* ‘широка рівнинна місцевість’ (Блх, Тзв, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Лг, Сп, Скуп, Явр).

ВЕЛИКИЙ ПОТІК [ве^нликий |пот’ік] *ч. р.* ‘великий потік’ (Блбр, ВРж, Глв, Двгп, Крн, Дл, МР, Прх, Рзт, Уст, Хр).

ВЕЛИКИЙ ПРИСЛІП [ве^нликий присл'іп] *ч. р.* 'велика долина між двома горами' (Брж).

ВЕЛИКІ ГОРБИ [ве^нлик'і гор^бби] *мн.* 'підвищення, узвишшя' (Ос, Джр).

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ОБРИВ [ве^нли^чезний об^ри^ву] *ч. р.* 'круча, крутий схил гори, горба; глибокий обрив' (Пдв).

ВЕЛЬМИЙ ГОРБ [в^лел'мий горб] *ч. р.* 'великий горб' (Тд).

ВЕРБИ [в^рерби] *мн.* 1. 'низина, поросла деревами' (Пдв, Брж, Лпнк, Пчн, Рчк). 2. 'ліс у яру' (Стц, Св, Хрпл, Цв, Клш, Уст, Брж, Скуп, Акр). 3. 'зарості верби' (у багатьох н. пп.). 4. 'пасовище у вербових заростях' (Прр).

ВЕРШЛЬ [в^рерп'іл'] *ж. р.* 'вигнута, покручена гора' (Гв).

ВЕРТЕБ [в^рертеб] *ч. р.* 1. 'долина (в загальному значенні)' (Ршк). 2. 'глибокий яр' (Глшк). 3. 'карстова воронка' (Ол).

ВЕРТЕП [в^рертеп] *ч. р.* 1. 'глибокий яр' (Глшк). 2. 'печера' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 219]. [в^рертеп] 3. 'яр; глибокий яр' (БО). [вертеп] 4. 'конусоподібна яма' (Змг). [ве^нр^теп] 'т. с., що |вертеп 4' (Бршт, Клш).

ВЕРТЕПА [в^рертепа] *ж. р.* 'глибокий яр' (Слб 1, СМр) [Марус. МСУГА, с. 219].

ВЕРТІБ [в^рерт'іб] *ч. р.* 1. 'глибокий яр' (Глшк). 2. 'карстова воронка' (Ол). [в^рерт'іб] 3. 'яр' (Рпж).

ВЕРТІП [в^рерт'іп] *ч. р.* 'яр; глибокий яр' (БО).

ВЕРТЮГ [в^рерт'уг] *ч. р.* 'яма в піску' (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 219].

ВЕРХ [в^рерх] *ч. р.* 1. 'гора; вершина гори' (Ксв, ЧП, НБ, Уст, Пст, Лч, Акр, БО, Бк 1, Псч, Грм, Мкл, Двгп, Зл). 2. 'вершина гори, горба, підвищення' (Стц, Блх, Птч, Ккл, Клш, Яснв, Збл, Схд, Пчн, Скуп, Рчк, Прк, Ббн, Грн). 3. 'верхня частина гори' (Рнг). 4. 'вершина гори' (Брж, Дзм, Іл, Грн). 5. 'вершина горба, підвищення' (Пдм, Кн, Пчн, Мл, Крсн 1, МК, ВК). 6. 'горб, підвищення' (Стрн). 7. 'пасмо горбів' (ВК, МК). 8. 'гирло річки' (Ркв, Лсц, Лг, Сп, Скуп).

ВЕРХИ [в^рерхи] *мн.* 1. 'висока гора' (Лпвц). [в^рерхи] 2. 'стрімке, подекуди

обривисте поле' (Яснв, Кнз).

ВЕРХІВКА [ве^ир^х'іўка] *ж. р.* 1. 'вершина гори, горба, підвищення' (Св). 2. 'гостра вершина гори' (Бст).

ВЕРХІВ'Я [вер^х'ів'я] *с. р.* 1. 'вершина гори' (Дзм); (Клм) [Марус. МСУГА, с. 220]. [ве^ир^х'іў'я] 2. 'гирло річки' (Св, Лсц).

ВЕРХНА ВОДА [верхна вода] *ж. р.* 'підземні води (у загальному значенні)' (Пдм, Рвн 1, Ксм).

ВЕРХОВИНА [верхо^вина] *ж. р.* 1. 'гора' (Дзм, Іл). 2. 'високогірна місцевість' (Вр). 3. 'вершина гори' (Вр). [вер^ховина] 4. 'узвишся' (Пчн).

ВЕРХОВИЧКА [верхо^вичка] *ж. р.* 'підвищення' (Пх).

ВЕРХУШКА [ве^ир^хушка] *ж. р.* 'вершина гори, горба, підвищення' (Стц, Дб, Скуп).

ВЕРШАДЬ [вер^шад'] *ж. р.* 1. 'початок джерела'. 2. 'витік джерела' (Лв). 3. 'потік, що тече у яру' (Хр, Крв). [вершад'] 4. 'початок потоку (джерела)'. 5. 'грунт біля джерела потоку' (Акр) [Нг., с. 51].

ВЕРШАК [вер^шак] *ч. р.* 1. 'верхня частина гори'. 2. 'гостра вершина гори' (Мкл).

ВЕРШЕЧОК [вер^шечок] *ч. р.* 1. 'вершина гори, горба, підвищення' (Клш, Цнв). 2. 'вершина гори' (Брв, Дзм, Іл).

ВЕРШЄК [вер^ш'ек] *ч. р.* 1. 'вершина горба' (Пчн). 2. 'гостра вершина гори' (Мкл).

ВЕРШИДА [верши^да] *ж. р.* 'вершина гори, горба, підвищення' (Тр, Лсц, Хрпл, Тж).

ВЕРШИНА [вер^шина] *ж. р.* 1. 'вершина гори, горба, підвищення (у загальному значенні)' (на всій території). 2. 'вершина гори' (Дзм, Грн); (Слб 1, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 220]. 3. 'вершина хребта' (Ксм). 4. 'гостра вершина гори, горба' (Ілмн, Бршт, Вр, Св). [ве^ир^шина] 5. 'вершина горба, підвищення' (Тж). 6. 'гостра вершина гори' (ЛХ, Ккл, Лсц, Хрпл, Цв, Тж, Врбвк, Цнв, Лг, Прк). 7. 'початок річки' (Лв). 'т. с., що вер^шина 1' (Врбвк,

Пдв, Брт, Скп).

ВЕРШІДЬ [верш'ід'] *ж. р.* 1. 'невелика гірська річка, що протікає ущелиною'. 2. 'яр, рів, утворений дією вод між горами, скалами' (Рзт).

ВЕРШІНЬ [верш'ін'] *ж. р.* 1. 'початок джерела'. 2. 'витік джерела' (Рсв, Хрпл, Цв, Грбв, Ксм).

ВЕРШІТЬ [верш'іт'] *ж. р.* 1. 'початок великої річки'. 2. 'мала річка, потічок, який тече з гір і впадає у велику річку' (Рзт). 3. 'початок джерела'. 4. 'витік джерела' (Рзт). [верш'іт'] 5. 'потік, що тече у яру' (Хр, Крв). 'т. с., що верш'іт 3, 4' (Ксв, Блбр).

ВЕРШОК [верш'ок] *ч. р.* 1. 'вершина гори, горба, підвищення' (Св, Ккл, Змг, Крхв, Кмн, Прг, Мкл, Брж, Дзм). 2. 'вершина гори; гірський хребет' (Мкл). 3. 'вершина горба, підвищення' (Блш, Хмк, Тж). 4. 'гостра верхня частина' (Тж). [ве^р'ш'ок] 5. 'гирло річки' (ІФ, Бршт). 'т. с., що верш'ок 1' (Блх, Брт, Врбвк, НС, Ілмн, Пчн, Скп), 'т. с., що верш'ок 3' (Цв).

ВЕРЬХ [вер'х] *ч. р.* 'пасмо горбів' (ВК, МК).

ВЕСНЯК [весн'ак] *ч. р.* 'потік, який наповнюється дощовою чи талою водою тільки навесні; потік, що розливається навесні' (Мш, ВК, МК).

ВИБАЛОК [віб'алок] *ч. р.* 'невеликий яр' (Длн, Блш, Клш, Блбр, Змг).

ВИБІЙ [віб'ій] *ч. р.* 'заглиблення на дорозі, вибоїна' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 220].

ВИБОЇ [віб'ойі] *мн.* 'вибоїна, яма на дорозі' (ЛХ, Лв, ІФ, Сн).

ВИБОЇНА [віб'ойіна] *ж. р.* 1. 'рів, утворений дією вод' (Врбвк). 2. 'яр, утворений дією вод' (Хмк, Уст, Брж, Рвн, Крсн, Врбвк, Лпнк, Цнв, Дб, Схд, Сн, Явр). 3. 'вибоїна, яма на дорозі' (Блх, Снт, Длн, Хмк, Глч, Уст, Крв, Крсн, Бст, Врбвк, Збл, Цнв, Св, Кн). 4. 'яма на дорозі, заповнена водою' (Стц, Тр, Блх, ЛХ, Ккл, Тж, Пдм, Крв). 5. 'заглиблення на дорозі, вибоїна' (Слб 1, Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 220].

ВИБЧИНА [віб'чина] *ж. р.* 'перехід з однієї гори на іншу; перевал' (Рчк).

ВИВІЗ [вив'із] *ч. р.* 1. 'підвищення на дорозі' (Ксв, Бршт, Сн, Рчк).

2. 'недовге, але стрімке підвищення на дорозі' (БО). 3. 'вузька дорога з недовгим, але крутим підвищенням' (Тр). 4. 'недовге, але круте підвищення на дорозі' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 220].

ВИГИН [ˈвигин] *ч. р.* 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Ілмн, Длн, Пдм, Яснв, Кнз, Вскр).

ВИГІН [ˈвиг'ін] *ч. р.* 1. 'низина біля річки' (Снт, Ксв). 2. 'низина, поросла травою; сінокіс' (Пдв, Свт, Кнз). 3. 'рівнина (у загальному значенні)' (Пдв, Снт, Уст, Кнз, Явр). 4. 'пасовище' (Снт, Вкн).

ВИДОЛИНА [ˈвидолина] *ж. р.* 1. 'невелика й неглибока улоговина; долинка' (Уз). 2. 'видолинок; невелика й неглибока улоговинка, призначена для випасання худоби' (Трстн).

ВИДОЛИНОК [ˈвидолинок] *ч. р.* 1. 'вузька продовгувата долина' (Пдв, Снт, Ккл, Цнв). 2. 'яр' (Цнв). 3. 'відріг яру' (Снт, Ілмн, Уст, Яснв, Лпвц, Рвн 1, Рчк, Брст, Явр). [ˈвидолино́к] 4. 'вузька протяжна низина' (Клш, Рчк). 5. 'долина (у загальному значенні)' (Пдв). 'т. с., що ˈвидолинок 2' (Ббн).

ВИЇМКА [ˈвийімка] *ж. р.* 1. 'яма в потоці' (Брв). 2. 'невеликий яр' (Снт, Уст, Яснв, Кнз, Кн, Рчк).

ВИКНО [ˈвикно] *с. р.* 'глибоке місце в річці чи потоці' (Крн) [Нр., с. 52].

ВИКОП [ˈвикоп] *ч. р.* 1. 'штучно вирита яма' (Ккл, Рвн, Блбр, Св). 2. 'рів' (Хрпл). 3. 'викопане заглиблення' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 220-221].

ВИКРУТАСИ [ˈвикруˈтаси] *мн.* 'річка (потік, дорога) з кількома поворотами' (Стц).

ВИЛА [ˈвила] *мн.* 1. 'розгалуження русла річки' (Лв, ІФ, Клш, Лпнк, Прк). 2. 'місце злиття двох річок' (Рсв, Цнв).

ВИЛИ [ˈвили] *мн.* 1. 'гора з двома і більше вершинами різної висоти' (БО, Тк). 2. 'роздвоєна гора, з двома вершинами' (Св, Бршт, Клш, Змг, Лпнк, Кмн, Скуп, Прк, БО, Тк, ВК). 3. 'розвилка потоків; розгалуження'. 4. 'місцевість, у якій сходяться два й більше потоків' (Дзв, Гвр, Ббнк Згв, Пх). 5. 'місце злиття двох річок' (Ілмн, Пдм, Бршт, Блбр).

ВИЛИКА ВОДА [ви|лика во|да] *ж. р.* ‘великий потік води в річці’ (Лв, Стц, Прк).

ВИЛИКИЙ ГОРБ [ви|ликий горб] *ч. р.* ‘великий горб’ (Стц, Тпр).

ВИМИЙ [вими|ї] *ч. р.* ‘рів, утворений дією вод’ (Клш).

ВИМОЇНА [ви|мойіна] *ж. р.* 1. ‘рів, утворений дією вод’ (ЛХ, Вр, Блбр, Бст, Яснв, Кнз, Св). 2. ‘яр, утворений дією вод’ (ЛХ, Бршт, Рвн 1).

ВИПОЛОЧ [виполоч] *ж. р.* ‘потік, у якому місцеві жителі вимочували й виполокували колись коноплі та білизну’ (Ілл).

ВИР [вир] *ч. р.* 1. ‘вир у річці’ (Блх, ЛХ, Ргт, Ілмн, Длн, Ккл, Хмк, Тж, Свт, Уст, Брж, Вр, Бст, Яснв, Врбвк, Збл, Цнв, Св, Кн, Рчк). 2. ‘місце в річці з круговим рухом води’ (Брт, Снт, НС, Крхв, Кмн, Прг). 3. ‘швидка течія води’ (Уст, Яснв, Кнз, Сн). 4. ‘яма в землі, вибита водою’ (Слбдк 1). 5. ‘яма в річці’ (Тр, Брт, Снт, Ргт, Тж, Пдм, Клш, Ілмн, Сп, Схд). 6. ‘глибока яма в річці’ (Ргт, Уст, Пчн, Кн). 7. ‘глибока яма’ (СМр) [Марус. МСУГА, с. 221].

ВИРВА [вирва] *ж. р.* 1. ‘заглибина, яма; круча’ (Врбв). 2. ‘яр, утворений дією вод’ (Ксв, Ккл, Вр, Змг, Бст, Яснв, Врбвк, НС, Кнз). 3. ‘яма в річці’ (Рсв, Ксв, Длн, Тзв, Пдм, Яснв, НС, Лпнк, Кнз, Св, Пчн, Кн). 4. ‘глибока яма в річці’ (Снт, Тзв). 5. ‘яма в річці, де вирує вода’ (Ксв, Ккл, Бршт, Уст, Сн). 6. ‘невелике заглиблення на горі, горбі’ (Ілмн, Длн, Клш, Уст, Змг, Лг, Пчн, Явр). 7. ‘рів, утворений дією вод’ (Ксв, Ккл, Блш, Пдм, Рвн, Цнв, Пчн, Брст).

ВИРОВИНА [виро|вина] *ж. р.* ‘вир’ (Схд) [Rudn., с. 33].

ВИРОВИНЄ [виро|вин’є] *с. р.* ‘вир’ (Схд) [Rudn., с. 33].

ВИРТІП [вирт’іп] *ч. р.* 1. ‘яр; глибокий яр’ (БО). [вирт’іп]. 2. ‘яр’ (Клш).

ВИСИП [виси|п] *ч. р.* 1. ‘штучно насипаний горб, насип’ (Схд). [висип] 2. ‘насипна гірка, насип’ (Клм) [Марус. МСУГА, с. 221].

ВИСНЯК [висн’ак] *ч. р.* ‘потік, який наповнюється дощовою чи талою водою тільки навесні; потік, що розливається навесні’ (Мш, ВК, МК).

ВИСОКА [ви|сока] *ж. р.* ‘висока гора’ (у багатьох н. пп).

ВИСОКА ГІРКА [ви|сока |г’ірка] *ж. р.* ‘великий горб’ (ЛХ, Трг 1, Чрмх).

ВИСОКА ГОРА [ви¹сока го¹ра] *ж. р.* ‘висока гора’ (у багатьох н. пп.).

ВИСОКА КИЧЕРА [ви¹сока кичера] *ж. р.* ‘висока гора’ (Ксв).

ВИСОКА МОГИЛА [ви¹сока мо¹гила] *ж. р.* ‘височина’ (МК).

ВИСОКА МОГИЛКА [ви¹сока мо¹гилка] *ж. р.* ‘горб’ (Чрнт).

ВИСОКА СКАЛА [ви¹сока ска¹ла] *ж. р.* ‘скеля над річкою’ (Тд, ВР).

ВИСОКИ [ви¹соки] *мн.* ‘рівнина, покрита осокою’ (Пчн).

ВИСОКИЙ [ви¹сокий] *ч. р.* ‘розлогий горб’ (Дзв).

ВИСОКИЙ ГОРБ [ви¹сокий горб] *ч. р.* 1. ‘великий горб’ (Стц, Ргт, Хрпл, Тж, Клш, Рвн, Бст, Врбвк, Збл, Грбв, Лг, Акр, Явр). 2. ‘горб, підвищення’ (ВК, Влх).

ВИСОКИЙ ОБІЧ [ви¹сокий об¹іч] *ч. р.* ‘високий схил підвищення’ (Снт, Кнж, Рдн).

ВИСОКОГІР'Я [високо¹гір'я] *с. р.* ‘високі гори’ (Скл).

ВИСОТА [висо¹та] *ж. р.* 1. ‘вершина гори, горба, підвищення’. 2. ‘підвищення (у загальному значенні)’ (Пдв). [ви^есо¹та] 3. ‘висока гора’ (Блбр, Св).

ВИСОХЛА КЕРНИЦЯ [висохла кер¹ниц'я] *ж. р.* ‘висохла криниця’ (Рзт).

ВИСОХЛА МОЧАР [висохла мочар] *ж. р.* ‘місце, де раніше було болото’ (Лв, Св, Хрпл).

ВИСОХЛА РІКА [висохла р¹іка] *ж. р.* ‘сухе русло річки’ (Свт).

ВИСОХЛЕ [висохле] *с. р.* ‘сухе озеро’ (Збл).

ВИСОХЛЕ ОЗЕРО [висохле озеро] *с. р.* ‘сухе озеро’ (Свт, Схд).

ВИСОЧІНЬ [висо¹ч'ін'] *ж. р.* ‘висока гора’ (Рсв, Хмк, Уст, Рвн).

ВИСТУП [виступ] *ч. р.* 1. ‘підвищення на дорозі’ (Св, Блш, Цнв). 2. ‘виступ скали’ (СМр) [Марус. МСУГА, с. 221].

ВИСУХОВИСЬКО [вису¹ховис'ко] *с. р.* ‘сухе озеро’ (Клш, Брж, Змг).

ВИТІК [вит¹ік] *ч. р.* 1. ‘місце, звідки витікає річка’ (Тр, Пдв, Ілмн, Хрпл, Тж, Клш, Змг, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Схд, Сн, Прк). 2. ‘початок джерела’. 3. ‘витік джерела’ (Тр, Хмк, Цв, Тж, Клш, Яснв, Врбвк, Збл, Цнв, Крхв, Рвн 1, Кнз,

Ілмн, Св, Сп, Пчн, Скуп, Кн, Сн, Рчк, Брст, Прк, Явр).

ВИТОК [в¹иток] *ч. р.* ‘місце, звідки витікає річка’ (Тр, Пдв, Ілмн, Ккл, Хрпл, Тж, Св, Кн).

ВИТОКА [в¹итока] *ж. р.* ‘місце, звідки витікає річка’ (Пдм, Бршт, Блбр, Яснв, Цнв, Кнз).

ВИХОР [в¹ихор] *ч. р.* 1. ‘вир у річці’ (Стц, Пдв, Брт, Ргт, Лсц, Клш, Рвн, Сп, Брст). 2. ‘місце в річці з круговим рухом води’ (Тр, Ргт, Спг, Хмк, Скуп). [ви¹хор] ‘т. с., що вихор 1’ (Явр).

ВИХОРЬ [в¹ихор’] *ч. р.* ‘вир у річці’ (Стц, Ілмн, Блбр).

ВИШИНА [виши¹на] *ж. р.* ‘підвищення (у загальному значенні)’ (Тсм).

ВИЯМКА [в¹ийамка] *ж. р.* 1. ‘невелике заглиблення на горі, горбі’ (Хрпл, ІФ). 2. ‘невеликий яр’ (Брт, Хрпл, Брст).

ВИЯМОК [в¹ийамок] *ч. р.* ‘невелике заглиблення на горі, горбі’ (Хрпл).

ВИЯРОК [в¹ийарок] *ч. р.* 1. ‘яр (у загальному значенні)’ (Блбр). 2. ‘невеликий яр’ (ІФ, Схд, Скуп). 3. ‘відріг яру’ (Змг, Сн, Рзт).

ВІБОЇНА [в’і¹бойіна] *ж. р.* 1. ‘вибоїна, яма на дорозі’ (Пдв, Цв, Бршт, Клш, Уст, Вр, Бст, Скуп, Акр, Ббн). 2. ‘яр, утворений дією вод’ (Ілмн, Акр).

ВІБЧИНА [в’і¹бчина] *ж. р.* ‘перехід з однієї гори на іншу; перевал’ (Крсн 1).

ВІБЧИНКА [в’і¹бчинка] *ж. р.* ‘невелике місце для переходу’ (Прк).

ВІВІЗ [в’і¹в’із] *ч. р.* 1. ‘підвищення на дорозі’ (Слб, Шп); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 222]. 2. ‘недовге, але стрімке підвищення на дорозі’ (БО).

ВІВЧИНА [в’і¹вчина] *ж. р.* 1. ‘перехід з однієї гори на іншу; перевал’ (Крсн 1). 2. ‘місце, призначене для випасу овець; кошари для овець’ (БР, Грн).

ВІДВІД [в’і¹д’ід] *ч. р.* 1. ‘канал, штучно викопаний для відведення стічної води по трубах під землею’ (Скуп). 2. ‘штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води’ (Рсв, Ксв, Пдм, Брж, Скуп).

ВІДВОД [в’і¹двод] *ч. р.* ‘штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води’ (Ксв, Ккл, Клш, Ксм).

ВІДВОЛОДА [в’і¹дволода] *ж. р.* ‘мокре місце після дощу’ (Явр).

ВІДГАЛУЖЕННЯ [в'ідгалу^же^н'а] *с. р.* 1. 'рукав річки' (Ксв, Брж, Вр, Блбр, Бст, Схд). 2. 'розгалуження русла річки' (Св, Длн, Вр, Бст, Збл, Грбв, Лпнк).

ВІДНОГА [в'ід^нога] *ж. р.* 'відгалуження гори' (Дл).

ВІДОЛИНА [в'ідолина] *ж. р.* 1. 'вузька продовгувата долина' (Рсв, Скп). 2. 'вузька протяжна низина' (Рсв, Длн, Грбв, Скп, Кн, Сн). 3. 'відріг яру' (Рсв, Длн, Ккл, Крсн, Кн).

ВІДОЛИНКА [в'ідолинка] *ж. р.* 'долинка між двома гірками чи підвищеннями' (Стц, ІФ, Грбв, Скп, Ксм).

ВІДОЛИНОК [в'ідоли^нок] *ч. р.* 1. 'відріг яру' (Дб). 2. [в'ідоли^нок] 'вузька протяжна низина' (Рсв). 'т. с., що в'ідолинок 1' (Рсв, Грбв, Скп).

ВІДОСОВНЯ [в'ідо^совн'а] *ж. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця' (Уст, Крв, Крсн, Сн, Рчк, Явр).

ВІДРІГ [в'ід^р'іг] *ч. р.* 'виступ чого-небудь, виступ на горі, скелі' (Стц).

ВІДРОГИ [в'ід^роги] *мн.* 'розгалуження русла річки' (Блш).

ВІДСОНЯ [в'ід^сон'а] *ж. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця' (Бршт).

ВІДСТІЙНИК [в'ід^с'т'ійник] *ч. р.* 1. 'місце, де спеціально затримується вода для різних потреб' (Блх, Рсв, Брт, Ккл, Ілмн, Скп, Рчк). 2. 'місце, призначене для відстоювання забрудненої після промислового чи ін. використання води' (Ксв, Клш, Тзв).

ВІДСТОЙНИК [в'ід^стойник] *ч. р.* 1. 'місце, де спеціально затримується вода для різних потреб' (ЛХ, Св, Ксв, Блш, Тзв, Хрпл, Цв, Крсн, Рвн 1, Схд). [в'ід^стойник] 2. 'канава з стоячою водою' (Ілмн, Бршт, Збл).

ВІКНИНА [в'ік^нина] *ж. р.* 1. 'глибина; глибоке місце в річці' (Свт). 2. 'джерело з холодною водою' (Блбр). 3. 'джерело' (Блбр, Пплн, Ршк, Влх, Снт). [в'ікни^на] 4. 'підземне джерело на дні криниці' (Лв, Длн, Ккл, Блш). 'т. с., що в'ікнина 3' (Ілмн).

ВІКНИЩЕ [в'ікнишче] *с. р.* 'місце, де є вікно – джерело' (Хм).

ВІКНО [в'ікно] *с. р.* 1. 'глибина; глибоке місце в річці' (Бршт). 2. 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля' (говірки Тисменицького р-ну). 3. 'джерело' (Вкнн, Грш). 4. 'сухе озеро' (Ілмн, ІФ, Клш). 5. 'чиста водна поверхня' (ІФ). [в'ікно] 6. 'глибоке місце в річці чи потоці' (Крн) [Нг., с. 52].

ВІКОНЦЕ [в'іконце] *с. р.* 'джерело' (Нжн, Птчщ).

ВІКРУТАСИ [в'ікрутаси] *мн.* 'річка (потік, дорога) з кількома поворотами' (Стц).

ВІПОЛОЧ [в'іполоч] *ж. р.* 'потік, у якому місцеві жителі вимочували й виполокували колись коноплі та білизну' (Ілл).

ВІПЧИНА [в'іпчина] *ж. р.* 'перехід з однієї гори на іншу; перевал' (Брж, Змг, Ксм, Явр).

ВІПЧИНКА [в'іпчинка] *ж. р.* 'невелике місце для переходу в горах' (Прк).

ВІРЛОВА [в'ірлова] *ж. р.* 'крута гора' (Влх).

ВІРОК [в'ірок] *ч. р.* 'глухий непротічний рукав річки, затоки' (Ілмн, Пдм).

ВІСОХЛЕ [в'ісохле] *с. р.* 'сухе озеро' (Птч, Длн, Ккл, Блш, Хмк, Уст, Брж, Вр, Бст, НС, Грбв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Лг, Св, Схд, Скп, Кн, Брст, Ксм).

ВІСОХЛЕ ОЗЕРО [в'ісохле озеро] *с. р.* 'сухе озеро' (Грбв).

ВІТКА [в'ітка] *ж. р.* 'притока, менша річка, що впадає в більшу' (Ксв, Пдм, Пчн).

ВІХОР [в'іхор] *ч. р.* 1. 'вир у річці' (Стц, Рсв, Пдв, Ргт, Змг). 2. 'глибока яма в річці з круговим рухом води' (Бршт, Блбр, Брст).

ВІХОРЬ [в'іхор'] *ч. р.* 1. 'вир у річці' (Стц, Пдв). 2. 'місце в річці з круговим рухом води' (Рсв, Длн, Збл).

ВКІП [вк'іп] *ч. р.* 'штучно вирита продовгувата яма' (Яснв, Кнз).

ВМ'ЯТИНА [вм'ятина] *ж. р.* 'штучна яма на піску' (Ілмн).

ВНИЗУ [ўни^езу] 'низина (у загальному значенні)' (Схд).

ВОДА [вода] *ж. р.* 1. 'річка' (Пдв, Брт, Ксв, Клш, Вн 1, Лпнк, Акр). 2. 'річка, потік' (Кр, Вр, Крв). 3. 'чиста водна поверхня' (ІФ, Клш). 4. 'підземні води (у

загальному значенні)' (Лсц, Акр).

ВОДА НОРИТ [во¹да но¹рит] 'джерело, з якого витікає мала кількість води' (Шшр).

ВОДИ [води] *мн.* 1. 'рівнина, залита водою, яка не висихає' (Пдв). 2. 'вода, що тече по поверхні землі' (Лг). 3. 'невеликий природний водний потік' (Блх, Цнв).

ВОДИЦЯ [во¹диц'а] *ж. р.* 'канава з стоячою водою' (Лв, Змг, Цнв).

ВОДНА АРТЕРІЯ [водна ар¹тер'ія] *ж. р.* 'велика природна водна артерія, річка' (Лпвц).

ВОДОВЕРТЬ [водо¹верт'] *ж. р.* 'вир у річці' (Яснв, Кнз, Пчн, Явр).

ВОДОВИР [водо¹вир] *ч. р.* 'вир у річці' (ІФ, Бршт, Змг).

ВОДОВІД [водо¹в'ід] *ч. р.* 'канал, штучно викопаний для відведення стічної води по трубах під землею' (Длн, Брж, Рвн, Кн).

ВОДОВІДВІД [водов'ід¹в'ід] *ч. р.* 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води' (Ркв, Ксв, Уст, Крв, Бст, Яснв, Врбвк, Збл, Явр).

ВОДОВІДВОД [водов'ід¹вод] *ч. р.* 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води' (Св, Цв, Вр, Яснв, Цнв, Рвн 1, Кнз).

ВОДОВОРОТ [водово¹рот] *ч. р.* 'вир у річці' (Снт, Ргт, Ксв, Цв, Клш, Уст, Пдм, Врбвк, Св, Брж, Явр).

ВОДОГРАЙ [водо¹грай] *ч. р.* 1. 'швидкий рух води із звучанням' (Брт, Ксв, Длн, Блш, Клш, Вр, Бст, Врбвк). 2. 'джерело, з якого вода б'є струменем угору' (Лв, Ксв, Ккл, Клш, Уст, Крв, Лпнк, Пчн, Сн).

ВОДОЗБІР [водо¹зб'ір] *ч. р.* 1. 'місце збору води після дощу' (Лв, Ілмн, Ксв, Блш, Лсц, Цв, Бршт, Вр, Блбр, Бст, НС). 2. 'загачене місце на річці' (Рсв, Св, Ккл, Кн).

ВОДОЙМА [во¹дойма] *ж. р.* 1. 'велика природна водойма'. 2. 'озеро' (Ксв). 3. 'невелика штучна водойма' (Птч, Пдв, ЛХ, Тзв, Пдм, Брж, Рвн, Вр, Крсн, Бст, НС, Кмн, Дб, Схд, Сн).

ВОДОЙМИЩЕ [во¹доймишче] *с. р.* 'невелика штучна водойма' (Ілмн, Клш, Яснв, Збл, Цнв, Кнз).

ВОДОЙОМ [водо¹йом] *ч. р.* 1. ‘велика природна водойма’. 2. ‘озеро’ (Рсв, Снт, Ксв, Бршт).

ВОДОМИЯ [водо¹мийа] *ж. р.* ‘рів, утворений дією вод’ (Ілмн).

ВОДОПАД [водо¹пад] *ч. р.* ‘падіння води на місці прямовисного уступу річища річки або потоку’ (Стц, Тр, Блх, Ксв, Тзв, Глч, Крв, Брж, Рвн, Крсн, Цнв, Кмн, Пчн, Ббн).

ВОДОПІЙ [водо¹п’ї] *ч. р.* 1. ‘водопій’. 2. ‘місце, де напувають худобу’ (Стц, Птч, Рсв, Пдв, Брт, Ркв, Снт, Ргт, Ксв, Хмк, Клш, Рвн, Вр, Крсн, Змг, Бст, Збл, НС, Грбв, Лпнк, Кмн, Прг, Кнз, Ілмн, Св, Сп, Скуп, Сн, Брст, Прк, Явр).

ВОДОПОЙ [водо¹пої] *ч. р.* 1. ‘водопій’. 2. ‘місце, де напувають худобу’ (Пдв, ЛХ, Св, Длн, Цв, Брж, Яснв, Лпвц, Цнв, Крхв, Схд, Кн, Рзт).

ВОДОПУСТ [водо¹пуст] *ч. р.* ‘місце спускання води’ (Пдм, Вр).

ВОДОРОСЛІ [водоросл’і] *мн.* ‘місце, вкрите водяними рослинами’ (Пдв, Снт, Блш, Клш, Уст).

ВОДОРОСТІ [водорос’т’і] *мн.* ‘місце, вкрите водяними рослинами’ (Рвн 1, Св, Дб, Явр, Ксв, Ккл, Яснв).

ВОДОСПАД [водо¹спад] *ч. р.* 1. ‘швидкий рух води із звучанням’ (Ксв). 2. ‘падіння води на місці прямовисного уступу річища річки або потоку’ (у багатьох н. пп).

ВОДОСПУСК [водо¹спуск] *ч. р.* ‘місце спускання води’ (Длн, Цв, Блбр, Змг, Бст, Яснв, Збл, Лпнк, Цнв, Кнз, Схд).

ВОДОСТІК [водос’т’ік] *ч. р.* ‘місце збору води після дощу’ (Снт, Грбв, Цнв, Схд, Скуп, Кн).

ВОДОСТОЙ [водо¹стой] *ч. р.* ‘місце збору води після дощу’ (Ккл, Клш, Збл).

ВОДОСТОК [водо¹сток] *ч. р.* ‘місце збору води після дощу’ (ІФ, Рвн 1).

ВОДОСХОВИЩЕ [водо¹сховище] *с. р.* 1. ‘загачене місце на річці’ (Брт, ЛХ, Снт, Клш). 2. ‘місце, де нагромаджується та зберігається вода’ (Влв, Крвпл). 3. ‘рукотворна водойма для зберігання води’ (Бршт, Ржнт). 4. ‘штучне водосховище для зберігання води, щоб забезпечити плотовий

сплав деревини' (Іл). 5. 'місце, де спеціально затримується вода для різних потреб' (Снт, Хмк, Бршт, Клш, Брж, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Яснв, Врбвк, Збл, НС, Грбв, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Св, Сп, Кн, Сн, Явр).

ВОДОСЦІК [водо|с'ц'ік] *ч. р.* 'місце спускання води' (Лв, Ксв, Рвн, Грбв).

ВОДОХРАНИЛИЩЕ [водохра|нилище] *с. р.* 'місце, де спеціально затримується вода для різних потреб' (Птч, Тж, ІФ, Свт, Яснв, Кнз).

ВОДОХРАНІЛЩЕ [водохран'|л'іще] *с. р.* 'місце, де спеціально затримується вода для різних потреб' (Ілмн, Пдм, Клш).

ВОДЯНИЙ ПОТІК [вод'а|ний по|т'ік] *ч. р.* 'долина потоку' (ІФ, Клш, Брж, Блбр, Врбвк).

ВОЗЕРО [в|озеро] *с. р.* 1. 'велика природна водойма'. 2. 'озеро' (Свт).

ВОЗЕРЦЕ [возер|це] *с. р.* 'озеро' (Вшк) [Rudn., с. 33].

ВОКІП [во|к'іп] *ч. р.* 1. 'продовгувата канава' (Цнв). 2. 'рів' (Хрпл).

ВОПУСТ [во|пуст] *ч. р.* 'місце спускання води' (Спг, Ккл).

ВОРОНКА [во|ронка] *ж. р.* 'конусоподібна яма' (Рсв, Снт, Ргт, Лв, Хмк, Цв, Врбвк, Грбв, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн).

ВОРОТИЛО [воро|тило] *с. р.* 'місце, де вода крутиться, перевертається, шумить; потік з бурхливою, неспокійною течією' (ВЯ, Крв, Бк).

ВОРОТИН [воро|тин] *ч. р.* 'місце, де вода крутиться, перевертається, шумить; потік з бурхливою, неспокійною течією' (ВЯ, Крв, Бк).

ВОРОТИЩЕ [воро|тище] *с. р.* 'місце в потоці, де крутиться, вирує вода' (Мкл).

ВОСОКА [во|сока] *ж. р.* 'мілке, поросле осокою місце в кінці ставу' (Длн, Блш).

ВОЧЕРЕТ [воче^и|рет] *ч. р.* 'мілке, поросле очеретом та рогозою місце в кінці ставу' (Ккл).

ВПАД [впад] *ч. р.* 'місце злиття річок, потоків' (Птч, Брт, Ркв, ЛХ, Снт, Хмк, Тж, Уст, Крв, Вр, Крсн, Бст, Врбвк, НС, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Сп, Дб, Схд, Пчн, Скуп, Сн, Рчк, Явр).

ВПАДИНА [впадина] *ж. р.* 1. ‘долина (у загальному значенні)’ (Бршт, Врбвк). 2. ‘вузька продовгувата долина’ (Ркв, Вр, Бст, НС, Кмн, Рвн 1, Св). 3. ‘яма в річці’ (ЛХ, Ксв, Збл, Цнв, Кмн, Рвн 1, Явр). [ўпадина] 4. ‘глибока яма в річці’ (Збл). [ўпади^сна] 5. ‘яр, порослий лісом’ (Блх, Ккл, Глч, Вр, Бст, Грбв). 6. ‘долина між двома горами, горбами, підвищеннями’ (Блх, ЛХ, Бршт, Грбв). 6. ‘заглибина, западина’ (Блх, Клш, Уст). 7. ‘невелике заглиблення на горі, горбі’ (ЛХ, Уст, Лпнк, Рвн 1).

ВУЗКА ДОЛИНА [вуз^ка до^лина] *ж. р.* 1. ‘вузька протяжна низина’ (Стц, Пдв, Ккл, Хмк, Пдм, Вр, Крсн, Св, Схд). [вуз^ка до^лина] 2. ‘вузька продовгувата долина’ (Рзт).

ВУЗКА НИЗИНА [вуз^ка ни^зина] *ж. р.* ‘вузька протяжна низина’ (Рзт).

ВУЗКИЙ ПОТІК [вуз^кий по^т’ік] *ч. р.* ‘вузький потік’ (Рзт).

ВУЗКИЙ ПОТІЧОК [вуз^кий пот’іч^ок] *ч. р.* ‘вузький потік’ (Пчн).

ВУЗЬКА [вуз’^ка] *ж. р.* ‘вузька протяжна низина, затиснута з боків горами’ (Ббн).

ВУЗЬКА ДОЛИНА [вуз’^ка до^лина] *ж. р.* ‘вузька протяжна низина’ (Брт, Бст, Врбвк, Рвн 1, Сп).

ВУЗЬКИЙ ПОТІК [вуз’^кий по^т’ік] *ч. р.* ‘вузький потік’ (Блш).

ВУЗЬКИЙ ПОТІЧОК [вуз’^кий пот’іч^ок] *ч. р.* ‘вузький потік’ (Тр, Длн, ІФ, Клш, Крв, Рвн, Блбр, Цнв, Кмн, Прг, Рвн 1, Лг, Ксм).

ВУСТЄ [вус’^т’е] *с. р.* ‘гирло річки’ (Стц).

ВУСТЯ [вус’^т’а] *с. р.* ‘гирло річки’ (Ксв).

В’ЯЗІЛО [в’яз’іло] *с. р.* ‘в’язке болото’ (Блш).

ГАБИ [габи] *мн.* 1. ‘пороги на ріці; невеликі водоспади’ (Рчк). 2. ‘хвилі на гірській річці від швидкої течії води’ (Явр). 3. ‘брижі на воді від швидкої течії’ (Крв).

ГАБУЧИТ ВОДА [габучит во^да] ‘вирує вода; сильна швидка течія’ (Явр).

ГАДЖИНА [га^джина] *ж. р.* ‘гірська рівнина’ (Іл).

ГАДЮЧЬКА [га^д’уч’ка] *ж. р.* ‘невелика гірська річка, що протікає

ущелиною' (Тр, Св, Ккл, Блш, Брж, Вр, Блбр, Змг, Бст, Грбв, Цнв, Рвн 1, Ілмн, Схд, Рчк, Явр).

ГАМАН [гаман] *ч. р.* 'потік, який все змиває на своєму шляху (особливо під час зливи або повені)' (Явр).

ГАНОК [ганок] *ч. р.* 'гостроверхий відросток' (Іл).

ГАТА [гата] *ж. р.* 'штучне перекриття води' (ЛХ, Ксм).

ГАТИ [гати] *мн.* 'штучне перекриття води' (Ілмн, Хрпл, Блбр, Крсн).

ГАТКА [гатка] *ж. р.* 'штучне перекриття води' (Рсв, Бршт, Яснв, Кнз).

ГАТЬ [гат'] *ж. р.* 1. 'загачене місце на річці' (Рсв, Яснв, Кнз, Явр). 2. 'гребля' (Вр). 3. 'штучне перекриття води деревом, дошками, кругляками для вимочування великих готових речей, наприклад, ліжників' (Сн).

ГВІЗД [гв'ізд] *ч. р.* 1. 'гора, яка була заросла лісом' (Кзн, Крш, Чрмх). 2. 'ліс (у загальному значенні)' (Лв, Блш, Бршт, Глск, Хмч, Бг).

ГЕГА [гега] *ж. р.* 'гора' (Крсн, Бст).

ГЕДЯ [гед'а] *ж. р.* 'гора' (Крсн, Бст).

ГЕЛЕНИЙ ПОТІК [гелений пот'ік] *ч. р.* 'вузький потік' (Ілмн, Ккл, Грм).

ГИГА [гига] *ж. р.* 1. 'гора' (Крсн, Мкл, Брст, Шп, Рчк, Прк, Тк, Бтк, Вр, НБ, Мл, Ббч). 2. 'крута гора' (Ксв). 3. 'гора без рослинності' (Ббн). 4. 'висока гора' (Сн). 5. 'гостра гора' (Мкл, Рчк, Прк, Брст, Шп).

ГИПА [гипа] *ж. р.* 'крута гора' (Бршт).

ГИПОВАТИЙ ГОРБ [гиповатий горб] *ч. р.* 'горб з гипами, який має гипи – круті схили' (Рчк, Брст).

ГИРКА [гирка] *ж. р.* 'великий розлогий горб, підвищення' (Св).

ГИРЛО [гирло] *с. р.* 1. 'початок ріки' (Ксв). 2. 'гирло річки' (на всій території). 3. 'глибоке місце в річці для купання' (Явр).

ГИРЧИНА [гирчина] *ж. р.* 'великий розлогий горб, підвищення' (Тр).

ГИЧА [гича] *ж. р.* 'зарості дерев і кущів на вершині безлісої гори' (Ілмн, Бстр, Мкс).

ГИЧКА [гичка] *ж. р.* 1. 'горб, що поріс кущами, деревами' (Ксв). 2. 'зарості

дерев і кущів на вершині безлісої гори' (Ркв, Лв, Св, Хрпл, Уст, Блбр, Кмн, Сн, Рзт, Рчк, Мкл).

ГІГАНСЬКИЙ ЗАЛОМ [г'іганс'кий залом] *ч. р.* 'велика долина між горами' (Дзм).

ГІГА [г'іга] *ж. р.* 'гора' (Брст, Шп, Рчк, Прк).

ГІЛКА [г'ілка] *ж. р.* 1. 'притока, менша річка, що впадає в більшу' (Змг).
2. 'відріг яру' (Блш, Бршт, Клш, Блбр, Цнв).

ГІРКА [г'ірка] *ж. р.* 1. 'невисока гора, горб, підвищення' (Блх, Ркв, Лв, Глч, Брж, Збл, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Ргт, Хрпл, Дб, Стрг). 2. 'гірка, горб' (Згв, Сл, Стрг, Грх, ЛХ, Пррв, ІФ). 3. 'горб (у загальному значенні)' (Дл, БО, Мкл).

ГЛАДЬ [глад'] *ж. р.* 'чиста водна поверхня' (Рсв).

ГЛЕЙ [глей] *ч. р.* 1. 'липке болото' (Ттр, Ркв, ІФ, Тж, Цв, Лсц, Стц). 2. 'поле з глинистим ґрунтом' (Ілмн).

ГЛЕЙОВАТКА [глейоватка] *ж. р.* 'глейоватий берег' (Ттр).

ГЛЄБИНА [гл'єби^{на}] *ж. р.* 'глибина; глибоке місце в річці' (Стц).

ГЛЄБОКА ЯМА [гл'є^{бока} йама] *ж. р.* 'велика яма' (Прк).

ГЛИБ [глиб] *ж. р.* 'глибина; глибоке місце в річці' (Брт, Блш, Хрпл, Рвн 1, Лг).

ГЛИБИНА [глиби^{на}] *ж. р.* 1. 'глибина; глибоке місце в річці' (Лв, Ксв, Ккл, Цв, Тж, Клш, Брж, Рвн, Вр, Змг, Бст, Збл, НС, Св, Схд, Брст, Прк). [гли^єби^єна] 2. 'глибока яма в річці' (Пдв). 3. 'яма в річці, де вирує вода' (Рвн 1, Скуп, Прк).

ГЛИБІНЬ [глиб'ін'] *ж. р.* 'глибина; глибоке місце в річці' (Тр, Уст, Крв, Грбв, Лг, Рзт).

ГЛИБОКА ДОЛИНА [глибока долина] *ж. р.* 'долина (поле) між горбами чи підвищеннями, яка глибша за інші подібні об'єкти' (Ілл, Блл, Нз, Влх, Жв, СГв, Кпч, Длн 1).

ГЛИБОКА ПОТОЧИНА [глибока по^{то}чина] *ж. р.* 'глибокий потік' (Ксм).

ГЛИБОКА ЯМА [гли|бока |'яама] *ж. р.* 1. 'глибока яма' (Брт, Длн, Ккл, Тзв, Бршт, Свт, Уст, Вр, Лпнк, Рвн 1, Лг, Св, Явр). 2. 'яма конусоподібної форми' (Св). [гли|бока |'яама] 3. 'глибока яма, прірва' (Брт, Длн, Блш).

ГЛИБОКИЙ ЯР [гли|бокий |'яар] *ч. р.* 'глибокий яр' (Пбр).

ГЛИБОКОВОДДЯ [гли|боко|вод':а] *с. р.* 1. 'глибина; глибоке місце в річці' (Брж, Блбр, Лпвц). 2. 'великий потік води в річці' (Ілмн, Тзв, Хрпл, Бршт, Клш).

ГЛИБОЧІНЬ [гли|бо|ч'ін'] *ж. р.* 'глибина; глибоке місце в річці' (Рсв, Ркв, Снт, Длн, Хмк, Пдм, Крв, Крсн, Яснв, Лпнк, Кнз, Сп, Скуп, Кн, Рчк, Явр).

ГЛИЗНИК [глизник] *ч. р.* 'в'язка, липка земля' (Ос).

ГЛИЙ [глий] *ч. р.* 1. 'липке болото' (Стц, Лв, Длн, Ккл, Бршт, Хмк). 2. 'поле з глинистим ґрунтом' (Тр, Уст, Крв, Крсн, Кн, Брст, Явр).

ГЛИЙОВАТКА [глийо|ватка] *ж. р.* 'глейоватий берег' (Ттр).

ГЛИКИЙ БЕРЕГ [гликий |'берег] *ч. р.* 'схил гори, берег з глиняним ґрунтом' (Лч).

ГЛИНКА [гlinkа] *ж. р.* 1. 'місце на горі, де брали пластичну глину для різних потреб' (Жв). 2. 'поле, місце на полі з жовтим глинистим ґрунтом' (Ілмн, Хмк, Свт). 3. 'неродюче поле' (Клш, Свт).

ГЛИННИЦЯ [глинниц'а] *ж. р.* 1. 'гора з глиняним ґрунтом'. 2. 'гора, на якій беруть глиї' (Рзт).

ГЛИНЯНА [глин'ана] *ж. р.* 1. 'гора з глиняним ґрунтом' (Рсв, Хмк, Тзв, Цв, Бршт, Глч, Клш, Уст, Блбр, Крсн, Врбвк, НС, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Рчк). 2. 'гора, на якій беруть глину, глиї' (Явр).

ГЛИНЯНИЙ ВЕРХ [глин'аний верх] *ч. р.* 'місце на горі з глиняним ґрунтом' (Рзт).

ГЛИСТУВАТИЙ [глисту|ватий] *ч. р.* 'продовгуватий хребет' (Глш).

ГЛИФА [глифа] *ж. р.* 1. 'стрімка гора' (Клш, Іл). 2. 'гостра вершина гори' (Вр).

ГЛІБОКА ЯМА [гл'і|бока |'яама] *ж. р.* 1. 'глибока яма' (Пдв, Змг, Бст, Брст). 2. 'глибока яма, прірва' (Пдв, Брж, Явр).

ГЛОБУС [глобус] *ч. р.* ‘верх округлої форми, подібний на частину глобуса’ (Іл, Крсн, ВХ, Ілмн, Цнв).

ГЛУБИНА [глуби^{на}] *ж. р.* ‘глибина; глибоке місце в річці’ (Стц).

ГЛУБІЧЬКА [глуб^іч^ька] *ж. р.* ‘глибока яма’ (Дбр).

ГЛУБОКА ЯМА [глубока^яма] *ж. р.* ‘глибока яма, прірва’ (Ілмн).

ГЛУБОКИЙ ЗВІР [глубокий зв^{ір}] *ч. р.* ‘глибокий яр’ (Крч).

ГЛУХИЙ ЯР [глух^{ий}яр] *ч. р.* ‘непрохідні зарості в яру’ (Клд).

ГЛЪИБОКА ЯМА [гл^ьи^бока^яма] ‘велика яма’ (Лч).

ГНИЛА [гнила] *ж. р.* ‘гнила болотиста місцевість’ (Кпч, Нз, Грс, Ун, Здбр, Озр, Пдвр, Злн).

ГНИЛЕЦЬ [гнил^{ец}ь] *ч. р.* 1. ‘гнила болотиста місцевість’ (Плн).

2. ‘заболочена ділянка в лісі з перегнилим листям’ (Плп).

ГНИЛЄК [гнил^{ек}] *ч. р.* ‘гнила болотиста місцевість’ (Ршк).

ГНИЛИЙ КУТ [гнилий кут] *ч. р.* 1. ‘заболочена низина (поле)’ (Єз, Пбр).

ГНИЛИЦЯ [гнилиц^я] *ж. р.* ‘гнила болотиста місцевість’ (Ілмн, Бршт, Клш, Грн 1, Плн, Ржн, Тк, СК, Кб, Слб, Псч, Врх).

ГНИЛИЧ [гнилич] *ж. р.* ‘болото з водою кольору іржі’ (Пст 1, Пн).

ГНИЛИЧКА [гниличка] *ж. р.* ‘гнила болотиста місцевість’ (Врх).

ГНИЛОША [гнилоша] *ж. р.* ‘гнила болотиста місцевість’ (Чрнл 1).

ГНИЛЯК [гнил^{ак}] *ч. р.* 1. ‘болото з водою кольору іржі’ (Плн). 2. ‘гнила болотиста місцевість’ (Лв, Ршк).

ГНИЛЬ [гнил^ь] *ж. р.* 1. ‘болото, у якому багато перегнилих рослин; важкодоступне місце’ (Ксв). 2. ‘застояне гниле болото, яке важко перейти’ (Рсв).

ГОВДА [говда] *ж. р.* 1. ‘гора; висока гора’ (Крвпл, Рзт). 2. ‘гора, горб, підвищення’ (Плп, Длн, Здбр, Пгн, Чрнл 1). 3. ‘висока гора’ (Уст, Кн, Ксм).

ГОВДИ [говди] *мн.* 1. ‘височина’ (Бртш). 2. ‘гора’ (Од).

ГОВДИР [говд^{ир}] *ч. р.* ‘гора’ (Трстн).

ГОВДЯ [говд^я] *ж. р.* 1. ‘висока гора’ (Уст, Крсн). 2. ‘гора; висока гора’ (Крвпл).

ГОЗЕРО [гозеро] *с. р.* ‘невелике озеро’ (Ілмн, Змг).

ГОЛА [гола] *ж. р.* ‘гора без рослинності’ (Птрв, СК).

ГОЛА ГОРА [гола го^{ра}] *ж. р.* ‘незаросла; не вкрита рослинами’ (Цв, Пдм, Клш, Лпнк, Св, Схд, СК).

ГОЛА КЛИВА [гола ^клива] *ж. р.* ‘гола вершина гори’ (Зрч).

ГОЛЕЧА [го^леча] *ж. р.* 1. ‘гора без рослинності’ (Рзт). 2. ‘неродюче поле’ (ВРж). 3. ‘необроблена земельна ділянка’ (Кн). 4. ‘місце на лузі, де відсутня рослинність’ (Скп).

ГОЛИЙ ВЕРХ [голий верх] *ч. р.* 1. ‘гола вершина гори’ (Клш, Вр, Змг, Пст). 2. ‘голий верх, без рослинності’ (Пст, Врн, Змг).

ГОЛИЙ ВЕРШЕЧОК [голий ве^ршечок] *ч. р.* ‘гола вершина гори’ (Клш).

ГОЛИЙ ГРУНЬ [голий грун^ь] *ч. р.* ‘кам’яниста гора без рослинності’ (Грд, Мкл).

ГОЛИЙ КАМІНЬ [голий ^кам’ін^ь] *ч. р.* ‘кам’яниста гора без рослинності’ (Мкл).

ГОЛИЦЯ [го^лиц’а] *ж. р.* 1. ‘гора без рослинності’ (Длн, Рвн, Крхв, Кмн, Прг, Явр, ВЯ, НБ, Пст). 2. ‘голий хребет; гола гора’ (Рнг, Гт, Стрн, Крч). 3. ‘височина, вільна від рослинності; скеля’ (Од). 4. ‘гола земля’ (Ввчк, Кнс). 5. ‘незаросла, гола вершина гори’ (Рсв, ЛХ, Рвн, Лпвц, Ббн, Мкл, Пст, Бтк, ВЯ, НБ). 6. ‘голий верх, який не має рослин; не вкритий рослинністю’ (Пст). 7. ‘частина гори, яку колись геть оголили, зрубавши ліс на дрова’ (Ксв). 8. ‘поле, неурожайна гора, ‘голя’, на яких нічого не родить’ (Лпвц) [Rudn., с. 21].

ГОЛИЧ [голич] *ж. р.* ‘голе, незаросле місце’ (СК).

ГОЛЛЯКА [го^л’ака] *ж. р.* ‘притока, менша річка, що впадає в більшу’ (Св, Блбр).

ГОЛОВА [голо^ва] *ж. р.* 1. ‘вершина гори’ (Явр). 2. ‘вершина горба, підвищення’ (Лсц). 3. ‘джерело’ (Ршк, Птчщ).

ГОЛОВИЦА [голо^вица] *ж. р.* ‘джерело’ (Крн).

ГОЛОВИЦЯ [голо^виц’а] *ж. р.* 1. ‘початок річки’ (Уст, Крв, Брж, Рвн, Вр,

Бст, Рзт). 2. 'витік потоку' (Мкл). 3. 'джерельний витік' (Св, Ккл, Клш, Уст, Крв, Брж, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Рзт, Глв). 4. 'невелике джерело; струмок з холодною водою' (Явр). 5. 'джерело, вода якого взимку не замерзає' (Крв, Крсн). 6. 'криниця в лісі' (Крв). 7. 'джерело' (Чрм, Грн) [Нг., с. 38].

ГОЛОВИЧКА [голо|вичка] *ж. р.* 'джерельний витік' (Ілмн, Блш, ІФ, Змг, Глв).

ГОЛОВИЩІ [голо|вищ'і] *мн.* 'джерела' (Пдвр).

ГОЛОВНА [голов|на] *ж. р.* 'центральна швидка течія річки' (Рсв, ЛХ, Лв, Св, Ілмн, Длн, Лсц, Цв, Тж, Пдм, Бршт, Клш, Уст, Брж, Блбр, Крсн, Лпнк, Цнв, Сп, Скуп, Брст, Ксм, Явр).

ГОЛОВНА ТЕЧІЯ [голов|на теч'і|я] *ж. р.* 'центральна швидка течія річки' (Тр, Ккл, Блш, Клш, Брж, Рвн, Вр, Змг, Бст, Яснв, Врбвк, НС, Грбв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Лг, Схд, Сн, Рчк).

ГОЛОВНИЦЯ [головниц'а] *ж. р.* 'дірка в скалі, звідки витікає вода (джерело)' (Вр) [Нг., с. 38].

ГОЛЬГОРА [гол'|гора] *ж. р.* 'височина, вкрита колись лише камінням, на якій не росла навіть трава' (Чрнт).

ГОМОЛ [гомол] *ч. р.* 'крута гора' (Крв).

ГОМОЛЯ [гомол'а] *ж. р.* 1. 'крута гора' (Рчк, Явр). 2. 'гора з округлою вершиною' (Рчк).

ГОМОЛЬ [гомол'] *ч. р.* 'гора з округлою вершиною' (Рчк).

ГОМУЛ [гомул] *ч. р.* 'пагорб, узгір'я' (Ббн, Врх, Брк, Шшр).

ГОРА [го|ра] *ж. р.* 1. 'гора (у загальному значенні)' (вся обстежена територія); (Слб 1, Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 223]. 2. 'гора, горб, підвищення' (Врнв, ОКр, СМК 1, Срф, Тшк, Птчш, Рсх, Кбв, Гв, СМ, Чрмх, Дж, ВВ, Змл, Крл, Крнч, Ббнк, Мш, Квл, Мт, Нзрн, Пд, Рк, Спв, Пдгйч, Стрп, Трг 1, ЗЛ, Ол, Ос, Вкнн, Бдз, Скрч, Птр 1, Снт, Пдв, Трстн, Ус, Гнк, Блл, Бд, Нвсл, Здбр, Кр, Ос, Вкнн, Бдз, Скрч, Птр 1, Снт, Пдв, Трстн, Ус, Гнк, Блл, Бд, Нвсл, Здбр, Кр, Мн, Сджв, Пдг, Збр, Слत्व, Двг, Сл). 3. 'гора, узвишшя,

підвищення' (Грб). 4. 'горб, підвищення' (Мйд, Чрмх, Нвч, Ршк, Ор). 5. 'горб' (Вкнн, Прбл, СМ, Сл, Вскр, Пшн, Сп 1, Глск, Ршн, Ор, Клб, Ввчк, Мрк, Спв, НВ, Ол, Кр, Грс, Об, Стрн, Рнг, Ввчк, Чрнт). 6. 'підвищення' (Лк, Птр 1, Нвс, Блх, Птч, Пдв, Брт, Спг, Хмк, Лсц, Цв, Тж, Пдм, Рвн, Іл, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Пчн, Угрн 1, Вн, Мрн, ІФ, Угр). 7. 'крута гора, горб, підвищення' (Ркв, ЛХ, Блш, Пдм, Клш, Блбр, Лг, Акр, Прк). 8. 'висока гора' (Пдм, Дб, Акр). 9. 'гора, поросла лісом' (Ілмн). 10. 'великий розлогий горб, підвищення' (у багатьох н.пп.). 11. 'невисока гора, горб, підвищення' (Пдм). 12. 'велике підвищення на дорозі' (Лв). [гора] 'т. с., що го^{ра} 1' (Ілмн). [го^ура] 'т. с., що го^{ра} 1' (Дб, Рчк).

ГОРБ [горб] *ч. р.* 1. 'гора' (Нжн, НК, СКр, Крсл). 2. 'горб (у загальному значенні)' (вся обстежена територія). 3. 'горб, підвищення' (Рдн, Гнк, Ктш, Вкнн, Врбв, Гнн, Влш, Дб 1). 4. 'підвищення' (Дзм, Прк, Стр, Скл, Стц, Рсв, Пдв, Брт, Ркв, Снт, Ргт, Ілмн, Спг, Тзв, Уст, Крв, Рвн, Вр, Крсн, Змг, Яснв, Грбв, Рвн 1, Лг, Св, Сп, Скуп, Сн, Акр, Рзт, Рчк, Ршн, Ор, Бл). 5. 'підвищення, пагорб' (Брт). 6. 'невелике округле підвищення' (Уз). 7. 'великий розлогий горб, підвищення' (у багатьох н. пп.). 8. 'крута гора, горб, підвищення' (Птч, Рсв, Брт, Ккл, Блш, Хмк, Лсц, Глч, Рвн, Лг, Скуп, Акр). 9. 'невисока гора' (Тр, Ргт, Длн, Лсц, Тж, Іл, Яснв, Врбвк, Збл, Лпвц, Сп, Дб, Схд, Скуп, Кн, Акр, Рзт, Рчк, Брст, Прк). 10. 'гора без рослинності' (Рсв, Ргт, Лсц, Збл, Скуп, Акр, Прк). 11. 'виступ на горі, скелі' (Пдм). 12. 'підвищення на дорозі' (Пдв, Брт, ЛХ, Блш, Цв, Пдм, Лпвц, Лг). 13. 'невисока полога гірка, горб' (Слб 1, Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 223]. 14. 'гора, гірка' (Лпвц) [Rudn., с. 21].

ГОРБАСІВКА [горба^с'івка] *ж. р.* 'група гір, горбів, горбиста місцевість' (Стц).

ГОРБИ [гор^{би}] *мн.* 1. 'група гір, горбів, горбиста місцевість' (Стц, Блх, Птч, Пдв, Брт, ЛХ, Св, Ілмн, Хмк, Лсц, Хрпл, Цв, Бршт, Клш, Свт, Рвн, Вр, Блбр, Змг, Бст, Збл, НС, Цнв, Рвн 1, Лг, Сп, Скуп, Кн, Сн, Рзт, Рчк, Брст, Явр). 2. 'великий розлогий горб, підвищення' (Рсв, Ркв, Лв, Длн, Ккл, Уст, Брж,

Рвн, НС, Лпнк, Цнв, Рвн 1, Пчн, Скуп, Рчк, Прк). 3. 'підвищення' (Дзм, ВЯ, Хр, Псч, Мкл, Прк, ЛХ, Св, Хрпл, Глч, Уст, Брж, Рвн, Блбр, Крсн, НС, Лпнк, Лпвц, Пчн, Зл, Лч, Стр, Скл, Ктц, Длв, Озр, Птрв, Птр 1, Мн, Ббч, Крч, Мнв, Рс, Прр, ЛТ, Фт, Ццлв, Грдн, Кпч, ВК 1, ЛС, Стц, Птч, Джр, Мкт 1, Клд, Ршн, Хрпл). 4. 'стрімке, подекуди обривисте поле' (Яснв).

ГОРБИК [горбик] *ч. р.* 1. 'невеликий горб' (Св). 2. 'невеликий, невисокий горб, підвищення' (Стц, Рсв, Пдв, Ркв, Хмк, Тж, Глч, Клш, Іл, Брст). 3. 'пагорб' (Ршк). 4. 'підвищення на дорозі' (Стц, Птч, Пдв, Ргт, Ккл, Хмк, Тж, Свт, Крв, Вр, Бст, Врбвк, Збл, НС, Грбв, Скуп, Рзт, Прк). [горби^к] 'т. с., що горбик 2' (Лв, Ілмн, Уст, Крв, Брж, Крсн, Змг, Бст, НС, Кнз, Рчк, Ксм, Прк, Явр).

ГОРБИКИ [горбики] *мн.* 'підвищення на дорозі' (Пдв, Ркв, Блш, Сп, Прк).

ГОРБИСТА МІСЦЕВІСТЬ [горбиста м'ісцев'іс'т'] *ж. р.* 'група гір, горбів, горбиста місцевість' (Стц, Тзв, Клш, Лпвц).

ГОРБИСЦІСТЬ [горбисц'іс'т'] *ж. р.* 'група гір, горбів, горбиста місцевість' (Крхв, Кмн, Прг).

ГОРБИСЬКО [горбис'ко] *с. р.* 'невисока гора' (Явр).

ГОРБИЧОК [горбичок] *ч. р.* 1. 'невеликий, невисокий горб, підвищення' (Рвн). 2. [горби^чок] 'підвищення на дорозі' (Стц, Лсц, Хрпл, Крв, Збл, Пчн, Брст, Прк). 'т. с., що горбичок 1' (Снт, Брж, Пчн, Рчк). [горби^чок] 'т. с., що горбичок 1' (Стц, Уст, Пчн, Брст, Прк).

ГОРБИЩЕ [горбишче] *с. р.* 1. 'велике підвищення, узгір'я' (Рсв, Глч, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Явр). 2. 'невисока гора' (Ркв, Крсн, Явр). [горби^шче] 'т. с., що горбишче 1' (БО).

ГОРБИЩІ [горбишч'і] *мн.* 'велике підвищення, узгір'я' (Мл, Клд).

ГОРБІЧОК [горб'ічок] *ч. р.* 1. 'невеликий, невисокий горб, підвищення'. 2. 'підвищення на дорозі' (Стц).

ГОРБКИ [горб'ки] *мн.* 1. 'група гір, горбів, горбиста місцевість' (Ргт, Лв, Пчн, Явр). 2. 'підвищення на дорозі' (Блх, Ілмн, Тзв, Уст, Змг, Лг).

ГОРБОВА [горбо¹ва] *ж. р.* ‘місцевість, яка має горби; горбувата’ (Крс).

ГОРБОГОР’Я [горбо¹гор’я] *ж.* ‘група гір, горбів, горбиста місцевість’ (Схд).

ГОРБОК [гор¹бок] *ч. р.* 1. ‘крута гора, горб, підвищення’ (Брт, Блш, Лг). 2. ‘невеликий, невисокий горб, підвищення’ (Свт, Брж, Вр, Яснв, Врбвк, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Кн, Брст, Млв, Ршн). 3. ‘підвищення на дорозі’ (Лг, Схд, Ббн). 4. ‘горб, пагорб’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 224].

ГОРБОЧОК [гор¹бочок] *ч. р.* ‘невеликий, невисокий горб, підвищення’ (Лсц, Свт, Збл, Кн, Явр). 2. ‘підвищення на дорозі’ (СМр) [Марус. МСУГА, с. 224].

ГОРИ [¹гори] *мн.* 1. ‘великий розлогий горб, підвищення’ (Св). 2. ‘узгір’я’ (Клд, Ввч). 3. ‘продовгувате підвищення’ (Бршт, Уст, Вр, Змг). 4. ‘хребет’. 5. ‘ряд гір’ (Акр).

ГОРИНКА [го¹ринка] *ж. р.* ‘гориста місцевість’ (Длн 1).

ГОРИЩЕ [го¹ришче] *с. р.* ‘висока гора’ (Св).

ГОРІНКА [го¹рінка] *ж. р.* ‘гориста місцевість’ (Длн 1).

ГОСТРА ГОВДЯ [¹гостра ¹говдя] *ж. р.* ‘гола висока гостра скеля’ (Длн 1).

ГОСТРА ГОРА [¹гостра го¹ра] *ж. р.* ‘гостра гора’ (Стц).

ГОСТРА КИЧЕРА [¹гостра ¹кичера] *ж. р.* ‘гостра гора’ (Рзт, Злн).

ГОСТРА КИЧЕРКА [¹гостра ¹кичерка] *ж. р.* ‘вивершений верх пагорба’ (Глв).

ГОСТРА КЛИВА [¹гостра ¹клива] *ж. р.* ‘гостра гора’ (Врх).

ГОСТРИЙ ГРУНИК [¹гострий ¹груник] *ч. р.* ‘гострий горб’ (Двгп, Плн).

ГОСТРИЙ ГРУНЬ [¹гострий ¹грун’] *ч. р.* 1. ‘гостра гора’ (Прх). 2. ‘гора, поросла лісом’ (Бршт, Рвн, Рчк).

ГОТАР [го¹тар] *ч. р.* ‘межа між селами’ (Рсв).

ГОТУР [¹готур] *ч. р.* ‘гора, розташована на краю села, і є границею між двома населеними пунктами’ (Мкл).

ГРАБИНА [гра¹бина] *ж. р.* 1. ‘рівнина, поросла лісом, де переважають граби’ (Пчн). 2. ‘грабовий ліс’ (Блх, Ргт, Ксв, Тзв, Єз, Глч, Рвн, Пчн, Сн, Ббн). 3. ‘лісове урочище, де ростуть граби’ (БО, Пст, ВК, Стрн, ВК 1, МК,

Пчн, Рк, Гр, Сп 1, Єз, Прбл).

ГРАНИЦА [гра¹ница] *ж. р.* ‘кінець села’ (Стц).

ГРАНИЦЄ [гра¹ниц’є] *ж. р.* 1. ‘купа каміння в полі’ (Лпвц, Лг, Сп 1, Схд) [Rudn., с. 21]. 2. ‘купа плит’ (Лпвц) [Rudn., с. 21].

ГРАНИЦИСКО [гра¹ни¹циско] *с. р.* ‘велика купа каміння’ (Лпвц) [Rudn., с. 22].

ГРАНИЦІ [гра¹ниц’і] *мн.* ‘кінець села’ (Ксм).

ГРАНИЦЯ [гра¹ниц’а] *ж. р.* 1. ‘кінець села’ (Свт, Пчн, Сн). 2. ‘купа каміння в полі’ (Лпвц, Лг, Сп 1, Схд) [Rudn., с. 21-22]. 3. ‘купа плит’ (Лпвц) [Rudn., с. 21-22].

ГРЕБЕЛЬКА [гребел’ка] *ж. р.* ‘штучне перекриття води’ (Блш).

ГРЕБЕНІ [гребен’і] *мн.* ‘брижі на воді від швидкої течії’ (Грбв).

ГРЕБІНУШКА [греб’інушка] *ж. р.* ‘штучне продовгувате підвищення вздовж річки’ (Сл).

ГРЕБІНЬ [греб’ін’] *ч. р.* 1. ‘хребет’ (Птч, Рсв, Свт, Пчн, Сн, Рзт, Рчк). 2. ‘гірський хребет’ (Ксм, Дзм). 3. ‘гора, вершина якої подібна на ребра’ (Сн). 4. ‘верхня частина гори’. 5. ‘хребет гір (гори)’ (Ттр, ВРж, Вр). 6. ‘хребет у формі гребеня’ (Кнж). 7. ‘продовгувата вершина гори подібна на гребінь’ (Сн). 8. ‘вершина скали’ (Рзт). 9. ‘вершина гори’ (Явр).

ГРЕБЛІ [гребл’і] *мн.* ‘вали’ (МК).

ГРЕБЛЯ [гребл’а] *ж. р.* 1. ‘гребля; земляний насип’ (Стц, Хмк, Грбв). 2. ‘високий земляний вал’ (Єз). 3. ‘продовгувата гора, грунь’ (ВБ, Ткч, Двгп, Дл, БО, Ттр, ВРж). 4. ‘гірський хребет’ (Дл, ВР, БО). 5. ‘міст для переходу або переїзду через річку’ (Пдв, Цв, Пдм). 6. ‘штучне перекриття води’ (Тр, Блх, Снт, Ргт, Св, Ксв, Ккл, Глч, Рвн, Вр, Змг, Бст, НС, Рвн 1, Схд, Скл, Прк). 7. ‘штучне перекриття води; земляний вал між ставами’ (Птч, Пдв, Стц). 8. ‘штучний продовгуватий земляний насип’ (Пдв, Снт, Хрпл, Пдм, Уст). 9. ‘штучно насипана дорога між ставами’ (Стц, Пдв, Рсв). 10. ‘штучний насип, дорога у кінці ставу’ (Стц).

ГРЕГІТ [грег'іт] *ч. р.* 1. 'гора, покрита сипучим дрібним камінням' (Лл).
2. 'кам'яні розсипи' (Брж).

ГРЄДА [гр'єда] *ж. р.* 1. 'продовгувате підвищення' (Пчн). 2. 'узвишся'
(Брт, Хтм, Жк).

ГРИБ [гриб] *ч. р.* 1. 'могила'. 2. 'тимчасова яма для зберігання городини'
(Ксм).

ГРИВА [грива] *ж. р.* 1. 'вершина гори, покрита лісом' (Сн). 2. 'пропуск у
косінні' (Лв, Блш, Хрпл, Клш, Вр, Блбр, Бст, Грбв, Рвн 1, Явр, Шшр).

ГРИВКА [гривка] *ж. р.* 1. 'продовгувате підвищення' (Дб). 2. 'густий
сосновий ліс' (Бршт). 3. 'пропуск у косінні' (Лв, Клш, Вр, Блбр, Бст, Грбв,
Рвн 1).

ГРІБ [гр'іб] *ч. р.* 1. 'горб (у загальному значенні)' (Рчк, Брст). 2. 'могила'
(Пдв, Ксм, Стц). 3. 'тимчасова яма для зберігання городини' (Ксм).

ГРІБКИ [гр'ібки] *мн.* 'могили' (Стрн).

ГРІДА [гр'іда] *ж. р.* 1. 'витягнуте продовгувате підвищення' (Тр, Сп, Пчн).
2. 'узвишся' (Птрв, Брт, Хтм, Жк).

ГРОМАДЯ СКАЛ [громад'а скал] 'гора з наявністю скал чи гострих скал'
(Брж).

ГРУДЕГА [грудега] *ж. р.* 'відламаний кусок скали' (Клм) [Марус. МСУГА,
с. 225].

ГРУДКА [грудка] *ж. р.* 'відламаний кусок скали' (СМр) [Марус.
МСУГА, с. 225].

ГРУЗЬ [груз'] *ж. р.* 1. 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться
земля' (Бст). 2. 'заболочене грузьке місце' (Рсв). 3. 'земля, розм'якшена
водою' (Ксв, Тж). 4. 'густе болото на дорозі' (Грн, ВЯ, Крн, Яб, Врх) [Нг,
с. 38].

ГРУЗЬКА [груз'ка] *ж. р.* 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться
земля' (Рнг).

ГРУЗЬКА МІСЦЕВІСТЬ [груз'ка м'ісцев'іст'] *ж. р.* 'земля, розм'якшена

водою' (Ксв).

ГРЯДА [гр'а¹да] *ж. р.* 1. 'довге підвищене місце'. 2. 'хребет' (Лв, Рвн 1). 3. 'високогірний хребет' (Ксм). 4. 'гірське пасмо' (Крс). 5. 'узвишшя' (Тр, Трстн, Пркм, Мкт 1, Чхв, ЛС, Крш, Тсм, Брт, Хтм, Жк, Птрв). 6. 'наноси, які утворили міліну' (Прг).

ГРЯДКА [гр'адка] *ж. р.* 1. 'ораниці' (Ілмн). 2. 'ділянка для квітів біля дому' (Ілмн). 3. 'земельна ділянка, призначена для вирощування овочів' (Птч, Снт, Лв, Пдм, Змг, Бст, Збл, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Сп, Кн, Явр). [гр'а¹дка] 4. 'продовгувате підвищення' (Св). [гр'ад¹ка] 'т. с., що гр'адка з' (Блх, Пдв, Ксв, Бршт, Свт, Брж, Блбр, Грбв).

ГРЯЗЮКА [гр'аз'юка] *ж. р.* 'земля, розм'якшена водою' (Брт, Тж).

ГРЯЗЬ [граз'] *ж. р.* 1. 'велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу'. 2. 'велика яма, заповнена водою після дощу' (Клш, Цнв).

ГУК [гук] *ч. р.* 1. 'гирло річки' (Явр). 2. 'водоспад на річці, потоці' (Лв, Ксв, Блш, Хрпл, Крв, Сн, Рзт, Явр, Скл, Ксм, Гт, Грм, Бк, Лч, Ярм, Мкл, Врх, Бст, Грн, Крсн, МР, Шп, Смк 1, Глск, От). 3. 'водоспад' (Брст) [Нг., с. 38].

ГУКАЛО [гукало] *с. р.* 'водоспад' (Влх).

ГУКОВА ГОРА [гукова го¹ра] *ж. р.* 'водоспадна гора; гора, на якій потоки мають багато водоспадів, що течуть схилами гори' (Чрн).

ГУРКАЙЛО [гур¹кайло] *с. р.* 'джерело, з якого вода з шумом витікає на поверхню' (СМ).

ГУРКАЛО [гуркало] *с. р.* 1. 'рух води з гуркотом' (ІФ, Яснв, Грбв, Лпнк, Лпвц, Кмн, Кнз). 2. 'водоспад' (Лпвц) [Rudn., с. 22].

ГУРКОТЛИВА ТЕЧІЯ [гуркот¹лива теч'ї¹я] *ж. р.* 'швидкий рух води із звучанням' (Збл).

ГУЧОК [гу¹чок] *ч. р.* 1. 'уступ, круте місце поточища' (ЛХ, Глск, Чрмх). 2. 'малий водоспад на річці, потоці' (Ілмн, Хрпл, Бст). 3. 'місце, призначене для купання людей' (Брст).

ГАНОК [ганок] *ч. р.* 1. ‘скалисте узбіччя гори’. 2. ‘рівне підвищення під горою’ (Псч). 3. ‘підніжжя’ (Рсв, Брж).

ГЄРКА [г’ерка] *ж. р.* ‘місце, де вода зникає під землю’ (Тр).

ГЖЕНДА [гженда] *ж. р.* ‘вершина гори’ (Зрч) [Нг., с. 38].

ГЛЕЙ [глей] *ч. р.* 1. ‘липке болото’ (Стц, Св, Блш, Пдм, Клш, Хрпл). 2. ‘поле з глинистим ґрунтом’ (Пдв, Ксв, Тж, Цнв, Прк).

ГЛИЙ [глий] *ч. р.* ‘липке болото’ (Стц, Ілмн, Хрпл).

ГЛИМЕЙ [глим’ей] *ч. р.* ‘жовта липка глина’ (Стц).

ГЛИФА [глифа] *ж. р.* ‘стрімка гора’ (Іл, Рчк).

ГЛИФКА [глифка] *ж. р.* ‘гостра вершина гори’ (Вр).

ГОРґАН [горґан] *ч. р.* 1. ‘гора’ (Ярм). 2. ‘гора; каміння на горі, кам’яниста гора; висока гора’ (Мкл, Зл, Бстр, Псч). 3. ‘гора; вершина гори’ (Чрн). 4. ‘вершина гори’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 224].

ГОРґАНЕ [горґане] *мн.* ‘каміння на горі, кам’яниста гора’ (ЧП) [Нг., с. 37].

ГОРґАНИ [горґани] *мн.* 1. ‘система гірських хребтів’. 2. ‘гірський масив’ (Зл, Бстр).

ГОРґАНКИ [горґанки] *мн.* ‘група гір’ (Ксм, Брст, Шп).

ГРЕГІТ [грег’іт] *ч. р.* 1. ‘гора, вкрита дрібним камінням’ (Ксм, Шп, Вр, Влв, Крв Брж, Явр). 2. ‘місце, вкрите дрібним камінням’ (Ксм, Шп, Вр, Влв). 3. ‘скаля з дрібним сипучим камінням’ (Рзт). 4. ‘скалясте місце’ (Явр).

ГРЕХИТ [гrehит] *ч. р.* ‘шутер, дрібне каміння’ (Грн) [Нг., с. 37].

ГРЕХІТ [гreh’іт] *ч. р.* 1. ‘гора, вкрита дрібним камінням’ (Ксм, Шп, Вр, Влв, Бршт). 2. ‘шутер, дрібне каміння’ (ЧП, Яб) [Нг., с. 37].

ГРИДЖИНА [gridжина] *ж. р.* 1. ‘круча, крутий схил гори, горба’ (Хрпл, Бршт); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 224]. 2. ‘крутий схил гори, скала’ (Тд).

ГРІПКА [гр’іпка] *ж. р.* 1. ‘круча, крутий схил гори, горба’ (СГ, Злн). 2. ‘стрімка, обривиста гора’ (Гт, Зл).

ГРОБЛЯ [гробл’а] *ж. р.* ‘насип як гора, гребля’ (Зрч) [Нг., с. 37].

ГРОНЬ [грон'] *ч. р.* 'гора; вершина гори' (Злн, Ств).

ГРОПА [гропа] *ж. р.* 1. 'круча, крутий схил гори, горба' (Явр, Злн). 2. 'стрімка, обривиста гора' (Прх, Глв, Глш, Бстр, Злн, Брк, Скл). 3. 'долина, кітловина на полонині' (Слб 1, Тпч) [Марус. МСУГА, с. 225].

ГРОПЛА [гроп'іла] *ж. р.* 'балка, яр' (ВК).

ГРОПКА [гропка] *ж. р.* 1. 'круча, крутий схил гори, горба' (СГ, Злн). 2. 'стрімка, обривиста гора' (Гт, Зл, Рвн, Іл).

ГРУНАШИК [грунашик] *ч. р.* 'малий пагорб' (Грн) [Нр., с. 37].

ГРУНЕЦ [грунец] *ч. р.* 'хребтик' (НБ, Двгп, Др, БО, Глв).

ГРУНЕЦЬ [грунец'] *ч. р.* 'хребтик' (НБ, Двгп, Др, БО, Глв).

ГРУНС [грун'е] *с. р.* 1. 'підвищення, пагорбок' (Ксм, Рзт, Врх) [Нр., с. 37]. 2. 'насип; вершина (щит) гори' (ЧП) [Нр., с. 37].

ГРУНИК [груник] *ч. р.* 1. 'гора, поросла лісом' (ІФ, Брж, Змг, Крхв, Кмн, Прг, Схд, Акр, Ксм). 2. 'невелика гора' (БО, Двгп, Др). 3. 'невисока гора, горб, підвищення' (Сн, Крн). 4. 'невисока гора; пагорб' (Бстр). 5. 'малий горбок' (Бстр). 6. 'малий пагорб' (Вр) [Нр., с. 38].

ГРУНИЧОК [груничок] *ч. р.* 'горб' (Ксв).

ГРУНІ [грун'і] *мн.* 'підвищення (у загальному значенні)' (Пст, СМ, Рчк, Глнк, Крч, БО).

ГРУНЬ [грун'] *ч. р.* 1. 'гора; вершина гори' (Злн, Ств). 2. 'гора' (БО, Пн, Прх, Ябл, Снк, Тк, Хмч, Рзт, МР, ВРж, Тд, Мкл, Ксм, Крн, Іл). 3. 'хребет' (Врх). 4. 'верх гори' (Двгп). 5. 'горб' (Ксв, Іл, Глв). 6. 'горб, підвищення' (Крч). 7. 'підвищення' (Пст, Рчк, БО). 8. 'горб, пагорб' (Глв). 9. 'вершина гори взагалі' (Уст, Крв, Брж, Бст, Лпнк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Сн, Рзт, Рчк, Прк, Явр); (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 225]. 10. 'гора, поросла лісом' (Лпвц). 11. 'продовгувата гора з двох боків зі схилом без лісу (голе поле, косовиця)' (Рзт). 12. 'невисока гора, горб, підвищення' (Уст, Сн, МР, ВРж, Тд, Рзт, Мкл, Тк, Хмч, Снк, Прх, Ябл). 13. 'стрімке, подекуди обривисте

поле' (Ббн). 14. 'підвищення, пагорбок' (Грн) [Нг., с. 37].

ГУЛЯ [гул'а] *ж. р.* 'горб (у загальному значенні)' (Ілл).

ДАМБА [дамба] *ж. р.* 1. 'штучне укріплення берегів річки у вигляді валу (укладених бетонними плитами); направлення води у правильному напрямку, щоб вона не виходила з берегів' (ІФ, Тр, Брт, Ілмн, Длн, Хмк, Цв, Тж, Глч, Уст, Крсн, Яснв, Збл, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Лг, Сп, Кн). 2. 'місце спускання води' (Стц, Брт, ЛХ, Ргт, Ксв, Блш, Лсц, Хрпл, Глч, Крсн, Ілмн, Ксм).

ДАШОК [дашок] *ч. р.* 'верх кам'яної плити' (Брж).

ДЕБР [дебр] *ч. р.* 'глибокий яр, зарослий лісом' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 225].

ДЕБРА [дебра] *ж. р.* 1. 'горб, що заріс деревами, кущами' (Гр). 2. 'густий ліс' (Схд).

ДЕБРЄ [деб'р'є] *с. р.* 1. 'стрімкий бік гори, пропасть' (Кл) [Rudn., с. 19]. 2. 'така частина гори, яка осувається після дощу' (Лпвц) [Rudn., с. 19].

ДЕБРІ [дебр'і] *мн.* 1. 'гора, поросла лісом' (Сн). 2. 'густий ліс' (Тр, Ргт, Хмк, Свт, Збл, Лпнк, Сн, Акр, Рзт, Рчк, Ббн). 3. 'непрохідні лісові зарості' (Стц, Тр, Ргт, Хмк, Свт, Уст, Крв, Брж, Яснв, Кнз, Сн, Акр, Ксм). 4. 'зарості в лісі' (Вр). 5. 'густі зарості' (Ксм). 6. 'пропасть, долина (у лісі)' (БО) [Нг., с. 35]. [деб'р'і] 7. 'стрімкий бік гори, пропасть' (Кл) [Rudn., с. 19]. 8. 'така частина гори, яка осувається після дощу' (Лпвц) [Rudn., с. 19].

ДЕБРЯ [дебр'а] *ж. р.* 1. 'непрохідні лісові зарості' (Нвч, Крнч). 2. 'глибокий яр, зарослий лісом' (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 225]. [деб'р'а] 3. 'стрімкий бік гори, пропасть' (Кл) [Rudn., с. 19]. 4. 'така частина гори, яка осувається після дощу' (Лпвц) [Rudn., с. 19].

ДСРА [д'ера] *ж. р.* 'місце, де вода зникає під землю' (Прк).

ДСРКА [д'ерка] *ж. р.* 'неглибока яма' (Рвн).

ДЖБИР [джбир] *ч. р.* 1. 'порослий скалистий пагорб між долинами'. 2. 'горбок на схилі гори'. 3. 'поле між потоками' (Кл) [Rudn., с. 34].

4. 'високий бережок' (СМЗ) [Rudn., с. 34].

ДЖБИРЬ [джбир'] *ч. р.* 'невисока гора, горб, підвищення' (Ілмн).

ДЖЕРЕЛО [джерело] *с. р.* 1. 'джерело' (Птч, Ргт, Хмк, Тзв, Цв, Тж, Свт, Крв, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Збл, Цнв, Кн, Акр, Рзт, Прк). 2. 'природне джерело з питною водою' (Явр, Сн). 3. 'природний ключ з-під скали' (Дзм). 4. 'місце, де б'є вода' (Вскр). 5. 'невелика вузька водна артерія' (Тр, Ркв, Лв, Св, Ілмн, Ккл, Тж, Пдм, Глч, Крв, Вр, Блбр, Змг, Бст, Збл, Лпнк, Цнв, Скп). 6. 'джерело мінеральної води' (Лсц). 7. 'місце, де вода витікає з-під землі' (Ргт, Хмк, Тзв, Цв, Тж, Крв, Брж, Рвн, Вр, Бст, Врбvk, Збл, НС, Цнв, Кмн, Рвн 1, Св, Скп, Сн, Акр, Прк). 8. 'місце витоку річки' (Блх, Птч, Брт, Снт, Ргт, Св, Глч, Крв, Крсн, Врбvk, Лпнк, Рвн 1, Пчн, Скп, Акр, Прк). 9. 'підземні води (у загальному значенні)' (Пдв, Св, Свт, Крв, Яснв, Врбvk, НС, Лпнк, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Кн, Акр, Брт, Прк, Явр). 10. 'криниця в лісі' (у багатьох н. пп.). 11. 'підводне джерело на дні криниці' (Тзв, Грбv, Св). 12. 'викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела' (Врбvk). 13. 'криниця' (Врбvk). [дже^ире^ило] 'т. с., що джерело 7' (Стц, Ркв, Длн, Глч, Лг, Ксм, Прк). [дже^ире^ило] 'т. с., що джерело 1' (Блх, Пдв, ЛХ, Тж, Глч, Брж, Крсн, Лг, Прк).

ДЖЕРЕЛЬНИЙ ПОТІК [джерел'ний пот'ік] *ч. р.* 1. 'потік, який бере свій початок із джерела' (Скл). 2. 'потік, що живиться із джерела' (Ксм).

ДЖЕРЕЛЬЦЕ [джерел'це] *с. р.* 1. 'джерело' (Ккл, Пдм, Клш, Рвн, Збл, Цнв, Сп, Прк). 2. 'місце, де вода витікає з-під землі' (Птч, Ккл, Блш, Лсц, Хрпл, Пдм, Сп). 3. 'джерело, з якого витікає мала кількість води' (Птч, Рсв, Брт, ЛХ, Снт, Ргт, Ккл, Хмк, Хрпл, Тж, ІФ, Свт, Уст, Брж, Бст, Врбvk, Збл, НС, Лпнк, Крхв, Прг, Св, Сп, Пчн, Скп, Кн, Прк). 4. 'криниця в лісі' (Ксв). [дже^ил'це] 'т. с., що джерел'це 1' (Св, Лсц, Пчн, Прк). 'т. с., що джерел'це 2' (Ксв). [дже^ирел'це] 'т. с., що джерел'це 3' (Блх, Пдв, Лв, Ілмн, Клш, Вр, Змг, Цнв, Кмн, Лг, Схд).

ДЖЕРЛО [джерло] *ч. р.* ‘джерело’ (Длн, Рвн, Лпнк, Св, Прк, Шшр).

ДЖИРИЛО [джирило] *с. р.* ‘місце витоку річки’ (Рвн, Св, Пчн). [джирило] ‘т. с., що джирило’ (Схд).

ДЖУРЕЛЬЦЕ [джуре^лце] *с. р.* ‘місце, де вода витікає з-під землі’ (Св, Блбр).

ДЖУРИЛО [джурило] *с. р.* ‘джерело’ (Ксв).

ДЖУРИНКА [джурина] *ж. р.* ‘швидкий потік із звучанням’ (Джр).

ДЖУРКАЙЛО [джуркаило] *с. р.* ‘джерело, з якого вода тече із звучанням’ (Вн).

ДЖУРЛО [джурло] *с. р.* ‘джерело’ (Блш).

ДЖЮР [джур] *ч. р.* ‘рів, канавка з брудною водою’ (Стц).

ДЖЮРКАЛО [джуркало] *с. р.* ‘джерело, з якого вода б’є струменем угору’ (Ксв).

ДЗВИНАРКА [дзвинарка] *ж. р.* ‘швидкий потік із звучанням’ (Мт).

ДЗВИНЯЧ [дзвин’ач] *ч. р.* ‘швидкий потік із звучанням’ (Дзв, Пдг, Млдт).

ДЗВІНЕЦЬ [дзвінец’] *ч. р.* ‘дзюркотливий потік; потік, у якому вода дзвенить, стрибаючи з каменя на камінь’ (Рзт).

ДЗВІНЬОХА [дзвін’оха] *ж. р.* 1. ‘дзвінке джерело’ (Угрн). 2. ‘швидкий потік із звучанням’ (Глск).

ДЗВІР [дзвір] *ч. р.* 1. ‘долина між двома горами’ (Яснв, Лпнк, Ілмн, Дб, Кнз).

2. ‘яр’ (Ілмн). 3. ‘балка’ (Вн).

ДЗЕРКАЛО [дзеркало] *с. р.* ‘чиста водна поверхня’ (Ксв).

ДЗЮРКА [дзурка] *ж. р.* ‘місце, де вода зникає під землю’ (Лв, Ілмн, Клш, Змг).

ДЗЮРКАЛО [дзуркало] *с. р.* ‘джерело, з якого вода тече із звучанням’ (Снт, Ксв, Брж, Цнв, Шшр).

ДЗЮРКАЧ [дзюркач] *ч. р.* ‘джерело, з якого вода тече із звучанням’ (ЛХ).

ДЗЮРКОТІНЄ [дз'урко^т'ін'є] *с. р.* 'швидкий потік із звучанням' (Стц).

ДЗЮРКОТІННЄ [дз'урко^т'ін':є] *с. р.* 'швидкий потік із звучанням' (Стц, Уст, Брж, Рвн, Схд).

ДЗЮРОК [дз'уро^к] *ч. р.* 'швидкий потік із звучанням' (Рсв, Св).

ДЗЮРОЧОК [дз'уро^чок] *ч. р.* 'швидкий потік із звучанням' (Брж, Пчн).

ДЗЮРЧАК [дз'ур^чак] *ч. р.* 'швидкий потік із звучанням' (ЛХ, Спг, Явр).

ДЗЮРЧИК [дзюр^чик] *ч. р.* 'місце, де вода зникає під землю' (Цнв).

ДЗЬОБ [дз'об] *ч. р.* 'гостра вершина гори' (Грбв, Лпнк).

ДИКОРОСТУЧІ ТРАВИ [дикорост^ч'і ^трави] *мн.* 'частина водойми (по краях), зарослої різними видами трав' (Св, Клш, Вр, Бст).

ДИРАВА ГОВДЯ [ди^рава ^говд'а] 'горб зі скелею, у якій є печери з великими отворами' (Длн 1).

ДИРКА [дир^ка] *ж. р.* 1. 'неглибока яма' (Стц). 2. 'місце, де вода зникає під землю' (Брт, Бршт, Клш, Крсн).

ДІД [д'ід] *ч. р.* 'продовгувате підвищення; хребет, бідний рослинністю' (Ярм).

ДІЛ [д'іл] *ч. р.* 1. 'гора' (Тк, НБ, Глш, СБ, СК, Чрг). 2. 'гірський хребет' (Лл, Яснв, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, ВБ, СБ, СК, Ярм, Плн, Яб, Глв, Ксв, Врб, Пст, Псч, ЧО, БО, Лчк, Бтк, ЧП, Зрч, Вр, Врх, Ксм, Тд, Ям, МР, ВРж, НБ, СБ, Скл, Явр, Тк, Утр, Слб 1, Грн, Злн, Бст). 3. 'гірський ланцюг, хребет' (Мкл, СК). 4. 'низина (у загальному значенні)' (Яснв, Пчн). 5. 'долина (у загальному значенні)' (НС, ББ).

ДІЛИ [д'і^ли] *мн.* 'підвищення (у загальному значенні)' (Стрн).

ДІЛОК [д'і^лок] *ч. р.* 1. 'гірський хребет' (Вр). 2. 'невеликий гірський хребет; гірський ланцюг' (Мкл, СК, Глв, Чрг, Мзл, БО, Зрч, Пст).

ДІЛЬНИЦЯ [д'іл'ниц'а] *ж. р.* 1. 'продовгувате підвищення, що розділяє два гідрооб'єкти' (ВБ). 2. 'гора, яка є межею села' (Лл). 3. 'гора, яка розділює дві долини' (Лв, Св, Ілмн, Ккл, Бршт, Вр, Блбр, Змг, Бст, Цнв, Рвн 1, Явр).

ДІРКА [д'ірка] *ж. р.* 'місце, де вода зникає під землею' (Ілмн).

ДНО ГОРИ [дно го^{ри}] 'провалля' (Тд, ВР).

ДОВГА [довга] *ж. р.* 'довга гора' (ВЯ, Зл, Утр, Птр 1).

ДОВГА КИЧЕРА [довга^{кичера}] *ж. р.* 'довга гора' (Блбр).

ДОВГЕ [довге] *с. р.* 'довге болото' (Грднк).

ДОВГЕ ПОЛЕ [довге^{поле}] *с. р.* 'широка, безмежна рівнина' (Птч, Рсв, Брт, Ркв, Снт, Рвн, Крсн, Лпвц, Цнв).

ДОВГИЙ ГОРБ [довгий горб] *ч. р.* 'продовгуватий горб' (Трф, Бч).

ДОВГОВАНЯ [довго^{ван'а}] *ж. р.* 'довга гора' (Пр, Гт).

ДОЖІВКА [до^{ж'івка}] *ж. р.* 'місце збору води після дощу' (Рзт).

ДОЛ [дол] *ч. р.* 1. 'гора' (Тк, НБ, Глш, СБ, СК, Чрг). 2. 'гірський хребет' (СМр) [Марус. МСУГА, с. 226].

ДОЛИВ [до^{лиў}] *ч. р.* 'долина (з протіканням потоку)' (Грн) [Нг., с. 35].

ДОЛИНА [до^{лина}] *ж. р.* 1. 'рівна місцевість між підвищеннями' (Ркв, Ргт, Льв, Св, Ккл, Блш, Хмк, Лсц, Хрпл, Цв, Пдм, Клш, Брж, Вр, Бст, Врбвк, Збл, НС, Цнв, Сп, Кн, Акр, Прк). 2. 'низинна рівнина' (у багатьох н. пп.). 3. 'низина (у загальному значенні)' (Тр, Блх, Птч, Пдв, Св, Ккл, Блш, Хмк, Лсц, Цв, Пдм, Глч, Клш, Свт, Блбр, Крсн, Збл, Цнв, Рвн 1, Сп, Пчн, Кн, Сн, Прк, Явр, Чрнт). 4. 'широка низина' (Тр, Блх, Птч, Пдв, Снт, Ргт, Льв, Длн, Лсц, Глч, Клш, Крв, Брж, Рвн, Крсн, Дб, Схд, Акр, Рчк, Прк, Явр). 5. 'вузька протяжна низина' (Пдв, ЛХ, Блш, Тж, Змг, Врбвк, Збл, Цнв, Ілмн, Акр). 6. 'низина, поросла травою; сінокіс' (Пдв, Врбвк). 7. 'низина, заросла травою' (Птч). 8. 'низина, поросла деревами' (Лсц, Кмн). 9. 'низина біля річки' (Пдв, Св, Хрпл, Цв, Тж, Уст, Врб, МР, Прк); 'низовина біля річки' (СМр) [Марус. МСУГА, с. 226]. 10. 'мокра заболочена низина' (Бршт, Блбр). 11. 'долина (у загальному значенні)' (вся обстежена територія); (Слб 1, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 226]. 12. 'долина; низина, заросла лісом' (Ямн, Сл). 13. 'широка долина' (Тр, Ргт, Св, Ілмн, Блш, Лсц, Цв, Тж, Бршт, Глч, Клш, Уст, Крв, Рвн, Врбвк, Цнв, Рвн 1, Дб, Скл, Сн, Акр, Рчк, Брст, Прк, Ант).

14. 'яр' (Срк). 15. 'заглиблення на полі' (Птч, Пдв, ЛХ, Хмк, Лсц, Хрпл, ІФ, Пдм, Глч, Клш, Уст, Брж, Вр, Блбр, Крсн, Бст, Цнв, Кн). 16. 'широка рівнинна місцевість' (Рсв, Брт, ЛХ, Снт, Ргт, Лв, Длн, Хмк, Лсц, Цв, Клш, Уст, Рвн, Блбр, Збл, Скуп, Кн, Сн, Акр, Рчк, Прк). 17. 'підніжжя гори, горба' (Птч, Брт, Ркв, Лв, Длн, Блш, Лсц, Хрпл, Цв, Глч, Клш, Свт, Рвн, Блбр, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Сп, Дб, Схд, Скуп, Кн, Сн, Брст, Прк, Акр). 18. 'рівнина (у загальному значенні)' (Уст, Брж, Рвн, Блбр, Врбвк, Цнв, Пчн, Скуп, Кн, Рзт). 19. 'долина між горами, горбами, підвищеннями' (Пдв, Снт, Ккл, Блш, Вр, Змг, Бст). 20. 'долина між горами' (Бршт, Клш, НС, Цнв, Св, Сп, Акр, Ксм). 21. 'долина між двома невеликими гірками чи підвищеннями' (Стц, Птч, Ркв, Ргт, Лв, Св, Ілмн, Блш, Хмк, Хрпл, Тж, Клш, Брж, Вр, Змг, Бст, Збл, НС, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Схд, Акр, Рчк, Брст, Явр). 22. 'долина між підвищеннями' (Снт).

ДОЛИНКА [до|лінка] *ж. р.* 1. 'вузька продовгувата долина' (Ілмн, Ккл, Блш, Клш, Уст, Блбр, Врбвк). 2. 'висохлий став' (Ксв). 3. 'низина біля річки' (Ілмн, Хрпл, Бршт, Свт, Уст, Врбвк, Цнв, Ксм). 4. 'долина (у загальному значенні)' (Рвн, Цнв). 5. 'невелика долина між двома невеликими гірками чи підвищеннями' (Блх, Ккл, Тзв, Пдм, Свт, Блбр, Рвн 1, Св). 6. 'рівнина (у загальному значенні)' (БО).

ДОЛІВ [до|л'іў] *ч. р.* 'долина (з протіканням потоку)' (Бтк, ЧП) [Нг., с. 35].

ДОЛОНЯ [до|лон'а] *ж. р.* 'рівнинна низина' (Рсв, Ксв, Клш, Блбр).

ДО СОНЦІ [до |сон'ц'і] 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця' (Акр).

ДО СОНЦЯ [до |сон'ц'а] 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця' (Блх, Пдв, ЛХ, Снт, Ксв, Длн, Хмк, Тзв, Крв, Рвн, Врбвк, Лпнк, Крхв, Прг, Кн, Рчк, Брст).

ДОЩІВКА [до|шч'івка] *ж. р.* 'місце збору води після дощу' (Стц, Ркв, Ргт, Св, Тзв, Пдм, Глч, Свт, Уст, Крв, Брж, Рвн, Крсн, Яснв, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Лг, Ілмн, Сп, Скуп, Сн, Акр, Рчк, Брст, Ксм, Прк, Явр).

- ДРАГОВИНА** [драго^вина] *ж. р.* 1. ‘мокра заболочена низина’ (Клш). 2. [драгови^{на}] ‘заболочене грузьке місце’ (Ілмн).
- ДРЕНАЖ** [дре^{на}ж] *ч. р.* ‘підземні води (у загальному значенні)’ (Пдв, Грбв).
- ДРИНАЖ** [дри^{на}ж] *ч. р.* 1. ‘викопаний рів для відведення води через невеликі цегляні трубки, по яких стікає вода у фосу і зверху засипається ґрунтом’ (Стц). 2. ‘рів, закиданий камінням’ (Акр).
- ДРУГІ ГОРБИ** [‘друг’і гор^{би}] *мн.* ‘група горбів’ (Лпнк).
- ДУБОВА ЯМА** [ду^бова йама] *ж. р.* ‘яр, вкритий дубовим лісом’ (Пл).
- ДУБРОВА** [дуб^рова] *ж. р.* 1. ‘рівнина, поросла лісом’ (Пчн). 2. ‘листяний ліс’ (Яснв, Кнз). 3. ‘дубовий ліс’ (Яснв, НС, Кнз, Схд, Пчн). 4. ‘ліс, у якому переважає дуб’ (Тзв, Врн 1, Чрнл, Брт, СКр, Гр, Стрн). 5. ‘ліс, у якому росте дуб’ (ВК, ВВ, Пчн, Клб, Брт, Скуп, НБ, Лч, Гст, Прбл, Пбр, Гнн, Трк).
- ДУГА** [ду^га] *ж. р.* ‘поворот річки напівкруглої форми’ (Лпнк).
- ДУДНЄНКЄ** [дудн’ен^к’є] *мн.* ‘ями, підземні порожнини (у лісі, полі тощо)’ (СМ).
- ДУДНІНКИ** [дудн’ін^ки] *мн.* ‘ями, підземні порожнини (у лісі, полі тощо)’ (СМ).
- ДУЖА ГОРА** [‘дужа го^ра] *ж. р.* ‘висока гора’ (Схд, Бстр).
- ДУНАЄЦЬ** [ду^{на}йец’] *ч. р.* ‘потічок’ (Крнч).
- ДУНАЙ** [ду^{на}й] *ч. р.* ‘глибокий потік’ (Тр, Ілл).
- ДУПКИ** [дуп^ки] *мн.* ‘низина, поросла деревами’ (Блш).
- ЄМА** [‘йма] *ж. р.* 1. ‘заглибина, западина’ (Ксв, Брж, Рзт, Явр). 2. ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’ (Крв, Брж, Рчк). 3. ‘напівкругле заглиблення’ (СК). 4. ‘яма на піску’ (Рчк). 5. ‘вибоїна, яма на дорозі’ (Рчк). 6. ‘штучно вирита яма’ (Рзт). 7. ‘заглиблення на полі’ (Рзт, Рчк). 8. ‘невелике заглиблення на горі, горбі’ (Крв, Бст). 9. ‘невелика штучна водойма’ (Рзт, Рчк).
- ЄМКА** [‘йемка] *ж. р.* 1. ‘заглибина, западина’ (Ксв, Брж, Рзт). 2. ‘поздовжній рівчак, зроблений плугом; довга западина в землі’ (Ксв). 3. ‘ямка (для

картоплі)' (Псч, Крв).

ЄРИЦІ [йе¹ришч'і] *мн.* 'яр, глибока западина' (Крнч).

ЄРУГА [йе¹руга] *ж. р.* 'долина (в загальному значенні)' (Уст).

ЖАБ'ЯЧЕ [жаб¹йаче] *с. р.* 'заболочене, заросле озеро' (Блш, Хрпл, Бршт, Лпнк).

ЖАБ'ЯЧКА [жаб¹йачка] *ж. р.* 'заболочене, заросле озеро' (Блх, Пдм, Вр, Бст).

ЖАБУРАННЄ [жабу¹ран'є] *с. р.* 1. 'поверхня води, вкрита водоростями'. 2. 'місце, заросле жабуринням' (Спг, НС, Шшр).

ЖАБУРАТНИК [жабу¹ратник] *ч. р.* 1. 'поверхня води, вкрита водоростями'. 2. 'місце, заросле жабуринням' (Лв, Пдм).

ЖАБУРИНЄ [жабу¹рин'є] *с. р.* 1. 'поверхня води, вкрита водоростями'. 2. 'місце, заросле жабуринням' (Пчн). 3. 'заболочене, заросле озеро' (Блх, Снт, Лв).

ЖАБУРИНКА [жабу¹ринка] *ж. р.* 1. 'поверхня води, вкрита водоростями'. 2. 'місце, заросле жабуринням' (Цнв).

ЖАБУРИННЯ [жабу¹рин'а] *с. р.* 1. 'поверхня води, вкрита водоростями'. 2. 'місце, заросле жабуринням' (Ргт, Крв, Грбв, Лпнк, Пчн). 3. 'заболочене, заросле озеро' (Ргт, Св, Ксв, НС, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Схд).

ЖАБУРНИК [жа¹бурник] *ч. р.* 1. 'поверхня води, вкрита водоростями'. 2. 'місце, заросле жабуринням' (Яснв, Кнз).

ЖБИР [жбир] *ч. р.* 1. 'невисока гора, горб, підвищення' (Пдм, Крв, Лг). 2. 'невеликий крутий горб над скалами, де не ходять люди' (Рзт). 3. 'зарослий скелястий пагорб між долинами' (Лч, Мкл, Дл, Прб, Грн); (Кл) [Rudn., с. 34]. 4. 'горб' (Лч, Мкл, Дл, Прб, Грн). 5. 'важкодоступне місце' (Глв). 6. 'горб (великий, малий)' (Лч, Дл, Мкл, Крн, Лч). 7. 'горб, підвищення' (Квл, Тр, Пдг, Мжг, Дбр). 8. 'гірка' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 226]. 9. 'горбок на схилі гори'. 10. 'поле між потоками' (Кл) [Rudn., с. 34].

11. 'високий бережок' (СМз) [Rudn., с. 34].

ЖБИРИ [жби^р'і] *мн.* 'підвищення, узвишшя' (ЛХ, ЛС).

ЖБИРЬ [жбир'] *ч. р.* 1. 'невисока гора, горб, підвищення' (Тр, Крв, Грбв, Лпнк, Лпвц, Акр, Явр). 2. 'підвищення з крутим схилом' (Явр). 3. 'стрімка гора' (Крв). 4. 'зарослий скелястий пагорб між долинами'. 5. 'горб' (Лч, Мкл, Дл, Прб, Грн). 6. 'місце на лузі, де відсутня рослинність' (Рзт).

ЖЕНЕЦЬ [же^нец'] *ч. р.* 'швидкий потік' (Мкл).

ЖЕРЕЛО [же^ре^ло] *с. р.* 1. 'джерело' (Скп). 2. 'криниця в лісі' (Бст). [жерело] 'т. с., що же^ре^ло 1' (Кл) [Rudn., с. 35].

ЖЕРЕЛЬЦЕ [же^рел'це] *с. р.* 1. 'джерело, з якого витікає мала кількість води' (Пдв, Грбв). 2. [же^ре^л'це] 'місце витоку річки' (Пчн).

ЖЕРЕПНИК [жерепник] *ч. р.* 'місце в горах, поросле гірськими соснами' (Вр) [Нг., с. 53].

ЖЄБИРИНЄ [ж'еби^рин'е] *с. р.* 'каламутна вода в кінці озера, ставу, де водяться жаби; багно' (Явр).

ЖЄБІРНА [ж'еб'ірна] *ж. р.* 1. 'поверхня води, вкрита водоростями'. 2. 'місце, заросле жабуринням' (Пдв).

ЖЄБІРНЕ [ж'еб'ірне] *с. р.* 'заболочене, заросле озеро' (Пдв, Клш, Блбр).

ЖИЛА [жи^ла] *ж. р.* 1. 'підземні води (у загальному значенні)' (Пдв, Ксв, Спг, Тзв, Уст, Крв, Крсн, Ілмн, Св, Сн, Явр, Шшр). 2. 'підземне джерело на дні криниці' (Стц, Тр, Пдв).

ЖИРИЛО [жи^ри^ло] *с. р.* 'криниця в лісі' (Глч, Клш, Вр, Лпвц, Лг, Сп, Схд, Скп).

ЖЛОБ [жлоб] *ч. р.* 'яр, долина між двома горами' (ЧО) [Нг., с. 53].

ЖЛОБІНКА [жло^б'інка] *ж. р.* 'долина потоку' (ВЯ) [Нг., с. 53].

ЖОВТІ ВОДИ [жовт'і^лводи] *мн.* 'болото з водою кольору іржі' (Стц, Лв).

ЖОЛЬ [жол'іб] *ч. р.* 1. 'вузька продовгувата долина' (Тр, Кн, Сн, Брст,

Ксм, Прк, Кнж). 2. 'глибока вузька долина' (Тпр). 3. 'долина потоку' (Мркв, Гв, Рнг). 4. 'долина між підвищеннями' (Тр, Пдв, Хрпл, Пдм, Іл, Ксм, Прк, Яб, Крн, Птч, Спг, Глч, Сн, Брст). 5. 'вузька продовгувата долина між двома горами' (Сн). 6. 'невелике продовгувате заглиблення на горі, горбі' (Ксм). 7. 'довгий яр' (Рдн). 8. 'яр, утворений дією вод' (Стц, Ілмн, Кн, Брст, Прк). 9. 'джерело, з якого вода стікає жолобком' (Брст). 10. 'канава із стоячою водою' (Брст). 11. 'поле між горбами, підвищеннями' (Тлв, Кнж). 12. 'пасовище для випасання коней' (Злн, Глв).

ЖОЛБОК [жол'ібок] *ч. р.* 'маленька канава, викопана для стікання води' (Стц, Св, Блш, Пдм, Змг).

ЖОЛОБ [жолоб] *ч. р.* 1. 'вузька продовгувата долина' (Блх, Птч, Рсв, Пдв, Брт, Ксв, Длн, Хмк, Цв, Тж, Бршт, Клш, Уст, Крв, Яснв, Дб, Схд, Явр). 2. 'долина між підвищеннями' (Тр, Блх, Птч, Пдв, Брт, Ркв, Лв, Св, Спг, Хмк, Лсц, Хрпл, Тж, Глч, Клш, Уст, Крв, Рвн, Яснв, Лпнк, Кнз, Лг, Скуп, Явр, Яб, ІФ, Крсн, Дб, Кн, Рзт). 3. 'долина між двома пригірками' (Трк). 4. 'заглибина, западина' (Брт, Св, Ілмн, Ксв, Длн, Пдм, Крв, Кнз, Рчк, Явр). 5. 'заглибина для колоди-кладки' (Брж). 6. 'яр, утворений дією вод' (Тж). 7. 'джерело, з якого вода стікає жолобком' (Рсв, Ркв, Ргт, Лв, Хмк, Лсц, Хрпл, ІФ, Бршт, Клш, Блбр, Яснв, Рвн 1, Кнз, Сп, Кн, Рзт, Прк, Явр). 8. 'невелика канава, рівчак, по якій тече вода' (Блх, Птч, Рсв, Брт, Ркв, Снт, Спг, Лсц, Тж, Пдм, Глч, Уст, Брж, Крсн, Яснв, Збл, Лпнк, Цнв, Кнз, Кн, Рзт, Рчк). 9. 'канава із стоячою водою' (Тр, Птч, ІФ, Уст, Брж). 10. 'невелике продовгувате заглиблення на горі, горбі' (Рсв, Ргт, Лсц, Тж, Глч, Клш, Уст, Крв, Брж, Рвн, Крсн, Кнз, Лг, Рчк). 11. 'рів, утворений дією вод' (Рсв, Ркв, Ргт, Цв, Тж, Яснв, Грбв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз). 12. 'ставок' (Рсв, Бршт, Цнв). 13. 'потік' (Гт). 14. 'вузька протяжна низина' (Пдв, Уст, Крв, Брж, Блбр, Яснв, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Брст, Явр). 15. 'рівна місцевість між підвищеннями' (Рзт, Брст, Брт). 16. 'пасовище між двома горами' (Явр). 17. 'долина між двома горами' (БО) [Нг., с. 53–54]. 18. 'долина потоку' (Прх) [Нг., с. 53–54].

[жолоб] 19. 'глибока і вузька долина' (Слб 1, СМр) [Марус. МСУГА, с. 227].
 [жолоуб] 'т. с., що жолоб 2' (Лв, Крв, Лпнк, Схд). 'т. с., що жолоб 6' (Ргт, Лв, Св, Ілмн, Спг, Рчк).

ЖОЛОБИ [жолоби] *мн.* 'вузька протяжна низина' (Ксв).

ЖОЛОБИНА [жолобина] *ж. р.* 1. 'долина між підвищеннями' (Уст, Скп, Рзт, Мкл, Рзт). 2. 'заглибина, западина' (Брш, Уст, Блбр, Крсн, Сн). 3. 'яр, утворений дією вод' (Уст). [жолобина] 'т. с., що жолобина 1' (Брст). [жолобина] 'долина між двома горами чи підвищеннями' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 227]. 'т. с., що жолобина 1' (Крсн).

ЖОЛОБОК [жолобок] *ч. р.* 1. 'вузька продовгувата долина' (Лв, Св, Хрпл, Пдм, Крв, Брж, Рвн, Змг, Грбв, Лпнк, Лпвц, Кнз, Сп, Пчн, Рчк). 2. 'долина між двома горами, горбами, підвищеннями' (Брт, Крв, Рвн, Яснв, Лпвц, Явр). 3. 'вузький жоліб' (Ілмн, Крв, Брж, Грбв, Лпвц, Схд, Рзт, Явр). 4. 'долинка між двома горами' (Бстр). 5. 'джерело, з якого вода стікає жолобком' (Блх, Брт, Снт, Св, Ілмн, Длн, Ккл, Блш, Цв, Пдм, Брж, Вр, Змг, Бст, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Пчн, Скп, Сн, Рчк, Прк). 6. 'маленька канава, викопана для стікання води' (Тр, Ркв, Лв, Ккл, Лсц, Цв, Крсн, Збл, Грбв, Лпнк, Лпвц, Крхв, Прг, Пчн, Ксм). [жолоубок] 7. 'канава із стоячою водою' (Ксв). 8. 'рів, утворений дією вод' (Рсв, Ксв, Клш, Цнв).

ЖОЛУБ [жолуб] *ч. р.* 1. 'невелика канава, рівчак, по якій тече вода' (Ргт, Ілмн, Хрпл, ІФ, Лпвц). 2. 'канава із стоячою водою' (Ргт, ІФ, Блбр). 3. 'ставок' (Лв, Ілмн, Пдм). 4. 'вузька протяжна низина' (Блх, Тзв, Грбв). 5. 'долина між підвищеннями' (Ргт). 6. 'яр, утворений дією вод' (Ксв).

ЖОЛУБИ [жолуби] *мн.* 'вузька протяжна низина' (Лв, Лпнк).

ЖОЛУБИНА [жолубина] *ж. р.* 'канава із стоячою водою' (Хрпл, Рчк).

ЖОЛУБОК [жолубок] *ж. р.* 'маленька канава, викопана для стікання води' (Ргт, Хрпл, Клш, Цнв).

ЖОРНА [жорна] *мн.* 'довгий сухий глибокий у чагарниках яр, виритий бурхливою течією потоку, що пробивала собі русло' (Квл).

ЖУРАВЕЛЬ [жура¹вел'] *ч. р.* 'криниця' (Стц, Льв, Спг, Жр).

ЖУРАВЛИНА [журав¹лина] *ж. р.* 'заболочена місцевість за видом рослинності' (Бстр).

ЖУРЧАК [жур¹чак] *ч. р.* 'підземне джерело на дні криниці' (Блбр).

ЗАЛОГИ [за¹логи] *мн.* 'засіки над прірвою при дорозі' (у зимі, як підсипають на боці дороги) (Лпвц) [Rudn., с. 33].

ЗАБОЛОТНЯ [забо¹лотн'а] *ж. р.* 'місцевість за болотом' (Дбк).

ЗАБОЛОТТЯ [забо¹лот':а] *с. р.* 'місцевість за болотом' (Тсмн).

ЗАБОЛОТЬ [забо¹лот'] *ж. р.* 'місцевість за болотом' (Трстн).

ЗАБОЛОЧЕНА МІСЦЕВІСТЬ [забо¹лочена м'ісцев'іст'] *ж. р.* 'висохле і заросле озеро' (Вскр).

ЗАВАЛЕНА [зава¹лена] *ж. р.* 'верхня частина обваленої гори, горба' (Рсв, Ккл, Тзв, Блбр).

ЗАВАЛИ [за¹вали] *мн.* 'провалля' (Брт, Льв, Бршт, Уст, Крв, Брж).

ЗАВАЛИНА [за¹валина] *ж. р.* 'провалля' (Слтв).

ЗАВИВИНА [за¹вивина] *ж. р.* 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Блбр, Збл, Грбв).

ЗАВІЗЛИЙ [за¹в'ізлий] *ч. р.* 'потік, що підмиває береги і утворює зсуви' (Прб).

ЗАВІС [зав'іс] *ч. р.* 'стрімкий обрив, звисаюча скала; стрімка, звисаюча частина берега' (Вр) [Нр., с. 52].

ЗАВІСЬ [зав'іс'] *ж. р.* 'стрімкий обрив, звисаюча скала; стрімка, звисаюча частина берега' (Вр) [Нр., с. 52].

ЗАВОДЬ [за¹вод'] *ж. р.* 'тиха, стояча вода біля берега' (Св, Блш, Рчк).

ЗАВОЙ [за¹вой] *ч. р.* 'глухий непротічний рукав річки, затоки' (Лв, Хрпл).

ЗАВОРОТ [за¹ворот] *ч. р.* 'поворот русла річки' (Бршт, Клш, Змг, Врбвк).

ЗАГАТ [за¹гат] *ч. р.* 1. 'загачене місце на річці' (Тр, Ргт, Лсц, Рвн, Блбр, Кнз, Сп). 2. 'штучне перекриття води' (Ккл, Клш). 3. 'штучне перекриття води

деревом, дошками, кругляками для вимочування великих готових речей, наприклад, ліжників' (Сн).

ЗАГАТА [загата] *ж. р.* 1. 'загачене місце на річці' (Тр, Ркв, Ккл, Блш, Хмк, Хрпл, Тж, Пдм, Клш, Уст, Крв, Змг, Яснв, НС, Грбв, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Ілмн, Схд, Пчн, Скуп, Брст, Прк, Ббн, Явр). 2. 'загачене місце на потоці' (Птч). 3. 'природне перекриття води після повені, яке вода наносить сама' (Сн). 4. 'загачене місце, утворене наносами води з каміння, дерев' (Акр). 5. 'штучне перекриття води' (Брт, Снт, Ксв, Спг, Тзв, Бршт, Брж, Крсн, Лг, Св, Пчн). 6. 'штучне перекриття води для сплаву дерева' (Рзт). 7. 'перекриття води дошками для потреб людей' (Прк).

ЗАГАТИ [загати] *мн.* 'загачене місце на річці' (Ксв).

ЗАГАТКА [загатка] *ж. р.* 'штучне перекриття води' (Брж, Рвн, Блбр).

ЗАГАТЬ [загат'] *ж. р.* 'загата, зроблена з живоплоту' (Ілл).

ЗАГАЧЕНЕ МІСЦЕ [загачене м'ісце] *с. р.* 'загачене місце на річці' (Блх, Вр, Бст, Лпнк, Лг).

ЗАГИБ [загиб] *ч. р.* 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Ксв, Змг).

ЗАГИН [загин] *ч. р.* 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (ІФ, Уст).

ЗАГІР'Я [заг'іря] *с. р.* 'місце, місцевість за горою' (Кпч).

ЗАГЛИБИНА [заглибина] *ж. р.* 'заглибина, западина' (вся обстежена територія). [заглиби^ена] 'т. с., що заглибина' (ЛХ).

ЗАГЛИБЛИНА [заглиблина] *ж. р.* 'западина на земній поверхні невизначеної форми' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 227].

ЗАГОРА [загора] *ж. р.* 'місцевість за горою' (Іс, Грш, Грб, Зкр).

ЗАГРУДДЯ [загруд':а] *с. р.* 'штучне перекриття води великою грудю' (Длн, Ккл, Блш, Змг).

ЗАДОЛИНА [задолина] *ж. р.* 1. 'рівнина унизу'. 2. 'невелика долина під горбом; менша долина біля більшої' (Рзт). 3. 'мала долина' (Крн) [Нг., с. 52]. [задолина] 4. 'долина (у загальному значенні)' (Брж). [задолина]

5. 'невеликий яр' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 227].

ЗАЗВІР'Я [зазв'іря] *с. р.* 'місце за зворами' (СМз) [Rudn., с. 34].

ЗАКІНОК [зак'інок] *ч. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця' (Рзт, Брст).

ЗАКРУТ [закрут] *ч. р.* 1. 'яма в річці з круговим рухом води' (Сн). 2. 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Блх). 3. 'поворот русла річки' (Клш, Уст, Блбр, Врбвк, Пчн).

ЗАКРУТИНА [закрути^ена] *ж. р.* 1. 'поворот русла річки' (Блш, Пдм). 2. 'глибока яма в річці' (Ксв). 3. 'місце в річці, де відбувається сильний обертальний рух води' (Блш, Крв, Пчн).

ЗАЛИВ [залив] *ч. р.* 1. 'глухий непротічний рукав річки, затоки' (Птч, Рсв, Брт, ЛХ, Снт, Ксв, Ккл, Лсц, Цв, Бршт, Уст, Брж, Крсн, Яснв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Рчк). 2. 'низина, залита водою' (Бршт, Клш, Крхв, Кмн, Прг, Св, Схд). [залиў] 3. 'заливний луг' (Пдв, Ілмн, Пдм, Змг).

ЗАЛІЗНА ВОДА [зал'ізна вода] *ж. р.* 'джерело мінеральної води' (Ксм).

ЗАЛІССЯ [зал'іс':а] *с. р.* 1. 'місцевість за лісом' (ЛХ, Ілмн, Ксв, Тзв, Глч, Брж, Крсн, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Ксм, Явр). 2. 'низина, поросла деревами' (Ксв, Хрпл).

ЗАЛІСЯ [зал'іс'а] *с. р.* 'рівнина, укрита лісом' (Бршт, Змг, Явр).

ЗАЛОГА [за'лога] *ж. р.* 'перекриття води, щоб текла однією течією' (Явр).

ЗАЛОМ [залом] *ч. р.* 'крутий, різкий поворот гори' (Брж).

ЗАЛОМИСТА [заломиста] *ж. р.* 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Блш).

ЗАМЕТ [замет] *ч. р.* 'штучно насипаний горб, насип' (Св, Рчк).

ЗАМІЛЛЯ [зам'іл':а] *с. р.* 'мілка ділянка штучної водойми' (Ілмн, Тзв, ІФ, Пдм).

ЗАМІС [зам'іс] *ч. р.* 'витоптане місце в кінці ставу, де худоба п'є воду' (Стц).

ЗАМОК [замок] *ч. р.* 1. 'велика гора' (ВХ). 2. 'підвищення (у загальному значенні)' (ВХ).

ЗАПАДИНА [западина] *ж. р.* 1. 'заглибина, западина' (вся обстежена територія). 2. 'яр' (Акр). 3. 'велика яма' (Ксв). 4. 'неглибока яма' (Дб). 5. 'заглиблення на полі' (Стц, Льв, Спг, Блш, Цв, Бршт, Крв, Змг, Цнв, Св, Схд, Сн, Акр, Ббн, Явр). 6. 'глибока яма в річці' (Акр). 7. 'западина на земній поверхні невизначеної форми' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 228]. [запади^ена] 8. 'конусоподібна яма' (Брт, ЛХ, Ксв, Ккл, Брж, Вр, Крсн, Бст, НС, Лпнк, Рвн 1, Сп, Схд, Рчк, Явр). 9. 'невелике заглиблення на горі, горбі' (Рсв, Св, Акр). 10. 'низина (у загальному значенні)' (Блш, Грбв, Кнз). 11. 'долина (у загальному значенні)' (Клш, Блбр). 12. 'долина між двома горами, горбами, підвищеннями' (Св, Ілмн, Пдм, Уст, Цнв). 'т. с., що западина 6' (Хрпл, Тж, ІФ, Пдм, Клш, Крхв, Кмн, Прг, Схд, Рчк). 'т. с., що западина 1' (Ккл, Цв, Схд). 'т. с., що западина 2' (Ккл, ІФ, Пдм, Змг, Рвн 1, Рчк). 'т. с., що западина 4' (Уст, Схд).

ЗАПИДОК [запидок] *ч. р.* 'яр' (Явр).

ЗАПЛАВА [заплава] *ж. р.* 1. 'заливний луг' (Снт, Ілмн, Блш, Тзв, ІФ, Бршт, Клш, Брж, Явр). 2. 'глухий непротічний рукав річки, затоки' (Тзв). 3. 'низина біля річки' (Тр, Льв, Ккл, Тзв, Св). 4. 'низина, залита водою' (Снт, Льв, Блш, Тзв, Пдм, Крсн, Пчн). [заплава] 'т. с., що заплава 1' (Спг, Цв).

ЗАПЛАВИ [заплави] *мн.* 'низина, залита водою' (Ккл, Рвн, Блбр).

ЗАПУЩЕНА КЕРНИЦЯ [запушчена керниця] *ж. р.* 'висохла криниця' (Рзт).

ЗАРВА [зарва] *ж. р.* 1. 'скеля, частина якої обірвалася' (Явр). 2. 'схил гори, який осунувся; обрив'. 3. 'пропасть'. 4. 'схил; прірва; урвище'. 5. 'стрімкий схил гори' (Врх). 6. 'зсув ґрунту'. 7. 'зсув берегів, утворений дією вод' (Акр, Рзт, Сн). 8. 'яр' (Брст). 9. 'яр зі зсувом ґрунту після дощу' (Мрkv). 10. 'місце, де пасуть худобу' (Рсв, Св, Крв). 11. 'крутий схил гори' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 228]. 12. 'урвище, осувень після дощу' (Лпвц) [Rudn.,

с. 34]. 13. ‘стрімке поле’ (Вр) [Нг., с. 52].

ЗАРВАЛО [зар^лвало] *с. р.* ‘скеля, частина якої обірвалася’ (Явр).

ЗАРВАНИЦЄ [зарва^лниц’є] *с. р.* 1. ‘стрімка гора’. 2. ‘скеля’. 3. ‘стрімка скеля’ (Ксм). 4. ‘скала, обривчаста скала’ (Пн) [Нг., с. 47].

ЗАРВАНИЦЯ [зарва^лниц’а] *ж. р.* 1. ‘стрімка гора’ (Ксм, Крпв). 2. ‘скеля’ (Хрпл, Кнз, Явр). 3. ‘стрімка скала’ (Чрг); (Пн) [Нг., с. 52]. 4. ‘скала, обривчаста скала’ (Пн) [Нг., с. 52].

ЗАРІНОК [за^р’інок] *ч. р.* 1. ‘берег з камінням і піском майже без рослинності’ (Рзт). 2. ‘берег річки, вкритий рінню’ (БО, Ттр, Пст). 3. ‘низина біля річки’ (Хмк, НС, Крхв, Кмн, Прг, Акр, Рзт). 4. ‘рівнина біля річки’ (Блх, Ркв, Ль, Св, Ілмн, Хмк, Хрпл, Пдм, Крв, Рвн, Вр, Блбр, Крсн, Бст, Яснв, НС, Грбв, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Лг, Дб, Кн, Рчк, Брст, Ксм, Прк, Ббн). 5. ‘трав’яниста рівнина біля річки з камінням чи без нього’ (Акр). 6. ‘рівне місце біля річки’ (Явр). 7. ‘рівнина біля річки, покрита каменем, піском’ (Шшр). 8. ‘рівнина біля річки, вкрита рінню (подекуди з рослинністю)’ (Ілл). 9. ‘заливний луг’ (Крв). 10. ‘пасовище’ (СМ). 11. ‘пасовище біля річки’. 12. ‘зарослі кущами кам’янисті береги річки’. 13. ‘місце біля річки, поросле травою’. 14. ‘луг з шутрівкою, камінням’. 15. ‘рівне місце біля річки подекуди з рослинністю’. 16. ‘висохла частина річки, вкрита рінню’ (у багатьох н. пп.). 17. ‘невеликий піщаний насип біля річки’ (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 229]. 18. ‘берег, покритий шутром чи піском’. 19. ‘поле, пасовище на березі річки’ (Блх 1) [Rudn., с. 34]. 20. ‘кам’яниста лука над річкою; незарослі хащами кам’янисті береги річки, потоку’ (Псч) [Нг., с. 52].

ЗАРІЧОК [за^р’ічок] *ч. р.* 1. ‘низина біля річки’ (Грбв). 2. ‘низина, залита водою’ (Св). 3. ‘заливний луг’ (Клш).

ЗАРОСЛЄК [зарос^л’єк] *ч. р.* 1. ‘гора, горб, поросла лісом’ (Крв, Брст, Прк). 2. ‘горб, що поріс деревами’ (Крв).

ЗАРОСЛІ [заросл'і] *мн.* 1. 'гора, горб, поросла лісом' (Рсв, Ркв, Ргт, Хмк, Цв, ІФ, Свт, Врбвк, Збл, Лг, Ілмн, Сн, Брст). 2. 'густий ліс' (Блх, Рсв, Ргт, Хмк, Лсц, Свт, Уст, Брж, Збл, Акр, Прк). 3. 'зарості кущів взагалі' (Рсв, Пдв, Брт, Ккл, Тж, Клш, Свт, Уст, Брж, Збл, Ілмн, Св). 4. 'ліс у яру' (Рсв, Ркв, Хмк, Глч, Рвн, Крсн, Ілмн, Св, Сн, Брст, Прк). 5. 'молодий густий ліс' (Рсв, Пдв, Ккл, Уст, Брж, Крсн, Ілмн). 6. 'молодий ліс, що росте від пеньків' (Птч, Ркв, Хрпл, Тж, Глч, Уст, Брж, Крсн, Врбвк, Лпнк, Лг, Рчк, Брст). 7. 'горб, на якому ростуть дерева' (Блх, Рсв, Снт, Ргт, Хмк, Тзв, Хрпл, Цв, Глч, Свт, Уст, Крв, Рвн, Вр, Бст, Цнв, Сп, Кн, Рчк). 8. 'непрохідні лісові зарості' (Ксв, Лсц, Пдм, Клш, Свт, Уст, Вр, Збл, НС, Прк). 9. 'зарості на місці сухого озера' (Ргт, Ккл, Тзв, Крв, Брж, Рвн, Крсн, Врбвк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Дб, Кн, Рсв, Ркв, Лв, Хрпл, Пдм, Бршт, Блбр, Явр). 10. 'мілке, поросле місце в кінці ставу' (Птч, Рсв, Пдв, Яснв, Лпнк, Кнз, Лг, Ілмн, Сп, Схд, Явр). 11. 'необроблена земельна ділянка' (Пдв, Клш, Крсн, Кнз, Рчк, Брст).

ЗАРОСЛЯК [заросл'ак] *ч. р.* 'гора, горб, поросла лісом' (Рсв, ЛХ, Длн, Пдм, Уст, Брж, Іл, Вр, Блбр, Крсн, Бст, Яснв, НС, Св, Сп, Прк, Явр).

ЗАРОСТІ [зарос'т'і] *мн.* 1. 'гора, горб, поросла лісом' (Цнв). 2. 'зарості дерев і кущів на вершині безлісої гори' (Дб, Цнв). 3. 'зарості кущів взагалі' (Стц, Клш, Свт). 4. 'молодий ліс, що росте від пеньків' (Скп). 5. 'частина водойми (по краях), зарослої різними видами трав' (Тзв). 6. 'зарості на місці сухого озера' (Ілмн).

ЗАРОСТЬ [зарос'т'] *ж. р.* 'частина водойми (по краях), зарослої різними видами трав' (Блх, Пдв, ЛХ, Ілмн, Лсц, Цв, Глч, Кн, Рчк, Шшр).

ЗАСИВ [засиў] *ч. р.* 'зсув; пропасть' (Грн) [Нг., с. 52].

ЗАСОХЛЕ БОЛОТО [за'сохле бо'лото] *с. р.* 'місце, де раніше було болото' (Стц, Хмк).

ЗАСТІЙ [зас'т'ій] *ч. р.* 1. 'непротічна вода' (Ргт, Лв, Длн, Тзв, Збл, Цнв, Кнз, Дб). 2. 'глухий непротічний рукав річки, затоки' (Блх, Св, Хмк, Тж, ІФ, Клш,

Брж, Рвн, Вр, Змг, Бст, Збл, НС, Цнв, Ілмн, Сп, Схд, Скуп, Сн, Брст, Явр).

3. 'тиха, стояча вода біля берега' (Явр). [заст'ій] 'т. с., що заст'ій з' (Блх, Птч, Лв, Ксв, Ккл, Брж, Рвн, Яснв, Збл, Кнз).

ЗАСТІЙЛО [за^с'т'ійло] *с. р.* 'глухий непротічний рукав річки, затоки' (Ксв, Длн, Рвн, Св).

ЗАСТІЙНА [заст'ійна] *ж. р.* 'непротічна вода' (Стц, Св, Ілмн, Ккл, Хмк, Тж, ІФ, Глч, Клш, Вр, Бст, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Лг).

ЗАСТУПИ [заступи] *мн.* 'сходи (у горах), витопані людьми' (Мкл).

ЗАСТУПКА [заступка] *ж. р.* 'гора, що закриває горизонт, інші гори' (Стб, Двгп).

ЗАСТУПНІ [заступн'і] *мн.* 'яма, вибита дощем, заповнена водою' (Змг).

ЗАСТУПЦІ [заступц'і] *мн.* 'сходи (у горах), витопані людьми' (Мкл).

ЗАСУВ [за^сув] *ч. р.* 'крутий схил гори, круча' (Слб); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 229].

ЗАТИШОК [затишок] *ч. р.* 'тиха, стояча вода біля берега' (Рсв, Крсн).

ЗАТІНКА [зат'інка] *ж. р.* 'місце, заступлене горою від сонця' (Др).

ЗАТІНОК [зат'інок] *ч. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця' (Пдв, Брт, ЛХ, Снт, Ксв, Хмк, Тж, Пдм, Клш, Уст, Крв, Рвн, Крсн, Врбвк, Лпнк, Лпвц, Кнз, Лг, Сп, Сн, Акр, Рзт, Прк, Ббн). [зат'інок] 'т. с., що зат'інок' (Явр).

ЗАТІНЬ [зат'ін'] *ж. р.* 1. 'затемнене місце' (Рнг). [зат'ін'] 2. 'схил гори, який не освітлюється сонцем' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 229]. 3. 'місце, яке не освічується сонцем' (Кл) [Rudn., с. 34]. 4. 'місце від сонця' (Лпвц) [Rudn., с. 34].

ЗАТОКА [затока] *ж. р.* 1. 'тиха, стояча вода біля берега' (Брт, Тзв, Клш, Врбвк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Пчн). 2. 'частина річки, водойми, що врізається в суходіл' (на всій території). 3. 'заливний луг під час кожної повені' (Ямн).

ЗАТОН [затон] *ч. р.* 'глибина; глибоке місце в річці' (Св, Ілмн).

ЗАТОНЬ [затон'] *ж. р.* 'глибина; глибоке місце в річці' (Брж).

ЗАТХЛА [затхла] *ж. р.* ‘непротічна вода, яка довго стоїть’ (Рсв, Крв, Блбр, Грбв, Скуп, Акр, Прк).

ЗАШКУРНА ВОДА [зашкурна вода] *ж. р.* ‘підземні води (у загальному значенні)’ (Змг).

ЗБАНУЛ [збанул] *ч. р.* ‘похилий горб, берег’ (Мкл).

ЗБАНУЛЕЦЬ [збанулец] *ч. р.* ‘похилий горб, берег’ (Мкл).

ЗБІЧ [зб’іч] *ч. р.* ‘схил гори, височини, насипу; узбіччя’ (Стрг).

ЗБОЧ [збоч] *ч. р.* ‘яр, порослий лісом’ (Змг).

ЗБОЧЯ [збоч’а] *с. р.* ‘схил гори’ (Клм) [Марус. МСУГА, с. 229].

ЗБРИЗКИ [збризки] *мн.* ‘брижі на воді від швидкої течії’ (ІФ, Блбр, Лпнк).

ЗБРОДИ [зброди] *мн.* ‘широка болотиста долина, багата на трави, витоптана худобою’ (Тпр, Пдв, Трг, Чрнт, Вкн, Врбв, Глшк).

ЗВАЛИЩЕ [звалище] *с. р.* 1. ‘ліс, повалений бурею’ (Рсв, Уст). 2. ‘купа гілля, хмизу, лісового сміття’ (Рсв, Снт, Ргт). 3. ‘підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’ (Блх, Рсв, ЛХ, Св, Ккл, Хмк, Тзв, Цв, Свт, Брж, Рвн, Вр, Блбр, Бст, Врбвк, Збл, НС, Грбв, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Пчн, Рзт, Ксм, Прк, Явр). 4. ‘місце, усипане скелями та кам’яними брилами, які поросли лишайниками та мохами’ (Брк).

ЗВАЛКА [звалка] *ж. р.* 1. ‘підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’ (Стц, Пдв, Ркв, Тж, Іл, Змг, Яснв, Лпнк, Цнв, Рвн 1). 2. ‘місце на полі, де колись звозили й зберігали сільськогосподарську продукцію’ (Трг 1).

ЗВАЛОК [звалок] *ч. р.* 1. ‘купи дерева та гілля на місці вирубаного лісу’ (Гв). 2. ‘купи землі, брил, каміння від розвалених скель і зсунутих горбів’ (Гв).

ЗВИВИСТА ГОРА [звиве^иста го^{ра}] *ж. р.* ‘крута, стрімка гора’ (ІФ, Грбв).

ЗВІР [зв’ір] *ч. р.* 1. ‘долина між двома горами’ (Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Лпнк, Рвн 1, Сп). 2. ‘яр’ (Гвр, Крч, Мл); (Слб 1, Тпч) [Марус. МСУГА,

с. 229]. 3. ‘великий потік’ (Вр). 4. ‘потік’ (Зл, Чрн). 5. ‘долина потоку чи річки в горах’ (Бтк, Зл, Яб, Врх) [Нг., с. 53].

ЗВІРИНЕЦЬ [зв’і|ринець] *ч. р.* ‘потік, що тече у зворі – глибокій долині, яру’ (Іл).

ЗВОР [звор] *ч. р.* ‘долина потоку чи річки в горах’ (Крн) [Нг., с. 53].

ЗВОРИНА [зворина] *ж. р.* 1. ‘яр’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 229]. 2. ‘малий потік’ (Снч) [Rudn., с. 34].

ЗВОРИНЕЦЬ [зворі|нець] *ч. р.* ‘потік, що тече у зворі – глибокій долині, яру’ (Іл).

ЗВОРИНКА [зворі|нка] *ж. р.* ‘невеликий яр; яр з водою’ (Гт).

ЗВОРИЩЕ [звориш|че] *с. р.* ‘яр’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 229].

ЗГИН [згин] *ч. р.* 1. ‘поворот русла річки’ (Тзв). 2. ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’ (Тзв, Стц, ЛХ, Хмк).

ЗГОРЕНЕ [згор|ене] *с. р.* ‘вигорілий схил гори, непридатний для рослин; схил, який у сонячну погоду сильно нагрівається, внаслідок чого там вигорає майже вся рослинність’ (СК).

ЗГРУДОК [згрудок] *ч. р.* ‘сухе місце серед болота’ (Крн) [Нг., с. 52].

ЗГЛИМЕЯ [згли|мея] *ж. р.* ‘кам’янисте, незаросле місце’ (Ксм) [Нг., с. 52].

ЗДОЛИНОК [здоли|нок] *ч. р.* 1. ‘рівнина (у загальному значенні)’ (Блш, Бршт, Прк). 2. ‘долина (у загальному значенні)’ (Врбвк).

ЗДУХОВИНА [здух|овина] *ж. р.* ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’ (ІФ).

ЗЕРКАЛО [зеркало] *с. р.* ‘чиста водна поверхня’ (Хрпл, Блбр).

ЗИМНА ВОДА [зимна во|да] *ж. р.* ‘джерело з холодною водою’ (Явр).

ЗИМНЕ [зимне] *с. р.* ‘джерело з холодною водою’ (Брт, Ргт, Хмк, Бршт).

ЗИМНИ [зимни] *с. р.* ‘джерело з холодною водою’ (Блш).

ЗЛИВ [злив] *ч. р.* 1. ‘місце злиття річок, потоків’ (Тзв). 2. ‘місце, призначене для відстоювання забрудненої після промислового чи ін. використання води’

(Рсв, Ккл, Цв, Тж, Брж, Рвн, Крсн, Грбв, Цнв, Св, Сп, Сн, Ксм, Явр). [злийў]

3. 'рукав річки' (Тзв).

ЗЛИВКА [зливка] *ж. р.* 1. 'місце злиття річок чи потоків' (Св, ІФ, Клш, Брж, Рвн, Цнв). 2. 'злиття двох потоків' (Грн).

ЗЛИКЄ [злик'є] *с. р.* 'місце злиття річок, потоків' (Прк, Стц).

ЗЛИГТЯ [злит'а] *с. р.* 'місце злиття річок, потоків' (Тр, Длн, Уст, Грбв, Лпнк, Прк).

ЗЛОГИ [злоги] *мн.* 'улоговина, кітловина' (Бст).

ЗЛОМ [злом] *ч. р.* 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Лпнк, Св).

ЗМІЙКА [зм'ійка] *ж. р.* 'поворот річки; крута зміна напрямку річки' (Ксв).

ЗМІЙОЧКА [зм'ійочка] *ж. р.* 'невелика гірська річка, що протікає ущелиною' (Крхв).

ЗМІНА РУСЛА [зм'іна |русла] 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Тр, Клш, Крсн).

ЗМІННИЙ ПОТІК [зм'інний |пот'ік] *ч. р.* 'потік, що часто міняє своє русло' (Тр, Клш, Вр, Бст, Збл, Цнв, Сп). [зм'інний пот'ік] 'т. с., що |зм'інний |пот'ік' (Явр).

ЗСУВ [зсув] *ч. р.* 'берег річки, потоку, що осипається (усувається)' (Стц).

ЗСУВИ [зсуви] *мн.* 'берег річки, потоку, що осипається (усувається)' (Тр, Ркв, Ргт, Длн, Ккл, Лсц, Цв, Тж, Пдм, Глч, Клш, Уст, Брж, Рвн, Крсн, НС, Лпнк, Лпвц, Лг, Св, Схд, Кн, Рчк, Прк, Ббн).

ІРЖАВКА [ир'жавка] *ж. р.* 'болото з водою кольору іржі' (Ілмн).

ІРЖЄВА ВОДА [ир'ж'єва во|да] *ж. р.* 'болото з водою кольору іржі' (Рзт).

ІЗВІР [ізв'ір] *ч. р.* 1. 'великий потік' (Вр). 2. 'потік' (Зл, Чрн).

ІЗВОР [ізвор] *ч. р.* 'долина між двома горами' (Дзм).

ЇМА [йіма] *ж. р.* 'невелика штучна водойма' (Рчк).

ЇМИ [йіми] *мн.* 'яр, порослий лісом' (Рзт).

ЇМКА [йімка] *ж. р.* 'улоговина' (СК).

ЇМКИ [йім|ки] *мн.* 1. ‘долинки між горбами; заглибини, утворені зсувами і водою’ (Мкл). 2. ‘заглиблення в землі’. 3. ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’ (Ксв).

ІРЖА [ір|жа] *ж. р.* ‘болото з водою кольору іржі’ (ЛХ).

ЇРОЧОК [йі|рочок] *ч. р.* ‘невеликий яр’ (Рзт).

ЇРУГА [йі|руга] *ж. р.* ‘яр (у загальному значенні)’ (Рзт).

ЇРУГИ [йі|руги] *мн.* ‘група ярів’ (Рзт).

КАБАЧ [ка|бач] *ч. р.* 1. ‘заглибина з водою’ (Рк). 2. ‘неглибока яма’. 3. ‘яма на дорозі з водою або без води’ (Рзт). 4. ‘яма на дорозі з водою’ (Крв, Брж, Рвн, Вр, Бст, Сн, Акр, Рзт, Ксм, Явр). 5. ‘яма на полі’ (Рзт); (ВЯ) [Нг, с. 39]. 6. ‘болотиста вибоїна на дорозі’ (ЧП, Грн, Яб) [Нг, с. 39]. 7. ‘місце, де стоїть вода; багно’.

КАБАЧА [каба|ча] *ж. р.* 1. ‘болотиста вибоїна на дорозі’ (ЧП, Грн, Яб). 2. ‘місце, де стоїть вода; багно’. 3. ‘яма на полі’ (ВЯ) [Нг, с. 39].

КАБАЧЬ [ка|бач’] *ч. р.* ‘штучна яма на піску’ (Сн).

КАБАШ [ка|баш] *ч. р.* ‘вибоїна (з водою або без води), переважно на дорозі; заглибина’ (Шшр).

КАВНА [кавна] *ж. р.* ‘заболочена ділянка в лісі’ (Мн).

КАВНИЧ [кавнич] *ч. р.* ‘маловодний потік; болотистий’ (Грд).

КАГАТ [кага|т] *ч. р.* 1. ‘штучний продовгуватий земляний насип’ (Пдв, Ксв, Брж). 2. ‘неглибока яма з овочами (картоплі, буряка) на городі, яку прикривають соломною чи сіном і шаром землі на зиму’ (Акр). 3. ‘продовгуватий конусоподібний насип з картоплі, буряка та ін., який прикривають соломною і невеликим шаром землі для зберігання взимку (у колишньому колгоспі)’. 4. ‘насип з картоплі біля хати на городі, частина якого знаходиться у землі, а інша наверху, прикрита соломною і землею для висаджування навесні’ (Стц). 5. ‘продовгувата прямокутна яма для зберігання овочів взимку, які покривають гілками смереки і землею’ (Прк).

6. 'штучно вирита продовгувата яма' (Ксв, Бршт, Уст, Грбв, Прк).

КАГАТА [каґата] *ж. р.* 1. 'штучний продовгуватий земляний насип' (Тзв). 2. 'купа городини (картоплі, буряків і т. ін.) на полі, прикрита соломомою, землею для тривалого зберігання' (Грднк). 3. 'насип на городі' (Крв).

КАДАК [каґдак] *ч. р.* 'заглибина' (ВБ).

КАДІБ [кад'іб] *ч. р.* 1. 'джерело, вода якого тече через порожнину дерева' (Пдв, Хрпл, Пчн, Явр). 2. 'потік, який витікає з кадуба' (МР). 3. 'криниця' (Пдв, Св, Крв, Пчн). 4. 'вода, яка тече у порожній стовбур дерева і там стоїть' (Акр). 5. 'криниця з видовбаною колодою' (Грдн).

КАДІВБ [кад'івб] *ч. р.* 'потік, який витікає з кадуба' (МР).

КАДЛУБ [кадлуб] *ч. р.* 'потік, який витікає з кадуба' (МР).

КАДОВБ [кадовб] *ч. р.* 'криниця' (Уст, Сн).

КАДУБ [кадуб] *ч. р.* 1. 'потік, який витікає з кадуба' (МР). 2. 'джерело, вода якого тече через порожнину дерева' (Пдв, Уст, Крв). 3. 'джерело, обкладене колодами з видовбаними серединами' (Слбдк 1, Рбн, Крч, Іс). 4. 'джерело, з якого вода стікає жолобком' (Тзв). 5. 'криниця' (Уст, Крв, Прк). 6. 'криниця, в якій завжди є вода і яка ніколи не висихає' (Явр). [кадуб] 'т. с., що кадуб 2' (Брст, Прк).

КАЗАН [казан] *ч. р.* 'яма круглої форми' (Рсв, Хрпл, Бршт, Клщ, Вр, Бст, Дб).

КАЛАБАН [калабан] *ч. р.* 'велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу' (Шшр).

КАЛАБАНЄ [калабан'є] *с. р.* 'штучна водойма, призначена для плавання домашньої птиці' (Хмк).

КАЛАБАНИ [калабан'і] *мн.* 1. 'велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу'. 2. 'велика яма, заповнена водою після дощу' (Пдм, Скл, Акр). 3. 'штучна водойма, призначена для плавання домашньої птиці' (Акр).

КАЛАБАНИЯ [калабан'а] *ж. р.* 1. 'велика калюжа на дорозі, заповнена водою

після дощу'. 2. 'велика яма, заповнена водою після дощу' (Блх, Стц, Пдв, Ркв, ЛХ, Снт, Ргт, Ксв, Длн, Хмк, Хрпл, Глч, Свт, Уст, Крв, Брж, Вр, Крсн, Бст, Яснв, Врбвк, Збл, НС, Лпнк, Лпвц, Крхв, Прг, Рвн 1, Кнз, Лг, Сп, Дб, Пчн, Кн, Сн, Акр, Рзт, Рчк, Ксм, Ббн, Явр, Шшр). 3. 'вибоїна, яма на дорозі' (Рсв, Пдв, ЛХ, Ргт, Ксв, Пдм, Уст, Крв, Лпнк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Сп, Схд, Пчн, Явр). 4. 'болотяна яма' (Рсв, Пдв, Ркв, Ксв, Хмк). 5. 'калюжа, рідке болото' (Стц); (Ілмн) [Рудн, с. 23]. 6. 'заглиблення, наповнене водою' (Птр 1). 7. 'заглиблення на полі' (Рсв, Крхв, Кмн, Прг). 8. 'заглиблення на полі, наповнене водою; заглиблення на дорозі' (Птр 1). 9. 'штучна водойма, призначена для плавання домашньої птиці' (Птч, Рсв, Пдв, Ркв, ЛХ, Снт, Ккл, Пдм, Уст, Рвн, Яснв, Збл, Грбв, Кнз, Лг, Сп, Сн, Рзт).

КАЛАБАТИНА [кала|бати^ена] *ж. р.* 1. 'велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу'. 2. 'велика яма, заповнена водою після дощу' (Лв, Ккл, Бршт, Блбр, Лпнк, Схд).

КАЛАБАЧ [кала|бач] *ч. р.* 1. 'велика яма, заповнена водою' (Скп). [кала|бач] 2. 'калюжа на дорозі' (Ксм) [Нр, с. 39].

КАЛАМІТНА [калам|ітна] *ж. р.* 'мілка поточина з мутною, брудною водою' (Птч).

КАЛАМУТКА [каламут|ка] *ж. р.* 'мілка поточина з мутною, брудною водою' (Стц).

КАЛАМУТНА ВОДА [кала|мутна во|да] *ж. р.* 'рів, канавка з брудною водою' (Рзт, Явр). [кала|мутна во|да] 'т. с. що кала|мутна во|да' (Стц).

КАЛАМУТНА [кала|мутна] *ж. р.* 'мілка поточина з мутною, брудною водою' (Стц).

КАЛИБАНЄ [кали|бан^е] *с. р.* 1. 'велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу'. 2. 'велика яма, заповнена водою після дощу'. 3. 'болотяна яма' (Тзв).

КАЛИБАНІ [кали|бан^і] *мн.* 1. 'велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу'. 2. 'велика яма, заповнена водою після дощу' (Тзв).

КАЛУЖА [ка^лужа] *ж. р.* 1. ‘велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу’. 2. ‘велика яма, заповнена водою після дощу’ (Ргт, Тж, Бршт, Крсн, Цнв).

КАЛЮГА [ка^л’уга] *ж. р.* ‘яма на полі’ (Рзт).

КАЛЮЖА [ка^л’ужа] *ж. р.* 1. ‘велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу’. 2. ‘велика яма, заповнена водою після дощу’ (Стц, Ілмн, Ксв, Блш, Хрпл, Тж, Свт, Рвн, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Сн, Блх, Брт, Клш, Яснв, Цнв, Кнз, Сп, Шшр).

КАМЕНЕЦЬ [каме^л’нец’] *ч. р.* ‘місце на горі, вкрите камінням’ (Млв).

КАМЕНИСТА [каме^л’ниста] *ж. р.* ‘кам’яниста гора’ (Ксв, Мкл, Шшр).

КАМЕШІНКА [каме^л’ш’інка] *ж. р.* ‘мілке, поросле комишами місце в кінці ставу’ (СК).

КАМ’ЄНКА [ка^м’єнка] *ж. р.* ‘гора з кам’янистим ґрунтом’ (Хмл).

КАМИШІ [ка^м’ш’і] *мн.* ‘мілке, поросле комишами місце в кінці ставу’ (Стц, Ргт, Хмк, Тзв, Хрпл, ІФ, Свт, Уст, Збл, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Скл, Прк).

КАМІНЕЦЬ [ка^м’і’нец’] *ч. р.* ‘місце на горі, вкрите камінням’ (Млв).

КАМІНЄ [ка^м’ін’є] *с. р.* ‘кам’яниста гора’ (Уст).

КАМІНКА [ка^м’інка] *ж. р.* 1. ‘кам’яниста гора’ (Спг, Бршт, Явр). 2. ‘кам’яна гора’ (Др). 3. ‘поле (місце), на якому багато каміння’. 4. ‘кам’янистий ґрунт’ (Рсв, Пдв).

КАМІННА [ка^м’ін:а] *ж. р.* 1. ‘кам’яниста гора’ (Брж, Вр, Блбр, Бст, НС, Сп, Схд). 2. ‘гора, устелена камінням’ (ЧП, Хтм).

КАМІННА ГОРА [ка^м’ін:а го^{ра}] *ж. р.* 1. ‘гора, устелена камінням’ (Хтм). [ка^м’ін:а] го^{ра} 2. ‘підвищення з кам’янистим ґрунтом’ (СМ).

КАМІННИЙ ВЕРХ [ка^м’ін:ий верх] *ч. р.* ‘верхня частина гори, вкрита кам’янистим ґрунтом’ (Слб 1).

КАМІННИЙ ГОРБ [ка^м’ін:ий горб] ‘горб, вкритий камінням’ (Вр).

КАМІННИК [ка^м’інник] *ч. р.* ‘яма у піску’ (СМр) [Марус. МСУГА, с. 230].

КАМІННИЦЯ [ка¹м'ін:иц'а] *ж. р.* 1. 'камінний горб' (Клч, Стрл, Ктк).
2. 'камінна гора' (СМр) [Марус. МСУГА, с. 230].

КАМІНЬ [кам'ін'] *ч. р.* 1. 'кам'яниста гора' (Блх, Птч, Рсв, Пдв, ЛХ, Ль, Св, Длн, Ккл, Лсц, Пдм, Глч, Клш, Рвн, Врбвк, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Рвн 1, Скуп, Сн, Рчк, Брст, Прк). 2. 'кам'яниста гора, скеля' (Брк). 3. 'кам'яна брила' (Мнв). 4. 'скеля' (ІФ, Дб, Пчн, Прк). 5. 'скеля; кам'яниста гора' (Брк).
6. 'грунт, у якому багато дрібного каміння' (Пдв, Врбвк, Ілмн).

КАМ'ЯНА БАБА [камйа¹на баба] *ж. р.* 1. 'рівна скала (подібна до фігури)' (Рзт). 2. 'камінь-скеля' (Пдвр).

КАМ'ЯНА БРИЛА [камйа¹на брила] *ж. р.* 'уламок скелі' (Тд, МР).

КАМ'ЯНА НАВІСА [камйа¹на нав'іса] *ж. р.* 'камінь, під яким можна пройти як під навісою' (Явр, Сн).

КАМ'ЯНА ПЛИТА [камйа¹на плита] *ж. р.* 'плоска скала' (Брж).

КАМ'ЯНЕ ГРОМАДДЯ [камйа¹не громад':а] *с. р.* 1. 'велика скеля' (Рзт).
2. 'великі скали по схилу гори над потоком' (Явр, Сн).

КАМ'ЯНЕ УРВИЩЕ [камйа¹не урвищче] *с. р.* 'велика прямовисна скеля' (МР, Тд).

КАМ'ЯНИЙ ВЕЛЕТЕНЬ [камйа¹ний веле^нтен'] *ч. р.* 'людиноподібна вершина' (Явр, Сн).

КАМ'ЯНИЙ МІСТ [камйа¹ний м'іст] *ч. р.* 'міст з каменю для перегону вівців' (Дзм).

КАМ'ЯНИСТИЙ ГОРБ [камйа¹нистий горб] *ч. р.* 'горб, на якому багато каміння' (ВРж).

КАМ'ЯНИСТИЙ ГРУНЬ [камйа¹нистий грун'] *ч. р.* 'кам'яниста гора' (Хр).

КАМ'ЯНИЦЯ [камйа¹ниц'а] *ж. р.* 'сухе русло річки' (Ксв).

КАМ'ЯНКА [камйанка] *ж. р.* 'гора з кам'янистим ґрунтом' (Нжн, Хмл).

КАНАВА [ка¹нава] *ж. р.* 1. ‘невелика вузька водна артерія’ (Ксв, Спг, Блш, Клш, Схд, Рзт). 2. ‘ставок’ (Блх, Ркв, ІФ, Глч, Яснв, Збл, Рвн 1, Кнз, Схд). 3. ‘заглибина, западина’ (Пдв, Блш, ІФ, Рвн, Змг, Цнв). 4. ‘невеликий яр’ (Тзв, Лсц, Цнв, Св). 5. ‘яр, утворений дією вод’ (Блх, Брт, Длн, Спг, Блш, Тзв, Глч, Клш, Збл, Лпвц). 6. ‘неглибока яма’ (ЛХ, Ргт, Льв, Уст, Сп, Кн). 7. ‘штучно вирита продовгувата яма’ (Пдв, Хрпл, Глч, Збл, Цнв, Крхв, Прг). 8. ‘канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою’ (Тр, Ркв, Хрпл, Клш, Уст, Збл, Грбв, Явр). 9. ‘канава з стоячою водою’ (Блх, Пдв, Брт, ЛХ, Лсц, Глч, Клш, Рвн, Вр, Бст, Грбв, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг). 10. ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’ (Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 230].

КАНАВИНА [кана¹вина] *ж. р.* ‘яр, утворений дією вод’ (Хрпл, Пдм, Клш, Блбр, Сп).

КАНАВКА [ка¹навка] *ж. р.* 1. ‘маленька канава, заповнена водою або без води’ (Грбв). 2. ‘невеликий природний водний потік’ (Ксв, Спг, Хрпл).

КАНАЛ [ка¹нал] *ч. р.* 1. ‘неглибока яма’ (Хмк). 2. ‘канал для відведення води’ (Крсн, Крхв, Кмн, Прг, Схд, Рчк). 3. ‘штучно вирита продовгувата яма’ (Пдв, Ргт, Клш, НС, Крхв, Прг). 4. ‘продовгувата канава’ (Пдв, Св, Ккл, Блш, Бршт, Клш, Крхв, Кмн, Прг). 5. ‘канава з водою’ (Пдв, Брт, Ргт, Св, Длн, Пдм, Цнв). 6. ‘велика яма, заповнена водою’ (Лсц, Хрпл, Змг). 7. ‘вузька протока, яка з’єднує річки між собою’ (Брт ЛХ, Снт, Св, Хмк, Брж, Рвн, Крсн, Яснв, НС, Лпвц, Кнз, Схд, Рчк). 8. ‘ставок’ (Збл, НС).

КАНАЛИ [ка¹нали] *мн.* ‘канава з водою’ (Ккл, Схд).

КАНАЛІЗАЦІЯ [канал¹ізац¹ія] *ж. р.* ‘канал, штучно викопаний для відведення стічної води по трубах під землею’ (Снт, Стц).

КАНИЧЧЯ [канич¹:а] *с. р.* ‘поверхня води, вкрита каниччям’ (Пдв, Бршт).

КАНЯ [кан¹’а] *ж. р.* ‘кам’яна брила у вигляді птаха’ (Ярм).

КАПКА [ка¹пка] *ж. р.* 1. ‘велика калюжа на дорозі, заповнена водою після

дощу' (Птч, Акр). 2. 'криничка; криничка на мочарі' (Акр).

КАПЛИВЕЦЬ [кап'ливец'] *ч. р.* 'маленький водоспад на потоці' (Мкл).

КАПЛИЦІ [кап'лиці] *мн.* 1. 'скелі'. 2. 'гострі скелі; прямовисні скелі' (Вр, Крн).

КАР'ЄР [кар'йер] *ч. р.* 1. 'яр на території кар'єру' (вся обстежена територія).

2. 'велика яма' (Пдв, Ркв, Снт, Ргт, Хмк, Цв, ІФ, Клш, Брж, Лпвц, Кнз, Сп, Схд, Скуп). 3. 'штучна яма на піску' (Снт, Ркв, Ргт, Цв, Уст, Брж, Рзт).

КАРНІТУРА [карн'ітура] *ж. р.* 'крива гора' (Шшр, Прк, Пдм).

КАТАКОМБИ [ката'комби] *мн.* 'вибоїна, яма на дорозі' (Св, Змг, Рвн 1).

КАТАЛЕБИНА [ката'лебина] *ж. р.* 'рів, утворений дією вод' (Акр).

КАТКУ [катку] *ж. р.* 'ополонка' (Ксм) [Нг., с. 39].

КАТЛAVAN [катла'ван] *ч. р.* 'яр на території кар'єру' (Пдм, Блбр, Змг, Яснв, Кнз, Св, Рчк).

КАТЛОВAN [катло'ван] *ч. р.* 'штучно вирита яма' (Пдв, Уст, Крсн).

КАША [каша] *ж. р.* 'болото з напівстопленим снігом в час відлиги' (Стц, Льв).

КАШИЦЄ [ка'шиц'є] *с. р.* 'штучне перекриття води на межі, щоб вода не йшла у город' (Прк).

КАШИЦЯ [ка'шиц'я] *ж. р.* 1. 'штучне перекриття води; гребля' (Льв, Уст, Яснв, Лпнк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Пчн, Рчк, Брст, Ксм, Ббн, Явр). 2. 'дерев'яне укріплення берегів' (Явр, Рчк, Уст). 3. 'плетене укріплення берега і каміння на річці' (МР). 4. 'гребля на річці з балок, між якими насипане каміння' (Вр) [Нг., с. 39].

КВАСНА ВОДА [квас'на во'да] *ж. р.* 'джерело (струмок), що тече по камінню, яке дає такий смак' (Сн).

КЕЖКОВАТА [кежко'вата] *ж. р.* 'важкодоступна гора, тяжка для сходження; крутий схил гори, який треба обходити' (Бст).

КЕМПА [кемпа] *ж. р.* 1. 'невелике підняття, підвищення' (Вкн). 2. 'підвищення' (Клнц). 3. 'глухий непротічний рукав річки, затоки' (Яснв).

КЕРНИЦА [кер'ница] *ж. р.* 1. 'викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела'. 2. 'криниця'. 3. 'місце, де беруть воду' (Пдв, Ксв, Рчк, Крв).

КЕРНИЦІ [кер'ниц'і] *мн.* 'криниця з водою для пиття' (Лпвц, Схд) [Rudn., с. 23].

КЕРНИЦЯ [кер'ниц'а] *ж. р.* 1. 'викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела'. 2. 'криниця'. 3. 'місце, де беруть воду' (Рсв, Пдв, НС, Лпнк, Сн, Рзт). 4. 'криниця, джерело' (Птрв, Слб 1, ЛС). 5. 'підземне джерело на дні криниці' (НС, Лпнк). 6. 'криниця з водою для пиття' (Лпвц, Схд) [Rudn., с. 23]. [ке'р'ниц'а] 'т. с., що кер'ниц'а 5' (Пдв, Лсц, Пдм, Крсн, Прк).

КЕРНИЧИНА [кер'ничина] *ж. р.* 'джерело' (Дзм).

КЕРНИЧКА [кер'ничка] *ж. р.* 1. 'джерело' (Пдв, Рвн, Яснв, Збл, НС, Лпнк, Цнв, Рвн 1, Лг, Кн, Сн, Брст). 2. 'джерело, криниця' (Вл). 3. 'криниця в лісі' (Сн, Рчк). 4. 'невеликий потік води; струмок' (Птчц).

КЕРНИЧКИ [кер'нич'ки] *мн.* 1. 'джерело' (Дзм). 2. 'місцевість, де багато джерел' (Крв, Сн).

КЕРНІТУРА [керн'і'тура] *ж. р.* 'крива гора' (Змг, Ксв).

КЄМПА [к'емпа] *ж. р.* 'глибокий обривистий яр' (Крв).

КЄТИЦЯ [к'етиц'а] *ж. р.* 'гора, вершина якої покрита лісом' (Вр).

КИП'ЯЧКА [ки'п'ячка] *ж. р.* 'джерело, що з силою пробивається з-під землі та скель, кипить' (Ршк, Крнв).

КИРИННА ВОДА [ки'ринна во|да] *ж. р.* 'рів, канавка з брудною водою' (Явр).

КИРЛИБАГА [кирли'бага] *ж. р.* 'крива, покручена поточина' (ВК, Мш).

КИРЛИБОГА [кирли'бога] *ж. р.* 'крива, покручена поточина' (ВК, Мш).

КИРНИЦА [кир'ница] *ж. р.* 1. 'викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела'. 2. 'криниця'. 3. 'місце, де беруть воду' (Рсв, Пдв, Ркв, Тж,

Вр, Сп).

КИРНИЦЯ [кир¹ниц'а] *ж. р.* 1. 'викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела'. 2. 'криниця'. 3. 'місце, де беруть воду' (Хмк, Рвн, Блбр, Крсн, Бст, Яснв, Лпнк, Кнз, Ілмн, Св, Рчк, Ббн). 4. 'підземне джерело на дні криниці' (Ілмн). [ки^ер¹ниц'а] 'т. с., що кир¹ниц'а 4' (Пдв, ІФ, Крсн, Змг, Цнв).

КИРНИЧКА [кир¹ничка] *ж. р.* 1. 'джерело' (Ілмн). 2. 'криниця в лісі' (Рвн, Грбв, Ілмн, Рзт). [ки^ер¹ничка] 'т. с., що кир¹ничка 2' (Кнз).

КИРНИЧКИ [кирнич¹ки] *мн.* 'місцевість, де багато джерел' (Ілмн).

КИТИЦЯ [китиц'а] *ж. р.* 'гора, вершина якої покрита лісом' (Ккл, Крв, Іл, Вр, Крсн, Змг, Бст, Явр).

КИЧАР [кичар] *ч. р.* 'горб, що поріс кущами, деревами' (Брст). [ки¹чар] 'т. с., що кичар' (Ксв, Блбр).

КИЧЕРА [кичера] *ж. р.* 1. 'гора, покрита лісом' (Двгп, Крч, Мнв, Слб 1, Мрк). 2. 'гора' (Крн, Прх, Брк, Ксв, ББ). 3. 'гора, покрита лісом, крім вершини' (Ббн, Крн, Глв, Яб, Бтк, Мкл, Прх, Ябл, Слб 1, Чрм, ВХ, Рзт, Стб, Іл, Бк, Грн, ВРж, Врб, ВЯ, Крв, Крсн, Зл, Блбр, НБ, Врх, Шп, Рчк, Лч, Брст, Др, Двгп, Крч, Мнв, Крвпл, Бст, Мрк); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 231]. 4. 'важкодоступна гора' (Злн). 5. 'гора, на якій чергуються ліс і пасовище' (Явр). 6. 'незаросла, гола вершина гори, підвищення' (Св, Ілмн, Уст, Брж, Рвн, Іл, Вр, Змг, Бст, Лпнк, Сн, Рчк, Брст, Ксм, Явр). 7. 'висока гора' (Крв). 8. 'гора без рослинності' (Ілмн).

КИЧЕРА ВЕЛИКА [кичера ве¹лика] *ж. р.* 'велика гора' (Врх).

КИЧЕРА МАЛА [кичера ма¹ла] *ж. р.* 'мала гора' (Врх).

КИЧЕРАШКА [киче¹рашка] *ж. р.* 'невеличка гора' (Хр, Рзт).

КИЧЕРІ [кичер'і] *мн.* 'горбисте підвищення; горби' (Уз).

КИЧЕРКА [кичерка] *ж. р.* 1. 'невелика гора' (СК, Глв, Рчк, Блбр, Псч, Пст, Змг, Злн, Чрм, Ябл, Крн, Врх, Бст, Грд, Рзт, Крвп). 2. 'незаросла, гола вершина гори, підвищення' (Уст, Блбр, Кнз). [ки¹черка] 'т. с., що кичерка 2'

(Крсн, Яснв, Грбв).

КИЧУР [к¹ичур] *ч. р.* ‘підвищення (у загальному значенні)’ (Тшк).

КИЧУРА [к¹ичура] *ж. р.* ‘схил, край гори, підвищення’ (Іл).

КИЧУРАШКА [к¹ичу¹рашка] *ж. р.* ‘невеличка гора’ (СК).

КИЧУРКА [к¹ичурка] *ж. р.* 1. ‘невелика гора’. 2. ‘гора, покрита лісом, крім вершини’ (СК).

КІЗЛИ [к¹із¹ли] *мн.* ‘хребет’ (Врх).

КІКАЧА [к¹і¹кача] *ж. р.* ‘швидкий потік’ (Ксм, Грн, Ябл).

КІНЕЦ СЕЛА [к¹і¹нец се¹ла] ‘кінець села’ (Хмк).

КІПЕЦЬ [к¹і¹пец¹] *ч. р.* 1. ‘земляний насип’ (БО). 2. ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Пдв).

КІПНО [к¹і¹пно] *с. р.* 1. ‘стан землі навесні, коли частково топиться сніг’ (ЧП, Яб, Врх) [Нг., с. 40]. 2. ‘болото’ (Грн) [Нг., с. 40].

КІПНЯ [к¹і¹п¹н¹а] *ж. р.* ‘місце, на якому частково стопився сніг’ (ВЯ) [Нг., с. 40].

КІПЦІ [к¹і¹п¹ц¹і] *мн.* ‘штучний земляний насип, горб, порослий травою, на якому стоїть межовий знак’ (Тл).

КІРНИЦА [к¹і¹р¹ниц¹а] *ж. р.* 1. ‘викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела’. 2. ‘криниця’. 3. ‘місце, де беруть воду’ (Стц, Збл, Грбв, Кмн, Прг, Кн).

КІРНИЦІ [к¹і¹р¹ниц¹і] *мн.* 1. ‘джерело, криниця’ (Прр). 2. ‘викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела’. 3. ‘криниця’. 4. ‘місце, де беруть воду’ (Акр, Явр, ВК). 5. ‘криниця в лісі’ (Акр).

КІРНИЦЯ [к¹і¹р¹ниц¹а] *ж. р.* 1. ‘викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела’. 2. ‘криниця’. 3. ‘місце, де беруть воду’ (Тр, Хмк, Глч, Змг, Лпвц, Цнв, Крхв, Рвн 1, Лг, Схд, Скп, Брст, Прк). 4. ‘криниця, джерело, струмок’ (Мрк 1).

КІРНИЧИНА [к¹і¹р¹ни¹чина] *ж. р.* 1. ‘джерело’ (Дзв). 2. ‘викопана яма, що

постійно наповнюється водою джерела'. 3. 'криниця'. 4. 'місце, де беруть воду' (Грбв).

КІРНИЧКА [к'і^рни^чка] *ж. р.* 1. 'викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела'. 2. 'криниця'. 3. 'місце, де беруть воду' (Ксм). 4. 'джерело' (Ксв, Врбвк, Грбв, Лпнк, Пчн, Акр, Прк, Шшр). 5. 'джерело у полі' (Стц, Пдв).

КІРНИЧКИ [к'і^рни^чки] *мн.* 1. 'місцевість, де багато джерел' (Стц, Ркв, Ілмн, Хмк, Клш, Уст, Брж, Рвн, Крсн, Змг, Врбвк, Грбв, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Сп, Схд, Кн, Рзт, Рчк, Брст, Ксм, Прк, Явр). 2. 'багато (кілька) джерел' (н. пп. Богородчанського, Снятинського, Надвірнянського, Коломийського р-нів). 3. 'місцевість, де багато джерел, вода яких взимку не замерзає' (Кн).

КІСНИЙ [к'і^сний] *ч. р.* 'горб, на якому косять сіно' (Мкл).

КІТЛИНА [к'і^тлина] *ж. р.* 'долина круглої форми' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 231].

КІТЛИЩІ [к'і^тлишч'і] *мн.* 'кар'єр; яр на території кар'єру' (Рзт).

КІТЛО [к'і^тло] *с. р.* 'кітловина; западина на поверхні землі' (Од).

КІТЛОВИНА [к'і^тло^вина] *ж. р.* 1. 'велике заглиблення на горі, горбі' (Св, Скуп, Явр). 2. 'кітловина; западина на поверхні землі' (Скуп). 3. 'кітловина' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 231]. [к'і^тло^вина] 4. 'глибокий обривистий яр' (Акр). 'т. с., що к'і^тло^вина 1' (Акр).

КІЧЕРА [к'і^чера] *ж. р.* 'гора' (Прх) [Нг., с. 39].

КЛАДКА [кладка] *ж. р.* 1. 'міст для переходу через воду' (Снт, Ксв, Свт, Крв, Рвн, Пчн, Ббн). [клад^тка] 2. 'невеликий місток' (Стц, Тр, Блх, Птч, Рсв, Пдв, ЛХ, Ргт, Блш, Хмк, Тзв, Хрпл, Цв, Глч, Уст, Брж, Збл, Рчк).

КЛАТКА [клатка] 1. 'невеликий місток' (Сн). 2. 'міст для переходу через воду' (Пдв, Брт, Св, Спг, Уст, Рвн, Скуп, Сн).

КЛЕВА [клева] *ж. р.* 'незаросла, гола вершина гори, підвищення' (Ксм).

КЛЕВКА [клевка] *ж. р.* ‘незаросла, гола вершина гори, підвищення’ (Брст).

КЛЕКОТИТ [клеко¹тит] ‘швидкий рух води зі звучанням’ (Акр).

КЛИВА [клива] *ж. р.* 1. ‘незаросла, гола вершина гори, підвищення’ (Хрпл, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн). 2. ‘гора, покрита лісом, крім вершини’ (Зрч, Псч, Др, Пн). 3. ‘голий верх над лісом’ (Ясн, Крц, Ббч, Слत्व, Крч, Пр). 4. ‘незаросла гола вершина гори’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 231].

КЛИВКА [кливка] *ж. р.* 1. ‘незаросла, гола вершина гори, підвищення’ (Бстр, БО, Лчк, Зл, Вр, Бтк, Др). 2. ‘незаросла вершина горба, підвищення’ (ВМ, Ццлв, Крсн 1, Кн). 3. ‘пагорб’ (ВМ).

КЛИВЧИНА [клив¹чина] *ж. р.* ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Гт).

КЛИН [клин] *ч. р.* 1. ‘виступ на горі, скелі’ (Кнз). 2. ‘край поля, городу’ (Стц, Тр, Блх, Птч, Пдв, Снт, Хмк, Клш, Уст, Яснв, НС, Грбв, Лпнк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Сп, Пчн, Сн, Прк, Звл, ЯП, Пдвр, Ржн). 3. ‘невелика площа землі’ (Рзт). 4. ‘місце, пропущене при сіянні, оранці’ (Ксв, Спг, Ккл). 5. ‘незасіяне місце в кінці городу’ (Сн). 6. ‘ліс клиноподібної форми’ (Скрч, Блх, Рсв, Ркв, ЛХ, Ргт, Св, Длн, Ккл, Хмк, Лсц, Цв, Пдм, Бршт, Глч, Клш, Уст, Рвн, Вр, Блбр, Крсн, Змг, Бст, Збл, Лпнк, Лг, Ілмн, Сп, Сн, Акр, Рчк).

КЛИФА [клифа] *ж. р.* 1. ‘гора’ (Ксм). 2. ‘незаросла, гола вершина гори, підвищення’ (Яблн, Ксм, ВБ).

КЛИФКА [клифка] *ж. р.* ‘незаросла, гола вершина гори, підвищення’ (ВБ).

КЛО [кло] *с. р.* ‘кінець, край, кут (села), в самому кінці села’ (Брст) [Нр., с. 40].

КЛЮЧ [кл’уч] *ч. р.* 1. ‘підземне джерело на дні криниці’ 2. ‘джерело, з якого вода б’є струменем угору’ (Рзт). 3. ‘джерело’ (ІФ).

КЛЮЧИК [кл’учик] *ч. р.* ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’ (Пчн, Мкс).

КЛЮЧІ [кл’у¹чі] *мн.* ‘джерело’ (ВК).

КЛЯВЗА [кл’авза] *ж. р.* 1. ‘загата (на річці, переважно для сплаву лісу)’. 2. ‘лісоплавна гатка’ (Уст, Крв, Явр, Ксм, Глш, Мкл).

КОБАНЯ [ко^бан'а] *ж. р.* 'штучна яма (після копки глини і т. д.)' (Клш).

КОБИЛА [ко^била] *ж. р.* 1. 'велика гора' (Мкс, Ттр, Стп). 2. 'велике узвишся; великий високий горб' (Вкнн, Квл, Прбл).

КОБИЛИЦЯ [ко^билиц'а] *ж. р.* 'дерев'яна гать на річці' (ЧП, Лнч, Млдт, Мрк).

КОБИЛНИЦЯ [ко^билниц'а] *ж. р.* 'дерев'яна гать на річці' (ЧП, Лнч, Млдт, Мрк).

КОБИЛЬНИЦЯ [ко^бил'ниц'а] *ж. р.* 'гать на річці' (Клш).

КОВБАНЯ [ков^бан'а] *ж. р.* 1. 'яма в річці' (Брж). 2. [ко^убан'а] 'канава з стоячою водою' (Рзт).

КОВБЕР [ко^убер] *ч. р.* 'глибока яма у річці, яку перегороджують камінням для купання' (Сн).

КОВБЕРЬ [ков^бер'] *ж. р.* 'вибита яма водою пропливною, у якій вона і зберігається' (Явр).

КОВБИР [ков^бир] *ч. р.* 1. 'швидка вода' (Явр). 2. 'заросле багно' (Грн) [Нг, с. 41].

КОВБІР [ков^б'ір] *ч. р.* 'яма, наповнена водою' (Пдв, Хмк 1, Звл, ГЗ, ДЗ).

КОВБУР [ко^убур] *ч. р.* 'заросле багно' (Ксм) [Нг., с. 41].

КОВШ [ко^уш] *ч. р.* 'яма круглої форми' (Блбр, Крсн, НС, Крхв, Кмн, Рчк).

КОЗЛИ [коз^ли] *мн.* 'хребет' (Врх).

КОЛІНО [кол'іно] *с. р.* 1. 'поворот русла річки' (Снт, Ксв, Крв, Рвн, Крсн, Яснв, Лпнк, Цнв, Схд, Дб, Ілмн, Кнз, Рвн 1, Прг, Кмн, Крхв, Пд, Кн, Пчн, Вскр). 2. 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Ксв, Рсв, Ркв, Лсц, Крв, Схд, Пд, Кн, Вскр).

КОЛОБАНЯ [коло^бан'а] *ж. р.* 1. 'велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу'. 2. 'велика яма, заповнена водою після дощу' (Лпвц).

КОЛОВОРОТ [колово^ворот] *ч. р.* 'вир у річці' (Ксв, Клш, Сп). 2. 'місце в річці, де вирує вода' (Рнг, Слб 1).

КОЛОДЕЦЬ [ко'лодец'] *ч. р.* 'криниця' (Брт, Ілмн, Ккл, Тзв, Бршт, Клш, Крсн, Явр).

КОЛОДИСЬ [ко'лодис'] *ч. р.* 'криниця' (Пдм, Крсн).

КОЛОДЯЗЬ [ко'лод'аз'] *ч. р.* 'криниця' (Ксв, Длн, Блш, Хрпл, Брж, Рвн, Цнв, Прг).

КОЛОМИЯ [коло'мийа] *ж. р.* 1. 'калюжа на дорозі'. 2. 'вибоїна, наповнена водою' (Крн). 3. 'яма, вибита дощем, заповнена водою' (Лв, Ілмн, Длн, Блш, Клш, Блбр).

КОЛОНКА [ко'лонка] *ж. р.* 'місце добування води' (Блх, Клш, ІФ, Жв, Снт, Грднк).

КОЛЬЦО [кол'цо] *с. р.* 'поворот русла річки' (Лв, Ілмн, НС).

КОМАРНИК [ко'марник] *ч. р.* 'болотиста місцевість, де багато комарів' (Чрн).

КОМАРЧИКИ [ко'марчики] *мн.* 'болотиста місцевість, де багато комарів' (Врх).

КОМИН [ко'мин] *ч. р.* 1. 'крутий, стрімкий берег річки, потоку' (Бршт). 2. 'скальне місце з стрімким обривом зі зсувом' (Мкл). 3. 'гора з високим стрімким верхом' (Слтв).

КОМИШЄНКА [коми'ш'єнка] *ж. р.* 'мілке, поросле комишами місце в кінці ставу' (СК).

КОПАНА [копана] *ж. р.* 1. 'гора, на якій колись брали глину для будівництва' (НБ). 2. 'гора, на якій у давнину копали глину для будівництва і проїзду возами' (Джр, Рдн, Чрмх, СЛ).

КОПАНКА [копанка] *ж. р.* 1. ‘штучно вирита яма’ (Стц, Птч, Пдв, ЛХ, Ксв, Брж, Скуп, Акр, Явр). 2. ‘викопана яма біля хати, наповнена водою, у якій колись прали одяг’ (Стц). 3. ‘викопана яма, рівець’ (Явр). 4. ‘яма на піску’ (Пчн, Акр). 5. ‘велика яма, заповнена водою’ (Рсв, Пдв, Цв). 6. ‘вибита яма на дорозі з водою’ (Явр). 7. ‘вибоїна, яма на дорозі’ (Пдв). 8. ‘канал, штучно створений для відведення води з певною метою’ (Рсв, Брт, ЛХ). 9. ‘штучна водойма’ (Стц, Пдв, Св, Ксв, Ккл, Блш, Цв, Рвн, Блбр, Пчн, Скуп, Кн, Явр). 10. ‘ водойма, яма’ (Крнв, Стрн, Двг). 11. ‘штучна водойма, призначена для плавання домашньої птиці’ (Пдв, Лв, ІФ, Яснв, Кнз, Скуп, Кн, Явр). 12. ‘криниця’ (Птч, Пдв, Брт, Ксв, Пчн). 13. ‘криниця в лісі’ (Тр, Лв, Ккл, Бршт, Глч, Уст, Брж, Блбр, Крсн, НС, Цнв, Пчн, Рчк). 14. ‘криниця в лісі, викопана людьми’ (Прк). 15. ‘викопана, розчищена криниця’ (Ос). 16. ‘яр на території кар’єру’ (Пдв, Лв, Св, Хрпл, Бршт, Крсн, Грбв, Ілмн, Скуп). 17. ‘вирубана в лісі дорога чи стежка’ (Лпвц) [Rudn., с. 23–24].

КОПАНЬ [копан’] *ж. р.* 1. ‘яма, на місці вибраної глини для будівництва’ (Здбр). 2. ‘яма, наповнена водою’ (Вкнн, Трстн). 3. ‘спалене місце в лісі, скопане для засіву збіжжя’ (Снч) [Rudn., с. 23]. 4. ‘спалена пасіка’ (Ілмн) [Rudn., с. 23].

КОПЕЦ [копец] *ч. р.* 1. ‘штучно насипаний горб, насип’ (Акр, Ббн). 2. ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Акр).

КОПЕЦЬ [копець] *ч. р.* 1. ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Пдв). 2. ‘штучно насипаний горб, насип’ (Акр, Ббн). 3. ‘земляний насип’ (БО); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 232]. 4. ‘невеличка гірка’ (Крвп, Влв). 5. ‘кругла яма для зберігання овочів взимку, яку покривають гілками смереки і землею’ (Прк).

КОПИЛАШ [копилаш] *ч. р.* ‘окрема гора’ (Чр, ВЯ, Бк, Прб, Злн).

КОПЛАЖ [коп’ілаж] *ч. р.* ‘окрема гора’ (Прб).

КОПЛАШ [коп’ілаш] *ч. р.* ‘окрема гора’ (Злн, Прб).

КОПЦІ [копц’і] *мн.* ‘штучний земляний насип, горб, порослий травою, на

якому стоїть межовий знак' (Тл).

КОРДОН [кор¹дон] *ч. р.* 'межа між селами' (Птч, Пдв, Брт, ЛХ, Снт, Св, Хрпл, Цв, Клш, Хтм).

КОРЖАВА [кор¹жава] *ж. р.* 'болота з водою кольору іржі' (Нз, Хмл, Ббнк, Бгрд, Стрп).

КОРИТО [ко¹рито] *с. р.* 1. 'русло річки' (Рсв, Св, Глч, Клш, Блбр, Пчн). 2. 'пласке заглиблення на горі, горбі' (Пдм). 3. 'джерело, з якого вода стікає жолобком' (Ргт, Ксв, Бршт, Уст, Крсн, Грбв, Лпвц, Ілмн, Рзт, Ксм, Явр). [ко¹ри¹то] 4. 'водопій'. 5. 'місце, де напувають худобу' (Рчк).

КОРН [корн] *ч. р.* 'гостра вершина гори' (Стп).

КОРОСТАВИЙ ГОРБ [ко¹роставий горб] *ч. р.* 'горб, який має горбики; нерівна місцевість' (Од, Ол, Ктщ).

КОРОТКАН [корот¹кан] *ч. р.* 1. 'нижча, у порівнянні з іншими сусідніми об'єктами, вершина гори' (Бстр). 2. 'низька, невисока гора у порівнянні з іншими' (Бстр, Гт).

КОРОТКИЙ ГРУНЬ [ко¹роткий грун'] *ч. р.* 'короткий хребет' (Мнв, Дл).

КОРЧИ [корч¹і] *мн.* 1. 'непрохідні лісові зарості' (Тзв). 2. 'захарашені дерева; зарості дерев' (Явр). 3. 'пасовище, на якому ростуть кущі' (Збр). 4. 'зарості кущів взагалі' (Хмк, Тзв). [корч¹і] 5. 'невисокі зарослі кущів на горі, під горою, під горбом' (Рзт). 6. 'зарослі, хащі'. 7. 'поле, заросле корчами' (Лпвц, СМз, Схд, Вшк) [Rudn., с. 24]. 'т. с., що ¹корч¹і 4' (Стц, Пплн, Свт, Уст, Брж, Яснв, Врбвк, Грбв, Лпнк, Лг, Сп, Акр, Брст, Пх, Ббнк, ББ). 'т. с., що ¹корч¹і 1' (Рсв, Ргт, Спг, Ккл, Уст, Крв, Крсн, Врбвк, Грбв, Лпнк, Акр, Рзт, Брст, Ббн). [корч¹і] 6. 'зарості дерев і кущів на вершині безлісої гори' (Акр). 'т. с., що ¹корч¹і 4' (Рсв, Пдв, Глч, Крсн, НС, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Пчн, Скуп, Сн, Рчк, Прк). 'т. с., що ¹корч¹і 1' (Рчк, Прк, Гвр).

КОСА [ко¹са] *ж. р.* 'глухий непротічний рукав річки, затоки' (Лсц, Кн).

КОСИ [к¹оси] *мн.* 'продовгуваті зарості на схилах гори' (Тд).

КОСМАЧ [кос¹мач] *ч. р.* ‘гора, покрита різною рослинністю, лісом’ (Ксм).

КОСОВИЦЯ [косо¹виц’а] *ж. р.* 1. ‘рівнина, поросла травою, де косять сіно’ (Блх, Уст, Брж, Блбр, Врбвк, Цнв, Пчн, Сн, Явр). 2. ‘низина, поросла травою; сінокіс’ (Ілмн, Блбр, Крхв, Прг, Схд). 3. ‘сінокісний луг’ (Ргт, Длн, Пдм, Бршт, Рвн, Крсн, Врбвк, НС, Лпнк, Кмн, Прг, Лг, Пчн, Кн, Сн, Явр).

КОСОГІР [косо¹г’ір] *ч. р.* ‘поступовий схил горба, не стрімкий’ (Млв).

КОСТЕЛ [кост¹тел] *ч. р.* ‘крута гора із загостреною, шпильастою вершиною’ (Мкл).

КОСТРИЦЯ [кост¹риц’а] *ж. р.* ‘гора з гострими скалами’ (Іл, Бст, Крсн).

КОТАЛАБИНА [кота¹лабина] *ж. р.* ‘велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу’ (Шшр).

КОТЕЛ [ко¹тел] *ч. р.* 1. ‘яма круглої форми’ (Ксв, Ккл, ІФ, Клш, Брж, Змг, Грбв, Рвн 1, Сн). 2. ‘природна яма круглої форми’ (Дзм). 3. ‘глибоке заглиблення на горі, горбі’ (Пдм). 4. ‘улоговина’ (Врх, Бст). 5. ‘кітловина’ (Рнг). 5. ‘заглиблення в ґрунті круглої форми’ (СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 232].

КОТЕЛЕБИНА [коте¹лебина] *ж. р.* 1. ‘кітловина’ (СК). 2. ‘калюжа на дорозі’ (Ксм) [Нг, с. 40].

КОТЕЛЕВИНА [коте¹леви^ена] *ж. р.* 1. ‘рів, утворений дією вод’ (Ілмн, Яснв). 2. ‘яма круглої форми’ (Св, Ілмн, Яснв, Врбвк, Цнв, Кнз, Сп, Схд). 3. ‘конусоподібна яма’ (Ілмн, Хрпл, ІФ, Блбр).

КОТЕЛИБ [коте¹либ] *ч. р.* ‘западина; заглиблення’ (Мкл).

КОТИЛЕБИ [коти¹леби] *мн.* ‘заглибини’ (Рзт).

КОТИЛЕБИНА [коти¹лебина] *мн.* ‘западина; заглиблення’ (Длн 1).

КОТИЛЕВА [коти¹лева] *ж. р.* ‘заглиблення на дорозі’ (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 232].

КОТЛАВАН [котла¹ван] *ч. р.* ‘штучно вирита яма’ (Блш).

КОТЛОВАН [котло¹ван] *ч. р.* 1. ‘велике заглиблення на горі, горбі’ (Пдв). 2. ‘яр на території кар’єру’ (Рсв, Пдв, Ркв, ЛХ, Снт, Хмк, Тзв, Клш, Крв, Рвн, Врбвк, Рвн 1, Рзт). 3. ‘неглибокий яр’ (Явр). 4. ‘велика яма’ (Пдв, Бршт, Крв, Брж, Крсн, НС, Рвн 1, Кн, Рчк, Явр). 5. ‘велика яма будь-якої форми’ (Сн). 6. ‘яма круглої форми’ (Уст). 7. ‘штучно вирита яма’ (Рсв, Спг, Хмк, Цв, Крв, Врбвк, Сп, Сн, Явр).

КОТЛОВАНИ [котло¹вани] *мн.* ‘великі ями на дорозі’ (Хрпл).

КРЕМ’ЄНКА [кре¹м’єнка] *ж. р.* ‘кремениста гора; устелена камінням’ (Пдвр).

КРЕМЕНИСТА [креме¹ниста] *ж. р.* ‘кремениста гора; устелена камінням’ (Двгп, Блбр).

КРЕМЕНИСТИЙ ГРУНЬ [креме¹нистий грун’] *ч. р.* ‘кремениста гора; устелена камінням’ (МР).

КРЕМЕНИЦА [креме¹ница] *ж. р.* ‘гора, вкрита камінням’ (Явр).

КРЕМЕНИЦЯ [креме¹ниц’а] *ж. р.* 1. ‘кремениста гора; устелена камінням’ (СК, МР, Дзм, Пст, Утр, Вр, Бст, Глв). 2. ‘дрібне каміння, гравій’ (Рчк) [Нг., с. 41].

КРЕМЕННА [кремен¹на] *ж. р.* ‘кремениста; устелена камінням’ (Мкл).

КРЕМІННА [крем’ін¹на] *ж. р.* ‘кремениста; устелена камінням’ (Псч).

КРЕНТА [к¹рента] *ж. р.* ‘крута, стрімка гора’ (Крсн, Тп, Змг).

КРЕПА [к¹репа] *ж. р.* ‘гора’ (Мркв, Мнв).

КРИВА ГИГА [кри¹ва гига] *ж. р.* ‘покручена гора’ (Врх).

КРИВА [кри¹ва] *ж. р.* ‘непряма, вигнута, покручена гора’ (Крвп).

КРИВЕЦЬ [кри¹вец’] *ч. р.* ‘кривий потік’ (Вр, Крвпл, Дл, Ксв, Крц, См, Хмч).

КРИВИЙ ГОРБ [кри¹вий горб] *ч. р.* ‘кривий, непряний горб’ (Здбр, Блл).

КРИВИЙ ГРУНЬ [кри¹вий грун’] *ч. р.* ‘нерівна гора’ (ВРж, Врх, Крн).

КРИВИЙ [кри|вий] *ч. р.* ‘кривий потік’ (Трг, Вн, Клч, Бл, НВл, Стрп, Блл, Трч).

КРИВОЛЮТКА [криво|л’утка] *ж. р.* ‘крива, люта (бурхлива) поточина’ (Крвб, Трч).

КРИВОСІБКА [криво|с’ібка] *ж. р.* ‘крива окрема гора’ (Пчн, Млдт).

КРИВУЛЯ [кри|вул’а] *ж. р.* 1. ‘покручена гора’ (ЧП). 2. ‘крива, непряма гора’ (Мркв). 3. ‘поворот річки, крута зміна напрямку річки’ (Уст, Крв, Ілмн, Прг, Кмн, Крхв). 4. ‘кривий потік’ (Дргс). 5. ‘криве поле’ (Трг 1). 6. ‘низькорослий, кривий, кривостовбурний ліс’ (Св, Длн, Ккл, Блш, Хрпл, Цв, Клш, Вр, Змг, Бст, Яснв, Рвн 1, Ілмн, Явр). 7. ‘покручений ліс (перев. буковий) внаслідок вітрів’ (Ндв).

КРИВУЛЬКА [кри|вул’ка] *ж. р.* ‘кривий потік’ (Пплн, Тчп).

КРИЖОВАТЕ [крижо|вате] *с. р.* ‘заболочена місцевість із заростями крижи’ (Тшк).

КРИЖУВАТЕ [крижу|вате] *с. р.* ‘заболочена місцевість із заростями крижи’ (Тшк).

КРИМУНКИ [кри|мунки] *мн.* 1. ‘округлий насип, який оточує ріку’. 2. ‘береги над крутою водою’ (Лпвц) [Rudn., с. 24].

КРИНИЦА [кри|ница] *ж. р.* 1. ‘викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела’. 2. ‘криниця’. 3. ‘місце, де беруть воду’ (Пдв).

КРИНИЦЯ [кри|ниц’а] *ж. р.* 1. ‘викопана яма, що постійно наповнюється водою джерела’. 2. ‘криниця’. 3. ‘місце, де беруть воду’ (ЛХ, Снт, Тзв, Яснв, Збл, Грбв, Кнз, Дб). 4. ‘підземні води (у загальному значенні)’ (Ркв, Тж, Свт, Крв, Яснв, Збл, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз). 5. ‘джерело’ (Сдж). 6. ‘обгороджене джерело’ (Вскр). [кри^е|ниц’а] 7. ‘підземне джерело на дні криниці’ (Блх, Рсв, Св, Хрпл, Тж, Брж, Рвн, Цнв).

КРИНИЧКА [кри|ничка] *ж. р.* 1. ‘джерело’ (Тр, Брт, Ркв, Лв, Тж, Крв, Брж, Змг, Яснв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Схд, Птч). 2. ‘природне джерело з-під скелі’

(Брв). 3. 'джерело мінеральної води' (Ксв). 4. 'невеликий потік води; струмок' (Птчщ). [кри^еничка] 5. 'канал, штучно створений для відведення води з певною метою' (Бршт, Змг). 'т. с. що кри^ничка 4' (Рсв, Пдв, Крсн, Лпнк, Цнв, Ілмн).

КРИНИЧКИ [кри^нички] *мн.* 'місцевість, де багато джерел' (Снт, Вр, Дб). [кринич^ки] 'т. с., що кри^нички' (Птч, Лв, Цв, Клш, Брж, Блбр, Бст, Цнв, Св). [кри^нич^ки] 'т. с., що кри^нички' (Рсв, Пдв, ЛХ, Ксв, Тзв, ІФ, Бршт, Яснв, Кнз, Пчн).

КРИНКА [кринка] *ж. р.* 1. 'крива, випукла гора' (Нз). 2. 'криниця'. (Цв).

КРИНТА [кринта] *ж. р.* 1. 'вершина гори' (Явр). 2. 'крута, стрімка гора' (Крсн, Тп, Змг).

КРИКАВЕЦЬ [кр^іка^вец^ь] *ч. р.* 'вологий болотистий ґрунт, у якому водяться жаби' (Грб).

КРИСЛО [кр^ісло] *с. р.* 1. 'видовбане у скелі крісло' (Ксм, Шп). 2. 'вершина хребта, що має вигляд гігантського крісла' (Ксм).

КРОПИВКА [кро^пивка] *ж. р.* 'поверхня води, вкрита кропивою' (Лпнк).

КРУГИ [кру^ги] *мн.* 'вир' (Стц).

КРУГЛА [кру^гла] *ж. р.* 'вершина гори округлої форми' (Уст, Чрм, Ябл, Іл, Грм, Крсн, Ксм, Мкл, Тд, Явр, Сн, Блбр, Глв).

КРУГЛА ЯМА [кру^гла ^йама] *ж. р.* 'яма круглої форми' (Длн, Св).

КРУГЛЕ [кру^гле] *с. р.* 'кругле болото' (Чрнл).

КРУГЛЕ БОЛОТО [кру^гле бо^лото] *с. р.* 'болото круглої форми' (Дж).

КРУГЛЄК [кру^гл^лек] *ч. р.* 1. 'вершина гори округлої форми' (Блх, Ксв, Глч, Уст, Крв, Брж, Рвн, Крсн, Яснв, НС, Грбв, Кмн, Сп, Рчк, Ксм, Прк, Явр). 2. 'ліс округлої форми' (Хмк, Тзв, Рвн). 3. 'округла ділянка землі' (Чрнт, Пдв, Сдж).

КРУГЛИЙ [кру^глий] *ч. р.* 'ліс округлої форми' (Угр, Рбн, Пвл).

КРУГЛИК [к¹руглик] *ч. р.* 1. 'ліс округлої форми' (Гст). 2. [к¹ругли^к] 'вершина гори округлої форми' (Дб).

КРУГЛЯК [к¹ругл'ак] *ч. р.* 1. 'вершина гори округлої форми' (Мкл, Ям, Бстр, Дл, Ксв, Глч, Крв, Крхв, Прг, Прк). 2. 'ліс округлої форми' (Ркв, Лв, Ілмн, Ксв, Спг, Хмк, Бршт, Клш, Уст, Брж, Рвн, Блбр, Крсн, Врбвк, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Лг, Св, Кн, Рчк, Ксм, Ол). 3. 'округла ділянка землі' (Чрнт).

КРУГОВЕРТЬ [к¹руго¹верт'] *ж. р.* 'вир у річці' (Блх, Блш).

КРУГОВОРОТ [к¹ругово¹рот] *ч. р.* 'вир у річці' (Лв, Ілмн, Тж, Вр, Блбр, Бст, Кн).

КРУГОЛЬНЯ [к¹ругол'н'а] *ж. р.* 'вершина гори округлої форми' (Лпв).

КРУЖОК [к¹ружок] *ч. р.* 'напівкругла частина гори' (Тк).

КРУКІЖ [к¹рук'іж] *ж. р.* 1. 'місце в річці з круговим рухом води'. 2. 'місце в річці, де швидко крутиться вода' (Прк). 3. 'вир у річці, потоці' (Ксм, Врх) [Нг., с. 41].

КРУКІЖА [к¹рук'іжа] *ж. р.* 'вир у річці, потоці' (Грн) [Нг., с. 41].

КРУТА [к¹рута] *ж. р.* 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Лпнк).

КРУТА РІЧКА [к¹рута р'ічка] *ж. р.* 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Брт, Ккл, Цв, Брж, Рвн, Вр, Бст, Врбвк, Цнв, Сп, Скп).

КРУТАЛО [к¹рутало] *с. р.* 1. 'глибока яма в річці з круговим рухом води' (Прг). 2. 'місце в річці з круговим рухом води'. 3. 'місце в річці, де швидко крутиться вода' (Лг, Крхв, Прг). [к¹рутало] 'т. с., що крутало 1' (Врбвк).

КРУТЕНЬ [к¹руте^н] *ч. р.* 'місце в річці, де відбувається сильний обертальний рух води' (Св, Лпнк).

КРУТИЗНА [к¹рутизна] *ж. р.* 'крутий схил' (Слб); 'крутий схил' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 233].

КРУТИЙ ЯР [к¹рутий йар] *ч. р.* 'глибокий яр' (Лв, Уст, Рвн, Св).

КРУТІЖ [кру^т'іж] *ж. р.* 1. 'глибока яма в річці з круговим рухом води' (Уст, Крв, Пчн). 2. 'вибоїна в річці після повені, де крутиться вода' (Рзт). 3. 'місце в річці з круговим рухом води'. 4. 'місце в річці, де швидко крутиться вода' (Ксв, Ккл, Блш, Уст, Крв, Брж, Рвн, Блбр, Крсн, Грбв, Ілмн, Пчн, Сн, Акр, Рчк, Брст, Ббн, Явр, Тд, МР). 5. 'вир; місце в потоці з крутовим рухом води' (Брв).

КРУТІЛЬ [кру^т'іл'] *ж. р.* 1. 'глибока яма в річці з круговим рухом води' (НС). 2. 'місце в річці з круговим рухом води'. 3. 'місце в річці, де швидко крутиться вода' (НС). [кру^т'іл'] 4. 'вир, коли вода закрутиться' (Лпвц) [Rudn., с. 24].

КРУТКА [крутка] *ж. р.* 'крута гора; круті схили' (Чрнл 1).

КРУТОВЕРТЬ [круто^в'ерт'] *ж. р.* 'глибока яма в річці з круговим рухом води' (Крсн, Змг).

КРУЧА [круча] *ж. р.* 1. 'крута гора, горб, підвищення' (Блх, Рсв, Снт, Ргт, Св, Блш, Цнв, Схд). 2. 'круча; крутий схил горба' (Блх, Рсв, Св, Длн). 3. 'схил, край гори, підвищення' (Блх, Рсв, Брт, Тзв, Лсц, Бршт, Уст, Крхв, Кмн, Прг, Пчн). 4. 'крутий схил гори' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 233]. 5. 'непрístupна крута скеля над водою' (Вр). 6. 'конусоподібна яма' (Блх, Птч, Ркв, Св, Блш, Тзв, Лсц, Уст, Дб, Сн). 7. 'глибока яма' (Лсц, Цв, Кнз). 8. 'глибока яма в річці' (Ркв). 9. 'рів, утворений дією вод' (Лв, Св, Лсц, Цнв). 10. 'поворот русла річки' (Св, Ілмн). 11. 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Снт, Лв, Св, Клш, Брж, Дб, Смк). 12. 'місце в річці, де відбувається сильний обертальний рух води' (ЛХ, Св, Тзв, Лпнк, Кмн).

КРЯЖ [кр'аж] *ч. р.* 'група гір, горбів, горбиста місцевість' (Іл).

КУБАНЯ [ку^б'ан'а] *ж. р.* 1. 'велика яма, заповнена водою' (Св, Спг). 2. 'сухе річище з ямами, наповненими водою' (Вд).

КУБОР [ку^б'ор] *ч. р.* 'яма, наповнена водою' (Рг).

КУЄВА [ку^й'ева] *ж. р.* 'вершина гори' (Крн).

КУКОЛИК [ку¹колик] *ч. р.* ‘гірка, підвищення’ (Грн).

КУКУЛ [кукул] *ч. р.* 1. ‘горб, підвищення’. 2. ‘одинокий пагорб’ (Шшр, Пст, Брк, Врх).

КУКУЛИК [ку¹кулик] *ч. р.* ‘гірка, підвищення’ (Брк, Грн, Двгп).

КУКУЛЬ [кукул’] *ч. р.* ‘гірка, підвищення’ (Вр).

КУПА [купа] *ж. р.* 1. ‘гора’ (Тр, Мкл, Ркв, Хрпл, Глч, Рвн 1, Скп). 2. ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Стц, Птч, ЛХ, Цнв, Скп). 3. ‘підвищення на дорозі’ (Пдв, ЛХ, Клш, Ббн); (СМр) [Марус. МСУГА, с. 234]. 4. ‘штучно насипаний горб, насип’ (Стц, Птч, Пдв, ЛХ, Ргт, Лв, Ілмн, Ксв, Пдм, Глч, Рвн, Врбвк, Збл, НС, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Кнз, Лг, Пчн, Скп). 5. ‘підвищення на

місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’ (Тзв, Рвн,

Рчк). 6. ‘купа гілля, хмизу, лісового сміття’ (Птч, Брт, Ілмн, Длн, Блш, Тзв, Крсн, Збл, Акр, Рчк).

КУПА СМІКЯ [купа см’ік’а] ‘підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’ (Стц, Пдв, Клш, Сн, Рзт, Брст).

КУПАЛО [ку¹пало] *с. р.* ‘глибоке місце на річці для купання’ (Явр).

КУПАЛЬНІ МІСЦЯ [ку¹пал’н’і м’ісц’а] *мн.* ‘місце, призначене для купання людей’ (Ккл, Блш, Клш, Крсн, Лг, Сп, Явр).

КУПИ [купи] *мн.* ‘продовгувате підвищення’ (ЛХ, Хрпл, Цнв).

КУПИНА [купина] *ж. р.* 1. ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Акр). [купи¹на] 2. ‘підвищення, насип’ (Клд). 3. ‘невеликий земляний насип’. 4. ‘штучно насипана гірка’ (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 234].

КУПИНИ [ку¹пи¹ни] *мн.* ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Брж, Сн).

КУПИННЯ [ку¹пин’а] *с. р.* 1. ‘горбиста місцевість’ (Брж). 2. ‘горбиста місцевість, вкрита подекуди купинами’ (Нвч). 3. ‘пагорб’ (ЧО).

- КУПИНУВАТА** [купину¹вата] *ж. р.* ‘гора, вкрита купинами – горбами’ (НБ).
- КУПНА** [куп’іна] *ж. р.* ‘купа, невеликий насип землі’ (Блбр) [Нг., с. 41].
- КУПКА** [купка] *ж. р.* ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Глч, Схд).
- КУПКА ГЛИНИ** [купка¹глини] ‘кротовиння’ (Стц).
- КУПОЛОПОДІБНА ПЛИТА** [куполопо¹д’ібна¹плита] *ж. р.* ‘кусок скали, плита, що має форму купола’ (ВЯ).
- КУРБАЛО** [курбалo] *с. р.* ‘глибина в річці чи потоці’ (Крн) [Нг., с. 41].
- КУРГАН** [курган] *ч. р.* 1. ‘горб’ (Пдв, Мх). 2. ‘горб; штучна насипна гірка; підвищення’ (Рчк). 3. ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Пдв, Брт). 4. ‘штучно насипаний горб, насип’ (Рсв). 5. ‘рівномірний насип’ (ВЯ). 6. ‘штучний великий насип, порослий рослинністю’ (Вр). 7. ‘великих розмірів насип з кам’яних брил’ (Брж).
- КУТ** [кут] *ч. р.* 1. ‘відріг гори чи нависла гора’ (Прк). 2. ‘виступ на горі’ (Птч, Брт, Лв, Св, Тзв, Глч, Клш, Змг, Збл, НС, Грбв, Лпвц, Рвн 1, Ілмн, Дб, Схд, Брст, Прк, Явр). 3. ‘земельна ділянка клиноподібної форми’ (Трг 1, Бдз, Птрв, Клнц, Хтм, Мжг, Тпр, Крнв, Глш, Мх, Рсв, Пдв, Ркв, Ккл, Уст, Крсн, Яснв, Акр, Ксм, Прк). 4. ‘ліс клиноподібної форми’ (Яснв).
- КУТОК** [ку¹ток] *с. р.* 1. ‘виступ гори, скелі’ (Ккл, Хрпл, ІФ, Бршт, Брж, Цнв). 2. ‘ділянка клиноподібної форми’ (ІФ, Пдм, Крсн, Цнв).
- КУТЯКИ** [ку¹тяки] *мн.* ‘кінець села’ (Ілмн).
- КУЧА** [куча] *ж. р.* 1. ‘штучно насипаний горб, насип’ (Ргт, Блш, Клш, Вр, Бст, Збл). 2. ‘гора без рослинності’ (Хрпл).
- КУЯВА** [куйава] *ж. р.* ‘швидкий потік з каменистим дном’ (Утр, Стп).
- КЬИЧЕРА** [к’ичера] *ж. р.* ‘гора’ (Крн) [Нг., с. 39].
- ЛАВАДИ** [ла¹вади] *мн.* ‘низина, поросла травою’ (Ксв).
- ЛАВКА** [лавка] *ж. р.* 1. ‘міст для переходу через воду’ (Блх, Длн, Спг, Ккл, Хмк, Лсц, Яснв, НС, Лпнк, Лпвц, Цнв, Кнз, Ілмн, Сп, Пчн, Кн, Брст, Ксм).

2. 'дерев'яна кладка' (Сн, Прк). 3. 'вузька кладка тільки для переходу' (Явр).
- ЛАВКИ** [ла¹вки] *мн.* 'міст для переходу через воду' (Лсц).
- ЛАДОЧКА** [ла¹дочка] *ж. р.* 'міст для переходу через воду' (Лв, Ккл, Блш, Хрпл, Пдм, Клш, Блбр, Змг).
- ЛАЗ** [ла¹з] *ч. р.* 1. 'рівне місце в горах' (Спг, Лсц, НС, Лпнк). 2. 'рівне місце' (Прк). 3. 'невелика ділянка поля' (Дбрвл). 4. 'мала ділянка поля в горах' (Пдг). 5. 'невеликий ліс' (Тзв, Єз). 6. 'пасовище (в горах)' (Пдг). 7. 'луг' (Тсн). 8. 'трав'янисте урочище' (ВБ, БО, Мкл). 9. 'гірський луг' (Мш). 10. 'сінокіс' (Трстн). 11. 'сіножать (поляна) в лісі'. 12. 'будь-яка сіножать' (Псч). 13. 'лука' (СК). 14. 'сіножать' (Кб, Уст). 15. 'лісова поляна' (Глв) [Нг., с. 42].
- ЛАЗИ** [ла¹зи] *мн.* 'урочище' (Лч, См, Грд, СБ, Ржн, Зл).
- ЛАЗОК** [ла¹зок] *ч. р.* 1. 'рівне місце в горах' (Лпнк). 2. 'урочище' (ВБ, Тк, Др, СК). 3. 'гірський луг' (ББ, Стб). 4. 'луг на підвищенні' (ВЯ).
- ЛАМАНА ГОРА** [ла¹мана го¹ра] *ж. р.* 'крута, стрімка гора' (Змг, Св).
- ЛАМЕЦЬ** [ла¹мец'] *ч. р.* 'потік, що шукає, проламає собі дорогу' (Грдн).
- ЛАН** [ла¹н] *ч. р.* 1. 'поле (у загальному значенні)'. 2. 'значна площа чи ділянка землі, не засаджена деревами чи кущами'. 3. 'оброблювана земля' (Стц, Тр, Блх, Пдв, Брт, Ркв, Бршт, Глч, Лпнк, Цнв, Ілмн, Ржн, Об, Тпр, Кбв). 4. 'ділянка оброблюваної землі' (Св, Бршт, Блбр, Пчн). 5. 'долина (у загальному значенні)' (Пдв, Ркв, Тзв, Лпвц). 6. 'широка долина' (Блх, Птч, Рсв, Пдв, Брт, Ркв, ЛХ, Снт, Лв, Ілмн, Хмк, Пдм, Глч, Клш, Свт, Вр, Крсн, Бст, Врбвк, Збл, НС, Лпнк, Лпвц, Цнв, Схд, Кн). 7. 'багато полів разом' (Лпвц) [Rudn., с. 25].
- ЛАТАТТЯ** [ла¹тат':а] *с. р.* 'поверхня води, вкрита лататтям' (Хрпл, Змг, Збл, Сп).
- ЛЕВАДА** [ле¹вада] *ж. р.* 1. 'низина біля річки' (Клш, Блбр). 2. 'низинна частина берега річки' (Клнк). 3. 'низина біля річки; рівне поле' (Бл). [ле¹вада]

4. 'долина (в загальному значенні)' (Мрк). 5. 'низина, поросла травою' (Ксв, Прк, Ббн). 6. 'рівнина біля річки' (Снт, ІФ, Св). 7. 'рівнина на підвищеному березі річки' (Клнк). 8. 'сінокіс' (Ілл). 9. 'частина поля' (Снт, Ксв, Длн, Спг, Крсн, Цнв, Прк). 10. 'присадибна ділянка далеко в полі' (Сн). 11. 'ділянка оброблюваної землі' (Тр). 12. 'більший город біля хати' (Ксв) [Нг., с. 42]. 13. 'сіножать' (Кб) [Нг., с. 42]. [ле^лвада] 14. 'низина біля річки, потоку' (Рсв, Ксв). 15. 'рівне місце між річкою і деревами' (Явр). 16. 'трав'яниста рівнина біля ставу' (Стц). 'т. с., що ле^лвада б' (Ксв, Явр).

ЛЕВАДИ [ле^лвади] *мн.* 'рівне місце в горах' (Ксв).

ЛЕВАДКА [ле^лвадка] *ж. р.* 'невелике мочаркувате, вологе рівне місце біля потоку' (Прк).

ЛЕДИНИЦЯ [леди^лниц'а] *ж. р.* 'джерело з холодною водою' (Рзт).

ЛЕДЯНИЦЯ [лед'а^лниц'а] *ж. р.* 'джерело з крижаною водою' (МР).

ЛЕДЯНИЧКА [лед'а^лничка] *ж. р.* 'джерело з крижаною водою' (МР).

ЛИВАДА [ли^лвада] *ж. р.* 1. 'низина, поросла травою' (Змл). 2. 'поле, город' (Ржн) [Нг., с. 42].

ЛИСА [лиса] *ж. р.* 1. 'гора, горб, підвищення без рослинності' (Птч, Ркв, Лв, Брж, Крсн, НС, Грбв, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Скп). 2. 'гола гора, без рослинності' (Мкс, Лв, Стр, Ндв, Ржн, Гст, Крч, Трк, Мркв, От, НК, Ркв, Остр, Ябл 1, Кнс, Глшк, Грш, Врн 1, Глск, Млдт, Грдн, Рдн, Ктц, Грс, Сл, Тзв, Тчп, Об). 3. 'незаросла, гола вершина гори' (Тр, Ркв, Лв, Длн, Пдм, Бршт, НС, Цнв, Рвн 1, Сп, Схд, Скп, Кн).

ЛИСА ГОРА [лиса го^лра] *ж. р.* 1. 'гора, горб, підвищення без рослинності' (Тр, Блх, Брт, ЛХ, Св, Спг, Ккл, Тзв, Уст, Іл, Цнв, Дб, Озр). 2. 'гора, позбавлена рослинності' (Кнс, Дж, Бл, Клч, Стц, Птч, Прбл, Тр, Дб 1, Жк, Грш, Вкт, Гст, Крлс, Озр, Брт, Грс).

ЛИСА ЯМА [лиса ^ляма] *ж. р.* 'заглиблення в землі без рослинності' (Мрк 1).

ЛИСАК [ли¹сак] *ч. р.* 1. ‘горб, на якому відсутня рослинність на верху’ (ВК, Сп 1, Дб 1). 2. ‘незаросла, гола вершина гори’ (Птч, Ккл, Грбв, Дб). 3. ‘відсутність на вершині гори рослинного покриву’ (Др).

ЛИСАНІ [ли¹сан’і] *мн.* ‘незаросла, гола вершина гори’ (Пчн, Млдт).

ЛИСАНЯ [ли¹сан’а] *ж. р.* 1. ‘гора без рослинності’ (Пчн, Мкс, Лв, Стр, Ндв, Ржн). 2. ‘незаросла, гола вершина гори’ (Пчн, Млдт).

ЛИСЕНКА [лис’енка] *ж. р.* ‘відсутність на вершині гори рослинного покриву’ (Ант, Нжн).

ЛИСИЙ БЕРІГ [лисий бер’іг] *ч. р.* ‘підвищення, на якому мало рослинності’ (Трк, Мн, Слत्व).

ЛИСИНА [лисіна] *ж. р.* 1. ‘гора без рослинності’ (Сн, Рзт, Ксм). 2. ‘гора, позбавлена рослинності’ (Бст, Рчк, Шшр, Ндв, Лв, Стр, Злн, Ттр, Плн, Врх). 3. ‘незаросла, гола вершина гори’ (Рзт). 4. ‘частина незарослої гори’ (Ксм). 5. ‘частина незарослої гори, горба’ (СГв, Плп, ВВ, Пбр). 6. ‘полонина, бідна на рослинність’ (Пр). 7. ‘місце, пропущене при сіянні’ (Блх, Уст, Шшр). 8. ‘земля, звернена до сонця, вигоріла на сонці’ (Ббн). 9. ‘місце на лузі, де відсутня рослинність’ (Блх, Брт, Снт, Ксв, Ккл, Лсц, Хрпл, Цв, Тж, Пдм, Вр, Бст, Явр).

ЛИСИНКА [лисінка] *ж. р.* 1. ‘гора без рослинності’ (Врх). 2. ‘відсутність на вершині гори рослинного покриву’ (Рзт, Блбр).

ЛИСИЦЯ [лисиц’а] *ж. р.* 1. ‘гора без рослинності’ (Ббн, Явр). [ли¹сиц’а] 2. ‘місце, пропущене при сіянні’ (Рпж). [ли¹сиц’а] 3. ‘місце на горі без рослинності’ (Пр, Гт).

ЛИСОГІРКА [лисог’ірка] *ж. р.* ‘горб, на якому відсутня рослинність на його верху’ (НВ).

ЛИСУХА [ли¹суха] *ж. р.* ‘гора без рослинності’ (ІФ).

ЛИСЦІ [лисц’і] *мн.* ‘голі горби, пагорби’ (СЛ).

ЛИСЯК [ли¹с’ак] *ч. р.* ‘горб, на якому відсутня рослинність на верху’ (Рс).

ЛИСЯНКА [ліс'анка] *ж. р.* 'відсутність на вершині гори рослинного покриву' (Рзт, Блбр, Нжн, Ант).

ЛИХИЙ ПОТІК [лихий пот'ік] *ч. р.* 'потік, який все змиває на своєму шляху (особливо під час зливи або повені)' (Ябл).

ЛІГВО [лі'ігво] *с. р.* 'заглиблення в землі, вирите тваринами' (Мкл).

ЛІКУВАЛЬНЕ [лікувал'не] *с. р.* 'джерело мінеральної води' (Стц).

ЛІС [лі'іс] *ч. р.* 1. 'гора, поросла лісом' (Рзт). 2. 'ліс (у загальному значенні)' (вся обстежена територія). 3. 'ліс у яру' (Птч, Брт, ЛХ, Крсн, Врбвк, Сп, Акр, Рчк). 4. 'рівнина, поросла лісом' (Рзт). 5. 'низина, поросла деревами' (Брт, Клш, Вр, Бст, Лг, Брст).

ЛІСНА [лі'існа] *ж. р.* 'гора, вкрита лісом' (Крн, Сн, ВЯ, Рвн).

ЛІСОВА [лі'ісова] *ж. р.* 'гора, поросла лісом; гора у лісі' (СК).

ЛІСОК [лі'ісок] *ч. р.* 1. 'невеликий лісок' (Стц, Тр, Пдв, Брт, Ккл, Глч, Клш, Уст, Брж, Змг, Бст, Збл, НС, Грбв, Лпнк, Кмн, Прг, Лг, Ілмн, Св, Сп, Сн, Прк, Ббн, Сдж, Озр, Хтм, Ос, Утр, Остр, Рпж, Пдгйч). 2. 'гай' (Лпнк, Крхв, Лг, Схд, Рчк). 3. 'рідкий ліс' (Св, Крсн, Рвн 1). 4. 'ліс у яру' (Блх, Пдв, Ргт, Ксв, Лпнк, Цнв, Кмн, Прг, Лг, Ксм). 5. 'рівнина, поросла лісом' (Блх, Птч, Пдв, Брт, Ркв, Снт, Лв, Ілмн, Длн, Ккл, Хмк, Тж, Клш, Свт, Уст, Брж, Рвн, Вр, Блбр, Бст, Збл, Грбв, Цнв, Кнз, Сп, Сн, Акр, Рчк, Брст, Прк). 6. 'низина, поросла деревами' (Длн, Цв, Тж, Крв, Цнв, Сп, Схд, Прк, Явр). 7. 'яр, порослий лісом' (Брт, Ілмн, Длн, Блш, Лсц, Крв, Брж, Крсн, Цнв, Кнз, Сп, Дб, Скіп, Кн, Сн, Брст, Явр).

ЛОГ [лог] *ч. р.* 'заглибина' (Злн).

ЛОЖБИНКА [ложбинка] *ж. р.* 'рівна місцевість між підвищеннями' (Снт, Ілмн, Блбр, Крхв, Кмн, Прг).

ЛОЗЄ [лоз'є] *с. р.* 'низина, поросла деревами' (Уст).

ЛОЗИНА [лозіна] *ж. р.* 1. 'зарості лози' (Ксв Крсн, Яснв). 2. 'низина, поросла лозою' (Яснв). 3. 'лозина; берег, зарослий лозою' (Лпвц) [Rudn., с. 25].

ЛОМАНА ГОРА [л¹омана го¹ра] *ж. р.* ‘крута, стрімка гора’ (Клш).

ЛОТІК [ло¹т’ік] *ч. р.* 1. ‘маленька канава, викопана для стікання води’ (ІФ, Цнв). 2. ‘вузький потік’ (Зл).

ЛОТОКА [ло¹тока] *ж. р.* ‘млинські лотоки’ (Іл).

ЛУГ [луг] *ч. р.* 1. ‘рівнина, поросла травою’ (Тр, Пдв, Брт, Снт, Цв, Глч, Уст, Крв, Брж, Вр, Бст, Лг, Св, Дб, Кн, Рчк, Прк). 2. ‘рівнина, поросла лісом’ (Пдв, Ілмн, Ксв, Тж, Крсн, Врбвк, НС, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Лг, Кн, Прк, Явр). 3. ‘рівнина, поросла різними видами дерев’ (Снт). 4. ‘рівнина біля річки’ (Пдв, Брт, ЛХ, Снт, Бршт, Уст, Крв, Брж, Рвн, Врбвк, Збл, Лпвц, Лг, Пчн, Скіп, Сн, Рзт, Брст, Прк, Явр). 5. ‘низина (у загальному значенні)’ (Ксв, Брж, Рзт). 6. ‘низина, поросла деревами’ (Тж); (Слб 1, Клім) [Марус. МСУГА, с. 235]. 7. ‘низина біля річки’ (Блш, Лг, Пчн, Сн, Прк); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 235]. 8. ‘низина, поросла травою’ (Стц, Рсв, Брт, Снт, Глч, Крв, Рвн, Змг, Врбвк, Збл, Лпвц, Рвн 1, Пчн, Кн, Прк, Явр). 9. ‘необроблюване (заросле травою) поле’ (Нжн). 10. ‘луг взагалі’ (на всій території). 11. ‘рівнинна місцевість, вкрита трав’янистою рослинністю’ (у багатьох н. пп.). 12. ‘місце, поросле рослинністю’ (Шшр). 13. ‘лука’ (Звл). 14. ‘сінокісний луг’ (Пдв, Снт, Ксв, Вр, Бст, Лпвц, Цнв, Прг, Св, Рчк). 15. ‘пасовище’ (Лв, Ілмн, Звл, Крнч). 16. ‘пасовище біля річки’ (Рзт). 17. ‘низовина, поросла лісом’ (Слб 1, СМр) [Марус. МСУГА, с. 235]. 18. ‘низьке пологіе місце, низина’ (Врх) [Нг., с. 42]. 19. ‘корчунок’ (ВРж) [Нг., с. 42].

ЛУГАЧ [лу¹гач] *ч. р.* 1. ‘потік, що тече лугом’ (СК). 2. ‘низина, поросла травою’ (Бршт, Клш).

ЛУГОВИНА [луго¹вина] *ж. р.* 1. ‘низина (у загальному значенні)’ (Ксв, Рвн, Прк). 2. ‘рівнинна місцевість, вкрита трав’янистою рослинністю’ (Рзт).

ЛУГОВИНКА [луго¹винка] *ж. р.* ‘стара вибоїна потоку, долина’ (Ксм) [Нг., с. 42].

ЛУЖКИ [луж¹ки] *мн.* 1. ‘рівнина, поросла лісом’ (Дб). 2. [луж¹ки] ‘пасовище’

(Мл). 3. [лу^жки] 'рівнинна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю' (Явр).

ЛУЖОК [лу^жок] *ч. р.* 1. 'невеликий луг' (Ілмн, Длн, Ккл, Блш, Клш, Блбр, Крсн, Цнв, Схд, ВРж, Уст, Мкл, Крв, Чрм, Ябл). 2. 'рівнинна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю' (Птч, Рсв, Брт, ЛХ, Снт, Ккл, Тзв, Рвн, Крсн, Кмн, Прг, Сн, Прк). 3. 'сінокісний луг' (Пдв, Цнв). 4. 'низина, поросла травою' (Ккл, Блш, Цнв, Дб, Сн). 5. 'пасовище біля річки' (Сн).

ЛУКА [лу^ка] *ж. р.* 1. 'луг' (Ккл, Хрпл, Пдм, Крсн, Ржн). 2. 'рівнинна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю' (Цв, Пдм, Блбр, Змг). 3. 'сінокісний луг' (Клш, Цнв). [лу^ка] 4. 'рівнина, поросла травою' (Св, Блш). 5. 'низина, поросла травою' (Блш, Хрпл, Цв); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 235].

ЛУКАВЕЦЬ [лу^кавец'] *ч. р.* 'вигнутий потік' (Збр, Ббч, Лст, Грб, Стрн, Гв, Вл, Прб, Фт, Км).

ЛУКАВИЦЯ [лу^кавиц'а] *ж. р.* 'крива, вигнута форма хребта' (Брк, Прб).

ЛУКАЧ [лу^кач] *ч. р.* 'вигнутий потік' (Ввчк, Трф, Збр).

ЛУКИ [лу^ки] *мн.* 1. 'луг' (Ргт, Св, Блш, Хрпл, Клд, Сл, Врбвк, НС, Цнв, Ксм, Гв, Єз). 2. 'рівнинна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю' (Тр, Лсц, Крсн, Врбвк, Лпнк, Цнв, Брст, Явр). 3. 'гірська полонина, вкрита різними травами' (Дзм). 4. 'рівнина, поросла травою' (ЛХ, Блш, Врбвк). 5. 'низина, поросла травою' (Тр, Птч, ЛХ, Ргт, Св, Блш, Хрпл).

ЛУКОВЕЦЬ [лу^ковец'] *ч. р.* 'вигнутий потік' (Прб).

ЛУКОВИЦЯ [лу^ковиц'а] *ж. р.* 'крива, вигнута форма хребта' (Брк, Прб).

ЛУПЕНЯК [лу^пен'ак] *ч. р.* 'потік, що шукає, проламає собі дорогу' (Крн).

ЛУП'ЄНЄК [лу^пйе'н'ек] *ч. р.* 'потік, що шукає, проламає собі дорогу' (Крн).

ЛУПИНЯК [лу^пин'ак] *ч. р.* 'потік, що шукає, проламає собі дорогу' (Пр).

ЛУХ [лу^х] *ч. р.* 'низина, поросла травою' (Брст).

ЛУЧИНЕЦ [лу^чинец] *ч. р.* 'поляна; рівне місце у горах, багате на трави' (Явр).

ЛУЧКА [л¹учка] *ж. р.* 1. 'рівнина, поросла травою' (ІФ, Бршт, Змг). 2. 'луг' (Ксв).

ЛЯПАВКА [л¹'апавка] *ж. р.* 'рідке болото на дорозі' [Нг, с. 41].

ЛЬОН [л'он] *ч. р.* 'місце на річці, потоці, де вимочували коноплі і льон' (Блх, Св, Блш, Пдм, Лпнк).

ЛЬОПАВКА [л¹'опавка] *ж. р.* 'рідке болото, багно' (Крсн 1) [Нг, с. 41].

ЛЬОПОТЕЦІ [л¹'опо¹тец'і] *мн.* 'рідке болото' (Ксм) [Нг, с. 41].

МАГЛІВКА [маг¹л'івка] *ж. р.* 1. 'горбиста місцевість'. 2. 'горбиста дорога; ряд горбків на ній' (Стц).

МАГУРА [магура] *ж. р.* 1. 'гора; висока гора' (Врх, Акр, Лч, Вр, Крн, Лчк, Глв, Ярм, Др, Змг, Лчк). 2. 'висока гора' (Ілмн, Рвн, Вр, Явр). 3. 'висока гора, закрита хмарами, ніби сягає хмар' (Рзт). 4. 'невисока гора, горб, підвищення' (Ілмн).

МАГУРЕНКА [магур'енка] *ж. р.* 'гора; висока гора' (Злн).

МАГУРІВКА [магур'івка] *ж. р.* 'гора; висока гора' (Злн).

МАГУРКА [магурка] *ж. р.* 1. 'невелика гора' (Іл, Вр, Врх, Яб). 2. 'верх'. 3. 'горб' (Яб).

МАГУРЧИК [магурчик] *ч. р.* 'верх, вершина гори' (Яб, Ттр).

МАДЛІВКА [мад¹л'івка] *ж. р.* 1. 'горбиста місцевість'. 2. 'горбиста дорога; ряд горбків на ній' (Стц).

МАЗАНКА [мазанка] *ж. р.* 'невеликий насип' (СМр) [Марус. МСУГА, с. 236].

МАЙДАН [май¹дан] *ч. р.* 'підніжжя' (Лсц, ІФ, Пдм).

МАКІВКА [мак¹'івка] *ж. р.* 1. 'вершина гори, горба, підвищення' (Тр, ЛХ, Кнз, Врх). 2. 'вершина гори' (Врх). 3. 'вершина горба' (Кнс).

МАКІТЕРКА [мак¹'ітерка] *ж. р.* 1. 'глибокий обривистий яр круглої форми' (Акр). 2. 'улоговина' (Прк).

МАКІТРА [ма^к'ітра] *ж. р.* 1. 'кругле заглиблення на горі, горбі' (Лв, Блш).
2. 'яма круглої форми з пологими схилами' (Птч, Лв, Блш, Цв, Рвн, Явр).

МАКІТРИНА [ма^к'ітрина] *ж. р.* 'низина; кітловина' (ЛХ).

МАКОВЕЦЬ [ма^ковец'] *ч. р.* 'вершина гори' (Бтк).

МАКОВИЦЯ [ма^ковиц'а] *ж. р.* 'вершина гори' (Лв, Іл, Мкл, Ярм, Ксм, Крвп, Ям, Тк, Зл, Бтк).

МАКУШКА [ма^кушка] *ж. р.* 'вершина гори, горба, підвищення' (Скп).

МАЛА ГОРА [ма^ла го^лра] *ж. р.* 'мала гора' (Утр, Стц, Птч, Ккл, Хмк, Хрпл, Цв, Бршт, Клш, Свт, Рвн, Вр, Блбр, НС, Грбв, Лпнк, Св, Сп).

МАЛА КИЧЕРА [ма^ла кичера] *ж. р.* 'мала гора' (НБ).

МАЛА МАГУРА [ма^ла магура] *ж. р.* 'мала гора' (Врх).

МАЛА ПОТОЧИНА [ма^ла по^лточина] *ж. р.* 'малий потік' (Ябл, ВРж, Рзт, Тд, Глв).

МАЛА РІКА [ма^ла р'іка] *ж. р.* 'малий потік' (Ккл, Хрпл, Блбр, Лпнк, Цнв, Схд, Др).

МАЛА РІЧКА [ма^ла р'ічка] *ж. р.* 'малий потік' (Птч, Пдв, Брт, Ілмн, Длн, Др, Хрпл, Збл, Цнв).

МАЛА РОЗСІШ [ма^ла ро^лс'іш] *ж. р.* 'розгалуження річки, потоку' (Лв, Пдм, Дл, Клш, Злн).

МАЛЕ ЛАНИЩЕ [ма^ле ланишче] *с. р.* 'мале поле' (Ус).

МАЛЕ ОЗЕРО [ма^ле озеро] *с. р.* 'невелике озеро' (Цв, Пдм, Клш, Врбвк).
[ма^ле озе^иро] 'т. с., що ма^ле озеро' (Стц, Св, Блш, Хмк, Блбр, Крсн).

МАЛЕНЬКА ВОДА [ма^лен'ка во^лда] *ж. р.* 'мілина' (Рвн).

МАЛИЙ ГОРБ [ма^лий горб] *ч. р.* 'малий горб' (Тпр).

МАЛИЙ ГУК [ма^лий гук] *ч. р.* 'малий водоспад на річці, потоці' (Клш, Крв, Шшр, Бст, Крсн).

МАЛИЙ ГОРГАН [ма^лий горган] *ч. р.* 'мала гора' (Мкл, Плн, Зл).

МАЛИЙ ГРУНЬ [ма¹лий грунь] *ч. р.* ‘мала гора’ (Тд, Злн).

МАЛИЙ ДЗВІР [ма¹лий дзв’ір] *ч. р.* ‘долинка між двома невеликими підвищеннями’ (Ілмн).

МАЛИЙ ЖОЛБ [ма¹лий жол’іб] *ч. р.* ‘невелика улоговина між вершинами гір’ (Ттр, Мкл).

МАЛИЙ ПОТІК [ма¹лий пот’ік] *ч. р.* 1. ‘малий потік’ (Блбр, ВРж, Глв, Двгп, Крн, Дл, МР, Прх, Рзт, Уст, Хр). 2. ‘вузький потік’ (Птч, Ркв, Ргт, Св, Хмк, Тзв, Лсц, Тж, Пдм, НС, Лпвц, Сп, Скуп, Брст, Прк).

МАЛИЙ ПРИСЛІП [ма¹лий при¹сл’іп] *ч. р.* 1. ‘малий перевал’ (Вр, Вп). 2. ‘невелика долина між двома горами’ (Брж).

МАЛИШУВАТИЙ [малишу¹ватий] *ч. р.* ‘малий потік’ (Грн).

МАЛІЧ [мал’іч] *ч. р.* ‘малий потік’ (Прх).

МАЛУВАТИЙ [малу¹ватий] *ч. р.* ‘малий потік’ (Грн, Ям).

МАЛЯВА [мал’ава] *ж. р.* ‘схил, край гори, підвищення’ (Хрпл).

МАЛЬГАВА [мал’гава] *ж. р.* ‘торфовище’ (Бгрд, Грбч, Гст, Ол).

МАЛЬХОВА [мал’хова] *ж. р.* ‘торфовище’ (Мжг).

МАСКОЛА [маскола] *ж. р.* ‘липке болото’ (Глш, говірки Косівського р-ну). [маско¹ла] ‘т. с., що маскола’ (Крн) [Нг, с. 42].

МАСКОТИН [маско¹тин] *ч. р.* ‘липка, пластична глина, болото’ (Глш).

МАСКОТИНА [маско¹тина] *ж. р.* ‘липка, пластична глина, болото’ (Глш).

МАСНЕ [мас¹не] *с. р.* ‘липкий, в’язкий ґрунт’ (Брк).

МАСЬОК [мас’ок] *ч. р.* ‘липка, пластична глина, болото’ (Остр).

МАЧУЛА [ма¹чула] *ж. р.* ‘місце на річці, потоці, де вимочували коноплі і льон’ (Лв, ІФ, Клш, Блбр).

МАЧУЛКА [ма¹чулка] *ж. р.* ‘місце на річці, потоці, де вимочували коноплі і льон’ (Ілмн, Змг).

МЕЖА [межа] *ж. р.* 1. 'межа між двома селами' (Блх, Ргт, Ккл, Блш, Тж, ІФ, Пдм, Бршт, Глч, Уст, Крв, Рвн, Вр, Блбр, Крсн, Змг, Бст, Врбвк, Збл, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Сп, Схд, Скуп, Кн, Акр, Рзт, Ббн, Явр). 2. 'гора, яка розділяє землі двох населених пунктів' (Ркв). 3. 'стежка між городами'. 4. 'прохід між полями' (Пдв, Брт, Снт, Ргт, Ксв, Тзв, Пдм, Уст, Брж, Рвн, Крсн, Яснв, Врбвк, Грбв, Лпнк, Цнв, Дб, Кн, Рчк, Явр, Длн, Хмк, Бршт, Клш, Свт, Вр, Бст, Кнз, Сп, Схд) [межа] 'т. с., що межа 3, 4' (Брст).

МЕЖИГОРА [межигора] *ж. р.* 'долина між двома горами' (Пчн).

МЕЖИКИЧЕРАМИ [межикичерами] 'долина між двома горами' (Врх).

МЕЖІ [меж'і] *мн.* 'горб, який є межею двох сіл' (Ркв, Смн).

МЕЖЬИ [меж'и] 1. 'межа між двома селами'. 2. 'стежка між городами'. 3. 'прохід між полями' (Акр).

МЕЛІОРАТИВНИЙ РІВ [мел'іоративний р'ів] *ч. р.* 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води' (Стц, Тзв, Хрпл, Бршт, Клш, Змг, Яснв, Лпнк, Кнз, Прк).

МЕЛІОРАТИВНІ РОВИ [мел'іоративн'і рови] *мн.* 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води' (Снт, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Прк).

МЕЛІОРАЦІЙНИЙ РІВ [мел'іорац'ійний р'ів] *ч. р.* 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води' (Стц).

МЕЛІОРАЦІЯ [мел'іорац'ія] *ж. р.* 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води' (Стц, Тр, Пдв, ЛХ, Хмк, Врбвк, НС, Грбв, Лпнк, Ілмн, Дб).

МЕНЧИЛ [менчил] *ч. р.* 'гора' (Грм, Ксм, Ббн, МР, Мкл, Злн, Дзм).

МЕНЧИЛИК [менчилик] *ч. р.* 'невелика гора; горб' (Ксм, Злн).

МЕНЧУЛ [менчул] *ч. р.* 'гора' (Грм, Ксм, Ббн, МР, Мкл, Злн, Дзм).

МЕРВА [мерва] *ж. р.* 'гнила болотиста місцевість' (ГЗ, ДЗ).

МЕТАЛЕВИЙ МІСТ [метале^лвий м'іст] *ч. р.* 'міст для переходу або переїзду через річку' (Брв).

МИЖА [ми^лжа] *ж. р.* 1. 'межа між двома селами' (Ркв, Льв, НС, Лг, Рчк, Брст). 2. 'стежка між городами'. 3. 'прохід між полями' (Стц, Льв, Клш, Змг, Ілмн). [ми^ежа] 'т. с., що ми^лжа 2, 3' (Блх, Птч, Рсв, Пдв, Ркв, ЛХ, Ккл, Хрпл, Пдм, Глч, Крв, Рвн, Врбвк, НС, Грбв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Св, Пчн, Скуп, Рчк, Явр).

МІВКЕ МІСЦЕ [м'іў^ке м'ісце] *с. р.* 'мілка ділянка штучної водойми' (Стц, Крсн, НС).

МІВКО [м'іў^ко] 1. 'мілке місце річки (озера, ставка, потоку, поточини)'. 2. 'мілина' (Стц). 3. 'мілка ділянка штучної водойми' (Стц, Рвн 1, Лг, Рчк).

МІЖГІР'Я [м'іжг'іря] *с. р.* 1. 'долина між двома горами' (Рсв, ЛХ, Вр, Бст, Рвн 1). 2. 'місцевість між двома горами' (Ксм). 3. 'долина між горами, ущелина' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 236].

МІЛИЗНА [м'ілиз^лна] *ж. р.* 'мілка ділянка штучної водойми' (Лсц, Хрпл, Блбр, Цнв, Сн).

МІЛИНА [м'іли^лна] *ж. р.* 1. 'мілке місце річки (озера, ставка, потоку, поточини)'. 2. 'мілина' (Стц, Птч, Ргт, Ксв, Длн, Лсц, Цв, Тж, Клш, Уст, Брж, Рвн, Вр, Бст, Збл, Грбв, Цнв, Крхв, Скуп, Акр, Рзт, Рчк, Брст). 3. 'мілка ділянка штучної водойми' (Блх, Рсв, Пдв, Брт, Ркв, ЛХ, Снт, Ргт, Ксв, Хмк, Бршт, Глч, Свт, Уст, Крв, Брж, Рвн, Врбвк, Грбв, Лпнк, Кнз, Ілмн, Св, Дб, Схд, Пчн, Скуп, Кн, Сн, Рзт, Брст, Ксм, Прк, Явр). [м'і^ллина] 4. 'сухе русло річки' (Рзт).

МІЛКА ВОДА [м'іл^ка во^лда] *ж. р.* 'мілина' (Збл, Ілмн, Скуп).

МІЛКЕ [м'іл^ке] *с. р.* 'мілка ділянка штучної водойми' (Хрпл).

МІЛКЕ МІСЦЕ [м'іл^ке м'ісце] *с. р.* 'мілка ділянка штучної водойми' (Свт, Сп).

МІЛКИ [м'іл^ки] *мн.* 'мілка ділянка штучної водойми' (Льв, Блш, Клш, Змг).

МІЛКОВОДЦЄ [м'ілко¹вод':е] *с. р.* 'мілина' (Прк).

МІЛКОВОДДЯ [м'ілко¹вод':а] *с. р.* 1. 'мілка ділянка штучної водойми' (Тр, Клш, Вр, Бст, Крхв, Кмн, Прг). 2. 'мілина' (Тр, Ілмн, Ккл, Пдм, Клш, Свт, Вр, Крсн, Змг, Бст, Цнв, Крхв, Прг, Рвн 1, Сп, Схд, Явр).

МІЛКОВОДЕ [м'ілко¹вод'е] *с. р.* 'мілка ділянка штучної водойми' (Прк).

МІЛКОВОДІ [м'ілко¹вод'і] *мн.* 'мілина' (Сн).

МІЛКОТА [м'ілко¹та] *ж. р.* 'мілка ділянка штучної водойми' (Ккл, Блш).

МІЛЬ [м'іл'] *ж. р.* 1. 'мілке місце річки (озера, ставка, потоку, поточини)'. 2. 'мілина' (Стц, Цнв). 3. 'мілка ділянка штучної водойми' (Ксв, Цв, Пчн).

МІНЕРАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА [м'іне¹рал'н'і дже¹рела] *мн.* 'джерело мінеральної води' (Брт, Лв, Св, Ксв, Ккл, Хмк, Клш, Крв, Брж, Вр, Бст, Врбвк, Збл, НС, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Сп, Кн, Сн, Рчк, Брст, Прк).

МІНЧОЛ [м'ін¹чол] *ч. р.* 'гора' (Грм, Ксм, Ббн, МР, Мкл, Злн, Дзм).

МІСИВО [м'ісиво] *с. р.* 'витоптане місце в кінці ставу, де худоба п'є воду' (Стц).

МІСТ [м'іст] *ч. р.* 'міст для переходу або переїзду через річку' (вся обстежена територія).

МІСТОК [м'іс¹ток] *ч. р.* 1. 'міст для переходу або переїзду через річку' (Пдв, Глч, Лпнк, Цнв, Дб, Пчн, Вн 1, Рс). 2. 'невеликий міст, вимощений з круглого дерева, по якому можна пройти або проїхати' (Нвч, Угр).

МІСЦЯ ДЛЯ КУПАННЯ [м'ісц'а для купан':а] 'місце, призначене для купання людей' (у багатьох н. пп.).

МЛАКА [млака] *ж. р.* 1. 'мокра заболочена низина' (Птч, Рсв, Пдв, ЛХ, Лв, Хмк, Яснв, Врбвк, Лпнк, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Лг, Кн). 2. 'мокра низина' (Тчп, Вд). 3. 'заболочена низовина' (Крл 1). 4. 'мокра заболочена рівнина' (Стц, Ркв, Лв, Ілмн, Длн, Спг, Хмк, Тзв, Яснв, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Лг, Скуп, Кн, Явр). 5. 'місце, де раніше було

болото' (Птч, Рсв, Пдв, Ркв, Снт, Пдм, Тзв). 6. 'болотистий ґрунт у лісі' (Ршн). 7. 'заболочене грузьке місце' (ЛХ, Снт, Спг, Бршт). 8. 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля' (Птч, Ркв). 9. 'земля, розм'якшена водою' (вся обстежена територія). 10. 'мокре поле, багно' (Кл) [Rudn., с. 26]. 11. 'вогке поле' (Вшк) [Rudn., с. 26]. 12. 'багно, в яке можна зайти' (Лпвц) [Rudn., с. 26].

МЛАКИ [млаки] *мн.* 'земля, розм'якшена водою' (вся обстежена територія).

МЛАКОВИНА [млако|вина] *ж. р.* 'земля, розм'якшена водою' (у багатьох н. пп.).

МЛАЧКА [млачка] *ж. р.* 'земля, розм'якшена водою' (вся обстежена територія).

МЛИН [млин] *ч. р.* 1. 'пороги на річці, потоці' (Брт, Спг, Пдм, Бршт, Крв, Яснв, Кнз). 2. 'перепад води на високих кам'яних порогах; невеличкий водоспад' (Мкл).

МЛИНІВКА [мли|н'івка] *ж. р.* 1. 'невелика канава, рівчак, по якій тече вода' (НС). 2. 'канал, яким вода тече з річки до млина' (Явр). 3. 'заливний луг' (Св). 4. 'старе русло річки' (Врбвк).

МНОГО ВОДИ [мноґо во|ди] 'великий потік води в річці' (Ілмн).

МОГИВКА [моґивка] *ж. р.* 'горб' (НК, Трг, Брт, Тсм, Од, Грбч)

МОГИЛА [моґила] *ж. р.* 1. 'штучно насипаний горб, насип' (Стц, Ксв, Змг, Рвн 1, Пчн). 2. 'невеликий штучний насип' (Вр). 3. 'штучне земляне підвищення' (Стц, Од). 4. 'штучне земляне підвищення, горб' (Тр, Гнк, Брщ, Звл, Здбр, Грднк, Влх, Вкн, Чрнт, Грдн, ЯП, Остр, Тшк, Гнн, Клд, Тсм, Од, Озр, Тл, Гст, Дж, МК, СГв, Бгрд, Трк, Трг 1). 5. 'невисока гора, горб, підвищення' (Ксв). 6. 'великий горб; гора' (МК). 7. 'велике підвищення, гора' (Нз, Чрт, Врнв). 8. 'горб, курган'. 9. 'місце поховання і насип, горбик на ньому' (ЯП). 10. 'горб' (Тр, Глск, Тшк). 11. 'купа (каміння)' (Крн, Ябл, Врх); (Снч, Вшк) [Rudn., с. 26]; (Чрм, Крн, Яб, Врх) [Нг., с. 42]. 12. 'штучне земляне підвищення; купа чогось' (Утр). 13. 'штучне земляне підвищення,

курган' (Слб 1, СМр) [Марус. МСУГА, с. 236-237].

МОГИЛИ [мо¹гили] *мн.* 'ряд горбів, підвищень' (Об, Грднк, Птчщ, Стрл, Ршн, Згйп).

МОГИЛКА [мо¹гилка] *ж. р.* 1. 'штучно насипаний горб, насип' (Пдв, Брт). 2. 'горб, підвищення; курган' (НК, Трг, Брт, Тсм, Од, Грбч). 3. 'невисока гора, горб, підвищення' (Пдв, Брт, Цв, Рвн 1).

МОГИЛКИ [мо¹гилки] *мн.* 'горби; ряд горбів' (Ркв, Ілл, Лк, Стрл, Тпр, Стрг, НК).

МОГУТНІЙ ХРЕБЕТ [мо¹гутн¹'і¹й хреб¹ет] *ч. р.* 'хребет великих розмірів' (Брж).

МОКВА [мок¹ва] *ж. р.* 1. 'заболочене грузьке місце' (Лв). 2. 'невелике болото' (Брт, Св).

МОКРА [мо¹кра] *ж. р.* 'земля, розм'якшена водою' (Сп).

МОКРЕ [мо¹кре] *с. р.* 1. 'земля, розм'якшена водою' (Скл, Рс). 2. 'мокре місце на полі, заболочена місцевість' (Клд, Пдлж).

МОКРЕЦЬ [мок¹рец¹] *ч. р.* 'земля, розм'якшена водою' (Тсм, Хрпл).

МОКРЕК [мок¹р'ик] *ч. р.* 'мокра заболочена низина' (Блх, Пдм, Врбвк, НС, Грбв, Лпнк, Рвн 1, Лг).

МОКРИН [мок¹рин] *ч. р.* 'земля, розм'якшена водою' (Брк).

МОКРИНА [мок¹рина] *ж. р.* 'невелике болото' (Клш).

МОКРИНИЦЯ [мок¹ри¹ниц¹'а] *ж. р.* 'земля, розм'якшена водою' (Спг).

МОКРИЦЯ [мок¹ри¹ц¹'а] *ж. р.* 'мокра заболочена рівнина' (Пдм).

МОКРИШ [мок¹риш] *ч. р.* 1. 'земля, розм'якшена водою' (Крвпл). 2. 'мокре місце на полі, заболочена місцевість' (Хрпл, Крсн, Лпнк, Цнв, Крхв, Прг).

МОКРОТА [мок¹рота] *ж. р.* 'заболочене грузьке місце' (Цв).

МОКРУШКА [мок¹рушка] *ж. р.* 'земля, розм'якшена водою' (Млдт).

МОЛЬНИЦЯ [мо¹л'ниц¹'а] *ж. р.* 1. 'рів, канавка з брудною водою' (Блш, Клш). 2. 'місце, яке вимив проливний дощ' (Вр) [Нг., с. 43].

МОРАЛЕВА [моралева] *ж. р.* ‘гора, покрита великою кількістю мурашників’ (ВЯ, Блбр).

МОРИЛЕВА [морилева] *ж. р.* ‘гора, покрита великою кількістю мурашників’ (ВЯ, Блбр).

МОСТ [мост] *ч. р.* ‘міст для переходу або переїзду через річку’ (Длн, Лсц, Брж).

МОСТИК [мости́к] *ч. р.* ‘міст для переходу або переїзду через річку’ (Пдв, Ксв, Тж, ІФ, Клш, Уст, Брж, Блбр, Цнв, Прк).

МОСТИЦІ [мос’тишч’і] *мн.* ‘міст для переходу або переїзду через річку’ (Длв).

МОХ [мох] *ч. р.* 1. ‘заболочена місцевість, покрита мохом’ (Ксв). 2. ‘мохове болото’ (Рсв, Лсц).

МОХНЯК [мох’н’ак] *ч. р.* ‘мохове болото’ (Св, Цв).

МОХОВИЩЕ [мохо’вишче] *с. р.* ‘мохове болото’ (Блш).

МОЧАНИЦЯ [моча’ниц’а] *ж. р.* ‘місце на річці, потоці, де вимочували коноплі і льон’ (Рсв, Вр, Крсн, Бст, Цнв, Рчк).

МОЧАР [мочар] *ж. р.* 1. ‘мокра заболочена низовина’ (Стц); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 237]. 2. ‘низина, залита водою’ (Птч, ЛХ, Ксв, Длн, Цнв, Крхв, Кмн, Прг). 3. ‘заболочене грузьке місце’ (Хрпл). 4. ‘невелике болото’ (Птч, Тж). 5. ‘земля, розм’якшена водою’ (у багатьох н.пп.). 6. ‘мокре місце на полі, заболочена місцевість’ (Птч, Ргт, Ксв, Тзв, Брж, Рвн, Блбр, Крсн, Змг, Яснв, Збл, НС, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Св, Схд, Кн, Сн, Явр). 7. ‘заболочене, заросле (частково чи повністю) озеро’ (Птч, Рсв, Ркв, Хмк, Тж, Клш, Змг, Яснв, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Сп, Рчк, Брст, Ксм, Явр). 8. ‘місце, де раніше було болото’ (Блш, Тж, Тзв). 9. ‘заливний луг’ (Птч, Рсв, Пдв ЛХ, Хмк, Лсц, Тж, Збл, Цнв, Кмн, Прг, Ілмн, Сн, Ксм). 10. ‘заросле, багнисте місце, мочар’ (Лпвц) [Rudn., с. 26]. 11. ‘малий ставок для відмочування конопель’ (Лпвц) [Rudn., с. 26]. [мо’чар] 12. ‘мокра заболочена рівнина’ (Прг). ‘т. с., що мочар 2’ (Ілмн, Уст, Сп). ‘т. с., що мочар 5’ (Снт, Бршт). [мо’чар] ‘т. с., що мочар 2’ (Лсц, Врбвк, Рвн 1).

МОЧАРА [мочара] *ж. р.* 1. ‘земля, розм’якшена водою’ (Ксв, Чрнл, НВ). 2. ‘мокре місце на полі, заболочена місцевість’ (Ілмн). [мо^чара] 3. ‘болотисте місце в лісі’ (Ілмн). ‘т. с., що мочара 1’ (Ілмн, Ржн, НВ).

МОЧАРИ [мочари] *мн.* 1. ‘мокра заболочена низина’ (Рсв, Ілмн, Лсц, Крсн, Яснв, Лпнк, Прк, Явр). [мо^чари] 2. ‘болотисте місце в лісі’ (Бг). 3. ‘мокре місце на полі, заболочена місцевість’ (Кнж, Мт). ‘т. с., що мочари 1’ (Снт, Ксв, Спг, Брж, Рвн, Цнв, Прг, Сп, Пчн, Рчк, Прк). [моча^ри] ‘т. с., що мочари 2’ (Снт, Клш, Уст, Брж, Рвн, Крсн, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Сп, Схд, Кн, Сн, Рчк, Ксм). [мо^чари] 4. ‘земля, розм’якшена водою’ (Мш, Сп, Цн, Гв, Нзв, Трстн, Згв, СЛ, Бкв).

МОЧАРИСЬКА [мочарис’ка] *мн.* ‘земля, розм’якшена водою’ (НВ).

МОЧАРІ [мочар’і] *мн.* 1. ‘невелике болото’ (Рсв, Ксв). 2. ‘земля, розм’якшена водою’ (Птч, Рсв, Ргт). 3. ‘заболочене, заросле (частково чи повністю) озеро’ (Снт, Ілмн, Уст, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Сн). 4. ‘мокра заболочена низина’ (Рсв, Уст, Збл, Лпнк, Ксм). 5. ‘мокре місце на полі, заболочена місцевість’ (Рсв, Спг, Уст, Лпнк, Цнв, Кмн, Прг, Лг). 6. ‘мокра заболочена рівнина’ (Птч, Рсв, ЛХ, Ксв, Лсц, ІФ, Глч, Рчк). 7. ‘болотисте місце в лісі’ (ІФ). [мо^чар’і] ‘т. с., що мочар’і 1’ (Спг). [моча^р’і] ‘т. с., що мочар’і 1’ (Пдм, Цв, Лсц, Хмк). ‘т. с., що мочар’і 2’ (Цв, Лсц, Нжн). ‘т. с., що мочар’і 4’ (Рвн). ‘т. с., що мочар’і 5’ (Рдн, Чрнл).

МОЧАРКА [мочарка] *ж. р.* 1. ‘земля, розм’якшена водою’ (Дбр, Лнч). 2. ‘болотисте місце в лісі’ (Сдж). 3. ‘мокре місце на полі, заболочена місцевість’ (Згв). [мо^чарка] ‘т. с., що мочарка 1’.

МОЧАРКИ [мочар^ки] *мн.* ‘земля, розм’якшена водою’ (Гр).

МОЧАРНЯК [мочар^н’ак] *ч. р.* 1. ‘болотисте місце в лісі’. 2. ‘місце, де раніше було болото’ (Ксв).

МОЧАРО [мочаро] *с. р.* ‘мокра заболочена низина’ (Сн).

МОЧЕРА [мочера] *ж. р.* 1. ‘мокра заболочена низина’. 2. ‘мокра заболочена рівнина’ (Рзт).

МОЧЕРКА [мо^черка] *ж. р.* ‘земля, розм’якшена водою’ (Шшр).

МОЧЄР [мо^ч’ер] *ж. р.* 1. ‘земля, розм’якшена водою’ (Прщ, Прр, Вл, Єз). 2. ‘заросле, багнисте місце, мочар’ [Rudn., с. 26]. 3. ‘малий ставок для відмочування конопель’ (Лпвц) [Rudn., с. 26].

МОЧЄРА [мо^ч’ера] *ж. р.* 1. ‘мокра заболочена рівнина’ (Крв). 2. ‘маловодний потік’ (Блбр). 3. ‘мокре місце на полі, заболочена місцевість’ (Рпж).

МОЧЄРИ [мо^ч’ери] *мн.* 1. ‘болотисте місце в лісі’ (Брж). 2. ‘низина, залита водою’ (Пдв, Уст, Крв, Змг, Лпнк, Кнз, Лг, Сн). [мо^ч’єри] ‘т. с., що мо^ч’ери 1’ (Уст).

МОЧЄРІ [мо^ч’ер’і] *мн.* 1. ‘мокра заболочена рівнина’ (Пдв, Уст, Лпнк, Брст, Ксм). [мо^ч’ер’і] 2. ‘низина, залита водою’ (Ксм).

МОЧЄРКА [мо^ч’ерка] *ж. р.* 1. ‘земля, розм’якшена водою’ (Дбр, Лнч). 2. ‘болотисте місце в лісі’ (Сдж). 3. ‘мокре місце на полі, заболочена місцевість’ (Згв). [мо^ч’ерка] ‘т. с., що мо^ч’ерка 1’ (Мкл).

МОЧЄРЬ [мо^ч’ер’] *ж. р.* ‘земля, розм’якшена водою’ (Пдв, ІФ).

МОЧИЛО [мо^чило] *с. р.* ‘місце на річці, потоці, де вимочували коноплі і льон’ (Птч, Ркв, ЛХ, Ккл, Блш, Хмк, Хрпл, Бршт, Клш, Уст, Брж, Рвн, Яснв, Грбв, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Сп, Схд, Сн, Акр, Явр, Брщ, Пчн, Прк).

МОЧИР [мо^чир] *ж. р.* 1. ‘земля, розм’якшена водою’ (Стц). 2. ‘мокра заболочена низина’ (Стц, Уст, Крв, Лпнк). 3. ‘мокра заболочена рівнина’ (Блх, Св, Тзв, Клш, Крв, Рвн, Крсн, Змг, Врбvk, НС, Лпнк, Цнв, Сп, Сн, Рчк, Явр).

МОЧИРА [мо^чира] *ж. р.* 1. ‘заболочене, заросле (частково чи повністю) озеро’ (Акр). 2. ‘мокре місце на полі, заболочена місцевість’ (Акр, Ксм).

МОЧИРИ [мо^чири] *мн.* ‘земля, розм’якшена водою’ (Сл). [мо^чири] ‘т. с., що мочири’ (Мн).

МОЧИРІ [мо^чир’і] *мн.* ‘земля, розм’якшена водою’ (Пдв).

МОЧИХВІСТ [мо¹чихв'іст] *ч. р.* 'болото, у якому грузла худоба і мочила хвости' (Тсм).

МОЧИ [моч'і] *мн.* 'заболочена низовина' (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 237].

МОЧИР [моч'ір] *ж. р.* 1. 'заливний луг' (Стц, Св, Уст, Брж, Цнв, Рвн 1, Кнз, Лг Сп, Скуп, Рчк). 2. 'земля, розм'якшена водою' (Стц, Пдв, ЛХ, Кйд, Гт, Жр, Мн, Нвч, Пр, Гвр, Прщ, Рдч, Сл, Тзв). 3. 'мокра заболочена низина' (Стц, Уст, Крв, Врбвк, Лг). 4. 'мокра заболочена рівнина' (Яснв, Дб). 5. 'болотисте місце в лісі' (Рк).

МОЧИРА [моч'іра] *ж. р.* 1. 'земля, розм'якшена водою' (Длн, Клш, Хрпл, Блбр, Тк, Ршк, ВВ, Мт, Мш, Млдіт, НВ, Слб 1, Спв, Ілл, Тр). 2. 'мокра заболочена рівнина'. 3. 'болотисте місце в лісі' (Пчн). 4. 'мокре місце на полі, заболочена місцевість' (Акр).

МОЧИРИ [моч'іри] *мн.* 1. 'земля, розм'якшена водою' (Лв, Ккл, Блш, Св, Пдм). 2. 'болотисте місце в лісі' (Акр). [моч'іри] 3. 'заболочене, заросле (частково чи повністю) озеро' (Скуп).

МОЧИРКИ [моч'ір'ки] *мн.* 'мокра заболочена низина' (Скуп).

МОЧОЛА [мо¹чола] *ж. р.* 'невелике болото' (Ілмн, Тж).

МОЧУЛА [мо¹чула] *ж. р.* 1. 'земля, розм'якшена водою'. 2. 'болотисте місце в лісі' (Тр, Св, Ккл, Хмк, Цв, Тж, Пдм, Блбр, Крсн). 3. 'місце на річці, потоці, де вимочували коноплі і льон' (Рпж). 4. 'мокре місце на полі, заболочена місцевість' (Тр, ІФ). 5. 'низина, залита водою' (Тр).

МОЧУЛО [мо¹чуло] *с. р.* 'місце на річці, потоці, де вимочували коноплі і льон' (Хлб, Брщ, Кнж, ГЗ, ДЗ).

МОЧЬИР [моч'ир] *ж. р.* 'невелике болото' (Блх).

МОШОК [мо¹шок] *ч. р.* 'мохове болото' (Лв, Длн, Бршт).

МУЛИСТЕ БОЛОТО [му¹листе бо¹лото] *с. р.* 'болото з водою кольору іржі' (Снт, Бршт).

МУЛЬНИЦЯ [му¹л'ниц'а] *ж. р.* 'рів, канавка з брудною водою' (Лв, Ккл,

Бршт, Блбр, Змг).

МУНЧЕЛ [мун¹чел] *ч. р.* ‘гора’ (Грм, Ксм, Ббн, МР, Мкл, Злн, Дзм).

МУНЧЕЛИК [мун¹челик] *ч. р.* 1. ‘горб (у загальному значенні)’ (Грм).
2. ‘невисока гора, горб, підвищення’.

МУНЧЕЛЬ [мун¹чел[?]] *ч. р.* ‘гора’ (Грм, Ксм, Ббн, МР, Мкл, Злн, Дзм).

МУРАЛЕВА [мура¹лева] *ж. р.* ‘гора, покрита великою кількістю мурашників’ (ВЯ, Блбр).

МУРАШНИК [му¹рашник] *ч. р.* ‘невеличкий горбик з мурашками’ (Ксм, Стц).

МУСОРНИК [мусор¹ник] *ч. р.* ‘підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’ (Пдм).

МУТВА [мут¹ва] *ж. р.* ‘рів, канавка з брудною водою’ (Ілмн, Клш, Брж).

МУТНА ВОДА [мут¹на во¹да] *ж. р.* ‘рів, канавка з брудною водою’ (Стц, Св, Тзв, Цв, Пдм, Глч, Брж, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Яснв, Збл, Лпнк, Цнв, Рвн 1, Кнз, Сп, Скуп, Сн, Явр). [мут¹на во¹да] ‘т. с., що мут¹на во¹да’ (Рзт).

МХА [мха] *мн.* ‘мохове болото’ (Клш).

НАВИСА [на¹виса] *ж. р.* ‘крутий схил гори, круча’ (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 237].

НА ДОЛИНІ [на до¹лин¹’і] ‘вузька протяжна низина’ (Птч, Пдв, Ркв, Лсц, ІФ).

НА ЛУЗІ [на¹луз¹’і] ‘низина (в загальному значенні)’ (Лпвц).

НА ПЛОСКОМУ [на¹плоскому] 1. ‘рівнина (в загальному значенні)’.
2. ‘рівна місцевість’ (Ксв).

НА СОНЦИ [на¹сонци] ‘схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця’ (Стц, Льв, Св, Пдм, Глч, Брж, Вр, Змг, Бст, Лпнк, Рвн 1, Лг, Скуп, Прк).

НА СОНЦІ [на¹сон¹’ц’і] ‘схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця’ (Ркв, Ргт, Блш, Блбр, Збл, Сп, Акр).

НА ЧУБАРИКУ [на чу¹баріку] ‘вершина гори, горба, підвищення’ (Уст).

НАГІР'Я [наг'іря] *с. р.* 1. 'рівне місце в горах' (Ккл, Бршт). 2. 'підвищення (у загальному значенні)' (Слтв, Плг).

НАДБЕРЕЖЖЯ [надбереж':а] *с. р.* 'верхня частина берега' (Нзв).

НАДГІР'Я [надг'іря] *с. р.* 'рівне місце в горах' (Ілмн).

НАМУЛ [на'мул] *ч. р.* 1. 'місце, де раніше було болото' (Блх, Стц, Рсв, Пдв, Брт, Пдм, Лсц). 2. 'рів, канавка з брудною водою' (Тр, Рсв, Ркв, Ргт, Хмк, Тзв, Хрпл, Тж, Крв, Рвн, Крсн, Врбвк, Збл, НС, Лпнк, Лг, Кн, Рчк, Брст, Явр).

НАМУЛИ [на'мули] *мн.* 'невелике болото' (ЛХ, Снт).

НАРОСЛІ [наросл'і] *мн.* 'частина водойми (по краях), зарослої різними видами трав' (Крсн).

НАСИП [насіп] *ч. р.* 1. 'великий розлогий горб, підвищення' (Свт). 2. 'крута гора' (Снт, Лг). 3. 'продовгувате підвищення' (Тж). 4. 'горб (у загальному значенні)' (Тр, Рсв, Пдв, ЛХ, Блш, Тж, Глч). 5. 'штучно насипаний горб, насип' (Блх, Пдв, Ккл, Хмк, Тзв, Цв, Тж, ІФ, Клш, Свт, Рвн, Блбр, Крсн, Крхв, Кмн, Прг, Св, Сп, Кн, Сн, Акр, Рзт, Брст, Явр). 6. 'насип; невеликий насип з ґрунту для вирівнювання подві'р'я, дороги та ін.' (Пдв, Стц). 7. 'штучне земляне підвищення, горб' (Слб 1, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 237]. [насе^ип] 'т. с., що насип 5' (Рсв, Лпнк). [насіп] 'т. с., що насип 4' (Явр).

НАХИЛ [нахил] *ч. р.* 'схил, край гори, підвищення' (Тж).

НАЧАЛО [на'чало] *с. р.* 1. 'початок річки'. 2. 'місце, де починається ріка' (Длн, Клш, Цнв).

НЕВЕЛИКА ГІРСЬКА РІЧКА [неве'лика г'ірс'ка |р'ічка] *ж. р.* 'невелика гірська річка, що протікає ущелиною' (Прг).

НЕВИСОКА ГОРА [не^иви'сока го'ра] *ж. р.* 'невисока гора, горб, підвищення' (Брт, ІФ, Змг, Бст, Врбвк, Лг, Рзт).

НЕОБРОБЛЕНИЙ ГОРОД [не^иоб'робле^иний го'род] *ч. р.* 'необроблена земельна ділянка' (Свт).

НЕТЕЧА [не'теча] *ж. р.* 1. 'болото' (Бг, Прр, Крсл, Сл). 2. 'непротічна вода'

(Брт, Спг, Блш, Бршт, Яснв). 3. 'водойма зі стоячою водою' (Єз, От).

НЕ ТЕЧЕ [не те^че] 'непротічна вода' (Пдв).

НИЗ [низ] *ч. р.* 1. 'рівнина (у загальному значенні)' (Яснв, Цнв, Ббн). 2. 'рівне місце; підніжжя' (Птч, Брт, Снт, Лсц, Тж, Глч, Свт, НС, Лпнк, Цнв, Ілмн, Скуп, Пдм). 3. 'долина (у загальному значенні)' (Брт, Ксв, Лг, Схд). 4. 'низина (у загальному значенні)' (Стц, Ргт, Крсн, Акр). 5. 'низина; низинна місцевість' (Сл).

НИЗИ [ни^ези] *мн.* 'низина (у загальному значенні)' (Блш, Клш, Ілмн).

НИЗИНА [ни^зина] *ж. р.* 1. 'рівнина біля річки' (Ргт, Клш). 2. 'низина, поросла травою; сінокіс' (Дзм). 3. 'невелика рівнина' (Тж). [ни^езина] 4. 'низина (у загальному значенні)' (Блш, ІФ, Змг, Врбвк). 'т. с., що ни^зина 1' (Рсв, Пдв, Цв, Кнз). [ни^зина] 5. 'низина біля річки' (Схд, Скуп). [ни^зина] 6. 'рівнинна низина' (Лпвц). 'т. с., що ни^зина 1' (Акр). [ни^езина] 7. 'вузька протяжна низина' (Св, Блш, Цв, Клш, Рвн, НС, Лпнк). [ни^зина] 8. 'рівнина у загальному значенні' (Слб 1, Тпч, Клм) [Марус. МСУГА, с. 238].

НИЗИНКА [ни^езинка] *ж. р.* 'невелика рівнина' (Лв, Св, Ккл, Блш, ІФ, Бршт, Свт, Уст, Кн).

НИЗКА [ни^зка] *ж. р.* 'низька гора' (Рсв, Ккл, Лсц, Пдм, Глч, Крсн, Змг, Пчн, Прк).

НИЗОВИНА [ни^зовина] *ж. р.* 1. 'низина (у загальному значенні)' (ЛХ, Длн, Хрпл, Уст, Вр, Св, Скуп, Брст, Прк). 2. 'луг' (Ксв). [ни^зовина] 3. 'низина біля річки' (Блх, Пдв, Лсц, Клш, Врбвк). 'т. с. що ни^зовина 1' (Явр). [ни^езовина] 4. 'рівнина біля річки' (Птч, Пдв, Ккл, Блш, Лсц, Змг, Сп). 5. 'долина (у загальному значенні)' (Цв, Кн). 6. 'рівнина (у загальному значенні)' (Ксв, Крхв, Кмн, Прг). 'т. с., що ни^зовина 1' (Пдв, Ксв, Блш, Тж, Бст, НС, Крхв, Кмн, Прг, Прк). [ни^езовина] 7. 'рівне місце; підніжжя' (Брт, ЛХ, Блш). [ни^зовина] 'т. с., що ни^езовина 7' (Тзв). [ни^зовина] 8. 'рівнина, поросла травою' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 238]. 'т. с., що ни^езовина 6' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 238].

НИЗЬКА [низ'ка] *ж. р.* 'низька гора' (Хмк, Лпнк).

НИЗЬКИЙ ГРУНЬ [низ'кий грун'] *ч. р.* 'низька гора' (ВЯ, Пн).

НОВИЙ СТАВ [новий став] *ч. р.* 'місце, призначене для купання людей' (Стц, Пдв, Св, Лсц, ІФ, Цнв).

НОГИ ВЕЛЕТНЯ [ноги велетн'а] 'нижня частина людиноподібної вершини' (Явр, Сн).

НОРА [нора] *ж. р.* 1. 'підземні води (у загальному значенні)' (Шшр). 2. 'джерело' (Тр, Брт, Спг, Пдв, Хмк, Пчн, Ббн, Шшр); (ЧП) [Нг., с. 43]. 3. 'місце, де вода витікає з-під землі' (Рсв, Пдв, Брт, Снт, Хмк, ІФ, Уст, Яснв, Збл, Грбв, Лпнк, Лпвц, Крхв, Прг, Кнз, Дб, Рзт, Рчк, Брст, Ббн, Явр). 4. 'місце витоку річки' (Рсв, Пдв, Брт, Цв, Врбвк, Лпнк, Лпвц, Ксм, Прк). 5. 'підземне джерело на дні криниці' (Стц, Птч, Рсв, Пдв, Брт, Снт, Хмк, Цв, Уст, Крв, Врбвк, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Схд, Пчн, Кн, Сн, Акр, Рчк, Брст, Ксм). 6. 'заглиблення в землі, вирите тваринами; джерело' (Мл). 7. 'велика яма' (Птч, Рсв, Брт, ЛХ, Лсц, Тж, Уст, Рвн, Врбвк, Збл, Грбв, Цнв). 8. 'яма у землі для тварин' (Акр). 9. 'джерело, яке б'є із землі' (Гш, Ілмн, Лпвц) [Rudn., с. 26].

НОРА З ВОДОВ [нора з водов] 'джерело' (Акр).

НОРЕЦЬКИЙ [норец'кий] *ч. р.* 'потік, який витікає з нори – джерела' (Мкл).

НОРИ [нори] *мн.* 'місцевість, де багато джерел, вода яких взимку не замерзає' (Ілмн).

НОРИНКА [норинка] *ж. р.* 'джерело, вода якого взимку не замерзає' (Снт, ІФ, Бршт, Брж, Рвн, Лпнк, Цнв, Рчк, Ксм, Явр).

НОРИТСИ ВОДА [норитси вода] 'джерело, з якого витікає мала кількість води' (Стц).

НОРИЦЯ [нориц'а] *ж. р.* 'джерело' (Уст).

ОБВАЛ [обвал] *ч. р.* 'круча, крутий схил гори, горба' (Пдв, Брт, Льв, Ілмн).

ОБИЧ [обич] *ж. р.* 1. 'схил гори; узбіччя' (Явр). 2. 'стрімка гора' (Явр).

ОБІЧ [об'іч] *ж. р.* 1. 'схил гори; стік'. 2. 'узбіччя' (ВБ, Кт, Мкл, Брст, Вр). 3. 'схил горба, підвищення' (Стц, Пдв, Рвн). 4. 'схил гори, горба' (Ілл, Тчп, Ант, Мнв, Сдж, Слб 1, Рк). 5. 'схил підвищення' (Птрв). 6. 'узбіччя, край дороги'. 7. 'підвищення вздовж дороги' (Стц). 8. 'стрімке круте поле' (Блш, Пдм, Крв, Грбв, Прк, Ббн). 9. 'яр, порослий лісом' (Крхв, Кмн, Ксм, Явр). 10. 'глибокий яр, порослий лісом край дороги' (Нз). 11. 'схил гори' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 238]. 12. 'стіна гори над водою'. 13. 'берег над рікою' (Лпвц) [Rudn., с. 26]. 14. 'дорога на узбіччі гори' (Гш) [Rudn., с. 26].

ОБЛАЗ [облаз] *ч. р.* 1. 'крутий схил гори, який треба обходити' (Шшр). 2. 'дорога по схилу гори, що виступає в долині річки'. 3. 'виступ гори на дорозі' (Чрм, Грн). 4. 'придорожна скала' (Шшр, Ксм, Прк, Лч, Тд). 5. 'дорога; дорога під скалою між двома селами' (Рзт). 6. 'безодня; провалля; прірва, урвище' (Уст, Рчк). [облаз] 7. 'крутий схил над річкою' (Гт). 8. 'крутий схил гори' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 238]. 9. 'місце, усипане камінням, урвище' (Прк). 10. 'скелясте місце, важке для переходу' (Явр). 'т. с., що облаз 2, 3' (Рзт) [Нг., с. 43]. [облаз] 11. 'крутий, прямовисний схил гори' (Ксв, Грд).

ОБМІЛИНОК [об'м'ілинок] *ч. р.* 'мілка ділянка штучної водойми' (Св).

ОБОЛОНЄ [оболон'є] *с. р.* 'низина біля річки' (ІФ, Змг).

ОБОЛОННЯ [оболон':а] *ж. р.* 'низина біля річки' (Спг). 2. 'лугова низовина' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 238].

ОБОЛОНЯ [оболон'а] *ж. р.* 'низина біля річки' (Ргт).

ОБОЛОНЬ [оболон'] *ж. р.* 'рівнина, поросла травою' (Свт).

ОБОРОТНИЙ [оборотний] *ч. р.* 'потік, що часто міняє своє русло у різних напрямках' (Глв).

ОБОРОТНИЙ ПОТІК [оборотний пот'ік] *ч. р.* 'потік, що часто міняє своє русло' (Птч, Длн, Ккл, Блш, Хрпл, Блбр, Схд).

ОБОЧ [обоч] *ч. р.* ‘схил гори’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 238].

ОБОЧА [обоча] *ж. р.* 1. ‘схил гори’ (Грдн). [обоча] 2. ‘яр, порослий лісом’ (Ркв, Лв, Хрпл, Уст, Рвн, Яснв, Лпвц, Схд, Рчк).

ОБОЧИ [обоч’і] *мн.* 1. ‘схил гори, горба’ (НБ, СБ, Тк, Ябл). 2. ‘схил горба, підвищення, плоскогір’я’ (Кнж). 3. ‘схил гори; підвищення’ (Джр, Кнж, СЛ). 4. ‘пасовище, сінокіс на схилі гори або горба’ (Лнч).

ОБРИВ [обрив] *ч. р.* 1. ‘зсув ґрунту’. 2. ‘зсув берегів, утворений дією вод’ (Лв, Ілмн, Хмк, Тзв, ІФ, Крв, Змг, Збл, Грбв, Лпнк, Сп, Скуп, Брст, Явр). 3. ‘крутий, стрімкий берег річки, потоку’ (Стц, Блх, Ркв, Ргт, Лв, Св, Спг, Ккл, Блш, Хмк, Цв, Тж, ІФ, Глч, Клш, Уст, Крв, Брж, Рвн, Вр, Змг, Бст, НС, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Кн, Сн, Рчк, Прк, Ббн). 4. ‘стрімкий схил над річкою’ (Кт). 5. ‘круча, крутий схил гори, горба’ (Хмк, НС, Кнз). 6. ‘обрив’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 238–239]. [об’риў] 7. ‘безодня; провалля; прірва, урвище’ (Стц, Блх, Ркв, Лв, Св, Длн, Блш, Хмк, Тзв, Цв, Тж, Глч, Брж, Рвн, Блбр, Крсн, Змг, Врбвк, Збл, НС, Лпвц, Цнв, Прг, Лг, Схд, Скуп, Брст, Ксм, Ббн, Явр). 8. ‘глибокий обривистий яр’ (Крв). 9. ‘глибока яма, прірва’ (Блх, Птч, Пдв, Ркв, Снт, Лв, Уст, Брж, НС, Сн, Рчк, Брст, Явр). ‘т. с., що об’рив 5’ (Тр, Птч, Пдв, ЛХ, НС, Лпнк, Брст, Прк).

ОБРИВИСТА [обривиста] *ж. р.* ‘стрімка гора’ (Тр, Брт, Длн, ІФ, Крсн).

ОБХІДНА [обх’ідна] *ж. р.* ‘гора, яку обходять’ (Бстр).

ОБШИР [обшир] *ч. р.* 1. ‘велика полонина’ (Дзм). [об’шир] 2. ‘рівне місце в горах’ (Брст).

ОБШИРА [обшира] *ж. р.* ‘широка, безмежна рівнина; поле’ (Гнн).

ОБШИРИ [обшири] *мн.* 1. ‘велика полонина’ (Дзм). 2. ‘полонинські простори’ (Грн).

ОБШИРНІ СХИЛИ [обширн’і | схили] *мн.* ‘довгий хребет’ (Тд, МР).

ОВРАГ [оў’раг] *ч. р.* ‘яр’ (Хрпл).

ОГРОДНИС [огроднис] *ч. р.* ‘місце, де є стави’ (Рсв, Хрпл).

ОГРУДОК [огрудок] *ч. р.* ‘горбик посеред річки чи потоку’ (Лпвц) [Rudn., с. 27].

ОДЗЕРЕСТИЙ [одзе|рестий] *ч. р.* ‘потік, який витікає з озера’ (Прб).

ОДИНИЦЯ [оди|ниц’а] *ж. р.* ‘одинокі гора’ (СК).

ОЗЕРА [о|зера] *мн.* ‘група озер’ (Стц, Блх, Брт, Ркв, Снт, Лв, Св, Ілмн, Блш, Хмк, Хрпл, Цв, Тж, Пдм, Клш, Крв, Брж, Рвн, Крсн, Яснв, Збл, Цнв, Рвн 1, Кнз, Сн, Акр, Брст).

ОЗЕРЕСТИЙ [озе|рестий] *ч. р.* ‘потік, який витікає з озера’ (Прб).

ОЗЕРЕЦЬКА ГОРА [озе^н|рец’ка го|ра] *ж. р.* ‘гора, на схилах якої є невеликі озерця’ (Псч).

ОЗЕРЕЦЬКИЙ ГОРБ [озе^н|рец’кий горб] *ч. р.* ‘горб з озерцями на його силах’ (Псч).

ОЗЕРИЩЕ [озе|ришче] *с. р.* ‘сухе озеро’ (Лв, Ілмн, Бршт, Клш, Вр, Крсн, Змг, Бст, Цнв, Св, Рчк, Явр). 2. ‘висохлий став’ (Лв, Ілмн, ІФ, Змг, Цнв).

ОЗЕРНИЙ [о|зерний] *ч. р.* ‘потік, який витікає з озера’ (Прб).

ОЗЕРНЯК [озер^н|’ак] *ч. р.* 1. ‘невелика штучна водойма’ (Лв, Св, Длн, ІФ, Бршт, Клш, Явр). 2. ‘невелике озеро’ (Ккл, Клш).

ОЗЕРО [о|зеро] *с. р.* 1. ‘велика природна водойма’. 2. ‘озеро’ (Стц, Тр, Брт, ЛХ, Ргт, Ілмн, Ккл, Тзв, Цв, Тж, Пдм, Глч, Клш, Крсн, Врбвк, Збл, Лпвц, Св, Сп, Пчн, Сн). [о^н|зе’ро] 3. ‘невелике озеро’ (Блх, Хрпл, Крв, Крхв, Кмн, Прг, Акр, Брст). ‘т. с., що |озеро 1, 2’ (Блх, Пдв, Ркв, Лв, Длн, Блш, Хмк, Блбр, Крсн, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Схд, Акр, Брст, Змг).

ОЗЕРЦЕ [о|зерце] *с. р.* 1. ‘невелике озеро’ (Снт, Рвн, Яснв, Кнз, Схд, Пчн, Явр, Брк). 2. ‘мале озеро, утворене з природного джерела’ (Дзм). [озер|це] ‘озеро’ (Вшк) [Rudn., с. 33]. [о|зер|це] ‘т. с., що о|зерце 1’ (Рсв, Брт, ЛХ, Ксв, Длн, Тзв, Сн).

ОЗЕРЦЯ [o'zer'c'a] *мн.* 1. 'невелике озеро' (Лв, ІФ, Змг). [o'zer'c'a] 2. 'група озер' (Рсв, Ксв, ІФ, Глч, Клш, Уст, Брж, Крхв, Кмн, Прг, Явр).

ОЗИРО [o'z'iro] *с. р.* 'невелике озеро' (Ркв, Лг).

ОЗІРНА [o'z'ir'na] *ж. р.* 'гора з озерами; гора, на схилах якої є озера' (Пст, Врх).

ОЗІРНИЙ [o'z'ir'nij] *ч. р.* 'потік, який витікає з озера' (Брк, Бстр, Пст, Рзт).

ОКІП [o'k'ip] *ч. р.* 1. 'продовгувата канава' (Тр, Пдв, Брт, ЛХ, Лв, Спг, Хмк, Яснв, Врбвк, Збл, Кнз, Пчн, Сн). 2. 'штучно вирита продовгувата яма' (ЛХ, Снт, Св, Ілмн, Хмк, Пдм, Клш, Рвн, Збл, Крхв, Кмн, Прг, Кн). 3. 'маленька канава з водою або без води' (Тр, Лв, Ілмн, Хмк, Клш, Блбр, Крсн, Яснв, Врбвк, Збл, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Скуп, Кн). 4. 'канава з водою' (Пчн). 5. 'рів' (ЛХ, Снт, Бршт, Врбвк, Пчн, Кн, Клнк). 6. 'продовгувате підвищення' (Ркв, Кнз). 7. 'ліс у яру' (Тзв). 8. 'яр' (СКр).

ОКО [o'ko] *с. р.* 1. 'велика природна водойма'. 2. 'озеро' (ІФ, Цнв).

ОКОП [o'kop] *ч. р.* 1. 'продовгувата канава' (Пдв, Крхв, Кмн, Прг). 2. 'рів' (Брт, Бршт, Рвн, Блбр).

ОКОПИНА [o'kop'ina] *ж. р.* 'продовгувата канава' (Ілмн).

ОКОПИСЬКО [o'kop'is'ko] *с. р.* 'місце, де є чи були окопи' (От).

ОКОПИЩЕ [o'kop'is'che] *с. р.* 1. 'продовгувате підвищення' (Пчн). 2. 'місце, де є чи були окопи' (Блл, Об).

ОЛЕНЬ [o'le'n'] *ч. р.* 'скала, подібна на оленя' (Рзт).

ОМУТ [o'mut] *ч. р.* 1. 'глибока яма в річці; провалля' (ЛХ, Блш, Сп). 2. 'яма в річці, де вирує вода' (Снт).

ОПАДИ [o'padi] *мн.* 'заглиблення на полі' (Грш).

ОПАРНИЙ [o'par'nij] *ч. р.* 'потік, який витікає з кринички' (ВРж).

ОПОВЗ [o'povz] *ч. р.* 1. 'зсув ґрунту'. 2. 'зсув берегів, утворений дією вод' (Блх, Рсв, Ксв, Хрпл, Крв).

ОПОВЗЕНЬ [о¹повзен'] *ч. р.* 1. 'зсув ґрунту'. 2. 'зсув берегів, утворений дією вод' (Снт, Клш, Яснв, Кнз, Сн).

ОПОВЗНИЙ [оп¹овзний] *ч. р.* 1. 'зсув ґрунту'. 2. 'зсув берегів, утворений дією вод' (Блш, Бршт, Вр, Блбр, Бст, Рвн 1).

ОПУСТ [опуст] *ч. р.* 'шлюз для регулювання води' (От).

ОРЕНДАРСЬКИЙ [оре^индарський] *ч. р.* 'ставок, зданий в оренду' (Стц, Ілмн, Блш, Бршт).

ОРЕНДОВАНИЙ [орен¹дований] *ч. р.* 'ставок, зданий в оренду' (Стц, Пдв, Лв, Ккл, Хмк, Тзв, ІФ, Клш, Свт, Брж, Вр, Блбр, Крсн, Змг, Бст, Врбвк, Збл, НС, Грбв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Св, Сп, Схд, Скп, Кн, Явр).

ОСМІВ [ос^м'ів] *ч. р.* 'криниця' (Крв).

ОСОБІВКА [осо^б'івка] *ж. р.* 'окрема гора' (Псч).

ОСОВЕЦЬ [о¹со¹вец'] *ч. р.* 1. 'потік, у якому осипається земля берегів'. 2. 'береги потоку, земля якого підмита водою й осипається' (Плн).

ОСОВНЯ [о¹совн'а] *ж. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця' (Хрпл, Явр, Слтв, Длн 1).

ОСОКА [о¹сока] *ж. р.* 1. 'заболочена місцевість за видом рослинності' (Хмк). 2. 'мілке, поросле осокою місце в кінці ставу' (Стц, Хмк, Крсн, Кн, Рчк). [осо¹ка] 'т. с., що о¹сока 2' (Пдв, Брт, Свт, Збл, Цнв).

ОСОКИ [о¹соки] *мн.* 'заболочена місцевість за видом рослинності' (Трг).

ОСОНЄ [о¹сон'є] *с. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця' (Пчн).

ОСОНЯ [о^усон'а] *ж. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця' (Ббн).

ОСТАЛЬ [о¹стал'] *ж. р.* 'старе русло річки із залишками води' (Звл).

ОСТРА [о¹стра] *ж. р.* 'гостра гора' (Уст, Ндв, Лч, Ярм, Ксв, Мкл, Ос).

ОСТРА ГОРА [о¹стра го¹ра] *ж. р.* 'гостра гора' (Рг, Стц).

ОСТРА КИЧЕРА [ˈостра ˈкичера] *ж. р.* ‘гостра гора’ (Рзт).

ОСТРА МОГИЛА [ˈостра моˈгила] *ж. р.* ‘гострий горб’ (Об, Гнч, Рсх).

ОСТРИЙ [ˈострий] *ч. р.* 1. ‘гострий верх’ (Уст, Ндв, Лч, Ярм, Ксв, Мкл).
2. ‘гострий верх, горб’ (ВМ, Стрн, Грх, ГЛ).

ОСТРИЙ ВЕРХ [ˈострий верх] *ч. р.* ‘гостра вершина гори’ (Бгр, Нб).

ОСТРІВ [ˈострˈів] *ч. р.* ‘горб серед рівнинної місцевості’ (Стц, Крсн 1, Смн).

ОСТРОГІРКА [остроˈгˈірка] *ж. р.* ‘підвищення, яке звужується уверх, має форму піраміди’ (Лпв).

ОСУШЕНИЙ БЕРЕГ [оˈсушений ˈбереˈг] *ч. р.* ‘штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води’ (Брж, Лпнк, Сп).

ОСУШКА [оˈсушка] *ж. р.* ‘штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води’ (Ілмн, Блбр).

ОТАВА [оˈтава] *ж. р.* 1. ‘рівнина, поросла отавою’ (Пдв, Ль, Ксв, Длн, Цнв, Лг, Прк, Явр). 2. ‘луг, вкритий отавою’ (Ксв).

ОТСТОЙНИК [отˈстойник] *ч. р.* 1. ‘місце, де спеціально затримується вода для різних потреб’ (Ль, Длн, Уст, Крсн, Лпвц, Рзт, Брст). [отсˈтойник] 2. ‘канава з стоячою водою’ (Блш, Хрпл, ІФ).

ОХАБА [оˈхаба] *ж. р.* 1. ‘болото’. 2. ‘болото на місці старого русла річки’ (Птр 1). 3. ‘земля, розм’якшена водою’. 4. ‘болотиста місцевість’ (Дб).
5. ‘старе русло річки’ (Пбр). 6. ‘озеро на місці старого русла річки’ (Стрг).

ОЧЕРЕД [очереˈд] *ч. р.* ‘заболочена місцевість за видом рослинності’ (Тр, Ркв, Тж, Лсц).

ОЧЕРЕДНИЦЯ [очереˈдницˈа] *ж. р.* ‘заболочена місцевість за видом рослинності’ (Тр).

ОЧЕРЕТ [очереˈт] *ч. р.* 1. ‘заболочена місцевість за видом рослинності’ (Тзв). 2. ‘поверхня води, вкрита очеретом’ (Ксв, Брж, Рвн, Лг). [очеˈрет]

3. 'мілке, поросле очеретом та рогозою місце в кінці ставу' (Стц, Ргт, Св, Хрпл, Тж, Глч, Свт, Вр, Врбвк, Лпвц, Брст).

ОЧЕРЕТИ [очер^ерети] *мн.* 1. 'мілке, поросле очеретом та рогозою місце в кінці ставу' (Снт, Бст). 2. 'пасовище' (Брт). [очер^ерети] 'т. с., що очерети 1' (Брт, Клш, Брж, Рвн, Цнв, Лг, Акр).

ОЧЕРЕТНЯК [очер^ер^ет^н'ак] *ч. р.* 'мілке, поросле очеретом та рогозою місце в кінці ставу' (Сн).

ОЧЕРЕТЯНЕ [очер^ерет'ане] *с. р.* 'мілке, поросле очеретом та рогозою місце в кінці ставу' (Лч).

ОЧЕРЕТЯНКА [очер^ер^ет'анка] *ж. р.* 'мілке, поросле очеретом та рогозою місце в кінці ставу' (Блх, Схд).

ОЧИРЕТ [очи^ер^ет] *ч. р.* 'низина, поросла очеретом' (Лв).

ОЧИРЕТТЯ [очи^ер^ет':а] *с. р.* 'низина, поросла очеретом' (ІФ).

ОЧИРИТТЯ [очи^ер^ит':а] *с. р.* 'низина, поросла очеретом' (Уст).

ОЧИСНІ [очис^н'і] *мн.* 'місце, призначене для відстоювання забрудненої після промислового чи ін. використання води' (Снт, Уст, Шшр).

ОЧИСНІ СПОРУДИ [очис^н'і спо^руди] *мн.* 'місце, призначене для відстоювання забрудненої після промислового чи ін. використання води' (Стц, Блбр, Змг, Яснв, НС, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Схд, Кн, Шшр).

ПАГОРБ [пагорб] *ч. р.* 1. 'великий розлогий горб, підвищення' (Тр, Вр, Цнв). 2. 'невеликий, невисокий горб, підвищення' (Блх, Брт, Длн, Тж, Бршт, Скп, Вскр). 3. 'підвищення' (Ккл, Блш, Лсц, ІФ, Бршт, Клш, Св, Дб, Схд). 4. 'підвищення, пагорб' (Пдв).

ПАГОРБИ [пагорби] *мн.* 'група гір, горбів, горбиста місцевість' (Рсв, Снт, Тж, Глч, Крсн, Кнз, Св).

ПАГОРБОК [пагорбок] *ч. р.* 'невеликий, невисокий горб, підвищення' (Блш, Клш, Блбр, Скп).

ПАГОРОК [пагорок] *ч. р.* 1. 'невеликий, невисокий горб, підвищення' (Ккл,

ІФ). [пагорок] 2. 'невисока гірка, горб' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 239].

ПАГУРОК [пагурок] *ч. р.* 'пагорб' (Сп 1, Клнц, Звл).

ПАГУРОК [пагурок] *ч. р.* 'невеликий, невисокий горб, підвищення' (Яснв).

ПАНКІР [панк'ір] *ч. р.* 'пологий схил гори' (БО, Мкл).

ПАНТЕР [пантер] *ч. р.* 'пологий схил гори' (Бстр, БО, Мкл).

ПАНТЕРЕШ [пантереш] *ч. р.* 'пологий схил гори' (Брст, Шп).

ПАНТИР [пантир] *ч. р.* 'пологий схил гори' (Бстр).

ПАРИЛО [парило] *с. р.* 'плесо; джерело з теплою водою' (СМ).

ПАРИЩЕ [парішче] *с. р.* 'місця на болоті, які не замерзають' (Прщ).

ПАСАДКА [пасадка] *ж. р.* 'низина, поросла деревами' (Тзв, Пдм).

ПАСВИСЬКО [пасвис'ко] *с. р.* 'рівнина, поросла травою' (Пдм).

ПАСМО [пасмо] *с. р.* 1. 'продовгувате підвищення' (Ілмн, Клш). 2. 'хребет' (Дзм). 3. 'гірський хребет' (Іл). 4. 'витягнута група гір; гірський кряж; хребет' (Бстр, Мкл). 5. 'гірський кряж, хребет' (Плн, Ттр, Ярм).

ПАСОВИСЬКО [пасовис'ко] *с. р.* 1. 'рівнина, поросла травою' (Хмк, Свт). 2. 'луг для випасання худоби' (Тр, Снт, Хмк, Тзв, Тж, Збл, НС, Грбв, Лпнк, Лпвц, Кнз, Акр, Прк). 3. 'пасовище' (у багатьох н. пп.). 4. 'пасовище, що знаходиться у лісі' (Лпвц). [пасови'с'ко] 'т. с., що пасовис'ко 1' (Пдв, Ргт, Ксв, Спг, Пдм, Глч, Врбвк, Кн, Прк).

ПАСОВИЩЕ [пасовишче] *с. р.* 1. 'пасовище' (вся обстежена територія). 2. 'ділянку землі, де пасеться худоба' (Гр). 3. 'рівнина, поросла травою' (Птч, Ркв, Ргт, Ккл, Тж, Рвн, Крсн, Збл, Лг). 4. [пасовишче] 'луг для випасання худоби' (Пдв, Брт, Длн, Блш, Хмк, Цв, Рвн, Змг, Врбвк, Лпнк, Ілмн, Сп, Пчн, Акр, Брст, Прк). [пасови'шче] 'т. с., що пасовишче 4' (Стц, Птч, Рсв, Пдв, Ркв, ЛХ, Ргт, Лсц, ІФ, Пдм, Уст, Брж, Блбр, Цнв, Кмн, Прг, Рвн 1, Лг, Пчн, Смп, Прк). [пасовишче] 'т. с., що пасовишче 3' (Тр, Тзв, Уст, НС, Грбв, Лпнк, Лпвц, Рвн 1, Сп, Пчн, Смп, Прк).

ПАСТІВНИК [пас'т'ів'ник] *ч. р.* 1. 'пасовисько' (Пдв, Уст, Брж, Сн, Прк, Ббн, Тсм, МК, Мрк, Крсн 1). 2. 'пасовище у лісі між деревами' (Рзт). 3. 'обгороджене пасовище будь-де' (Акр). 4. 'огороджене пасовище' (Явр). 5. 'місце для пасовища поблизу села (перев. обгороджене)' (ББ, Рчк). 6. 'рівнинна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю' (Рзт). [паст'іў'ник] 7. 'рівнина, поросла травою' (Явр). 8. 'луг для випасання худоби' (Пдв, Уст, Крв, Брж, Сн, Рзт). 9. 'пасовище біля хати' (Врх) [Нр., с. 44].

ПАСТКА [пастка] *ж. р.* 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля' (Лсц).

ПАША [паша] *ж. р.* 1. 'пасовище' (Пдв, Ргт, Ксв, Крсн, НС, Грбв, Прг, Дб, Сн, Брст, Ббн). 2. 'пасовище біля річки' (Ргт, Лв, Ілмн, Крсн, Цнв, Кмн, Прг, Кнз, Св, Сп, Дб, Пчн, Скуп, Кн). 3. 'луг для випасання худоби' (Пдв, Ксв, Рсв, Ккл, Хмк, Грбв, Цнв, Кмн, Прг, Ксм). 4. 'низина, поросла гарними травами; різнотрав'я' (Блх, Пдв, Снт, Ргт, Длн, Спг, Тзв, Хрпл, Тж, Пдм, Глч, Вр, НС, Грбв, Уст, Бст, Лпнк, Прк). 5. 'рівнинна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю' (Тр, Ргт, Спг, Хмк, Хрпл, Тж, Глч, Уст, Крв, Брж, Рвн, НС, Грбв, Рвн 1, Кнз, Ілмн, Пчн, Скуп, Брст, Ксм, Явр). 6. 'лугова рослинність' (багато н. пп.). 7. 'сухі корми для худоби – сіно, солома та ін.' (у багатьох н. пп.).

ПАШІ [паш'і] *мн.* 1. 'рівнинна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю' (Акр). 2. 'лугова рослинність' (Акр, Ксм). 3. 'луг для випасання худоби' (Акр). 4. 'пасовище' (Ксм).

ПАШНЯ [паш'н'а] *ж. р.* 'низина, поросла гарними травами; різнотрав'я' (Пдв, Ркв, Хрпл).

ПАШЯ [паш'а] *ж. р.* 1. 'низина, поросла гарними травами; різнотрав'я' (Рзт, Явр). 2. 'луг для випасання худоби' (Сн, Рзт). 3. 'лугова рослинність' (у багатьох н. пп.). 4. 'пасовище' (Рзт, Явр).

ПЕРЕБІЙ [переб'ій] *ч. р.* 'водоспад; спад води, яка прорвалася між камінням, скалами' (Ярм).

ПЕРЕБОЙ [пере^ббой] *ч. р.* ‘водоспад; спад води, яка прорвалася між камінням, скалами’ (Ярм).

ПЕРЕВАЛ [пере^ввал] *ч. р.* 1. ‘найнижче і найдоступніше для переходу місце в гірському хребті чи масиві’. 2. ‘найнижче місце у гірському хребті’. 3. ‘місце для переходу з однієї гори на іншу’ (Врх, Крв, Врн, Брк, Бстр, Злн, Дзм, Яб, Тр, Птч, Рсв, ЛХ, Ргт, Льв, Св, Ілмн, Длн, Ккл, Блш, Хмк, Тзв, Лсц, Хрпл, Тж, Пдм, Бршт, Клш, Уст, Брж, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Збл, НС, Грбв, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Лг, Сп, Дб, Скуп, Явр, Гт, Осм, Гт, Осм). 4. ‘долина між двома горами, горбами, підвищеннями’ (Брж). [пе^ре^ввал] ‘т. с., що пере^ввал 1, 2, 3’ (Хрпл, Клш, Явр).

ПЕРЕВАЛЛЯ [пе^ре^ввал:’а] *с. р.* ‘відріг яру’ (ЛХ, Льв, Св, Тзв, Вр, Бст, Крхв, Кмн, Схд). [пере^ввал:’а] 2. ‘крутий яр’ (Клм) [Марус. МСУГА, с. 240].

ПЕРЕВІД [пере^в’ід] *ч. р.* 1. ‘потічок’ (Срф). 2. ‘пересохле русло потоку’ (Джр). 3. ‘канал, яким іде вода з річки до млина’ (Ілл). 4. ‘канал між річками’ (Олшк). 5. ‘рукав річки’ (ГЗ, ДЗ).

ПЕРЕВІЗ [пере^в’із] *ч. р.* 1. ‘переправа; брід через річку’ (Птчщ). 2. ‘міст для переходу або переїзду через річку’ (Птчщ).

ПЕРЕВОД [пе^ревод] *ч. р.* ‘млинівка (штучне відгалуження річки для руху млина)’ (Рзт) [Нг., с. 44].

ПЕРЕДГУБ’Є [перед^губ’є] *с. р.* ‘частина річки, водойми, що врізається в суходіл’ (Пбр).

ПЕРЕДОЛИНА [передо^лина] *ж. р.* ‘долина без води між двома горами’ (Снч) [Rudn., с. 27].

ПЕРЕЇЗД [пе^ре^в’їзд] *ч. р.* ‘міст для переходу або переїзду через річку’ (Пдв, Прк).

ПЕРЕКАТ [пере^кат] *ч. р.* ‘кам’яні пороги на річці’ (Тзв).

ПЕРЕЛІСОК [пе^рел’ісок] *ч. р.* 1. ‘невеликий ліс’ (Ргт). 2. ‘рідкий ліс’ (Тр, Цнв, Тк). 3. ‘невеликий рідкий лісок’ (Нвч, Пчн, НВ, СМ, Кн, Вкнн). 4. ‘ділянка рідкого молодого лісу’ (Рбн). 5. ‘ліс між двома лісами’ (Ллн)

[Rudn., с. 27]. [пе^ирел'ісок] 6. 'низина, поросла деревами' (Пгч, Ргт, Лпвц). 'т. с., що перел'ісок 1' (Лпнк). 'т. с., що перел'ісок 7' (Снт, Пдм, Явр). [перел'ісок] 7. 'ліс у яру' (Лпвц). 8. 'лісосмуга між полями' (Тж, Рвн, Яснв, Лпнк, Лпвц, Кнз, Св, Явр). 'т. с., що перел'ісок 2' (Яснв, Кнз, Св, Пчн).

ПЕРЕЛУЧ [пе^ирелуч] *ж. р.* 'уголовини між горбами' (Брт, Прбл).

ПЕРЕНИЗЬ [пере^иниз'] *ж. р.* 1. 'долина між двома горами' (Псч). [пе^ире^иниз'] 2. 'долина між двома невеликими гірками' (Рсв, Хрпл, Лг). [перениз'] 3. 'долина без води між двома горами'. 4. 'звір без води' (Снч) [Rudn., с. 27]. [пе^ирениз'] 5. 'долина (у загальному значенні)' (Хрпл, ІФ).

ПЕРЕПРАВА [пе^ире^иправа] *ж. р.* 'міст для переходу або переїзду через річку' (Снт, Ілмн, Явр, Бршт).

ПЕРЕРВА [пе^ирерва] *ж. р.* 'нове русло, утворене проривом води з водойми; заплава' (Стрн).

ПЕРЕСЛІП [пере^исл'іп] *ч. р.* 1. 'долина між двома горами' (Зл, Мкл, Ттр, Скл, Стб). 2. 'долина між горами; сідловина' (Тр, Лнч). 3. 'перевал; перехід' (Брк).

ПЕРЕСЛОП [переслоп] *ч. р.* 'полянка' (Дл) [Нг., с. 44].

ПЕРЕСНІП [пересн'іп] *ч. р.* 'долина між двома горами' (Млдіт).

ПЕРЕХІД [пере^их'ід] *ч. р.* 1. 'найнижча частина в горах; перехід з однієї гори на іншу' (Сн, Рзт, Прх). 2. 'перехід, місце, де можна перейти через потоки з однієї гори на іншу' (Гт). 3. 'зручне для переходу місце на потоці' (Прх). [пе^ире^их'ід] 4. 'міст для переходу або переїзду через річку' (Пдв, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Прк).

ПЕРЕХІДНИЙ [пере^их'ідний] *ч. р.* 'потік, який легко перейти, перескочити' (Стц).

ПЕРЕХРЕСТ [пере^ихрест] *ч. р.* 1. 'місце на річці, де до неї зливаються два потоки' (Мкл). 2. 'місце, де сходяться дві річки' (Лв, Ккл, Блш, Цв, Бршт, Змг, Св).

ПЕРЕЯРКИ [пе^ирейарки] *мн.* 'група ярів' (Бршт).

ПЕРІВАЛ [пер'івал] *ч. р.* 1. 'найнижче і найдоступніше для переходу місце в гірському хребті чи масиві'. 2. 'найнижче місце у гірському хребті'. 3. 'місце для переходу з однієї гори на іншу' (Ілмн).

ПЕРШІ ГОРБИ [перш'і горби] *мн.* 'група горбів' (Лпнк).

ПЕТЛЯ [петл'а] *ж. р.* 'поворот русла річки' (Длн). [петл'а] 'т. с., що петл'а' (Рсв, Ккл, Тж, Брж).

ПЕЧЕРА [печера] *ж. р.* 'печера' (Слб 1, Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 240].

ПЕЧИЩЕ [печишче] *с. р.* 'гора з купами каміння' (Бтк, Пн, Псч).

ПЕЧІ [печ'і] *мн.* 'навислі над потоком скелі, які утворюють печери' (Мкл).

ПИСОК [писок] *ч. р.* 'незаліснена поляна на схилі гори' (Слत्व).

ПІВДЕННА СТОРОНА [п'іуден:а сторона] *ж. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця' (Птч, Рсв, Пдв, Грбв, Крхв, Кмн, Прг).

ПІВНІЧНА СТОРОНА [п'іун'ічна сторона] *ж. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця' (Птч, Рсв, Пдв, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг).

ПІД ГОРБОМ [п'ід горбом] 'місце під горбом' (Стц, Ркв, Ргт, Хмк, Цв, Пдм, Уст, Крв, Брж, Рвн, Вр, Блбр, Крсн, Змг, Бст, Збл, Грбв, Рвн 1, Лг, Схд, Пчн, Скуп, Сн, Рзт, Рчк, Брст, Прк).

ПІД ГОРОВ [п'ід горров] 'місце під горою' (Хмк, Стц, Рзт).

ПІД [п'ід] *ч. р.* 'верхня рівна частина гори' (Гт).

ПІДБІЧ [п'ідбіч] *ч. р.* 'схил гори; стік' (Рзт).

ПІДВИЩЕННЯ [п'ідвишчен:а] *с. р.* 1. 'підвищення (у загальному значенні)' (Тр, Длн, Збл). 2. 'невисока гора, горб, підвищення' (Св).

ПІДВІСНА КЛАДКА [п'ідв'існа кладка] *ж. р.* 'вузький підвісний міст' (Брж).

ПІДВІСНИЙ МІСТ [п'ідв'існий м'іст] *ч. р.* 'міст для переходу; міст без підпори, який сильно хитається, коли по ньому йти' (Ярм).

ПІДГІРКА [підг'ірка] *ж. р.* 'місцевість під горою, гіркою' (Кнж).

ПІДГІРОК [п'ідг'ірок] *ч. р.* 'схил гори' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 241].

ПІДГІР'Я [п'ідг'іря] *с. р.* 1. 'місцевість під горою' (Уст, Дзм).

2. 'місцевість біля підніжжя гори' (Слб 1, Тпч) [Марус. МСУГА, с. 241].

ПІДГОРА [п'ідго|ра] *ж. р.* 'рівна місцевість під горою' (Тд, Ржн, Стп, Ол, Бг, Пдг, Мт, Крнч, Птчщ, Срф, Двг, НС).

ПІДГОРЬ [п'ідгорб] *ч. р.* 'підвищення на дорозі' (Пчн).

ПІДГОРЬКИ [п'ідгорб|ки] *мн.* 'місцевість під горбами' (Ос).

ПІДГОРБОК [п'ідгор|бок] *ч. р.* 'невеликий, невисокий горб, підвищення' (Бст).

ПІДГОРОК [п'ідгорок] *ч. р.* 'невеликий, невисокий горб, підвищення' (ІФ).

ПІДДІЛ [п'ідд'іл] *ч. р.* 'підніжжя гори' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 241].

ПІДДІЛОК [п'ідд'ілок] *ч. р.* 'рівне місце під горою; поляна' (МК).

ПІДДОЛИНА [п'іддо|лина] *ж. р.* 1. 'низинна рівнина' (Лв, Бршт, Клш, Змг, Сп). 2. 'низинна місцевість; луг' (Рзт).

ПІДЗЕМНА ВОДА [п'ідземна во|да] *ж. р.* 'підземні води (у загальному значенні)' (Пдв, Брт, ЛХ, Ргт, Лв, Длн, Ккл, Тзв, Цв, Клш, Брж, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Яснв, Збл, Лпнк, Кмн, Прг, Кнз, Лг, Сп, Схд, Рзт).

ПІДЙОМ [п'ідйом] *ч. р.* 1. 'підвищення на дорозі' (Снт, Блш, Клш, Брж, Рвн, Блбр, Крсн, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Св, Пчн, Кн, Ксм, Явр). 2. 'підвищення на дорозі різного розміру'. 3. 'будь-яке підвищення' (Акр, Рзт). 4. 'підніжжя гори' (Хрпл). 5. 'рівнина біля підвищення' (Брт, Лв, Ілмн, Клш, Брж, Блбр, Врбвк, НС, Грбв, Рвн 1, Кнз, Лг, Скуп, Сн, Рчк, Ксм, Прк).

ПІДКАМІННЯ [п'ідка|м'ін':а] *с. р.* 'кам'яна брила, кам'яниста гора' (Свт).

ПІДМЕТ [п'ідме^нт] *ч. р.* 'рівнина біля підвищення' (Блш, Хрпл, Бршт).

ПІДНІЖА [п'ідн'іжа] *ж. р.* 'рівне місце; підніжжя' (Длн, Врбвк, Кнз, Дб).

ПІДНІЖЖЯ [п'ідн'іж':а] *с. р.* 1. 'рівнина біля підвищення' (Рсв, Ркв, Ргт, Св, Ккл, Хмк, Тзв, Цв, Тж, Клш, Уст, Рвн, Вр, Змг, Бст, Збл, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Кн, Брст, Явр). 2. 'підніжжя гори, горба' (Блх, Рсв, Лв, Св, Ілмн, Лсц, Клш, Крхв, Кмн, Прг, Смп, Кн). 3. 'міцевість під горою' (ВЯ, Дзм). 4. 'місце під горою' (Скл). 5. 'рівна місцевість під хребтом' (Дзм). 6. 'місце біля самого низу гори, подошва гори' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 241].

ПІДОК [п'ідок] *ч. р.* 'рівнина (у загальному значенні)' (Іл).

ПІДОШВА [п'ідошва] *ж. р.* 'рівне місце; підніжжя' (Пчн).

ПІДСТАВА [п'ідстава] *ж. р.* 'рівна місцевість біля скелі' (ВЯ).

ПІДСТУП [п'ідступ] *ч. р.* 'частина гори під вершиною' (Брж).

ПІДШКІРНА ВОДА [п'ідшк'ірна вода] *ж. р.* 'підземні води (у загальному значенні)' (Стц, Пгч, Рсв, Пдв, Брт, Снт, Ксв, Хмк, Тзв, ІФ, Глч, Уст, Рвн, Блбр, Смп, Рчк, Явр, Шшр).

ПІДШКУРНА ВОДА [п'ідшкурна вода] *ж. р.* 'підземні води (у загальному значенні)' (Ксв, Блш, Бршт, Клш, Рзт, Явр).

ПІЙЛО [п'ійло] *с. р.* 1. 'водопій'. 2. 'місце, де напувають худобу' (Рзт).

ПІК [п'ік] *ч. р.* 1. 'вершина гори' (Брж). 2. 'гостра вершина гори' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 242].

ПІКУН [п'ікун] *ч. р.* 'верх' (Бстр, Зл).

ПІНА НА ВОДІ [п'іна на вод'і] 'дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії' (Блх, Пдв, Длн, Тзв, Цв, Пдм, Глч, Вр, Крсн, Бст, Збл, Лпнк, Ілмн, Св, Кн, Сн, Брст).

ПІРАМІДАЛЬНА СКАЛА [п'ірам'ідал'на скала] *ж. р.* 'стрімка і крута скеля, нависла над річкою' (Рзт).

ПІРАМІДАЛЬНІ ГОРИ [п'ірам'ідал'н'і гори] *мн.* 'витягнуті прямокутники, подібні на піраміди' (Іл).

ПРС [п'ірс] *ч. р.* 1. 'виступ на горі, скелі' (Клш, Іл). 2. 'висунута продовгувата гора'. 3. 'висунута продовгувата частина гори' (Др).

ПСИЦЯ [п'ісиц'а] *ж. р.* 'гора з пісковатим ґрунтом' (Тр).

ПСКИ [п'іски] *мн.* 1. 'ділянка землі, місцевість, покрита піском (піском із землею)' (СБ). 2. 'поле з піщаним ґрунтом' (Пдв, Тж, Акр, Нжн).

ПСКОВА ГОРА [п'іско¹ва го¹ра] *ж. р.* 'піщана гора' (Дзм).

ПСКОВА [п'іско¹ва] *ж. р.* 'піщана гора' (Ілмн, Ккл, Пдм, Брж, Рвн, Змг, Грбв, Св, Сп, Схд, Лч).

ПСКОВАТИЦІ [п'іско¹ватиц'і] *мн.* 'низинне піщане місце' (СМр) [Марус. МСУГА, с. 242].

ПСКОВИЩЕ [п'іско¹вищче] *с. р.* 'низинне піщане місце' (Тпч, Клм) [Марус. МСУГА, с. 242].

ПІСНИЙ [п'існий] *ч. р.* 'маловодний потік' (Пчн).

ПЛАТО [плато] *с. р.* 1. 'широка рівнинна місцевість' (Грдн). 2. 'рівнина на підвищенні' (Лв, Св).

ПЛЕЗО [плезо] *с. р.* 'кам'яна гладка плита під водою, гладкий камінь під водою' (Лпвц) [Rudn., с. 28].

ПЛЕСО [плесо] *с. р.* 1. 'великий ліс' (Злн). 2. 'широка рівнинна місцевість' (Св). 3. 'місце в річці, де вода не замерзає' (Кн). 4. 'пряма течія річки' (Блх, Птч, Св, Ілмн, Спг, Ккл, Лсц, Пдм, Клш, Уст, Змг, Врбвк, НС, Лпвц, Цнв, Рвн 1, Сп, Акр, Рчк, Явр). 5. 'вода, що тече по поверхні землі' (Стц, Лв, Св, Тж, Бршт, Уст, Крв, Рвн, Крсн, Врбвк, Крхв, Прг, Ілмн, Пчн, Рчк, Явр). 6. 'чиста водна поверхня' (ЛХ, Снт, Лв, Ілмн, Ксв, Спг, Хрпл, Крв, Вр, Бст, Яснв, Врбвк, Кмн, Прг, Кнз, Дб, Пчн, Кн, Сн, Акр, Рзт, Рчк, Явр). 7. 'тиха, стояча вода біля берега' (Тж). 8. 'глибока яма в річці'. 9. 'глибока яма в річці з тихою водою' (Брст). 10. 'глибоке місце в річці' (Крхв, Кмн, Прг, Пчн, Прк). 11. 'глибока вода, місце для купання' (Явр). 12. 'спокійне місце (зазвичай

глибоке) в гірській річці , потоці' (Ксм, Грн) [Нг., с. 44].

ПЛЕЧЕ [пле^че] *с. р.* 1. 'виступ на горі, скелі' (Рсв, ЛХ, Длн, Лсц, Рвн, Вр, Блбр, Крсн, Бст, Кмн, Св, Сп, Скуп, Сн, Рчк). 2. 'верхня, більш рівна частина стрімкого схилу; відгалуження гори' (Врх).

ПЛИСКУЦА [плис^куца] *ж. р.* 'плоска і куца гора' (СБ).

ПЛИТА [пли^та] *ж. р.* 1. 'тверда земля' (Гнн, Стц). [плита] 2. 'уламок скелі, що окремо стоїть' (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 242]. 3. 'невеликий камінь (не завжди плоский)' (Бтк) [Нг., с. 45].

ПЛИТЄ [плит^е] *с. р.* 1. 'каміння' (Пн) [Нг., с. 45]. 2. 'плоске каміння, яке знаходиться на березі річки' (Вр) [Нг., с. 45].

ПЛИТКА [плитка] *ж. р.* 'малий камінь' (Бтк) [Нг., с. 45].

ПЛІСЦЕ [пл^іс^це] *с. р.* 1. 'невелика штучна водойма' (Крхв, Прг). 2. 'спокійне місце в гірській річці, потоці' (Ксм) [Нг., с. 44].

ПЛОСКА [плос^ка] *ж. р.* 'гора з рівною поверхнею, без заглиблень і підвищень' (Бстр, Врбв, Бтк, Зл).

ПЛОСКА МІСЦЕВІСТЬ [плоска м^{'і}с^цев^{'і}ст'] *ж. р.* 1. 'рівнина (в загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість' (Уст, Крс, См, Лч, Тд, СК, Ржн, Змг, Рбн, Крн, БО).

ПЛОСКЕ [плоске] *с. р.* 1. 'рівнина (в загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість' (Крсл). 3. 'широка рівнинна місцевість' (Ксв). 4. 'рівне поле' (Грбч, Уз, Стц).

ПЛОСКИ [плоски] *с. мн.* 1. 'рівнина (в загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість' (От). 3. 'рівне поле' (Грбч).

ПЛОСКІСТЬ [плоск^{'і}ст'] *ж. р.* 1. 'рівнина (в загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість' (Ксв, ІФ).

ПЛОСКОГІР'Я [плоског^{'і}р^{'я}] *с. р.* 'рівне місце в горах' (Уст).

ПЛОСНИНА [плосни¹на] *ж. р.* 1. ‘рівнина (в загальному значенні)’. 2. ‘рівна місцевість’ (Лг, Пн).

ПЛОТ [плот] *ч. р.* ‘тиха вода, що спокійно тече’ (Лпвц) [Rudn., с. 28].

ПЛОЩА [п¹лошча] *ж. р.* 1. ‘поле’ (Стц, Пдв, Крхв, Кмн, Прг). 2. ‘поле, яке займає значну рівну територію’ (Пжн). 3. ‘рівна місцевість’ (Хрпл). 4. ‘широка, безмежна рівнина’ (Акр). 5. ‘великий ліс’ (Клд). 6. ‘сінокіс’ (Крвб). 7. ‘велика поляна’ (Гв, Джр, Клд). 8. ‘рівнина’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 242].

ПЛОЩАДКА [пл¹шчадка] *ж. р.* ‘рівна місцевість; невелика рівнина’ (Брж).

ПЛОЩИНА [пл¹шчи^{e1}на] *ж. р.* ‘рівне місце в горах’ (Клш, Змг, Цнв).

ПЛЯЦ [пл’ац] *ч. р.* 1. ‘рівнина (у загальному значенні)’. 2. ‘рівна місцевість’ (Блх, Рсв, Ргт, Ксв, Тзв, Глч, Свт, Крв, Яснв, Лпнк, Кнз, Пчн, Акр, Рчк, Скл, Явр). 3. ‘широка рівнинна місцевість’ (Ркв, Клш, Крсн, Врбвк, НС, Рвн 1, Кнз, Св, Рзт, Рчк, Брст, Прк). 4. ‘рівне місце в горах’ (Блх, Рсв, Ілмн, Ксв, Хмк, Цв, ІФ, НС, Грбв, Лпнк, Лпвц, Рвн 1, Акр, Ксм). 5. ‘частина земельного наділу для будівництва’ (Стц, Рзт, Явр). 6. ‘місце’ (Злн). 7. ‘підготовлена площа (копана) на хату’ (Крв).

ПОБЕРЕЖЖЯ [побереж’¹:а] *с. р.* ‘місцевість уздовж берега річки; узбережжя’ (Пбр).

ПОВЕРХНЕВА ВОДА [поверх¹нева во¹да] *ж. р.* ‘вода, що тече по поверхні землі’ (Птч, Рсв, Пдв, Брт, ЛХ, Снт, Ксв, Длн, Ккл, Пдм, Вр, Бст, Яснв, Збл, Грбв, Лпвц, Рвн 1, Кнз, Схд, Скл, Кн, Рзт, Ббн).

ПОВЕРХНЕВІ ВОДИ [поверх¹нев’і во¹ди] *мн.* ‘вода, що тече по поверхні землі’ (Тр, Ркв, Блш, Хмк, Цв, Змг, НС, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Брст).

ПОВІНЬ [п¹ов’ін’] *ж. р.* ‘великий потік води в річці’ (Пчн, Рзт).

ПОВНОВОДДЯ [повно¹вод’¹:а] *с. р.* ‘великий потік води в річці’ (Птч, ЛХ, Снт, Лсц, Уст, Яснв, Кнз, Схд, Явр).

ПОВОРОТ [пово¹рот] *ч. р.* ‘поворот русла річки’ (майже в усіх н. пп.).

ПОГИБА [по¹гиба] *ж. р.* ‘непрохідне болото, водоймище’ (Швч).

ПОГИБЛЬИК [погиб¹л’ик] *ч. р.* ‘потік, який місцями зникає між камінням’ (Мкл).

ПОГИБЛЯК [погиб¹л’ак] *ч. р.* ‘потік, який місцями зникає між камінням’ (Мкл).

ПОГОНЯ [по¹гон’а] *ж. р.* 1. ‘болото’ (Пгн). 2. ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’ (ІФ, Клш).

ПОГІР [по¹г’ір] *ч. р.* ‘схил підвищення’ (ВК).

ПОДЕРЕЙ [поде¹рей] *ч. р.* 1. ‘пригірок’. 2. ‘рівне місце на горбку’ (Дзм, Шшр, Ткч, Крсн, Прк).

ПОДИН [п¹о¹дин] *ч. р.* ‘урочище з рівним рельєфом’ (Мн).

ПОДИНА [п¹о¹дина] *ж. р.* 1. ‘заглиблення на полі’ (Лпнк). 2. ‘рівне місце в горах’ (Псч, Чрн, ВБ, Врх, Яснв, Лпнк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн). 3. ‘долина в лісі’ (Лпвц) [Rudn., с. 28]. 4. ‘яр, долина’ (Яб) [Нр., с. 45]. [п¹о¹дина] 5. ‘рівне місце на схилі гори; сідловина’ (Гт, Крц). 6. ‘рівне пасовище’ (Слб 1, Крч). 7. ‘знижена місцевість, долина’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 243].

ПОДИНИ [по¹дин’і] *мн.* ‘рівне місце, сідловина на схилі гори’ (Явр).

ПОДІЛ [по¹д’іл] *ч. р.* 1. ‘широка рівнинна місцевість’ (Ксв). 2. ‘низинна рівнина’ (Блх, ЛХ).

ПОДІР [п¹од’ір] *ч. р.* ‘схил підвищення’ (ВК).

ПОДОЛ [по¹дол] *ч. р.* ‘низина (в загальному значенні)’ (Рсв).

ПОДОЛИНОК [подо¹линок] *ч. р.* ‘низинна рівнина’ (Дб).

ПОДРИНА [п¹одрина] *ж. р.* ‘рівне місце’ (Крсн 1).

ПОЙЛИЩЕ [п¹ойли¹шче] *с. р.* 1. ‘водопій’. 2. ‘місце, де напувають худобу’ (Блш, Уст, Ксм).

ПОЛЕ [п¹оле] *с. р.* 1. ‘поле (у загальному значенні)’. 2. ‘значна площа чи ділянка землі, не засаджена деревами чи кущами’ 3. ‘оброблювана земля’

(вся обстежена територія). 4. 'ділянка оброблюваної землі' (Ксв). 5. 'рівнина (у загальному значенні)'. 6. 'рівна місцевість' (Пдв, Лсц, Пдм, Свт, Крсн, НС, Цнв, Лг, Пчн, Акр). 7. 'широка, безмежна рівнина' (Тр, Ргт, Лв, Хмк, Цв, Тж, Пдм, Глч, Брж, Врбвк, Збл, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Лг, Св, Дб, Скуп, Сн, Акр, Явр). 8. 'невелика рівнина' (у багатьох н. пп). 9. 'рівне місце в горах' (Пдм). 10. 'рівнина, поросла травою' (Брст). 11. 'широка низина' (Рсв, Пдв, Брт, Ркв, Ілмн, Ккл, Хмк, Цв, Пдм, Глч, Свт, Врбвк, Збл, НС, Лпвц, Цнв, Лг, Кн, Брст, Прк). 12. 'гора без рослинності' (Пдв, Брж, Змг, Скуп, Рчк, Прк). 13. 'луг' (Свт). 14. 'рівнинна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю' (Ксв).

ПОЛЕНА [пол'ена] *ж. р.* 1. 'підніжжя гори, горба'. 2. 'широка низина'. 3. 'рівне місце в горах, призначене для випасання худоби' (Пчн). 4. 'поле в лісі (кісне) чи на горі' (Лпвц, Схд) [Rudn., с. 28]. [пол'ена] 5. 'луг для випасання худоби' (НБ, Др). 6. 'пасовисько' (Длн, Пдм).

ПОЛЕНКА [пол'енка] *ж. р.* 1. 'мала рівна поляна' (Рзт). 2. 'невеличка рівна поляна' (Сн). 3. 'поляна; рівне місце' (Сдж). [пол'енка] 4. 'долинка між двома гірками чи підвищеннями' (Рзт). 5. 'прогалина в лісі, просіка' (Рзт). 6. 'галявина, поляна в лісі' (Сн, Рзт, Явр, Крнв). 7. 'луг для випасання худоби' (Блх, Пст). 8. 'поле в лісі (кісне) чи на горі' (Лпвц, Схд) [Rudn., с. 28].

ПОЛІНА [пол'іна] *ж. р.* 1. 'підніжжя гори, горба' (Яснв). 2. 'рівне місце на горбі' (СМ). 3. 'галявина, поляна в лісі' (Вд, Гт, Бг, Клб, Сл, Ршн, Рнг, Вскр, Мрк, СМ, Хрпл).

ПОЛІСЯ [пол'іс'а] *с. р.* 'горб, що поріс кущами, деревами' (Ілмн).

ПОЛОГИ [пол'логи] *мн.* 1. 'рівнина (у загальному значенні)' (ВК 1). 2. 'низовинна рівнина по лівих берегах річок' (Слб 1, СМр) [Марус. МСУГА, с. 243].

ПОЛОНИНА [поло'нина] *ж. р.* 1. 'рівне місце в горах' (Тр, Рсв, Брт, ЛХ, Лв, Ілмн, Ккл, Блш, Хрпл, Тж, Пдм, Бршт, Глч, Клш, Брж, Іл, Вр, Крсн, Змг, Бст, Врбвк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Лг, Св, Дб, Схд, Скуп, Кн, Рчк, Прк, Св,

Брк). 2. 'рівне місце в горах, призначене для випасання худоби' (Акр, Рзт). 3. 'рівнина (у загальному значенні)' (Лпвц). 4. 'пасовище' (Рвн, Вр, Бст, Ксв, Бстр). [полони¹на] 5. 'пасовище в горах' (Акр). 6. 'гірське пасовище' (Грн, Крн). 7. 'полонина, гірське пасовисько у лісі, віддалена територія' (Рзт, Врх, Вр) [Нг., с. 45]. 'т. с., що поло¹нина 1' (Прк). [по¹ло¹ни¹на] 7. 'гірська рівнина, пасовище' (Слб 1, Тпч) [Марус. МСУГА, с. 243].

ПОЛЬИНА [пол¹'ина] *ж. р.* 'рівне місце на верху, на вершині гори' (Зл, Чрн, Бстр).

ПОЛЬИНКА [пол¹'инка] *ж. р.* 1. 'рівнина (в загальному значенні)' (ВК). 2. 'рівна місцевість на підвищенні чи біля підвищення'. 3. 'незаросла, гола вершина гори, підвищення' (Акр). 4. 'луг для випасання худоби' (Пст). 5. 'галявина, поляна в лісі' (Акр). [пол¹'инка] 6. 'гірська рівнина, пасовище' (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 244].

ПОЛЯНА [пол¹'ана] *ж. р.* 1. 'рівнина (в загальному значенні)' (Яблн). 2. 'підніжжя гори, горба' (Стц, Тр, Блх, Брт, ЛХ, Ргт, Блш, Хмк, Тзв, Тж, Клш, Свт, Уст, Брж, Іл, Вр, Змг, Врбвк, Збл, Грбв, Кнз, Лг, Св, Пчн, Рчк, Явр). 3. 'невелика рівна місцевість біля підвищення, поросла з усіх боків деревами' (Рзт). 4. 'рівне місце в горах, призначене для випасання худоби' (Блх, Птч, Брт, Ркв, ЛХ, Ргт, Св, Длн, Спг, Хмк, Пдм, Рвн, Блбр, Збл, Грбв, Цнв, Кнз, Сп, Пчн, Рзт, Брст). 5. 'рівнина, поросла лісом' (Тзв). 6. 'луг для випасання худоби' (НБ, Др). 7. 'галявина, поляна в лісі' (Стц, Тр, Блх, ЛХ, Снт, Ксв, Хмк, Лсц, Пдм, Клш, Свт, Рвн, Яснв, Збл, Рвн 1, Кнз, Спк, Рчк, Брст). 8. 'поляна серед лісу' (Брк). 9. 'місцевість за лісом' (Ксв). 10. 'прогалина в лісі, просіка' (Блх, Св, Хмк, Свт, Лпнк, Лг, Рчк). 11. 'гора без рослинності' (Глч, Сп). 12. 'невелика площа землі' (Блх, ЛХ, Ілмн, Крсн, Яснв, Збл, Кнз). 13. 'поле в лісі (кісне) чи на горі' (Лпвц, Схд) [Rudn., с. 28].

ПОЛЯНКА [пол'анка] *ж. р.* 1. 'рівнина (в загальному значенні)' (ВК). 2. 'невелика рівна поляна' (Брк). 3. 'луг для випасання худоби' (Блх, Св, СБ). 4. 'прогалина в лісі, просіка' (Ксв). 5. 'галявина, поляна в лісі' (Тр, Ілмн, Хмк, Тзв, Крв, Крсн, Яснв, Лпнк, Лпвц, Кнз, Ксм, Ббн). 6. 'поле в лісі (кісне) чи на горі' (Лпвц, Схд) [Rudn., с. 28].

ПОНИКВА [по'никва] *ж. р.* 'похила, стара гора' (Чрт).

ПОНИКЛА [по'никла] *ж. р.* 'похила, стара гора' (Чрт).

ПОРОГИ [по'роги] *мн.* 'кам'янисте поперечне підвищення дна, що порушує спокійну течію потоку (річки)' (Явр, Сн, Ксв, Крв, Збл, Грбв, Крхв, Кмн, Прг, Св, Рзт).

ПОСАДКА [по'садка] *ж. р.* 1. 'низина, поросла деревами' (Пдв, ЛХ, Брж, Змг, Врбвк, НС, Скуп, Кн). 2. 'молоді насадження' (Рсв, Лсц, Глч, Уст, Яснв, Лпнк, Ілмн, Св, Скуп, Сн, Рзт, Явр). 3. 'гай' (Хмк, НС). 4. 'рідкий ліс' (Хмк, Ілмн). 5. 'смуга лісонасаджень' (Снт, Хмк, Яснв, НС, Цнв, Крхв, Прг, Кнз, Схд, Пчн). 6. 'лісонасадження в межах населеного пункту' (Пдв, Брт, ЛХ, Ксв, Хмк, Цнв, Сн, Акр, Рзт). 7. 'молодий ліс' (Тр, Ркв, Бршт, Клш, Збл, Цнв, Пчн, Рзт). [по'сад'ка] 8. 'невеликий ліс' (Брт, Цв). 9. 'лісосмуга між полями' (Птч, Рсв, Ркв, Ксв, Ккл, Лсц, Лг, Скуп, Рчк). 10. 'зарості лісового горіха' (Брт). 11. 'горіхова смуга вздовж дороги' (Рсв, Ілмн). 'т. с., що по'садка 3' (Рсв, Ккл, Глч, Змг, Лпвц). 'т. с., що по'садка 4' (Птч, Спг, Пдв, Збл, Ксв, Тзв, Лсц, Хрпл, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Грбв, Лпнк, Лпвц, Рвн 1, Лг, Св, Скуп, Кн, Сн). 'т. с., що по'садка 6' (Стц, Тр, Птч, Тзв, Глч, Крсн, Збл, Лг, Рчк, Брст). 'т. с., що по'садка 7' (Рсв, Пдв, Брт, ЛХ, Уст, Брж, Крсн, Лпнк, Цнв, Кн). 'т. с., що по'садка 2' (Ркв, Крсн).

ПОСАТКА [по'сатка] *ж. р.* 1. 'низина, поросла деревами' (Рзт). 2. 'гай' (Ркв, Кмн). 3. 'рідкий ліс' (Пдв, Ркв, Лв, Кн). 4. 'молоді насадження' (Лг, Брст).

ПОТИК [п'отик] *ч. р.* 'ріка' (Свт).

ПОТІК [п'от'ік] *ч. р.* 1. 'ріка' (Акр). 2. 'вузька продовгувата долина' (Пчн). 3. 'долина потоку' (Сн, Брст); (Прх) [Нг., с. 45]. 4. 'невелика вузька водна

артерія' (Тр, Ркв, Ргт, Длн, Ккл, Хмк, Тзв, Глч, Крв, Яснв, НС, Грбв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Лг, Ілмн, Сп, Пчн, Сн, Акр, Рчк, Брст, Прк). 5. 'вузький потік' (Ксв, Крсн). 6. 'вузька протяжна низина' (Пчн). 7. 'невелика водна артерія'. 8. 'невеликий водний потік' (Стц, Тр, Рсв, Пдв, Ркв, Снт, Св, Хмк, Цв, Тж, Лпнк, Прг, Лг, Мрк, Рнг, Сп, Пчн, Скуп, Сн, Акр, Прк, Мжг). 9. 'невеликий потік води; струмок' (Крв, Грбв, Сн). 10. 'струмок, видолинок' (Кз). 11. 'невелика гірська річка, що протікає ущелиною' (Сн). 12. 'притока, менша річка, що впадає в більшу' (Брст). 13. 'яр; яр, у якому є вода' (Пчн, Ксм, Гл, Сдж). 14. 'яр, порослий лісом' (Пчн). 15. 'яр, утворений дією вод' (Цв). 16. 'потік' (Грн, Дл) [Нг., с. 45]. [по^т'ік] 17. 'швидка течія води' (Рсв, Снт, Ргт, Лв, Спг, Глч, Рчк). 18. 'рукав річки, відгалуження' (Рзт). 19. 'вода, що тече по поверхні землі' (Тзв). 'т. с., що ^пот'ік 3' (уся обстежена територія). 'т. с., що ^пот'ік 1' (Пгч, Пдв, Ргт, Глч, Свт, Крв, Змг, Лпнк, Лпвц, Пчн, Прк, Явр). 'т. с., що ^пот'ік 7, 8' (Блх, ЛХ, Ксв, Крв, Рвн, Лпвц, Рвн 1, Рзт). 'т. с., що ^пот'ік 9' (Блх, Пдв, Ркв, Ргт, Хрпл, Глч, Уст, Лг, Прк). 'т. с., що ^пот'ік 12' (Рсв, Ркв, Снт, Спг, Хмк, Лсц, Цв, Тж, Глч, Крв, Збл, НС, Грбв, Лпнк, Лпвц, Лг, Сп, Кн, Рчк, Прк, Явр). [по^т'ік] 'т. с., що ^пот'ік 3' (Слб 1, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 244].

ПОТІЧОК [пот'ічок] *ч. р.* 1. 'невелика водна артерія'. 2. 'невеликий водний потік' (Тр, Ркв, Ргт, Св, Длн, Хмк, Тзв, Лсц, Цв, Глч, Свт, Уст, Крв, Крсн, Збл, НС, СМн, Стц, Снт, Блл, Пгч, Ппл, Тчп, Дргс, Грбв, Лпнк, Лпвц, Прг, Рвн 1, Лг, Ілмн, Сп, Пчн, Кн, Сн, Акр, Рчк, Брст, Ксм, Прк, Ббн, Ксв, Спг, Бршт, Клш, Брж, Цнв, Крхв, Кмн, Дб, Явр). 3. 'невеликий потік води; струмок' (Блх, Брт, Ксв, Хмк, ІФ, Свт, Уст, Брж, Рвн, НС, Грбв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Св, Сп, Дб, Пчн, Скуп, Сн, Акр, Рчк, Брст, Прк, Ббн). 4. 'бід через річку; наймілкіша частина річки' (Лпнк). 5. 'вузький потік' (Грбв, Крхв, Кмн, БР, Грн, Плн, Кт). 6. 'джерело, з якого витікає мала кількість води' (Крсн). 7. 'невелика гірська річка, що протікає ущелиною' (Уст, Рвн, Пчн). 8. 'притока, менша річка, що впадає в більшу' (Дб). 9. 'невеликий яр' (Ркв, Ргт, Ккл, Цв, Пдм, Крв, Рвн, Крсн, Врбвк, НС, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Крхв,

Кмн, Прг, Рвн 1, Лг, Дб, Пчн, Акр, Прк). 10. ‘яр, утворений дією вод’ (Крхв, Кмн, Прг). [по^т’ічок] ‘т. с., що пот’ічок 1, 2’ (Рзт, Крв). ‘т. с., що пот’ічок 3’ (Рзт).

ПОТОКА [по^тока] *ж. р.* 1. ‘потік’ (Грн, Дл). 2. ‘долина потоку’ (Прх) [Нг., с. 45].

ПОТОЧИНА [по^точина] *ж. р.* 1. ‘невелика водна артерія, менша, ніж річка’ (Лв, ІФ, Пдм, Уст, Крв, Рвн, Вр, Змг, Бст, Яснв, Кнз, Акр, Рзт, Рчк, Прк, Ббн, Дзм). 2. ‘потік’ (Гр, Крц, Гл); (Глв) [Нг., с. 45]. 3. ‘малий потік; потічок’ (Глш, Глв, Грн, Брж, Стб, Вр, ВЯ). 4. ‘долина потоку’ (Слб 1, СМр) [Марус. МСУГА, с. 244]; (ВЯ) [Нг., с. 45]. 5. ‘більший потік’ (Грн, Брст) [Нг., с. 45].

ПОТОЧИНКА [по^точинка] *ж. р.* ‘малий потік; потічок’ (БР).

ПОТОЧИЩЕ [по^точишче] *с. р.* 1. ‘потік’. 2. ‘великий потік’ (Птчщ).

ПОТОЧІНА [по^точ’іна] *ж. р.* ‘невелика водна артерія, менша, ніж річка’ (Сн).

ПОТРУХ [п^тотрух] *ч. р.* ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’ (Лмн, Цв).

ПОТРУХИ [п^тотрухи] *мн.* ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’ (Рсв).

ПОХИЛ [по^хил] *ч. р.* ‘схил, край гори, підвищення (у загальному значенні)’ (Блбр).

ПОЧАТОК [по^чаток] *ч. р.* 1. ‘початок річки’. 2. ‘місце, де починається ріка’ (у багатьох н.пп.). 3. ‘місце, звідки бере свій початок джерело’ (Прг). [по^ч’аток] ‘т. с., що по^чаток 1, 2’ (Лмн).

ПОЧЄТОК [по^ч’єток] *ч. р.* 1. ‘початок річки’. 2. ‘місце, де починається ріка’ (Прк).

ПОЧИТОК [по^читок] *ч. р.* 1. ‘початок річки’. 2. ‘місце, де починається ріка’ (Збл, Стц, Сп, Ббн). [почи^ток] ‘т. с., що по^читок 1, 2’ (Брст). [по^чи^ток] ‘т. с., що по^читок 1, 2’ (Акр).

ПОЧИНАЄСИ [поч’і^найеси] ‘місце, звідки бере свій початок джерело’ (Стц).

ПОЧИТОК [пач'іток] *ч. р.* 1. 'початок річки'. 2. 'місце, де починається ріка' (Ркв, Хмк, Тзв, Уст, Яснв, НС, Грбв, Лпнк, Кнз, Рчк, Явр).

ПОЯНА [по'яана] *ж. р.* 'рівнина (в загальному значенні)' (Лч).

ПРАЛО [п'рало] *с. р.* 1. 'місце на річці, де перуть білизну' (Акр). 2. 'місце у водоймі, де перуть білизну' (Гст, Ант).

ПРЕЛУКА [п'релука] *ж. р.* 1. 'рівна місцевість на підвищенні, вкрита трав'янистою рослинністю' (Брк, Мкл). 2. 'урочище' (Бстр, Чрн). 3. 'сінокісний луг' (Крсн, Блх, Св). 4. 'сінокосний луг біля потоку' (Акр).

ПРЕЛУЧ [п'релуч] *ж. р.* 'рівна місцевість на підвищенні, вкрита трав'янистою рослинністю' (Пст).

ПРЕЛУЧКА [п'релучка] *ж. р.* 'рівна місцевість в горах, вкрита трав'янистою рослинністю' (Уст). 2. 'сінокісний луг' (Блбр).

ПРЕСПОДНЕ [п'рес'подне] *с. р.* 'пропасть, провалля' (Явр).

ПРИВАЛ [п'ри'вал] *ч. р.* 'виступ скали' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 244].

ПРИГІР [п'риг'ір] *ч. р.* 'рівна місцевість під горою' (Ккл). 2. 'пагорб, горб' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 244].

ПРИГОРА [п'ригора] *ж. р.* 1. 'рівна місцевість під горою' (Лпвц). 2. 'невеличкий горб' (Скрч). 3. 'схил гори' (Гш) [Rudn., с. 29].

ПРИГОРЬ [п'ригорь] *ч. р.* 'місцевість під горбом' (Явр).

ПРИГОРОК [п'ригорок] *ч. р.* 'місцевість під горою' (Явр). [п'ри'горок] 'т. с., що п'ригорок' (ІФ).

ПРИГРІВ [п'ри'гр'іў] *ч. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця' (Ккл, Бршт).

ПРИКРА [п'рикра] *ж. р.* 1. 'крута, стрімка, важкодоступна' (Пн). 2. 'стрімка гора' (Яснв, Грбв, Лпвц, Рвн 1, Лг, Сп).

ПРИКРИЙ ГОРЬ [п'рикрий горь] *ч. р.* 'крутий (стрімкий) горб, важкий для підйому' (Стц).

ПРИПІР [п'рип'ір] *ч. р.* 1. 'круча, крутий схил гори, горба' (Уст, Брж, Рвн, Вр, Блбр, Бст, Лпвц, Рчк, Ксм). 2. 'крутий схил гори' (Тк, Врх, Рчк, Явр, БО,

МР, Зл). 3. 'крутий схил' (Мжг). 4. 'схил гори' (Слб 1).

ПРИПРЕЦЬ [прип'ірець] *ч. р.* 'крутий схил горба' (Мкл).

ПРИПЧОК [прип'ічок] *ч. р.* 'відріг гори' (Врх).

ПРИПОР [припор] *ч. р.* 'скелястий укіс, що підпирає гірські схили' (Крн) [Нр., с. 46].

ПРИПОРЕЦЬ [припорець] *ч. р.* 'крутий схил горба' (Мкл).

ПРИСКАЛОК [при'скалок] *ч. р.* 'виступ скали' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 244].

ПРИСЛІП [присл'іп] *ч. р.* 1. 'долина між двома горами' (Рчк, Прк, Ккл, ІФ, Вр, Вп). 2. 'долина між двома невеликими гірками чи підвищеннями' (Прк, Явр). 3. 'долина з навислими горами з двох боків' (ВР, Брк, ВЯ, Крв, Злн). 4. 'перевал; перехід' (Брк). 5. 'галявина на вершині гори' (Явр). 6. 'рівнина в горах' (Ббн). [присл'іп] 7. 'невелика рівнина під горою' (Сн). 'т. с., щоприсл'іп 1' (Крсн). 'т. с., що присл'іп 2' (Тр, Уст, Рвн, Іл, Крсн, Лпвц).

ПРИСЛОП [прислоп] *ч. р.* 1. 'долина між двома горами' (Змг, Рчк, Яснв). 2. 'долина між двома підвищеннями' (Крц).

ПРИТОКА [при'тока] *ж. р.* 1. 'рукав річки' (Тр, Рсв, Ргт, Лв, Спг, Глч, Клш, Врбвк, Грбв, Схд, Пчн, Скп, Акр, Прк, Явр). 2. 'місце злиття двох річок' (Ксв). 3. 'притока, менша річка, що впадає в більшу' (Тр, ЛХ, Лв, Ілмн, Ксв, Ккл, Блш, Тзв, ІФ, Уст, Брж, Рвн, Вр, Яснв, Цнв, Рвн 1, Кнз, Св, Пчн, Сн, Прк). 4. 'гирло річки' (Пдв, Крсн, НС, Цнв). [при'тока] 5. 'вузька протока, яка з'єднує річки між собою' (Рсв, Скп, Брст). 'т. с., що при'тока 1' (ЛХ, Ксв, Прк, Ббн). 'т. с., що при'тока 3' (Клш, Бст, Крхв, Кмн, Прг, Скп, Прк).

ПРИЧИНОК [при'чинок] *ч. р.* 'пригірок; додаток до гори' (Мкл).

ПРИЧІВОК [при'ч'івок] *ч. р.* 1. 'гора, горб без рослинності' (Рзт). 2. 'схил гори, горба; край гори, вершини' (Рзт).

ПРИЧІЛ [при'ч'іл] *ч. р.* 1. 'вершина гори' (Зл, Чрн). 2. 'крутий схил вершини гори; край гори, вершини' (Гт, Пр).

ПРИЧІЛКА [при'ч'ілка] *ж. р.* 1. 'вершина гори' (Зл, Чрн). 2. 'гора з крутими

схилами' (Псч, Др).

ПРИЧЛОК [прич'ілок] *ч. р.* 'схил гори, горба; край гори, вершини' (Рзт).

ПРИЧОЛ [причол] *ч. р.* 'крутий схил вершини гори; край гори, вершини' (Гт, Пр).

ПРИЯРОК [приярок] *ч. р.* 'відріг яру' (Хрпл, Кнз, Св). [при'ярок] 'т. с., що прийарок' (Блх).

ПРІРВА [пр'ірва] *ж. р.* 1. 'безодня; провалля; прірва, урвище' (ЛХ, Рвн, Крсн, Врбвк, Грбв, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Лг, Сп, Пчн, Кн, Сн, Акр, Прк, Ббн, Тзв, Свт). 2. 'глибоке провалля із стрімкими урвищами' (Брж). 3. 'рів, утворений дією вод' (Хрпл, Крсн, Лпнк, Сп, Дб, Сн). 4. 'глибокий обривистий яр' (Блх, Птч, Ркв, Хмк, Хрпл, Уст, НС, Лпнк, Цнв, Рвн 1, Кнз, Ілмн, Дб, Сн, Брст). 5. 'глибока яма, прірва' (Блх, Рсв, Ксв, Тзв, Цв, Тж, Крв, Брж, Вр, Бст, Збл, Цнв, Сп, Скуп, Сн, Акр). 6. 'велика глибока яма, вибита водою' (Пплн). 7. 'глибока яма в річці' (Рсв, Лв, Ілмн, Спг, Тж, Глч, Лпнк, Кнз, Сп).

ПРОБІЙ [проб'ій] *ч. р.* 'водоспад; спад води, яка прорвалася між камінням, скалами' (Ярм).

ПРОВАЛ [провал] *ч. р.* 1. 'яр' (Хмк, Яснв, Лг, Мх, Пдвр, СМК 1, Нжн, Рпж). 2. 'глибокий яр' (Хмк, Ант). 3. 'глибока яма, прірва' (Стц, Пдв, Св, Ккл, Хмк, Тж, Брж, Рвн, Крсн, Лг). 4. 'глибока яма в річці' (Брж, Явр). 5. 'пропасть, яр' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 245]. 6. 'вивіз, пропасть' (Яб) [Нг., с. 46]. [провал] 'т. с., що провал 1' (Пдвр).

ПРОВАЛИНА [провалина] *ж. р.* 1. 'яр' (Ксв, Блш, Схд). 2. 'глибокий яр' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 245].

ПРОВАЛЛЯ [провал'а] *с. р.* 1. 'стрімкий обрив' (Кт). 2. 'яр' (Дб). 3. 'глибокий яр' (Снт). 4. 'яма в річці' (Св, Ккл, Цв, Змг, Цнв). 5. 'глибока безодня, пропасть' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 245].

ПРОВАЛЯ [провал'а] *с. р.* 1. 'яр' (Крсн). 2. 'глибокий яр' (Блх, Ксв, ІФ). 3. 'глибока яма, прірва' (ЛХ, Ксв, Уст).

ПРОЙОМ [про¹йом] *ч. р.* ‘вузький потік’ (Рсв, ЛХ).

ПРОНОРА [про¹нора] *ж. р.* ‘підземний отвір, нора’ (Рнг).

ПРОПАДЕНЬ [пропаден¹] *ч. р.* 1. ‘безодня; прірва; місце, де можна провалитися’ (Рзт). 2. ‘безодня; провалля; прірва, урвище’ (Птч).

ПРОПАДИ [пропади] *мн.* ‘місця з ямами у болоті, де можна провалитися’ (Тшк).

ПРОПАЛА ВОДА [про¹пала во¹да] ‘висохла криниця’ (Стц).

ПРОПАСТИЩІ [пропастишч¹і] *мн.* ‘стрімке, обривисте поле; пропасть’ (Смк 1).

ПРОПАСТЬ [про¹пас¹т¹] *ж. р.* 1. ‘безодня; провалля; прірва, урвище’ (Рзт). 2. ‘провалля; місце, де можна провалитися’ (Блх, Снт, ІФ). 3. ‘глибока яма, прірва’ (Сн). 4. ‘глибокий обривистий яр’ (Рзт). 5. ‘безодня, глибока пропасть’ (Слб 1, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 246].

ПРОПАСЦЬ [про¹пас¹ц¹] *ж. р.* 1. ‘глибока яма, прірва’ (Пдв, Уст, Крв, Лпнк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Брст, Прк, Явр). 2. ‘безодня; провалля; прірва, урвище’ (Крв).

ПРОПАСЬКЬ [про¹пас¹к¹] *ж. р.* ‘пропасть, стрімкий важкодоступний гірський стік’ (ЧП) [Нг., с. 46].

ПРОРІЧОК [про¹р¹іч¹ок] *ч. р.* ‘глухий непротічний рукав річки, затоки’ (Цнв).

ПРОСТІР [про¹ст¹ір] *ч. р.* 1. ‘широка, безмежна рівнина’ (Блх, ЛХ, Тж, Свт, Рвн, Кнз, Прк). 2. ‘рівне місце в горах’ (Рвн, Врбвк, Кнз). [прос¹т¹ір] ‘т. с., що про¹ст¹ір 2’ (Птч, Ркв, Ргт, Глч, Лпнк, Сп, Смп).

ПРОСТОР [прос¹тор] *ч. р.* 1. ‘широка, безмежна рівнина’ (Ілмн, Змг). 2. ‘рівне місце в горах’ (ЛХ, Хрпл, Блбр).

ПРОСТОРИ [прос¹тори] *мн.* ‘широка рівнинна місцевість’ (Птч, Ілмн, Ккл, Хрпл, Тж, ІФ, Брж, Рвн, Вр, Бст, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Дб, Явр).

ПРОТОКА [про¹тока] *ж. р.* ‘вузька протока, яка з’єднує річки між собою’ (Ілмн, Длн, Ккл, Цв, Тж, ІФ, Пдм, Глч, Клш, Вр, Змг, Бст, Збл, Грбв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Сн, Рзт).

ПРОТЯЖИНА [про^т'ажич^{на}] *ж. р.* 'вузька протяжна низина' (Хрпл).

ПРОХІД [про^х'ід] *ч. р.* 1. 'прогалина в лісі, просіка'. 2. 'місце, на якому немає дерев у лісі' (Крсн). 3. 'вузька протока, яка з'єднує річки між собою' (Брт, Ксв, Блш, Ілмн, Сп, Явр).

ПРОХІДНИЙ [про^х'ідний] *ч. р.* 'мілкий потік' (Ттр).

ПРОХІДНИЙ ПОТІК [про^х'ідний по^т'ік] *ч. р.* 'потік, у якому є зручні ділянки для переходу' (Ркв, Св, Ілмн, Бршт, Крв, Явр).

ПРОХОД [про^ход] *ч. р.* 'вузька протока, яка з'єднує річки між собою' (Лв, Блбр, Цнв).

ПРОЧІЛ [про^ч'іл] *ч. р.* 'вершина гори' (Зл, Чрн).

ПРОЧОЛОК [про^чолок] *ч. р.* 'вершина гори' (Зл, Чрн).

ПРУД [пруд] *ч. р.* 'невелика штучна водойма' (Тр, Снт, Ксв, Ккл, Блш, Хмк, Хрпл, Тж, Блбр, Змг, Св, Схд, Скуп, Кн).

ПРУТ [прут] *ч. р.* 1. 'пряма течія річки' (Рсв, Брт, ЛХ, Снт, Лв, Ксв, Блш, Тзв, Хрпл, Цв, ІФ, Бршт, Брж, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Грбв, Ілмн, Схд). 2. 'міра поверхні землі' (Ккл, Хрпл, Пдм).

ПРУХНИСЬКО [прух^нис[']ко] *с. р.* 'гнила болотиста місцевість' (Пркм).

ПРУХНИЩЕ [прух^ниш^{че}] *с. р.* 'гнила болотиста місцевість' (Пркм).

ПРЯМА ТЕЧІЯ [пр[']а^{ма} ^{теч}'і^я] *ж. р.* 'пряма течія річки' (Рзт). [пр[']а^{ма} ^{теч}'і^я] 'т. с., що пр[']а^{ма} ^{теч}'і^я' (Длн).

ПСЯНКА [пс[']анка] *ж. р.* 1. 'рівнина, на якій росте жорстка невелика трава' (Ксв). 2. 'луг, вкритий псянкою' (Ксв).

ПУЗИРКИ [пузир[']ки] *мн.* 'дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії' (Ілмн, Врбвк).

ПУЗИРЬКИ [пузир[']ки] *мн.* 'дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії' (Блбр, Явр).

ПУЛА [пула] *ж. р.* 'висока гора; така, що височіє над іншими горами' (Зл).

ПУСТКА [пустака] *ж. р.* 1. 'гора без рослинності; гола гора' (Брж). 2. 'неродюче поле' (Блш, Бршт, Вр, Дб, Прк). 3. 'необроблена земельна ділянка' (Тзв, Хрпл, Крв). 4. 'негрибне місце (ліс)' (Грн).

ПУСТОШЕК [пустош'ек] *ч. р.* 'незаросле місце в горах, пусте незаросле місце' (Лпвц) [Rudn., с. 29].

ПУТІЧОК [пут'ічок] *ч. р.* 'невеликий потік води; струмок' (Длн, Пдм, Лпвц).

РАСТОКА [растока] *ж. р.* 'розгалуження русла річки' (Блбр, Крсн).

РАТИЦІ [ратиц'і] *мн.* 1. 'розгалуження річки, потоку' (Блбр). 2. 'місце, роздвоєне підвищеннями' (Стп).

РАТУНДА [ратунда] *ж. р.* 'заокруглена частина гори' (Стп).

РАТУНДОЛ [ратундол] *ч. р.* 'заокруглена частина гори' (ВБ).

РАТУНДУЛ [ратундул] *ч. р.* 'заокруглена частина гори' (ВБ, Брк, Крвп).

РАТУНЗЯВА [ратунз'ава] *ж. р.* 'кругле підвищення' (ВБ, СБ, ББ).

РАТУНОК [ратунок] *ч. р.* 'джерело мінеральної води' (Лпнк).

РЕБРА [ребра] *мн.* 1. 'гора з гострими прямовисними скалами' (Бст). 2. 'частини скал, що виступають, чи іноді цілі скали' (Іл). 3. 'схил, край гори, підвищення' (Цв, Крсн).

РЕБРО [ребро] *с. р.* 1. 'гора з кручами і скелями' (Ктщ). 2. 'схил гори, кручі, скали' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 246].

РЕБРОВАЧ [ребровач] *ч. р.* 1. 'гора з скалами'. 2. 'гора, яка має ребра – кручі, скали' (Врх).

РЕВЕЦ [ревец] *ч. р.* 1. 'продовгувата канава' (Крв). 2. 'канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою' (Крв). 3. 'маленька канава, викопана для стікання води' (Ббн). 4. 'неглибока яма' (Явр).

РЕВЕЦЬ [ревец'] *ч. р.* 'продовгувата канава' (Брж, Крсн).

РЕВНИЦЯ [ревниц'а] *ж. р.* 'багнисте місце; провалля' (Грд).

РЕВНЯ [ре^вня] *ж. р.* ‘багнисте місце; провалля’ (Грд).

РЕВЧИК [ре^вчик] *ч. р.* ‘невелика канава, рівчак, по якій тече вода’ (Крв).

РЕВЧИК [ре^вч’ік] *ч. р.* ‘невеличка ямка’ (Явр).

РЕКА [ре^ка] *ж. р.* 1. ‘великий природний водяний потік’. 2. ‘велика водна артерія’ (Блш).

РЕПЕДА [ре^педа] *ж. р.* 1. ‘стрімка кам’яниста гора’ (Рзт). 2. ‘мілина’ (Хрпл).

РЕЧКА [ре^чка] *ж. р.* 1. ‘великий природний водяний потік’. 2. ‘велика водна артерія’ (Блш, Блбр).

РЖА [ржа] *ж. р.* ‘болото з водою кольору іржі’ (Хрпл).

РЖАВА ВОДА [ржава во^да] *ж. р.* ‘болото з водою кольору іржі’ (Ксв).

РЖАВИНЯ [ржави^н’а] *с. р.* ‘болото з водою кольору іржі’ (Тзв).

РЖАВИЦЯ [ржави^ц’а] *ж. р.* ‘болото з водою кольору іржі’ (Пдм).

РИВЕЦ [ри^вец] *ч. р.* 1. ‘продовгувата канава’ (Рвн). 2. ‘канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою’ (Крсн). 3. ‘неглибока яма’ (Явр).

РИЖІ [ри^ж’і] *мн.* ‘поляна, рівне місце у горах’ (Явр).

РИНВА [ринва] *ж. р.* 1. ‘канава з стоячою водою’ (Клш, Блбр, Явр). 2. ‘рівна місцевість між підвищеннями’ (Рсв, Длн, Глч).

РИПА [рипа] *ж. р.* 1. ‘стрімкий схил’ (Тр, Крв, Брж, Яснв, Грбв, Лпнк, Лпвц, Кнз, Ілмн, Пчн, Ксм, Ткч, ВБ, Рчк). 2. ‘крутий схил гори, круча’ (Крв, Крсн, Грбв, Лпнк, Пчн, Рчк, Ббн, Явр). 3. ‘крутий схил, берег’ (Прк). 4. ‘урвище’ (СК). 5. ‘провалля; урвище; стрімкий берег’ (Зл, Гт). 6. ‘глибокий яр’ (Пчн). 7. ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 246]. 8. ‘стрімкий берег, схил гори, пропасть’ (СМз) [Rudn., с. 30]. 9. ‘скала, обривчаста скала’ (ЧП, Врх) [Нг., с. 47].

РИПКА [рипка] *ж. р.* 1. ‘стрімкий схил гори’ (Прк). 2. ‘скала, обривчаста скала’ (ЧП, Врх). 3. ‘стрімчастий берег’ (Прк, Явр). 4. ‘стрімчастий край, схил гори’ (Сн). 5. ‘край (схил) гори, підвищення’ (Акр, Рчк). 6. ‘стрімкий, покручений схил гори’ (Тр, Дб 1).

РИШТОКА [риштока] *ж. р.* ‘джерело’ (Угрн 1).

РІВ [р'ів] *ч. р.* 1. ‘продовгувата канава’ (Блх, Птч, Пдв, Брт, Ргт, Св, Ксв, Длн, Спг, Тзв, Цв, Тж, Свт, Уст, Блбр, Збл, Цнв, Пчн, Явр). 2. ‘канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою’ (Акр). 3. ‘маленька канава, заповнена водою або без води’ (Акр). 4. ‘невелика канава, рівчак, по якій тече вода’ (Акр). 5. ‘маленька канава, викопана для стікання води’ (Скп). 6. ‘заглибина, западина’ (Ргт, Тзв, Лсц, Вр, Бст, Врбвк, Збл, НС, Грбв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Пчн, Прк). 7. ‘невелика вузька водна артерія’ (Птч, Пдв, Хрпл, Цв, Уст, Крв, Брж, Яснв, Лпвц, Кнз, Пчн, Сн, Ксм). 8. ‘яр, утворений дією вод’ (Тзв). 9. ‘рів’ (Слб 1, Тпч, СМр) [Марус. МСУГА, с. 245]. 10. ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 246]. [р'іў] 11. ‘вузька протока, яка з'єднує річки між собою’ (Уст, Блбр, Лпнк). 12. ‘штучно вирита продовгувата яма’ (Пдв, Яснв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Дб). 13. ‘рів, утворений дією вод’ (Пдв, Длн, Рвн 1, Лг, Ксм). ‘т. с., що р'ів 2’ (Ксв, Лпнк, Рвн 1, Ілмн, Брст). ‘т. с., що р'ів 5’ (Птч, Хмк, Уст, Яснв, НС, Лпнк, Рвн 1, Кнз, Сп, Схд, Брст, Прк). ‘т. с., що р'ів 7’ (Ксм, Прк, Явр).

РІВЕНЬ [р'івен'] *ч. р.* 1. ‘рівнина (у загальному значенні)’. 2. ‘рівна місцевість’ (Блш). 3. ‘рівне поле’ (Рсв, Ксм).

РІВЕЦ [р'івец] *ч. р.* 1. ‘продовгувата канава’ (Стц, Пдв, Брст). 2. ‘канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою’ (Пдв, Уст, Лпнк, Св, Сн, Прк, Явр). 3. ‘рів, утворений дією вод на дорозі, городі’ (Стц).

РІВЕЦЬ [р'івец'] *ч. р.* 1. ‘продовгувата канава’ (Сн). 2. ‘маленька канава, заповнена водою або без води’ (Схд). 3. ‘маленька канава, викопана для

стікання води' (Ксв).

РІВНА [r'ivna] *ж. р.* 1. 'широка, безмежна рівнина' (Блш). 2. 'рівне поле' (Ус).

РІВНА ПЛОЩА [r'ivna |ploŝča] *ж.* 'широка, безмежна рівнина' (Стц, Св, Ккл, ІФ, Рчк, Прк).

РІВНЕ ПОЛЕ [r'ivne |pole] *с. р.* 1. 'широка, безмежна рівнина' (Стц, Лсц, Лпнк, Сп, Пчн, Кн, Прк). 2. 'рівне поле' (Стц, Ркв, Снт, Лв, Длн, Пдм, Клш, Брж, Рвн, Крсн, Змг, Врбвк, Збл, Лпнк, Лг, Ілмн, Св, Сп, Скуп, Рзт, Рчк, Прк, Пдв, Лсц, Уст).

РІВНИЙ [r'ivnij] *ч. р.* 'розлогий горб без западин і підвищень' (Чрт, Остр).

РІВНИ ПОЛИ [r'ivni^o |poli^e] *с. р.* 1. 'рівнина (у загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість' (Ркв, Цв, Брст).

РІВНИНА [r'ivnina] *ж. р.* 1. 'рівнина (у загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість' (Лв, Св, Ілмн, Длн, Ккл, Блш, Хмк, Тж, Бршт, Клш, Крв, Брж, Вр, Бст, Збл, Лпнк, Цнв, Сп, Схд, Сн, Дзм). 3. 'широка, безмежна рівнина' (Тзв). 4. 'рівнинна низина' (Птч). 5. 'рівне поле' (Явр). [r'ivni^ena] 6. 'невелика рівнина' (Клш). [r'ivnina] 'т. с., що р'івнина 1, 2' (Птч, Рсв, Пдв, Брт, ЛХ, Хрпл, Змг, Рвн 1, Прк). [r'ivni^ona] 'т. с., що р'івнина 5' (Стц, Птч, Ргт, Св, Тзв, Тж, ІФ, Уст, Крв, Рвн, Вр, Крсн, Бст, НС, Лпнк, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Дб, Кн, Акр). [r'ivni^ona] 'т. с., що р'івнина 1, 2' (Рзт, Явр). [r'ivni^ona] 'т. с., що р'івнина 1, 2' (Стц, Лпнк, Акр). 'т. с., що р'івнина 3' (Уст). [r'ivni^ona] 'т. с., що р'івнина 1' (Слб 1, Тпч, Клм) [Марус. МСУГА, с. 247].

РІВНИНКА [r'ivninka] *ж. р.* 'невелика рівнина' (Змг).

РІВНИНЬ [r'ivnin'] *ж. р.* 1. 'рівнина (у загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість' (Блш).

РІВНИЦЯ [r'ivnic'a] *ж. р.* 'багнисте місце; провалля' (Длн, Цв).

РІВНІ [r'ivni] *мн.* 1. 'рівнина (у загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість'

(Явр).

РІВНОТА [p'ivno'ta] *ж. р.* 'широка, безмежна рівнина' (Хрпл). [p'ivno'ta] 'т. с., що p'ivno'ta' (Лпнк).

РІВНЯ [p'ivn'a] *ж. р.* 1. 'рівнина (у загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість' (Тр). [p'ivn'a] 3. 'рівнина, долина' (Зл, Крв). 4. 'рівне поле' (Тр, Сн, Трг, ЯП, Чрт, Кр).

РІВЧАК [p'iv'chak] *ч. р.* 1. 'невелика канава, рівчак, по якій тече вода' (Дб). 2. 'продовгувата канава' (Блх, Ксв, Хмк, Цв, Змг). 3. 'продовгувате заглиблення на великому камені від гострення кам'яних сокир' (Мкл). [p'iv'chak] 4. 'канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою' (Блх, Хмк). 5. 'канава з водою' (Блх, Пдв, Хмк). 6. 'рів, утворений дією вод' (Блх, Крв, Явр). 7. 'притока, менша річка, що впадає в більшу' (Блх, Ілмн, Схд). 8. 'невеликий потік води; струмок' (Св, Схд). 9. 'неглибока яма' (Блх, НС, Сн). 10. 'довгий яр' (НС, Сн). 'т. с., що p'iv'chak 1' (Хмк, Св).

РІВЧАКИ [p'iv'chaki] *мн.* 'група ярів' (Кнз, Схд).

РІВЧАЧОК [p'iv'chachok] *ч. р.* 'невеликий яр' (Св, Сн).

РІВЧИК [p'iv'chik] *ч. р.* 1. 'невелика канава, рівчак, по якій тече вода' (Ргт, Лв, Св, Длн, Ккл, Блш, Тзв, Цв, Бршт, Клш, Свт, Стц, Уст, Крв, Брж, Рвн, Вр, Блбр, Змг, Бст, Грбв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Лг, Ілмн, Сп, Схд, Скп, Сн, Брст, Ксм, Явр). 2. 'вузька стежка між городами, земельними ділянками' (Сн). [p'iv'chik] 3. 'рів, утворений дією вод' (Стц, Врбвк).

РІГ [p'ig] *ч. р.* 1. 'гостра вершина гори, горба, підвищення' (Св, Длн, Блш, Збл, Лпвц). 2. 'гостра вершина гори' (ВЯ, ВБ, Тп, Злн, ББ, Гт). 3. 'відріг яру' (Ілмн, Сп).

РІДИЛИЦА [p'idi'lytsa] *ж. р.* 'болото з напівстопленим снігом в час відлиги' (Стц).

РІЖА [p'izha] *ж. р.* 1. 'поляна, рівне місце у горах' (Крсн, Брк). 2. 'рівне місце на горі' (Явр). 3. 'поляна; царина в лісі' (Явр, Брк). 4. 'верх гори' (Явр). 5. 'поляна, галявина в лісі' (Уст) [Нг., с. 47].

РІЙЧАКИ [p'ійчаки] *мн.* 'група ярів' (Тж).

РІКА [p'іка] *ж. р.* 1. 'великий природний водяний потік'. 2. 'велика водна артерія' (багато н. пп.). 3. 'русло річки' (Рзт).

РІНИСТА КИЧЕРА [p'ініста кичерка] *ж. р.* 'гора, покрита грубим піском, гравієм, галькою тощо' (ВРж).

РІННИЦЯ [p'інниц'а] *ж. р.* 1. 'гора, покрита дрібним камінням' (Хрпл, Змг). 2. 'гора, вкрита кам'яними розсипами' (СК).

РІНЬ [p'ін'] *ж. р.* 1. 'невелика рівнина' (Пдм). 2. 'міщина, покрита рінню' (Чрнв, Угрн 1). 3. 'рівнина біля річки' (Блх, Хрпл, Пдм, Клш). 4. 'низина біля річки' (Пдм). 5. 'грунт, у якому багато дрібного каміння' (Пчн).

РІПА [p'іпа] *ж. р.* 'голий грунт, скалистий' (Тд) [Нг., с. 47].

РІЧЕЧКА [p'ічечка] *ж. р.* 1. 'великий природний водяний потік'. 2. 'велика водна артерія' (Св, ІФ, Цнв). [p'ічечка] 3. 'невеликий потік води; струмок' (Лв, Ілмн, Блш, Блбр). 'т. с., що |p'ічечка 1, 2' (Ілмн).

РІЧИНА [p'ічина] *ж. р.* 1. 'великий природний водяний потік'. 2. 'велика водна артерія' (Дзм).

РІЧИЩЕ [p'ічище] *с. р.* 1. 'русло річки' (Ккл, Брж, Рвн, Яснв, Врбвк, НС, Лпвц, Кнз, Схд, Пчн). 2. 'старе русло річки' (Рсв, Св, Ксв, Спг, Клш, Цнв, Дб). 3. 'долина потоку' (Св). 4. 'чиста водна поверхня' (Тр, Спг, Ккл, Змг, Цнв). [p'ічешче] 'т. с., що |p'ічище 3' (Снт, Крхв, Кмн, Прг, Кнз).

РІЧКА [p'ічка] *ж. р.* 1. 'великий природний водяний потік'. 2. 'велика водна артерія' (вся обстежена територія).

РОВЕНЬ [ровен'] *ж. р.* 1. 'рівнина (у загальному значенні)'. 2. 'рівна місцевість' (Грбв). 3. 'потік, що тече по рівнині, рівній місцевості' (Стп). 4. 'рівне поле' (Ілмн, Грбв).

РОВЕНЬКА [ровен'ка] *ж. р.* 1. 'рівнина'. 2. 'рівна площа' (Грх). 3. 'рівне місце; підніжжя' (Рзт). 4. 'рівнина біля річки' (Рзт). 5. 'широка долина між двома горами' (Рзт). 6. 'рівне поле' (Ккл, Блш, Бршт, Брст).

РОВЕЦ [ровец] *ч. р.* 'канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою' (Ккл, Цв, Свт, Блбр).

РОВЕЦЬ [ро'вец'] *ч. р.* 1. 'продовгувата канава' (Хрпл, Клш, Врбвк).
2. 'канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою' (Ксв).

РОВИ [ро'ви] *мн.* 1. 'продовгувата канава' (Лсц, Сп). 2. 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води' (Ргт, Лв, Блш, Цнв, Лг, Лпвц, Пчн, Рчк).

РОВИ МЕЛІОРАТИВНІ [ро'ви мел'іора'тивн'і] *мн.* 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води' (Св, Схд, Кн, Прк).

РОВІНЬ [ров'ін'] *ж. р.* 1. 'потік, що тече по рівнині, рівній місцевості' (Стп). 2. 'рівнина' (Лпвц) [Rudn., с. 30].

РОВНИНА [роўни'на] *ж. р.* 1. 'широка, безмежна рівнина' (Лпнк).
2. 'невелика рівнина' (Лпнк).

РОГАЧ [ро'гач] *ч. р.* 'місце, де роздвоюються або розходяться потоки' (Злн).

РОГОЗА [рого'за] *ж. р.* 'мілке, поросле рогозою місце в кінці ставу' (Лмн, Цв, Пдм).

РОДНИК [род'ник] *ч. р.* 'джерело' (Грднк).

РОДНИЧОК [родни'чок] *ч. р.* 'джерело' (Грднк).

РОЗБРИЗКУВАНЄ [роз'бризкуван'є] *с. р.* 'брижі на воді від швидкої течії' (Стц).

РОЗВИЛКА [роз'вилка] *ж. р.* 'розгалуження русла річки' (Блх, Ркв, ЛХ, Ргт, Ксв, Спг, Хмк, Глч, Уст, Крв, НС, Св, Брст, Ксм, Явр).

РОЗВИЛОК [роз'вилок] *ч. р.* 'розгалуження русла річки' (Брт, Снт, Лпвц).

РОЗВІЛКА [розв'ілка] *ж. р.* 'розгалуження русла річки' (Уст, Схд).

РОЗГАЛУЖЕНА ГОРА [розга'луже'на го'ра] *ж. р.* 'роздвоєна з двома вершинами' (Ккл, Цнв).

РОЗГАЛУЖЕННЯ [розга'луже'н':а] *с. р.* 'місце розгалуження річки, потоку' (Збл).

РОЗДІЛ [розд'іл] *ч. р.* 1. 'гора, на якій чергуються ліс і пасовище' (Яснв, Кмн). 2. 'долина (у загальному значенні)' (Св, Змг). 3. 'широка долина' (Ккл, ІФ). 4. 'широка низина' (Пдв, Тзв).

РОЗДОЛ [роздол] *ч. р.* 1. 'рівна низинна рівнина' (Св, Хрпл). 2. 'широка низина' (ЛХ, Уст).

РОЗДОЛИ [роздоли] *мн.* 'широка долина' (Хрпл, Грбв).

РОЗДОЛЛЄ [роздол':є] *с. р.* 'рівна низинна рівнина' (Ксв, Кнз).

РОЗДОЛЛЯ [роздол':а] *с. р.* 1. 'широка низина' (ІФ, Бршт, Кнз, Св). 2. 'широка долина' (Кнз). 3. 'широка низовина, долина' (Клм) [Марус. МСУГА, с. 248].

РОЗДОЛЯ [роздол'а] *с. р.* 'широка долина' (Брж, Блбр, Змг).

РОЗКИД [розкид] *ч. р.* 'невелика довга западина в ґрунті' (Клш).

РОЗКОЛИНА [розколина] *ж. р.* 'заглиблення в скалі' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 248].

РОЗЛИВ [розлив] *ч. р.* 1. 'розгалуження річки, потоку' (Тр, Ркв, Длн, Хмк, Цв, Клш, Уст, Крв, Брж, Рвн, Вр, Бст, НС, Лпнк, Рвн 1, Ілмн, Св, Сп, Схд, Скуп, Сн, Рчк, Брст). 2. 'розгалуження русла річки' (Дб, Брст). [розлиў] 3. 'заливний луг' (Кн). 'т. с., що розлив 1' (Дб, Прк, Явр).

РОЗОРА [розора] *ж. р.* 'невелика довга западина в ґрунті' (Св, Ілмн, Вр, Блбр, Змг, Бст, Кмн).

РОЗПЛУГА [розплуга] *ж. р.* 1. 'довга рівна западина в землі, проведена плугом' (Пчн). 2. 'широка борозна між грядками' (Явр).

РОЗПРУГА [розпруга] *ж. р.* 1. 'широка довга западина в ґрунті, що залишається посередині городу після оранки від країв до середини'. 2. 'велика довга западина в ґрунті, що залишається між поздовжньою і поперечною оранкою' (Стц).

РОЗСІЧ [розс'іч] *ж. р.* 'розгалуження річки, потоку' (Ккл, Крсн, Мкл, Яснв, Кнз).

РОЗСІЧЕЦЬ [роз¹с'ічец'] *ч. р.* 'розгалуження річки, потоку' (Хрпл).

РОЗСІШ [розс'іш] *ж. р.* 'розгалуження річки, потоку' (Змг, Цнв).

РОЗСОХАНЯ [розсо¹хан'а] *ж. р.* 'роздвоєна, з двома вершками гора' (Гт).

РОЗСОЧЕ [роз¹соче] *с. р.* 'місце, де розсікаються водостоки' (ВЯ).

РОЗТІК [роз¹т'ік] *ч. р.* 1. 'розгалуження русла річки' (Уст, Брж, Рвн, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Сп). 2. 'місце, де потік ділиться на два рукави' (Гл).

РОЗТОК [роз¹ток] *ч. р.* 'розгалуження русла річки' (Тж, Пдм, Клш, Кн, Рзт).

РОЗТОКА [роз¹тока] *ж.* 1. 'розгалуження русла річки' (Ккл, Бршт, Крв, Скуп). 2. 'місце розгалуження потоків' (Мнв, Тчп, Звл, ГЗ, Вскр, Пплн).

РОЗТОКИ [роз¹токи] *мн.* 1. 'місце роздвоєння русла річки' (Олшк). 2. 'місце, де розходяться потоки; вододіл'. 3. 'потоки, розділені хребтом' (Пр, Гт). 4. 'роздвоєний потік' (Пвл). 5. 'місцевість, де зливаються декілька потоків' (Мнв).

РОЗЧІЛ [роз¹ч'іл] *ч. р.* 1. 'гора пасмами лісиста' (Яб, Бстр, Врн). 2. 'хребет, гора пасмами лісисті' (Вр, Яб, Тк, Бстр). [роз¹ч'іл] 3. 'гора, на якій чергуються ліс і пасовище' (Сн). [роз¹ч'іл] 'т. с., що роз¹ч'іл 2' (Св, Ілмн, Ккл, Бршт, Сп, Явр).

РОЗЧОЛИНА [роз¹чолина] *ж. р.* 'гора пасмами лісиста' (Яб, Вр).

РОКИТТЯ [ро¹ки¹т':а] *с. р.* 'заболочена місцевість, вкрита рокитою' (Чрт).

РОПША [ропша] *ж. р.* 'торфовище' (Кн, От, Пд, Рк, Лнч).

РОПШІ [ропш'і] *мн.* 'торфовище' (От, Рк).

РОСІЛЬНА [рос'іл'на] *ж. р.* 'місцевість із джерелами солоної води' (Рс).

РОСІЧ [рос'іч] *ж. р.* 'розсічена, розділена річкою чи потоком місцевість' (Зл, Бтк, Чрн).

РОСІШ [рос'іш] *ж. р.* 1. 'розгалуження річки, потоку' (Ілмн, ІФ, Бршт, Чрн). 2. 'місце, де зливаються чи розходяться два потоки' (ВК, Вкнн). 3. 'розгалуження потоку' (Трстн).

РОСОХАТА [росо¹хата] *ж. р.* 1. ‘розгалужена, роздвоєна, з двома вершинами гора’ (Шшр, Ілмн, Хрпл, ІФ, Уст, Брж, Рвн, Крсн, Грбв, Лпвц, Схд, Рчк, Брст, Ксм). 2. ‘роздвоєна, з двома вершками гора’ (Явр). 3. ‘гора з двома, трьома вершинами’ (Сн).

РОСОХАЧ [росо¹хач] *ж. р.* ‘розгалужений яр’ (Крч).

РОСПЛУГА [росплуга] *ж. р.* 1. ‘довга рівна западина в землі, проведена плугом’ (Пчн). 2. ‘рів, виораний плугом, рівець’ (СМз) [Rudn., с. 30].

РОСПРУГА [роспруга] *ж. р.* 1. ‘широка довга западина в ґрунті, що залишається посередині городу після оранки від країв до середини’. 2. ‘велика довга западина в ґрунті, що залишається між поздовжньою і поперечною (поконечкою) оранкою’ (Стц).

РОСТІК [рос¹т¹ік] *ч. р.* 1. ‘широка низина’ (Клш, Уст, Грбв). 2. ‘невеликий потік води; струмок’ (Клш, Блбр).

РОСТОКА [рос¹тока] *ж. р.* 1. ‘розгалуження русла річки’ (Тзв). 2. ‘відгалуження від основного русла; місце, де зливаються ріки; розтік’ (Зл). 3. ‘місце, де сходяться два потоки’ (Лпвц) [Rudn., с. 30]. 4. ‘розвилка, розгалуження річки чи потоку’ (Др, Рзт) [Нг., с. 47].

РОСТОКИ [рос¹токи] *мн.* ‘притока, відгалуження від русла річки’ (Явр).

РОТИЛО [ротило] *с. р.* ‘заокруглена частина гори’ (Влв).

РОТУЛ [ротул] *ч. р.* ‘заокруглена частина гори’ (Влв).

РОТУНДУЛ [ро¹тундул] *ч. р.* ‘заокруглена частина гори’ (ВБ, Крв, Брк).

РОШТІК [рош¹т¹ік] *ч. р.* ‘невеликий потік води; струмок’ (Змг).

РУДА [ру¹да] *ж. р.* 1. ‘болото з водою кольору іржі’ (у багатьох н. пп.). 2. ‘заболочена ділянка поля’ (Об, Дрг).

РУДИНА [руди¹на] *ж. р.* ‘місце, де раніше було болото’ (Ккл).

РУДИЦЯ [руди¹ци¹а] *ж. р.* ‘болото з водою кольору іржі’ (у багатьох н. пп.).

РУДКА [рудка] *ж. р.* 1. ‘болото з водою кольору іржі’ (у багатьох н. пп.). 2. ‘мокра заболочена низина’ (Дб). 3. ‘старе русло річки’ (Лв). 4. ‘велика калюжа на дорозі, заповнена водою після дощу’. 5. ‘велика яма, заповнена водою після дощу’ (Яснв). 6. ‘болотяна яма на дорозі’ (Яснв). [рудка] 7. ‘місце, де раніше було болото’ (Ілмн). 8. ‘мокра заболочена рівнина’ (Бршт). ‘т. с., що рудка 2’ (Ркв). рудка ‘т. с., що рудка 3’ (Ркв, Бршт, НС, Кмн).

РУДКИ [рудки], [рудки] *мн.* ‘болото з водою кольору іржі’ (у багатьох н. пп.).

РУДОВЕЦЬ [рудовець] *ч. р.* ‘потік, що бере початок з іржавого болота, заболоченої низовини’ (Грбвк).

РУДЯК [руд’ак] *ч. р.* ‘болото з водою кольору іржі’ (у багатьох н. пп.).

РУКАВ [рукаў] *ч. р.* 1. ‘розгалуження русла річки’ (Рсв, Ксв, Яснв, Врбвк, Кнз, Ілмн, Рчк). 2. ‘рукав річки, відгалуження’ (Ілмн, Сн, Ксм). 3. ‘канал, штучно створений для відведення води з певною метою’ (Пдм).

РУКАВИ [рукави] *мн.* ‘розгалуження русла річки’ (Цв, Рвн 1, Сн).

РУКАВНИК [рукавник] *ч. р.* ‘розгалуження русла річки’ (Тр).

РУМШІР [румш’ір] *ч. р.* ‘підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’ (Хрпл, Лч).

РУСЛО [русло] *с. р.* 1. ‘русло річки’ (на всій території). 2. ‘старе русло річки’ (Ккл, Врбвк). 3. ‘рукав річки, відгалуження’ (Блх, Брт, Ркв, Ксв, Хмк, Цв, Уст, Крсн, Яснв, Врбвк, НС, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Ілмн, Св, Сп, Дб, Кн). 4. ‘центральна швидка течія річки’ (Тзв, Схд). 5. ‘пряма течія річки’ (Сн). [русло] ‘т. с., що русло 1’ (Брт, ЛХ, Лв, Ксв, Бршт, Клш, Уст, Крсн, Бст, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кн, Сн, Рчк, Ксм).

РУТКА [рутка] *ж. р.* 1. ‘болото з водою кольору іржі’ (у багатьох н. пп.). 2. ‘старе русло річки’ (Ілмн). 3. ‘вибоїна, наповнена водою’ (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 248].

РУЧАЙ [ру^чай] *ч. р.* ‘невеликий природний водний потік’ (Клш, Цнв).

РУЧАЙОК [руча^йок] *ч. р.* 1. ‘притока, менша річка, що впадає в більшу’ (Птч, Ргт, Спг, Хрпл, Тж, Крсн). 2. ‘невеликий природний водний потік’ (Блш, Блбр, Змг).

РУЧАЇ [руча^йї] *мн.* ‘невеликий природний водний потік’ (Лв).

РУЧЕЙ [ру^чей] *ч. р.* ‘невеликий природний водний потік’ (Блбр).

РЯСКА [р[’]ас^ка] *ж. р.* ‘поверхня води, вкрита ряскою’ (Яснв, Кмн, Кнз, Пчн).

САГА [са^га] *ж. р.* 1. ‘болото’ (Крн). 2. ‘болото на полонині’ (Чрм) [Нг, с. 48].

СВАЛКА [с^валка] *ж. р.* 1. ‘підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’ (Стц, Ілмн, Хмк, Бршт, Глч, Клш, Уст). 2. ‘купа гілля, хмизу, лісового сміття’ (Пдв, Ргт, Брж).

СВИДОВЕЦЬ [свидо^вец[’]] *ч. р.* ‘заболочена місцевість, вкрита свидом’ (Сл).

СВИНСКЕ РИЛО [с^винске ^рило] *с. р.* ‘кам’яна брила, що нагадує підняте високо свинської морди’ (Скл).

СВИРЛИВЕЦЬ [свир^ливец[’]] *ч. р.* ‘потік, що шукає, проламає собі дорогу’ (Ілл).

СЕКЛИЩЕ [сек^лишче] *с. р.* 1. ‘місце в горах, де є скали’. 2. ‘скелясте місце’ (Змг, Злн).

СЕРЕДНІЙ ЖОЛБ [се^редн[’]ій ^жол[’]іб] *ч. р.* ‘улоговина між вершинами гір’ (Ттр, Мкл).

СИГІТ [сиг[’]іт] *ч. р.* ‘старе, колишнє русло річки’ (Пдм, Крсн).

СИГЛА [сигла] *ж. р.* 1. ‘мокра заболочена рівнина’ (Яснв). 2. ‘ліс (у загальному значенні)’ (Слत्व, Дзв, Хм, Жр, Мн, Гл, Мрк, Ндв, ВМ, Прщ, Рбн, Пс, Глш). 3. ‘густий красивий високий ліс’ (Блбр, Врх) [Нг., с. 49]. 4. ‘гарний ліс’ (Чрм) [Нг., с. 49]. 5. ‘високий ліс на камінні’ (Крн) [Нг., с. 49].

6. 'молодий високий ліс' (Грн) [Нг., с. 49]. 7. 'молодий ліс' (Пн) [Нг., с. 49].

СИКАВКА [сикавка] *ж. р.* 1. 'водоспад на потоці' (Бст, Брж, ВРж, СК, Тд, Прк). 2. 'джерело, з якого витікає мала кількість води' (Рзт).

СИЛЬНА ТЕЧІЯ [сил'на теч'і'я] *ж. р.* 'швидка течія' (Блх, Пдм, Свт, Крв, НС, Грбв, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Схд, Прк).

СИЛЬНИЙ ПОТІК [сил'ний по'т'ік] *ч. р.* 'швидка течія' (Дб).

СИНЄК [син'ек] *ч. р.* 'синій камінь' (Др) [Нг., с. 49].

СИРВИЦЯ [сир'виц'а] *ж. р.* 'соляне джерело' (Ілмн).

СИРИЙ [сир'ий] *ч. р.* 'маловодний; заболочений' (НВл).

СИРОВИЦЯ [сиро'виц'а] *ж. р.* 1. 'джерело з солоною водою' (Тр, Лв, Св, Ксв, Блш, Пдм, Уст, Крв, Вр, Крсн, Бст, Яснв, Врбвк, НС, Грбв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Ілмн, Дб, Схд, Пчн, Кн). 2. 'насичена солями вода, що витікає з гірських солоних джерел; джерело солоної води' (Млдіт, Рчк, Крв).

СИТНИК [ситник] *ч. р.* 'поверхня води, вкрита ситником' (Пчн, Скп).

СІДЕЦ [с'і'дец] *ч. р.* 'кам'яне крісло' (Ксм, Шп).

СІДЛО [с'ід'ло] *с. р.* 'улоговина між горами' (Слтів).

СІДЛОВИНА [с'ід'ловина] *ж. р.* 'улоговина' (Тк).

СІНО [с'іно] *с. р.* 1. 'рівнинна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю' (Тр, Уст, Брж, Вр, Бст, Сп, Явр). 2. 'лугова рослинність' (у багатьох н. пп.). 3. 'скошена суха трава; корм' (уся обстежена територія). 4. 'сінокісний луг' (Блш, Хрпл, Крсн, Пчн, Скп). 5. 'сінокіс' (ВК). 6. 'місце, де скошено траву' (Ксм, Ркв, Крсн). 6. 'одиниця виміру земельної площі, що відповідає кількості зібраного з неї сіна' (Крв).

СІНОЖАТІ [с'іно'жат'і] *мн.* 1. 'сінокосний луг' (Лпнк, Рвн 1, Трг). 2. 'урочище, відведене для косіння трави на сіно' (Врбв, Тшк, Рк, СГв, Звл, Нвсл, Рдн, Рсв, Снт, Стц, Брт). 3. 'рівнина, поросла травою, де косять сіно' (Рсв, Пдв, НС, Лпнк).

СІНОЖЄТА [с'іно'ж'єта] *ж. р.* 1. 'сінокосний луг' (Рсв, ІФ, Крсн, Змг,

Лпнк). 2. 'урочище, призначене для вирощування трави та її косіння на сіно' (Фт). 3. 'поле, на якому заготовляють сіно' (Вкнн, Влх). 4. 'рівнина, поросла травою, де косять сіно' (Рсв).

СІНОЖІТЬ [с'іно¹ж'іт'] *ж. р.* 'рівнина, поросла травою, де косять сіно' (Яснв).

СІНОКІС [с'іно¹к'іс] *ч. р.* 1. 'рівнина, поросла травою, де косять сіно' (Крхв, Кмн, Прг). 2. 'місце, де скошено траву' (Тр, Ккл, Тж, Уст, Брж, Рвн, Врбвк, НС, Лпнк, Лпвц, Цнв, Кмн, Прг, Кн, Сн). 3. 'низина, поросла травою; сінокіс' (Пдв, Крхв, Кмн, Прг, Сп). 4. 'сінокосний луг' (Тр, Пдв, Ілмн, Тзв, Уст, Крв, Брж, Рвн, Врбвк, Збл, Грбв, Лпнк, Цнв, Кмн, Прг, Лг, Сп, Кн, Сн, Ксм, Прк, Явр).

СІНОКОС [с'іно¹кос] *ч. р.* 1. 'низина, поросла травою; сінокіс' (Пдв, Хмк, Уст, Врбвк, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Рзт). 2. 'місце, де скошено траву' (Рзт). 3. 'мокра ділянка в лісі, де ростуть гарні трави' (н. пп. Калуського р-ну). 4. 'сінокосний луг' (Стц, Птч, Пдв, Брт, Снт, Хмк, Уст, Брж, Крсн, Лпнк, Цнв, Прг, Рзт).

СІРКОВЕ ДЖЕРЕЛО [с'ірко¹ве джере¹ло] *с. р.* 'джерело, яке має хімічні властивості' (Рсв, Лв, Св, Ккл, Тзв, Хрпл, Пдм, Уст, Брж, Рвн, Блбр, Крсн, Грбв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Ксм). [с'ірко¹ве джере¹ло] 'т. с., що |с'ірко¹ве джере¹ло' (Явр).

СІРКОВОДНЕВЕ ДЖЕРЕЛО [с'ірковод¹неве джере¹ло] *с. р.* 'джерело, яке має лікувальні властивості' (Прк).

СІРЧАНО-ВОДНЕВЕ ДЖЕРЕЛО [с'ірчано-вод¹неве джере¹ло] *с. р.* 'джерело, яке має хімічні властивості' (Ксв, Ілмн, Бршт, Змг).

СІТНИК [с'іт¹ник] *ч. р.* 'поверхня води, вкрита сітником' (Акр).

СІЧЕНЕ БОЛОТО [с'ічене бо¹лото] *с. р.* 'болото, у якому вирубані, висічені болотяні рослини' (Чрнт).

СКАЖЕНЕ [ска|жене] *с. р.* ‘вигорілий схил гори, непридатний для рослин; схил, який у сонячну погоду сильно нагрівається, у результаті чого там вигорає майже вся рослинність’ (СК).

СКАЖЕНИЙ [ска|жений] *ж. р.* ‘швидкий бурхливий потік води’ (Стц).

СКАКУНЕЦЬ [скаку|нець] *ч. р.* ‘водоспад на потоці’ (Ксв, ІФ, Рзт).

СКАЛА [ска|ла] *ж. р.* 1. ‘крута гора’ (Уст, Брж, НС). 2. ‘круча; крутий схил гори, горба’ (Ркв, Ккл, Клш, Врбвк, Сп, Пчн, Брст). 3. ‘кам’янисте урвище’ (Стрг, Стрн). 4. ‘стрімка, обривиста гора’ (Блх, Лв, Св, Блш, Хмк, Тж, ІФ, Клш, Рвн, Блбр, Змг, Врбвк, НС, Лпнк, Схд, Пчн, Сн, Акр, Рзт, Рчк, Ксм, Прк, Явр). 5. ‘кам’яна брила, кам’яниста гора’ (Крхв, Кмн, Прг, Рзт). 6. ‘гора без рослинності’ (Уст, Вр, Блбр, Бст, Лпнк, Рвн 1, Кнз, Лг, Кн, Брст, Прк). 7. ‘незаросла, гола вершина гори, підвищення’ (Лг). 8. ‘скеля (у загальному значенні)’ (Крсн, Ілмн, Акр, Ксм, Грн, Брж, Крнв, Чрнт, Остр, Птр 1, Гврл, Мш). 9. ‘виступ на горі, скелі’ (Цв, Рзт). 10. ‘камінна гора з відкритими виступами’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 249].

СКАЛИ [скали] *мн.* 1. ‘скелясте місце; скелі’ (у багатьох н.пп.). 2. ‘прямовисні, високі і вузькі кам’яні скали різних форм’ (Іл). 3. ‘виступ на горі, скелі’ (Ілмн). 4. ‘велике урвище понад 10 м’ (Мн). 5. ‘група гір, горбів, горбиста місцевість’ (Ркв, Длн, Уст, Грбв, Дб, Прк).

СКАЛИСТА ГОРА [ска|листа го|ра] *ж. р.* ‘гора з наявністю скал чи гострих скал’ (Птч, ЛХ, Св, Ілмн, Длн, Блш, Цв, Клш, Лпнк, Цнв).

СКАЛИСТА [ска|листа] *ж. р.* ‘гора зі скалами’ (Двгп).

СКАЛИСТЕ ТІМ’Я [ска|листе т’ім’я] *с. р.* ‘рівна (скалиста) місцевість під горою’ (Дзм).

СКАЛКА [скалка] *ж. р.* 1. ‘скеля (в загальному значенні)’ (Рзт). 2. ‘крута гора’ (Крсн).

СКАЛЛЯ [скал:’а] *с. р.* ‘камені, обломки скали’ (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 249].

СКЕЛІ [скел’і] *мн.* 1. ‘окремі великі камені; скали’ (у багатьох н.пп.).

2. 'група круглих вапнякових скель' (Глшк).

СКЕЛЯ [скел'а] *ж. р.* 1. 'стрімка, обривиста гора' (Птч, Рсв, ЛХ, Ргт, Ккл, Лсц, Цв, Пдм, Глч, Врбвк, Дб). 2. 'скеля (в загальному значенні)' (Тр, Ргт, Ккл, Клш, Цнв, Тд, ВЯ, Глв, Крв). 3. 'крута гора' (Ілмн, Рвн 1). 4. 'круча; крутий схил' (Пдм, Лг).

СКИЛЬЧ [скил'ч] *ч. р.* 'покручена гора' (Шшр, Прк).

СКІЛЬЧ [ск'іл'ч] *ч. р.* 'покручена гора' (Шшр, Прк).

СКІЛЬЧИНА [ск'іл'чина] *ж. р.* 'покручена гора' (Шшр, Прк).

СКЛЕЗЬ [склез'] *ж. р.* 1. 'обрив' (Зрч, БО). 2. 'скеля (у загальному значенні)' (Ндв).

СКЛЕЙЗЬ [склейз'] *ж. р.* 'скеля (у загальному значенні)' (Лч).

СКЛЕП [склеп] *ч. р.* 'скалисте, недоступне місце' (ЧП) [Нг., с. 48].

СКЛЕПІКЄ [склеп'ік'є] *с. р.* 'скалисте, недоступне місце' (ЧП, Яб, Врх) [Нг., с. 48].

СКЛІН [скл'ін] *ч. р.* 'схил, край гори, підвищення' (Стц, НС, Скп).

СКОПИЩЕ [скопишче] *с. р.* 'підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами' (Стц, Пдв, Блш).

СКОРА ВОДА [скора вода] *ж. р.* 'швидка течія води' (Блш, Скп).

СКОЧНЯ [скочн'а] *ж. р.* 1. 'виступи, по яких стікає вода' (Рсв). 2. 'кам'яні пороги на потоці; невеликі водоспади' (Мкл).

СКРЕГІТ [скрег'іт] *ч. р.* 'гора, покрита сипучим дрібним камінням' (Мнв).

СКРУТ [скрут] *ч. р.* 'поворот річки, крута зміна напрямку річки' (Уст, НС, Рвн 1, Зл).

СЛИВКА [сливка] *ж. р.* 1. 'місце злиття річок чи потоків' (Яснв, Кнз). 2. 'злиття двох потоків' (Грн).

СЛУДВАНЄ [слудван'є] *с. р.* 'велике каміння' (ЧП) [Нг., с. 48].

СЛЬОЗИ [сл'ози] *мн.* 'маленький водоспад на потоці' (Птч).

СЛЬОЗИТ ВОДА [сл'о'зит во'да] 'джерело, з якого витікає мала кількість води' (Акр, Ббн).

СЛЬОЗИТСИ ВОДА [сл'о'зитси во'да] 'джерело, з якого витікає мала кількість води' (Стц, Св, Блш, Тзв, Пдм, Блбр, Лпнк, Рвн 1, Сн, Рчк, Брст, Ксм, Шшр).

СМІТЕННИЙ ВЕРХ [см'ітен'ний верх] *ч. р.* 'підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами' (Лв).

СМІТЄ [см'іт'є] *с. р.* 'підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами' (Дб).

СМІТНИК [см'іт'ник] *ч. р.* 'підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами' (Стц, Тр, Птч, Пдв, Брт, ЛХ, Снт, Ргт, Тзв, Лсц, Крв, Брж, Врбвк, Збл, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Сп, Схд, Скуп, Кн, Прк, Явр).

СОВЕЦЬ [со'вец'] *ч. р.* 'берег річки, потоку, що осипається (усувається)' (Явр). [со'вец'] 'т. с., що со'вец'' (Лв, Блш, ІФ, Крсн, Змг).

СОКІВНЯ [со'к'івн'а] *ж. р.* 'земля, розм'якшена водою' (Здбр).

СОКІЛ [со'к'іл] *ч. р.* 'стрімка скала; гора' (Ббн, Скл).

СОЛЕНА ВОДА [со'лена во'да] *ж. р.* 'солоне джерело' (Блх, Ркв, Лв, Св, Ккл, Тзв, Глч, Уст, Брж, Блбр, Крсн, Збл, Грбв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Рчк).

СОЛЕНЕ ДЖЕРЕЛО [со'лене джере'ло] *с. р.* 'солоне джерело' (Дл, Хрпл, Клш, Рвн, Змг).

СОЛИГОРА [со'лиго'ра] *ж. р.* 'гора з соляними джерелами і соляними пластами' (Грдн).

СОЛИЩЕ [со'лишче] *с. р.* 'соляне джерело' (Брт, Ккл, ІФ, Бршт, Св).

СОЛОНА ГОРА [со'лона го'ра] *ж. р.* 'відсутність на горі джерел прісної води і наявність соровиці, води, насиченої сіллю' (Дл).

СОЛОНИЦЯ [соло'ниц'а] *ж. р.* 'соляне джерело' (Як).

СОЛОНЦІ [солон'ц'і] *мн.* 'місце, де є джерела з солоною водою' (Мжг, Пдв).

СОЛОТВИНА [со¹лотвина] *ж. р.* ‘солоне джерело’ (Слтв).

СОЛЯНЕ ДЖЕРЕЛО [сол¹’ане джере¹ло] *с. р.* ‘соляне джерело’ (БО).

СОЛЯНКА [сол¹’анка] *ж. р.* ‘соляне джерело’ (МК).

СОНЦЕ [сонце] *с. р.* ‘схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця’ (Брт, Клш).

СОНЯЧНА СТОРОНА [сон¹’ачна сторо¹на] *ж. р.* ‘схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця’ (Рзт).

СОНЯЧНИЙ [сон¹’ачний] *ч. р.* ‘схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця’ (Рзт).

СОПКА [сопка] *ж. р.* ‘гора; невелика, невисока гора округлої форми’ (Ксв).

СОРВИЦЯ [сор¹виц’а] *ж. р.* 1. ‘соляне джерело’ (Рсв, Хрпл, Бст). 2. ‘дуже солонна вода’ (говірки Косівського р-ну).

СОРОВИЦЄ [соро¹виц’є] *с. р.* ‘соляне джерело’ (Прк).

СОРОВИЦІ [соро¹виц’і] *мн.* ‘соляне джерело’ (Акр, Ксм).

СОРОВИЦЯ [соро¹виц’а] *ж. р.* 1. ‘соляна криниця’ (СК). 2. ‘соляне джерело’ (Брж, Блбр, Змг, Рвн 1, Сп, Пчн, Кн, Сн, Брст, Явр, Шшр, Тк).

СОЧИТСИ ВОДА [со¹читси во¹да] ‘джерело, з якого витікає мала кількість води’ (Стц).

СОЧІВКА [со¹ч’івка] *ж. р.* ‘маленький струмочок’ (МК, ВК).

СПАД [спад] *ч. р.* 1. ‘водоспад на річці, потоці’ (Птч, Рсв, Ксв, Бршт, Лпвц, Сп). 2. ‘схил, край гори, підвищення’ (Пдв, Рвн 1).

СПАД ВОДИ [спад во¹ди] ‘водоспад на річці, потоці’ (Стц, Лсц, Блбр).

СПИНА [спи¹на] *ж. р.* ‘вигнутий гірський хребет’ (Дзм).

СПІД [сп’ід] *ч. р.* ‘глибина; глибоке місце в річці’ (Ілмн).

СПІНЬ [сп’ін’] *ж. р.* ‘вершина гори; хребет гори’ (Грн).

СПІСКА [сп’іска] *ж. р.* 1. ‘заглиблення на полі’. 2. ‘рів, утворений дією вод’ (Тзв).

СПОВЗЬ [сповз’] *ж. р.* 1. ‘зсув ґрунту’. 2. ‘зсув берегів, утворений дією вод’ (Пчн).

СПОХОВО [спо¹хово] ‘схил гори, горба, поля’ (Явр).

СПОХОЛА [спо¹хола] 1. ‘схил, край гори, підвищення (у загальному значенні)’ (Рзт). 2. ‘поле зі схилом’ (Стц).

СПУСК [спуск] *ч. р.* 1. ‘підніжжя гори’. 2. ‘рівнина біля підвищення’ (Сп). 3. ‘схил, край гори, підвищення’ (Стц, Глч, Бст, Лпнк, Лг, Скуп). 4. ‘місце спускання води’ (Блх, Птч, Пдв, Тж, ІФ, Клш, Крв, Брж, Рвн, Блбр, Лг, Сп, Явр, Брст, Прк.). 5. ‘водоспад на річці, потоці’ (Цнв).

СРІБНА [ср¹ібна] *ж. р.* ‘дуже холодна вода’ (Рзт).

ССУВ [ссув] *ч. р.* ‘берег річки, потоку, що осипається (усувається)’ (Стц).

СТАВ [став] *ч. р.* 1. ‘велика природна водойма’. 2. ‘озеро’ (Ргт, Хрпл, Крв, Рвн, Крсн, Бст, Яснв, НС, Цнв, Лг, Дб, Скуп, Кн, Акр, Брст, Явр). 3. ‘природна водойма’ (на всій території). 4. ‘штучна водойма’ (на всій території). 5. ‘місце, призначене для купання людей’ (Пдв, Ркв, Лв, Цв, Глч, Крв, Блбр, Крсн, Збл, Грбв, Цнв, Рвн 1, Сн, Акр). 6. ‘штучна водойма, призначена для плавання домашньої птиці’ (Дб). [стаў] 7. ‘невеликий став’ (у багатьох н.пп.). 8. ‘місце для розведення риби’ (у багатьох н.пп.). ‘т. с., що став 1, 2’ (Блх, Птч, Пдв, Уст, Брж, Вр, Блбр, Змг, Грбв, Лпнк, Рвн 1, Кнз, Рзт, Рчк, Ксм). ‘т. с., що став 3, 4’ (Акр, Стц, Тр, Блх, Пдв, Уст, Яснв, Лпнк, Кнз, Лг, Ілмн, Брст). ‘т. с., що став 6’ (Стц, Хмк, Пдм, Крв, Лпнк, Цнв, Рвн 1, Ілмн, Схд, Рчк, Брст, Ксм).

СТАВ В ОРЕНДІ [стаў в о¹ренд’і] ‘ставок, зданий в оренду’ (Пдв, Уст, Крсн, Яснв, Грбв, Лпнк, Рвн 1, Кнз, Сн, Рчк, Брст, Ксм).

СТАВИ [ста¹ви] *мн.* 1. ‘група озер’ (Скуп). 2. ‘місце, де є стави’ (Стц, Птч, Ркв, Лв, Ілмн, Длн, Ккл, Хмк, Тзв, Цв, Пдм, Глч, Клш, Свт, Уст, Крв, Врбвк, НС, Грбв, Лпвц, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Св, Дб, Скуп, Рчк, Прк). 3. ‘болото, що утворилося на місці водойми’ (Грбч). 4. ‘місце, призначене для купання людей’ (Птч, Рсв, Пдв, Брт, ЛХ, Снт, Ргт, Ілмн, Ксв, Хмк, Тзв, Тж, Уст, Крв, Брж, Рвн, Яснв, Збл, НС, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Кнз, Св, Пчн, Кн, Акр, Рчк, Ксм).

СТАВИСЬКО [ста|вис'ко] *с. р.* 'висохлий став' (Блш, Пдм).

СТАВИЩЕ [ста|вишче] *с. р.* 1. 'великий став' (ВБ, НБ, Трч, Стц).
2. 'висохлий став' (Пдв, Ккл, Яснв, Кнз).

СТАВКИ [став|ки] *мн.* 'група озер' (Птч, Ргт, Длн, Ккл, Тзв, Тж, Пдм, Бршт, Глч, Уст, Крв, Рвн, Вр, Блбр, Крсн, Змг, Бст, НС, Грбв, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Сп, Дб, Кн, Рзт, Рчк, Ксм).

СТАВНИЙ [став|ний] *ч. р.* 'потік, який витікає зі ставу' (Угр).

СТАВНИК [став|ник] *ч. р.* 'місце, де є стави' (Ксв, Крсн, Цнв, Брст, Ксм).

СТАВНИКИ [ставни|ки] *мн.* 'місце, де є стави' (Тр, Св, Блш, Клш, Брж, Вр, Блбр, Змг, Бст, Кн, Сн, Ксм). [став|ники] 'т. с., що ставни|ки' (Явр).

СТАВОК [ста|вок] *ч. р.* 1. 'невелике озеро' (Птч, Ргт, Глч, Уст, Крв, Брж, Вр, Бст, НС, Грбв, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Скуп, Кн, Рзт, Рчк, Ксм).
2. 'природна водойма'. 3. 'штучна водойма' (Птч, Пдв, Снт, Ргт, Ксв, Хмк, Тзв, Тж, Клш, Свт, Змг, Врбвк, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Св, Сп, Схд, Сн, Рчк, Ксм, Прк). 4. 'невеликий став' (у багатьох н.пп.). 5. 'місце для розведення риби' (у багатьох н.пп.). 6. 'штучна водойма, призначена для плавання домашньої птиці' (Брт, Бршт, Клш, Свт, Вр, Крсн, Бст, Врбвк, НС, Лпнк, Крхв, Кмн, Прг, Св, Пчн, Прк). 7. 'канал, штучно створений для відведення води з певною метою' (Дб). 8. 'заглиблення на місці ставка' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 250].

СТАВОЧОК [ста|вочок] *ч. р.* 1. 'природна водойма'. 2. 'штучна водойма' (Брт, Блш, Лсц, Цнв, Кмн, Прг). 3. 'невеликий став' (у багатьох н.пп.). 4. 'місце для розведення риби' (у багатьох н.пп.). 5. 'канал, штучно створений для відведення води з певною метою' (Рсв, Брт, Тзв, Тж).

СТАРА РІЧКА [ста|ра |р'ічка] *ж. р.* 'старе русло річки' (Брт, Снт, Брж, Рвн, Вр, Бст, Грбв, Лпнк, Сп, Рчк).

СТАРЕ РІЧИЩЕ [ста|ре |р'ічишче] *с. р.* 'старе русло річки' (Спг, Рвн 1, Св, Схд, Пчн, Явр).

СТАРЕ РУСЛО [ста|ре |русло] *с. р.* 'старе русло річки' (Блх, ЛХ, Ілмн, Длн,

Хмк, Цв, Тж, Глч, Клш, Свт, Уст, Крсн, Змг, Збл, Схд, Сн, Звл).

СТАРИЦЯ [ста^риц'а] *ж. р.* 'старе русло річки' (Яснв, Кнз, Тр).

СТАРОВИНА [старови^на] *ж. р.* 1. 'тиха, стояча вода біля берега'. 2. 'старе русло річки' (Тзв).

СТАРОРІЧИЩЕ [старо^р'ічишче] *с. р.* 'старе русло річки' (Крхв, Кмн, Прг).

СТЕП [степ] *ч. р.* 1. 'рівнина (у загальному значенні)' (Дзм). 2. 'розлогі і широкі гірні луки' (Брк). 3. 'скала; гора з скалами; урвище; неприступне місце' (Дзм). 4. 'непридатна для обробітку земельна ділянка' (Крсн, Цнв).

СТЕПА [сте^па] *мн.* 1. 'скала; гора зі скалами; урвище; неприступне місце' (Дзм). [сте^апа] 2. 'скала, гора' (ВЯ, Крв) [Нг., с. 49].

СТЕПЕНЬ [сте^пен'] *ж. р.* 'скала, скалиста гора; урвище' (Стб).

СТИР [стир] *ч. р.* 1. 'водопій'. 2. 'місце, де напувають худобу' (Лв). 3. 'поле після вирощування зернових культур' (СБ, Слб 1).

СТІГ [ст'іг] *ч. р.* 1. 'вершина округлої форми' (Брк). 2. 'вершина, подібна на стіг' (Мкл, Злн, Зл, Ттр, Плн).

СТІЖОК [ст'і^жок] *ч. р.* 1. 'гора округлої форми'. 2. 'гора, подібна на стіг' (Ксв, Бстр).

СТІЙЛО [с'т'ійло] *с. р.* 1. 'водопій'. 2. 'місце, де напувають худобу' (Блх, Пдв, Спг, Клш, Рвн 1).

СТІК [с'т'ік] *ч. р.* 1. 'місце злиття річок, потоків' (Ксв). 2. 'злиття двох потоків в один' (Лпвц) [Rudn., с. 31].

СТІЛ [ст'іл] *ч. р.* 'перевал' (Бстр, Плн).

СТІНА [ст'і^на] *ж. р.* 1. 'довга висока кам'яна стіна' (Брж). 2. 'стрімкий, прямовисний берег; урвище' (Од).

СТІНКА [ст'інка] *ж. р.* 1. 'крута гора, горб, підвищення'. 2. 'стрімка гора' (Сн). 3. 'стрімкий схил гори' (Ос, Птр 1, Двг, Клб, Стрг, Ямн). 4. 'крутий прямовисний схил гори' (Рзт). 5. 'скеля-урвище' (Сдж).

СТОВБ [стовб] *ч. р.* 1. 'стрімка гора' (Ілмн, Хрпл, Зл). 2. 'стрімка вершина гори, скеля' (Зл). 3. 'скеля' (Псч).

СТОВБА [ст¹овба] *ж. р.* ‘стрімка гора’ (ББ, Дл). 2. ‘стрімка вершина гори, скеля’ (Дл).

СТОВБАН [ст¹овбан] *ч. р.* ‘стрімка вершина гори, скеля’ (Врх).

СТОВБИ [ст¹овби] *мн.* ‘стрімка вершина гори, скеля’ (Врх).

СТОВПА [ст¹овпа] *ж. р.* 1. ‘стрімка гора’. 2. ‘стрімка вершина гори, скеля’ (Дл).

СТОВПЕНЬ [ст¹овпен’] *ч. р.* 1. ‘велика кам’яна брила, що своєю формою нагадує стовп’ (Ств, Грн, Ябл, Прб). 2. ‘кам’яна брила, кам’яниста гора’ (Ілмн, Блш, Клш, Крсн).

СТОВПИ [ст¹овпи] *мн.* ‘стрімка вершина гори, скеля’ (Врх).

СТОГОВА [ст¹огова] *ж. р.* ‘гора, подібна на стіг’ (Мнв).

СТОЙЛО [ст¹ойло] *с. р.* 1. ‘водопій’. 2. ‘місце, де напувають худобу’ (Пдв, Ілмн, Ккл, Лсц, Блбр).

СТОМА [ст¹ома] *ж. р.* ‘стромина’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 250].

СТОПА [ст¹опа] *ж. р.* ‘заглиблення людської стопи на горі, горбі’ (Дзм, Ббн, Мнв).

СТОПИ [ст¹опи] *мн.* ‘кілька заглиблень людської стопи на горі, горбі’ (Прк).

СТОРЧАК [ст¹орчак] *ч. р.* ‘горб (у загальному значенні)’ (Стрг).

СТОЯЧА ВОДА [ст¹ојача вода] *ж. р.* 1. ‘непротічна вода’ (Лсц). 2. ‘тиха, стояча вода біля берега’ (у багатьох н. пп.).

СТРЕМЕНО [стр¹еме¹но] *с. р.* ‘стрімкий схил; крутий схил’ (Бстр).

СТРЕГАВИЦІ [стр’ега¹виц’і] *мн.* ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’ (СМ).

СТРИГАВИЦЯ [стрига¹виц’а] *ж. р.* ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’ (СМ).

СТРИМ [стрим] *ч. р.* ‘стрімке, подекуди обривисте поле’ (Рзт).

СТРИМБА [стримба] *ж. р.* 1. ‘потік з стрімкими берегами’ (НБ, ЛТ, Вл, Км, Ндв, Прр, Стр). 2. ‘стрімка, обривиста гора’ (НБ, Мкл, Стр, Іл, Цнв, ВК).

СТРИМІНЬ [стрим’ін’] *ж. р.* ‘стрімка, обривиста гора’ (Уст, Явр).

- СТРИН** [стрин] *ч. р.* 1. ‘пропасть, обрив’. 2. ‘глибокий обривистий яр’ (Рзт).
- СТРИНТУРА** [стрин^ттура] *ж. р.* ‘пропасть, обрив’ (Рзт).
- СТРИГОВИЦЯ** [стр’іго^ввиц’а] *ж. р.* 1. ‘грузьке, в’язке болото, де трясеться, колишеться земля’ (Пдв, Бршт). 2. ‘заболочене грузьке місце’ (Пдв).
- СТРІЛА** [стр’і^ла] *ж. р.* ‘пряма течія річки’ (Рзт).
- СТРІМ** [стр’і^м] *ч. р.* 1. ‘стрімкий схил пригірка; провалля’ (Мкл). 2. ‘безодня; провалля; прірва, урвище’ (Блш, Хрпл, Бршт, Клш). 3. ‘купа, звалище (переважно про дерево)’ (Двгп).
- СТРІМГОЛОВ** [стр’імго^лов] ‘крутий, стрімкий берег річки, потоку’ (Рсв, Клш, Лпнк, Лпвц).
- СТРІМЕЦЬ** [стр’і^мец’] *ч. р.* ‘стрімка, обривиста гора’ (Ксв).
- СТРІМИНА** [стр’і^мі^на] *ж. р.* ‘стрімке, подекуди обривисте поле’ (Рсв, Уст, Рвн, Рчк).
- СТРІМІНЬ** [стр’і^м’ін’] *ж. р.* ‘крутий, стрімкий берег річки, потоку’ (Ксв).
- СТРІМКА** [стр’і^м’ка] *ж. р.* 1. ‘прямовисна, дуже крута гора’ (Пдв, Ркв, Тзв, Вр, Бст, Врбвк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Скп, НВ, Ям, Крн, Ттр). 2. ‘швидка течія води’ (Тзв).
- СТРІМКА ГОРА** [стр’і^м’ка го^ра] *ж. р.* ‘стрімка, обривиста гора’ (Брж).
- СТРІМКА ТЕЧІЯ** [стр’і^м’ка те^ч’і^я] *ж. р.* ‘швидка течія’ (ІФ, Бршт, Змг, Врбвк, Лпнк, Рвн 1, Кн).
- СТРІМКИЙ БЕРЕГ** [стр’і^м’кий ^берег] *ч. р.* ‘крутий, стрімкий берег річки, потоку’ (Тр, Ілмн, Длн, Лсц, Хрпл, Блбр, Збл, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Сп, Скп).
- СТРІМКИЙ БЕРИГ** [стр’і^м’кий ^бериг] *ч. р.* ‘крута, стрімка гора’ (Стц, Лв, Длн, Вр, Бст, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Скп, Брст).
- СТРІМКИЙ БЕРІГ** [стр’і^м’кий ^бер’іг] *ч. р.* 1. ‘крута, стрімка гора’ (Стц, Лпнк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Скп, Брст). 2. ‘крутий, стрімкий берег річки, потоку’ (Хмк, Тзв, Грбв, Крхв, Прг, Брст, Прк). 3. ‘схил, край гори, підвищення’ (Тзв).

СТРІМКИЙ БУРХЛИВИЙ ПОТІК [стр'імкий бурхливий пот'ік] *ч. р.* 'швидкий потік води в річці' (Дзм).

СТРІМЧАК [стр'імчак] *ч. р.* 'стрімка, обривиста гора' (Брж).

СТРІМЧАСТИЙ БЕРЕГ [стр'імчастий берег] *ч. р.* 'схил, край гори, підвищення' (Птч, Ркв).

СТРОМ [стром] *ч. р.* 'круча, пропасть' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 250].

СТРОМА [строма] *ж. р.* 1. 'стрімкий горб' (Дл). 2. 'безодня; провалля; прірва, урвище' (Хрпл, ІФ). 3. 'купа, звалище (переважно про дерево)' (Двгп).

СТРОМИЙ ГОРБ [стромий горб] *ч. р.* 'стрімкий горб' (Дл).

СТРОМИНА [стромина] *ж. р.* 1. 'стрімке, подекуди обривисте поле' (Крв). [стромина] 2. 'стрімкий берег, підвищення' (Мкс). 3. 'стрімке місце, пропасть' (Крн) [Нг., с. 48]. 'т. с., що стромина 1' (Явр).

СТРОМИНЕ [стромине] *с. р.* 1. 'стрімке підвищення; круте; обривисте' (Рзт). 2. 'стрімке, подекуди обривисте поле' (Лв, Ілмн, Бршт, Уст, Блбр, Рзт).

СТРОМИНЕЦЬ [строминец] *ч. р.* 'стрімкий берег, підвищення' (Мкс).

СТРОМИНИ [стромини] *мн.* 'стрімка, обривиста гора' (Уст).

СТРОМИНКА [строминка] *ж. р.* 'скеля на верхньому краю гори' (СК).

СТРОМІНЬ [стром'ін'] *ж. р.* 'стрімка, обривиста гора' (Явр).

СТРУЙКА [струйка] *ж. р.* 'джерело, з якого вода б'є струменем угору' (Стц).

СТРУМІНЬ [струм'ін'] *ч. р.* 'підземне джерело на дні криниці' (ЛХ, Бршт, Клш, Явр).

СТРУМОК [струмок] *ч. р.* 1. 'невелика вузька водна артерія' (Рсв, Пдв, Брт, ЛХ, Снт, Лсц, ІФ, Бршт, Крсн, Збл, Св, Дб, Кн). 2. 'невеликий потік води; струмок' (Птч, Снт, Ргт, Тзв, Цв, Тж, Клш, Вр, Крсн, Бст, Яснв, Збл, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Явр). 3. 'невеликий потік у кам'яних груддях' (Ксм). 4. 'невеликий природний водний потік' (Птч, Рсв, Пдв, Брт, ЛХ, Снт,

Ргт, Ксв, Цв, Рвн, Яснв, Цнв, Кнз, Скуп, Явр, Тр, Лсц, Тж, Глч).

СТРУМОЧОК [стру¹мочок] *ч. р.* ‘невеликий природний водний потік’ (Ілмн, Ккл, Пдм, Вр, Бст, Цнв, Св, Схд).

СТРУЯ [стру¹йа] *ж. р.* ‘джерело, з якого вода б’є струменем угору’ (Стц).

СТУБІР [‘стуб’ір] *ч. р.* ‘гора, хребет зі стрімкими схилами’ (Плн).

СТУДЕНА ВОДА [студена во¹да] *ж. р.* ‘джерело з холодною водою’ (у багатьох н.пп.).

СТУДЕНА КРИНИЧКА [студена кри¹ничка] *ж. р.* ‘джерело з холодною водою’ (Гнн).

СТУДЕНЕ [студене] *с. р.* ‘джерело з холодною водою’ (Птч, Рсв, Пдв, Ркв, ЛХ, Снт, Лв, Ксв, Хмк, Свт, Брж, НС, Рвн 1, Схд, Брст, Прк, Крсн 1, Ямн, Мкл).

СТУДЕНЕЦ [студе¹нец] *ч. р.* ‘джерело з холодною водою’ (Брж, Пчн, Шшр).

СТУДЕНЄК [студе¹н’ек] *ч. р.* ‘джерело з холодною водою’ (Крв).

СТУДЕНИЦЯ [студе¹ниц’а] *ж. р.* ‘джерело з холодною водою’ (Ксв, Клш, Рвн, Сн).

СТУДНА [‘студна] *ж. р.* ‘джерело з холодною водою’ (Явр).

СТУДНЯ [‘студ’н’а] *ж. р.* 1. ‘джерело з холодною водою’ (Лв, Св, Ілмн, Спг, ІФ, Бст, Яснв, Кнз, Прк). [‘студн’а] 2. ‘криниця з холодною водою’ (Прк, Тзв, Уст, Брст).

СТЬОК [ст’ок] *ч. р.* 1. ‘місце збору води після дощу’ (Птч, Рсв, Пдв, Брт, ЛХ, Цнв). 2. ‘канал, штучно викопаний для відведення стічної води по трубах під землею’ (Стц).

СУТИЧ [‘сутич] *ж. р.* ‘підвищення на місцевості, утворене господарськими або промисловими відходами’ (Тж, Дб).

СУТУГА [су¹туга] *ж. р.* 1. ‘пасмо’ (Прх). 2. ‘пасмо лісу, смужка лісу’ (Явр).

СУХА ВОДА [су¹ха во¹да] *ж. р.* ‘висохлий потік’ (Вр, Крв).

СУХА КЕРНИЦЯ [су¹ха кер¹ниц’а] *ж. р.* ‘висохла криниця’ (Пдв, Ілмн, ІФ, Уст, Крв, Рвн, Блбр, НС, Грбв, Рвн 1, Сн, Рзт).

СУХА КИРНИЦА [су¹ха кир¹ница] *ж. р.* ‘висохла криниця’ (Рсв, Льв, Вр, Крсн, Змг, Врбвк, Лпнк, Св).

СУХА КИРНИЦЯ [су¹ха кир¹ниц¹’а] *ж. р.* ‘висохла криниця’ (Свт, Ілмн, Явр).

СУХА КІРНИЦЯ [су¹ха к¹ір¹ниц¹’а] *ж. р.* ‘висохла криниця’ (Тр, Хмк, Бршт, Глч, Брж, Рвн, Бст, Яснв, Лпнк, Лпвц, Кмн, Прг, Лг, Схд, Скуп, Кн, Рчк, Брст, Ксм, Прк).

СУХА КРИНИЦЯ [су¹ха кри¹ниц¹’а] *ж. р.* ‘висохла криниця’ (Пдв, Тзв, Клш, Цнв).

СУХА ПОТОЧИНА [су¹ха по¹точина] *ж. р.* ‘висохлий потік’ (Хр).

СУХА РІКА [су¹ха р¹іка] *ж. р.* ‘сухе русло річки’ (Крсн, Ілмн, Сн).

СУХА РІЧКА [су¹ха р¹ічка] *ж. р.* ‘сухе русло річки’ (Брт, ЛХ, Льв, Ілмн, Длн, Ккл, Хмк, Цв, Бршт, Клш, Уст, Брж, Рвн, Вр, Змг, Бст, Збл, Рвн 1, Сп, Скуп, Сн, Рчк, Брст).

СУХЕ ОЗЕРО [су¹хе о¹зеро] *с. р.* ‘сухе озеро’ (Свт).

СУХЕ РУСЛО [су¹хе р¹усло] *с. р.* ‘сухе русло річки’ (Блбр).

СУХЕ [су¹хе] *с. р.* ‘місце, де раніше було болото’ (Гст).

СУХИЙ ПОТІК [су¹хий по¹т’ік] *ч. р.* 1. ‘висохлий потік’ (Глч, Рвн, Крсн, Лпвц, Пчн, Мнв, Глш, Блбр, Уст, Дл, МР, Тк, Ярм, Пст). [су¹хий по¹т’ік] 2. ‘сухе русло річки’ (Уст).

СУХИЙ СТАВ [су¹хий стаў] *ч. р.* 1. ‘сухе озеро’ (Уст). 2. ‘висохлий став’ (Птч, Св, Длн, Хрпл, Свт, Уст, Крв, Брж, Вр, Грбв, Лпнк, Крхв, Прг, Рвн 1, Ілмн, Схд, Кн, Сн, Рчк, Ксм). [су¹хий став] ‘т. с., що су¹хий стаў 2’ (Крсн, Бст, Збл, Кмн, Скуп, Брст, Явр).

СУХИЙ [су¹хий] *ч. р.* 1. ‘висохлий потік’ (Стц, Св, Цв, Бршт, Клш, Уст, Блбр, Тк, Брж, Вр, Змг, Бст, НС, Лпнк, Ілмн, Схд, Скуп, Сн, Брст, Глш). 2. ‘маловодний потік, особливо влітку’ (Мнв, Квл, НВл, Слб 1, Рнг, ВЯ, Брж, Крв, Вр).

СУХОНЬКИЙ [су¹хон'кий] *ч. р.* 'пересохлий потік влітку' (Мкл).

СУХОСТАВ [сухос¹таў] *ч. р.* 1. 'сухе озеро' (Уст). 2. 'мілке, поросле очеретом та рогозою місце в кінці ставу' (Лв, Ксм).

СУШИЦЯ [су¹шиц'а] *ж. р.* 1. 'сухе русло річки' (Рсв, Св, Ксв, Блш, Пдм, Кмн, Схд, Явр). 2. 'сухий ліс' (ЛХ, Врбвк, Пчн, Кн, Сн, Рчк). 3. 'сухе дерево' (Явр).

СХИЛ [схил] *ч. р.* 1. 'схил, край гори, підвищення (у загальному значенні)' (Пдв, ЛХ, Снт, Св, Ілмн, Длн, Ккл, Лсц, Тж, Пдм, Клш, Свт, Вр, Врбвк, Збл, Кнз, Сп, Скп, Рзт, Мкл). 2. 'положисті узбіччя гори' (Брк). 3. 'схил між двома горбами' (Явр). 4. 'круча, крутий схил гори, горба' (Рсв, Брт, Цв, Рвн, Змг, Збл, Скп). 5. 'частина гори, звернена до сонця' (Блх, Ілмн, Цв, Цнв, Св, Схд). 6. 'схил гори' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 251].

СХИЛКА [схилка] *ж. р.* 'схил, край гори, підвищення (у загальному значенні)' (ІФ, Мкл). 2. 'похила поверхня гори' (Мкл).

СХИЛОК [схилок] *ч. р.* 1. 'схил, край гори, підвищення (у загальному значенні)' (Змг). 2. 'схил, спуск' (СМр) [Марус. МСУГА, с. 251].

СХІДЦІ [сх'ід^тц'і] *мн.* 'кам'яні сходи, вирубані у скелі' (Брж).

СХОДИ [сходи] *мн.* 1. 'кам'яні сходи, вирубані у скелі' (Ксм). 2. 'пороги на річці, потоці' (Стц, Ілмн, Ккл, Лсц, Цв, Клш, Уст, Брж, Рвн, Вр, Блбр, Бст, Врбвк, Лпнк, Дб, Скп, Сн, Явр). [схо¹ди] 'т. с., що ¹сходи 2' (Брст).

СЦІНКА [сц'інка] *ж. р.* 'стрімка гора' (Лг).

СЧИЛОК [счилок] *ч. р.* 'схил; місце, де опускається земля' (Вр) [Нг., с. 48].

СЬНІЖ [с'н'іж] *ч. р.* 'пагорб, горбик між долинами, зворами' (Лпвц) [Rudn., с. 30].

ТАРНИЦЯ [тар¹ниц'а] *ж. р.* 'гора' (без детального опису) (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 251].

ТАРНИЧКА [тар¹ничка] *ж. р.* 'сідловина' (Гт).

ТАТРИ [татри] *мн.* 'гіпсове підвищення, не вкрите рослинністю' (Вкнн, Ктц).

ТВАНЮКА [тва^н'ука] *ж. р.* 'грузьке болото, де трясеться, колишеться земля' (Пдм, Хрпл).

ТВАНЬ [тва^н'] *ж. р.* 1. 'грузьке болото, де трясеться, колишеться земля' (Длн). 2. 'заболочене грузьке місце' (Св, Ксв). 3. 'мокре місце на полі, заболочена місцевість' (Лпнк).

ТЕПНЬ [теп'ін'] *ж. р.* 'місця на болоті, які не замерзають' (Мн).

ТЕПЛИЦІ [теп'лиц'і] *мн.* 1. 'підготовлена на гноєві грядка для вирощування розсади'. 2. 'ділянка для вирощування молодих рослин для пересадки' (Хмк, Ксм, Шшр). 3. 'джерело з дуже холодною водою влітку, яка не замерзає взимку' (Акр, Кмн, Шшр). 4. 'джерело, яке взимку не замерзає' (ЧП) [Нр., с. 50].

ТЕПЛИЦЯ [теп'лиц'а] *ж. р.* 1. 'підготовлена на гноєві грядка для вирощування розсади'. 2. 'ділянка для вирощування молодих рослин для пересадки' (Снт, Клш, Брж, Крсн, Схд, Сн). 3. 'джерело з дуже холодною водою влітку, яка не замерзає взимку' (Крхв, Прг, Схд, Рзт). 4. 'джерело, яке взимку не замерзає' (Вр) [Нр., с. 50]. [те^н'лиц'а] 'т. с., що теплиц'а 1, 2' (Пдв, Ксв, ІФ, Скп).

ТЕПЛИЧИНА [теп'личина] *ж. р.* 'джерело з дуже холодною водою влітку, яка не замерзає взимку' (Од).

ТЕПЛИЧКА [теп'личка] *ж. р.* 'джерело з дуже холодною водою влітку, яка не замерзає взимку' (Лпнк).

ТЕРСА [терса] *ж. р.* 'рівнина; рівнинна місцевість; пасовище в горах' (Ббн).

ТЕЧІЯ [теч'і'я] *ж. р.* 1. 'швидка течія води' (Св, Блбр). 2. 'швидкий потік води в річці' (Блх, Ргт, Св, Ккл, Тзв, Вр, Бст, Цнв, Рчк). 3. 'водний потік' (Тр, Ркв, Снт, Ргт, Св, Ілмн, Ккл, Блш, Хрпл, Клш, Вр, Збл, Цнв, Крхв, Рвн 1, Сп, Пчн, Сн, Рчк). 4. 'центральна швидка течія річки' (Хмк, ІФ, Дб). [те^ч'і'я] 5. 'початок річки' (Ксв, ІФ). [теч'і'я] 'т. с., що теч'і'я 3' (Хмк, Кмн, Прг, Дб). 'т. с., що теч'і'я 4' (Рзт). [теч'і'я] 'т. с., що теч'і'я 3' (Стц, Блх, Брт, ЛХ, Лв, Длн, Тзв, Цв, Тж, Глч, Уст, Брж, Рвн, Блбр, Змг, Бст, Врбвк, НС,

Грбв, Лпвц, Лг, Схд, Скуп, Брст, Прк).

ТИНА [ти¹на] *ж. р.* ‘мокра заболочена низина’ (Змг).

ТИНОСА [ти¹носа] *ж. р.* ‘заболочене грузьке місце’ (Бстр).

ТИРГА [ти¹рга] *ж. р.* ‘звивиста гора’ (МР).

ТИРЛО [ти¹рло] *с. р.* 1. ‘пні зрубаних дерев’ (Явр). 2. ‘спалене місце, вигоріле на сонці’ (Явр). 3. ‘водопій’. 2. ‘місце, де напувають худобу’ (Хрпл).

ТИСОВА БЕРЬ [ти¹сова бер’] *ж. р.* ‘міст’ (Іл).

ТИХА [ти¹ха] *ж. р.* ‘тиха, стояча вода біля берега’ (Стц, Прк).

ТИХА ВОДА [ти¹ха во¹да] *ж. р.* ‘тиха, стояча вода біля берега’ (Ксв, Длн, Спг, Хрпл, Пдм, Клш, Крв, Вр, Змг, Бст, Лпнк, Сп).

ТИХА СТОЯЧА ВОДА [ти¹ха сто¹йача во¹да] *ж. р.* ‘тиха, стояча вода біля берега’ (Блш, Хмк, Цв, Цнв).

ТИХИЙ ПОТІК [ти¹хий пот’ік] *ч. р.* ‘спокійний; нешвидкий потік’ (Ябл).

ТИХОВАТЕЦЬ [ти¹ховатец’] *ч. р.* ‘спокійний; нешвидкий потік’ (Врх).

ТИХОВАТЧИК [ти¹ховатчик] *ч. р.* ‘спокійний; нешвидкий потік’ (Врх).

ТІКАЧ [т’і¹кач] *ч. р.* ‘швидкий потік’ (Ябл).

ТІКАЧА [т’і¹кача] *ж. р.* 1. ‘невелика гірська річка, що протікає ущелиною’ (Ксм). 2. ‘швидкий потік’ (Ксм).

ТІКАЧКА [т’і¹качка] *ж. р.* ‘швидкий потік’ (Стп).

ТІНЬ [т’ін’] *ж. р.* ‘схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця’ (Лпнк).

ТІСНИЙ [т’іс¹ний] *ч. р.* ‘вузький потік’ (Глш).

ТОВСТА [тов¹ста] *ж. р.* 1. ‘значна завширшки, широка гора’ (Злн, Плн). 2. ‘широка гора’ (Плн, Мкл, Зл, Ттр).

ТОВСТИЙ [тов¹стий] *ч. р.* ‘значний завширшки, широкий горб’ (Злн, Плн).

ТОВТРИ [тов¹три] *мн.* ‘підвищення (подекуди скелясте)’ (Чрт, Врнв, Срф).

ТОЛОКА [то¹лока] *ж. р.* 1. ‘пасовище поблизу села’ (Стц, Птч, Рсв, Пдв, Тр, Звл). 2. ‘пасовище; неорна земля’ (Ксв, Крв, Вр, Бст, Сн, Кб, Крсн). 3. ‘луг для випасання худоби’ (Тр, Крв, Пчн, Сн, Брст). 4. ‘давно необроблювана

земля; цілина' (ЯП). 5. 'пасовище у лісі між деревами' (Рзт). 6. 'рівнина, поросла травою' (Пдм). [толо¹ка] 7. 'пасовище' (Блх, Пдв, Глч, Клш, Грбв, Скуп, Акр, Брст, Прк, Ббн, Стрл). 8. 'урочище (поляна, рідше поле) залишене під пасовище' (Ржн, Лч, См, Кб, Прк). 9. 'пасовище, яке знаходиться далеко від хати' (Врх) [Нг., с. 50]. 'т. с., що то¹лока 3' (Акр, Срф, Рчк). [то¹ло¹ка] 'т. с., що толо¹ка 7' (Уст, Брж, Рвн, Явр).

ТОНИНА [тони¹на] *ж. р.* 1. 'місце, де можна провалитися, потонути' (Блш, ВХ). 2. 'тонкий хребет' (ВХ).

ТОНКИЙ ПОТІК [тон¹кий пот¹ік] *ч. р.* 'вузький потік' (Змг, Схд).

ТОНКИЙ [тон¹кий] *ч. р.* 'вузький потік' (Глш).

ТОП [топ] *ж. р.* 1. 'в'язке болото; болото на місці розтопленого снігу' (Клш). 2. 'затоплений ліс' (Ілмн).

ТОПИЛИЩЕ [то¹пилишче] *с. р.* 'болотяна яма' (Снт).

ТОПИЛКО [то¹пилко] *с. р.* 'багнисте місце; непрохідне болото' (Св, Злн).

ТОПИЛО [то¹пило] *с. р.* 1. 'багнисте місце; непрохідне болото' (Пдм, Хрпл, Злн). 2. 'грузьке болото, де колишеться земля' (Лв, Св).

ТОПНЯК [топ¹н'ак] *ч. р.* 'болотяна яма' (ІФ).

ТОРФ [торф] *ч. р.* 'торф'яне болото' (Блх, Ккл, Тж).

ТОРФИСЬКО [тор¹фис'ко] *с. р.* 'торф'яне болото' (Пдм).

ТОРФОВИСЬКА [тор¹фовис'ка] *мн.* 'торф'яне болото' (Ршк).

ТОРФОВИСЬКО [тор¹фовис'ко] *с. р.* 'торф'яне болото' (Ргт, Клш, Хрпл, Чрнт).

ТОРФОВИЩЕ [тор¹фовишче] *с. р.* 1. 'торф'яне болото' (Пдв, Снт, Ргт, Крл 1, Грш, Пркм, Пдв). 2. 'низовина' (без детального опису) (СМр) [Марус. МСУГА, с. 251].

ТОРФОКРИШКА [торфо¹кришка] *ж. р.* 'торф'яне болото' (Стц).

ТОРФ'ЯНИК [тор¹ф'йаник] *ч. р.* 'торф'яне болото' (Ксв, ІФ).

- ТОРФ'ЯНІ БОЛОТА** [торф'яан'і боло́та] *мн.* ‘торф'яне болото’ (Брт, ЛХ).
- ТОРХ** [торх] *ч. р.* ‘торф'яне болото’ (Ілмн, Ксв).
- ТОРХОВИСЬКО** [тор'ховис'ко] *с. р.* ‘торф'яне болото’ (Тзв).
- ТОТРИ** [тотри] *мн.* ‘підвищення (подекуди скелясте)’ (Вкнн).
- ТРАНШЕЇ** [тран'шейі] *мн.* 1. ‘продовгувата канава’ (Блх, Пдв, Ркв, ЛХ, Льв, Длн, Тзв, Лсц, Цв, Брж, Рвн, Вр, Бст, Лпнк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Брст, Ксм, Стц, Врбвк). 2. ‘продовгувата канава, викопана вручну для фундаменту під будівництво’ (Стц).
- ТРАСИНА** [тра'си'на] *ж. р.* ‘грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля’ (Ксв).
- ТРАСОВИНА** [трасо'вина] *ж. р.* 1. ‘велике болото’ (Хрпл). [трасови'на] 2. ‘мілке, поросле місце в кінці ставу’ (Ксв, Грбв). [трасови'на] ‘т. с., що трасо'вина 1’ (Блх).
- ТРАСОВІНА** [трасо'ві'на] *ж. р.* ‘грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля’ (Блх, Тж).
- ТРИГОЛОВА** [триго'лова] *ж. р.* ‘гора з трьома вершками’ (Хтм).
- ТРИГОЛОВАТКА** [триголо'ватка] *ж. р.* ‘гора з трьома вершками’ (Хтм).
- ТРИГОЛОВКА** [триго'ловка] *ж. р.* ‘гора з трьома вершками’ (Хтм).
- ТРИНІГ** [три'н'іг] *ч. р.* ‘гора, що має три відроги, які відходять від гори’ (Глв, Змг, Вр).
- ТРИНОГА** [три'нога] *ж. р.* 1. ‘гора, що має три відроги, які відходять від гори’ (Чрм, Злн). 2. ‘гора з трьома вершинами’ (Злн).
- ТРИСАВИЦІ** [тр'іса'виц'і] *мн.* ‘трясовина’ (Пн) [Нг, с. 50].
- ТРИСЕНИЦІ** [тр'ісе'ниц'і] *мн.* ‘трясовина’ (Ксм) [Нг, с. 50].
- ТРИСОВИЦІ** [тр'ісо'виц'і] *мн.* ‘трясовина’ (Пн) [Нг, с. 50].
- ТРИСУЧКА** [тр'іс'учка] *ж. р.* ‘заболочена низовина’ (Тпч) [Марус. МСУГА, с. 251].

ТРИСЯНИЦЯ [тр'іс'а¹ниц'а] *ж. р.* 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля' (Плг).

ТРИСЯНКА [тр'іс'анка] *ж. р.* 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля' (Тк).

ТРОСТІЛЩИНА [трос¹т'ілшчина] *ж. р.* 'місце, заросле очеретом' (Вл).

ТРОСТІЛЬЩИНА [трос¹т'іл'шчина] *ж. р.* 'місце, заросле очеретом' (Вл).

ТРОЦА [т¹рошча] *ж. р.* 1. 'мілке, поросле очеретом місце в кінці ставу' (Стц, Хрпл, Клш, Блбр, Змг). 2. 'пасовище' (Стц, Пдм, Клш).

ТРОЦІ [т¹рошч'і] *мн.* 1. 'мілке, поросле очеретом місце в кінці ставу' (Шшр). 2. 'низина, заросла осокою' (СМр) [Марус. МСУГА, с. 251].

ТРЯСАВИЦЯ [тр'аса¹виц'а] *ж. р.* 'велике болото' (Ксв).

ТРЯСОВИНА [тр'асо¹вина] *ж. р.* 1. 'велике болото' (Снт, Спг). 2. 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля' (Снт). 3. 'болото на місці водойми' (Ксв). 4. 'заболочене грузьке місце' (Блх, Ксв). 5. 'мокра заболочена низина' (Кнз). [тр'асови¹на] 6. 'висохлий став' (Тр, Цв, Клш, Брж, Блбр, НС, Св, Сп). 7. 'мілке, поросле місце в кінці ставу' (Дб). 'т. с., що тр'асо¹вина 2' (Ос). [тр'асови^{e1}на] 'т. с., що тр'асо¹вина 4' (Клш). 'т. с., що тр'асови¹на 6' (Пдв, Бршт, Лпнк, Схд).

ТРЯСОВИНІ [тр'асо¹вин'і] *мн.* 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля' (ЛХ).

ТРЯСОВИЦЯ [тр'асо¹виц'а] *ж. р.* 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля' (Пгчщ, Ршк).

ТРЯСОВИЩЕ [тр'асо¹вишче] *с. р.* 'грузьке, в'язке болото, де трясеться, колишеться земля' (Тр, Ргт, Хрпл).

УБИЧ [у¹б'іч] *ж. р.* 1. 'схил гори' (Чрмх). 2. 'узгір'я' (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 252]. 3. 'бік гори'. 4. 'похиле поле' (СМз) [Rudn., с. 32].

УБИЧКА [у¹б'ічка] *ж. р.* 1. 'яр, порослий лісом' (Ілмн). 2. 'пагорб, горбок' (Лпвц) [Rudn., с. 32].

УГЛИБЛИНА [углиблина] *ж. р.* ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’ (Клм) [Марус. МСУГА, с. 252].

У ДОЛИНИ [у до¹лин’і] ‘рівна місцевість між підвищеннями’ (Стц, ІФ, Клш, Уст, Крсн, Змг, Грбв, Рвн 1, Скуп, Прк, Явр).

У ЗАКІНКУ [у ¹зак’інку] ‘схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця’ (Стц, Св, Ілмн, Длн, Глч, Уст, Крв, Брж, Вр, Змг, Бст, Грбв, Рчк, Ксм, Прк). [у за¹к’інку] ‘т. с., що у ¹зак’інку’ (Явр).

У ЗАТІНКУ [у ¹зат’інку] ‘схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця’ (Тзв, Змг, Лпнк).

УЗВИЩЕ [узви¹шче] *с. р.* ‘продовгувате підвищення’ (Брст).

УЗГІР’Я [узг¹’ір’я] *с. р.* 1. ‘невисока гора, горб, підвищення’ (Рсв, ЛХ, Свт). 2. ‘схил гори’ (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 252].

У КІНІ [у к’¹ін’і] ‘схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця’ (Стц, Св, Крв, НС, Прк).

У КІНЦІ СЕЛА [у к’¹ін¹ц’і се¹ла] ‘кінець села; границя’ (Рзт).

УКІС [ук’¹іс] *ч. р.* 1. ‘схил, край гори, підвищення’ (ЛХ). 2. ‘місце, де скошено траву’ (ІФ).

УЛІЗЛИЙ [ул’¹ізлий] *ч. р.* 1. ‘потік, що часто міняє своє русло’ (Лв, Св). 2. ‘потік, який під час дощів постійно міняє своє русло і врізається в людські городи’ (Акр).

УЛОВИ [у¹лови] *мн.* ‘котловини’ (Іл).

УЛОГА [у¹лога] *ж. р.* 1. ‘улоговина’. 2. ‘рівне поле’ (Рчк). 3. ‘западина, поглиблення’ (Клм) [Марус. МСУГА, с. 252].

УЛОГИ [у¹логи] *мн.* 1. ‘котловини’ (Рзт). 2. ‘улоговина, кітловина’ (Бст).

УЛОГИЙ [улогий] *ч. р.* 1. ‘рівне плоске поле’. 2. ‘гора з пологими схилами’. 3. ‘teren з помірними підйомами’ (Др) [Нг., с. 51].

УЛОГОВИНА [улоговина] *ж. р.* 1. ‘низина (у загальному значенні)’ (Снт). [улогови^ена] 2. ‘рівна місцевість між підвищеннями’ (Ксв, Бршт, Рвн, Лпвц, Кнз, Лг, Св, Пчн, Сн, Рчк). [улогови^ена] 3. ‘широка рівна місцевість між підвищеннями’ (Явр). [улого^вина] 4. ‘долина між двома горами, горбами, підвищеннями’ (Длн, Рчк). 5. ‘глибокий обривистий яр’ (Рсв, Бршт, Клш). [улогови^на] 6. ‘велика западина’ (Явр). [у^логови^ена] ‘т. с., що улоговина 1’ (Пдв).

УЛОЖИНА [у^ложи^ена] *ж. р.* ‘вузька протяжна низина’ (Ілмн).

УПАДІННЯ [упа^д’ін’а] *с. р.* ‘гирло річки’ (Тр, Ккл, Уст).

УПЕКА [у^пека] *ж. р.* ‘скала’ (Лпвц) [Rudn., с. 32].

УПОВЗНИЙ [у^повзний] *ч. р.* 1. ‘зсув ґрунту’. 2. ‘зсув берегів, утворений дією вод’ (ВЯ).

УРВА [у^рва] *ж. р.* ‘прірва, урвище’ (Явр).

УРВАНА [ур^вана] *ж. р.* ‘урвиста; яка має дуже стрімкі прямовисні схили, береги’ (Злн).

УРВИСТІ СКАЛИ [у^рвист’і скали] *мн.* ‘прямовисні скали’ (Іл).

УРВИСЬКО [у^рвис’ко] *с. р.* ‘прірва’ (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 252].

УРВИЩЕ [у^рвище] *с. р.* 1. ‘стрімкий хребет’ (Брж). 2. ‘безодня; провалля; прірва, урвище’ (Тр, Ргт, Ілмн, Пдм, Клш, Прг). 3. ‘стрімкий схил’ (Дзм). 4. ‘крутий, стрімкий берег річки, потоку’ (Снт, Крсн, Рсв, Лсц, Блбр, Цнв, Яснв, Кнз, Ілмн, Схд, Пчн, Явр). 5. ‘яр на території кар’єру’ (Ргт, Ілмн, Глч, Вр, Бст, Яснв, НС). 6. ‘яр’ (Тр, Ргт, Цв, Кнз, Лг, Св). 7. ‘глибокий обривистий яр’ (Тр, Рсв, Ргт, Ксв, Цв, Пдм, Уст, Вр, Змг, Бст, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Схд). [у^рви^еще] 8. ‘круча, крутий схил гори, горба’ (ІФ, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Св, Схд). 9. ‘глибока яма, прірва’ (Блх, Ргт, ІФ, Глч, Брж, Цнв). ‘т. с., що урвище 2’ (Лг). ‘т. с., що урвище 5’ (Блх, Птч, Ксв, Ккл, Блш, ІФ, Дб). ‘т. с., що урвище 7’ (Кн). [у^рвище] ‘т. с., що урвище 7’ (Явр). [у^рвище]

10. 'круча, прірва' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 252].

УРОЧИЩЕ [у'рочи'шче] *с. р.* 1. 'великий ліс' (Рсв, Уст). 2. 'великий розлогий горб, підвищення' (Лпнк).

УСИПАНА КАМЕНЯМИ [у'сипана ка'мен'ами] 'місцевість, укрита дрібним камінням' (Стц).

УСТ'Є [у'ст'є] *с. р.* 'гирло річки' (Уст, Пчн).

УСТЕРІКИ [усте'р'іки] *мн.* 'гирло річки' (Блш, Брж, Змг).

УСТЄ [ус'т'є] *с. р.* 'гирло річки' (Ілмн, Пчн, Крв). 2. 'місце впадання потоку в річку' (Ус).

УСТЄРІКИ [уст'єр'іки] *мн.* 'гирло річки' (Клш, Рвн, Блбр, Уст).

УСТИЛЕНА КАМЕНЯМИ [усти'лена ка'мен'ами] 'місцевість, укрита дрібним камінням' (Стц).

УСТЦИ [устци] *мн.* 'підніжжя гори' (Іл).

УСТЯ [ус'т'а] *с. р.* 1. 'гирло річки' (Схд, Рзт). 2. 'місце впадання потоку в річку' (Ус).

УСТЯ РІКИ [ус'т'а р'іки] 'гирло річки' (Снт, Ілмн).

УХАБ [ухаб] *ч. р.* 'підвищення на дорозі' (Уст).

У ХОЛОДІ [у 'холод'і] 'схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця' (Стц, Ркв, Ккл, Цв, Блбр, Лпнк, Лг, Схд, Пчн, Скп).

У ХОЛОДКУ [у холод'ку] 'схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця' (Ргт, Врбвк, Цнв, Рвн 1, Лг, Св, Сп, Пчн, Кн). [ў хо'ло'д'ку] 'т. с., що у холод'ку' (Блх, Пдв, Пдм, Прк).

УЩЕЛИНА [у'шчелина] *ж. р.* 'ущелина' (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 253].

ФЛЄГА [фл'єга] *ж. р.* 'болото з напівстопленим снігом в час відлиги' (Уст) [Нр., с. 37].

ФЛЯГА [фл'ага] *ж. р.* 'болото з напівстопленим снігом в час відлиги' (Стц, Св, ІФ).

ФЛЬОЧИНА [фл'очина] *ж. р.* 'гора, на якій чергується лісовий покрив зі смугами вирубаного лісу' (Ясн, Пр).

ФЛЬОЧИХА [фл'очиха] *ж. р.* 'гора, на якій чергується лісовий покрив зі смугами вирубаного лісу' (Ясн, Пр).

ФОНТАН [фон'тан] *ч. р.* 'джерело, з якого вода б'є струменем угору' (у багатьох н. пп.).

ФОС [фос] *ч. р.* 'продовгувата канава' (Ілмн, Блш, Пдм).

ФОСА [фоса] *ж. р.* 1. 'продовгувата канава'. 2. 'штучно викопана продовгувата канава для протікання води' (Стц, Ркв, Ргт, Спг, Яснв, Врбвк, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Кнз, Лг, Ілмн, Дб, Схд, Пчн, Скуп, Кн, Сн, Ксм). 3. 'маленька канава, заповнена водою або без води' (Ілмн, Св). 4. 'канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою' (Птч, Снт, Лв, Ілмн, Спг, ІФ, Глч, Клш, Крв, Врбвк, НС, Лпнк, Лпвц, Цнв, Сп, Схд, Сн, Ксм). 5. 'канава з водою' (Стц, Пдв, Снт, Ксв, Тзв, Крв, НС, Рвн 1, Лг, Ілмн, Св, Дб, Скуп, Сн, Акр, Ксм). 6. 'канавка з брудною водою' (Ілмн). 7. 'рів з водою для плавання птиці' (Стц). 8. 'рів' (Стц, Пдв, Ркв, Тзв, Глч, Брж, Яснв, Врбвк, Грбв, Лпнк, Лпвц, Цнв, Рвн 1, Кнз, Лг, Ілмн, Св, Сп, Пчн, Ксм, Явр). 9. 'рів з водою чи без води' (Акр). 10. 'глибокий обривистий яр' (Пчн). 11. 'невеликий потік води; струмок' (Пдв, ЛХ, Снт, Ккл, Яснв, Кнз, Кн). 12. 'штучна водойма, призначена для плавання домашньої птиці' (Стц, Ргт, Ілмн, Цв, Пдм, Глч, Брж, Рвн, Блбр, Лпнк, Лпвц, Схд). 13. 'рів, яма' (Слб 1, Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 253]. 14. 'рів, фоса' (СМз) [Rudn., с. 20]. [фо'са] 15. 'поздовжній рівчак, зроблений плугом; довга западина в землі' (Свт). [ф'оса] 'т. с., що фоса 1, 3, 6, 8' (Свт).

ФУЗЬ [фуз'] *ж. р.* 'липке болото; осад' (Рсв).

ФУНТИРАТ [фунти'рат] *ч. р.* 'джерело' (Блбр, Бтк).

ФУСА [фуса] *ж. р.* 'рів' (Пдм).

ХАБА [ха́ба] *ж. р.* ‘хвиля; хвилі піни’ (Вр) [Нг., с. 38].

ХАМНИКУВАТА [хамнику́вата] *ж. р.* ‘гора, поросла лісом’ (Хрпл).

ХАЩА [хашча] *ж. р.* 1. ‘горб, зарослий деревами, кущами’ (Птч, Глч, Брж, Ббн). 2. ‘ліс (у загальному значенні)’ (Рсв, Ркв, Цв, Уст, Брж, Яснв, Лпнк, Крхв, Прг, Кнз, Ббн). 3. ‘мішаний ліс’ (Рсв, Ккл, Уст, Брж, Лпвц, Рвн 1, Кн, Явр). 4. ‘густий ліс’ (Стц, Птч, Ркв, Ргт, Глч, Уст, Брж, Рвн, Бл, Хмк 1, Здбр, Трф). 5. ‘низина, поросла деревами’ (Рсв, Лв, Ілмн, ІФ, Врбвк, Явр). 6. ‘непрохідні лісові зарості’ (Птч, Ксв, Брж, Крхв, Кмн, Прг). 7. ‘густі зарості’ (Ксм, Рсв, Бл, Хмк 1, Бч, Нвсл).

ХАЩІ [хашч’і] *мн.* 1. ‘ліс (у загальному значенні)’ (Ілмн). 2. ‘густий ліс’ (Тр, Рсв, Пдв, Снт, Св, Спг, Свт, Уст, Брж, Блбр, Яснв, Врбвк, Збл, Грбв, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Кнз, Лг, Скуп, Акр, Прк, Ббн, Явр). 3. ‘молодий густий ліс’ (Рсв, Пдв, Уст, Брж). 4. ‘зарості кущів взагалі’ (Снт, Ксв, Уст, Брж, Рвн, Яснв, Збл, Лпнк, Кмн, Прг, Дб, Акр, Прк, Явр). 5. ‘низина, поросла деревами’ (Блх, Пдв, Ркв, Снт, Ргт, Ккл, Хмк, Уст, Крв, Брж, Крсн, Врбвк, Грбв, Кнз, Ілмн, Дб, Сн, Ббн). 6. ‘непрохідні лісові зарості’ (Блх, Рсв, Ркв, ЛХ, Хмк, Глч, Свт, Уст, Брж, Рвн, Змг, Лпнк, Лпвц, Крхв, Кмн, Прг, Пчн, Скуп, Акр). 7. ‘місцевість, укрита чагарником’ (Уст). 9. ‘гора, поросла лісом’ (Тр, Ркв, Лв, Св, Тзв, Глч, Уст, Збл, Грбв, Лпнк, Рвн 1, Кнз, Ілмн, Скуп, Кн). 10. ‘горб, вкритий деревами’ (Ркв, Свт, Уст, Врбвк, Грбв, Лпнк, Лпвц, Кмн, Рвн 1, Лг, Скуп, Прк, Явр). [ха́шч’і] ‘т. с., що хашч’і 6’ (Ілл, Рдн, Сп 1). ‘т. с., що хашч’і 9’ (Яснв). 11. ‘зарості, корчі, гуща’ (Лпвц) [Rudn., с. 19].

ХАЩОВАТА ГОРА [хашчо́вата го́ра] *ж. р.* ‘гора, поросла лісом’ (Птч, Брт, Ккл).

ХВИЛІ [хвил’і] *мн.* 1. ‘хвилі на річці’ (вся обстежена територія). 2. ‘швидкий рух води із звучанням’ (Снт, Яснв, Кнз, Дб, Рчк).

ХЕДЯ [хед’а] *ж. р.* ‘гора’ (Крсн, Бст).

ХІТАР [х’ітар’] *ч. р.* ‘межа села’ (Ксм) [Нг., с. 39].

ХІТАРА [x'ігара] *ж. р.* 1. 'межа села' (Грн, Вр) [Нг., с. 39]. 2. 'границя села' (Брст) [Нг., с. 39].

ХЛЮПАНЄ [xl'упан'є] *с. р.* 'швидкий рух води із звучанням' (Стц, Лпвц, Сп).

ХЛЯПАВКА [xl'апавка] *ж. р.* 'болото з напівстопленим снігом у час відлиги' (Стц).

ХОЛЄРНИЙ [хол'єрний] *ч. р.* 'потік з бурхливою течією, який завдає шкоди (особливо під час відлиги, дощів, повені)' (Шшр).

ХОЛЄРСЬКИЙ [хол'єрс'кий] *ч. р.* 'потік з бурхливою течією, який завдає шкоди (особливо під час відлиги, дощів, повені)' (Шшр).

ХОЛМ [холм] *ч. р.* 1. 'горб, підвищення' (Крнв). 2. 'горб' (Кнс).

ХОЛОД [холод] *ч. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця' (Стц, Блш, Хмк, Лсц, Хрпл, ІФ, Пдм, Бршт, Клш, Врбвк, Акр, Рчк).

ХОЛОДЕЦ [холодец] *ч. р.* 'джерело з холодною водою' (Ккл, Хрпл, Змг).

ХОЛОДНЕ [холодне] *с. р.* 'джерело з холодною водою' (Птч, Лсц, Клш, Брж, Крсн, Прк).

ХОЛОДОК [хо^уло^удок] *ч. р.* 'схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця' (Блх, Пдв, Лв, Збл).

ХОЛОПОК [холопок] *ч. р.* 'вершина гори, горба, підвищення' (ІФ).

ХОМ [хом] *ч. р.* 1. 'невелика полого гірка' (Мкл, Ттр, МР, Ббн, Плн). 2. 'горб, підвищення' (Кпч, Пдвр, Крнв, Хмл, Нжн).

ХОМА [хома] *мн.* 'горби' (Олш, Крл 1).

ХОРБАКА [хорбака] *ж. р.* 'хребет' (Зрч, БО, Мкл).

ХРЕБЕТ [хребет] *ч. р.* 1. 'продовгувате підвищення' (Тр, Лсц, Цв, Тж, Рвн, Іл, Блбр, Крсн, Бст, Лпвц, Схд, Скуп, Кн, Рзт, Рчк, Ббн, Явр, Брк, Грн, Врх, Грм). 2. 'скалисте продовгувате підвищення' (Скл). [хребет] 'т. с., що хребет 1' (Ілмн).

ХРЕБТИК [хребтик] *ч. р.* ‘продовгувате підвищення’ (Длн, Гт).

ЦАРИНА [царина] *ж. р.* 1. ‘сіножать’. 2. ‘пасовище’. 3. ‘город’. 4. ‘більший кусок поля’ (гірська частина області). 5. ‘луг для випасання худоби’ (Брт, Ксв, Бршт, Клш, Збл, Кн, Явр). 6. ‘рівне місце в горах’ (Пчн). 7. ‘рівне поле’ (Прк). 8. ‘оброблюване поле’ (Лпвц) [Rudn., с. 19]. 9. ‘поле, де хліб родиться’ (Снч) [Rudn., с. 19]. 10. ‘поле, на якому дозріло збіжжя’ (Кл) [Rudn., с. 19]. [царина] 11. ‘галявина, поляна серед лісу’ (Брж). 12. ‘необроблене поле, на якому випасають тварин’ (Уст, Яснв, Скуп, Сн).

ЦАРИНКА [царинка] *ж. р.* 1. ‘пасовище в горах’. 2. ‘косовиця’ (Рзт). 3. ‘рівне місце в горах’ (Брт, Уст, Рвн, Іл, Пчн, Скуп, Сн, Рзт, Ксм, Прк, Явр). 4. ‘рівна місцевість на підвищенні’ (Рзт). 5. ‘луг для випасання худоби’ (Уст, Брж, Вр, Крсн, Бст, Явр). 6. ‘поле, луг з травою, пасовище’. 7. ‘частина поля чи пасовища, сіножаті поблизу загороди’ (Хр) [Нг., с. 33]. [царинка] 8. ‘мала нивка’ (Лпвц) [Rudn., с. 19].

ЦЕКІТ [цек’іт] *ч. р.* 1. ‘гора, вкрита дрібним камінням; схили гори, у ґрунті яких багато дрібного каміння’ (Мнв). 2. ‘розбите, дрібне каміння’ (ЧП) [Нг., с. 34].

ЦЕКОТИ [цекоти] *мн.* ‘каміння в горах; плити по горах, каміння’ (ЧП, Пн) [Нг., с. 34].

ЦЕПІТ [цеп’іт] *ч. р.* ‘розбите, дрібне каміння’ (Ксм) [Нг., с. 34].

ЦЕРКВА [церква] *ж. р.* ‘гостра скеля’ (ВЯ).

ЦЕРКВИ [церк’ви] *мн.* 1. ‘скелі’. 2. ‘гострі скелі; прямовисні скелі’ (Вр, Крн).

ЦЕРКОВЦЯ [церк’овц’а] *ж. р.* ‘скеля (в загальному значенні)’ (Явр, МР).

ЦЄРИНКА [ц’єринка] *ж. р.* ‘рівне місце в горах’ (Брж).

ЦИБУЛЬНИК [цибул’ник] *ч. р.* ‘заболочене місце проростання цибулі гірської або ведмежої’ (Врх).

ЦИРКИ [цирки] *мн.* ‘котли’ (Іл).

ЦИРКИ-КОТЛОВАНИ [ц'ирки-котло'вани] *мн.* 'западини' (Брж).

ЦЛЮЩЕ [ц'іл'ушче] *с. р.* 'джерело мінеральної води' (Ілмн, Хрпл).

ЦЛЮЩЕ ДЖЕРЕЛО [ц'іл'ушче джерело] *с. р.* 'джерело мінеральної води' (Птч, Рсв, ЛХ, Длн, Глч, Уст, Блбр, Грбв, Лпнк, Цнв, Рвн 1, Скп).

ЦОВДРИ [ц'овдри] *мн.* 'ланцюг гіпсових горбів' (Грш, Пжн).

ЦУПРИК [ц'уприк] *ч. р.* 'вершина гори' (Грбв).

ЦЮПРИК [ц'уприк] *ч. р.* 'зарості на вершині безлісої гори' (НС).

ЦЮРКАЛО [ц'уркало] *с. р.* 'джерело' (Глшк).

ЦЮРКАЧ [ц'ур'кач] *ч. р.* 'невеликий потік води; струмок' (Ксв).

ЦЮРОК [ц'у'рок] *ч. р.* 'швидкий рух води із звучанням' (Ілмн, Клш).

ЧАГАРНИКИ [чагарни'ки] *мн.* 1. 'зарості кущів взагалі' (ЛХ, Ргт, Ілмн, Бршт, Кнз, Сн, Ббн). [чагарни'ки] 2. 'гора, поросла кущами, деревами' (ЛХ, Ргт, Лв, Тзв, Клш, Брж, Крсн, Кмн, Явр).

ЧАКВА [ч'аква] *ж. р.* 'земля, розм'якшена водою' (Клш).

ЧАЛЯПАВКА [ча'л'апавка] *ж. р.* 'болото з напівстопленим снігом у час відлиги' (Стц).

ЧАЧВА [ч'ач'ва] *ж. р.* 'низина, залита водою' (Блх, Хрпл).

ЧАША [ч'аша] *ж. р.* 'невелике кругле заглиблення на горі, горбі' (Дзм, Ксм, ВРж, Мкл, Псч).

ЧВАКАВКА [ч'вакавка] *ж. р.* 1. 'болото з напівстопленим снігом у час відлиги' (Стц). 2. 'земля, розм'якшена водою' (Блш).

ЧЕРВОНА РУДКА [чер'вона 'рудка] *ж. р.* 'болото з водою кольору іржі' (Тж, Дл).

ЧЕРВОНЕ БОЛОТО [чер'воне бо'лото] *с. р.* 'болото з водою кольору іржі' (ІФ, Клш, Ндв, Лв). [че'р'воне бо'лото] 'т. с., що чер'воне бо'лото' (Пдв).

ЧЕРЕЗГОРА [черезго'ра] *ж. р.* 'місцевість за горою' (Крл 1).

ЧЕРЕШНІВ [че'реш'н'ів] *ч. р.* 1. 'сад, ліс, засаджений черешнями; черешневий'. 2. 'рівнина, поросла заростями черешень' (Пчн).

- ЧЕРЛЕНЕ БОЛОТО** [чер|лене бо|лото] *с. р.* ‘болото з водою кольору іржі’
- ЧЕРПАЛО** [ч|ерпало] *с. р.* ‘вибоїна від невеликого водоспаду у річці чи пропливному потоці, звідки черпають воду для домашніх потреб’ (Явр).
- ЧИГОРА** [ч|игора] *ж. р.* ‘невисокі зарослі кущів на горі, під горою, під горбом’ (Рзт).
- ЧИСТА ВОДА** [ч|иста во|да] *ж. р.* ‘чиста водна поверхня’ (у багатьох н. пп.).
- ЧИСТЕЗНА** [чис|тезна] *ж. р.* ‘чиста водна поверхня’ (Ілмн).
- ЧИСТОТА** [чисто|та] *ж. р.* ‘чиста водна поверхня’ (Грбв).
- ЧИСТЯК** [чи^ес|т’ак] *ч. р.* ‘чиста водна поверхня’ (Явр).
- ЧІРІНА ВОДА** [ч’і|р’іна во|да] *ж. р.* ‘непротічна брудна, каламутна вода’ (Вр).
- ЧІРСАКИ** [ч’і|рса|ки] *мн.* ‘мілке, поросле чірсаками місце в кінці ставу’ (Стц).
- ЧОВБ** [човб] *ч. р.* ‘щит гори’ (Зл) [Нг., с. 34].
- ЧОВГАЛО** [чоў|гало] *с. р.* ‘місце, де опускають зрубане дерево’ (ЧП) [Нг., с. 34].
- ЧОМБИК** [ч|омбик] *ч. р.* ‘гостра вершина гори, горба, підвищення’ (Змг).
- ЧОМПЛИК** [ч|омплик] *ч. р.* ‘гостра вершина горба’ (Стц, Птч, Рсв).
- ЧОПАШ** [чо|паш] *ч. р.* 1. ‘горб (у загальному значенні)’. 2. ‘стрімка гора’ (Рзт).
- ЧОРАЙ** [чо|рай] *ч. р.* ‘швидкий рух води із звучанням’ (Грм).
- ЧОРТОРІЇ** [чорто|рійі] *мн.* 1. ‘рови та ями на дорозі і т. ін., вибиті водою, яка стікає з горбистої місцевості під час злив’. 2. ‘яма від води’ (Пдвр, Іс).
- ЧУБ** [чуб] *ч. р.* 1. ‘вершина скелі’ (Тд, МР). 2. ‘верхня частина гори’ (Брв). 3. ‘гостра вершина гори, горба, підвищення’ (Блх, Ргт, Клш, Блбр, Кнз, Сп, Схд, Скуп, Брст). 4. ‘зарослі на вершині безлісої гори, підвищення’ (Брт, Тж, Клш, Брж, Рвн, Грбв, Рвн 1, Сп, Схд, Скуп).
- ЧУБАТА** [чу|бата] *ж. р.* ‘гора, вкрита на вершині деревами й кущами, які нагадують чуб’ (Птч, Брт, ЛХ, Цв, Пдм, Лпвц, Сл).

ЧУБОК [чу́бок] *ч. р.* 1. ‘вершина гори’ (Рсв, Ркв, Ргт, Ілмн, Длн, Блш, Хмк, Тзв, Цв, Пдм, Глч, Свт, Рвн, Крсн, Лпнк, Сп, Скп, Акр, Брст, Ксм, Дзм, Іл). 2. ‘вершина горба, підвищення’ (Хрпл, Глч). 3. ‘гостра вершина гори, горба, підвищення’ (Блх, Брт, Ркв, Ргт, Хмк, Пдм, Глч, Клш, Брж, Крсн, Рвн 1, Ілмн, Дб, Пчн, Сн, Акр). 4. ‘зарослі на вершині безлісої гори, підвищення’ (Тзв, Ілмн, Рзт). 5. ‘зарості на вершині горба; вершина горба’ (Дргс). [чу́бок] б. ‘вершина гори, горба, підвищення’ (Яснв). ‘т. с., що чу́бок 3’ (Явр). ‘т. с., що чу́бок 1’ (СМр) [Марус. МСУГА, с. 253].

ЧУГА [чу́га] *ж. р.* 1. ‘висока гора’. 2. ‘найвища частина гори’ (Явр). 3. ‘гора без рослинності’ (Слб); (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 253]. [чу́га] 4. ‘прикордонний курган’ (ЧП, Яб, Врх, Грн, Крн) [Нр., с. 34].

ЧУПЕР ГОРИ [чу́пер го́ри] ‘вершина гори’ (Брж).

ЧУПРАТА [чу́прата] *ж. р.* ‘гора, яка має чупер – чуб, чуприну на вершині’ (Мкл).

ЧУПРИК [чу́прик] *ч. р.* ‘вершина гори’ (Яснв, СК, Кт).

ЧУПРОВАТА [чу́провата] *ж. р.* ‘гора, яка має чупер – чуб, чуприну на вершині’ (Мкл).

ЧУПУЛЬКОВАТИЙ ГОРБ [чу́пул’коватий горб] *ч. р.* ‘гострий горб, звужена верхня частина горба’ (Стц).

ЧУРАЛЬ [чу́рал’] *ч. р.* ‘швидкий рух води із звучанням’ (Крн).

ЧУРИТ ВОДА [чу́рит во́да] ‘джерело, з якого витікає мала кількість води’ (Явр).

ЧУРІЙ [чу́р’ій] *ч. р.* 1. ‘швидкий рух води із звучанням’ (Прк). 2. ‘джерело’ (Яб, Врх) [Нр., с. 34].

ЧУРКАЛА [чу́ркала] *мн.* ‘місцевість, де багато джерел’ (Рзт).

ЧУРКАЛО [чу́ркало] *с. р.* 1. ‘потік’. 2. ‘джерело’ (Кт). 3. ‘джерело, з якого вода тече із звучанням’ (Уст, Крв, Крсн, Пчн, Рзт, Рчк, Ксм, Прк, Явр, Шшр). 4. ‘джерело, з якого вода стікає у корито’ (Крв, Рзт). 5. ‘дерев’яний жоліб, по якому стікає джерельна вода’ (Мкл, Крв). 6. ‘невеликий потік води; струмок’ (Ксв). 7. ‘заглиблення в скалі, з якого тече вода’ (Слб 1) [Марус. МСУГА,

с. 253]. 8. 'джерело (іноді потік) з дерев'яною водостічною для пиття води' (Брст, Грн, Крн) [Нг., с. 35].

ЧУРКАЧ [чур'кач] *ч. р.* 'яр, у якому завжди стоїть вода, що наповнюється джерелом' (Стц).

ЧУРКІВ [чурк'ів] *ч. р.* 1. 'джерело, з якого вода стікає жолобком' (Акр). [чурк'іў] 2. 'джерело (іноді потік) з дерев'яною водостічною для пиття води' (Прк) [Нг., с. 35].

ЧУРЧИК [чурчик] *ч. р.* 'джерело, потічок' (Джр).

ЧУТИ МЛАКОВ [чути м'лакоў] 'джерело, яке має запах млаки' (Лпнк).

ЧЮРКАЛО [ч'уркало] *с. р.* 1. 'джерело, з якого вода тече із звучанням'. 2. 'джерело, з якого вода б'є струменем угору' (Ксв).

ЧЮРКАЧ [ч'ур'кач] *ч. р.* 'джерело, з якого вода тече із звучанням' (Стц, Тр, Шшр).

ЧЮРЧАК [ч'ур'чак] *ч. р.* 'підземне джерело на дні криниці' (Ілмн).

ШАНЕЦ [шанец] *ч. р.* 1. 'довга канава'. 2. 'рів'. 3. 'рів з водою, який направляють у потрібному напрямку' (Рзт). 4. 'канава для стікання води' (Ббн). 5. 'вузький потік' (Рзт, Рчк). [шанец] 6. 'канава з водою' (Явр). 'т. с., що шанец 5' (Явр). [шане"ц] 'т. с., що шанец 4' (Яснв). 'т. с., що шанец 5' (Пдв, Бршт, Уст, Брж, Яснв, Кнз, Кн, Сн).

ШАНЕЦЬ [шанец'] *ч. р.* 1. 'канава' (Рсв, Снт, Ксв, ІФ, Уст, Пчн, Рчк). 2. 'окопи, які залишились після війни' (Акр). 3. 'канава для стікання води' (Снт, Крв, Рвн, Вр, Бст, Пчн, Ббн). 4. 'окіп' (Слб 1, Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 253]. [шане"ц'] 5. 'маленька канава, заповнена водою або без води' (Птч, Пдв, Снт, Ксв, Крв, Брж, Пчн, Сн, Брст).

ШАНИЦ [шаниц] *ч. р.* 1. 'канал, штучно створений рукав для відведення води з певною метою' (Св, Пдм, Уст, Вр, Стц, Бст, Акр). 2. 'рів з насипом край поля для обмеження заїзду на нього' (Стц). 3. 'маленька канава, заповнена водою або без води' (Бст, Явр). [шани"ц] 4. 'продовгувата канава' (Стц, Пдв, Уст, Крв, Вр, Бст). 5. 'продовгувата канава різного розміру по краях дороги'. 6. 'продовгувата канава, заросла рослинністю, де косять траву

чи випасають птицю' (Стц). 7. 'канава з водою' (Уст, Крв, Брж, Сн). 8. 'канава для стікання води' (Уст, Кн, Сн). 'т. с., що 'шаниц 3' (Рсв, Пдв, Пдм, Крв, Брж, Рвн, Вр).

ШАНЦІ [шанц'і] *мн.* 1. 'штучні рови для осушення берегів; рови, канали для відведення води' (Сн, Рзт). 2. 'рови з двох боків дороги' (Стц, Пдв).

ШАНЬЧИК [шан'чик] *ч. р.* 1. 'маленька канава, заповнена водою або без води' (Стц, Св, Ккл, Блш, Хрпл, Цв, ІФ, Клш, Уст, Змг, Пчн, Рчк). 2. 'рів, утворений дією вод' (Уст, Брж, Рвн, Стц, Рчк).

ШВИДКА ВОДА [швидка вода] *ж. р.* 'швидка течія' (Брт, Ркв, ЛХ, Свт, Врбвк, Збл, Грбв, Лпнк, Кмн, Рвн 1, Дб, Скуп, Прк). [шви^ед^тка вода] 'т. с., що швидка вода' (Свт, Ілмн, Схд, Скуп).

ШВИДКА ТЕЧІЯ [швидка теч'і'я] *ж. р.* 1. 'швидка течія' (Блх, Ркв, Ргт, Хмк, Лсц, Цв, Вр, Бст, Цнв, Сп). 2. 'центральна швидка течія річки' (Рвн).

ШЕШАРИНА [шешарина] *ж. р.* 'рівнина; низина' (Крн).

ШИБЕНИЙ [шибений] *ч. р.* 'потік з неспокійною швидкою течією' (Злн).

ШИБЕНІВКА [шибен'івка] *ж. р.* 'потік з неспокійною швидкою течією' (Глск).

ШИБЕНКА [шибенка] *ж. р.* 'потік з неспокійною швидкою течією' (Злн, Кн, Млдіт).

ШИБЕНЬКА [шибен'ка] *ж. р.* 'потік з неспокійною швидкою течією' (Кн).

ШИБИНІВКА [шибин'івка] *ж. р.* 'потік з неспокійною швидкою течією' (Глск).

ШИБІНКА [шиб'інка] *ж. р.* 'потік з неспокійною швидкою течією' (Кн).

ШИМШОР [шимшор] *ч. р.* 'вершок; гострий кінець гори' (Врх).

ШИПЦЬКА [шип'іц'ка] *ж. р.* 'гора, на якій потоки мають багато невеликих шипотів – водоспадів' (Псч).

ШИПОТ [шипот] *ч. р.* 'пороги на річці' (Блш, Змг, Мкл).

ШИР [шир] *ж. р.* 'розгалуження русла річки' (Змг).

ШИРОКА [широка] *ж. р.* 'широка гора' (Глш, ББ, Тп, Зл, Утр).

ШИРОКА ДОЛИНА [широка долина] *ж. р.* 'широка долина' (Ввчк).

ШИРОТА [широ¹та] *ж. р.* ‘широка, безмежна рівнина’ (Пдв, Длн, Клш, Уст, Блбр, НС).

ШИРОЧІНЬ [широ¹ч’ін’] *ж. р.* ‘широка, безмежна рівнина’ (Стц).

ШИЯ [шійа] *ж. р.* 1. ‘вузька довга сідловина між горами’ (Глш). 2. ‘рівна вузька довга рівнина (улоговина) між горбами, підвищеннями’ (От, Жк, Клб, Об, Пбр, Рг).

ШКАЛА [шка¹ла] *ж. р.* 1. ‘скеля; урвище’ (Пр). 2. ‘скеля’ (Вшк) [Rudn., с. 32]. 3. ‘скала, урвище, пропасть’ (ЧП) [Нг., с. 49].

ШКАРП [шкарп] *ч. р.* 1. ‘рів; загорода від води’ (Явр). 2. ‘штучно насипана гірка’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 254].

ШКЛЕПИТ [шклепит] *ч. р.* ‘недоступне, скалисте місце в горах’ (ВЯ) [Нг., с. 49].

ШКРЕПІКЄ [шкре¹п’ік’є] *с. р.* 1. ‘скалистий ґрунт, кам’янистий’ (Уст) [Нг., с. 50]. 2. ‘неурожайне місце’ (Крн) [Нг., с. 50]. 3. ‘висока гора, вкрита дрібним камінням’ (Грн) [Нг., с. 50].

ШЛЮЗ [шл’уз] *ч. р.* 1. ‘штучне перекриття води’ (Хрпл). 2. ‘місце спускання води’ (Клш, Уст, Крв, Яснв, НС, Кнз, Рзт, Рчк).

ШЛЮЗИ [шл’узи] *мн.* 1. ‘штучне перекриття води’ (Пдв, Яснв, Кнз). 2. ‘місце спускання води’ (Рсв, Пдв, Снт, Ілмн, Хмк, Блбр, Крхв, Кмн, Прг, Рвн 1, Св, Кн).

ШПЕНИ [шпени] *мн.* ‘вершина гори’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 254].

ШПИЛ [шпил] *ч. р.* ‘гостра вершина гори, горба, підвищення’ (Іл).

ШПИЛЬ [шпил’] *ч. р.* 1. ‘гостра вершина гори, горба, підвищення’ (Рвн, Крхв, Кмн, Прг, Кн, Рзт, Рчк, Явр). 2. ‘гостра вершина гори, скелі’ (МР, Тд). 3. ‘гостра вершина гори’ (Дзм, Іл); (Слб 1, Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 254]. 4. ‘гостра вершина горба’ (Дбрв 1).

ШПИЛЬКА [шпил’ка] *ж. р.* ‘вершина горба з стрімким підйомом і спуском’ (Стц).

ШПИЦІ [шпиц’і] *мн.* 1. ‘високі, шпилясті з безліччю гостроверхих відростків скелі-стовпи’ (Бст, Врх). 2. ‘гострі вершини гір’ (Іл).

ШПИЧКИ [шпич^кки] *мн.* ‘гострі скелі’ (Бст).

ШПІНЬ [шп’ін’] *ч. р.* 1. ‘вершина гори; хребет гори’ (Грн, Чрн). 2. ‘вершина гори; найвужча частина верха’ (Рнг). 3. ‘вершина гори’ (Слб 1) [Марус. МСУГА, с. 254]. 4. ‘верх гори’ (ЧП) [Нг., с. 50].

ШТАНИ [шта^нни] *мн.* 1. ‘рукав річки, відгалуження’ (ІФ, Клш, Змг, Рчк). 2. ‘розгалуження русла річки’ (Ілмн, Рчк). 3. ‘місце злиття двох річок’ (Ілмн).

ШТОВБ [штовб] *ч. р.* 1. ‘стрімка вершина гори, скеля’ (Хр). 2. ‘купа гілля, хмизу, лісового сміття’ (Акр). 3. ‘старе засохле на корені дерево’ (Явр, Хр). 4. ‘сухостій’ (Хр). [штоўб] 5. ‘стрімкий верх’ (Ксв).

ШТОВБА [штовба] *ж. р.* 1. ‘стрімка вершина гори, скеля’ (ББ). 2. ‘сухостій’ (Хр).

ШТОВБАН [штовбан] *ч. р.* 1. ‘стрімка вершина гори, скеля’ (Мкл). [штоўбан] 2. ‘стрімка гора’ (ВК).

ШТОЛЄ [штол’е] *с. р.* ‘більші уламки скель, більше каміння’ (Др) [Нг., с. 50].

ШТОЛЯ [штол’а] *ж. р.* 1. ‘скала; нависла товста скала’ (Др) [Нг., с. 50].

ШТУРБИНА [штурбина] *ж. р.* 1. ‘безодня; провалля; прірва, урвище’. 2. ‘долина між двома горами, горбами, підвищеннями’ (Ксв).

ШТУЧНА ЯМА [штучна йама] *ж. р.* ‘штучна яма на піску’ (Брт, Снт, Лв, Бршт, Схд, Явр).

ШУМ [шум] *ч. р.* ‘дрібні хвильки на поверхні води від швидкої течії’ (Блх, Рсв, Пдв, Ркв, Ксв, Ккл, Брж, Змг, Скл, Сн, Брст, Явр).

ШУМНІ БАРАНИ [шум^н’і бара^нни] *мн.* ‘швидкий рух води із звучанням’ (Тр, Хмк, Змг, Лпнк, Кмн, Прг, Рвн 1, Кн, Прк).

ШУРКАЧ [шуркач] *ч. р.* ‘джерело’ (Пдгйч).

ЩЕЛИННИЙ ПОТІК [щчелин:ий пот’ік] *ч. р.* ‘невелика гірська річка, що протікає ущелиною’ (Св).

ЩЕЛЬ [шчел’] *ж. р.* ‘неглибока яма’ (ІФ, Блбр).

ЩИРОКА ДОЛИНА [шчи^рока до^лина] *ж. р.* ‘широка долина’ (Рзт, Стц).

ЩИРОКА НИЗИНА [шчи|рока ни|зина] *ж. р.* ‘широка низина’ (Рзт).

ЩИТ [шчит] *ч. р.* ‘вершина гори’ (Лч).

ЩІЛИНА [шч’і|лина] *ж. р.* ‘неглибока яма’ (Хрпл, Глч, Уст).

ЩОБ [шчоб] *ч. р.* ‘стрімка вершина гори, скеля’ (Хр).

ЩОВБ [шчовб] *ч. р.* 1. ‘стрімка гора’ (Яснв, Кнз, Кн, Зл, ЧО, Бтк).

2. ‘стрімка вершина гори, скеля’ (Хр). 3. ‘крута вершина гори’ (Тпч) [Марус.

МСУГА, с. 254]. [шчоўб] 4. ‘гостра гора’ (НС).

ЩОВБА [шчовба] *ж. р.* ‘стрімка гора’ (ББ).

ЩОЛБ [шчолб] *ч. р.* ‘вершина гори’ (Ндв) [Нг., с. 49].

ЯЗВА [йазва] *ж. р.* ‘заглибина, невелика яма’ (Гт).

ЯЗВИНА [йаз|вина] *ж. р.* ‘заглиблення в землі’ (Мт).

ЯК ДЗЕРКАЛО [йак |дзеркало] 1. ‘чиста водна поверхня’ (Стц, Уст, НС, Схд, Скуп, Брст, Прк). 2. ‘чиста вода’ (Явр).

ЯК ЗЕРКАЛО [йак |зеркало] ‘чиста водна поверхня’ (Стц).

ЯК ЛЮСТРО [йак |л’устро] ‘чиста водна поверхня’ (Грбв).

ЯМА [йама] *ж. р.* 1. ‘долина між двома горбами, підвищеннями’ (Стц, Ркв, Спг, Глч, Врбвк, Збл, НС, Скуп). 2. ‘заглибина, западина’ (Стц, Тр, Блх, Птч, Рсв, Пдв, Ркв, Снт, Хмк, Хрпл, Тж, Глч, Збл, Лпвц, Цнв, Рвн 1, Лг, Ілмн, Св, Сп, Скуп, Брст, Прк). 3. ‘яма’. 4. ‘заглиблення в землі’ (Стц, Тр, Птч, Рсв, Пдв, Брт, Ркв, Снт, Ілмн, Блш, Цв, Тж, Пдм, Глч, Клш, Крсн, Збл, Скуп, Акр, Прк); (Блбр) [Нг., с. 39]. 5. ‘невелике заглиблення, викопане людьми’ (Брж). 6. ‘штучно викопана яма біля хати для зберігання вапна, кормів для худоби’ (Стц). 7. ‘велика яма’ (Лв, Акр). 8. ‘напівкругле заглиблення’ (СК). 9. ‘яма круглої форми’ (Ксв). 10. ‘яма на піску’ (Рсв, Пдв, Ілмн, Хмк, Тзв, Глч, Клш, Рвн, Вр, Крсн, Бст, Цнв, Кмн, Прг, Лг, Сп, Брст, Прк). 11. ‘глибока яма, прірва’ (Пдв, Клш, Змг, Дб). 12. ‘велика яма, заповнена водою після дощу, велика калюжа на дорозі’ (Пдв, Рвн, Яснв, Лпнк, Кнз). 13. ‘вибоїна, яма на дорозі’ Птч, Пдв, Брт, Ркв, Ілмн, Ксв, Ккл, Блш, Тж, Уст, Грбв, Лпнк, Цнв, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Пчн, Брст, Прк). 14. ‘штучно вирита яма’ (Тж). 15. ‘глибока яма в річці’ (Блх, Пдв, Брт, Ксв, Длн, Ккл, Хмк, Цв, Клш, Лпвц,

Цнв, Лг, Ілмн, Акр). 16. ‘яма в річці’ (Стц, Блх, Ркв, Лв, Блш, Хмк, Лсц, Глч, Уст, Врбвк, Крхв, Кмн, Прг, Лг, Пчн, Скуп, Сн, Акр, Рчк, Брст). 17. ‘невелике заглиблення на горі, горбі’ (Тр, Птч, Рсв, Пдв, Брт, Снт, Ккл, Тзв, Цв, Бршт, Глч, Крв, Брж, Вр, Блбр, Бст, Врбвк, Збл, Грбв, Лпнк, Цнв, Кнз, Лг, Схд, Пчн, Кн, Рчк, Брст, Ксм). 18. ‘невелике заглиблення на вершині хребта’ (Брст). 19. ‘долина (у загальному значенні)’ (Рдн, Кн). 20. ‘глибина; глибоке місце в річці’ (Ксв, Тзв). 21. ‘яма в річці, де вирує вода’ (Пдм, Пчн, Акр). 22. ‘невелика штучна водойма’ (Блх, Рсв, Брт, Ркв, Глч, Уст, Врбвк, Грбв, Рвн 1, Ілмн, Брст). 23. ‘заглиблення на полі’ (у багатьох н. пп.). 24. ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’ (Слб 1, Тпч, СМр, Клм) [Марус. МСУГА, с. 254–255]. 25. ‘заглиблення на вершині гори’ (СМр) [Марус. МСУГА, с. 255]. 26. ‘яма, в яку садять картоплю’ (Лпвц) [Rudn., с. 22]. 27. ‘долинка, кітловинка’ 28. ‘долинка потоку’ (Грн) [Нр., с. 39].

ЯМА НА ПІСКУ [йама на п’іску] ‘штучна яма на піску’ (Ккл).

ЯМА НА ЯМІ [йама на йам’і] 1. ‘багато вибоїн, ям підряд на дорозі’ (Стц). 2. ‘нерівна дорога’ (Прк).

ЯМИ [йами] *мн.* ‘група ярів’ (Ілмн, Блш, Рвн 1, Брст).

ЯМИНА [йамина] *ж. р.* ‘глибока яма, прірва’ (Лпнк).

ЯМИЩЕ [йамище] *с. р.* 1. ‘велика яма’ (Стц, Блх, Св, Ілмн, Ккл, Блш, Тзв, Хрпл, Пдм, Вр, Блбр, Змг, Бст, Крхв, Кмн, Прг, Дб, Брст). 2. ‘глибока яма, прірва’ (Пдм, Рвн, Грбв).

ЯМКА [йамка] *ж. р.* 1. ‘заглибина, западина’ (Стц, Пдв, Ксв, Збл, Дб, Кн, Сн, Ксм, Прк). 2. ‘улоговина’ (СК). 3. ‘яр’ (Крч). 4. ‘ямка (для картоплі)’ (Псч, Крв). 5. ‘вибоїна, невелика яма на дорозі’ (Стц, Врбвк, Дб, Ксм, Прк). 6. ‘невелике заглиблення на горі, горбі’ (Пдв, НС, Крхв, Кмн, Прг, Сп, Пчн, Сн).

ЯМКИ [йамки] *мн.* 1. ‘долинки між горбами; заглибини, утворені зсувами і водою’ (Мкл). 2. ‘заглиблення в землі’. 3. ‘заглиблення в ґрунті невизначеної форми’ (Св, Хрпл, Грбв, Крхв, Кмн, Прг, Прк).

ЯМНИЦЯ [йамниц'а] *ж. р.* 'місцевість у долині; місцевість, яка має заглиблення, ями, улоговини, впадини' (Згв).

ЯМЧИЩЕ [йамчишче] *с. р.* 'місцевість, де є багато різних ям' (Кн).

ЯР [айр] *ч. р.* 1. 'яр (у загальному значенні)' (Стц, Блх, Птч, Рсв, Пдв, Брт, Ркв, ЛХ, Тж, Глч, Рвн, Крхв, Кмн, Прг, Скуп, Кн); (Слб 1, Клм) [Марус. МСУГА, с. 255]. 2. 'природна заглибина' (Стц). 3. 'глибокий обривистий яр' (Блх, ЛХ, Св, Хрпл, ІФ, Глч, Сп). 4. 'глибокий яр' (Кб). 5. 'глибока западина' (Дзм). 6. 'невеликий яр' (Тж). 7. 'яр, утворений дією вод' (Птч, Рсв, Ркв, Глч, Грбв, Скуп). 8. 'рів, утворений дією вод' (Птч, НС, Лпвц, Кн). 9. 'долина (у загальному значенні)' (Птч, Ілмн, Глч, Кнз); (Гш) [Rudn., с. 22]. 10. 'глибока долина' (Ксв).

ЯРЕЦЬ [йарец'] *ч. р.* 'теплий, сонячний бік гори, сонячний схил гори' (Мкл).

ЯРИ [йари] *мн.* 1. 'яр (у загальному значенні)' (Лв, Ілмн, Длн, Тзв, Бршт, Клш, Брж, Вр, Бст, Збл, Лпнк, Сп). 2. 'група ярів' (Стц, Рсв, Ркв, Пдм, Клш, Брж, Рвн, Вр, Бст, Збл, НС, Св, Сп, Скуп, Акр, Рчк).

ЯРИЩЕ [йаришче] *с. р.* 'глибокий обривистий яр' (Тзв, Тж).

ЯРКИ [йарки] *мн.* 'група ярів' (Птч, Ксв, Крсн, Грбв, Крхв, Кмн, Прг, Ілмн, Кн).

ЯРОВА [йарова] *ж. р.* 'гора, яка буває зеленню, особливо ранньою весною' (БО, Мкл).

ЯРОВИЩЕ [йаровишче] *с. р.* 'великий яр, порослий лісом' (Ксв).

ЯРОК [йарок] *ч. р.* 1. 'яр (у загальному значенні)' (Св, Уст). 2. 'невеликий яр' (Стц, Блх, Рсв, Ілмн, Ксв, Хмк, Вр, Бст, Збл, Прг, Сп, Явр, СМ).

ЯРОЧКИ [йарочки] *мн.* 'група ярів' (Хрпл, ІФ, Клш, Уст, Блбр, Явр).

ЯРУГ [йаруг] *ч. р.* 'глибокий яр, глибока ущелина' (Крн).

ЯРУГА [йаруга] *ж. р.* 1. 'глибокий яр, глибока ущелина' (Крн). 2. 'глибокий обривистий яр' (Стц, Лсц, Грбв). 3. 'долина (в загальному значенні)' (Снт, Уст, Грбв).

ЯРУГИ [йаруги] *мн.* 'група ярів' (Стц, Ккл, Лпнк, Сн).

ЯРШИЦІ [йар'шиц'і] *мн.* 'сонячна сторона горба, поросла різнотрав'ям, лісом; пасовище' (Пчн).

ЯРШИЦЯ [йар'шиц'а] *ж. р.* 'сонячна сторона горба, поросла різнотрав'ям, лісом; пасовище' (Слтв).

ЯСЕНОВЕЦЬ [йасено'вец'] *ч. р.* 'яр, порослий ясенами' (Бд).

Додаток Б

Позначення назв населених пунктів до картосхем

- 1 Акр – с. Акрешори Косівського р-ну
- 2 Ант – с. Антонівка Тлумацького р-ну
- 3 Ббн – с. Бабин Косівського р-ну
- 4 Бг – м. Богородчани Богородчанського р-ну
- 5 Бл – с. Балинці Снятинського р-ну
- 6 Блбр – с. Білоберізка Верховинського р-ну
- 7 Блх – м. Болахів Болахівської м/р
- 8 Блш – смт Більшівці Галицького р-ну
- 9 БО – Білі Ослави Надвірнянського р-ну
- 10 Брж – с. Бережниця Верховинського р-ну
- 11 Брк – с. Буркут Верховинського р-ну
- 12 Брст – с. Брустурів Косівського р-ну
- 13 Брт – с. Бортники Тлумацького р-ну
- 14 Бршт – м. Бурштин Галицького р-ну
- 15 Бст – с. Бистрець Верховинського р-ну
- 16 Бстр – с. Бистриця Надвірнянського р-ну
- 17 Бтк – смт Битків Надвірнянського р-ну
- 18 ВВ – с. Верхній Вербіж Коломийського р-ну
- 19 ВК – с. Великий Ключів Коломийського р-ну
- 20 Вкнн – с. Вікняни Тлумацького р-ну
- 21 Вкт – с. Вікторів Галицького р-ну
- 22 Влх – с. Вільхівці Городенківського р-ну
- 23 Вн – с. Виноград Коломийського р-ну
- 24 Вр – м. Верховина Верховинського р-ну
- 25 Врбв – с. Вербівці Городенківського р-ну
- 26 Врбвк – с. Вербівка Рожнятівського р-ну
- 27 ВРж – с. Великий Рожен Косівського р-ну

- 28 Врн 1 – с. Ворона Коломийського р-ну
- 29 Врх – смт Ворохта Яремчанської м/р
- 30 Гвр – с. Гаврилівка Надвірнянського р-ну
- 31 Глв – с. Голови Верховинського р-ну
- 32 Глск – с. Голосків Коломийського р-ну
- 33 Глч – м. Галич Галицького р-ну
- 34 Глшк – с. Глушків Городенківського р-ну
- 35 Грбв – с. Грабів Рожнятівського р-ну
- 36 Грбч – с. Грабич Коломийського р-ну
- 37 Грдн – с. Городниця Городенківського р-ну
- 38 Грднк – м. Городенка Городенківського р-ну
- 39 Грн – с. Гринява Верховинського р-ну
- 40 Грс – с. Гарасимів Тлумацького р-ну
- 41 Грш – с. Грушка Тлумацького р-ну
- 42 Гст – с. Гостів Тлумацького р-ну
- 43 Гт – с. Гута Богородчанського р-ну
- 44 Дб – с. Дуба Рожнятівського р-ну
- 45 Дб 1 – с. Дебеславці Коломийського р-ну
- 46 Двгп – с. Довгополе Верховинського р-ну
- 47 Дж – с. Джурків Коломийського р-ну
- 48 Дзв – Дзвиняч Богородчанського р-ну
- 49 Дзм – с. Дземброня Верховинського р-ну
- 50 Дл – смт Делятин Надвірнянського р-ну
- 51 Длн – м. Долина Долинського р-ну
- 52 Др – с. Дора Яремчанської м/р
- 53 Єз – смт Єзупіль Тисменицького р-ну
- 54 Жк – с. Жуків Тлумацького р-ну
- 55 Збл – смт Заболотів Снятинського р-ну
- 56 Згв – с. Загвіздя Тисменицького р-ну
- 57 Зл – с. Зелена Надвірнянського р-ну

- 58 Злн – с. Зелене Верховинського р-ну
- 59 Змг – с. Замагора Верховинського р-ну
- 60 Іл – с. Ільці Верховинського р-ну
- 61 Ілл – с. Іллінци Снятинського р-ну
- 62 Ілмн – с. Ілемня Рожнятівського р-ну
- 63 ІФ – м. Івано-Франківськ Івано-Франківської м/р
- 64 Ккл – с. Кукільники Галицького р-ну
- 65 Клч – с. Кулачківці Снятинського р-ну
- 66 Клш – м. Калуш Калуської м/р
- 67 Кмн – с. Камінь Рожнятівського р-ну
- 68 Кн – с. Княздвір Коломийського р-ну
- 69 Кнз – с. Князівське Рожнятівського р-ну
- 70 Кнс – с. Кунисівці Городенківського р-ну
- 71 Крв – с. Криворівня Верховинського р-ну
- 72 Крн – с. Красноїлля Верховинського р-ну
- 73 Крс – с. Корости Косівського р-ну
- 74 Крсл – с. Красилівка Тисменицького р-ну
- 75 Крсн – с. Красник Верховинського р-ну
- 76 Крхв – с. Креховичі Рожнятівського р-ну
- 77 Крч – с. Кричка Богородчанського р-ну
- 78 Ксв – м. Косів Косівського р-ну
- 79 Ксм – с. Космач Косівського р-ну
- 80 Ктщ – с. Кутище Тлумацького р-ну
- 81 Лв – с. Лоева Надвірнянського р-ну
- 82 Лг – с. Луги Рожнятівського р-ну
- 83 Лнч – смт Ланчин Надвірнянського р-ну
- 84 Лпвц – с. Липовиця Рожнятівського р-ну
- 85 Лпнк – с. Лоп’янка Рожнятівського р-ну
- 86 Лсц – смт Лисець Тисменицького р-ну
- 87 ЛХ – с. Лісний Хлібичин Коломийського р-ну

- 88 Лч – с. Люча Косівського р-ну
- 89 Мкл – с. Микуличин Яремчанської м/р
- 90 Мкс – с. Максимець Надвірнянського р-ну
- 91 Млдж – с. Молодятин Коломийського р-ну
- 92 Мн – с. Монастирчани Богородчанського р-ну
- 93 МР – с. Малий Рожен Косівського р-ну
- 94 Мрк 1 – с. Марківці Тисменицького р-ну
- 95 Мркв – с. Маркова Богородчанського р-ну
- 96 НБ – с. Нижній Березів Косівського р-ну
- 97 НВ – с. Нижній Вербіж Коломийського р-ну
- 98 Ндв – м. Надвірна Надвірнянського р-ну
- 99 Нжн – с. Нижнів Тлумацького р-ну
- 100 НК – с. Нові Кривотули Тисменицького р-ну
- 101 НС – с. Нижній Струтинь Рожнятівського р-ну
- 102 Об – смт Обертин Тлумацького р-ну
- 103 Озр – с. Озеряни Тлумацького р-ну
- 104 Ол – с. Олеша Тлумацького р-ну
- 105 Остр – с. Острівець Городенківського р-ну
- 106 От – смт Отинія Коломийського р-ну
- 107 Пбр – с. Побережжя Тисменицького р-ну
- 108 Пгн – с. Погоня Тисменицького р-ну
- 109 Пдв – с. Підвисоке Снятинського р-ну
- 110 Пдгйч – с. Підгайчики Коломийського р-ну
- 111 Пдм – с. Підмихайля Калуського р-ну
- 112 Плн – с. Поляниця Яремчанської м/р
- 113 Плп – с. Пилипи Коломийського р-ну
- 114 Пн – с. Пнів Надвірнянського р-ну
- 115 Пплн – с. Попельники Снятинського р-ну
- 116 Пр – с. Пороги Богородчанського р-ну

- 117 Прбл – с. Прибилів Тлумацького р-ну
- 118 Прг – смт Перегінське Рожнятівського р-ну
- 119 Прк – с. Прокурава Косівського р-ну
- 120 Прр – с. Перерісль Надвірнянського р-ну
- 121 Прх – с. Перехресне Верховинського р-ну
- 122 Пст – с. Пістинь Косівського р-ну
- 123 Пст 1 – с. Постоята Надвірнянського р-ну
- 124 Птр 1 – с. Петрилів Тлумацького р-ну
- 125 Птч – с. Потічок Снятинського р-ну
- 126 Птчщ – с. Поточище Городенківського р-ну
- 127 Пчн – смт Печеніжин Коломийського р-ну
- 128 Рбн – с. Рибне Тисменицького р-ну
- 129 Рвн – с. Рівня Верховинського р-ну
- 130 Рвн 1 – с. Рівня Рожнятівського р-ну
- 131 Ргт – м. Рогатин Рогатинського р-ну
- 132 Рдн – с. Рудники Снятинського р-ну
- 133 Ржн – с. Рожнів Косівського р-ну
- 134 Рзт – с. Розтоки Косівського р-ну
- 135 Ркв – с. Раковець Городенківського р-ну
- 136 Рнг – с. Рунгури Коломийського р-ну
- 137 Рпж – с. Репужинці Городенківського р-ну
- 138 Рс – с. Росільна Богородчанського р-ну
- 139 Рсв – с. Русів Снятинського р-ну
- 140 Рчк – с. Річка Косівського р-ну
- 141 Ршк – с. Рашків Городенківського р-ну
- 142 Ршн – с. Рошнів Тисменицького р-ну
- 143 СБ – с. Середній Березів Косівського р-ну
- 144 Св – с. Сваричів Рожнятівського р-ну
- 145 Свт – с. Світанок Рогатинського р-ну
- 146 СГв – с. Старий Гвіздець Коломийського р-ну

- 147 Сдж – с. Саджавка Надвірнянського р-ну
- 148 Скуп – с. Скопівка Коломийського р-ну
- 149 СЛ – с. Старий Лисець Тисменицького р-ну
- 150 Сл – Сілець Тисменицького р-ну
- 151 Слत्व – смт Солотвин Богородчанського р-ну
- 152 См – с. Смодна Косівського р-ну
- 153 Смк – с. Семаківці Коломийського р-ну
- 154 Сн – с. Снідавка Косівського р-ну
- 155 Снк – с. Сеньківське Верховинського р-ну
- 156 Снт – м. Снятин Снятинського р-ну
- 157 Сп – с. Спас Рожнятівського р-ну
- 158 Сп 1 – с. Спас Коломийського р-ну
- 159 Спг – с. Сапогів Галицького р-ну
- 160 Ств – с. Стовпні Верховинського р-ну
- 161 Стр – с. Стримба Надвірнянського р-ну
- 162 Стрг – с. Стриганці Тисменицького р-ну
- 163 Стц – с. Стецева Снятинського р-ну
- 164 Схд – с. Суходіл Рожнятівського р-ну
- 165 Тд – с. Тюдів Косівського р-ну
- 166 Тж – с. Тужилів Калуського р-ну
- 167 Тзв – с. Тязів Тисменицького р-ну
- 168 Тк – с. Текуча Косівського р-ну
- 169 Тр – с. Троїця Снятинського р-ну
- 170 Трк – с. Турка Коломийського р-ну
- 171 Трч – с. Трач Косівського р-ну
- 172 Ттр – с. Татарів Яремчанської м/р
- 173 Тчп – с. Тучапи Снятинського р-ну
- 174 Угрн 1 – с. Угорники Івано-Франківської м/р
- 175 Уз – с. Узин Тисменицького р-ну
- 176 Уст – с. Устеріки Верховинського р-ну

- 177 ХБ – с. Хутір-Будилів Снятинського р-ну
- 178 Хмк – с. Хом'яківка Тисменицького р-ну
- 179 Хмч – с. Хімчин Косівського р-ну
- 180 Хрпл – с. Хриплин Івано-Франкіської м/р
- 181 Хтм – с. Хотимир Тлумацького р-ну
- 182 Цв – с. Цвітова Калуського р-ну
- 183 Цнв – с. Цінева Рожнятівського р-ну
- 184 ЧО – с. Чорні Ослави Надвірнянського р-ну
- 185 Чрт – с. Чортовець Городенківського р-ну
- 186 Шшр – с. Шешори Косівського р-ну
- 187 Ябл – с. Яблуниця Верховинського р-ну
- 188 Ябл 1 – с. Яблунька Богородчанського р-ну
- 189 Явр – с. Яворів Косівського р-ну
- 190 Яснв – с. Ясеновець Рожнятівського р-ну

Список картосхем

Картосхема № 1. Досліджувана територія.

Картосхема № 2. Семантика лексем з коренем *лис-*.

Картосхема № 3. Семантика лексеми */круча*.

Картосхема № 4. Семантика лексеми *грунь*.

Картосхема № 5. Семантика лексем з коренем *плоск-*.

Картосхема № 6. Реалізація семи 'група ярів'.

Картосхема № 7. Реалізація семи 'рів, утв'орений дією вод'.

Картосхема № 8. Реалізація семи 'вир у річці'.

Картосхема № 9. Семантика лексеми */плесо*.

Картосхема № 10. Реалізація семи 'джерело'.

Картосхема № 11. Реалізація семи 'болото (у загальному значенні)'.

Картосхема № 12. Реалізація семи 'болото з водою кольору іржі'.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ до картосхеми № 2

‘гора, горб, підвищення без рослинності’

● лиса го|ра ○ лиса

‘гола гора, без рослинності’

▲ лиса

‘незаросла, гола вершина гори’

□ лиса ■ ли|сак ▣ ли|сан’а

■ лисина ■ ли|сан’і

‘гора без рослинності’

◇ ли|сан’а ◆ лисина ◆ лисинка

◆ лисиц’а ◇ ли|суха

‘горб, на якому відсутня рослинність на його верху’

□ ли|сак ■ лисо|г’ірка □ ли|с’ак

‘гора, позбавлена рослинності’

□ лиса го|ра ■ лисина

‘відсутність на вершині гори рослинного покриву’

▱ лис’енка ■ ли|сак

▱ лисинка ▱ лис’анка

‘заглиблення в землі без рослинності’

▼ лиса йама

‘підвищення, на якому мало рослинності’

◇ лисий |бер’іг

‘місце, пропущене при сіянні’

▱ лисина ■ ли|сиц’а

‘рідкий ліс’

◁ лисий л’іс

‘голі горби, пагорби’

▷ лисц’і

‘частина незарослої гори’

▱ лисина

‘частина незарослої гори, горба’

◇ лисина

‘полонина, бідна на рослинність’

▱ лисина

‘місце на горі без рослинності’

▱ ли|сиц’а

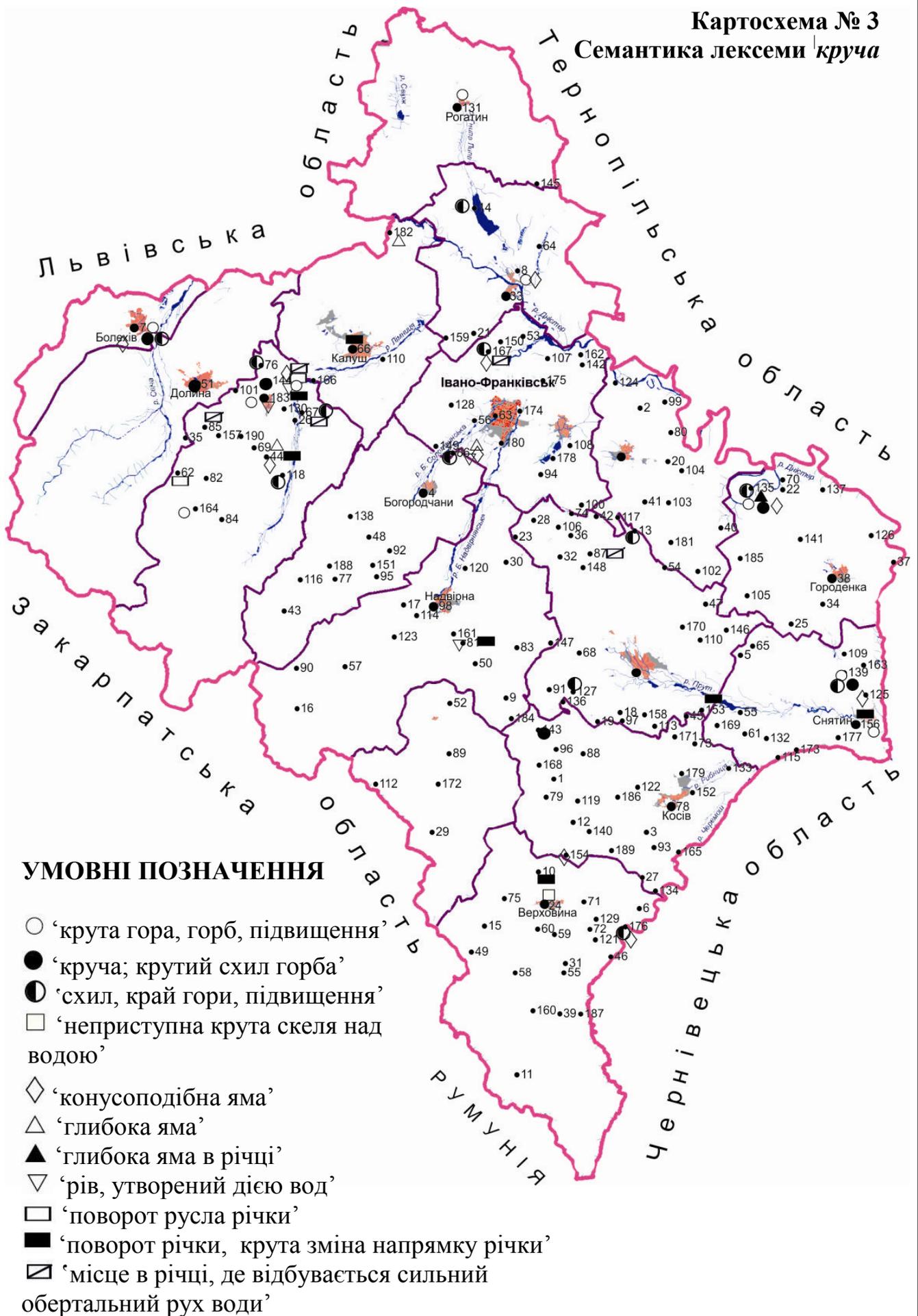
‘земля, звернена до сонця, вигоріла на сонці’

▱ лисина

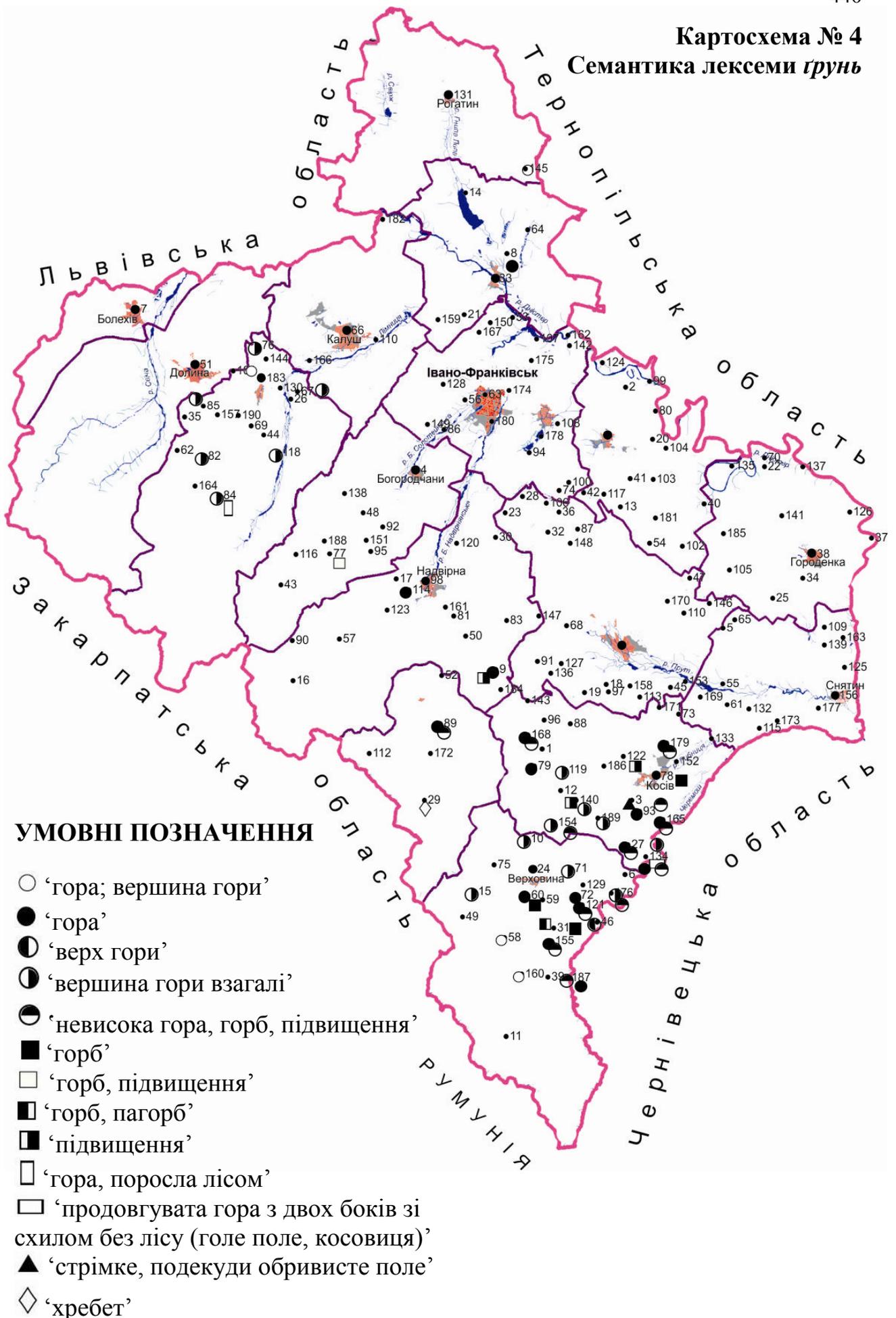
‘місце на лузі, де відсутня рослинність’

◐ лисина

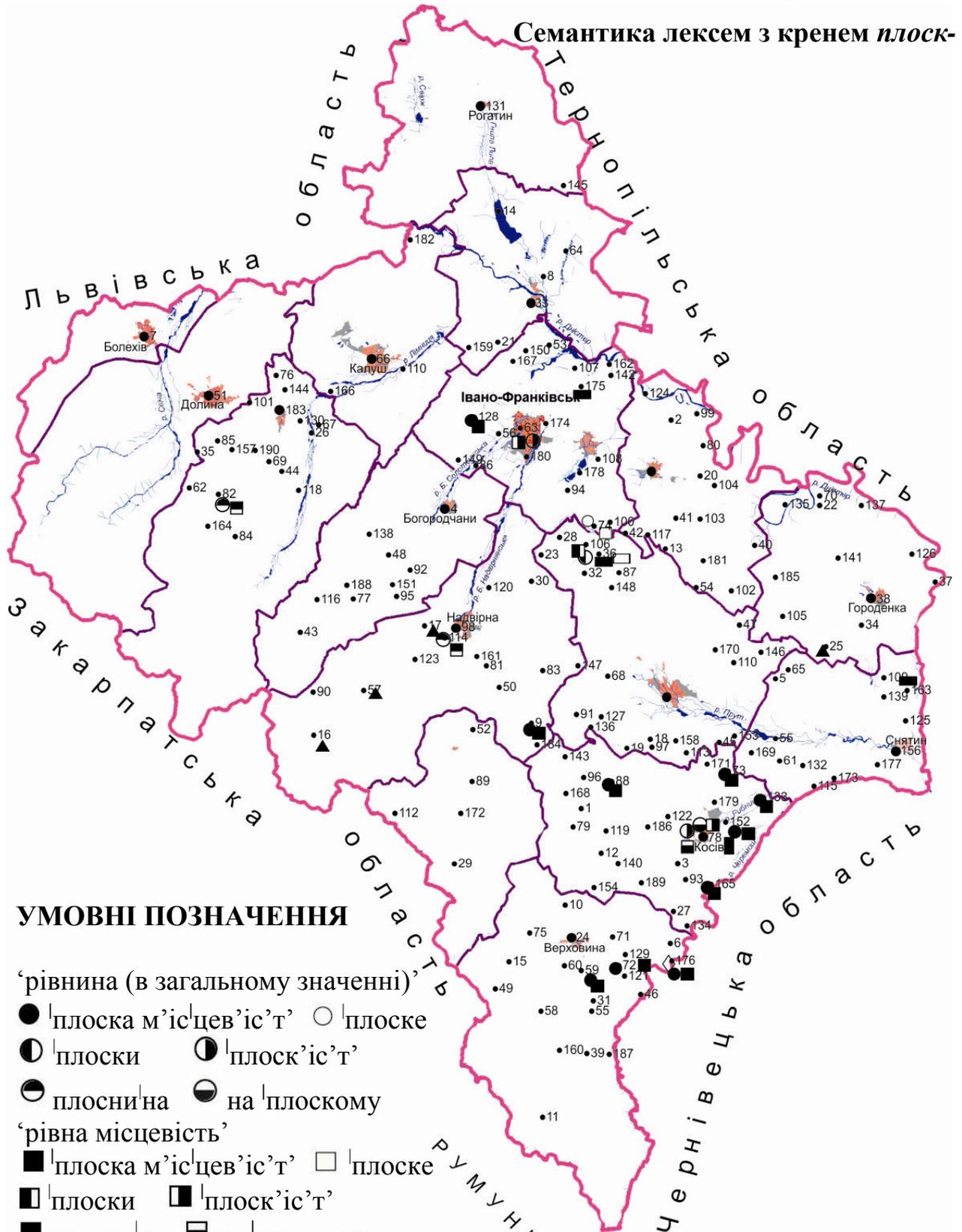
Картохема № 3 Семантика лексеми *круча*

Картохема № 4 Семантика лексеми *грунь*

Семантика лексем з креном *плоск-*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

‘рівнина (в загальному значенні)’

● |пласка м’ісцев’іс’т’ ○ |пласке

◐ |пласки ◑ |пласк’іс’т’

◒ |пласни|на ◓ |на |пласкому

‘рівна місцевість’

■ |пласка м’ісцев’іс’т’ □ |пласке

▣ |пласки ▤ |пласк’іс’т’

▥ |пласни|на ▧ |на |пласкому

‘гора з рівною поверхнею, без заглиблень і підвищень’

▲ |пласка

‘рівне поле’

■ |пласке □ |пласки

‘широка рівнинна місцевість’

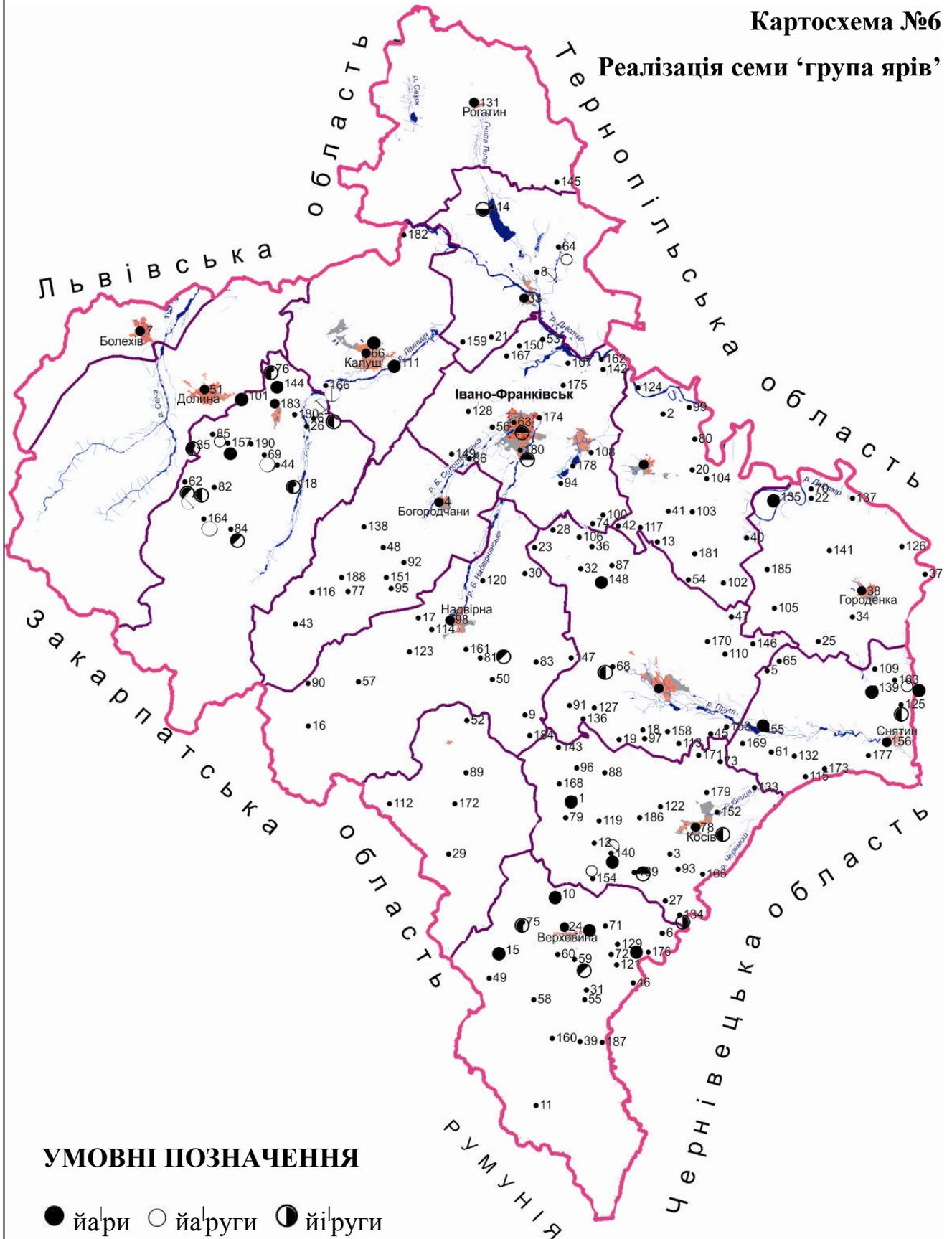
■ |пласке

‘рівне місце в горах’

◇ |пласко|т’ірія

Картосхема №6

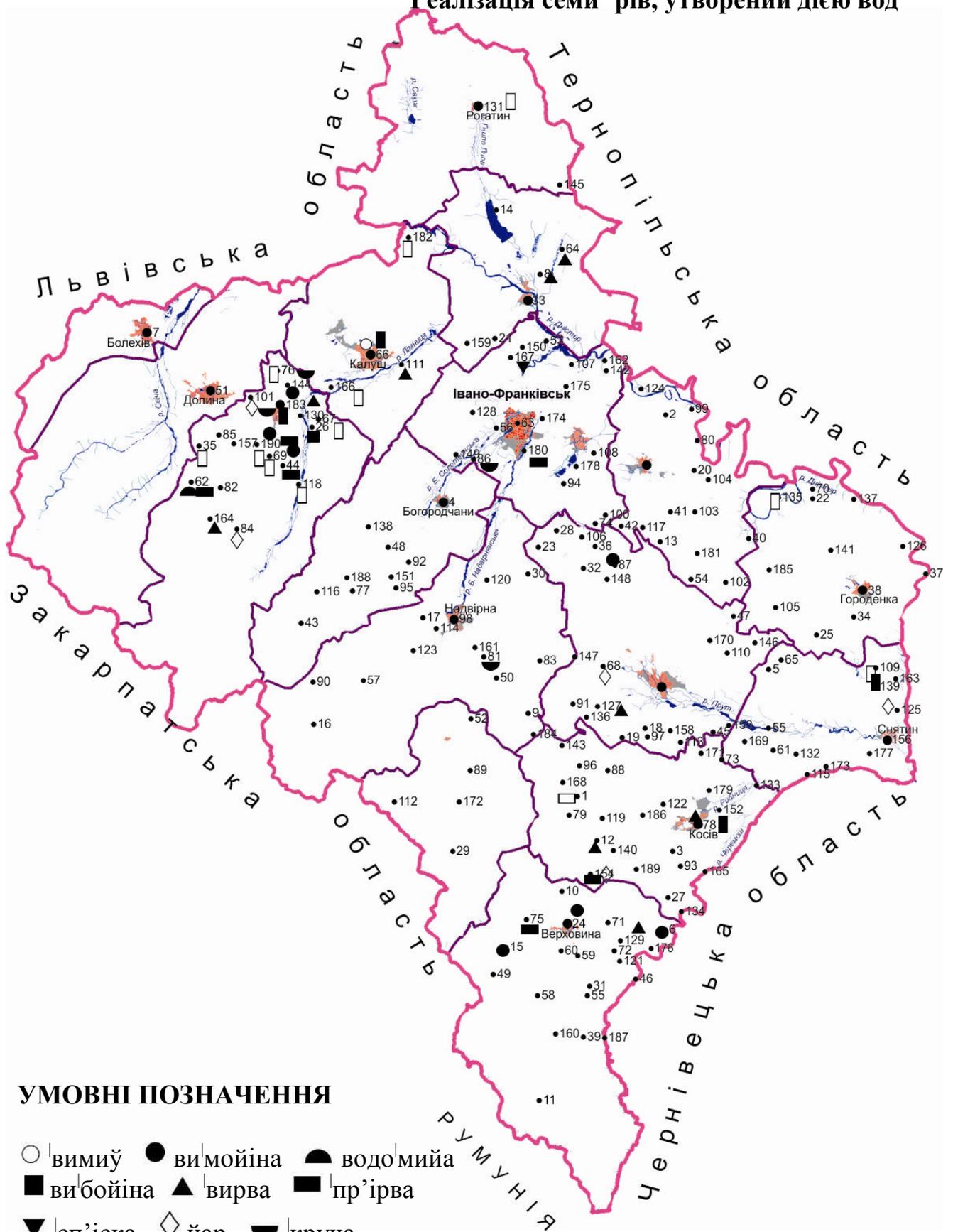
Реалізація семи 'група ярів'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

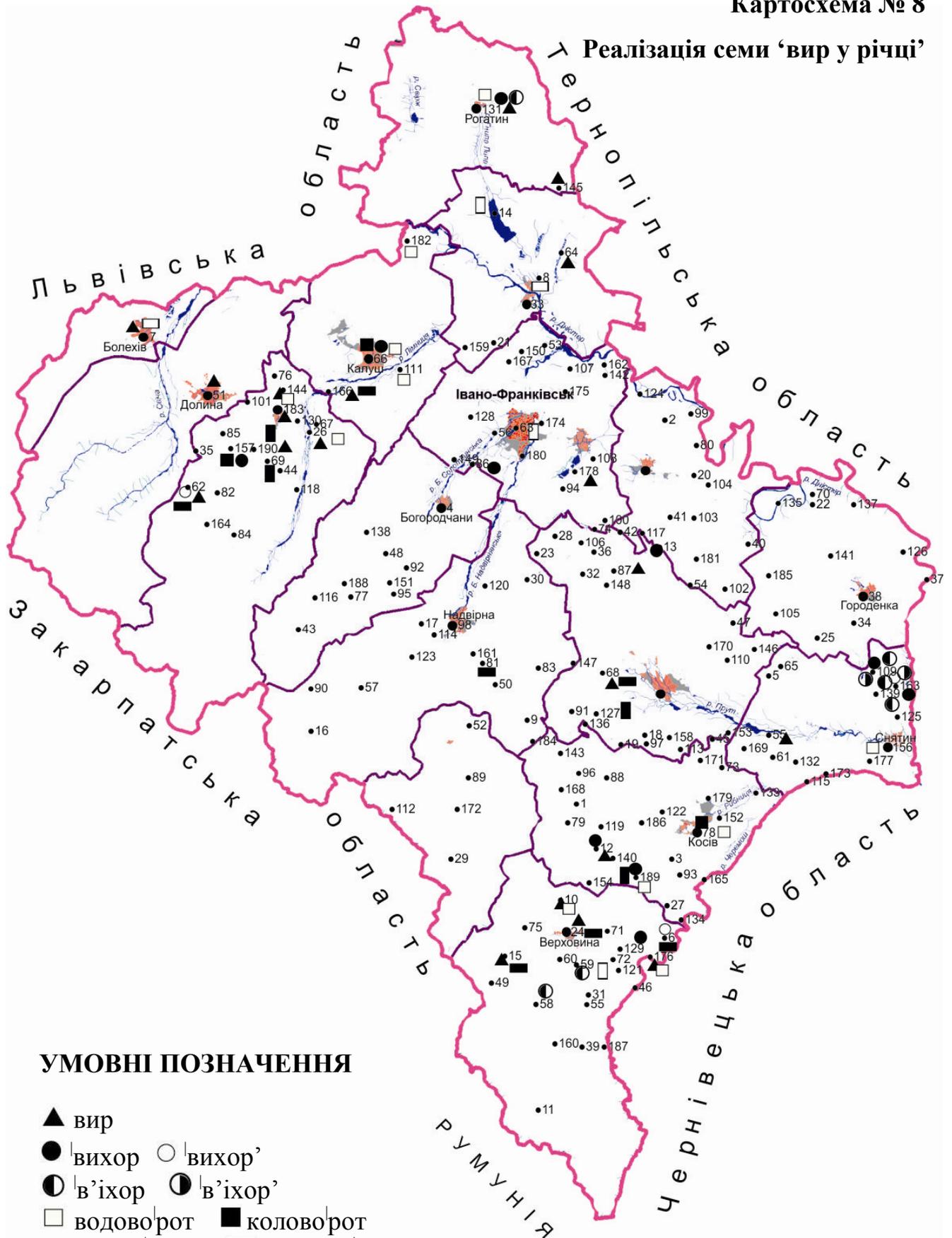
- йари ○ йаруги ◐ йі'руги
- ◑ йарки ◒ йарочки ◓ пє'рейарки
- ◔ йаровина ○ йами
- ◕ р'їучаки ◖ р'їйчаки

Картосхема № 7 Реалізація семи 'рів, утворений дією вод'

Картохема № 8

Реалізація семи 'вир у річці'

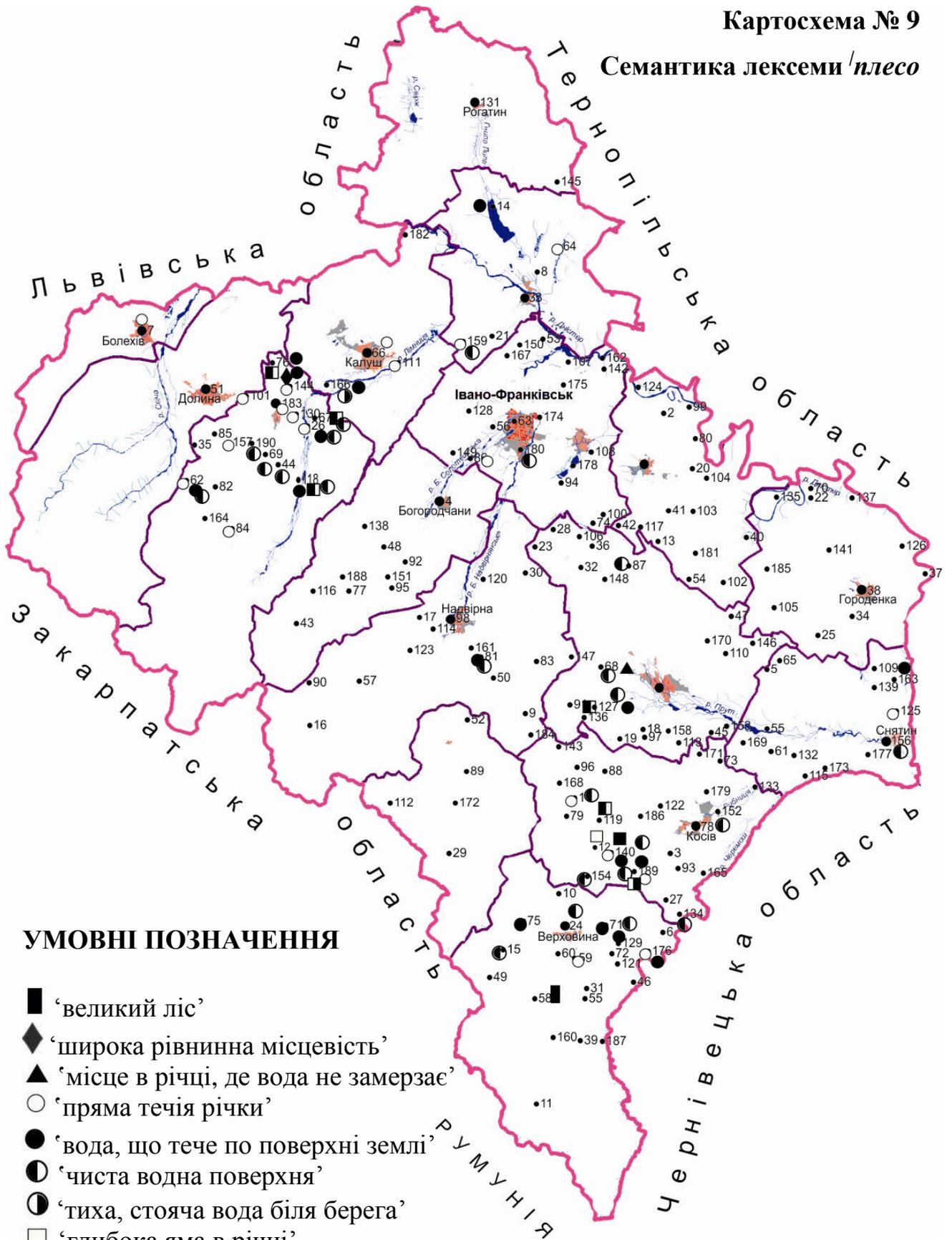

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- ▲ вир
- вихор ○ вихор'
- ◐ в'іхор ◑ в'іхор'
- водоворот ■ коловорот
- ◻ круговерт' ■ круговорот
- ◻ водовир ■ водоверт'

Картосхема № 9

Семантика лексеми /плесо

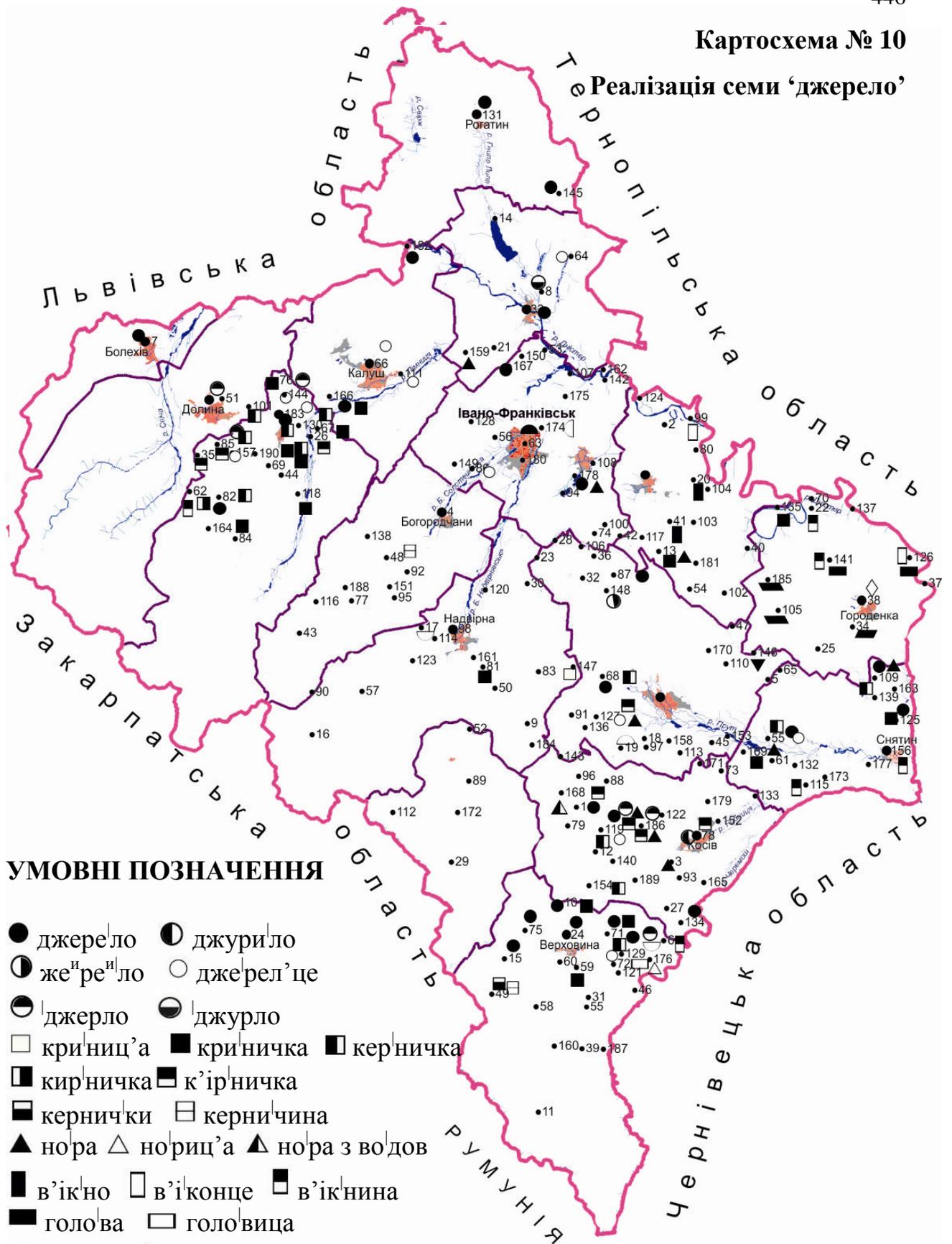

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- 'великий лід'
- ◆ 'широка рівнинна місцевість'
- ▲ 'місце в річці, де вода не замерзає'
- 'пряма течія річки'
- 'вода, що тече по поверхні землі'
- ◐ 'чиста водна поверхня'
- ◑ 'тиха, стояча вода біля берега'
- 'глибока яма в річці'
- 'глибока яма в річці з тихою водою'
- ▣ 'глибоке місце в річці'
- ▤ 'глибока вода, місце для купання'

Картосхема № 10

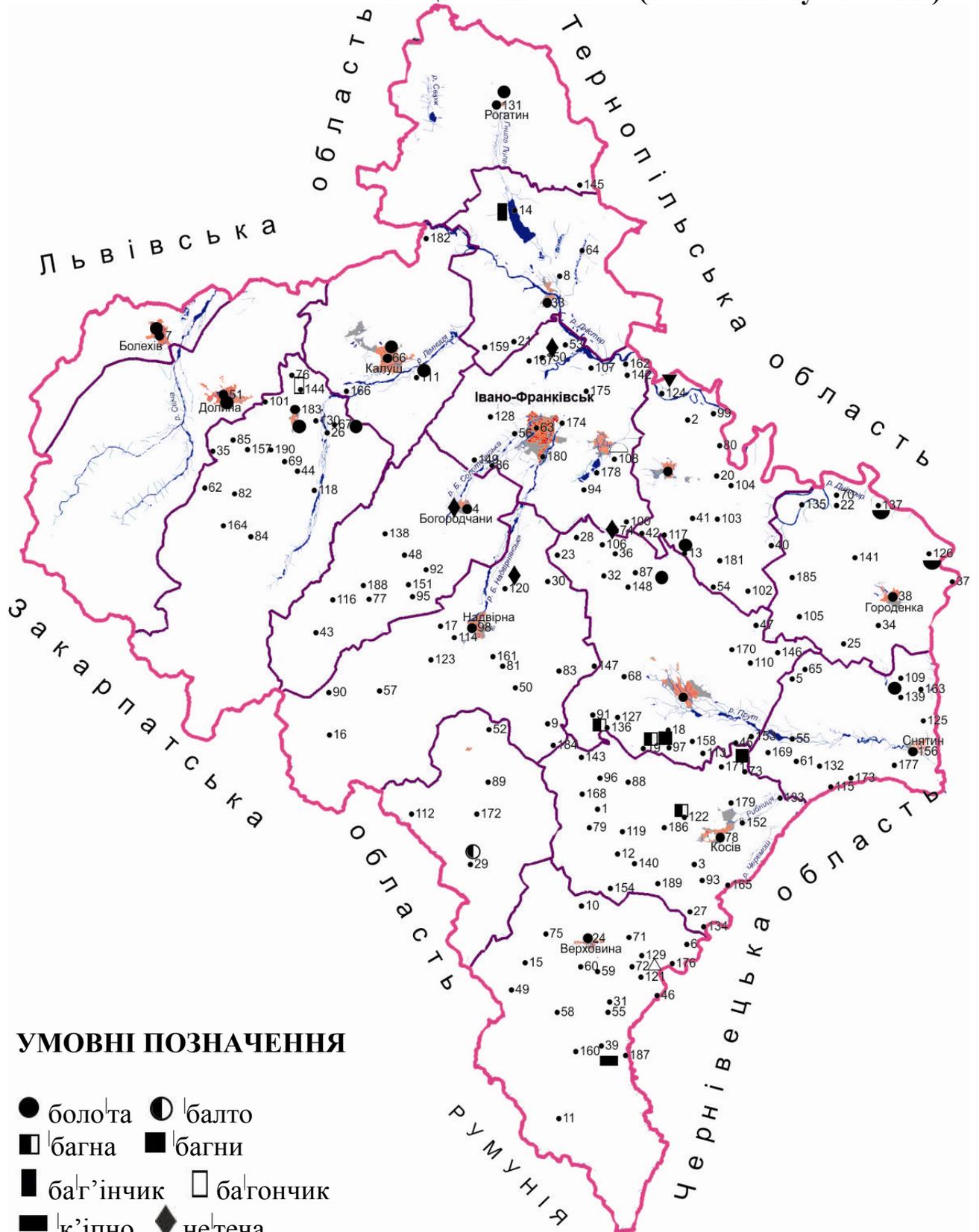
Реалізація семи 'джерело'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- джерело ◐ джурило
- ◑ же'ре'ло ○ джерел'це
- ◒ джерло ◓ джурло
- криниц'а ■ криничка ▣ керничка
- ▤ кирничка ▥ к'ірничка
- ▦ кернички ▧ керничина
- ▲ но'ра △ но'риц'а ▲ но'ра з водов
- ▨ в'ік'но □ в'ік'онце ▩ в'ік'нина
- ▬ голо'ва □ голо'вица
- ◇ род'ник ◡ риш'тока ▼ шуркач
- ◐ кл'уч ◑ кл'учі ◒ фунтират
- ▭ ц'уркало ▮ буркало

Картоschema № 11
Реалізація семи 'болото (в загальному значенні)'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- болота ◐ балто
- багна ■ багни
- баг'інчик □ багончик
- к'іпно ◆ не теча
- ▼ охаба △ сага
- ◐ погон'а ◑ баба

Картоschema № 12 Реалізація семи 'болото з водою кольору іржі'

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- іржа ● ржа ◐ иржавка
- ◑ ржавиц'я ◒ ржавин'я
- гнил'ак □ гнилич
- мулисте болото
- ▲ болото з ржавчиною
- ржава вода □ ирж'єва вода
- ◇ жовт'і води ◑ черлене болото
- червона рудка ■ червоне болото

Коментарі до картосхем

Коментар до картосхеми №8.

Чорним зафарбованим колом позначений і акцентний варіант *ви¹хор* (189).

Коментар до картосхеми №10.

Чорним зафарбованим колом позначений і фонетичний варіант *дже²ре¹ло* (7, 109, 87, 166, 33, 10, 75, 82, 119). Не зафарбованим колом позначений і фонетичний варіант *джер²е¹л¹це* (144, 86, 127, 119). Не зафарбованим квадратом, розділеним навпіл горизонтальною лінією, позначений і фонетичний варіант *к¹ірни¹чина* (48). Напівзафарбованим зверху вертикальним прямокутником позначений фонетичний і акцентний варіант *в¹ікни²на* (62). Не зафарбованим ромбом позначений і номен *родни¹чок* (38).

Коментар до картосхеми №11.

Не скартографована народна географічна назва *боло¹то*, що вживається на всій території, та народоназва *баг¹но*, що вживається у багатьох населених пунктах. Чорним зафарбованим колом позначений і акцентний варіант *боло¹та* (87, 131, 51, 111, 66). Чорним зафарбованим квадратом позначений і акцентний варіант *баг¹ни* (171).

Коментар до картосхеми №12.

Не скартографовані географічні назви *ру¹да*, *рудка*, *рутка*, *рудки*, *ру¹дки*, *ру¹д'ак*, *ру¹диц¹'а*, що вживаються у багатьох населених пунктах. Чорним зафарбованим квадратом позначений і фонетичний варіант *че²р¹воне боло¹то* (109).